Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sanat Tarihi Anabilim Dalı

SANAT KURUMU DERNEĞİ: 1948-2023 YILLARI

Sibel BAĞLI BİÇER

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2025

SANAT KURUMU DERNEĞİ: 1948-2023 YILLARI

Sibel BAĞLI BİÇER

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sanat Tarihi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2025

KABUL VE ONAY

Sibel BAĞLI BİÇER tarafından hazırlanan "Sanat Kurumu Derneği:1948-2023 Yılları" başlıklı bu çalışma, 04.06.2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Filiz YENİŞEHİRLİOĞLU (Başkan)

Prof. Dr. Pelin ŞAHİN TEKİNALP (Danışman)

Doç. Dr. Nesli Tuğban YABAN (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN
Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan ***"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"*** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. [1]
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 6 ay ertelenmiştir. [2]
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. [3]

17 /06/2025

Sibel BAĞLI BİÇER

i

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

*(1) Madde 6. 1. Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.*

*(2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.*

*(3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.*
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

***** Tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.***

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Doç. Dr. Pelin ŞAHİN TEKİNALP** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Sibel BAĞLI BİÇER

TEŞEKKÜR

Farklı bir üniversiteden ve disiplinden gelerek Hacettepe Üniversitesi Sanat Tarihinde yüksek lisans yapmayı çok sevdim. Belki de bu yüzden gönüllülükle ve büyük bir keyifle geçen yüksek lisans eğitimimi bitirmeye pek de niyetim olmadı. Sevgili tez danışmanım A. Pelin Şahin Tekinalp'in motivasyonu, desteği ve bana olan inancı ile tezimi yazabildim ve mezun olabildim. O yüzden bu tez sürecinde en büyük teşekkürüm Pelin Hocama. Bazı insanların bu hayata belirli bir misyonu yerine getirmek üzere geldiğine ve misyonunu hakkıyla yerine getirdiğine inanırım. Bana göre Pelin Hoca da o insanlardan. Bu dünyaya akademisyen olmaya, güzel enerjisiyle öğrencilerini motive etmeye ve onlara rehber olarak yollarını bulmalarını sağlamaya geldiğini hissettirdi hep bana.

Sanat Kurumu Derneği'ni çalışmamı da kendisi tavsiye etti. Ankara'da uzun yıllar faal olan ancak kapsamlı bir şekilde hiç çalışılmayan bu kültür ve sanat derneği beni çok heyecanlandırdı. Gönüllülük esasıyla yıllarca dernekte aktif olarak çalışan ve etkinlik düzenleyen insanları ve yaptıkları çalışmaları görünür kılmaya çalışarak -bir nevi Ankaralılar adına- onlara vefa borcunu ödüyor gibi hissettim. Bu nedenle Sanat Kurumu Derneğini çalışmama izin vererek bu yola çıktığımda bana desteklerini sunan dönemin yönetim kurulu başkanı İlker Çetin ve genel sekreteri F. Onur Sezer'e de teşekkürü borç bilirim. Tez jürimde yer alan, eleştiri ve önerileriyle çalışmama değerli katkılar sağlayan Prof. Dr. Filiz Yenişehirlioğlu ve Doç. Dr. Nesli Tuğban Yaman'a da teşekkürlerimi ve minnetlerimi sunarım.

Sözlü tarih çalışması tezin önemli bir parçası oldu; çünkü içinde olmadığım dönemlere ve ortamlara dair tanıkların anlattıkları ile arşiv çalışması daha anlamlı oldu. Tez çalışmasını yürütürken hissettiğim heyecanı Sanat Kurumu Derneğine emek veren ve sözlü tarih çalışması yapmak istediğim herkesin hissedeceğini düşünmüştüm. Öyle olmayınca sözlü tarih çalışması için bana vakit ayıran, evinde, ofisinde, atölyesinde ağırlayan, dışarıda buluşmaya gelen, kişisel arşivlerinde bulabildikleri belgeleri, dernek ile ilgili yazdıkları metinleri, fotoğrafları paylaşan, o günlere dair anılarını büyük bir özveriyle hatırlamaya çalışan herkesin desteği çok daha kıymetli oldu. Bu nedenle A.

Kadir Paksoy, Ahmet Akgül, Prof. Dr. Filiz Yenişehirlioğlu, Gülşen Karakadıoğlu, İbrahim Demirel, İlker Çetin, İmren Erşen, Kemal Ateş, Ozan Sağdıç, Prof. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu ve Ünsal Piroğlu'na en içten teşekkürlerimi ve minnetlerimi sunarım. Tez çalışmam esnasında tanıştığım ve beni Sanat Kurumu Derneği ile ilgili kişilere yönlendiren, ellerindeki bilgiyi benimle paylaşan Ayla Demirel, Jülide Demirel ve Nadiye Füsun Kıpçak'a, anne ve babasının arşivini dernek ile paylaşan ve fotoğraflarını tez çalışmamda kullanmama izin veren Onur Özçelik'e de destekleri için teşekkürlerimi sunarım.

Tez sürecinde manevi desteklerini arşiv çalışmama katkılarıyla da gösteren sevgili kız kardeşim Dilek Bağlı Çetinkaya ve sevgili arkadaşlarım Solmaz Karabaşa, Murat Alıcıgüzel, Özge Şenyurt İstanbullu ve Serkan Canbulut'a ve sayfa düzenlememe desteklerinden dolayı Tuğba Aydın'a çok teşekkür ederim. Sevgili kız kardeşim Burcu Bağlı Karalar'a en meşakkatli işlerden biri olan ses kayıtlarının yazıya dökülmesindeki fedakâr desteği için ayrıca çok teşekkür ederim. Kütüphane çalışmamı kolaylaştırmaya çalışan sevgili arkadaşlarım Bayram Alkan ve Gül Çiloğlu'na da teşekkürlerimi sunarım.

Sanat Kurumu Derneği'nin var olması için çabalayan, tez çalışmamda elindeki arşivleri benimle paylaşan dernek yönetim kurulu başkanı F. Onur Sezer'e de çok teşekkür ederim. Tez süreci boyunca moral ve destekleriyle, sohbetleriyle yanımda olan Arzu Küçükyalçın, Nuray Karabulut ve Melih Turan'a da arkadaşlıkları için çok teşekkür ederim.

Sevgili eşim Bali Emrah Biçer her daim bu hayattaki en büyük destekçim ve kelimenin tam anlamıyla hayat arkadaşı olarak tez çalışmam boyunca da sabrı ve arşiv çalışmamdaki desteği ile yine yanımda olduğu için kendisine çok teşekkür ederim. Bal oğlum İlke'ye bu süreci "Yine mi ders çalışıyorsun anne!" ve yanıma gelip "Hadi birlikte ders çalışalım anne!" sözleriyle hatırlayacağım sitemleriyle geçirip ondan çaldığım vakte anlayış gösterdiği için teşekkür ederim.

Sevgili annem Sezen Bağlı ve babam Yusuf Bağlı hayatta hep iyi, mutlu, sağlıklı ve başarılı olmamızı istediler ve bunun için çabaladılar. Tez sürecimde maalesef canım babamı kaybettik. Beklediğim ancak asla kabullenmek istemediğim bu kaybın verdiği acıyı hafifletmek için tezime odaklandım ve meşgul olmaya çalıştım. Kendisini özlemle anıyorum. Annemin de varlığına şükrediyorum… İkisine de uzun yıllar çocuk gibi kendilerine şımarabileceğim birer anne ve baba oldukları için ve hep beni destekledikleri için çok teşekkür ederim…

Sibel Bağlı Biçer

ÖZET

BAĞLI BİÇER, Sibel. *Sanat Kurumu Derneği:1948-2023 Yılları*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2025.

Sanat sevenler ve sanatçıları buluşturan bir lokalde kültür ve sanat faaliyetleri yürütmek amacıyla 1948 yılında Sanat Sevenler Kulübü olarak kurulan, 1952 yılında dernekleşerek Sanat Sevenler Derneği adını alan ve 1981 yılından itibaren de isim değişikliği ile Sanat Kurumu Derneği ismiyle çalışmalarını yürüten tez konusu dernek, yıllar içinde Ankara'da kültür ve sanat alanında faal bir şekilde çalışmalarını yürütmüştür.

Sanat Kurumu Derneği, amaçları doğrultusunda farklı disiplinlerden kültür ve sanat etkinlikleri ve toplantılar düzenlemiştir. 1964-1965 sanat sezonundan itibaren vermeye başladıkları tiyatro ödüllerini yıllar içinde çeşitlendirerek genç sanatçıların keşfedilmesi, ustaların ödüllendirilmesi ve kültür ve sanata destek veren kişi ve kurum kuruluşların onurlandırılması sağlanmıştır.

Sanat Kurumu Derneği Ankara'da sanat sevenler ile sanatçılar için önemli bir toplanma mekânı olmuş ve birden çok kuşağı uzun yıllar kültür ve sanat alanında besleyen çok çeşitli etkinlikler düzenlemiştir.

Tez çalışması kapsamında Sanat Kurumu Derneği'nin 1948-2023 yılları arasındaki yetmiş beş yıllık süreci ve bu süreçte yaşadığı dönüşümlere odaklanılmıştır. Bununla birlikte Sanat Kurumu Derneği'nin gerçekleştirdiği kültür ve sanat etkinlikleri ve faal olduğu alanlar araştırılarak bütünlüklü bir şekilde sunulmuştur. Son olarak derneğin düzenlediği etkinliklerin Ankara sanat ortamına etkileri araştırılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Sanat sevenler, Sanat kurumu, kültür ve sanat ödülleri, toplantılar, kültür ve sanat etkinlikleri, Ankara sanat ortamı

ABSTRACT

BAĞLI BİÇER, Sibel. *Art Society Association:The Years 1948-2023*, Master's Thesis, Ankara, 2025.

The association which is the subject of this thesis was founded in 1948 as the Art Lovers Club in order to organise cultural and artistic activities in a locale that brings together art lovers and artists, was reorganised as association in 1952 and became the Art Lovers Association, and from 1981 onwards its name was changed as Art Society Association has been actively working in the field of culture and arts in Ankara over the years.

The Art Society Association has organized various cultural and artistic events and meetings from different disciplines in line with its objectives. Starting from the 1964-1965 art season, they began giving theater awards, which they diversified over the years to facilitate the discovery of young artists, reward masters, and honor individuals and institutions that support culture and arts.

The Art Society Association has become an important meeting place for art lovers and artists in Ankara and has organized a wide variety of events that have nurtured multiple generations in the field of culture and arts for many years.

Within the scope of the thesis, the seventy-five-year period of the Art Society Association between 1948 and 2023 and the transformations it underwent during this period have been focused on. Additionally, the cultural and artistic activities organised by the Art Society Association and the areas in which it has been active have been researched and presented comprehensively. Finally, the effects of the association's organized events on the Ankara art scene have been investigated.

Keywords

Art lovers, art society, culture and art awards, meetings, cultural and artistic events, Ankara art scene.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

KABUL VE ONAY i

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI ii

ETİK BEYANI iii

TEŞEKKÜR iv

ÖZET vii

ABSTRACT viii

İÇİNDEKİLER DİZİNİ ix

KISALTMALAR DİZİNİ xiii

GÖRSELLER DİZİNİ xv

GİRİŞ 1

1. BÖLÜM:TÜRKİYE'DE SİYASİ, KÜLTÜR VE SANAT ORTAMINA GENEL BAKIŞ: 1948-2023 10

1.1.ÇOK PARTİLİ DÖNEME GEÇİŞ 10

1.2.1950LER 16

1.3.1960LAR 20

1.4.1970LER 25

1.5.1980LER 30

1.6.1990LAR 36

1.7. 2000LER 41

2.BÖLÜM:ANKARA'DA 1948-2023 YILLARI ARASINDA KÜLTÜR VE SANAT ORTAMI 54

2.1.ÇOK PARTİLİ DÖNEME GEÇİŞ 54

2.2.1950-1990 ARASI DÖNEM 58

2.3.1990-2023 ARASI DÖNEM 71

3.BÖLÜM:SANAT KURUMU DERNEĞİNİN 75 YILINA BAKIŞ (1948-2023) .. 79

3.1. KURULUŞ VE MEKÂNSIZ YILLAR: SANAT SEVENLER KULÜBÜ DÖNEMİ (1948-1952) 82

3.2. SANAT SEVENLER DERNEĞİ:İLK ÖRGÜTLENME YILLARI VE ULUS ÇAĞLA HAN DÖNEMİ (1952-1955) 84

3.3. MEKÂNLA BÜTÜNLEŞİK, ETKİN YILLAR: KIZILAY TUNA CADDESİ DÖNEMİ (1955-1986) 87

3.3.1. Munis Faik Ozansoy Dönemi (1955-1971) 93

3.3.1.1.Munis Faik Ozansoy (1911-1975) 94

3.3.2. Munis Faik Ozansoy Sonrası Geçiş Dönemi (1971-1976) 99

3.3.3.Genç Kadro Yönetimde (1976-1986) 101

3.3.3.1. Derneğin İsim Değişikliği : Sanat Kurumu Derneği (1981) 103

3.3.3.2. Derneğin Otuz İki Yıllık Mekânından Tahliyesi (1986) 105

3.4. YENİ MEKÂNDA YENİLENEREK VAR OLMA ZAMANI: KIZILAY ADAKALE SOKAK DÖNEMİ (1986-1994) 109

3.4.1. Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Kültür ve Turizm Bakanlığının Sanat Kurumu Derneğini Göl Gazinosundan Tahliye Süreci ve Davalar (1996-2012) 115

4.BÖLÜM: SANAT KURUMU DERNEĞİNİN FAAL OLDUĞU ALANLAR ... 122

4.1.KÜLTÜR VE SANAT ETKİNLİKLERİ 123

4.1.1.Edebiyat Etkinlikleri 125

4.1.1.1. Ocakbaşı Sohbetleri 126

4.1.1.2. Lale Gecesi 127

4.1.1.3. Şiir Günleri ve Dinletileri 129

4.1.1.4. Kitap Söyleşileri ve İmza Günleri 130

4.1.2. Toplantılar 133

4.1.2.1. Toplumsal ve Kültürel Toplantılar 134

4.1.2.2. Siyasi Partilerin Kültür ve Sanat Programları Toplantıları 137

4.1.2.3. Sahne Sanatları Toplantıları 137
4.1.2.4. Görsel Sanatlar Toplantıları 139
4.1.2.5. Sinema ve Televizyon Toplantıları 141
4.1.2.6. Felsefe Toplantıları 143
4.1.2.7. Ulusal Kültür Dizisi 144
4.1.2.9. Sobabaşı Etkinlikleri 147
4.1.2.10. Salı Söyleşileri 147
4.1.3. Tiyatro Etkinlikleri 148
4.1.3.1. Tiyatro Gösterileri 149
4.1.3.2. Okuma Tiyatrosu 152
4.1.3.3. Tiyatro Oyunu Eleştirileri 153
4.1.3.4. Deneme Sahnesi 155
4.1.4. Sergiler 157
4.1.5. Müzik Etkinlikleri 163
4.1.6. Sinema Etkinlikleri 165
4.1.7. Çocuk Etkinlikleri 166
4.1.8. Kültür Günleri 167
4.1.9. Sosyal Etkinlikler 168
4.1.9.1.Hisar Dergisi 10. ve 25. Yıl Toplantıları (1960-1975) 169
4.2. KÜLTÜR VE SANAT ÖDÜLLER 170
4.2.1. Tiyatro Ödülleri 173
4.2.2. Plastik Sanatlar Ödülleri 177
4.2.3. Çocuk Tiyatrosu Ödülleri 178
4.2.4. Sinema Ödülü 179
4.2.5. Yılın Sanatçısı Ödülü 179
4.3. SANAT KURUMU YAYINLARI 181

5. BÖLÜM:SANAT KURUMU DERNEĞİNE DAİR GÖRÜŞLER VE DEĞERLENDİRMELER 184

5.1 SANAT KURUMU DERNEĞİNİN YILLAR İÇİNDE DÖNÜŞÜMÜ VE FAALİYETLERİNDE BELİRLEYİCİ OLAN ETKENLER 184

5.2 SANAT KURUMU DERNEĞİNİN ANKARA KÜLTÜR VE SANAT ORTAMINA ETKİLERİ 194

SONUÇ 201

KAYNAKÇA 210

EK-1 SANAT KURUMU DERNEĞİ 1965, 1981, 2019 YILI TÜZÜKLERİ 276

EK2. GENEL KURUL TOPLANTILARINDA BELİRLENEN YÖNETİM KURULU 306

EK-3 GÖRÜŞME DEŞİFRELERİ 315

EK-4 ETKİNLİKLER LİSTESİ 407

EK5. KÜLTÜR VE SANAT ÖDÜLLERİ İÇERİK TABLOSU 500

EK-6 DERNEK ARŞİVİNDEN BELGELER 548

EK-7 TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU 560

EK-8 TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN FORMU 562

KISALTMALAR DİZİNİ

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AET: Avrupa Ekonomi Topluluğu

AFSAD: Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği

AKM: Atatürk Kültür Merkezi

Ak Parti: Adalet ve Kalkınma Partisi

Akt.: Aktaran

AP: Adalet Partisi

AST: Ankara Sanat Tiyatrosu

Bknz.: Bakınız

CHP : Cumhuriyet Halk Partisi

ÇAĞSAV: Çağdaş Sanatlar Vakfı

ÇSM: Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi

DGSG: Devlet Güzel Sanatlar Galerisi

DP: Demokrat Parti

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

DT: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü

FETÖ: Fethullahçı Terör Örgütü

MBK: Milli Birlik Komitesi

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

MEHTAP: Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi

MGK: Milli Güvenlik Konseyi

MHP: Milliyetçi Hareket Partisi

RP:Refah Partisi

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

SSK: Sosyal Sigortalar Kurumu

TAD: Türk Amerikan Derneği

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TOBAV: Devlet Tiyatroları Opera ve Balesi Çalışanları Yardımlaşma Vakfı

TSK: Türk Silahlı Kuvvetleri

TÜSAK:Türkiye Sanat Kurumu

UPSD: Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. Sanat Kurumu Derneği İçişleri Bakanlığı Kütük Bilgileri 81

Görsel 2.Sanat Kurumu Derneği Logosu Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi.....81

Görsel 3. Sanat Sevenler Kulübü 12 Şubat 1949 tarihli Kış Balosu Haberleri 83

Görsel 4. Sanat Sevenler Derneği Kurucuları Bilgileri Kaynak: Sanat Sevenler Derneği 1981 tarihli Tüzüğü, s.16. 84

Görsel 5. Sanat Sevenler Derneği 22 Mart 1952 tarihli Yönetim Kurulu Kararı.....85

Görsel 6. Çağla Han Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi.....85

Görsel 7. Milli Folkllor Festivali Haberi.....86

Görsel 8. Hayat Dergisi10 Mayıs 1957 tarihli "Ankara'nın Sanatseverler Kulübü" haberi.....89

Görsel 9. Eşref Üren ve Semiha Berksoy Sanat Sevenler Derneğinde(1958).....91

Görsel 10. Eşref Üren Sanat Sevenler Derneğinde 91

Görsel 11. Munis Faik Ozansoy ve Fehmi Özçelik Sanat Sevenler Derneğinde 97

Görsel 12. Sanat Sevenler Derneğinden Kaynak: Fehmi Özçelik-Aynur Özçelik Arşivi.....98

Görsel 13. Michel Butor Etkinliği Davetiyesi Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi 99

Görsel 14. RükzanGünaysu Sanat Sevenler Derneğinde Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi.....101

Görsel 15. Güney Haştemoğlu, Süleyman İzbul, Nazmiye İzbul, Necmiye Önder 106

Görsel 16. Semiramis Uyar-Sait Sökmen Nişan Töreni.....107

Görsel 17. Adakale Sokaktaki Dernek Lokali Açılışı 110

Görsel 18. Gençlik Parkı Göl Gazinosu 113

Görsel 19. Gazete Kupürü.....115

Görsel 20. 7 Mayıs 1966 tarihli Lale Gecesi Kitapçığı Kapağı 128

Görsel 21. Füruzan'ın Parasız Yatılı kitabı tanıtım etkinliği (1972).....131

Olcay Poyraz Bertand öyküleri okuyor. Soldan: Füruzan, Nezahat Küflü, Aziz Üstel, Turan Selçuk 131

Görsel 22. 1979 yılı kitap fuarı afişi 133

Görsel 23. Nazım Hikmet'in 100. Yaşgünü Etkinliği "Nazım'ın Yazgısı" 146

Görsel 24. Aziz Nesin'in 75. Yaşgünü Etkinliğinden 146

Görsel 25. Celal Binzet ile Salı Söyleşisi Afişi 148

Görsel 26. Jezabelle Temsili Broşürü Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi 150

Görsel 27. Okuma Tiyatrosu İlanı 152

Görsel 28.Şahin Tekgündüz,Hikmet Çetin, Turan Taner Sanat Sevenler Lokalinde... 153

Görsel 29. Atilla Sav ve İlker Çetin Tiyatro Eleştirmenleri Birliği Ödül Töreninde,2019 156

Görsel 30. Tuna Caddesindeki Galeri Bölümü, Eşref Üren Sergisiden 157

Görsel 31. Naim Uludoğan Sergisinden 158

Görsel 32. Bedri Baykam Sergisinden. Bedri Baykam, İsmet İnönü ve Mevhibe İnönü ile birlikte (1963)..... 159

Görsel 33. 'Baba-Oğul' III. Resim Sergisi ve kataloğu, 15 Mart 1959..... 159

Görsel 34.Yıldız Moran Fotoğraf Sergisi Davetiyesi (1955) 160

Görsel 35 .Ülkü Uludoğan-Naim Uludoğan Sergi Davetiyesi (1967) 161

Görsel 36. Semiha Berksoy Konseri Broşürü (1955) 163

Görsel 36. Tayland Kültür Günlerine İlişkin Ünsal Piroğlu'na Teşekkür Yazısı (1987) 167

Görsel 37. Sanat Sevenler Derneği Balosundan 168

Görsel 38. 1981 ve 2010 yılı Ödül Töreni Davetiyeleri 171

Görsel 39. Ankara Sanatseverler Derneği'nin Konserinde Ödüller Haberi 173

Görsel 40. 1966 ve 1970 yılı ödül törenleri hakkında gazete kupürleri, ... 173

Görsel 41. 1974 yılı ödül törenleri hakkında gazete kupürü, ... 174

Görsel 42. 1972 yılı ödül törenleri hakkında gazete kupürü, ... 175

Görsel 43. 1968 yılı ödül törenleri hakkında gazete kupürü, ...176

Görsel 44.- Ocak 1983, Şubat 1990, Mart 1994 Program Bültenleri 183

GİRİŞ

Sanat Kurumu Derneği: 1948-2023 Yılları başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, Ankara'da 1948 yılında Sanat Sevenler Kulübü ismi ile kurulan ve 1952 yılına gelindiğinde dernekleşerek Sanat Sevenler Derneği'ne evrilen ve 1981 yılında da isim değişikliği ile güncel ismini alan ve hâlen faal olan Sanat Kurumu Derneği incelenmiştir. Demokrat Parti'nin 1950 yılında iktidara gelmesi ile birlikte kültür temelli devlet politikalarının terk edilmesi nedeniyle Cumhuriyetin başkenti Ankara'da kültür ve sanat hayatına Sanat Sevenler Derneği ve Helikon Derneği dahil olmuş ve kültür ve sanat etkinlikleri düzenlemişlerdir. Dört yıl gibi kısa bir süre faaliyetlerini sürdürdükten sonra kapanan Helikon Derneğine karşı Sanat Kurumu Derneği faaliyetlerini 1948 yılından itibaren aralıksız olarak sürdürmüştür. Sanat Kurumu Derneği Ankara dışında yeterince tanınmasa da, 1990'ların ortalarına kadar başkentteki sanat ortamında önemli ve saygın bir konuma sahip olmuştur. Bu tez çalışmasında, Sanat Kurumu Derneği yetmiş beş yıllık (1948–2023) tarihsel süreci içinde ele alınmıştır. Araştırmada, derneğin kuruluşundan itibaren geçirdiği mekânsal, isimsel ve yönetsel dönüşümler, Ankara'da birden fazla kuşağın kültürel ve sanatsal gelişiminde oynadığı rol, sanatın çeşitli alanlarında düzenlediği etkinlikler ve verdiği kültür ve sanat ödülleri kapsamlı biçimde incelenmiştir. Ayrıca, dernekte yaşanan yapısal değişimler ile bu değişimlerin ortaya çıkardığı etkiler değerlendirilmiş ve elde edilen veriler doğrultusunda Sanat Kurumu Derneği'nin Ankara'daki sanat ortamına katkıları ve kültürel etkisi ortaya konulmuştur.

Bu çalışmanın birinci bölümü olan *Türkiye'de Siyasi, Toplumsal, Kültür ve Sanat Ortamına Genel Bakış: 1948-2023* başlığı altında, Sanat Kurumu Derneği'nin kuruluş sürecini hazırlayan koşulların anlaşılabilmesi amacıyla, çok partili siyasal hayata geçişten itibaren Türkiye'nin siyasi, toplumsal ve kültürel yapısı ele alınmıştır. Bu çerçevede, Türkiye'deki kültür ve sanat ortamı; dönemin siyasal iklimi ve toplumsal gelişmeleriyle ilişkili olarak değerlendirilmiş, sanatsal üretimin bu değişkenlerden nasıl etkilendiği irdelenmiştir. 1950 yılında Demokrat Parti'nin iktidara gelişiyle başlayan dönemde, siyasal alandaki dönüşümler ve bunu izleyen on yıllık dönemlerdeki askeri

müdahalelerin getirdiği kırılmalar, siyasi ortamla birlikte kültür ve sanat hayatı üzerinde de belirleyici rol oynamıştır. Bu nedenle bu bölüm, onar yıllık dönemler hâlinde incelenmiştir. 2002 yılından itibaren iktidarda bulunan Ak Parti'nin uzun süreli yönetimi dikkate alınarak, 2000'li yıllar ise tek bir dönem olarak ele alınmıştır. Bu bölümde, Sanat Kurumu Derneği'nin ortaya çıkışını hazırlayan tarihsel ve toplumsal arka planı ortaya koyarak, derneğin faaliyetlerini içinde bulunduğu bağlamla birlikte değerlendirmek üzere zemin oluşturmak amaçlanmıştır.

1948–2023 Yılları Arasında Ankara'da Kültür ve Sanat Ortamı başlığını taşıyan ikinci bölümde, Türkiye'nin kültür ve sanat ortamına dair genel çerçeve sunulduktan sonra, Ankara'nın kültürel ve sanatsal ortamı incelenmiştir. Bu incelemenin amacı, derneğin yürüttüğü çalışmaların, geçirdiği dönüşümlerin ve başkentteki sanat ortamına olan etkilerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır. Ankara'nın kültür ve sanat hayatı, Sanat Kurumu Derneği'nin gelişim süreciyle paralel olarak ele alınmış; kentsel, kurumsal ve kültürel kırılma noktaları dikkate alınarak dönemsel bir değerlendirme yapılmıştır. Bu doğrultuda, çok partili hayata geçiş süreciyle başlayan dönem, 1950–1990 arası dönem ve 1990 sonrası dönem olmak üzere üç alt başlık altında incelenmiştir.

Sanat Kurumu Derneği'nin 75 Yılına Bakış (1948–2023) başlıklı üçüncü bölümde, derneğin yetmiş beş yıllık tarihsel gelişimi incelenmiştir. Dernek merkezlerinin kurumsal dönüşüm sürecine etkisi göz önünde bulundurularak, kuruluş dönemindeki mekânsız kulüp yıllarından dernekleşmeye geçiş süreci ve sonrasında kullanılan merkezler üzerinden dönemlendirme yapılmıştır. Bu doğrultuda bölüm, altı ayrı dönem çerçevesinde ele alınmış; her dönemdeki yapısal kırılmalar, değişim süreçlerinin neden ve sonuçları ile birlikte yönetim kurulu kararları ve genel kurul kararları ile bütüncül bir şekilde ele alınmıştır.

Sanat Kurumu Derneği'nin Düzenlediği Etkinlikler başlıklı dördüncü bölümde, derneğin 1948 yılındaki kuruluşundan 2023 yılına kadar geçen yetmiş beş yıllık süreçte faal olduğu alanlar kültür ve sanat etkinlikleri, verilen ödüller ve yayınlar olarak üç ana başlık altında sınıflandırılmıştır. Derneğin farklı disiplinlerde kültür ve sanat etkinlikleri düzenlemesi nedeniyle bütün bu etkinlikler birinci kısımda alt başlıklarla incelenmiştir.

Derneğin kültürel, sanatsal, akademik ve toplumsal içerikli düzenlediği çok sayıda toplantı da ayrı bir alt başlık olarak değerlendirilmiştir. Tez çalışması kapsamında yaklaşık iki bin adet kültür ve sanat etkinliğinin bilgisine ulaşılmıştır. Bütün bu kültür ve sanat etkinlikleri, tarihsel sıraya göre etkinlik türü, adı ve katılımcı bilgileriyle birlikte tezin ekinde tablo olarak sunulmuştur. Bununla birlikte tez metninde de bu etkinlikler hakkında değerlendirme yapılmıştır. Derneğin en dikkat çeken ve süreklilik arz eden faaliyetlerinden biri olan kültür ve sanat ödülleri, bölümün ikinci kısmında ele alınmış; ödül türleri, seçici kurul üyeleri, ödül sahipleri ve bu ödüllerin verilme gerekçeleri sunulmuştur. 1964-1965 sezonundan itibaren Sanat Kurumu Derneğinin verdiği bütün ödüller seçici kurul üyeleri, ödül alanlar ve seçici kurul değerlendirmeleri ile birlikte tezin ekinde sunulmuştur. Son kısımda ise, derneğin yayınladığı kitap, kitapçık ve bültenler incelenmiştir.

Sanat Kurumu Derneğine Dair Görüş ve Değerlendirmeler başlıklı beşinci ve son bölümde**,** literatür ve dernek arşivine dayalı kaynakların taranmasıyla elde edilen bulgular ile tez kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerin verileri doğrultusunda Sanat Kurumu Derneği'ne ilişkin genel bir değerlendirme sunulmuştur. Bu bölümde, derneğin tarihsel süreçte öne çıkan belirleyici özellikleri ile zaman içinde dönüşüme uğrayan yönleri analiz edilmiştir. Özellikle 1990'lı yılların ortalarına kadar Ankara sanat ortamında etkili bir konumda bulunan derneğin, bu etkisini giderek kaybetmesine yol açan dinamikler, hem belgeler hem de dernek yönetiminde yer almış kişiler ile dernekle ilişkili sanat çevrelerinin görüşleri ışığında ele alınmıştır.

Ankara sanat ortamına derin izler bırakmış, köklü ve etkili bir geçmişe sahip Sanat Kurumu Derneği daha önce çalışılmamıştır. Bu nedenle bu yüksek lisans tez çalışmasında, Ankara'da doğan, sanat sevenlere ve sanatçılara bir araya gelebilecekleri ve kültür sanat etkinlikleri gerçekleştirecekleri bir lokal kurma fikri ile kurulan Sanat Kurumu Derneği'nin Ankara sanat ortamına etkilerini araştırmak, 1948 yılından 2023 yılına kadar yetmiş beş yıllık tarihini belgelemek, bu süre zarfında düzenlediği ve ulaşılabilen tüm etkinliklerini bütünlüklü bir şekilde sunabilmek, tarihe not düşebilmek ve sonraki araştırmalara kaynak oluşturmak amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşabilmek için literatür taraması yapılmış, öncelikle Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi

aracılığıyla Sanat Kurumu Derneği'ne dair daha önceden yapılmış bir çalışma olup olmadığına ya da herhangi bir çalışmanın alt başlıklarında yer alıp almadığı taranarak kontrol edilmiştir. Başak Önsal'ın *Ankara'da Sanat Galericiliğinin Oluşumu: 1950lerin Öncüsü Üç Sanat Galerisi Üzerine Bir Çalışma* başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında incelediği sanat galerilerinden birinin Sanat Sevenler Derneği Galerisi olduğu tespit edilmiştir. Ayşegül Atmaca'nın hazırladığı *Ankara Sanat Galerilerinden Bir Seçki (1970-1990)* başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında da Sanat Sevenler Derneği galerisi ile ilgili bir alt başlığa rastlanmıştır. Bu iki tez çalışmasında Sanat Kurumu Derneği'nin sergileme mekânı yönü ile incelendiği tespit edilmiştir. Ayrıca Necati Tonga'nın hazırladığı *Cumhuriyet Döneminde Bir Edebi Muhit Olarak Ankara (1923-1980),* başlıklı doktora tezinde eski adıyla Sanat Sevenler Derneğine Ankara'da edebiyatçıların toplanma mekânlarından biri olarak değinildiği belirlenmiştir.

Daha sonra tez kapsamında incelenen 1948-2023 yılları arasında Türkiye'nin siyasi, toplumsal, kültürel ve sanatsal ortamı ile Ankara sanat ortamına dair daha önceden yapılmış araştırmalardan yararlanılacak olanlar belirlenmiştir. Ulusal Tez Merkezi taramasının ardından Milli Kütüphane, TBMM Kütüphanesi ve VEKAM Kütüphanelerinde tez konusuyla ilişkili kitaplar, süreli yayınlar ve diğer kaynaklar taranarak, yararlanılacak olanlar seçilmiştir. Süreli yayınlardan ağırlıklı olarak Akis, Ankara Sanat, Dost, Hisar, Milliyet Sanat, Sesimiz, Yeditepe; gazetelerden ise Cumhuriyet, Milliyet ve Ulus gazetelerinin kültür sanat bölümleri 75 yıllık dernek tarihini ortaya koyacak şekilde uzun zaman aralıkları içinde taranarak Sanat Kurumu Derneği ile ilgili çıkmış olan haber, röportaj ve değerlendirme yazılarına ulaşılmıştır. Kaynak taramaları elektronik ortamda devam etmiş, Ankara kültür ve sanat ortamı ile Sanat Kurumu Derneği ile ilgili makale, haber, eleştiri ve görsellere ulaşılmıştır.

Son olarak Sanat Kurumu Derneği arşivinde yer alan veriler ve görsellere ulaşılmıştır. Bu noktada dernek arşivinde yer alan altmış üç yıla ait Genel Kurul faaliyet raporları ve Yönetim Kurulu karar defterleri ile yüzlerce sayfa yazışma ve resmi evrakların her biri önemli birer kaynak olmuştur. Literatür taramasının ardından Sanat Kurumu Derneği ile ilgili on bir kişiyle görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan kişiler yıllar içinde farklı dönemlerde dernekte çalışmış ve yönetim kurullarında görev almış veya Sanat Kurumu Derneği'ne ve etkinliklerine izleyici veya konuşmacı olarak katılan ve ödül seçici kurul

üyeliklerinde yer alan A. Kadir Paksoy, Filiz Yenişehirlioğlu, İbrahim Demirel, İlker Çetin, İmren Erşen, Kemal Ateş, Gülşen Karakadıoğlu, Şahin Yenişehirlioğlu, Ünsal Piroğlu, derneğin Ankara Büyükşehir Belediyesi ile davasını yürüten ve aynı zamanda dernek üyesi olan Av. Ahmet Akgül, 1957 yılında Hayat dergisinde dernek lokali ile ilgili haber yapan ve dernek etkinliklerine katılan Ozan Sağdıç olmuştur. Görüşmeler için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonuna başvuruda bulunularak gerekli izinler alınmıştır. Görüşmelerden elde edilen bilgiler dernek arşivi ve elde edilen diğer belgelerle birlikte değerlendirilip teyit edilerek tez için önemli birer veriye dönüşmüştür. Görüşmecilerin bir kısmının dernek ile ilgili elinde bulunan kaynaklar ve derneğe ilişkin anılarına yer verdikleri yazılı kaynaklar da tez çalışmasında yararlanılan önemli kaynaklardan olmuştur. Görüşmelerin ses kayıtları, röportajlar halinde yazıya geçirilmiş ve tezin ekler kısmında sunulmuştur.

Araştırma ve tez yazım sürecinde çalışmayı aksatan bir takım kısıtlarla karşılaşılmıştır. Bu kısıtlardan ilki ve en önemlilerinden biri Sanat Kurumu Derneği ile ilgili çalışmanın bel kemiğini oluşturan dernek arşivine yazım aşamasında ulaşabilmek olmuştur. Arşivin temin edilmesi, arşivin toplu halde ve belli bir yerde olmaması nedeniyle zaman almış, bu nedenle dernek arşivini incelemeye planlanandan geç başlanmıştır. Ulaşılan yetmiş beş yıllık derneğin arşivinin dernek merkezi değişikliklerinden dolayı eksik olduğu, belli bir düzene sahip olmadığı, biriktirme yöntemiyle oluşturulduğu görülmüştür. Ayrıca 1959-1965 yılları ile 1977-1979 yıllarına ait Yönetim Kurulu Defterleri ile Genel Kurul Raporlarına ulaşılamaması bu dönemlerle ilgili yeterli bilgi verilememesine neden olmuştur. Bu nedenle öncelikle arşivde yer alan belgeler düzenlenmiş, kategorize edilmiş ve ardından tezde kullanılacak olan bilgi ve belgeler belirlenmiştir. Arşive geç ulaşılmış olması ve yüzlerce evrakı düzenleme gerekliliği, arşiv incelemenin planlanandan daha uzun bir zaman almasına neden olmuştur. Arşive geç ulaşılmasının yarattığı diğer bir etki yapılan görüşmeler üzerinde olmuştur. Yürütülen görüşmeler Sanat Kurumu Derneği Arşivine ulaşmadan önce tamamlanmıştır. Arşive planlanan zamanda ulaşmak ve incelemek mümkün hale getirilseydi, arşivden elde edilen bilgiler ışığında görüşmeci sorularının hazırlanması sağlanabilirdi. Arşive geç ulaşılması nedeniyle sözlü tarih çalışması ve sınırlı literatüre dayanılarak hazırlanan üçüncü ve dördüncü bölümün alt başlıkları arşivin incelenmesi

neticesinde elde edilen veriler doğrultusunda değiştirilerek yeniden kurgulanmıştır. Ayrıca kütüphanelerde süreli yayın taraması ile elde edilmeye çalışılan yetmiş beş yıllık dernek etkinliklerine ilişkin birçok bilginin hali hazırda dernek arşivinde olduğunun tespit edilmesi tez kapsamında mükerrer çalışma yapmaya ve ciddi vakit kaybı yaşanmasına neden olmuştur.

En önemli sorunlardan bir diğeri, çok eski bir dernek olan ve bir çok insanın Tuna Caddesindeki lokalin 1986 yılında tahliye edilmesinden sonra dernek etkinliklerini takip etmemesi ve bu tarihten sonra dernekle ilişkilerinin kesilmesi, dernek ile bağını koparmak istemeyenler açısından da derneğin 2012 yılından beri etkinlik yapacak bir merkezinin olmaması nedeniyle sözlü tarih çalışması ve kişisel arşivinden yararlanmak için iletişim kurulan kişilerin ellerinde bilgi olmadığı ya da derneğe dair çok fazla bilgi hatırlayamadıkları gerekçesiyle olumsuz geri dönüş almak olmuştur. Benzer şekilde Sanat Kurumu Derneğinde belirli dönemlerde yönetim kurullarında aktif görev alan bazı kişilerin bilgi ve belge sahibi olduğu halde tez çalışmasına destek olmak istemeyen kişiler de sözlü tarih çalışmasında karşılaşılan önemli bir sorun olmuştur. Dernekte aktif rol üstlenen ve bilgilerinden faydalanılabilecek birçok kişinin vefat etmiş olması ya da bu kişilerin ileri yaşları nedeniyle yaşadıkları sağlık sorunları nedeniyle görüşme yapılamaması da bu alandaki bir diğer sorun olmuştur. Dernek arşivine geç ulaşılması nedeniyle dernekte yoğun olarak etkinlik yaptığı sonradan tespit edilen kişilerle görüşme yapılamaması da bu alandaki bir diğer sorun olmuştur.

Üçüncü sorun, kişisel görüşmelerde verilen bilgilerle yazılı kaynaklarda tespit edilen bilgiler arasındaki farklılıklardır. Böyle bir durumla karşılaşıldığında ulaşılabilen tüm kaynaklarda en fazla tekrarlanmış olan bilgi ya da yazılı kaynaklarda yer alan bilgiler esas alınmıştır. Tezle ilgili ortaya çıkan dördüncü sorun görsel kaynaklara dair eksikliklerdir. Sanat Kurumu Derneği Arşivinden çok az görsele ulaşılmış ve kişisel arşivlerden ise çok fazla katkı sağlanamamıştır. Sanat Kurumu Derneği Arşivinden çok az görsele ulaşılması ve kişisel arşivlerden ise çok fazla katkı sağlanamamış olması tezi görsel kaynaklar açısından sınırlandırmıştır.

Tezle ilgili ortaya çıkan beşinci ve en önemli sorun yetmiş beş yıllık bir derneğe ilişkin bilgilerin derlenmesi ile derneğin yapısı ve faal olduğu alanların yazımı olmuştur. Derneğin yetmiş beş yıl içinde gerçekleştirdiği yaklaşık iki bin adet kültür sanat etkinliği tespit edilmiştir. Bu etkinlikler tür, etkinlik konusu ve katılımcı bilgileri ile derlenip tez ekinde paylaşılmış ayrıca dördüncü bölümde bu etkinlikler hakkında bilgi verilmiştir. Etkinlikler konu başlığı altında seri olarak süreklilik arz etmesi, öncü olması, Ankara ve Türkiye gündemi açısından yenilik ve önem arz etmesi hususları göz önünde bulundurularak metinleştirilmiştir. Benzer şekilde Sanat Kurumu Derneğinin 1964-1965 dönemi itibariyle verdiği kültür ve sanat etkinlikleri seçici kurul üyeleri, ödül alanlar ve ödüle layık görülmelerine ilişkin seçici kurul açıklamaları ile listelenerek tez ekinde paylaşılmıştır. 2000 yılına kadar verilen ödüllere ilişkin bilgilere ilişkin *Geçmişten Günümüze Sanat Kurumu Ödülleri* kitabından yararlanılmış ancak sonraki yıllara ilişkin bilgiler dernek arşivinde yığın olarak yer alan seçici kurul tutanakları, basın bültenleri, davetiye, duyuru gibi bir takım kayıtların tasnifi ile derlenmeye çalışılmıştır.

Tez çalışması kapsamında yapılan literatür taramasında Sanat Kurumu Derneğine dair çok az kaynağa ulaşılmıştır. Bu kaynaklar çoğunlukla kişisel anılara dayanan, derneğin düzenlediği etkinlikler ve dernek yapısına ilişkin bilgiler içermektedir. Bu çalışmalar dışında Sanat Kurumu Derneğine dair yapılmış ayrıntılı bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu noktada Sanat Kurumu Derneğinin kuruluşundan bu yana düzenlediği etkinliklerdeki üretken ortamı belgelemek amacıyla 1976-1994 yılları arasında belirli dönemlerde yayınlanan ya da ulaşılamadığı için diğerleri hakkında bilgi sahibi olunamayan Dönem Çalışma Raporları ile belirli dönemlerde yayınlanan Etkinlik Bültenleri en önemli kaynaklar olmuştur. Derneğin amaç ve hedefleri doğrultusunda düzenlenen etkinliklerin içerikleri ve katılımcıları gibi bilgilere bu yayınlardan ulaşılabilmiştir.

Sanat Kurumu Derneğinde Yönetim Kurulu Başkanlığı dahil çeşitli görevler alan Ünsal Piroğlu'nun Sanatın Dergisi'nde yayınlanan *Bir Zamanlar Sanat Kurumu IV* makalesi ve İzler ve İzlenimlerkitabında yer alan *Bir Sanat Kurumu Vardı* yazıları ile uzun yıllar dernekte Yönetim Kurulu Başkanlığı yapan Anıl Çeçen'in *Kültür ve Politika* isimli

kitabında Örnek Kültür Örgütü (Ankara Sanat Kurumu) başlıklı yazısından kaynak olarak yararlanılmıştır. Dernek yayını olan *Geçmişten Günümüze Sanat Kurumu Ödülleri* kitabında yer alan derneğin verdiği kültür sanat ödülleri hakkında bilgiler bu konuda yararlanılan önemli bir kaynak olmuştur.

Sanat Kurumu Derneği'nin kuruluşunda ve dönüşümünde Türkiye'nin siyasi, toplumsal, kültürel ve sanatsal ortamının etkilerini ortaya koyabilmek ve derneğin Ankara kültür ve sanat ortamına etkilerini araştırmak tezin sonunda ulaşılmak istenen amaçlarından biri olmuştur. Bu amaç doğrultusunda 1948- 2023 yılları arasında Türkiye'nin siyasal, toplumsal, kültürel ve sanatsal ortamı ile Ankara sanat ortamını ve var olan sanat dinamiklerini, derneğin kuruluşunu hazırlayan değerleri, dönüşümünün nedenleri ve Ankara kültür sanat hayatındaki izlerini ortaya koymak için yararlanılan kaynaklar olmuştur.

Sadık Arslan'ın 2013 yılında tamamladığı *Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerinin Politikalarında Resim Sanatı (1923-2013)* başlıklı yüksek lisans tezi ile Ebru Nalan Sülün'ün 2018 yılında tamamladığı *Türkiye'de Çağdaş Sanat Koleksiyonculuğu* başlıklı doktora tezi, tez kapsamındaki zaman aralığında Türkiye'nin kültür ve sanat ortamını siyasal ve toplumsal olaylar açısından ele alıp yaşanan dönüşümlere, öne çıkan kurumlara ve sanat etkinliklerine yönelik kapsamlı bir değerlendirme sunmaları açısından yararlanılan kaynakların başında gelmiştir.

Bununla birlikte Bora Gürdaş'ın 2008 yılında tamamladığı *1960 – 1970 Yılları Arasında Türkiye'de Kültür ve Sanat Ortamı* başlıklı yüksek lisans tezi 1960'lı yıllar, Güler Bek'in 2007 yılında tamamladığı *1970 – 1980 Yılları Arasında Türkiye'de Kültürel ve Sanatsal Ortamı* başlıklı doktora tezi 1970'li yıllar, Ayşe Nadide Yılmaz'ın 2014 yılında tamamladığı *1980'li Yıllarda Türkiye'de Sanat ve Siyaset İlişkisi* başlıklı doktora tezi 1980'li yıllar, Güher Gamze Rastgeldi'nin 2019 yılında tamamladığı *Türkiye'de Çağdaş Sanat Piyasasının Gelişimi: 2001 Krizi ve İktisat Bankası Koleksiyonunun Satışı* başlıklı yüksek lisans tezi de 1990'lı yıllara ilişkin ilişkin Türkiye'nin kültür ve sanat ortamını siyasal ve toplumsal olaylar açısından ele

alınmasında faydalanılan bu alanda hazırlanmış ayrıntılı bilgi ve değerlendirmeler sunan önemli kaynaklar olmuştur.

Türkiye sanat ortamının ardından Ankara kültür ve sanat ortamına odaklanıldığında VEKAM tarafından yayınlanan *Ankara Araştırmaları Dergisi'nde* yer alan on yedi makale Ankara'nın kent kimliği, kentsel dönüşümler, kültür ve sanat alanındaki içerikleri ile bu alandaki çalışmayı önemli ölçüde şekillendirmiştir. 2014 yılında Galeri Siyah Beyaz'ın kuruluşunun otuzuncu yılı kapsamında Evrim Altuğ tarafından hazırlanan *Orası Kamusal Alan* başlıklı kitap ve kitabın son bölümünde yer alan röportajlar aracılığıyla Ankara sanat ortamına tanıklık eden kişilerin aktarımları da tez kapsamında önemli birer veriye dönüşmüştür.

Selin Seyhan'ın 2021 yılında tamamladığı *Ankara'da Sanat Koleksiyonculuğu* başlıklı yüksek lisans tezi ile Ayşe Uysal'ın 2023 yılında tamamladığı *1980 Sonrası Ankara'da Özel Galeri Mekânlarının Toplumsal Temsiliyeti Ve Mekânsal İzleri* başlıklı yüksek lisans tezi de Ankara'nın sanat ortamı ve toplumsal yaşama dair başvurulan temel kaynaklardan olmuştur.

Selin Deniz'in 2021 yılında tamamladığı *Sanart Estetik ve Görsel Kültür Derneği* başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında yaptığı kişisel görüşmeleri, sadece Sanart değil Ankara sanat ortamına ilişkin de önemli bilgi ve anlatıları içerdiği için Ankara sanat ortamına ilişkin değerlendirmelerde faydalanılan önemli verilerden olmuştur.

1. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE SİYASİ, KÜLTÜR VE SANAT ORTAMINA GENEL BAKIŞ: 1948-2023

Sanat Kurumu Derneğinin oluşumu, Türkiye'de Çok Partili Döneme geçildiği zamanlara uzanır. Bu nedenle resmî ideolojinin kültür hayatını şekillendirdiği ve Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin kültür kurumu olan Halkevlerinin kültür hayatımızda önemli bir rol üstlenmeye devam ettiği Çok Partili Dönemden günümüze ülkenin siyasi, toplumsal, kültürel ve sanatsal ortamı genel hatlarıyla incelenecektir. Böylelikle derneğin kuruluşu itibariyle siyaset ve bürokrasi ile bağlantısı ve etkinliklerin seçiminde ülkenin siyasi, toplumsal, kültürel ve sanatsal ortamının etkilerinin anlaşılması amaçlanmıştır. İnceleme yaparken Demokrat Parti'nin kurulup Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'de temsil edilmeye başladığı Çok Partili Döneme geçiş dönemi olan 1946-1950 yılları, Demokrat Partinin iktidar olduğu ve Cumhuriyetin kuruluş yıllarından beri uygulanan devlet politikalarının adım adım terk edilmeye başladığı 1950li yıllar ile Türkiye'de ilk darbenin yapıldığı 1960 itibariyle önemli dönüşümlere sahne olan her on yıllık dönem 2000lere kadar alt bölümler şeklinde incelenecektir. 2000li yıllar ise 3 Kasım 2002 genel seçimlerinden beri Ak Parti'nin iktidarda bulunması nedeniyle tek bir alt başlık olarak ele alınacaktır.

1.1.ÇOK PARTİLİ DÖNEME GEÇİŞ

Mustafa Kemal Atatürk'ün 1938'de vefatından sonra, İsmet İnönü 1950 yılına kadar Cumhurbaşkanı olarak görev yapmış ve ülkenin yönetimini üstlenmiştir. Bu dönem, II. Dünya Savaşı'nın ağır ekonomik ve siyasi etkileri ile işaretlenmiş ve "Milli Şef" dönemi olarak anılmıştır (Kahraman, 2022, s. 160).

Türkiye, II. Dünya Savaşı'na dahil olmamak için tarafsız kalmış ve denge politikası izlemiştir. Yine de savaşın sonlarına doğru Birleşmiş Milletler kurucu üyeliğine hak kazanabilmek için Almanya ve Japonya'ya sembolik olarak savaş ilan etmiştir. Bu gelişmeler sonucunda Türkiye, savaş sonrası yeni dünya düzeninin tartışıldığı San

Francisco toplantısına katılmış ve 27 Şubat 1945'te Birleşmiş Milletlerin kurucu üyeleri arasına dahil olmuştur (Zürcher, 2013, s.301; Yalçın, 2014, s.459).

II. Dünya Savaşının Avrupa'da yarattığı hasarı iyileştirmeye yönelik çabalar, barış için bir dünya arayan girişimler ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasındaki kutuplaşma, Türkiye'nin izlediği dış politikaları etkilemiştir (Yasa Yaman, 2011, s.41). Türkiye, ABD ile olan ilişkilerini güçlendirmeye başlamıştır. ABD, yayılmacı politikalarına uygun olarak "Truman Doktrini"[1] ve "Marshall Planı"[2] nı Türkiye'de devreye sokmuş ve ardından Türk hükümetinin *Çok Partili Sisteme* geçmesini istemiştir (Zürcher, 2013, s.307; Arslan, 2013, s. 48).

II. Dünya Savaşı nedeniyle ekonomik zorluklar yaşayan Türkiye'de, İsmet İnönü hükümetine ve tek parti yönetimine karşı halk arasında hoşnutsuzluk başlamıştır. Varlık Vergisi uygulaması, özellikle gayrimüslim toplumda güvensizliğe neden olmuş ve toplumsal gerginlik artarak siyasi muhalefetin oluşmasına zemin hazırlamıştır (Rastgeldi, 2019, s.42). 1945 yılında TBMM'deki bütçe kanunu ve Toprak Reformu Kanunu tasarısı ile Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu tasarısı görüşmelerinde, CHP içinde muhalif sesler yükselmiştir[3]. Bu dönemde mülk sahibi kesimlerin yanı sıra gelenekçi-dinci çevreler de, Kemalist reformlar ve özellikle laiklik uygulamalarına karşı tepki göstererek tek parti rejimine muhalif bir tavır sergilemişlerdir (Öndin, 2003, s. 117).

Bu muhalif hareketin ardından, 07.01.1946 tarihinde bir araya gelen CHP milletvekilleri Celal Bayar, Fuat Köprülü, Refik Koraltan ve Adnan Menderes, dört kişilik bir grup olarak Demokrat Parti'yi (DP) kurmuş ve Celal Bayar'ı parti genel başkanı olarak

[1]12 Mart 1947'de ABD Başkanı Harry Truman tarafından ilan edilen Truman Doktrini, dış baskı ya da kendi sınırları içindeki militan azınlıklar nedeniyle varlığı tehdit altındaki "özgür ulusları" savunmayı amaçlamıştır. ABD'nin komünizm karşıtı rejimleri koruma taahhüdünün bir yansıması olan bu doktrin çerçevesinde, Türkiye ve Yunanistan'a mali ve askeri yardım sağlanmıştır (Zürcher, 2013, s.307).

[2]Truman Doktrini doğrultusunda ABD, Haziran 1947'de Avrupa ülkelerinin ekonomilerini desteklemek amacıyla Marshall Planı'nı açıklamıştır. Planın üç temel amacı; Avrupa'nın toparlanmasını sağlamak, Amerikan sanayisi için kârlı ihracat pazarını korumak ve komünizme zemin hazırlayan yoksulluğu ortadan kaldırmaktır (Zürcher, 2013, s.308).

[3] Çiftçiyi Topraklandırma Kanununa sert tepki veren isimler çok fazla araziye sahip olan CHP milletvekilleri Adnan Menderes ve Emin Sazak'tır(Şahin ve Tunç, 2015, s.38).

seçmişlerdir. Çok partili sisteme geçişin ilk adımını atan bu gelişme sonrasında, Cemiyetler Kanunu'nun 19. maddesi değiştirilerek muhalefet partilerinin de yer alacağı tek dereceli bir seçim yapılabilmesinin yolu açılmıştır. DP kurulduktan kısa bir süre sonra, 21.07.1946 tarihinde yapılan ilk genel seçimde CHP galip geldiği halde DP 64 milletvekiliyle TBMM'de temsil hakkı kazanmıştır. DP'nin teşkilatları, ülke genelinde büyük bir ilgi görerek, CHP'den memnun olmayanların buluşma noktası haline gelmiş ve halk arasında "Demir Kırat" olarak anılmaya başlanmıştır (Karpat, 2015, s. 166; Şahin ve Tunç, 2015, s.38-41). DP, kurulduğu günden itibaren, 1950 yılında iktidara gelene kadar ülke genelindeki popülaritesini sürekli olarak artırmıştır (Özüçetin, 2002, s.1413-1416).

1923 ile 1930 yılları arasında Cumhuriyet kadrosunun en büyük sorunu, iktidar mücadelesinin sona erdirilmesi, yeni sınırların kabul edilmesi ve ekonomik krizden çıkış yollarının aranması olmuştur. 1930'dan sonra ise Cumhuriyet ideolojisinin sağlam bir şekilde yerleştirilmesi ve yeni bir kimlik olarak, en uzak köylerdeki yurttaşlara kültür ve sanat kurumları aracılığıyla benimsetilmesi hedeflenmiştir (Aydın, 1993, s. 221). Bu doğrultuda, kültürel politika, planlı bir şekilde ve kurumsal yapılarla[4] ele alınmıştır. Cumhuriyet ideolojisinin tüm ülke genelinde yayılmasında, *Halkevleri* ve *Köy Enstitüleri*en önemli iki kurum olarak öne çıkmıştır[5].

Halkevleri[6] 19 Şubat 1932 tarihinde CHP tarafından kurulmuş ve Demokrat Parti (DP) tarafından 11 Ağustos 1951'de kapatılana kadar Türkiye genelinde etkinlik göstermiştir. Halkevleri, aydınlar ile halk arasındaki kopukluğu ortadan kaldırmak, halkı devrim ilkeleri doğrultusunda bilgilendirmek ve eğitmek amacıyla teşkilatlanmış, "Halk

[4]1930'larda Türk Tarih ve Dil Kurumları oluşturulmuş, Asırlık Türk Sergisi (1936), İstanbul Resim ve Heykel Müzesi (1937) açılmış, CHP Yurt Gezileri ve Sergileri (1938-1944) düzenlemiş, devlet Türk sanatını tanıtmak için yurtdışına sergiler göndermiş, Millet Mektepleri (1927-1929) açılmış, Üniversite Reformu (1933) yapılmış, Yunan klasiklerinin çevrilişi gibi pek çok yeni kurum ve etkinlikler ile atılımlar gerçekleştirilmiştir (Yasa Yaman, 2012, s.226).

[5]Halkevleri ve Köy Enstitülerinin yanı sıra Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Şubesi, Plastik Sanatlar Atölyesi, Kız Sanat Enstitüleri, Akşam Kız Sanat Okulları, Kız Teknik Olgunlaşma Enstitüleri gibi sanat eğitimi veren kurumlar da kültürel ve sanat hayatına yön vermiştir (Özkan Koç, 2021, s.75-76).

[6] Halkevleri yapılandırılırken, Batı'daki tek parti yönetimindeki ülkeler incelenmiş; hazırlanan talimatnamede Macar Millî Kültür Cemiyeti, Uranya, Amele Jimnazları, Çiftçi Dernekleri, Çekoslovakya'daki Mazarik Halk Terbiye Müessesesi, İtalya'daki Dopolavoro ve Alman Halk Kültür Teşkilatları gibi örneklerden yararlanılmıştır (Aydın, 1996, s.109; Öndin, 2003, s.80).

Odaları" adı altında bucak ve köylere kadar ulaşmayı başarmıştır (Aydın, 1996, s. 108; Öndin, 2003, s. 80; Türkoğlu, 1996, s. 98-99; Yılancıoğlu, 2023, s. 49).

Halkevleri, etkinliklerini iki ana misyon üzerine kurmuştur: sosyal reformları kabul ettirmek ve çağdaşlaşmayı sağlayacak kültürel ve sanatsal faaliyetleri gerçekleştirmek. Bu iki misyonu yerine getirebilmek için Halkevleri, dokuz farklı şube[7] altında örgütlenmiş ve faaliyetlerini sürdürmüştür (Çeçen, 2000, s. 105; Öndin, 2003, s. 84). Toplumun kültür seviyesini artırmayı hedefleyen Halkevlerinde, kütüphane ve okuma odası vardır. Halkevleri, kuruluşundan kapanışına kadar sayısız spor turnuvası, gösteri, konferans, konser, film gösterimi, tiyatro etkinliği ve sergi düzenleyerek halkla buluşturmuştur. Ayrıca, halkın müzik alanındaki gelişimini desteklemek amacıyla piyano, mandolin ve keman dersleri vermiştir. Okuma yazma bilmeyen vatandaşlar için özel okuma yazma kursları düzenlenmiştir. Yürüttüğü yayıncılık faaliyetleriyle de kitaplar ve dergiler basılmıştır (Çeçen, 2020, s. 227; Özkan Koç, 2021, s. 85-87; Yılancıoğlu, 2023, s. 50-51).

İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Halkevlerini aynı ulus bilincini taşıyan herkesin toplandığı, bir araya geldiği, kültürel bilincin aşılandığı yerler olarak tanımlamıştır:

> "Halkevi her şeyden önce bir ev olmalıdır. Ev aynı kandan gelen fertlerin toplandığı yerdir. Halkevi de aynı kültürden gelen insanların toplandığı yerdir. Öyleyse Halkevi bir kültür evidir… Halkevleri için en doğru türe "yaşamak ve yaşatmaktır… Sözün kısası Halkevleri Türk kültür aşısının vurulduğu yer olmalıdır" (Baltacıoğlu'ndan akt. Özkan Koç, 2021, s. 76-77).

Türkiye'de nüfusun büyük bir kısmının köylü olması nedeniyle, kültürel alandaki reformların geleneksel köy hayatında herhangi bir değişiklik yaratmaması ve Halkevleri çalışmalarının köylerde beklenen başarıyı göstermemesi sonucu, köye özgü bir kurum oluşturma düşüncesi ortaya çıkmıştır (Öndin, 2003, s. 97). Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un öncülüğünde, 17 Nisan 1940 tarihinde 3803 sayılı kanunla "Köy Enstitüleri" inceleme, araştırma ve yönlendirme merkezleri olarak kurulmuştur (Öndin, 2003, s. 97; Boybeyi ve Sallan Gül,

[7]Dil, Edebiyat, Tarih Şubesi; Güzel Sanatlar (Ar) Şubesi; Temsil Şubesi; Spor Şubesi; İçtimai (Sosyal) Yardım Şubesi; Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi; Kütüphane ve Yayın Şubesi; Köycülük Şubesi; Müze ve Sergi Şubesi

2008, s. 69). Köy Enstitüleri, yapı, işlev ve amaç açısından dünyada eşdeğer bir kurum olmadığı için özgün bir sistem olarak varlık göstermiştir. Cumhuriyet dönemi kültür politikalarının en önemli hedeflerinden biri olan halk eğitimi doğrultusunda, Köy Enstitüleri köylülerin eğitiminde büyük bir başarı yakalamış, kültürel ve sanatsal bakış açılarına sahip, toplumsal bilinci yüksek bireyler ve köy çocuklarından öğretmenler yetiştirmiştir (Öndin, 2003, s. 101; Boybeyi ve Sallan Gül, 2008, s. 68; Tural, 2016, s. 19).

Soğuk Savaş'ın etkisiyle, Çok Partili Dönem'de siyasi partiler arasında karşılıklı olarak komünistlikle suçlamalar yapılmıştır. DP, din unsurunu sürekli gündemde tutarak, bir yandan Halkevleri ve Köy Enstitüleri gibi Cumhuriyet'in kurumsal yapılarına karşı eleştirilerde bulunmuş, diğer yandan da ekonomik alandaki devletçi politikaların sonlandırılmasını talep etmiştir[8] (Rastgeldi, 2019, s. 43). Sonuç olarak, DP iktidara geldikten sonra, 1951 yılında Türkiye genelindeki tüm Halkevleri kapatılmış ve malları hazineye devredilmiştir[9]. Köy Enstitülerinin müfredatında, 1947'de yapılan bir değişiklikle uygulamalı atölye derslerinin sayısı azaltılmış ve bu durum, en önemli felsefesinden bir sapmaya yol açmıştır. DP'nin Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri döneminde ise programda köklü değişiklikler yapılmış ve 1954 yılında Köy Enstitüleri, İlköğretmen Okullarına dönüştürülerek kapatılmıştır[10] (Öndin, 2003, s. 106; Boybeyi ve Sallan Gül, 2008, s. 83; Yılancıoğlu, 2023, s. 53).

Cumhuriyet dönemi kültür ve sanat faaliyetleri, devlet teşkilatında en önemli bakanlık olan "Maarif Vekaleti" bünyesinde yürütülmüştür (Ulusoy, 1999, s. 99). Maarif Vekaleti, müzik ve tiyatro sanatlarına çağdaş bir biçim kazandırmak amacıyla, 25.06.1934 tarihinde Ankara'da Millî Musiki Mektebi ve Temsil Akademisini kurmuştur. Bir yıl sonra, 10.06.1935'te ise Ar Genel Direktörlüğü'nü (Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü) oluşturmuştur. Maarif Vekaleti, 28.12.1935 ile 21.09.1941 tarihleri arasında "Kültür Bakanlığı" olarak adlandırılmış, 22.09.1941 ile 09.10.1946 arasında tekrar "Maarif Vekaleti" ismini taşıdıktan sonra 10.10.1946 tarihinden itibaren, yani çok

[8]Ayrıca DP, Halkevlerini CHP'nin kültür yuvaları ve "siyasi bir yapı" olarak gördüğü için sert şekilde eleştirmiştir. Öte yandan, CHP iktidarda olmasına rağmen eski mali desteği sağlayamayınca Halkevleri etkisini yitirmiş, toplumun ilgisi giderek azalmıştır (Özkan Koç, 2021, s.88-89).
[9]11.08.1951 tarihinde 5830 sayılı kanun ile kapatılmıştır.
[10]04.02.1954'de yayımlanan 6234 sayılı kanunla kapatılmıştır.

partili dönemde Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) adını almıştır. Bakanlık bünyesinde, 06.01.1949 tarihli ve 5441 sayılı kanunla, dram ve opera[11] bölümlerini kapsayan, tüzel kişiliğe sahip Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü (DT) kurulmuştur[12] (Balçık, 2005, s. 41; Ulusoy, 1999, s. 100).

Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'in öncülüğünde, Türkiye'de müzik, tiyatro, opera ve bale sanatlarını geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla, 20 Mayıs 1940 tarihli ve 3829 sayılı yasa ile Devlet Konservatuvarı [13] kurulmuştur. Bu kurum, DT'nin temellerini oluşturmuştur[14]. Aynı yasanın 7. maddesi doğrultusunda "Tiyatro ve Opera Tatbikat Sahnesi"nin kurulmasına karar verilmiştir. Tatbikat Sahnesi, konservatuvarın temsil bölümünden mezun olan öğrencilerin ilk sahne deneyimlerini kazandıkları yer olmuştur. Uygulamalı eğitim amacıyla oluşturulan bu sahne, gösterimlerini Ankara Halkevi'nin sahnesinde gerçekleştirmiştir. 1949 yılında Devlet Tiyatroları'nın resmen kurulmasıyla birlikte Tatbikat Sahnesi faaliyetlerine son vermiştir (Özkan Koç, 2021, s. 38).

Bu dönemde, Konservatuvarın kuruluşunun ardından müzik alanında atılan en önemli adımlardan biri, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yalnızca iki kişi için çıkarılan özel bir yasa ile gerçekleşmiştir. 07 Temmuz 1948 tarihli ve 5245 sayılı "İdil Biret ve Suna Kan'ın Yabancı Memleketlere Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun" sayesinde, olağanüstü müzik yeteneği gösteren 1941 doğumlu İdil Biret ile 1936 doğumlu Suna Kan, aileleriyle birlikte devlet bursuyla yurt dışına gönderilerek müzik eğitimi alma fırsatı bulmuşlardır (Özkan Koç, 2021, s. 46).

---

[11] Opera bölümü 14.07.1970 tarihli ve 1309 sayılı Kanun ile Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğünden ayrılarak Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü adı ile kamu tüzel kişiliğini haiz bir Genel Müdürlük çatısı altında faaliyetlerini sürdürmeye başlamıştır.

[12] Aynı yıl Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü Büyük ve Küçük Tiyatro olmak üzere iki sahnesiyle çalışmalarına başlamıştır (Kahraman, 2022, s.156).

[13] Günümüzde Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde faaliyetlerini sürdüren Senfoni Orkestraları, Devlet Tiyatroları ve Devlet Opera ve Balesi, Devlet Konservatuarı'nın içinden çıkmıştır (Özkan Koç, 2021, s.40).

[14] Kanuna göre konservatuvar, müzik ve temsil olmak üzere iki bölüme ayrılmıştı. Müzik bölümü; kompozisyon, orkestra yönetimi, piyano-org-arp, yaylı sazlar, nefesli ve vurmalı çalgılar, teganni (opera-koro-konser şarkıcılığı) dallarından; temsil bölümü ise opera, tiyatro ve bale şubelerinden oluşuyordu. Devlet Konservatuvarı, eğitiminde Batı sanatını esas almış, geleneksel müzik ve seyir sanatlarına programında yer vermemiştir. Tiyatro ve müzik tarihi derslerinde de Batı odaklı bir yaklaşım benimsenmiştir. Konservatuvar kanununda yer alan bale bölümü ise ancak 1949'da, İngiliz Kraliyet Balesi'nden gönderilen uzmanlarla öğretime başlamıştır (Özkan Koç, 2021, s.37,40).

Çok partili dönemde, kültür ve sanat politikaları devlet desteğiyle sürdürülmeye devam edilse de sanatçılar bireysel faaliyetlerde bulunarak kişisel sergiler açmaya başlamışlardır[15]. Devletin sağladığı destekle, koleksiyonculuk faaliyetleri ve bankaların özel koleksiyon oluşturma çabaları da bu döneme uzanmaktadır. 31 Ekim 1939 tarihinde Ankara Sergievi'nde açılışı yapılan ve günümüze kadar süregelen Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nin açılışlarında yer alan devlet yetkilileri, resmî kurumlar için eser alımları gerçekleştirmiştir[16] (Üstünipek, 1999, s. 192; Sülün, 2018, s. 34, 102).

1.2.1950LER

II. Dünya Savaşı sonrasında, SSCB'nin öncülüğünde Doğu bloğu ile ABD'nin önderliğindeki Batı bloğu arasında başlayan "Soğuk Savaş", 1950'li yıllara girildiğinde uluslararası düzeyde etkisini daha da artırmıştır. ABD önderliğindeki Batı bloğu ülkeleri 1949'da NATO'yu kurarken, SSCB'nin önderliğindeki Doğu bloğu ülkeleri ise 1955 yılında Varşova Paktı'nı oluşturmuştur. Türkiye, 1952 yılında NATO'ya katılarak Batı bloğuna dahil olmuştur (Arslan, 2013, s.100). Öte yandan, II. Dünya Savaşı'nın yarattığı yıkımın bir daha yaşanmaması ve Avrupa'da kalıcı barışın sağlanması amacıyla Avrupa Birliği (AB)'nin temeli olan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT)kurulmuştur[17].

Dünya genelinde savaş sonrası önemli değişimler yaşanırken, Türkiye'de 14 Mayıs 1950'de yapılan genel seçimde iktidar DP'ye geçmiş ve 27 yıl süren CHP yönetimi sona ermiştir. Atatürk'ün vefatından sonra 11,5 yıl Cumhurbaşkanlığı görevini sürdüren İsmet İnönü, ana muhalefet lideri olarak siyaset sahnesinde yer almıştır. Cumhurbaşkanlığına DP Genel Başkanı Celâl Bayar seçilmiş, Adnan Menderes ise

[15] Bu dönemde, ilk galeri olma özelliği taşıyan girişim, Güzel Sanatlar Akademisi bünyesinde hoca olan ve Türkiye'nin önemli seramik sanatçılarından İsmail Hakkı Oygar tarafından gerçekleştirilmiştir. Oygar, Beyoğlu'nda Karlman Pasajı karşısındaki atölyesini bir galeri olarak kullanmaya başlamıştır (Üstünipek, 1999, s. 192).

[16] İş Bankası (1924) ve bu süreçte açılan Yapı ve Kredi Bankası (1944), Garanti Bankası (1946), Akbank (1948) ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (1950) da şubelerine eserler satın almış, koleksiyonları ile bankakoleksiyonu oluşumunun ilk temsilcileri olmuştur.

[17] Bu amaçla Belçika, Federal Almanya, Lüksemburg, Fransa, İtalya ve Hollanda, 1951 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu (AKÇT) kurmuştur. Böylece savaşın hammaddeleri olan kömür ve çelik, barışın araçlarına dönüşmüş; tarihte ilk kez devletler egemenliklerinin bir kısmını ulusüstü bir kuruma devretmiştir. Ardından, diğer sektörlerde de ekonomik birliği sağlamak amacıyla aynı altı ülke 1957'de Roma Antlaşması'nı imzalayarak Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu (AET) kurmuş ve böylece Avrupa Birliği'nin (AB) temelleri atılmıştır. AB'nin tarihsel gelişimi hakkında ayrıntılı bilgi için bknz. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_en (Erişim tarihi: 12.09.2024)

başbakanlık görevini üstlenmiştir (Arslan, 2013, s.104). Adnan Menderes'in başbakanlığında, DP 1950-1960 yılları arasında toplam beş kez hükümet kurarak iktidarda kalmayı başarmıştır (Taşçı, 2021, s.24).

Yeni hükümet dönemiyle birlikte ABD'nin yayılmacı politikaları etkisini artırmış ve DP, ABD kaynaklı dış kredileri kullanmaya başlamıştır. Bu süreçte, devlet yatırımları azaltılmış, Kore'ye asker gönderilmiş ve sağ ideolojilere destek verilmiştir. Aynı zamanda, ülke içindeki sol görüşlere ve siyasal hareketlere karşı sert bir tutum benimsenmiştir (Arslan, 2013, s.106). Bu dönemde, milliyetçi ve muhafazakâr görüşler güç kazanırken, Kıbrıs meselesi de önemli bir rahatsızlık kaynağı olmuştur. 6 ve 7 Eylül 1955 tarihlerinde İstanbul'da gayrimüslim vatandaşlara yönelik olumsuz olaylar yaşanmış ve bu durum, gayri müslimnüfusun büyük bir göç dalgasıyla ülkeden ayrılmasına yol açmıştır (Zürcher, 2013, s.328; Arslan, 2013, s.106; Yasa Yaman, 2011, s.43).

Türkiye, Marshall Planı çerçevesinde ABD'den aldığı mali yardımlar sayesinde özellikle tarımsal üretimi artırmak amacıyla tarım makineleri ve diğer araç-gereçleri ithal etmiştir. Bu yardımlar, tarımsal üretimin hızla artmasına katkı sağlamış; ancak makinelerin kullanımı, kırsal alanda iş gücü fazlalığına yol açmıştır. Bu durum, kırsal kesimden kente büyük bir göç dalgasının başlamasına sebep olmuştur. 1950'li yıllarda köylerden kentlere doğru gerçekleşen bu göç, Türkiye'deki şehirlerin nüfusunun hızla artmasına neden olmuş ve gecekondulaşma, işsizlik ve kentsel altyapı eksiklikleri ülkenin en büyük sorunları haline gelmiştir. Kentlerdeki planlama yetersiz kalınca, şehir dışlarında gecekondu olgusu da hızla yayılmaya başlamıştır (Arslan, 2013, s.107; Zürcher, 2013, s.330; Uçar, 2007, s.4-5).

DP'nin iktidarda olduğu ikinci beş yıllık dönemde, ülke ekonomisinde yaşanan hızlı gelişmenin yerini duraklama ve ekonomik kriz almış, bu durum enflasyonun artması ve 1958'deki devalüasyonla birlikte toplumsal gerilimi tırmandırmıştır. Öğrenci gösterileri, ülkenin çeşitli bölgelerinde karşıt gruplar arasında patlak veren çatışmalar ve diğer toplumsal huzursuzluklar, 1950'lerin sonlarına doğru siyasi gerilimi yükseltmiştir. Bu süreçte, kendilerine Milli Birlik Komitesi (MKB) adını veren bir grup genç subay, 27 Mayıs 1960'ta Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) adına yönetime el koyarak Türkiye'nin ilk

askeri darbesini gerçekleştirmiştir. MKB, yönetimi devralarak DP liderlerini yargı önüne çıkarmış ve yeni bir Anayasa hazırlama çalışmalarına başlamıştır. Akademisyenler ve hukukçuların desteğiyle hazırlanan 1961 Anayasası, yapılan halkoylaması sonucunda kabul edilmiştir. Yassıada mahkemelerinde yargılanan dönemin Başbakanı Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan idam edilmiştir (Zürcher, 2013, s.348-350; Rastgeldi, 2019, s.48).

Demokrat Parti on yıllık iktidarı boyunca ekonomik kalkınmaya yönelmiş, CHP'nin kültür ve sanat ile kurduğu ilişki ve bu ilişkiyi gelişmenin odağına yerleştiren tavrını terk etmiştir. DP eski iktidarın kurumları olan Köy Enstitüleri ve Halkevlerini kapatmakla kalmamış, 14.12.1953 tarihli ve 6195 sayılı Cumhuriyet Halk Partisinin Haksız İktisaplarının İadesi Hakkında Kanunla CHP'nin mallarına da el koymuştur (Yasa Yaman, 2011, s.42; Çakmak, 2015, s.15).

Yeni iktidar, sağcı politikalar doğrultusunda okul müfredatlarında değişiklik yaparak din eğitimini ders programlarına dahil etmiş, imam hatip okulları açmış ve bu süreçte Türk-İslam sentezi etrafında bir kültürel anlayış gelişmeye başlamıştır (Sünter Sayın, 2019, s.12). Osmanlı ve İslam sanatıyla ilgili bilimsel yayınlar artmış; Topkapı Sarayı gibi bu alandaki geleneksel bağları sürdüren müzeler kültürel ortamda önemli kurumlar haline gelmiştir. 1951'de XII. Uluslararası Oryantalistler Kongresi, 1953'te İstanbul'un Fethi'nin 500. Yılı Kutlamaları, 1954'te V. Uluslararası Eleştirmenler Derneği (AICA) Kongresi ve 1959'da I. Türk Sanatları Kongresi gibi önemli etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Sanat Tarihi bölümlerinde Osmanlı ve İslam sanatı araştırmaları önem kazanmış, bu bağlamda akademik çalışmalar artmıştır (Yasa Yaman, 2011, s.46; Arslan, 2013, s.108; Sülün, 2018, s.37).

DP'nin belirgin bir kültür ve sanat politikası bulunmadığı gibi, dönemin Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri de kültür ve sanat faaliyetlerine olumsuz yaklaşmış; bu doğrultuda Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü kapatılmıştır (İlgün, 2010, s.14). Devlet desteğinin büyük ölçüde ortadan kalkmasıyla, sermayenin sanatla ilişki kurduğu yeni bir dönem başlamıştır. Bu yeni ekonomik ortamda yabancı kültür merkezleri, dernekler ve özel

galeriler açılmış; ayrıca Devlet Tiyatrolarının yanı sıra özel tiyatroların da yavaş yavaş ortaya çıkması, Türk tiyatrosunun gelişimi için önemli bir adım olmuştur (Yılmaz, H., 2014, s.98).

Devlet, 1939 yılında başlayan Devlet Resim ve Heykel Sergisi dışında herhangi bir sanatsal yarışmaya katkı sağlamamıştır. Yapı Kredi Bankası'nın, 1954 yılında, bankanın 10. kuruluş yıldönümü etkinlikleri kapsamında düzenlediği resim yarışması, ülkede özel bir kurumun düzenlediği ilk resim yarışması olmuştur[18]. 1950 yılına kadar sergiler, genellikle devletin resmi kuruluşları, halkevleri, halkodaları, yabancı elçilikler ve eğitim kurumları gibi sergileme etkinliğine uygun olmayan mekânlarda yapılmıştır. 1950'li yılların sanat ortamı açısından gözlenen en önemli gelişme, sanat hayatına "özel galeri"lerin girmesi ve kişisel sergilerin artmasıdır.1950-1960 yılları arasında yoğunluk kazanan sergileme etkinlikleri ile özel galerilerin yanı sıra devlet galerileri, kurum, banka ve dernek galerileri de sergileme mekanları olarak sanat hayatına dahil olmuştur[19]. (Yasa Yaman, 2011, s.57; İlgün, 2010, s. 21).

DP iktidarı döneminde devlet sanata olan desteğini çekmiş olsa da sanatı ve sanatçıyı koruma yönünde bazı adımlar atılmıştır. 1951 yılında yürürlüğe giren 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, sanatçılara fikir ve sanat eserleri alanında hukuki koruma sağlamıştır (Sünter Sayın, 2019, s.11). İdil Biret ve Suna Kan'ın yurt dışına müzik eğitimi için gönderilmelerini sağlayan kanun, 15 Şubat 1956 tarihinde çıkarılan 6660 sayılı kanunla genişletilmiş ve kanunun adı "Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun" olarak

[18]1953 yılında Dublin'de "Sanat ve Bilim Arasındaki İlişkiler: Suç Ortaklığı, Eleştirellik, Bilgi" başlığı altında gerçekleşen 4. Uluslararası Sanat Eleştirmenleri Derneği (AICA) Kongresi'nde tartışılan konulardan biri de soyut sanat olmuştur. Türk delegelerinin bu konuyu 1954'te Türkiye'de tartışmayı önermeleri üzerine, 5. Kongre İstanbul'da düzenlenmiştir. Kongre kapsamında Yapı ve Kredi Bankası'nın düzenlediği "İş ve İstihsal" konulu resim yarışmasının uluslararası jürisinde Paul Fierens (Belçika), LionelleVenturi (İtalya) ve Herbert Read (İngiltere) yer almıştır. İbrahim Balaban, Cemal Tollu, Nurullah Berk, Aliye Berger, Mehmet Yücetürk, İlhami Demirci, Hasan Kavruk gibi isimlerin katıldığı yarışmada akademi eğitimi olmayan Aliye Berger'in "İstihsal" adlı soyut nitelikli resmi birinci seçilmiştir (Tansuğ, 2008, s.247; Rastgeldi, 2019, s.48; Özdoğan Türkyılmaz, 2019, s.62-63).

[19] 1950-1955 yılları arasında faaliyet gösteren ilk özel galeri olan Maya Sanat Galerisi, Adalet Cimcoz tarafından kurulmuş ve birçok sergiye ev sahipliği yapmasının yanı sıra, her kuşaktan ressam, heykeltıraş ve yazarın bir araya geldiği bir sanat ortamının oluşmasına katkı sağlamıştır (Üstünipek, 1999, s.193; İlgün, 2010, s.21). Ankara'da ise 1952-1955 yılları arasında faaliyet gösteren Helikon Sanat Derneği benzer bir rol üstlenmiştir. Bülent-Rahşan Ecevit, Bülent-Selma Arel, İlhan Usmanbaş, Suna Kan ve Cemal Bingöl gibi isimlerin yer aldığı, basın ve üniversite çevresinden bir grup genç tarafından kurulan dernek, devlet veya özel sektör desteği almadan sanatın çeşitli dallarında etkinlikler düzenlemiştir (Üstünipek, 1999, s.193; Rastgeldi, 2019, s.47)

değiştirilmiştir. Bu kanun, resim, müzik ve plastik sanatlarda özel yetenekli çocukların yurt içinde ve yurt dışında eğitim almalarına olanak tanımıştır[20] (TBMM, 2012, s.170). Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının[21] halen yürürlükteki kanunu olan 6940 sayılı Riyaseticumhur Senfoni Orkestrası Kuruluşu Hakkında Kanun da 1957 yılında yürürlüğe girmiştir.

1.3.1960LAR

1960'lar, Soğuk Savaşın etkilerinin artığı ve 1961'de inşasına başlanan Berlin Duvarının hem Almanya'yı hem de Avrupa kıtasını doğu ve batı olarak ikiye böldüğü yıllardır (Arslan, 2013, s.131-132). II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya çapında oluşan özgürlükçü ortam, ABD'nin Vietnam'a müdahalesi ve ardından yüz binlerce asker göndermesiyle ABD ve Avrupa'da başlayan protestolarla büyük bir toplumsal muhalefet dalgası yaratmıştır. Paris'te "Mayıs '68" olarak bilinen ayaklanma ve 1970'li yılların başına kadar süren "1968 Gençlik Hareketi", Türkiye'de daha önceki yıllarda başlayan öğrenci derneklerine bağlı eylemlere hız kazandırmıştır. 1967'de ABD'nin 6. Filosunun İstanbul'a gelişini protesto eden ve özel yüksekokulların devletleştirilmesini talep eden öğrenciler, 1968 yılının Mayıs ve Haziran aylarında birçok üniversitede boykot ve işgal eylemleri gerçekleştirmişlerdir (Bek, 2007, s.16).

1960'larda dünya siyasetini Soğuk Savaş şekillendirirken Türkiye, 10 yıllık DP iktidarını sona erdiren 27 Mayıs 1960 askeri darbesiyle özgürlükçü ve demokratik toplum beklentisiyle yeni bir döneme girmiştir. 27 Mayıs Darbesini yapan MBK, 27 Ekim 1961 tarihine kadar Cemal Gürsel başkanlığında ülkeyi yönetmiştir. MBK, Gürsel'e Atatürk'ün sahip olduğundan daha geniş yetkiler vermiştir. Darbe sonrası

[20]Halen yürürlükte olan 6660 sayılı Kanun 1968'den sonra uygulama alanı bulmamıştır. Dönemin Millî Eğitim Bakanlığı ve sonraki yıllarda da Kültür Bakanlığı Kanun'da yetkilendirilen Komisyonu kurmadığı için kanun kendiliğinden işlemez hâle gelmiştir. 1970'li yıllara gelindiğinde, özellikle yetenekli piyano öğrencilerinin artması karşısında yasanın işletilememesinin yarattığı boşluğu farklı bir yöntemle giderebilmek amacıyla, Mithat Fenmen ile İlhan Baran'ın öncülüğünde, üstün yetenekli çocukların Ankara Devlet Konservatuarında hızlandırılmış yoğun eğitime alınması ve çeşitli burslarla yurt dışına gönderilmelerine olanak sağlanmıştır (TBMM, 2012, s.223).

[21] Dünyadaki en eski senfoni orkestralarından biri olan Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının kökeni, 1826 yılında Osmanlı sarayında batı örneğinde bir orkestra olarak kurulan "Mızıka-i-Hümayun"a dayanır. 1924'te Atatürk' ün emriyle çıkarılan özel kanunla orkestra, Ankara' ya getirtilmiş ve "Riyaset-i Cumhur Senfoni Orkestrası" adıyla başkentin kültür yaşamında seçkin bir yer edinmiştir (Özçetin, 2011, s.916).

hazırlanan 1961 Anayasası, 27 Mayıs 1960 öncesi döneme tepki niteliğinde olduğu için temel hak ve özgürlükleri artırmış, toplumsal hayatımızı dönüştüren ve demokrasinin gelişimine katkı sağlayan önemli düzenlemeler içermiştir. [22] Yeni anayasanın kabulünden[23] sonra 5 Ekim 1961 günü yapılan genel seçimler sonrasında MBK askeri yönetimi hukuki olarak sona ermiştir(Arslan, 2013, s.152; Gözler, 2000, s.85-92; Zürcher, 2013, s. 352).Genel seçimler sonrasında İsmet İnönü başbakanlığında Türkiye'ninilk koalisyon hükümeti kurulmuş ve [24]bu hükümet dahil 12 Mart 1971 askeri muhtırasına kadar yaklaşık on yıllık süreçte toplam yedi koalisyon hükümeti ülkeyi yönetmiştir[25].

1960'larda öğrenci toplulukları ve gençlik hareketlerinin aşırı uçlardaki faaliyetlerinin artması, III. Süleyman Demirel Hükümetinin hazırladığı sendikaların faaliyetlerini kısıtlayan yasa tasarısının protesto edildiği olayların askeri birliklerce sert bir şekilde bastırılması nedeniyle devletle işçiler arasındaki gerilimin tırmanması ve hükümetin hiçbir önemli kanunu meclisten geçirememesi üzerine 12 Mart 1971'de Genelkurmay Başkanı, Başbakan Süleyman Demirel'e Silahlı Kuvvetlerin ültimatomu niteliğinde bir muhtıra vermiştir. Muhtıra ülkedeki anarşiyi sona erdirmeyi ve reformları Atatürkçü bir çizgide uygulayacak güçlü bir hükümetin kurulmasını amaçlamıştır (Zürcher, 2013, s. 371-373). Muhtıra üzerine Süleyman Demirel istifa etmiş ve askeri muhtıra ile on yıllık bir dönem daha kapanmıştır.

DP döneminde başlayan sanayileşme süreci ve planlı ekonomi anlayışı 1960'larda ivme kazanmış; 1920'li yıllarda faaliyetlerine başlayan ve günümüzde Türkiye'nin önde

[22]1961 Anayasası ile sağlanan başlıca kazanımlar şu şekilde sıralanabilir: Çoğulcu demokrasi ilkesinin benimsenmesi; yasaların anayasaya uygunluğunu denetlemek üzere Anayasa Mahkemesi'nin kurulması; temel hak ve özgürlüklerin anayasal güvence altına alınması; sosyal devlet ilkesinin anayasaya eklenmesi; sendikal haklar ve basın özgürlüğünün güvence altına alınması; işçi ve memurlara sendika kurma ve grev hakkı tanınması; siyasi partilerin demokratik yaşamın vazgeçilmez unsurları olarak düzenlenmesi ve yeni siyasi partilerin kurulmasının teşvik edilmesi; ekonomik kalkınmada istikrar ve programlı ilerleyiş için Devlet Planlama Teşkilatı'nın kurulması; üniversiteler ve TRT'nin özerkleştirilmesi; önceden izin almaksızın dernek kurma ve gösteri/protesto yapma hakkının tanınması (Özbudun, 2024, s.39-44).

[23] 1961 Anayasası 9 Temmuz 1961 günü yapılan referandum ile kabul edilmiştir.

[24] İnönü Hükümeti, 20 Kasım 1961- 25 Haziran 1962 tarihleri arasında CHP ve Adalet Partisi(AP) koalisyonundan oluşmuştur.

[25] VIII. İsmet İnönü Hükümeti (20 Kasım 1961-25 Haziran 1962), IX. İsmet İnönü Hükümeti (25 Haziran 1962-25 Aralık 1963), X. İsmet İnönü Hükümeti (25 Aralık 1963-20 Şubat 1965), Suat Hayri Ürgüplü Hükümeti (20Şubat 1965-27 Ekim 1965), I. Süleyman Demirel Hükümeti (27Ekim 1965-3 Kasım 1969), II. Süleyman Demirel Hükümeti (3Kasım 1969-6 Mart 1970), III. Süleyman Demirel Hükümeti (6 Mart 1970-26 Mart 1971) (https://www.netdata.com, Erişim Tarihi: 12.10.2024).

gelen sermaye grupları arasında yer alan Koç ve Sabancı şirketleri, bu dönemde holdingleşme sürecine girmiştir (Bek, 2007, s.17; Rastgeldi, 2019, s.48). Benzer şekilde, tarımsal alanda mekanizasyonun etkisiyle başlayan köyden kente göç hareketi ve bunun bir sonucu olan gecekondulaşma, 1960'lı yıllarda da devam etmiştir (Arslan, 2013, s.141). Bu dönemin toplumsal yapısına etki eden bir diğer önemli gelişme ise 1960'ların başında başlayan yurtdışına "işçi göçü" olgusudur[26].

Türkiye'nin kültür ve sanat ortamı da 27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra yaşanan özgürleşme hareketlerinden etkilenmiştir [27] . Sanatçılar, sanatın toplumda yaygınlaştırılması, telif haklarının güvence altına alınması, sanatçılara devlet desteği sağlanması, Kültür Bakanlığı'nın kurulması ve Türk sanatının uluslararası platformda tanıtılması gibi çeşitli talep ve önerilerini dile getirmişlerdir (Yasa Yaman, 2011, s.65; Gürdaş, 2015, s.60). Özellikle M. Sunullah Arısoy'un Ulus gazetesinde yayımlanan "Devrim Sanatçısız Olmaz", "Bir Kanun Gereği: Sanatçılar Birliği", "Albay Türkeş'in Dedikleri" ve "Sanat Yayınlarını Koruma" başlıklı makaleleri, Milli Birlik Komitesi'nin dikkatini çekmiştir. Bu yazıların ardından, Milli Birlik Komitesi üyesi ve Başbakanlık Müsteşarı Alpaslan Türkeş, Numan Esin ve Muzaffer Özdağ, Arısoy'dan konuyu detaylı bir raporla incelemesini talep etmiştir. Arısoy'un 1960 yılında kaleme aldığı raporda sanatın farklı alanlarında yaşanan çeşitli sorunlara dikkat çekilmiştir[28] (Anonim, 1960, s.23).

Öte yandan, Bakanlar Kurulu'nun 13 Şubat 1962 tarihli ve 6/209 sayılı kararı ile Türkiye Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP) kapsamında detaylı

[26] II. Dünya Savaşı sonrasında Batı Avrupa'da, özellikle Batı Almanya'da yaşanan işgücü açığı nedeniyle Türkiye'den bu ülkelere işçi göçü başlamıştır. Türkiye ile Batı Almanya arasında 13 Haziran 1961'de imzalanan protokol doğrultusunda, ilk işçi kafilesi 24 Haziran 1961'de Almanya'ya gönderilmiştir (Gürdaş, 2008, s.11).

[27] 1960'ların kültür ve sanat ortamına ilişkin ayrıntılı bilgi için bknz. "Gürdaş, B. (2008). *1960 – 1970 Yılları Arasında Türkiye'de Kültür ve Sanat Ortamı.* Yüksek Lisans Tezi, Ankara."

[28] Raporda üç temel öneride bulunulmuştur: Türk sanatçılarının haklarının korunması ve gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla sanatçıların dernekleşmesi; "Sanat Yayınlarının Korunması" için Milli Eğitim, Basın Yayın ve Turizm Bakanlıkları, Türk Dil Kurumu, yayınevleri ve sanatçılardan oluşacak bir komisyon kurulması ve gerekli önlemlerin alınması; ayrıca 1938-1943 yılları arasında CHP tarafından düzenlenen "Yurt Gezileri" uygulamasının yeniden hayata geçirilmesi (Anonim, 1960, s.23; Gürdaş, 2008, s.20-22).

bir araştırma yapılmasına karar verilmiştir[29]. MEHTAP raporunda kültür yönetimine ilişkin iki temel öneri sunulmuştur. İlk öneri, MEB'in görev alanının çok geniş olması, öncelikli olarak eğitim ve öğretim faaliyetlerine odaklanması nedeniyle kültür hizmetlerinin arka planda kaldığına işaret etmiş; bu nedenle kültürle ilgili çalışmaların "Kültür İşleri Müsteşarlığı" ya da "Kültür Dairesi" adı altında özel bir statüyle yeniden yapılandırılması gerektiği ifade edilmiştir. İkinci öneri ise MEB'e bağlı güzel sanatlar ve kültür faaliyetlerinin, yeni bir bakanlık çatısı altında bağımsız biçimde teşkilatlandırılması olmuştur. Bu öneriler doğrultusunda MEHTAP yönetim kurulunda yer alan Süleyman Demirel, 1965 yılında başbakanlığı döneminde MEB bünyesinde "Kültür Müsteşarlığı"nı kurarak ilk öneriyi uygulamaya koymuştur. MEB'e bağlı olarak kurulan Kültür Müsteşarlığının kuruluşu sanatçı ve aydınlar arasında ilgiyle karşılanmış olsa da izlediği politikalar tartışma konusu olmuştur (Arslan, 2013, s.158-159).

1960'larda kurulan hükümetler genel olarak kültür ve sanat siyasetinde muhafazakar bir yaklaşım benimsemişlerdir[30]. Siyasi belirsizlik ortamı planlı ve programlı kültür ve sanat politikalarının uygulanmasına engel olmuştur. Hükümet programlarında yer alan kültür ve sanat alanındaki icraatlar iktidar değişikliğiyle birlikte askıya alınmış veya tamamen terk edilmiştir (Edgü, 1980, s. 18). Aynı durum 1961 Anayasası sonrasında uygulamayakonan Beş Yıllık Kalkınma Planları'nda da gözlemlenmiştir. Kültür ve sanat alanı her kalkınma planının önemli bir unsuru olarak yer alsa da öngörülen düzenlemeler yetersiz kalmış ve çoğunlukla uygulanmamıştır (Yılmaz, A.N., 2014, s.38).

[29] Bu çalışmayı yürütecek olan Proje Yönetim Kurulu'nun, Başbakan tarafından atanmasına karar verilmiştir. Kurulan MEHTAP Yönetim Kurulu'nda ise Tahsin Bekir Balta, Kemal Fikret Arık, Kenan Sürgit, Mümtaz Soysal, Hasan Şükrü Adal, Süleyman Demirel, Ziya Eralp, John W. Foster ve Arif Payaslıoğlu görev almıştır (Kaya, 2010, s.143). 1963 yılında Başbakanlığa sunulan MEHTAP Raporu'nda, Türkiye'nin yakın dönemdeki idari yapısı ve kamu yönetimi incelenmiş; yönetim ve idari sistemlerin yeniden yapılandırılması tavsiye edilmiştir (TODAİE, 1963, s.334).

[30] İnönü hükümetleri döneminde, Cumhuriyetin kuruluşundan beri gündemde olan Türkiye resim sanatının yurt dışında tanıtılmasına yönelik etkinlikleri bu değerlendirme dışında tutmak uygun olacaktır. 1963-1964 yıllarında İnönü hükümeti, Dışişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın ortak çalışmasıyla "Günümüz Türk Resim Sanatı Sergisi" başlığı altında Brüksel, Paris, Viyana, Berlin ve Roma gibi Avrupa şehirlerinde sergiler düzenlemiştir. "Çağdaş sanatımızın öncüleri", "izleyicileri" ve "genç kuşak temsilcileri" şeklinde kategorilere ayrılan bu sergi, Türkiye resim sanatının 1933-1960 yılları arasındaki gelişimini görünür kılmayı hedeflemiştir (Gürdaş, 2008, s.40; Yasa Yaman, 2011, s.71; Arslan, 2013, s.155).

Diğer yandan özel sektörün sanata olan desteği ve ilgisi 1960 sonrası gelişen politikalar ile artmıştır. Avrupa menşeli kültür merkezlerinin etkinliklerinde artış yaşanmıştır. Özel kurumların ve kişilerin verdikleri ödüller, açılan özel galeriler, sanatçıların artan uluslararası etkinlikleri, iş insanlarının yurtdışına daha fazla çıkarak koleksiyon yapmaya başlaması, bankaların sanat koleksiyonlarının gelişmesi ve bazı bankaların sanat galerileri açarak sergileme faaliyetlerine başlaması dönemin sanat ortamının öne çıkan gelişmeleridir[31].

Bazı yasakların iptali ve 1961 Anayasasının özgürlükçü tavrıyla eskiye nazaran daha özgür bir döneme girilmiştir[32]. Bu ortamda sol düşünce yayınlarında büyük bir artış gerçekleşmiştir. Uzun yıllar sonunda "sosyalizm" amacını açıkça dile getiren gazete ve dergiler çıkmış, birbiri ardına kurulan sol yayınevleri o güne kadar yasaklı olan kitapları çevirmeye başlamıştır (Yasa Yaman, 2011, s.64; Arslan, 2013, sf.142).

Türkiye'de yaşanan darbeden sonra toplumda özellikle aydınlar ve genç nesil, eskiye oranla daha fazla politikleşmiş ve siyasi gelişmelere karşı duyarlılıkları artmıştır [33] (Sülün, 2018, s.38). Bu dönüşüm, sinema, edebiyat, müzik ve plastik sanatlarda da karşılık bulmuş; 1960'lardan itibaren dönemin sosyal ve politik atmosferini yansıtan, toplumsal gerçekçilik anlayışıyla kırsal ve kentsel yaşamı birey-toplum ilişkisi bağlamında ele alan, politik, göç, kentleşme gibi temaları işleyen romanlar, hikâyeler, filmler ve resimler üretilmeye başlanmıştır (Bek Arat, 2012, s.376).

[31] Örneğin; 1962 yılında İstiklal Caddesi 125–127 numaralardaki mağazasını sergiler için de kullanmaya başlayan Vakko, Vakko Sanat Galerisi'ni kurmuştur. Yapı Kredi Sanat Galerisi, 1964 yılında Galatasaray'da, Yapı ve Kredi Bankası'nın kurucusu Kâzım Taşkent'in adıyla açılmıştır.

[32] 12 Ekim 1960'ta "Neşir Yoluyla veya Radyo Yoluyla İşlenecek Cürümler" hakkındaki yasa yürürlükten kaldırılmış ve 29 Kasım 1960'ta Basın Kanunu'nda antidemokratik hükümleri kaldıran yasa kabul edilmiştir.

[33] Dünya genelinde, özellikle ABD'nin Vietnam müdahalesi ile birlikte politik bilinçlenme süreci başlamıştır. Bu dönemde sanatçılar, kavramsal sanat ve performans sanatına dayalı yeni yöntemlerle sanatını bir politik mücadele aracı olarak kullanmaya yönelmiştir (Clark, 2011, s.150). Geleneksel temalar ve anlatım tarzları terk edilmiş; bunun yerine, daha geniş kitlelere ulaşmayı hedefleyen ifade biçimleri öne çıkmıştır. Türkiye'de ise bu dönemin en dikkat çekici sanatsal faaliyeti, klasik anlatım kalıplarının dışına çıkan ve Akademi'de ilk kez alternatif bir disiplin olan performans sanatının sergilenmesi olmuştur. Paris'ten dönen Adnan Çoker, 1961-1966 yılları arasında Akademi'de izleyiciler önünde, müzik eşliğinde gerçekleştirdiği doğaçlama resim performanslarıyla, öğrenciler ve pandomim sanatçısı Ergin Kolbek'in katılımıyla "actionpainting/eylem resmi" adı verilen bir sanatsal sürece öncülük etmiştir (Tansuğ, 2008, s.278; Yasa Yaman, 2011, s.68; Arslan, 2013, s.135,144).

1.4.1970LER

1970'ler, dünyada Soğuk Savaş'ın etkilerinin azaldığı, iki kutuplu dünya düzeninden "çok merkezliliğe geçiş"[34] sürecinin başladığı ve siyasetin karmaşıklaştığı bir geçiş dönemi olmuştur (Aydeniz, 2005, s.9). Türkiye açısından ise, 12 Mart 1971 askeri muhtırasıyla başlayıp 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle sonlanan bu dönem, yönetimin sık sık el değiştirdiği, siyasi istikrarsızlığın hâkim olduğu ve on üç koalisyon hükümetinin[35] görev yaptığı, Ermeni terör örgütü ASALA'nın yurt dışındaki Türk diplomatları hedef alan kanlı saldırıları ile geçen bir süreç olmuştur. Yeni siyasi partilerin kurulması, 1970'ler boyunca artan siyasi kutuplaşmaları da beraberinde getirmiştir (Ahmad, 1999, s.181; https://www.netdata.com, Erişim Tarihi: 12.10.2024). Aynı zamanda 1970'ler; toplumsal, ekonomik ve siyasi alanda köklü dönüşümlerin yaşandığı bir dönemdir. 2 Mart 1971 askeri muhtırasının ardından 1961 Anayasası'nda [36] yapılan değişikliklerle bazı temel hak ve özgürlükler sınırlandırılmıştır [37] (Tunç ve Akarçay, 2022, s.1546). Mayıs 1968 olaylarıyla simgelenen işçi eylemleri, öğrenci muhalefeti ve savaş karşıtı hareketler Avrupa ve ABD'de olduğu gibi Türkiye'de de etkili olmuştur. Enflasyon artışı, ekonomik dışa bağımlılık, 1973 küresel petrol krizi ve 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sonrası ABD ambargosu ekonomide derin ve sarsıcı etkiler yaratmıştır (Kazgan, 2002, s.118).

1950'li yıllardan itibaren süregelen köyden kente göç olgusu ve göç eden bireylerin geleneksel değerlerini köylerinde bırakarak kent yaşamına uyum sağlamakta

---

[34] *"Çok Merkezliliğe Geçiş"* terimi, 1970'lerden sonraki dünya siyasi yapısını tanımlamak için Immanuel Wallerstein, Paul Kennedy, Eric Hobsbawm ve Oral Sander tarafından kullanılmıştır.Ayrıntılı bilgi için bknz. "Aydeniz, H. (2005).*1975-1980 Sosyo- Kültürel Ortamında Birikim Dergisinin Yeri ve Önemi,* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul."

[35] I. Erim Hükümeti (26 Mart 1971 – 11 Aralık 1971), II. Erim Hükümeti (11 Aralık 1971 – 22 Mayıs 1972), Melen Hükümeti (22 Mayıs 1972 – 15 Nisan 1973), Talu Hükümeti (15 Nisan 1973 – 26 Ocak 1974), I. Ecevit Hükümeti (26 Ocak 1974 – 17 Kasım 1974), Irmak Hükümeti (17 Kasım 1974 – 31 Mart 1975), IV. Demirel Hükümeti (31 Mart 1975 21 Haziran 1977), II. Ecevit Hükümeti (21 Haziran 1977 – 21 Temmuz 1977), V. Demirel Hükümeti (21 Temmuz 1977 – 5 Ocak 1978), III. Ecevit Hükümeti (5 Ocak 1978 – 12 Kasım 1979), VI. Demirel Hükümeti (12 Kasım 1979 – 12 Eylül 1980).

[36] 1961 Anayasasında askerî, sosyal ve siyasal nedenlerden kaynaklı olarak toplam yedi kez yapılan değişiklikler için ayrıntılı bilgi için bknz."Tunç B. ve Akarçay E. (2022). 12 Mart Muhtırası Sonrası 1961 Anayasası'nda Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir Değerlendirme. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, C.11, S.3, 1543-1571."

[37] Anayasa değişiklikleriyle getirilen kısıtlamalar genel olarak; örgütlenme, toplantı ve seminerlerin yasaklanması ile şiddet eylemlerinin önlenmesine yönelik tedbirlerden oluşmuştur. Bu değişiklikler, sendikalar, basın, radyo ve televizyon, üniversiteler ve Devlet Konseyi gibi çeşitli devlet kurumlarıyla toplumun genelini etkilemiştir (Ahmad, 1999, s.181).

zorlanmaları, “arabesk müzik”le birlikte “arabesk kültür”ün doğmasına zemin hazırlamıştır. Artan gecekondulaşma ve sanayideki gelişmeler, kentlerde “işçi sınıfı”nın güçlü ve örgütlü bir toplumsal kesim olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır. İşçi sınıfı, Türkiye’nin toplumsal dönüşüm dinamiklerini etkileyen önemli bir aktör haline gelmiştir (Bek Arat, 2012, s.413; Arslan, 2013, s.175).

1968 yılında televizyon kültürünün yaygınlaşması, kitle iletişim araçlarının çoğalması ve politik görüşlerin bu araçlar aracılığıyla daha geniş kitlelere ulaşması, halkın gelişmelerden daha fazla haberdar olmasını sağlamış; bu durum, toplumda yaşanan siyasi gerginliğin ve toplumsal çatışmanın ülke geneline yayılmasına zemin hazırlamıştır (Sülün, 2018, s.39). “Devrimci” ve “milliyetçi” kimliklerle sol ve sağ siyasi temsiller etrafında gruplaşan ve radikalleşen gençlik hareketi, ülke çapında yayılmış ve toplumsal karmaşaya yol açmıştır. Zamanla gençlik hareketi adam kaçırma, cinayet, banka soygunu, silahlı mücadele ve propaganda faaliyetlerine dönüşmüştür. Siyasi aktörlerin de desteklediği bu öğrenci hareketleri, ülkedeki siyasal şiddetin tırmanmasına ve çözümsüz bir noktaya ulaşmasına neden olmuştur (Yasa Yaman, 2011, s.130).

1 Mayıs 1977 günü gerçekleştirilen “1 Mayıs” kutlamalarında otuz yedi kişinin ölümü şiddet sarmalını artırmıştır. Ülkede can güvenliği kalmamış, öğrenci, öğretim üyesi ve işçiler siyasal cinayetlerin hedefi olmuştur. Abdi İpekçi, Bedrettin Cömert, Server Tanilli, Cavit Orhan Tütengil, Doğan Öz, Ümit Kaftancıoğlu, Nihat Erim, Kemal Türkler gibi politikacı, gazeteci, bilim insanı, hukukçu, tanınmış aydın kesimden insanlar saldırıya uğramış ya da öldürülmüştür. Ülke genelinde yaşanan kitlesel saldırılar[38], halkın politikacılara olan güvenini ciddi ölçüde zedelemiştir (Ahmad, 1999, s. 203; Bek, 2007, s. 23-24; Zürcher, 2013, s.380-381). VI. Demirel Hükümeti, giderek artan sorunlara çözüm üretemeyince, 2 Ocak 1980’de Silahlı Kuvvetlerden bir muhtıra almış ve devamında 12 Eylül 1980’de askeri darbe gerçekleşmiştir (Zürcher, 2013, s. 388). Böylece Türk siyasi tarihi bir on yıllık dönemini daha askeri darbe ile neticelendirmiştir.

[38]17-20 Nisan 1978’de Malatya’da sekiz kişinin ölümüyle sonuçlanan, 3 Eylül 1978’de Sivas’ta tekrar eden ve devamında22-26 Aralık 1978’de Kahramanmaraş’ta yüz beş kişinin ölümüyle sonuçlanan saldırılar.

Siyasal ve toplumsal karmaşanın hüküm sürdüğü 1970'lerin kültürel alandaki en önemli gelişmelerinden biri 1965'te kurulan Kültür Müsteşarlığının 1971 yılında Kültür Bakanlığına[39] dönüşmesi olmuştur. Kültür Bakanlığının ilk kez örgütlenerek kabineye dahil edilmesi I. Erim Hükümeti döneminde gerçekleşmiştir (Arslan, 2013, s.184). Bakan olarak da Amerika'dan dönen şair ve çevirmen Talat Sait Halman atanmış, ancakBakanlıkdaha bir yılını doldurmadan, 7 Haziran 1972 tarihinde kaldırılmış ve Kültür Müsteşarlığı şeklinde Başbakanlığa bağlanmıştır. Yaklaşık 29 ay sonra Cumhurbaşkanlığı tezkeresi ile Kültür Bakanlığı yenidenkurulmuştur. 21 Haziran 1977 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı ile birleştirilerek "Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı" olmuş, bir ay sonra tekrar Cumhurbaşkanlığı tezkeresi ile ayrı bir bakanlık haline getirilmiştir (Yılmaz, A.N., 2014, s. 40).

29 Mayıs 1971 tarihli ve 7/2527 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile, devlet kesiminin yeniden yapılandırılmasına yönelik yön ve stratejileri belirlemek amacıyla "Başbakanlık Danışma Kurulu" oluşturulmuştur. Rüştü Aksal başkanlığında faaliyet gösteren bu kurul, yaklaşık üç aylık bir çalışma sürecinin ardından "İdarenin Yeniden Düzenlenmesi: İlkeler ve Öneriler" başlıklı raporunu Başbakanlığa sunmuştur (Yertutan, 1989, s.16). Büyük bir bölümü uygulamaya konmayan bir raporda "yeni kurulan ancak örgütlenme yasası çıkarılmayan Kültür Bakanlığının amacı devletin yurt içinde ve dışında uygulayacağı kültür politikasının ana hedefinin saptanmasında hükümete yardımcı olmak ve hükümetin belirleyeceği ilkelere göre kültür politikasını uygulamak, kültür hizmetlerinin bu politikanın ışığı altında gelişmesi için gerekli çabaları ile ilgili öteki bakanlıklarla işbirliği yaparak yürütmek olmalıdır" açıklamalarına yer verilmiştir[40] (TODAİE, 1972, s.128).

[39]Kültür Bakanlığına Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Kültür Müsteşarlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, 1000 Temel Eser ve Klasik Yayınlar, Tanıtma Ataşelikleri ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü bağlanmış, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Millî Eğitim Bakanlığı'nda kalmıştır (Bek, 2007, s.67).

[40] Raporda ayrıca Kültür Bakanlığının görevlerinin güzel sanatlar, tiyatro, opera ve bale, sinema, dil ve tarih, kültür eserlerinin yayımlanması ve dağıtımı, Türk folklorünün geliştirilmesi ve anıtları koruma hizmetlerini içermesi gerektiği, bununla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı, TRT ve kültür hizmetleriyle ilgili öteki kuruluşlarla işbirliği sağlamaktan sorumlu olduğu düzenlenmiştir (TODAİE, 1972, s.129).

Koalisyonlardan oluşan, kısa süre iktidarda kalan hükümetler 1970ler boyunca istikrarlı kültür-sanat politikası sürdürememiştir. Siyasi partilerin sanat ve kültür konularına yaklaşımı, seçim dönemlerinde hazırlanan parti programlarıyla sınırlı kalmış, vadeli ve sürekli politikalar geliştirilememiştir. Kültür Bakanlığı kurulsa bile istikrarsız siyasi ortam, bütçe yetersizliği, kadro eksikliği ve bürokratik sorunlar nedeniyle planlanan projeler de uygulamaya geçilememiştir[41] (Bek, 2007, s. 64; Rastgeldi, 2019, s.52; Özdoğan Türkyılmaz, 2019, s.63).

Ülkedeki siyasi kutuplaşma kültür alanına da sirayet etmiş, aynı anlamda ve birbirinin yerine kullanılan *ulusal kültür* ve *milli kültür* kavramları farklı siyasetlere karşılık gelecek biçimde anlam değiştirmiştir. Milliyetçi-sağ kesimler milli kültürü, demokrat-sol kesimler ulusal kültürü kullanmayı tercih etmişler, sözcüğün içeriğini kendi tarih, dil, kültür ve siyaset anlayışlarına göre biçimlendirmiş ve tanımlamışlardır. "Ulusal-milli kültür" tartışmaları, 1970-1980 yılları arasında kurulan hükümetlerin siyasetine, Kültür Bakanlığı'nın çıkardığı ve hükümet değişikliğine bağlı olarak "milli" veya "ulusal" olan derginin içeriğine[42], TRT programlarına ve basında çıkan tartışmalara da yansımıştır[43](Bek, 2007, s.35-36).

Öte yandan 1970'ler sanatta özerk kurumsallaşma yönünde önemli gelişmelere sahne olmuştur. 1973 yılında İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın (İKSV) kurulması ile birlikte Türkiye'de sanat ilk kez mali yönden özel kişi veya kurumlar tarafından desteklenmeye başlamıştır (Özdoğan Türkyılmaz, 2019, s.63). Türkiye'nin önde gelen sanayicilerinden Nejat Eczacıbaşı on yedi sanatsever iş insanını bir araya getirerek, ulusal-uluslararası

[41] 1970'lerin kültür ve sanat ortamına ilişkin ayrıntılı bilgi için bknz. "Bek, G. (2007). *1970 – 1980 Yılları Arasında Türkiye'de Kültürel ve Sanatsal Ortam.*Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara."

[42]"Milli Kültür" dergisi, ilk olarak Kasım 1976'da, Rıfkı Danışman'ın IV. Demirel Hük ümeti (31 Mart 1975 – 21 Haziran 1977) döneminde Kültür Bakanlığı görevindeyken yayımlanmıştır. Ancak Temmuz 1978'de, III. Ecevit Hükümeti (5 Ocak 1978 – 12 Kasım 1979) sırasında Kültür Bakanı olan Ahmet Taner Kışlalı döneminde derginin adı "Ulusal Kültür" olarak değiştirilmiştir. Bu değişiklik sadece derginin adını değil, dilini, içerik yapısını ve yayın politikasını da kapsamıştır. "Milli Kültür" dergisi; eski Türkçeyi benimseyen, Orta Asya kültürü ile Türk-İslam sentezini ön plana çıkaran, sosyalizm ve komünizme karşı bir duruş sergileyen bir yayın iken; "Ulusal Kültür" öz Türkçeyi tercih eden, ulusal kültürün yanı sıra evrenselliğe vurgu yapan, Atatürk devrimlerine ve Türk kültürünün kökenlerine dair görüşlere yer veren bir dergi haline gelmiştir (Bek, 2007, s.41).

[43]1978 yılında Kültür Bakanlığı'nın bütçe görüşmeleri, milli kültür ve ulusal kültür ekseninde şekillenen siyasi ve kültürel kutuplaşmanın etkilerini yansıtmıştır. Bu oturumlarda kültürel meselelerden çok siyasi konular öne çıkmıştır. Dönemin Kültür Bakanı Ahmet Taner Kışlalı, bağımsız bir kurumsal yapı oluşturma çabaları, sadeleştirilmiş Türkçe üzerine çalışmaları ve "milli kültür" anlayışından uzaklaştığı iddiaları nedeniyle eleştirilerin hedefi olmuştur (Arslan, 2013, s.194).

sanat etkinlikleri düzenlemek ve kültür sanat alanına katkıda bulunmak amacıyla bu vakfı kurmuştur[44] (Taşçı, 2021, s.37).

1970li yıllarda sanatta "özerkleşme" yönünde atılan adımlara rağmen, "devlet" sanat çevrelerinin odak noktası olmaya devam etmiştir. Kültür-sanat politikalarına yönelik tartışmalar, Kültür Bakanlığının kurulmasıyla birlikte kurumsal bir boyuta taşınmıştır. Bu dönemde kültür ve sanat ortamındaetkin rol üstlenen kurumlar müzeler, sanat eğitimi veren okullar ve özel sektöre bağlı oluşumlardır[45] (Bek, 2007, s.60). İstanbul Devlet Resim ve Heykel Müzesinden sonra 1973'te müzeye dönüştürülen ancak çoğunlukla bir galeri işlevi gören İzmir Devlet Resim ve Heykel Müzesinden sonra Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesinin 1980 yılında açılması da dikkat çeken gelişmelerdendir (Bek, 2007, s.75).

1970'lerde tüm ülkeye yayılan siyasal gerginlik ve artan toplumsal muhalefetin etkisiyle sinema, edebiyat ve diğer sanat dallarında politik söylemler ön plana çıkmıştır (Bek Arat, 2012, s.415). Bu dönemde siyasal ve toplumsal gerginliğe rağmen görsel sanatlar alanında belirli bir canlılık yaşanmıştır (Özdoğan Türkyılmaz, 2019, s.64-65; Köksal, 1999, s.170). Özel kurum ve kuruluşların sanatı desteklemesi, sanatçıları teşvik eden yarışmaların düzenlenmesi, yeni galerilerin açılması, sanatsal etkinliklerin sayıca artması, uluslararası kültürel ilişkiler kapsamında yabancı sergilerin açılması ve Türk ressamların yurt dışında sergi düzenlemesi, sanat ortamındaki bu canlılık ve

[44] Cumhuriyet'in 50. yılı kutlamaları kapsamında gerçekleştirilen en önemli etkinlik, İKSV tarafından 15 Haziran – 15 Temmuz 1973 tarihleri arasında düzenlenen "İstanbul Kültür ve Sanat Festivali" olmuştur. Festival, özel bir vakıf tarafından organize edilen ilk uluslararası girişim niteliğindedir. Kuruluşundan itibaren İKSV'nin sanatın hemen her alanında gerçekleştirdiği etkinlikler, özel sektörün kültür ve sanat politikalarına yön verme arzusunu ortaya koyması bakımından önemli bir adım olmuştur. Müzik etkinlikleriyle başlayan festivale zamanla opera, bale, tiyatro gibi gösteri sanatları ile sinema ve plastik sanatlar da dahil edilmiştir. Yıllar içinde her alan, ayrı festivaller şeklinde organize edilmeye başlanmıştır(Yasa Yaman, 2011, s.131; Özdoğan Türkyılmaz, 2019, s.64).

[45]İstanbul Kültür Sarayı (günümüzdeki Atatürk Kültür Merkezi) bu dönemin bir diğer önemli kültürel atılımı olarak öne çıkmıştır (Bek, 2007, s.74). Yapıldığı dönem dünyada dördüncü, Avrupa'da ikinci ve Türkiye'nin o dönemde tek büyük sanat merkezi olarak kabul edilen İstanbul Kültür Sarayı, Taksim Meydanı'nda 12 Nisan 1969'da Devlet Opera ve Balesi'nin sahnelediği Verdi'nin *Aida* operası ve *Çeşmebaşı* balesi ile kapılarını açmıştır. Ancak 27 Kasım 1970'te Arthur Miller'ın *Cadı Kazanı* oyunu sırasında çıkan yangın, yapının büyük salonu ve sahnesinde ciddi hasara yol açmış; fuayede sergilenen ve IV. Murat temsili için Topkapı Sarayı'ndan getirilen IV. Murat portresi ile birlikte birçok tarihi eser ya tamamen yok olmuş ya da ağır zarar görmüştür. Yangının ardından bina kapsamlı bir restorasyon ve değişim sürecine girmiş; 6 Ekim 1978'de "Atatürk Kültür Merkezi (AKM)" adıyla yeniden hizmete açılmıştır (Bek, 2007, s.79).

hareketliliğin başlıca nedenleri arasında yer almaktadır (Ersoy, 1987, s.21; Arslan, 2013, s.181).

1970'lerin başlarında sergi mekânı olarak devlet galerileri, eğitim kurumları, özel kuruluşlar, dernekler ve kültür merkezlerinin sergi salonları ile az sayıdaki özel galeri kullanılırken, 1975'ten itibaren özel galeri sayısında belirgin bir artış yaşanmış ve sergileme olanakları artmıştır. Ayrıca, 1950'lerde sanat etkinliklerine destek veren özel ve yarı resmî bankalar, 1970'lerde sanat galerileri açarak bu alandaki faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Ankara, İstanbul ve İzmir dışındaki illerde ise genellikle Devlet Güzel Sanatlar Galerileri etkili olmuştur (Bek, 2007, s.95). 1950'lerde kültürel propaganda amacıyla kurulan yabancı kültür merkezleri, bu dönemde de sanata katkı sağlamaya ve mekânlarını sergileme amaçlı kullanıma sunmaya devam etmiştir. 1970'li yıllarda bazı özel kuruluşlar, dernekler ve kitabevleri de sergi açılan mekânlar arasında yer almıştır[46] (Bek, 2007, s.98).

1.5.1980LER

1980'ler, dünyanın küreselleşme sürecine girdiği, sağ ideolojilerin güç kazandığı ve devlet müdahalesine dayalı ekonomik modellerin yerini serbest piyasa ekonomisine ve sınırlı devlet anlayışına dayanan neo-liberal politikalara bıraktığı bir dönemdir (Çelikel Danışoğlu, 2016, s.218; Uyar, 2008, s.25; Eroğlu, 2023, s.70). Bu yeni dünya düzeninin simgesel gelişmelerinden biri, 3 Ekim 1990 tarihinde Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesidir. Öte yandan, Sovyetler Birliği'nin 25 Aralık 1991 tarihinde resmen dağılması da küresel dengelerde köklü değişikliklere yol açmıştır (Özdoğan Türkyılmaz, 2019, s.22; Arslan, 2013, s.202-204).

Türkiye açısından 1980'li yıllar; teknolojik, siyasi, ekonomik ve toplumsal alanlarda ciddi dönüşümlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Özellikle 1980 yılı, *24 Ocak Kararları* ve *12 Eylül Darbesi* gibi kritik gelişmeler nedeniyle tarihsel bir dönüm

[46] Bu dönemin önemli girişimlerinden biri, yenilikçi yaklaşımıyla öne çıkan Melda Kaptana'nın kurduğu "Kaptana Sanat Galerisi" olmuştur. Galeri, Melda Kaptana'nın Harbiye'deki moda evini galeriye dönüştürmesiyle doğmuş; Kaptana, sanat piyasasının yeterince gelişmemesinden kaynaklanan zorluklara yenilikçi çözümler getirerek bu duruma karşı durmaya çalışmıştır(Bek, 2007, s.98-100).

noktası olarak kabul edilmiştir (Rastgeldi, 2019, s.21). 12 Eylül 1980 sabahı saat 04.30'da Türk Silahlı Kuvvetleri, radyo ve televizyonlardan yapılan bir duyuruyla yönetime el koyduğunu açıklamıştır. Darbeden sonra yönetimi devralan Milli Güvenlik Konseyi (MGK), sıkıyönetim ilan etmiş, siyasi partileri feshetmiş, parti liderlerini sürgüne göndermiş ve sendika ile derneklerin faaliyetlerine son vermiştir. Darbe sonrası ülkedeki şiddet olayları büyük ölçüde sona erse de çok sayıda akademisyen, yazar, sanatçı ve bilim insanı gözaltına alınarak yargılanmıştır (Zürcher, 2013, s.401; Bek, 2007, s.25).

MGK, Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'in liderliğinde dört kuvvet komutanından oluşan bir yapı olarak Kasım 1983 seçimlerine kadar ülkeyi idare etmiş ve emekli amiral Bülent Ulusu başbakanlığında, emekli askerler ve bürokratlardan oluşan 27 kişilik bir bakanlar kurulu oluşturmuştur (Zürcher, 2013, s.401). 'Demokrasinin bir daha kesintiye uğramaması' amacıyla hareket eden MGK, Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı'nın başkanlığında bir Anayasa Komisyonu kurarak yeni anayasa hazırlıklarına başlamıştır (Zürcher, 2013, s.4015; Eroğlu, 2023, s.72).

Birey, toplum ve devlet ilişkilerini düzenleyen maddelerde baskılayıcı özellikler gösteren 1982 Anayasasının[47] 7 Kasım 1982 günü yapılan halkoylaması ile kabulü sonrası 6 Kasım 1983 günü yapılan seçimleri Turgut Özal'ın partisi Anavatan Partisi (ANAP) kazanmıştır (Tanör, 205, s.50-51; Zürcher, 2013, s.406-407). 1983-1989 yılları arasında (1. ve 2. Özal hükümetleri) Başbakanlık ve 1989-1993 yılları arasında da Cumhurbaşkanlığı yapan Turgut Özal ve partisi ANAP, 1980'ler Türkiye'sini yöneten ve siyasi iklimini belirleyen ana aktör olmuşlardır (Akçay, 2016, s.45).

Turgut Özal siyaset sahnesine ilk adımı VI. Demirel Hükümeti (12 Kasım 1979 – 12 Eylül 1980) döneminde Başbakanlık Müsteşarı olarak atmıştır (Taşçı, 2021, s.40). Özal, tıkanan ekonominin önünü açmak için 24 Ocak 1980'de ekonomik istikrar programını

[47]1982 Anayasası, "en yüce değer birey, demokrasi veya özgürlük değil; devlet ve Türk millî çıkarlarıdır" anlayışı esas alınarak hazırlanmıştır. Bu perspektifte, evrensel standartlarla örtüşmeyen, millî değerlere dayalı bir demokrasi ve hukuk devleti anlayışı ön planda tutulmuştur. Kişisel özgürlük, dokunulmazlık ve güvenlik; özel yaşamın gizliliği, konut dokunulmazlığı ve iletişim özgürlüğü gibi temel haklar, yargı ve hukuk yerine idarenin ve kolluk kuvvetlerinin yetkisine bırakılmıştır. Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) kurulmasıyla birlikte üniversiteler özerkliklerini yitirmiştir (Tanör, 2005, s.50-51). 7 Kasım 1982'de yapılan referandumla kabul edilen bu Anayasa'nın, birey, toplum ve devlet ilişkilerini belirleyen hükümlerinde otoriter bir yapı barındırdığı söylenebilir.

(24 Ocak Kararları) uygulamaya koymuştur. Tam yetki ile donatılan Özal'ın ekibiyle birlikte hazırladığı 24 Ocak Kararları Türkiye ekonomisinde önemli bir dönüm noktası olmuştur[48]. 24 Ocak Kararlarıyla serbest piyasa ekonomisi modelini benimsenmiş, devletin ekonomide payı küçültülerek özelleştirme süreçleri başlamış, planlı ve kamuya dayalı sanayileşme stratejisinden vazgeçilmiş, dış ticaret ve yabancı sermaye girişleri de serbest bırakılmıştır (Demirci, 2018, s.218). Turgut Özal, darbe sonrası Bülent Ulusu'nun başbakanlığı döneminde ekonomiden sorumlu başbakan yardımcısı olarak görev almış ve 24 Ocak kararlarını uygulamaya devam etmiştir (Yılmaz, A.N., 2014, s.16).

Turgut Özal, izlediği liberal politikalarla farklı toplumsal kesimlere kucak açmıştır[49](Yasa Yaman, 2011, s.133). Kuran kurslarının sayısının artması ve İmam Hatip okullarının ihtiyacın üzerinde yaygınlaşması, Özal'ın siyasal İslam'a destek verdiği yönündeki tartışmalara zemin hazırlamıştır (Yılmaz, A.N., 2014, s.27-28).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ayaklanma başlatan PKK'ya karşı 1984 yılında başlatılan silahlı mücadele 1999 yılına kadar sürmüş; bu durum hem iç güvenlik politikalarını hem de genel siyasi ortamı olumsuz etkilemiş, 1987 yılından itibaren bölgede Olağanüstü Hal ilan edilmiştir (Ahmad, 1999, s.25). Turgut Özal döneminde dış politikaya da yeni bir yön verilmiş; Türkiye, 1987 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üyelik başvurusunda bulunmuş ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkını tanımıştır (Özdoğan Türkyılmaz, 2019, s.61-62).

1980'lerde kültür hayatına dair atılan ilk adım 1981 yılını "Atatürk Yılı" ilan etmek olmuştur. Bu kapsamda, 5 Ocak 1981 günü Ankara'da düzenlenen resmi törenlerle başlayan kutlamalar, yıl boyunca farklı disiplinleri kapsayan çok sayıda etkinlik ile

[48] Özal, alınan tedbir kararlarının temel yaklaşımını; Türkiye'de devletçi ve korumacı yapının tasfiye edilerek serbest piyasa ekonomisine geçişin sağlanması ve ülkenin küresel ekonomik entegrasyona açılması amacı güden bir liberalizm politikası olarak ifade etmiştir. Bu kararlar, Türkiye'nin küreselleşme sürecine dâhil olmasını ve liberal ekonomik yapıya geçişini başlatmış; köklü bir dönüşümü beraberinde getirmiştir (Gürel ve Köker'den akt. Özdoğan Türkyılmaz, 2019, s.61).

[49]1980'li yıllara damgasını vuran ANAP iktidarı ve lideri Turgut Özal, muhafazakâr, İslamcı ve milliyetçi eğilimleri bir araya getirerek sağın üç farklı damarını bünyesinde toplamıştır. Bu dönemde, "İslamcı aydınlar" da kent yaşamına uyum sağlayarak modern alanlarda görünür hale gelmiş ve toplumsal dönüşümde etkili bir rol üstlenmeye başlamıştır (Yasa Yaman, 2011, s.132; Önel Kurt, 2010, s.19).

sürdürülmüş ve Atatürk'ün düşünsel mirasının kamuoyuna yeniden hatırlatılması amaçlanmıştır[50] (Yılmaz, A.N., 2014, s.34).

12 Eylül askeri yönetimi tarafından atanan ilk Kültür Bakanı Cihad Baban olmuştur. Kültür politikalarında yapısal bir değişikliğe gidilerek, 1 Ocak 1982 tarihinde Kültür Bakanlığı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı birleştirilmiş ve "Kültür ve Turizm Bakanlığı" ismiyle tek bir çatı altında toplanmıştır. Ancak iki alanın kurumsal hedefleri, faaliyet alanları ve yönetsel ilkelerinin farklılık göstermesi, bu birleşmeye yönelik kamuoyunda ve bürokratik çevrelerde eleştirilere yol açmıştır. Nihayetinde, 18 Mart 1989 tarihinde Kültür Bakanlığı yeniden müstakil bir yapıya kavuşturulmuş ve bakanlık görevine Namık Kemal Zeybek atanmıştır (Yılmaz, A.N., 2014, s.40).

Turgut Özal dönemi kültür politikaları, ekonomi alanında benimsenen neo-liberal yaklaşımlarla tezat oluşturacak şekilde, kültür ve sanat[51] alanında "milli kültür" söylemi etrafında şekillendirilmiştir[52] (Yılmaz, A.N., 2014, s.42). Milli kültürün daha sistemli bir biçimde ele alınması, kurumsallaştırılması ve toplumsal bütünlüğün pekiştirilmesi amacıyla önemli adımlar atılmıştır. Bu amaçla düzenlenen "I. Milli Kültür Şurası" 23–27 Ekim 1982 tarihleri arasında, "II. Milli Kültür Şurası" ise 5–8 Aralık 1989 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Söz konusu şuralar aracılığıyla, kültür politikalarına yön verilmesi ve milli kültür temelinde şekillenen uygulamaların kurumsal düzeyde hayata geçirilmesi hedeflenmiştir (Sünter Sayın, 2019, s.12).

Bu dönembir yandan Atatürkçü söylem çerçevesinde Türk-İslam sentezi yaklaşımı kültürel alana entegre edilirken, diğer yandan kitle iletişim araçları vasıtasıyla özellikle ABD menşeli popüler kültür toplum pompalanmaya başlamıştır (Yılmaz, A.N., 2014, s.31, 167). Medya alanında da önemli değişiklikler gerçekleşmiştir. Temmuz 1984'te TRT 1 renkli yayına geçmiş, 1986 yılında TRT 2, 1989'da ise TRT 3 ve GAP televizyonu yayına başlamıştır. Aynı yıl, Türkiye'nin ilk özel televizyon kanalı olan

[50]Darbe yönetimi, Atatürk ve millî değerler vurgusunu ön plana çıkararak hazırladığı yeni Anayasa ile Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu'nun özerk yapılarına son vermiş; bu iki kurumu Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu çatısı altında, siyasal iktidarın denetimine bağlı bir yapıya dönüştürmüştür (Yılmaz, A.N., 2014, s.35).

[51] 1980'lerin kültür ve sanat ortamına ilişkin ayrıntılı bilgi için bknz. "Yılmaz, A.N.(2014). *1980'li Yıllarda Türkiye'de Sanat ve Siyaset İlişkisi,* Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara."

[52] Kültür Bakanlığı'nın bir yayını olan Milli Kültür dergisi, bu söylemleri takip etmek açısından önemli bir örnektir.

Star TV'nin kurulmasıyla birlikte medya alanı özel sermayenin desteklediği kurumsal bir yapıya evrilmiştir (Sülün, 2018, s.42). Artan televizyon kanalları, kültürel alanda etkili birer araç olarak kullanılmıştır.

1980'li yıllarda liberal ekonomi politikalarının ve serbest piyasa anlayışının etkisiyle sanat, kamusal otoritenin doğrudan yönlendirdiği bir alan olmaktan çıkarak, özel sektörün ve çeşitli kurumların öncülüğünde şekillenen bir yapıya dönüşmüştür. Sanatın ticarî niteliği giderek ön plana çıkmış; bu durum, sanatçıların devlet destekli kurumsal yapılara olan bağımlılıklarını azaltarak, uluslararası ölçekte bir etkileşim ve iletişim zemini yakalamalarına olanak tanımıştır[53]. Sanatın metalaşması ve yatırım aracı olarak algılanmaya başlaması, sanat piyasasının oluşumunu beraberinde getirmiş; bu bağlamda, özel girişimle kurulan ticari galeriler ile banka destekli galeri ve kültür merkezlerinin sayısında önemli bir artış yaşanmıştır. Bu gelişmeler, aynı zamanda koleksiyonculuk kültürünün kurumsallaşmasına katkı sunmuştur (Özdoğan Türkyılmaz, 2019, s.65). Türkiye'de, küresel ölçekte gözlemlenen bu dönüşüme paralel olarak sanat, giderek kâr amacı güden bir faaliyet alanına evrilmiştir. Sanattan elde edilen ekonomik kazançtaki artış, sermaye çevrelerinin kültürel alandaki farkındalıklarını ve siyasal bilinç düzeylerini artırmış; bu da sanat alanında özel sermaye destekli yatırımların çeşitlenmesine yol açmıştır[54] (Kongar, 1982b, s.44).

1980'li yıllarda devletin ekonomi ve kültür alanlarında uyguladığı yapısal reformlar ile birlikte, özel sermayenin sanat ve kültürel faaliyetlere yönelik artan desteği, sanatçıların yönelimlerinde de belirgin değişimlere yol açmıştır. Bu dönemde sanat ortamı, önceki yıllarda hâkim olan ideolojik tartışmalardan kısmen sıyrılmış; sanatsal üretim, daha bireysel, apolitik ve estetik temelli bir anlayışa yönelmiştir. 12 Eylül 1980 askeri müdahalesi sonrasında siyasi söylemlerin açıkça ifade edilmesinin yasaklanması, yalnızca toplumsal tartışma alanını değil, aynı zamanda sanatsal üretimin içeriğini de

[53]Beral Madra'ya göre bu durum, *topluma son darbeyi vuran devletin gücünü yitirmesinin ve düşüş dönemine girmesinin göstergesiydi. Öncelikle, bu güç kaybı, sanatın yararına olmuştur; sanat 'bağımsızlaşma' konusunda mesafe kaydetmiştir. Modernizmin 'bağımsız sanat' durumu ancak bu dönemde gerçekleşmiştir. Ayrıca, zenginler kültürsüz olsalar da bu dönemde resme para yatırmaya başlamışlardır. Bunlar, olumlu ya da olumsuz, ama her yönden olağanüstü denilebilecek gelişmeler sayılmalıdır* (Madra'dan akt. Yılmaz, A.N., 2014, s. 31-32).

[54] Bu dönemde özel girişimle kurulan ilk ciddi müze örneği olarak, etnografik niteliği baskın olan ve tarihi eser koleksiyonlarıyla öne çıkan Sadberk Hanım Müzesi 1980 yılında İstanbul'da açılmıştır (Demirci, 2018, s.218).

doğrudan etkilemiştir (Taşçı, 2021, s.43). Bu kısıtlayıcı atmosfer, sanatçıların yaratıcı pratiklerini yeniden tanımlamalarına neden olmuş ve neticede, sanatı doğrudan politik bir araç olarak görmektense, onu bireysel bir yaşam biçimi ya da estetik bir deneyim alanı olarak konumlandıran yeni bir yaklaşımın sanat çevrelerinde yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır[55].

12 Eylül 1980 askeri müdahalesinin ardından oluşan siyasi atmosfer, yükseköğretim kurumlarında da önemli kırılmalara neden olmuştur. Bu süreçte özellikle genç kuşak akademisyenlerin bir kısmı üniversitelerdeki görevlerinden ayrılmak zorunda kalmış; bazıları yurtdışına göç etmiş, bazıları ise Bilar ve Bilsak Atölyeleri ile Tarih Vakfı gibi bağımsız entelektüel üretim alanlarında faaliyet göstermeye yönelmiştir. Bu akademisyenler tarafından kurulan İletişim, Metis, Ayrıntı Yayınevleri ve dergiler[56] küresel ölçekte güncel kültür sanat tartışmaları ve başarılı çevirileri kültür dünyamıza kazandırmıştır (Özdoğan Türkyılmaz, 2019, s.68). Buna paralel olarak, 1980'li yılların ortalarından itibaren performans sanatı alanında da kayda değer bir ivme kazanılmıştır. Bu sanat biçimi, bireysel ifade özgürlüğü ile deneysel estetik arayışların buluşma noktasında konumlanarak, dönemin kültürel iklimine alternatif bir sanatsal alan sunmuştur[57] (Yasa Yaman, 2011, s.136).

Bu dönemde Türkiye sanat ortamında yaşanan en kayda değer gelişmelerden biri, uluslararası düzeyde bienallerin düzenlenmeye başlanmasıdır. Bu bağlamda, ilk bienal olarak kabul edilen Uluslararası Asya-Avrupa Sanat Bienali, 1986 yılında Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Dönemin dışa açılma politikalarının kültürel alandaki yansımalarından biri olarak değerlendirilen bienal, yalnızca dört kez (1986–1992)

[55] Sanat eleştirmeni ve yazar Beral Madra, dönemin sanat çevrelerindeki etkisini şöyle tespit etmiştir: *"1981'de siyasal konuların açıkça tartışılmasının yasaklanması kişi hak ve özgürlüklerinin sınırlanması sonucunda her türlü siyasal/toplumsal risk ve sorumluluktan uzak duran, tüketim ve iletişimi yeni bir ufuk, bir nefes alma alanı olarak gören bir genç kuşak yetişti."* (Madra'dan akt. Arslan, 2013:215).

[56] Jale Nejdet Erzen,1980'lerde sanatın yavaş yavaş ön plana geçmeye başladığını gösteren bir etkinliğin de 1981 yılında yayınlanmaya başlayan *Boyut* dergisi olduğunu şu sözleriyle ifade eder: *"Boyut dergisinin önemi, Türk sanatını tarihi gelişme süreçleri ve arkasındaki felsefe ve anlam ile tanıtmaya çalışması; sanatçılar ile söyleşi yaparak biçimin arkasında yatan derinliği irdelemesiydi. Bunların dışında, belki pek fark edilmeyen ama Anadolu için çok önemli bir şey de derginin Ankara, İstanbul ve İzmir dışındaki tüm sergileri tanıtarak Anadolu'daki sanat etkinliklerine destek olmayı amaçlamasıydı"*(Erzen, 1999, s.208-209).

[57] Yasa Yaman, Bilsak Tiyatro Atölyesi, TAL (Tiyatro Araştırma Laboratuvarı), Turkuaz Modern Dans Topluluğu, Yeşil Üzümler Dans Tiyatrosu gibi oluşumlar performans disiplinine tiyatro ve dans açısından katkı sağladığını ifade etmiştir.

düzenlenmiş olsa da Türkiye'nin uluslararası sanat platformlarıyla kurduğu ilişkiler açısından önemli bir adım olmuştur (Rastgeldi, 2019, s.65). İlk İstanbul Bienali de 1987 yılında düzenlenmiş ve Türkiye'de küratörlük olgusunun ve çağdaş sanat sergileme yöntemlerinin gündeme taşınmasında öncü bir rol oynamıştır[58](Köksal, 1999, s.170–172; Rastgeldi, 2019, s.66).

1.6.1990LAR

1990'lar, yönetim biçimi olarak demokrasinin küresel düzeyde yaygınlık kazandığı ve Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte uluslararası sistemde köklü dönüşümlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. SSCB'nin dağılmasıyla birlikte, ABD kendisini uluslararası sistemin tek süper gücü olarak konumlandırmış ve bu durumu küresel ölçekte kabul ettirmeye yönelik politikalar geliştirmiştir (Arslan, 2013, s.246). Aynı zamanda bu dönemde neo-liberal ekonomik yaklaşımlar, küreselleşme olgusu ile birlikte ivme kazanmış; daha önce dışa kapalı, ulusal temelli ekonomik modelleri benimsemiş ülkeler dahi, küresel sisteme entegre olabilmek amacıyla neo-liberal politikaları benimsemeye başlamıştır. Küreselleşme ile birlikte dünya, karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin arttığı bir yapıya evrilmiş; ulus-devletlerin egemenlik alanları daralmış ve dünyanın yönetimi küresel organizasyonlara geçmi tir (Yasa Yaman, 2011, s.137). Bu süreçte öne çıkan en önemli kurumsal gelişmelerden biri ise, 27 Avrupa ülkesinin bir araya gelerek oluşturduğu Avrupa Birliği (AB)'nin kurulması olmuştur[59].

1990'lı yıllar, Türkiye için siyasal ve ekonomik istikrarsızlıkların iç içe yaşandığı zorlu bir dönem olmuştur. 1989 yılında Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanı olmasının ardından

[58] Bu dönemde Türk sanatçılarının uluslararası etkinliklerde daha fazla yer almaya başlaması ve 1990 ile 1993 yıllarında Venedik Bienali'nde Türkiye Pavyonu'nun açılması da, hem sanat ortamının kurumsallaşması hem de sanat piyasasının gelişimi açısından önemli dönüm noktaları arasında yer almaktadır.

[59]Sovyetler Birliği'nin dağılması, Avrupa'nın siyasi yapısında da önemli değişimlere yol açmış ve Avrupa devletleri aralarındaki bağları güçlendirme yoluna gitmiştir. 1992 yılında yürürlüğe giren ve "Avrupa Birliği Antlaşması" olarak da adlandırılan Maastricht Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) yeni yetki ve sorumluluklar yüklenmiş, böylece Avrupa Birliği (AB) resmen kurulmuştur. AB çatısı altında, üye ülkeleri bağlayıcı nitelikte hukuk düzenlemeleri yapılmış; insanlar, mallar, hizmetler ve sermaye için serbest dolaşım hakkı tanıyan ortak bir pazar oluşturulmuştur. Ayrıca, Schengen Antlaşması kapsamında birlik içindeki ülkeler arasında pasaport kontrolü kaldırılarak serbest dolaşım hakkı tesis edilmiştir (Yasa Yaman, 2011, s.137). Bu gelişmeler, küreselleşmenin en kritik adımlarından biri olarak değerlendirilmiş ve ülkeler arasındaki ekonomik-siyasi sınırların silikleşmesine zemin hazırlamıştır (Eroğlu, 2023, s.79).AB'nin tarihsel gelişimi hakkında ayrıntılı bilgi için bknz. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_en (Erişim tarihi: 12.09.2024)

ANAP kısa süreli iki kez iktidara gelmiştir[60]. Ancak ANAP, 1991 genel seçimlerinde ana muhalefet partisi konumuna düşmüş ve sonrasında kurulan on farklı koalisyon hükümeti, siyasi istikrarsızlıklarla geçen bir dönemi beraberinde getirmiştir[61] (Toruk, 2005, s. 494–495; Arslan, 2013, s. 252; Başbakanlık, 2014). 12 Eylül Askerî Darbesi'nin ardından hem merkez sağda hem de merkez solda oluşan parçalı siyasi yapı, Türkiye'nin 2000'li yıllara kadar kısa ömürlü koalisyon hükümetleriyle yönetilmesine neden olmuştur (Eroğlu, 2023, s. 80; Taşçı, 2021, s. 47; https://www.netdata.com, Erişim Tarihi: 12.10.2024).

Hükümetlerin politikaları genel olarak, yeni bir yönelim olan AB ekseninde şekillenmiş ve AB üyeliği sürecinde çeşitli yapısal ve yasal reformlar gerçekleştirilmiştir. Türkiye, 1 Ocak 1996 itibarıyla Gümrük Birliği'ne kabul edilmiş; 10–11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de düzenlenen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde ise Türkiye'nin adaylığı resmen onaylanmıştır[62] (Yasa Yaman, 2011, s. 138; Arslan, 2013, s. 253; https://www.ab.gov.tr, Erişim Tarihi: 27.10.2024).

1990'lı yıllarda uluslararası gelişmeler Türk halkı için umut verici bir tablo çizerken, iç politikada Türkiye'nin gündemini çete, mafya ve şiddet haberleri meşgul etmiştir. Bu olayların yoğun biçimde yaşanması, 1990'lar için "karanlık dönem" nitelendirmesinin kullanılmasına yol açmıştır. Bu süreçte, iç güvenlik gerekçesiyle bir savaş ekonomisi yaratılmış ve örtülü ödeneklerle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşanan terör olaylarına maddi kaynak aktarılmıştır. Aynı dönemde, Atatürkçü ya da laik kimlikleriyle tanınan Bahriye Üçok, Muammer Aksoy, Çetin Emeç, Turan Dursun ve Uğur Mumcu gibi önemli yazar, akademisyen ve gazetecilerin, İslam bağlantılı terör

[60] Yıldırım Akbulut Hükümeti (9 Kasım 1989- 23 Haziran 1991), I. Mesut Yılmaz Hükümeti (23 Haziran 1991- 20 Kasım 1991)

[61] VII. Süleyman Demirel Hükümeti (20 Kasım 1991-16 Mayıs 1993), I. Tansu Çiller Hükümeti (25 Haziran 1993-5 Ekim 1995), II. Tansu Çiller Hükümeti (5 Ekim 1993-30 Ekim 1995), III. Tansu Çiller Hükümeti (30 Ekim 1993-6 Mart 1996), II. Mesut Yılmaz Hükümeti (6 Mart 1996-28 Haziran 1996), Necmettin Erbakan Hükümeti (28 Haziran 1996-30 Haziran 1997), III. Mesut Yılmaz Hükümeti (30 Haziran 1997-11 Ocak 1999), IV. Bülent Ecevit Hükümeti (28 Mayıs 1999-18 Kasım 2002) (https://www.netdata.com, Erişim Tarihi: 12.10.2024)

[62] Adaylık süreci kapsamında Türkiye için hazırlanan ilk Katılım Ortaklığı Belgesi, 8 Mart 2001 tarihinde Avrupa Birliği (AB) Konseyi tarafından onaylanmıştır. Katılım Ortaklığı Belgesi'nde yer alan önceliklerin hayata geçirilmesine yönelik Türkiye'nin program ve takvimini içeren "Ulusal Program" ise 19 Mart 2001 tarihinde Türkiye tarafından onaylanmış ve 26 Mart 2001 tarihinde Avrupa Komisyonu'na sunulmuştur. Türkiye-AB ilişkilerinin tarihi süreci hakkında ayrıntılı bilgi için bknz. https://www.ab.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerinin-tarihcesi_111.html (Erişim Tarihi: 12.10.2024).

örgütleri tarafından öldürülmesi, siyasal İslam'ın kamuoyunda bir tehdit olarak algılanmasına neden olmuştur (Tanör, 2005, s. 104).2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ta meydana gelen ve tarihe "Madımak Katliamı" olarak geçen olay, siyasi gerginliklerle geçen iç politikanın en trajik ve unutulmaz gelişmelerinden biri olarak hafızalarda yer edinmiştir. Dönemin en dikkat çekici olaylarından biri ise, Balıkesir'in Susurluk ilçesinde meydana gelen ve "Susurluk Olayı" olarak anılan trafik kazasında polis müdürü, milletvekili ve mafya mensubunun aynı araçta bulunması, devlet–mafya–siyaset ilişkilerine dair ciddi tartışmaların fitilini ateşlemiştir (Arslan, 2013, s. 253; Sülün, 2018, s. 72).

1990'lı yılların başlarından itibaren Türkiye siyasetinde yaşanan istikrarsızlık, 5 Nisan 1994 tarihinde alınan ve tarihe "5 Nisan Kararları" olarak geçen ekonomik önlemlerle toplumsal ve ekonomik travmaları da beraberinde getirmiştir. "5 Nisan Kararları" doğrultusunda, Uluslararası Para Fonu (IMF) ile yapılan anlaşmalar çerçevesinde ekonomik politikalar yürütülmüştür. Alınan bu ekonomik tedbirler; yüksek enflasyona, Türk lirasının değer kaybetmesine, döviz kurlarının hızla yükselmesine, özelleştirme hamlelerine ve işsizlik oranlarının artmasına neden olmuştur (Sülün, 2018, s. 73; Zürcher, 2013, s. 449).

28 Haziran 1996–30 Haziran 1997 tarihleri arasında ülkeyi yöneten Refah Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın başbakanlığındaki Erbakan Hükümeti döneminde, Türkiye yakın tarihinin en önemli siyasi gelişmelerinden biri yaşanmıştır. 28 Şubat 1997 tarihinde gerçekleşen ve kamuoyunda *"28 Şubat Süreci"* olarak anılan bu olayda, TSK, Bakanlar Kurulu'na İslamcı yapıların ekonomi, eğitim ve devlet içindeki etkisini sınırlandırmaya yönelik bir dizi talep sunmuştur. Bakanlar Kurulu'nun bu talepleri yalnızca onaylamakla yetinmesi, sonrasında ise ordu ile hükümet arasında artan gerginlik, Başbakan Erbakan'ın 18 Haziran 1997'de istifasını sunmasına yol açmıştır[63] (Zürcher, 2013, s. 431–432; Sağdıç, 2024, s. 78).

[63] Erbakan'ın istifasından sonra, Refah Partisi, Anayasa Mahkemesi tarafından 16 Ocak 1998 tarihinde "laik Cumhuriyet ilkelerine aykırı davranışlarda bulunduğu" gerekçesiyle kapatılmıştır. Erbakan'ın öncülüğünde kurulan Millî Nizam Partisi, Millî Selamet Partisi ve Fazilet Partisi de geçmişte benzer gerekçelerle Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. Bu siyasi çizgi, 2002 yılında iktidara gelecek Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AK Parti) kadrolarının yetişmesine olanak sağlamıştır. AK Parti hakkında da benzer bir kapatma davası, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Abdurrahman Yalçınkaya

IV. Bülent Ecevit Hükümeti'nin kurulmasının ardından, 16 Şubat 1999 tarihinde PKK lideri Abdullah Öcalan, Kenya'da yakalanarak idam edilmemesi koşuluyla Türkiye'ye teslim edilmiştir. Aynı yıl içerisinde, 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen Gölcük Depremi; can ve mal kaybı açısından son yılların en büyük felaketi olarak nitelendirilmiş ve ciddi ekonomik ve sosyolojik etkiler yaratmıştır. Bu iki büyük gelişmenin ardından, 2000 yılına gelindiğinde siyasi gündemi Cumhurbaşkanlığı seçimi meşgul etmiştir. Süleyman Demirel'in görev süresinin sona ermesiyle, Anayasa Mahkemesi Başkanı Ahmet Necdet Sezer, TBMM'de yapılan oylama sonucunda Türkiye'nin 10. Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Ancak, 19 Şubat 2001 tarihinde gerçekleştirilen Millî Güvenlik Kurulu (MGK) toplantısında Cumhurbaşkanı Sezer ile Başbakan Ecevit arasında yaşanan sert tartışmanın ardından Türkiye, tarihe "2001 Krizi" olarak geçen büyük bir ekonomik çöküşle karşı karşıya kalmıştır (Sülün, 2018, s. 76; Zürcher, 2013, s. 435–438).

1990'lı yıllarda yaşanan siyasi ve ekonomik travmaların yanı sıra, giderek popülerleşen yeni bir yaşam biçimi ve kültürel ortamda da belirgin bir hareketlenme gözlemlenmiştir (Sülün, 2018, s. 72). Bu dönemde mizah dergileri çeşitlenmiş, özel radyo ve televizyon kanallarının yayına başlamasıyla devletin medya üzerindeki tekeli kırılmış, reklam sektörü genişlemiş ve alt kültürel müzik üretimi daha görünür hale gelmiştir. Medya alanındaki bu dönüşümün etkisiyle, devlet kanalı TRT 2'nin sanata ve kültüre bakışında da belirgin bir canlanma yaşanmıştır[64].

1990'lar boyunca kültür politikaları, müstakil Kültür Bakanlığı aracılığıyla yürütülmeye devam etmiş, ancak Bakanlığın kültür ve sanat faaliyetlerine ayırdığı bütçe genel olarak yıllar içinde düşme eğiliminde olmuştur (Kösemen, 2012, s. 154). Öte yandan, 1995 yılında yapılan değişiklikle Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun AB uyum süreci

---

tarafından açılmış, ancak Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu yeterli oy çokluğuna ulaşamadığı için parti kapatılmamıştır (Sağdıç, E., 2024, s.78).

[64] 1993 yılında TRT 2 ekranlarında yayınlanmaya başlayan ve sunuculuğu ile danışmanlığını Ali Akay'ın üstlendiği "Gündemde Sanat Var" programı, çağdaş sanata odaklanan Türkiye'nin ilk sanat programı olma niteliğini taşımaktadır. Programın danışman kadrosunda Akay'ın yanı sıra sanatçı Gülsün Karamustafa ve sanat tarihçisi Semra Germaner gibi önemli isimler yer almıştır. Bu program sayesinde çağdaş sanat uygulamaları, sanat camiası dışındaki daha geniş bir izleyici kitlesine tanıtılmaya başlanmıştır. Program kapsamında Sarkis, Ayşe Erkmen, Şükran Moral gibi sanatçılarla, ayrıca İstanbul Bienali küratörleri, galeri sahipleri ve diğer sanat alanı profesyonelleriyle yapılan röportajlar izleyicilere sunulmuştur (Akay'dan akt. Evren, 2017, s. 91).

kapsamında uluslararası standartlara uyumlaştırılması, sanatçılar açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmiştir. Aynı şekilde, bu yıllarda gelir vergisi ve kurumlar vergisi mükelleflerinin kültür ve sanat yatırımlarına ayırdıkları gelirlerinin belirli bir kısmının vergi matrahı dışında tutulması da özel sektörün kültür-sanat yatırımlarının teşvik edilmesi açısından kayda değer bir adım olarak kabul edilmektedir (Kongar, 2006, s. 56–57; Rastgeldi, 2019, s. 70).

Ali Artun'un 1990'lı yıllarda Türkiye'deki sanat ortamına ve kamusallığa dair gözlemleri, bu süreci küresel gelişmelerle karşılaştırmalı olarak değerlendirmesi açısından dikkat çekicidir. Artun, bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

> "1990'larda kültürün, üniversitelerin, müzelerin ve diğer kurumların özelleştirilmesiyle birlikte piyasa birden çok etkin oldu. Galeri yönetiminde de çok baskın oldu. Dolayısıyla galerilerin kamusallığını sildi. Zaten Türkiye'de kamusal hayat pek gelişememişti, kültür-sanat büyük ölçüde devletin himayesindeydi. Ve biz bir baktık ki, 90'larda bu himaye bir anda devletten şirkete devroldu. Yani batıdaki gibi kamusal alanın etkin olduğu bir dönem yaşayamadı Türkiye. Doğru dürüst bir sanat müzesinin olamaması da bence bunun sonucudur." (Artun'dan akt. Altuğ, 2014, .31)

1990'lı yıllarda Türkiye'de izlenen neo-liberal politikalar ve AB'ye uyum süreci, sivil toplum kuruluşlarının kültür politikaları alanında daha etkin hâle gelmelerine zemin hazırlamıştır[65]. Bu yıllarda sanatçılar ve farklı disiplinlerden sanat profesyonellerinin örgütlenmeleri belirgin biçimde artmıştır. Bu dönemde çeşitli dernekler ve kurumlar tarafından sempozyumlar, konferans dizileri ve diğer etkinliklerin yanı sıra çok sayıda sergi düzenlenmiştir (Özdoğan Türkyılmaz, 2019, s. 71). Bu dönemde sanat ortamına yön veren ve sanat gündeminin dönüşümüne katkıda bulunan en önemli oluşumlardan biri, 1990 yılında kurulan *Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği (UPSD)* olmuştur. Her ne kadar bir meslek örgütü olarak yapılandırılmış olsa da UPSD, düzenlediği toplu sergiler, tartışmalı toplantılar ve özellikle yayınları aracılığıyla çağdaş sanat ortamında

[65] Bu dönemde, İstanbul'da 1996 yılında gerçekleştirilen *Birleşmiş Milletler İkinci İnsan Yerleşimleri Konferansı - HABITAT II* ile 1998 yılında İKSV öncülüğünde, Stockholm Konferansı'nın hemen ardından düzenlenen *Kültür Girişimi: Türkiye'de Kültür Politikaları Sempozyumu* sivil toplumun kültür alanındaki etkinliğini ve kurumsallaşma yönündeki çabalarını ortaya koyan önemli örneklerdir ve Gelişme İçin Kültür Politikası Devletlerarası Konferansı'nı (1998) değerlendirmek amacıyla düzenlenmiştir. (Sünter Sayın, 2019, s. 52).

etkili bir aktör hâline gelmiştir[66] (Köksal, 1999, s. 176). Türkiye güncel sanatının uluslararası görünürlüğünün arttığı bu yıllarda, pek çok yabancı katılımlı sergi de düzenlenmiştir[67](Rastgeldi, 2019, s. 68).

1990'lı yılların sonuna gelindiğinde, devletin özel sermayeyi teşvik eden politikalarının da etkisiyle giderek güçlenen özel sektör, kültür-sanat dünyasına sunduğu katkıları artırmış ve neredeyse tüm sanat piyasasına hâkim hâle gelmiştir. Bu dönemde özel şirketler, mevcut siyasal ve ekonomik istikrarsızlıklara rağmen prestijlerini artırmak, liberal ekonomi politikaları çerçevesinde kültürel ve sanatsal etkinliklerle kurumsal imajlarını güçlendirmek, sanat yoluyla kitlelere yakınlaşmak ve yatırım yapmak amacıyla kültür-sanat alanına yoğun biçimde yönelmişlerdir (Wu, 2005, s. 52; Sülün, 2018, s. 78). Sanat eğitimi de bu özelleştirme politikalarıyla uyum göstermiş; 1998 yılında Yeditepe Üniversitesi bünyesinde Türkiye'nin ilk Sanat Yönetimi Bölümü açılmıştır. Öte yandan, İstanbul'da 1996 yılında kurulan Ercüment Kalmık Vakfı[68] Müzesi, sonraki yıllarda açılacak pek çok özel müzenin öncüsü olmuştur (Erzen, 1999, s. 211; Kenan, 2019).

1.7. 2000LER

1980 sonrası şekillenen iktisadi ve siyasi yapının ürettiği sorunlar, 2001 ekonomik kriziyle birlikte doruk noktasına ulaşmıştır (Sevgi Zengin, 2004, s. 7). Türkiye'nin en ücra köşesine kadar etkisini hissettiren bu kriz, siyasal ve toplumsal alanda belirleyici

[66] Dernek Başkanı Hüsamettin Koçan'ın öncülüğünde 1991 yılında gerçekleştirilen *TÜYAP Sanat Fuarı* ise, sanat yapıtlarının satışını teşvik eden ve koleksiyonculuğun yaygınlaşmasına katkı sunan Türkiye'nin ilk sanat fuarı olmuştur (Sülün, 2018, s. 84).

[67] 1994 yılında, Beral Madra ve Sabine Vogel'in küratörlüğünü üstlendiği İskele Sergisi, Türk sanatçılarının uluslararası alanda yer aldığı ilk organizasyonlardan biri olmuştur. Ayrıca, Vasıf Kortun'un küratörlüğünü yaptığı ve Türkiye'nin ilk küratörlü sergisi kabul edilen, ilki 1991 yılında gerçekleştirilen "Anı/Bellek Sergileri" de bu dönemin önemli sanat etkinlikleri arasında gösterilmektedir. 1993'te Amerika'ya giden ve 1997'de İstanbul'a dönen Vasıf Kortun, Tünel semtinde bir arşiv, kütüphane ve tartışma alanı işlevi gören ICAP (IstanbulContemporary Art Project/İstanbul Güncel Sanat Projesi) adlı projeyi kurmuştur. 1998-2000 yılları arasında faaliyet gösteren bu oluşum, genç sanatçıların küresel sanat dünyasıyla bağlantı kurmalarına imkân sağlamış ve sonraki yıllarda gerçekleştirilecek pek çok sanat projesine temel oluşturması açısından önem taşımıştır (Rastgeldi, 2019, s. 68).

[68] ErcümendKalmık Vakfı 1991 yılında, sanatçının eşi Ayşe Kalmık tarafından kurulmuştur. Vakfın amaçları, Sadece Kalmık'la ilgili etkinliklerle sınırlı değildir. Temel amacı "güzel sanatların gelişmesine ve yaygınlaşmasına hizmet etmek" olarak düzenlenmiştir. Vakıf genç sanatçılara burslar vermiş; kurslar, sempozyumlar, konferanslar ve paneller, tezlere öncelik verilen yayınlar, uluslararası ve ulusal sergiler düzenlemiştir (Kenan,2019).

bir kırılma yaratmış, ülkeyi genel seçim sürecine sürüklemiştir. Krizle birlikte oluşan genel güvensizlik ortamı ve TBMM'deki siyasi partilerin büyük ölçüde itibarsızlaşması, seçmen nezdinde yeni bir güven arayışını doğurmuştur. Bu bağlamda, toplumsal beklentilere en güçlü karşılığı veren siyasi yapı, Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) olmuş; Kasım 2002'de yapılan genel seçimlerden birinci parti olarak çıkmayı başarmıştır (İnsel, 2012, s. 16).

Kasım 2002 seçimlerinden bu yana tek başına iktidarda olan ve bu süreçte toplam on hükümet[69] kuran AK Parti, Türkiye siyasetini ve toplumunu yirmi yılı aşkın süredir derinden şekillendirmiştir. Bu nedenle, Türkiye'nin 2000'li yılları denince kuşkusuz akla ilk gelen siyasi aktör, AK Parti ve Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'dır. 2002 yılında başlayan AK Parti iktidarı, Türkiye siyasi tarihinde önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. Dinin siyasal alana açık biçimde dâhil olması ve küresel ekonominin etkisiyle benimsenen neo-liberal politikalar, bu dönemin yönünü belirleyen temel unsurlar olmuştur. AK Parti'nin iktidara geldiği dönemde yaşanan 2001 ekonomik krizi ile merkez sağ ve sol partilerin siyasal çözüm üretmekte zorlanmaları, iç politikadaki dönüşüm arayışını hızlandırmıştır. Aynı şekilde, dış politikada Irak Savaşı'nın etkileri, Ortadoğu'da yükselen siyasal islam ve Batı karşıtlığı, muhafazakâr demokrat kimliğiyle öne çıkan AK Parti'yi hem ulusal hem uluslararası düzeyde önemli gelişmelerin merkezine yerleştirmiştir (Uzgel, 2013, s. 11).

AK Parti, siyasal ideolojisini siyaset bilimi literatüründe doğrudan yer almayan *"Muhafazakâr Demokrasi"* kavramı ile tanımlamayı tercih etmiştir. Bu ideolojik çerçeve, devletin toplumsal hayattaki rolünün sınırlı olması gerektiği anlayışına dayanmakta; radikal değişimlerden ziyade kademeli ve kontrollü bir toplumsal dönüşüm sürecini önermektedir. Ayrıca aile yapısı ve geleneksel değerlerin korunmasını esas

[69] Abdullah Gül Hükümeti (18 Kasım 2002-14 Mart 2003), I. Recep Tayyip Erdoğan Hükümeti (14 Mart 2003-29 Ağustos 2007), II. Recep Tayyip Erdoğan Hükümeti (29 Ağustos 2007-6 Temmuz 2011), III. Recep Tayyip Erdoğan Hükümeti (6 Temmuz 2011-28 Ağustos 2014), I. Ahmet Davutoğlu Hükümeti (29 Ağustos 2014-28 Ağustos 2015), II. Ahmet Davutoğlu Hükümeti (Seçim Hükümeti) (28 Ağustos 2015-24 Kasım 2015), III. Ahmet Davutoğlu Hükümeti (24 Kasım 2015-24 Mayıs 2016), Binali Yıldırım Hükümeti (24 Mayıs 2016-9 Temmuz 2018), IV. Recep Tayyip Erdoğan Hükümeti (Başkanlık Sistemi) (9 Temmuz 2018-4 Haziran 2023), V. Recep Tayyip Erdoğan Hükümeti (Başkanlık Sistemi) (4 Haziran 2023-), (Anonim, 2014; Sayın, 2023).

alırken, yerel kültürel öğelerin evrensel muhafazakâr bir anlayışla yeniden yorumlanmasını hedeflemektedir (Uzgel, 2013, s. 22).

2002 genel seçimlerinin ardından, 2004 yerel seçimlerinde oy oranını artırarak siyasi gücünü pekiştiren AK Parti, bu dönemde TSK'ya yönelik söylemlerini sertleştirmeye başlamıştır. Dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in görev süresinin sona ermesiyle birlikte, 11. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde islamcı bir adayın seçilmesi durumunda askeri müdahale olabileceğine dair iddialar kamuoyunda tartışılmaya başlanmıştır. Bu tartışmalara, 27 Nisan 2007 tarihinde TSK tarafından yayımlanan ve laikliğin tehdit altında olduğunu vurgulayan *"e-muhtıra"* eklenmiştir. Bu gelişme, Kemalist-laik çevrelerle muhafazakâr-İslamcı kesimler arasında süregelen siyasi gerilimin zirve noktasını oluşturmuştur. E-muhtıranın ardından seçimler dört ay erkene alınmış, ancak AK Parti yeniden birinci parti olarak sandıktan çıkmıştır (Anonim, 2008b). Kısa bir süre sonra, 12 Haziran 2007'de başlayan Ergenekon soruşturması kapsamında birçok TSK mensubu yargılanmış ve dava, uzun yıllar Türkiye'nin gündemini meşgul etmiştir[70] (Özçelik, 2018).

2007 genel seçimleri sonrasında başlayan ikinci AK Parti dönemi, temel hak ve özgürlükler bakımından partinin diğer dönemlerine ve önceki hükümetlere kıyasla daha liberal ve demokratik bir dönem olmuştur. Özellikle 12 Eylül 2010 tarihinde gerçekleştirilen ve kamuoyuna *"Yetmez ama Evet!"* sloganıyla sunulan anayasa değişikliği referandumu ile birlikte pek çok yasal düzenleme yapılmış; bu düzenlemeler temel hak ve özgürlüklerin genişletilmesine katkı sağlamıştır (http://www.internethaber.com, Erişim Tarihi: 26.10.2024). Bu süreçte, AK Parti ve Recep Tayyip Erdoğan'ın zaman zaman Batı'ya yönelik sert eleştirilerde bulunmalarına rağmen, AB üyeliği doğrultusunda gerçekleştirilen yapıcı adımlar ve yakınlaşmalar,

[70]2000'li yıllarda Türkiye'de faaliyet gösterdiği iddia edilen ve gizli silahlı bir yapılanma olduğu öne sürülen Ergenekon örgütüne yönelik soruşturma, ilk kez 12 Haziran 2007 tarihinde Ümraniye'de bir gecekonduda bulunduğu bildirilen 27 el bombasıyla başlamıştır. Örgüt üyesi oldukları gerekçesiyle toplam 235 kişi yargılanmıştır. Ancak dava, 21 Nisan 2016 tarihinde Yargıtay tarafından hem usul hem de esas bakımından bozulmuştur. 15 Temmuz 2016'daki darbe girişiminden sonra davanın Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) tarafından kurgulanan bir kumpas olduğu ortaya çıkmış ve tüm sanıklar beraat etmiştir. (Özçelik, 2018).

liberalleşme yönünde önemli adımlar olmuştur [71] (Yeşilmeşe, 2023, s. 77; https://www.ab.gov.tr,Erişim Tarihi: 27.10.2024).

Liberallerin de desteğiyle Ak Parti 2011 seçimlerinden de oylarını artırarak birinci parti olarak çıkmıştır. Toplumda yaşanan dönüşüm ve buna eklenen üçü genel seçim, üçü yerel seçim ve iki referandumdan başarıyla çıkmalarının verdiği özgüvenle Ak Parti gün geçtikçe içine kapanan, Milli Görüş gömleğini tekrar giyen bir partiye dönüşmüştür (http://www.gazetevatan.com, Erişim Tarihi: 26.10.2024).

AK Parti'nin toplumsal yaşam üzerindeki düzenlemeleri artırmasıyla birlikte, Türkiye toplumundaki kutuplaşma ve gerilim de artış göstermiştir. Bu gerilimin simgesel doruk noktalarından biri, İstanbul Taksim'deki Gezi Parkı'nda yaşanmıştır. Parkın yerine, geçmişte aynı bölgede bulunan ve 1940'lı yıllarda yıkılan Topçu Kışlası görünümünde bir alışveriş merkezi ve otel yapılması planı kamuoyunda tepkiyle karşılanmıştır. 31 Mayıs 2013 tarihinde bu projeye karşı çıkan göstericilere yönelik polisin sert müdahalesi, kitlesel protestoları tetiklemiş ve olaylar kısa sürede ülke çapında yayılarak Türkiye tarihindeki en geniş çaplı sivil protesto hareketlerinden birine dönüşmüştür[72]. "Gezi Olayları" olarak anılan bu süreç, zamanla daha derin ideolojik ve politik anlamlar kazanmış; bazı çevrelerce bir "direniş" olarak sahiplenilirken, diğer kesimlerce bir "şiddet eylemi" ya da "ayaklanma" olarak nitelendirilmiştir[73] (Güler, 2019, s. 92).

Tarihte "17-25 Aralık" olarak anılan, 17 ve 25 Aralık 2013 tarihlerinde gerçekleştirilen operasyonlar kapsamında; iş insanları, bürokratlar, banka yöneticileri, çeşitli düzeylerde kamu görevlileri ile dört bakan ve üç bakan çocuğu hakkında yolsuzluk iddialarıyla

[71] AK Parti, Avrupa Birliği'ne tam üyelik hedefi doğrultusunda gerekli hukuki düzenlemeleri hayata geçirme ve uyum politikalarını uygulama yönündeki kararlılığını büyük oranda sürdürmüştür. Bu bağlamda, 2002-2004 yılları arasında sekiz uyum paketi, 2001 ve 2004 yıllarında ise iki anayasa değişikliği paketi TBMM tarafından onaylanmıştır. Müzakere sürecinde 2006-2010 yılları arasında 13 fasıl açılırken, 2010-2013 döneminde yalnızca bir fasıl müzakereye açılabilmiştir. Ancak Türkiye-AB ilişkileri; 2015 yılında Suriye'de yaşanan olayların yol açtığı düzensiz göç hareketleri ve 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası Avrupa Birliği'nin Türkiye ile yeterli dayanışmayı göstermemesi, Türkiye'nin ise güvenlik temelli politikaları önceliklendirmesi nedeniyle olumsuz bir sürece girmiştir (Yeşilmeşe, 2023, s.77; https://www.ab.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerinin-tarihcesi_111.html,Erişim Tarihi:27.10.2024).

[72] Yaklaşık bir ay süren ve inişli çıkışlı bir şekilde devam eden olaylar sırasında, Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın (TİHV) 2013 Türkiye İnsan Hakları Raporu'na göre; bazılarının polis müdahalesi sonucu olmak üzere toplam 8 kişi hayatını kaybetmiş, 3894 kişi yaralanmış, 5685 kişi gözaltına alınmış ve 182 kişi tutuklanmıştır. Ayrıca, gözaltına alınan çok sayıda kişinin işkence ve kötü muameleye uğradığı belirtilmiştir (TİHV, 2014, s. 163).

[73] Ak Parti, ilerleyen yıllarda FETÖ'nün uzantısı olan askerler ve polislerin Gezi Parkı'nı karıştırdığını iddia etmiştir (https://www.akparti.org.tr, Erişim Tarihi:01.11.2024)

soruşturma başlatılmıştır. Bu operasyonlar, uzun yıllar boyunca devlet kurumlarında etkinlik kazanan Gülen Cemaati (daha sonra Fetullahçı Terör Örgütü - FETÖ[74] olarak tanımlanmıştır) ile AK Parti arasındaki ilişkilerin kopma noktasına gelmesine neden olmuştur (Ünver, 2024, s. 48).

10 Ağustos 2014 tarihinde Erdoğan, Türkiye Cumhuriyeti'nin halkoyuyla seçilen ilk Cumhurbaşkanı olmuştur. Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığı döneminde, uzun süredir devam eden Kürt sorununun çözümüne yönelik *Çözüm Süreci* adı verilen girişimler, 2013–2016 yılları arasında ülke gündeminin merkezinde yer almıştır[75]. Ancak süreç, çeşitli nedenlerle başarısızlığa uğramış; 2015 ve 2016 yıllarında PKK ve IŞİD gibi terör örgütlerinin gerçekleştirdiği, sivilleri hedef alan kanlı saldırılar Türkiye'nin gündemine damgasını vurmuştur[76] (https://bianet.org, Erişim Tarihi: 27.10.2024).

Türkiye, 15 Temmuz 2016 tarihinde doğrudan sivil halkın hedef alındığı emniyet ve orduya sızan FETÖ mensuplarının gerçekleştirdiği 251 kişinin öldüğü, binlercesinin yaralandığı kanlı bir darbe[77] girişimine tanık olmuştur. Girişimin bastırılmasının ardından iki yıl süreyle ülke genelinde Olağanüstü Hal (OHAL) ilan edilmiştir. Bu

[74] Türkiye'de kamuoyunda 'Cemaat', 'Gülen Cemaati' ve 'Hizmet Hareketi' gibi isimlerle anılan yapı ile uzun yıllar ittifak içinde bulunan AK Parti arasındaki ilişkiler, 2012 yılında MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın ifadeye çağrılmasıyla başlayan krizle sarsılmış; AK Parti'nin dershaneleri özel okullara dönüştürme girişimiyle bu kriz daha da derinleşmiştir. Devletin çeşitli kademelerinde örgütlenen FETÖ mensupları, AK Parti ile olan iş birliğinden yararlanarak 17-25 Aralık sürecinde hükümete yönelik operasyonlar düzenlemiştir. Bu tarihten itibaren iktidar tarafından meşruiyeti reddedilen yapı, 26 Mayıs 2016 tarihli MGK toplantısında 'Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ)' olarak tanımlanmıştır. 15 Temmuz 2016 akşamı yaşanan darbe girişimi ise Fethullah Gülen ve hareketinin hem Türkiye'de hem dünyada uzun süre gündemde kalmasına yol açmıştır (Odabaş, 2021, s.95; Ünver, 2024, s.48).

[75] Bu çerçevede, 4 Nisan 2013 tarihinde sanatçılar, aydınlar ve siyasetçilerden oluşan 63 kişilik "Akil İnsanlar Heyeti" oluşturulmuştur. Sürecin yasal bir zemine oturtulması amacıyla, 16 Temmuz 2014 tarihinde Resmî Gazete'de "Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun" yayımlanmıştır. Ancak söz konusu kanun, 9 Temmuz 2018 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan "Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile sessiz bir şekilde yürürlükten kaldırılmıştır. (https://www.haberturk.com, ErişimTarihi: 27.10.2024).

[76] 2015 yılının ikinci yarısında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde terör olaylarında belirgin bir artış yaşanmıştır. Devletin barışçıl çözüm ve uzlaşmaya yönelik adımlarına rağmen, PKK silah bırakmak yerine silah stoklamış; çatışmaları şehir merkezlerine taşımış, hendekler kazarak ve barikatlar kurarak karşılık vermiştir. 2016'nın ilk aylarında güvenlik güçlerinin bu terörist unsurları etkisiz hale getirmesi ve hendek eylemlerinin sona ermesinden birkaç ay sonra, 15 Temmuz 2016'da darbe girişimi meydana gelmiştir (Kocabaş, 2023, s.180).

[77] 15 Temmuz 2016'daki darbe girişimi, önceki darbelerden ayrışan bir biçimde değerlendirilmiştir. FETÖ'nün TSK içindeki örgütlenmesi tarafından emir-komuta zinciri dışında gerçekleştirilen bu girişimde, Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar rehin alınmış; TBMM, Cumhurbaşkanlığı, Özel Harekat Başkanlığı ve Özel Kuvvetler Komutanlığı gibi devletin kritik kurumları hedef alınmıştır. Bu özellikleriyle darbe girişimi, bir hükümeti devirmekten çok, anayasal düzeni kökten sarsmaya yönelik bir kalkışma olarak yorumlanmıştır (Baş, 2023, s.152)

süreçte çıkarılan OHAL Kanun Hükmünde Kararnameleri ile 130 binden fazla kamu görevlisi memuriyetten ihraç edilmiş, FETÖ'ye mensup her kesimden insan yargılanmış ve tutuklanmış, bazıları ise yurtdışına kaçmıştır. (Ünver, 2024, s.78; Öndül, 2021, s.4; Kocabaş, 2023, s.180).

15 Temmuz 2016 darbe girişiminin önlenmesinin ardından, daha önce fikirsel ayrılıklar yaşayan AK Parti ve MHP arasında sistem sorunlarının çözümüne yönelik bir mutabakat oluşmuş, başkanlık sistemine geçiş için anayasa değişikliği teklifinin hazırlıklarına başlanmıştır[78] (Yalnız ve Sevinç, 2023, s.18). Darbe girişimi sonrasında ilan edilen OHAL'in ardından yaklaşık dokuz ay sonra, 16 Nisan 2017 tarihinde anayasa değişikliği için halkoylaması yapılmıştır. Halkoylaması sonucunda kabul edilen anayasa değişikliği[79] ile hükümet sistemi, *Başkanlık Sistemi* ya da Türkiye'ye özgü adıyla *Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi* olarak yeniden yapılandırılmıştır. Bu değişiklik sonrası, 24 Haziran 2018 tarihinde gerçekleştirilen cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanan Recep Tayyip Erdoğan'ın 9 Temmuz 2018'de TBMM'de yemin ederek göreve başlamasıyla birlikte yeni hükümet sistemine resmen geçilmiştir[80] (Odabaş, 2021, s.102; Kocabaş, 2023, s.182).

2018 yılında yeni hükümet sistemine geçtikten sonraki beş yıllık iktidar dönemi, Covid-19 pandemisinin yarattığı küresel enflasyon, "Türkiye Ekonomi Modeli" adı altında uygulanan ekonomi modelinin körüklediği ve her geçen gün derinleşen ekonomik kriz, 6 Şubat 2023 günü Kahramanmaraş ve Elbistan merkezli 10 şehirde büyük yıkıma ve on

[78] Darbe girişiminin ardından düzenlenen Yenikapı Mitingi'nde Cumhurbaşkanı Erdoğan, ülkenin karşı karşıya olduğu durumu bir 'beka sorunu' olarak tanımlamıştır. Bu söylem, daha önce beka kavramına vurgu yapan MHP ile AK Parti'nin yakınlaşmasının önünü açmıştır. Bu sürecin sonucunda MHP, AK Parti'nin 'anayasa değişikliği önerisine' destek vereceğini duyurmuştur. MHP'nin bu desteği, iki partinin 'Cumhur İttifakı' çatısı altında iş birliği yapmasına zemin hazırlamıştır (Odabaş, 2021, s.100-101). Buna karşılık olarak CHP, İYİ Parti, Saadet Partisi, Demokrat Parti, Gelecek Partisi ve Demokrasi ve Atılım Partisi bir araya gelerek 'Millet İttifakı'nı oluşturmuştur. (Baş, 2021, s.157).

[79] Anayasa değişikliğinin temel hedefi, bürokratik vesayetin, parlamentoda çoğunluğu elde edenlerin yönetme hakkına karşı koymasını dengelemek ve idari yapı ile bürokratik kadrolar üzerindeki siyasi denetimi güçlendirmektir. İktidar, bu amaca ulaşmak için parlamenter sistemden 'Türk tipi başkanlık sistemi'ne geçişin en uygun yol olduğu kanaatindedir. Bu yaklaşıma göre, güçlü bir Cumhurbaşkanının liderliğinde şekillenen bu sistem, bürokratik vesayeti aşarak daha etkin bir yönetim modeli sunacaktır. 'Türk tipi başkanlık sistemi'nin temelinde, üst düzey atamaların her beş yılda bir seçilen Cumhurbaşkanı tarafından yapılması ve Bakanlar Kurulu'nun Meclis yerine doğrudan Cumhurbaşkanına karşı sorumlu olması yer almaktadır (Odabaş, 2021, s.101).

[80] Gerçekleştirilen sistem değişikliği, yalnızca siyasal İslam'ı temsil eden unsurlarla sınırlı kalmamış; aynı zamanda güçlü milliyetçi değerlerle şekillenmiş toplumsal grupları da içine alacak şekilde kapsamını genişletmiştir (Han, 2019, s.86).

binlerce can kaybına neden olan iki deprem, Suriye iç savaşının neden olduğu yoğun mülteci göçü [81] ve Suriye sınırında yaşanan sınır güvenliği nedeniyle yürütülen operasyonlar ve değişen dış politikaların gölgesinde geçmiştir (İstikbal, 2023; Baş, 2023.s.160-162).Ekonomik krizin ve depremin yol açtığı yaraların gölgesinde Mayıs 2023'de yapılan kritik seçimler sonucunda Erdoğan tekrar Cumhurbaşkanı seçilmiş ve Ak Parti onuncu hükümetini kurmuştur.

ANAP iktidarı döneminde olduğu gibi, AK Parti hükümeti de 2003 yılında Kültür Bakanlığı ile Turizm Bakanlığını "Kültür ve Turizm Bakanlığı" olarak birleştirmiştir. Hükümetin kalkınma planlarında vurgulanan "kültür ve sanat alanında özel sektörle iş birliği içinde yeni ve doyurucu politikalar geliştirme" hedefi doğrultusunda önemli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda, 2004 yılında çıkarılan 5225 sayılı *Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu* ile özel sektörün kültür yatırımları geniş kapsamlı desteklenmiş; aynı yıl yürürlüğe giren ve kamuoyunda "Sponsorluk Yasası" olarak bilinen 5228 sayılı kanunla kültür ve sanata yapılan bağış, yardım ve harcamalar gelir ve kurumlar vergisinden muaf tutulmuştur. Bu düzenlemeler, kültürel alanın özel sektör yatırımlarıyla şekillenmesini teşvik eden neo-liberal politikaların somut örnekleri olmuştur (Aksoy, 2009, s.186).

Öte yandan, özel tiyatroların, derneklerin, vakıfların ve belediyelerin kültür, sanat ve turizm alanlarında geliştirdikleri projelere Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesinden destek sağlanmasını amaçlayan "Kültür ve Turizm Bakanlığınca Yerel Yönetimlerin, Derneklerin, Vakıfların ve Özel Tiyatroların Projelerine Yapılacak Yardımlara İlişkin Yönetmelik" 2007 yılında yürürlüğe girmiştir. 2012 yılına gelindiğinde ise, özel tiyatrolara yönelik destekler ayrı bir yönetmelik ile özel olarak düzenlenmiştir. Bu gelişmeler doğrultusunda AK Parti iktidarı, yalnızca özel sektöre değil, aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarına ve sermaye desteği olmaksızın kültür ve sanat üretimi gerçekleştiren aktörlere de kamusal destek sunmaya başlamıştır.

[81]Suriye iç savaşından kaçan ve 2011 yılından itibaren Türkiye'ye sığınan mülteci sayısı 2016 yılında 2.8 milyona ulaşmıştır. 2024 yılına gelindiğinde ise Suriye ve diğer ülkelerden gelen düzensiz göç dalgası ile birlikte yaklaşık 4.5 milyon mülteci bulunmaktadır ve ülkenin en önemli gündem maddelerinden biri olarak tartışmalara neden olmaktadır (Erdoğan, 2020; https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi,Erişim Tarihi: 28.10.2024)

Ak Parti çıkarttığı kanunlarla özel sektörün sanata yatırımlarını teşvik etmekle birlikte, 2007-2015 yılları arasında kültür kurumlarının yönetiminden el çekme[82] ve Bakanlık bünyesinde faaliyet gösteren sanat kurumlarının kapatılması[83] hamlesi ve ideolojilerine uygun bir şekilde *muhafazakar sanat* [84] beklentileri ile sanat ortamında önemli tartışmaların fitilini çekmiştir. Bütün bu gelişmeler, Ak Partinin ekonomik ve siyasal hegemonyanın yanı sıra kültürel alanı ele geçirme hamleleri olarak değerlendirilmiştir (Demirci, 2018, s.161). Özellikle Bakanlığa bağlı sanat kurumlarının kapatılıp kapatılamacağı tartışmalarını, Erdoğan, 29 Nisan 2012 günü AK Parti Genel Merkez Gençlik Kolları 3. Olağan Kongresi'nde yaptığı konuşmasında, *Devlet eliyle tiyatro olmayacağı, tiyatroları özelleştireceği* açıklamaları ile sonlandırmıştır (https://www.ntv.com.tr, Erişim Tarihi: 29.10.2024).

---

[82] 2007 yılında dönemin Kültür ve Turizm Müsteşarı Mustafa İsen, yaptığı bir konuşmada Bakanlığın bir turizm politikasına sahip olmasına rağmen belirgin bir kültür politikasının bulunmadığını, topluma kültür dayatmak istemediklerini ve çağdaş dünyada yapılanlara paralel bir yaklaşım benimsediklerini ifade etmiştir. Aynı dönemde Kültür ve Turizm Bakanı Atilla Koç, devletin kültür üretimi ve işletmeciliği alanından çekilmesi ve bu işlevlerin özel sektöre devredilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Göreve gelen bir sonraki bakan Ertuğrul Günay ise 2008 yılında yaptığı açıklamada, müzelerde yalnızca kafe ve hediyelik eşya dükkânlarının değil, aynı zamanda müze yönetimlerinin de özel sektöre devredilmesini planladıklarını belirtmiştir (http://www.hurriyet.com.tr,Erişim Tarihi: 29.10.2024; Aksoy, 2009:184-185).

[83] 2011 yılında Başbakan Erdoğan'ın kızı Sümeyye Erdoğan'ın Başbakanın kızı kimliğini kullanmadan en ön sıradan izlediği Ankara Devlet Tiyatrolarında "Genç Osman" temsilinde bir oyuncunun kendisini işaret ederek *"Pardon! O ne öyle ağzındaki? Biz Osmanlı'da böyle bir şey bilmiyoruz"* sözleri üzerine oyunu terk etmesi kamuoyunda çeşitli tartışmalara neden olmuştur (Dündar, 2011). Dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, konu ile ilgili katıldığı bir televizyon programında Devlet Tiyatroları'nın kapatılabileceği sinyallerini vermiştir. (Anonim, 2011a) . 14 Şubat 2012 günü yazar İskender Pala Zaman Online'daki yazısında, İstanbul Şehir Tiyatroları tarafından sahnelenen *"Günlük Müstehcen Sırlar"* isimli on altı yaş üstü seyirciye hitap eden oyunu, *"müstehcenlik diz boyu, ama içinde seyirciyi ilgilendirecek ne bir hayat dersi, ne bir erdem, ne de tiyatronun genel amacına yönelik bir toplum eleştirisi var. Eğer bu oyunun amacı seyirciye teşhircilik hakkında hayat dersi vermek ise buna devlet parasıyla bayağılıktan başka ne denir?"* sözleriyle eleştirmiştir (Pala 2012a).

[84] İskender Pala'nın açıklamalarından yaklaşık bir ay sonra 23 Mart 2012 günü Suriçi Grubu Platformu İstanbul Toplantıları'nın onur konuğu Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri ve Eski Kültür ve Turizm Müsteşarı Prof. Dr. Mustafa İsen konuşmasında, *"Muhafazakâr kesimin demokrasi anlayışına uygun "muhafazakâr estetik" ve "muhafazakâr sanat'ın normlarını ve yapısını oluşturmak gibi bir yükümlülük içindeyiz"* açıklamalarında bulunmuş, *"gelişmiş ülkelerde devletin kültür ve sanat alanında bizzat icracı değil, destekleyen aktör konumunda olduğunu ifade ederek, kültür ve sanat faaliyetlerinin, değişik isimlere ve yönetim modellerine sahip sivil toplum, yerel yönetim, üniversiteler ve bu alanda faaliyet gösteren sivil mekanizmalar aracılığıyla yürütüldüğünü"* ifade etmiş (İsen, 2012) ve *"muhafazakâr sanat"* tartışmalarını başlatmıştır. Sonrasında İskender Pala, 10 Nisan 2012 günü Zaman Gazetesi'ndeki köşesinde *"Muhafazakâr Sanat Manifestosu"*nu yayınlamıştır (Pala, 2012b). Manifestonun yayınlandığı gün İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi *"Şehir Tiyatroları Şube Müdürlüğü'nün Görev ve Çalışma Yönetmeliğini"* değiştirerek sanatçıların yanı sıra belediye bürokratlarının da repertuvar kurulunda yer almasını düzenlemiştir. Belediye bürokratlarının repertuvar kurulunda yer almasına ilişkin Yönetmelik değişikliği, başta tiyatrocular olmak üzere sanatçı ve aydınlarca sanata siyasi müdahale olarak değerlendirilmiştir.

Erdoğan'ın açıklamalarından yaklaşık bir yıl sonra Devlet Koroları, Toplulukları ve Senfoni Orkestraları, Devlet Tiyatroları ile Devlet Opera ve Balesi'nin kapatılmasını ve sanat projelerinin değerlendirilmesi, desteklenmesi ve yaptırılması için idari ve mali özerkliğe sahip Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı *Türkiye Sanat Kurumu'nun (TÜSAK)* kurulmasını öngören bir kanun tasarısının Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlandığı bilgisi basına sızmıştır (Boyacıoğlu, 2013).Kanun Tasarısı Taslağı, basına sızdıktan sonra sanat çevreleri, sivil toplum kuruluşları ve akademik dünyada geniş tepkiler almıştır[85].Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik, 2015 yılı bütçe görüşmelerinin gerçekleştiği TBMM Bütçe Komisyonu toplantısında kanun tasarısını savunmuş[86], ancak Bakanın 28 Ağustos 2015 tarihinde Bakanlık görevinden ayrılması ile birlikte tasarı rafa kaldırılmış ve bir daha gündeme gelmemiştir. Hatta Bakanlık TÜSAK yasası ile kapatmayı planladığı sanat kurumlarında ilerleyen yıllarda çok sayıda sanatçı istihdam etmeye başlamıştır[87].

Ak Parti dönemi kültür politikalarının şekillenmesinde AB'ye uyum süreci de etkili olmuştur. Bu sürecin somut yansımalarından biri İstanbul'un *2010 Avrupa Kültür Başkenti*ilan edilmesidir. Proje kapsamında kentte çok sayıda kültürel etkinlik

---

[85]20 Ocak 2014'te Türkiye Barolar Birliği tarafından düzenlenen *"Hukuk ve Sanat Buluşması"*nda tasarı sanatçılar ve hukukçular tarafından tartışılmıştır (http://www.evrensel.net, Erişim Tarihi: 29.10.2024). 30 Ocak 2014 günü Bilgi Üniversitesi Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi ve British Council, *"Sanat Yönetiminde Yeni Arayışlar: Sanat Konseyi Modeli"* başlığı ile, devletin sanat sektörünü destekleme doğrultusundaki politikalarının günümüzde karşılaştığı yeni sorunsallar ve sanat yönetimine ilişkin yeni yaklaşımları ele alan bir konferans düzenlenmiş; konferansta, TÜSAK Kanun Tasarısı, Bakanlık yetkilileri dahil çeşitli katılımcılar tarafından tartışılmıştır. TÜSAK'ı görüşmek üzere Bakanlık ile sanatçı temsilcileri arasında 3 Mart 2014 günü gerçekleştirilen ilk toplantı protestolarla başlamış ve bu toplantı neticesinde 30 Nisan 2014 günü Bakanlık resmi web sayfasında TÜSAK Kanun Tasarısı Taslağını kamuoyunun görüşüne açmıştır (https://www.andante.com.tr, Erişim Tarihi: 30.10.2024). Kanun Tasarısı Hükümet, Bakanlık ve sanat çevrelerinin yanı sıra CHP'nin de gündemine girmiş ve CHP Kültür Platformu 27 Nisan 2014 günü *"Türkiye Sanat Kurumu Sempozyumu"* düzenlemiştir (Bali, 2014).

[86]Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik, 2015 yılı bütçe görüşmelerinin gerçekleştiği TBMM Bütçe Komisyonu toplantısında, muhalefet milletvekillerinin TÜSAK Kanun Tasarısı ile ilgili sorularına *" ...Eğer, siz devlet içerisinde devletin doğrudan sanat yaptığı bir politikayı savunursanız işte o Stalinist sanat olur. Devletin yapması gereken, bu devletçilikten uzak durmaktır, tamamen destekten çekilip meseleyi piyasa koşullarına terk etmek gibi bir durumdan da uzak durmaktır. Yani, mesele devletçilik olmadığı gibi, mesele piyasacılık da değildir. Devlet burada daha kamucu bir yerde duracak. Kamucu bir yerde durduğu zaman da şöyle yapacak: Devlet doğrudan sanat icra etmeyecek, devlet icra edilen toplumdaki o çoğulcu alana destek verecek…"* şeklinde cevap vererek TÜSAK Yasası ile amaçladıkları politikayı açıklamıştır (Çelik, 2014:110).

[87] Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüne bağlı sanat kurumlarında 2021 yılında 124, 2023 yılında 450; Devlet Opera ve Balesinde 2022 yılında 26, 2024 yılında 117; Devlet Tiyatrolarında 2023 yılında 121 sanatçı 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında kadrolu olarak istihdam edilmeye başlanmıştır. (https://www.operabale.gov.tr,https://guzelsanatlar.ktb.gov.tr,https://www.devtiyatro.gov.tr,https://www.ilan.gov.tr , Erişim Tarihleri: 30.10.2024).

düzenlenmiştir (Sünter, 2019, s.13). Aynı dönemin öne çıkan bir diğer önemli kültürel gelişmesi ise Türkiye'nin ilk kültür politikası belgesi olan *Kültür Politikası Ulusal Raporu*'nun Avrupa Konseyi'ne sunulmasıdır (Gençkaya ve Demirci, 2018, s.; Sünter, 2019, s. 14). [88]Söz konusu rapor MilliKültür Şuralarından sonra Kültür Bakanlığı'nca hazırlanan en kapsamlı politika belgelerinden biri olma özelliği taşımaktadır. ANAP iktidarı döneminde birincisi 1982, ikincisi 1989 yılında düzenlenen Milli Kültür Şurasından 28 yıl sonra, 3-5 Mart 2017tarihleri arasında Üçüncü Milli Kültür Şurası[89] düzenlenmiştir. Diğer şuralarda olduğugibi bu şurada da milli kültür ön planda tutulmuş, kültür konusu bütüncül olarak değerlendirilmiştir (Sünter, 2019, s. 14).

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kültür ve sanat politikalarında, "yerli ve milli kültür" vurgusuna ek olarak muhafazakâr değerler ve bu çerçevede Selçuklu-Osmanlı mirasına yönelik belirgin bir yönelim kendini göstermiştir. Bu yönelim özellikle 2010 yılı sonrasında yaygınlaşan Osmanlı temalı televizyon dizileri ve sinema yapımları aracılığıyla görünürlük kazanmıştır [90] (Demirci, 2018, s.233, 246). Öte yandan, muhafazakâr entelektüel çevreler, genişleyen medya olanakları sayesinde kendilerini kamuoyunda daha etkin biçimde ifade etme imkânı bulmuştur (Uzgel, 2013, s.23). Bu bağlamda, 1986 yılında kültür-sanat odaklı yayıncılık amacıyla kurulan ve 2010 yılında TRT Haber'e devredilerek yayın hayatına son verilen TRT 2 kanalının, 2019 yılında yeniden faaliyete geçirilmesi de, Ak Parti'nin kültürel alan üzerindeki yönlendirici rolü

[88] NESCO ve Birleşmiş Milletler iş birliğiyle 1988 yılında başlatılan "Dünya Kültür Gelişiminde 10 Yıl Programı" kapsamında hazırlanması öngörülen "Kültür Politikası Ulusal Raporu", 2013 yılında tamamlanarak 190 sayfa ve kültürü kapsamlı bir şekilde ele alan bir belge olarak Avrupa Konseyi'ne sunulmuştur. (Gençkaya ve Demirci, 2018, s.; Sünter, 2019, s. 14). Ülkelerin kültür politikaları ulusal raporlarına https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/compendium adresinden ulaşılabilmektedir (Erişim Tarihi: 29.10.2024).

[89] III. Milli Kültür Şurasında görev yapan 17 komisyonun raporuna https://kultursurasi.ktb.gov.tr/Eklenti/50571,raporsurasonucpdf.pdfadresinden ulaşılmaktadır (Erişim Tarihi:13.12.2024).

[90] Özellikle 2011 yılında yayımlanmaya başlayan *Muhteşem Yüzyıl* dizisiyle birlikte, tarihi temalı televizyon yapımlarında belirgin bir artış yaşanmıştır. Bu süreci *Bir Zamanlar Osmanlı* (2012), *Osmanlı'da Derin Devlet* (2012), *Osmanlı Tokadı* (2013), *Fatih: Fetih Bir Başlangıç* (2013), *Diriliş: Ertuğrul* (2014), *Filinta: Bir Osmanlı Polisiyesi* (2014), *Muhteşem Yüzyıl: Kösem* (2015), *Payitaht: Abdülhamid* (2017), *Mehmetçik Kut'ül-Amare* (2018) ve *Mehmed: Bir Cihan Fatihi* (2018) gibi diziler takip etmiştir. Benzer bir eğilim sinema alanında da görülmüş; *Çanakkale Çocukları* (2011), *Fetih 1453* (2012), *Çanakkale 1915* (2012), *Eve Dönüş: Sarıkamış 1915* (2013), *Çanakkale Yolun Sonu* (2013), *Yunus Emre: Aşkın Sesi* (2014), *Somuncu Baba: Aşkın Sesi* (2014) gibi tarihî konuları işleyen birçok film çekilmiştir.

ve kültürel hegemonya kurma çabaları bağlamında çeşitli tartışmaları beraberinde getirmiştir[91] (Erol, 2019, s.204).

Ak Parti döneminde, yurt genelinde kültürel merkezler inşa edilmiştir. Bunlar arasından öne çıkan iki önemli proje; 2008 yılında kapatılan Atatürk Kültür Merkezi (AKM)[92]'nin, kapsamlı bir yenileme sürecinin ardından 29 Ekim 2021 tarihinde Sinan Operası'nın sahnelenmesiyle gerçekleştirilen görkemli bir törenle yeniden açılması, diğeri temelleri 1992 yılında atılan ancak uzun süre tamamlanamayan Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (CSO) binasının "CSO Ada Ankara"[93] ismiyle 2020 yılında hizmete açılmasıdır. Her iki kültür kompleksi, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde faaliyet göstermekte olduğu halde, neo-liberal politikaların etkisiyle "işletme müdürlüğü" statüsünde yapılandırılmış olup, kamuya ait olmalarına rağmen kurumsal işletme modeliyle yönetilmektedir.

AK Parti iktidarı döneminde, özel sektörün kültürel yatırımlarını teşvik eden yasal düzenlemelerin de etkisiyle, sanat alanında özel sektörün rolü giderek güçlenmiştir. Sermaye sahiplerinin zenginleşen koleksiyonları, özel müzeler kurmalarına zemin hazırlamıştır[94]. Özel müze ve sanat merkezlerinin sayısındaki bu artış, üniversitelerde yeni kültür ve sanat yönetimi bölümlerinin açılmasına da yol açmıştır.

---

[91] TRT 2 kanalının yayın hayatına geri dönmesi ile ilgili kültürel hegemonya tartışmaları için bknz. *Erol, M. (2019). Türk Siyasetinde Kültürel Hegemonya Mücadelesi: Tek Parti ve Ak Parti Dönemlerinin Karşılaştırmalı Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.*

[92] İstanbul'un 2010 Avrupa Kültür Başkenti ilan edilmesinin ardından, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş, öncelikle AKM'nin (Atatürk Kültür Merkezi) yıkılmasını planladığını duyurmuştur. Ancak ülkenin önde gelen aydın ve sanatçılarından gelen yoğun tepkiler üzerine, dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, yapının yıkılmayacağını, bunun yerine restore edileceğini açıklamıştır. Bu doğrultuda AKM, restorasyon çalışmaları için 2008 yılında kapatılmıştır (http://www.hurriyet.com.tr, Erişim Tarihi: 29.10.2024; Aksoy, 2009, s. 179-180). 2013 yılında yaşanan Gezi olayları sırasında Başbakan Erdoğan, *"AKM'nin yıkılarak yerine muhteşem bir opera olarak kültür merkezi yapılacağını"* söylemiş ancak AKM açılan davalar ve bir türlü başlamayan restorasyon çalışmaları nedeniyle kaderine terk edilmiş ve harabe halde beklemiştir (Gürkan Yılmaz, 2013). Uzun yıllar kaderine terk edilen AKM binasının temel atma töreni 10 Şubat 2019 günü gerçekleştirilmiştir. AKM ile ilgili ayrıntılı bilgi için bknz. https://akmistanbul.gov.tr/tr/tarihce(Erişim Tarihi:13.12.2024).

[93] CSO Ada Ankara hakkında ikinci bölümde bilgi verilecektir (https://csoadaankara.ktb.gov.tr/tr/, Erişim Tarihi:13.12.2024).

[94] 2001 yılında Türkiye'nin ilk çağdaş sanat müzesi olan Proje 4L'nin açılmasıyla birlikte; Platform Garanti Güncel Sanat Merkezi (2001), Sakıp Sabancı Müzesi (2002), İstanbul Modern (2004), Siemens Sanat (2004), Pera Müzesi (2005), Santralistanbul (2007), Baksı Müzesi (2010) ve Salt (2011) gibi birçok müze ve sanat merkezi faaliyete geçmiştir. Bu müze ve galerilerin sanat mekânlarını özelleştirmesi, bazı sanatçı ve küratörlerin bireysel ya da ortaklaşa toplumla etkileşim kuran projeler üretmesine olanak tanımıştır (Gençel, 2014:18).

2000'li yıllarda sanat piyasasını etkileyen yeniliklerden birisi de sanal internet galerileri olmuştur. Sanatçı tanıtımlarının gerçekleştirildiği, sanat eserlerinin küresel dünyada bienaller, uluslararası sergilerin dışında da görünür olduğu ve satışının yapıldığıbu mecralar, reklam stratejilerinin de değişmesine, sanatın pazarlama alanının genişlemesine, küresel sanat ağının yaygınlaşmasını sağlamıştır (Sülün, 2018, s.149).

2020 yılı başında ortaya çıkan Covid-19 pandemisi, küresel ölçekte sosyal yaşamı önemli ölçüde kısıtlamış ve bu durum, kültür ve sanat alanında da köklü değişimlere yol açmıştır. Toplu etkinliklerin iptal edilmesi ve fiziksel mekânlarda bir araya gelmenin mümkün olmaması nedeniyle, kültür ve sanat etkinlikleri zorunlu olarak dijital ortama taşınmıştır. Konserler, sergiler, tiyatro oyunları, film gösterimleri ve paneller gibi pek çok etkinlik, sanal platformlar aracılığıyla izleyiciyle buluşmaya başlamış; böylece kültürel üretim ve katılım, fiziksel mekânların ötesine geçerek çevrimiçi mecralar üzerinden sürdürülmüştür.

2000'li yıllarla birlikte sanat, büyük ölçüde şirketlerin ve sermaye sahiplerinin kontrolüne girmiş durumdadır. Sanata yapılan yatırımlar, yalnızca estetik ya da kültürel bir değer taşımanın ötesinde, yatırımcısına prestij ve toplumsal statü kazandıran bir araç işlevi görmektedir[95] (Wu, 2005, s.35). Uzmanların değerlendirmelerine göre, 2000'li yılların ikinci yarısından itibaren sanat etkinlikleri, yalnızca sanatsal amaçla değil, düzenlendikleri kentin küresel ölçekte markalaşması, kültür turizminin teşvik edilmesi gibi ekonomik ve stratejik hedefler doğrultusunda düzenlenmekte ve desteklenmekte, sponsorlar kültür-sanat etkinliklerini daha çok ekonomik fayda ve tanıtım aracı olarak değerlendirmektedir (F. Nanjo'danakt. Özdoğan Türkyılmaz, 2019, s.59). Bu bağlamda, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2021 yılında başlatılan Beyoğlu Kültür Yolu Festivali ve bunu takiben her yıl farklı şehirlerin dâhil edildiği *Türkiye Kültür Yolu Festivalleri*[96], yalnızca kültürel içerikleriyle değil, aynı zamanda Bakanlığın turizm

[95] Bu küresel anlayış içinde Türkiye'de de özel sektörün ve belirli finans gruplarının desteği ve özel galerilerin aktiviteleri ile özellikle İstanbul'da sanat ortamı takip edilmesi zor bir faaliyet patlaması yaşamaktadır(Taşçı, 2021, s.55).

[96] Türkiye Kültür Yolları Festivali hakkında ayrıntılı bilgi için bknz. https://kulturyolufestivali.com/ (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

politikalarıyla entegre biçimde şehirlerin tanıtımına ve ekonomik değer üretimine hizmet etmeyi amaçlamaktadır[97].

[97]Benzer şekilde, 2006 yılından bu yana düzenlenen ve Türkiye'nin en önemli çağdaş sanat fuarı olarak kabul edilen *Contemporary Istanbul (CI)*, hem küresel kültür ekonomisinin bir parçası olmuş hem de İstanbul'un uluslararası düzeyde tanıtımına önemli katkılar sağlamıştır. Contemporary Istanbul hakkında ayrıntılı bilgi için bknz. https://contemporaryistanbul.com/ (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

2.BÖLÜM

ANKARA'DA 1948-2023 YILLARI ARASINDA KÜLTÜR VE SANAT ORTAMI

Cumhuriyetin başkenti Ankara, siyasetin yanı sıra kültür ve sanat politikalarının da kalbi olmuştur. Bu nedenle kentin kültür ve sanat ortamı, 1. Bölümde incelenen ülkenin genel siyasi ortamı ile kültür ve sanat ortamına paralel şekilde gelişmelere sahne olmuştur. Sanat Kurumu Derneğinin 1948 yılında bir kulüp olarak faaliyetlerine başlaması ve dört yıl sonra dernekleşmesi, çok partili döneme geçiş ve Demokrat Parti'nin ilk yıllarına denk gelmektedir. Kızılay'daki iki farklı merkezinde faaliyet gösterdiği ve Ankara'nın kültür sanat hayatında etkin rol oynadıkları 1955-1994 yılları da Ankara'nın kültür sanat hayatının çeşitlendiği, yabancı kültür merkezlerinin, derneklerin, kitabevlerinin ve galerilerin etkinliğinin artarak hissedildiği yıllar olmuştur. Gençlik Parkı içinde yer alan Göl Gazinosunun Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 1994 yılında Derneğe tahsis edilmesinden birkaç ay sonra Belediye Başkanının değişmesi ile derneğin Göl Gazinosundan tahliye sürecinin başlaması derneğin tarihinde önemli bir kırılma noktası olmuş ve bu tarihten sonra dernek faaliyetleri sekteye uğramıştır.

Ankara'nın kültür ve sanat ortamı, 1. Bölümde ele alınan Türkiye'deki siyasi, toplumsal, kültür ve sanat ortamı ile Sanat Kurumu Derneğinin dönüşümü esas alınarak Cumhuriyet ideallerinin devam ettiği çok partili döneme geçiş, 1950-1990lar ve 1990 sonrası dönem olmak üzere üç alt bölüm halinde incelenecektir.

2.1.ÇOK PARTİLİ DÖNEME GEÇİŞ

Ankara hem düşünce düzeyinde hem de mekânsal olarak Cumhuriyet'in modernleşme projesidir (Demirakın, 2019, s.338). Bu nedenle tez çalışmasının "Türkiye'de Siyasi, Kültür ve Sanat Ortamına Bakış (1946-2023)" başlıklı 1. bölümünün "Çok Partili Döneme Geçiş (1946-1950) başlıklı 1.1. alt bölümünde anlatılan, devlet destekli kültür ve sanat ortamının ana sahnesi Ankara olmuştur. Bu yüzden aynı konulara

değinilmeden bu alt bölümde sadece çok partili döneme geçiş sürecinde Ankara kültür ve sanat ortamını etkileyen mekanlar, etkinlikler ve gelişmelere değinilecektir.

Diğer yandan, tek parti döneminde ulus bilinci oluşturma amacıyla Ankara'da yapılan atılımlara değinmeden çok partili dönemde Ankara'nın kültür ve sanat ortamını anlatmanın eksik olacağı değerlendirildiği için bu alt bölümde öncelikle, başkent ilan edilen Ankara'nın ideolojiye uygun olarak kurgulanması kısaca anlatılacaktır.

Ankara, 1921 Anayasasında Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olarak zikredilmiş ve kent yönetimi için 16 Şubat 1924 tarihinde 417 sayılı yasa ile Ankara şehremaneti kurulmuştur (Balcı, 2006, s.40). Başkent Ankara, Cumhuriyetin modernleşme projesinin en önemli uygulama alanı, Cumhuriyetin simgesi olmuştur (Şahin, 2022, 36). Başkent olmasıyla büyük değişimlerin sahnesi olan Ankara'da nüfus, eskiden beri Ankara'da yaşayan geleneksel yaşam biçimini sürdüren *Eski Ankaralılar* ve Ankara'ya yeni yerleşen ve Cumhuriyet ideolojisinin taşıyıcısı konumundaki asker ve bürokratları kapsayan modern *YeniAnkaralılar'*dan oluşmaya başlamıştır (Seyhan, 2021, s.32; Şahin, 2022, s.37; Şendoğan, 2023, s.14). 1923-1930 yılları arasını kapsayan ve "Erken Cumhuriyet Dönemi" olarak anılan süreçte, modern bir kent kimliği oluşturma hedefi doğrultusunda kapsamlı imar faaliyetleri yürütülmüştür. Ankara'nın ilk imar planı, Alman şehir plancısı Carl Christoph Lörcher tarafından 1924-1932 yılları arasında uygulanmış; artan nüfus ve ihtiyaçlara cevap vermemesi nedeniyle, 1932 yılında düzenlenen yarışma sonucunda seçilen Prof. Hermann Jansen'in planı (1932-1957) doğrultusunda kentsel gelişim sürdürülmüştür[98] (Yılmaz Yıldırım ve Topaloğlu, 2022, s.102; Ursavaş, 2023, s.45-46). Bu dönemde, Cumhuriyetin ideolojik ve estetik temsillerini içeren heykel ve anıtlar[99] da kentsel mekânda görünür hale gelmiştir.

[98]Lörcher Planı, sonrasında geliştirilecek planlara zemin hazırlayan bir temel olmuştur (Ursavaş, 2023, s.45). Planın ilk aşamasında, eski kent alanını iyileştirme amacıyla boş alanların değerlendirilmesi hedeflenmiş; ikinci aşamada ise kale ve çevresini kapsayan tarihi merkezin güneyinde, bugünkü Kızılay ve civarını içeren 'yeni bir kent' tasarısı ortaya konmuştur. Çankaya bölgesinde planlanan yönetim kompleksiyle, yeni devletin bürokratik ihtiyaçlarını karşılayacak kamu binaları önerilmiştir. Plan, eski kent (Ulus) ile yeni kent (Kızılay) arasındaki bağlantıyı sağlayacak olan ve sonradan Atatürk Bulvarı adını alacak ana ulaşım aksını da kapsamıştır (Yılmaz Yıldırım ve Topaloğlu, 2022, s.102). Bu plana göre kentin kuzey-güney doğrultusu ana ekseni oluşturmuş; bu eksen Atatürk Bulvarı adıyla kentin omurgası haline gelmiştir (Ursavaş, 2023, s.46).

[99] Ankara'daki en önemli heykel ve anıtlardan başlıcaları Ulus Heykeli ile Güven Park Anıtı'dır. 1927 yılında inşa edilen ve Zafer Anıtı adıyla da bilinen Ulus Heykeli, Ankara'nın ve Türkiye'nin en değerli heykellerinden biri olarak kabul edilir. 1935 yılında tamamlanan Güven Park Anıtı ise Kızılay

Ankara'da TBMM'nin bulunduğu Ulus semti, yalnızca bir siyasi ve bürokratik merkez değil; aynı zamanda sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklerin de odak noktası haline gelmiştir. Ulus Meydanı, kent sakinlerinin kamusal yaşamda bir araya geldiği önemli bir buluşma alanı olurken; devlet kurumları, finans merkezleri, yeşil alanlar, tiyatro ve sinema salonları, yeme-içme mekânları, eğlence tesisleri, konaklama işletmeleri, 19 Mayıs Stadyumu ve Hipodrom gibi yapılar da Ulus çevresinde konumlandırılmıştır (Bayraktar, 2016, s.68; Seyhan, 2021, s.32; Durna, 2022, s.144). Bu yönüyle Ulus, Cumhuriyetin ilk yıllarında aydınlar, sanatçılar ve siyasetçilerin yoğun olarak kullandığı bir merkez haline gelmiştir (Bayraktar, 2013, s.22).

1935 yılı itibarıyla bütün bakanlık binalarının tamamlanıp Yenişehir bölgesine taşınmasıyla birlikte Kızılay da bürokratik olarak merkezî bir işlev üstlenmeye başlamıştır (Durna, 2022, s.144). Cumhuriyetin Ankara'da uygulamaya koyduğu modernleşme projesinin hayata geçirilmesi için yeni mekânlar inşa edilmiştir. Bu bağlamda, Ankara'nın başkent ilan edilmesinin ardından ilk olarak Ulus çevresinde şekillenen kent yaşamı, zamanla kentin gelişimine paralel olarak Kızılay'da kaymıştır. Böylece Kızılay'da modern, çağdaş yaşamın izlerini taşıyan yeni bir kentsel doku oluşmuştur (Bayraktar, 2016, s.68).

Cumhuriyetin yöneticileri, Ankara'yı yalnızca siyasi bir başkent olarak değil, aynı zaman da kültür başkenti olması için bilinçli ve politik bir tutum sergilemiştir (Aydın Altay, 2021,s.128). 1930'dan itibaren Cumhuriyet ideolojisine uygun olarak planlı bir şekilde yürütülen kültür ve sanat politikaları 1950'lere kadar Ankara'da önemli kurumsal altyapının oluşmasını sağlamıştır (Durna, 2022, s.130). Bu amaçla Türk Tarih ve Dil Kurumları kurulmuş (1931-1932), I. Türk Tarih Kongresi (1932) gerçekleştirilmiş, Ankara Halkevi(1932-1951), Sergi Evi[100] (1934) ve Dil ve Tarih-

---

Meydanı'nda, Güven Park'ın içinde yer almaktadır. Bu anıt, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı ve sonrasındaki devrim süreçlerinde birlikte mücadele ettiği silah arkadaşlarını simgelemektedir (Şahin, 2022, s.39-40).

[100] Ankara'da sergi alanlarının çeşitlendirilmesi, mevcut sorunlara çözüm bulunması ve halka daha dinamik bir sanat ortamı sunulması amacıyla bir sergi evine duyulan ihtiyaç gündeme gelmiştir. Bu doğrultuda, sergi evinin inşası için bir mimari proje yarışması açılmış ve yarışmayı Şevket Balmumcu kazanmıştır. Balmumcu, projeyi 1934 yılında tamamlamıştır. Sergi Evi, 1945 yılına dek turizm, yerli malı, kömür, sağlık ve tarım gibi çeşitli alanlarda tematik sergilere ev sahipliği yapmıştır. Ancak Ankara'da çağdaş bir tiyatro binası eksikliğinin hissedilmesi ve binanın opera ile tiyatro için uygun bir yapıya sahip olması nedeniyle, 1946 yılında Opera Binası'na dönüştürülmüştür. Günümüzde bina, Ankara Devlet Opera ve Balesi Müdürlüğü olarak faaliyet göstermektedir (Dayıoğlu, 2023; Uysal, 2023, s.19-22).

Coğrafya Fakültesi (1935) açılmış, Ankara İsmet Paşa Kız Enstitüsü ve Ankara Halkevinde İnkılap Sergileri (1933-1937) düzenlenmiş, Ankara Radyoevi[101] (1938) hizmet vermeye başlamış, I. ve II. Birleşik Sergiler (1937-1938) ile Devlet Resim ve Heykel Sergileri (1939-) gerçekleştirilmiş, Devlet Konservatuarı (1940), Milli Kütüphane (1948) ve Devlet Tiyatrosu (1949) kurulmuştur (Yasa Yaman, 2012, s.226).

Ankara'da Devlet kurumları ile eğitim binalarının salonları dışında oteller, restaurantlar ve pastaneler de kültürel buluşmaların gerçekleştiği ve kültür-sanat etkinliklerinin düzenlendiği önemli mekânlar olarak öne çıkmıştır. Bu mekanlar arasında diplomatlar, yüksek bürokratlar ve iş insanlarının ağırlandığı; resmî davet ve organizasyonlara ev sahipliği yapan Ankara Palas[102], başkentin kültürel ve sanatsal yaşamında en dinamik ve simgesel mekânlardan biri hâline gelmiştir (Aykent, 2021, s.188; Gökaydın Yenal, 2023, s.24). Karpiç Lokantası[103], Gar Gazinosu, [104] Kürt Mehmet'in Meyhanesi[105],

[101] Ankara Radyosu, ilk yayınını Haziran 1927'de Ankara Telsiz Telgraf İstasyonu'ndan yapmıştır. 1938'de Ankara Radyoevi binası faaliyete geçene kadar yayınlar; Ulus Postanesi'nin bir odasında, Riyaseti Cumhur Mızıka Dairesi'nde, Konservatuvar yakınındaki bir bağ evinde, Ankara Palas'ın alt katında ve Yenişehir'de bir apartman dairesinde sürdürülmüştür. Yayın kayıtlarından, radyonun bu dönemde farklı mekânlarda faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır. Ankara Radyosu, 1927'de yayın hayatına başladığı andan itibaren, Cumhuriyet yönetiminin halka iletmek istediği politikaları, kamuoyuna ulaşmasını hedeflediği her türlü bilgiyi; çeşitli konferanslar, dönemin bakanlarının konuşmaları ve konserler aracılığıyla hızlı ve etkili bir şekilde topluma aktaran önemli bir iletişim aracı olmuştur (Aydın Altay, 2021, s.64-67)

[102] Ulus'ta, ilk Meclis binasının tam karşısında inşa edilen ve başlangıçta Mimar Vedat Tek tarafından tasarlanan Ankara Palas, Vedat Tek'in projeden ayrılması üzerine Mimar Kemalettin'in tamamlamasıyla 1927 yılında hizmete açılmıştır. Aynı yıl Mebusan Kulübü olarak faaliyet göstermeye başlayan Ankara Palas, diplomatlar, üst düzey bürokratlar ve iş insanlarını ağırlamak amacıyla kullanılmıştır. Otel kısmına ek olarak üç ayrı salonu ve alt katta pavyon olarak işlev gören bölümleri bulunan yapı, Ankara'da Batılı tarzda ilk sosyal kulüp olma özelliği taşımıştır. Ankara Palas, Cumhuriyet balolarının yanı sıra klasik müzik konserleri, düzenli müzik dinletileri, toplantılar ve çeşitli davetler gibi sosyal ve kültürel etkinliklere ev sahipliği yapmıştır (Aykent, 2021, s.188; Şendoğan, 2023, s.15).

[103]Ulus'ta dönemin önde gelen konaklama yerlerinden biri olan Taşhan Palas, hem konaklama hizmeti sunmuş hem de Ankara'nın sosyal yaşamında önemli bir yere sahip olan Karpiç Lokantası'na ev sahipliği yapmıştır. Georges Karpovitch (Baba Karpiç) tarafından 1928'de açılan Karpiç Lokantası, masa örtüleri, peçeteleri ve modern servis anlayışıyla hafızalarda iz bırakmıştır. Karpiç, yalnızca bir restoran olmanın ötesinde; müzik dinletileri ve ön gösterimlere ev sahipliği yaparak sosyalleşmenin merkezi haline gelmiştir (Uysal, 2023, s.8). Yazar Güngör Uras, Karpiç'i bir lokantadan ziyade bir kurum, bir okul ve bir kulüp olarak tanımlamıştır (Uras'tan akt. Avunduk, 2022). Baba Karpiç'in vefatının ardından işletilmeye devam eden lokanta, zamanla etkisini kaybederek kapanmıştır (Kılıç, 2023, s.186).

[104] Gar Gazinosu'nun inşasına Atatürk önayak olmuştur. 1937 yılında Mimar Şekip Sabri tarafından, Ankara Palas ile Türkiye Büyük Millet Meclisi arasında yer alacak şekilde tasarlanmıştır (Bayhan, 2012). 1960'lı yılların sonuna dek Ankara'nın kültürel hayatının en önde gelen mekânlarından biri olmayı sürdürmüştür. Yerli ve yabancı birçok sanatçının sahne aldığı gazino; sadece aileler değil, sanatçılar, siyasetçiler ve gazeteciler için de popüler bir buluşma noktası olmuştur. Şair Yahya Kemal Beyatlı da bu gazinonun müdavimleri arasında sayılmaktadır (Esen, 2023). Günümüzde Gar Gazinosu kapanmıştır.

[105] Kürdün Meyhanesi, Orhan Veli ve Ceyhun Atuf Kansu gibi şairlerin sıklıkla tercih ettiği bir mekân olmuştur (Sönmez, 2019, s.71). Feridun Büyükyıldız'ın saptamalarına göre 1944-1960 yılları arasında,

Şükran Lokantası[106], İstanbul Pastanesi[107]de sanatçılar, edebiyatçılar ve politikacıların uğrak yerlerinden olmuş, kültür sanat etkinliklerine ev sahipliği yapmış ve Ankara'nın kültür ve sanat ortamının şekillenmesinde yadsınamaz katkılar sağlamışlardır. (Aykent, 2021, s.188).

Ankara'nın ilk müzik festivali olan "Türk-İngiliz Müzik Festivali" 1948 ve 1949 yıllarında MEB ve İngiliz Kültür Heyeti (British Council)[108] işbirliği ile bu dönemde gerçekleştirilmiştir. Festival kapsamında orkestra konserleri ve oda müziği resitalleri düzenlenmiş; ayrıca İngiliz kültürünün tanıtıcı bir unsuru olarak iğne oyaları ve dantellerden oluşan bir sergi de Ankara halkının beğenisine sunulmuştur (Aydın Altay, 2021, s. 82-83). Bu etkinlik, dönemin kültürel diplomasi anlayışı çerçevesinde Ankara'nın uluslararası kültürel etkileşim alanına dâhil olmasına katkı sağlamıştır.

2.2.1950-1990 ARASI DÖNEM

Türkiye II. Dünya Savaşı sonrası iki kutuplu dünya düzeninde ABD öncülüğünde Batı Bloğunda yer almış ve Demokrat Parti'nin de iktidara gelmesi ile 27 yıllık CHP iktidarının sona ermesi ile devletçi ekonomi politikaları ile kültür temelli devlet politikaları terk edilmiştir. Bayraktar'a göre, Cumhuriyet ideolojisinin uygulama alanı olan Ankara da önemini ve merkezi konumunu kaybetmeye başlamış, ülkenin başkentinin Ankara'dan imparatorluk başkenti İstanbul'a kayışının ilk adımları atılmaya başlanmıştır. Öte yandan Amerika ile kurulan ilişkilerin etkisiyle, toplumsal açıdan

---

Nuray Bayraktar'ın saptamalarına göre ise 1944-1962 yılları arasında faaliyet göstermiştir (Sönmez, 2022).

[106]Şükran Lokantası, yazarların, sanatçıların ve gazetecilerin uğrak yerlerinden biri olmuştur. Başta Cahit Sıtkı Tarancı olmak üzere Orhan Veli Kanık, Cahit Külebi, Necati Cumalı ve Ahmet Muhip Dıranas, Şükran Lokantası'nın müdavimleri arasında yer almıştır (Sönmez, 2022).

[107]1923-1955 yılları arasında Ulus'ta faaliyet gösteren İstanbul Pastanesi, o dönemde milletvekilleri ve edebiyatçıların sıkça bir araya gelip uzun sohbetler ettiği, düşünce alışverişinde bulunduğu önemli bir buluşma noktası olmuştur. Hüseyin Rahmi Gürpınar, Yahya Kemal Beyatlı, Sadri Edhem, Fazıl Ahmet Aykaç, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Mehmet Çınarlı bu pastanenin müdavimleri arasında sayılmaktadır (Gökaydın Yenal, 2023, s.36)

[108]1934 yılında kurulan İngiliz Kültür Heyeti aracılığıyla İngiltere, 1940'lı yıllar boyunca II. Dünya Savaşı'nda tarafsız kalan Türkiye'yi kendi safına çekmek, hükümeti etkilemek ve Türkiye üzerinde siyasal, ekonomik, askerî ve kültürel bir nüfuz kurmak amacıyla radyo, sinema ve basın gibi çeşitli iletişim kanallarını kullanarak özellikle yönetici kesime ulaşmayı hedeflemiştir (Özkan Koç ve Önal, 2021, s.111-113).

küçük Amerika yaratma ideali ön plana çıkmış, ülkede Amerikalılaşma olarak özetlenebilecek bir dönem başlamıştır (Bayraktar, 2020, s.158).

ABD'nin Türkiye'deki etkisi Marshall Planı ve ardından 1947 yılında Ankara'da TSK'nın eğitimi ve modernizasyonunu desteklemek amacıyla kurulan Amerikan Askeri Yardım Kurulu'nun (TheJointAmericanMilitaryMissionforAidtoTurkey-JAMMAT) ile somutlaşmaya başlamıştır. JAMMAT'ta çalışan Amerikalı askerler ve ailelerinin Ankara'ya gelmesi ile kentte yaşayan Amerikalı sayısında hızlı bir artış yaşanmıştır[109] (Çiftçi, 2022, s.296). Değişen politikalar neticesinde 1951 yılında bir yandan Halkevleri kapatılırken diğer yandan da Türk Amerikan Derneği (TAD) kurulmuştur[110] (Kılıç, 2023, s.170). TAD kurulduğu günden itibaren düzenlediği konuşmalar, konserler, festivaller, tiyatro oyunları, dans gösterileri, açık oturumlar, paneller ve sergiler aracılığıyla Ankara'nın kültür ve sanat yaşamına önemli katkılar sunmuştur (Gürsel, 2020, s.181). 1950'lerde toplumsal düzeyde etkisini artıran Amerikalılaşma süreci ile birlikte caz müzik etkisini artırmış ve Amerikalı caz sanatçılar Avrupalı klasik müziğin yerini almıştır [111] (Aykent, 2021, 205). Benzer etkiyle DP'nin iktidarı sonrasında Ankara Radyosu'nda klasik batı müziği yerine caz müzikleri dinletilmeye başlanmıştır (Kılıç, 2023, s.173).

1950'li yıllarda, bakanlık binalarının Kızılay bölgesine taşınması ve uygulanan ekonomi politikalarının etkisiyle Ankara'ya gelen göç dalgası, Ulus ve civarında yoğun yerleşimlere yol açmıştır. Bu süreç, kent merkezinin Ulus'tan Kızılay'a doğru kaymasına neden olmuştur[112] (Durna, 2022, s.145). Kızılay, çeşitli devlet kurumlarının

[109]1952'de Türkiye'ye gelen Amerikalı 240.000'den fazladır ve bunların çoğu askerî personeldir. İki yıl içinde bu sayı üç kat artmıştır (Yalçın'dan akt. Çiftçi, 2022, s.296).

[110] Ankara'da 2 Temmuz 1951 tarihinde resmi olarak açılan derneğin kurucuları arasında, dönemin Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri ve ABD'nin Ankara Büyükelçisi George Wadsworth'ün yanı sıra, Halide Edip Adıvar, Feriha Baymur, Emin Hekimgil ve Ali İrfan Şahinbaş gibi Türkiye'nin üniversiteleri ve devlet kurumlarında görev yapan on isim yer almıştır (Gürsel, 2020, s.178). Aynı dönemde, Ankara'daki Amerikan nüfusu özellikle Kavaklıdere bölgesinde yoğunlaşmaya başlamıştır (Kılıç, 2023, s.174).

[111]TAD, Amerikan Haberler Merkezi (USIS) gibi kurumlar ile Officers' Club ve NCO Club benzeri kulüpler, Ankara'da caz müziğinin yaygınlaşmasında kilit bir rol üstlenmiştir. Bu kurumlar sayesinde ünlü sanatçılar konserler ve konferanslar düzenlemiş, Türk orkestralarının düzenli performansları organize edilmiştir. Böylece caz müziğinin tanıtılması, etkinlik mekânlarının sağlanması, organizasyonun yürütülmesi ve müzik türünün desteklenip sürdürülebilir hale gelmesi konusunda önemli katkılarda bulunmuşlardır (Aykent, 2021, s.205).

[112] Ankara'da yaşanan mekânsal ve demografik dönüşümler, kent için yeni bir planlamaya duyulan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda Ankara Belediyesi, uluslararası bir şehir planlama yarışması düzenlemiş ve yarışmayı kazanan Nihat Yücel ile Raşit Uybadin'in 1957-1970 yılları arasında hazırladığı

inşa edilmesi ve 1961 yılında yeni TBMM binasının hizmete girmesiyle birlikte bürokratik ve siyasi bir merkez niteliği kazanmaya başlamıştır. Bu süreçte, bakanlıkların etrafında oluşan yeni yerleşim alanlarının kültürel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla açılan sinemalar ve kitabevleri, bölgenin aynı zamanda bir kültürel merkez olarak da konumlanmasını sağlamıştır. Öte yandan, banka şubelerinin açılmasıyla birlikte Kızılay, finansal bir merkez işlevi de üstlenmiştir (Bayraktar, 2013, s.28; Ursavaş, 2023, s.46). Tüm bu dönüşümler sonucunda Kızılay Meydanı, Atatürk Bulvarı, Kızılay Parkı ve bu dönemde inşa edilen Güvenpark ile birlikte, ağırlıklı olarak bürokratlardan oluşan *Yeni Ankaralılar* için sivil kullanıma açık önemli bir kamusal mekân kimliği kazanmıştır (Bayraktar, 2013, s.31).

Kızılay'ın Ankara'nın yeni merkezi haline gelmesiyle birlikte, iktidarın yeni sahipleri DP'liler, CHP'lilerden farklı mekânları tercihetmiş ve özellikle Kızılay çevresinde yoğunlaşmışlardır [113] (Kılıç, 2023, s.187). Bu süreçte bulvar üzerindeki binalarda açılmaya başlayan kitapçı, sanat galerileri, kültür merkezleri gibi entelektüel kesimin sıklıkla ziyaret ettiği yerler gelişimin habercisi olmuştur. Ulus'ta faaliyet gösteren Tarhan, Akba ve Haşet Kitabevleri Kızılay'a taşınmıştır (Şendoğan, 2023, s.24). Kızılay'da Ulus Sineması[114], Büyük Sinema[115] ve Süreyya Gazinosu[116] ile Kutlu ve

---

plan uygulamaya konulmuştur (Ursavaş, 2023, s.45). Yücel ve Uybadin'in projesi, toplamda 12.000 hektarlık bir alanı kapsayan bir imar planı niteliğindedir. Plan kapsamında Ankara; gecekondulardan temizlenmiş, tek merkezli, yoğun ve homojen bir kent olarak tasarlanmıştır. 1958'de Atatürk Heykeli orta kavşaktaki mevcut yerine taşınmış ve Anafartalar Çarşısı'nın ofis bloklarıyla birlikte Ulus Meydanı'nın yeni simgesel yapısı oluşturulmuştur (Ursavaş, 2023, s.45).

[113]Karpiç Lokantası, mekânsal duyarlılığı en açık biçimde yansıtan örneklerden biri olmuştur. Tek parti döneminin önemli simgelerinden biri olan Karpiç, 1950 öncesi Ankara'sında en siyasi lokantalardan biri olarak öne çıkmıştır. 1946'da Demokrat Parti'nin kurulması ve çok partili hayata geçişle birlikte, daha önce Karpiç'e girmeye çekinen kişiler, artık bu mekâna rahatlıkla girebilir hâle gelmiştir. (Kılıç, 2023, s.108).

[114] Ulus Sineması, Yenişehir Kızılay'ın ilk sineması olarak Soysal Apartmanı'nda kültür sanat merkezinin de Ulus'tan Kızılay'a kayma sürecinde, 1939 yılında açılmış ve 1967 yılında kapanmıştır. (Uysal, 2023, s.11).

[115] Kızılay'da açılan Büyük Sinema, kısa sürede dönemin en prestijli protokol mekânlarından biri olmuştur. Konserlerden toplantılara, popüler yarışmalardan önemli etkinliklerin ön gösterimlerine kadar pek çok organizasyona ev sahipliği yapan bu mekân; kırmızı halısı, locaları ve bünyesindeki sanat eserleriyle dönemin sosyal hayatında belirleyici bir rol üstlenmiştir. 1958 yılında burada Bolşoy Balesi'nin bir gösterisi sahnelenmiştir. Büyük Sinema, 1978 yılında kapatılarak günümüzde "Büyük Çarşı" adıyla anılan yapıya dönüştürülmüştür (Uysal, 2023, s.11; Kılıç, 2023, s.208; Büyücek, 2020, s.115).

[116]1943 yılında Yenişehir'de, Soysal Apartmanı'nın bodrum katında açılan ve 21 yıl boyunca faaliyet gösteren Süreyya Gazinosu, genellikle kentin üst gelir grubundan bireylerin tercih ettiği seçkin bir eğlence mekânı olmuştur. Nezih atmosferi, popülerliği ve özenle tasarlanmış dekorasyonuyla dikkat çeken gazino, daha önce Karpiç'te çalışmış olan ve Atatürk tarafından "Süreyya" adı verilen SergeiHomyak tarafından kurulmuştur. Bu yönüyle, 1940'ların Karpiç'inin devamı niteliğinde bir mekân

Özen pastaneleri[117] yeni iktidar sahiplerinin, gazeteci, yazar ve sanatçıların sıkça ziyaret ettiği sosyal alanlar haline gelmiştir (Uysal, 2023, s.11; Kılıç, 2023, 105). Özellikle Süreyya Gazinosu, Avrupa'da da popülaritesi artan İtalyan orkestralarının eşliğinde icra edilen Latin ve tango gibi dans müzikleriyle Ankara'nın kültürel yaşamına yön veren prestijli bir eğlence mekânına dönüşmüş; bu bağlamda Demokrat Parti milletvekillerinin de sıkça uğradığı bir buluşma noktası olmuştur (Aykent, 2021, s.195).

Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle birlikte, 1950'li yıllarda Ankara'nın kültürel yaşamında resmî kurumların yanı sıra sivil inisiyatifler de etkin roller üstlenmeye başlamıştır (Kılıç, 2023, s.170). Özellikle Halkevleri'nin kapatılmasının ardından, kültürel alanın geliştirilmesi ve eğitim meseleleri Ankara'daki aydınlar için öncelikli bir mesele hâline gelmiştir. Bu bağlamda, 1950'li yıllarda kurulan Helikon Derneği ve Sanat Sevenler Derneği, başkentte kültür ve sanat yaşamının yeniden şekillenmesinde belirleyici sivil girişimler olarak öne çıkmıştır (Demirakın, 2019, s.328). Bu iki dernek, dönemin kültürel iklimine yön vermiş; sanat üretimi, eleştiri ve paylaşımı açısından önemli katkılar sunmuştur. Sanat Sevenler Derneği'ne ilişkin detaylı değerlendirme çalışmanın üçüncü bölümünde ele alınacağından bu bölümde yalnızca Helikon Derneği hakkında bilgi verilecektir.

Adını Yunan mitolojisinde ilham perilerinin toplandığı kutsal dağdan alan Helikon Derneği, Yenişehir'de Mithatpaşa Caddesi 25 numarada Selma Arel, Bülent Arel, Zerrin (Üçer) Arsebük, RasinArsebük, Bülent Ecevit ve Rahşan Ecevit tarafından kurulmuş, 1952 yılının ocak ayında Hasan Kaptan sergisi ile açılmıştır (Anonim, 1953a, s.1).

---

olarak değerlendirilebilir. Karpiç'in benzersizliği ve bürokratlar için bir sosyal buluşma alanı hâline gelmesi, Süreyya Gazinosu'nda da sürdürülen bir gelenek olmuştur. Gazino, eğlence anlayışının yanı sıra sıkı kurallarıyla da öne çıkmıştır; erkeklerin takım elbise, kadınların ise abiye kıyafet giymesi zorunlu tutulmuş; mekânda birçok önemli etkinlik düzenlenmiştir (Bayraktar, 2016, s.73; Şendoğan, 2023, s.39; Kılıç, 2023, s.104-105). 1963 yılında Soysal Apartmanı'nın yıkılması ve yerine bugün hâlen kullanılan Soysal Pasajı'nın inşaatına başlanmasıyla gazino kapanmıştır. Gazinonun bazı çalışanları, 1966 yılında Akay Caddesi'nde "Yeni Süreyya Gazinosu"nu açmış; burası dönemin en gözde eğlence mekânlarından biri olmuş ve pek çok ünlü sanatçı burada sahne almıştır. Ancak Yeni Süreyya Gazinosu da 2006 yılında kapılarını kapatmıştır (İpekeşen, 2010).

[117]Kutlu ve Özen pastaneleri, Atatürk Bulvarı'nda, Selanik Caddesi ile İzmir Caddesi'ni birleştiren ve günümüzde yaya köprüsünün bulunduğu noktanın iki ucunda karşılıklı olarak açılmıştır. Her iki pastane de dönemin sanat ve edebiyat çevresinden pek çok ismin uğrak noktası olmuştur. Cahit Sıtkı Tarancı, Nurullah Ataç, Baki Süha Ediboğlu, Ahmet Muhip Dranas ve Ahmet Kutsi Tecer gibi edebiyatçılar bu pastanelerin müdavimleri arasında yer almıştır (Kılıç, 2023, s.105).

Bülent Ecevit, Helikon'un kuruluş gerekçelerinden bahsederken tek partili dönemdeki devlet desteğinin ve Halkevleri'nin artık olmaması nedeniyle "öksüz kalmış" gibi hissedildiğini, *sanatsız bir yaşama, kültür ve sanat yaşamı günden güne çoraklaşan bir Ankara'ya* dayanamadıkları için bu derneği kurduklarını yazmıştır. Devlet kaynaklarına, zenginlere veya bankalara başvurmayarak kendi kaynaklarıyla Helikon'u var etmeye karar vermişlerdir çünkü bunlardan herhangi birinin etkisi altındaki kültür ve sanatın kısıtlayıcı ve yeniliklere kapalı olacağını düşünmüşlerdir. Temel gelir kaynakları konser bileti satışları ile kendileri gibi dar gelirli ve orta sınıf insanlara taksitle yapılan resim satışları olmuştur (Ecevit'ten akt. Demirakın, 2019, s.329).

1955'te Yunanistan'la Kıbrıs konusunda yapılan Londra Konferansı görüşmeleri sırasında 6-7 Eylül olaylarının patlak vermesi üzerine Helikon Derneği de bu saldırılardan ve ardından gelen tedbirlerden payını almıştır. Adı nedeniyle Rumlara ait bir oluşum olduğu yönünde yanlış bir kanaatin oluşması üzerine, Helikon Derneği'nin kurucuları gözaltına alınmış ve dernek, o dönemde ilân edilen örfi idare kapsamında kapatılmıştır (Demirakın, 2019, s.330). Ancak kısa bir süre sonra dernek yeniden faaliyete geçmiş; bu yeniden açılış, İhsan Cemal Karaburçak, Eren Eyüboğlu, Füreya Koral, Hasan Kaptan, Nuri İyem ve Lütfü Günay gibi dönemin önemli sanatçılarının eserlerinden oluşan bir sergiyle kutlanmıştır (Önsal, 2006, s.85). Bununla birlikte, dernek yeniden faaliyete geçtikten sonra kuruluş dönemindeki canlı atmosferini bir daha yakalayamamış ve üyelerinin yaşadığı hayal kırıklıkları sonucunda faaliyetlerine son vermek zorunda kalmıştır (Toomajnia ve Kuban Tokgöz, 2022, s.1261).

Nahide Işık Demirakın, Helikon Derneği'nin Ankara'ya etkisini şu sözlerle anlatmıştır:

> "Helikon Derneği etrafında toplanan sanatçı ve aydınların dönemin Ankara'sındaki etkisini kestirmek güç olsa da, devlet politikalarındaki değişimin kültür alanında yarattığı boşluğu doldurmaya çalışmaları, bunu yaparken de erken dönem Cumhuriyet'in hakim unsurlarından farklı, ulus-devlet kimliği yerine evrensel bir kimliği ön plana çıkaran bir yol seçmeleri, 1950'lerde başkentin kendine has bir aydın çevresi oluşturduğunu göstermektedir. Bu anlamda, başkent Ankara, hem ülkenin geneline dair ideolojik tartışmalar hem de bu tartışmaların etkilerinin ilk ve doğrudan hissedildiği okullar, sergi alanları, konser salonları, kütüphane gibi kamusal alanları ile birden fazla boyutun incelenebileceği bir mekân olmuştur" (Demirakın, 2019, s.339).

Halkevleri'nin kapatılması ve yetişen sanatçı sayısının artması Ankara'da sergi mekânı ve galeri ihtiyacının artmasına neden olmuştur. Bu boşluğu özel girişimler ve galeriler doldurmaya çalışmıştır (Bican, 2022, s.115). Helikon Derneği ve Sanat Sevenler Derneğinin yanı sıra Milar Mobilya ve Dekoratif Sanatlar Galerisi[118] ve Doğuş Galerisi de 1950lerde Ankara sanat gündemini şekillendiren önemli aktörler arasında yer almıştır (Sülün, 2018, s.48). Bu mekânlar yalnızca birer sergi alanı olarak değil, aynı zamanda sanatçılarla sanatseverlerin bir araya geldiği, etkileşim ve fikir alışverişine olanak sağlayan sosyal buluşma noktaları olarak da işlev görmüştür[119]. Millî Kütüphane Sanat Galerisi, Yabancı Misyon Merkezleri ile Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (DTCF) salonu da 1950'lerde sergilerin açıldığı önemli mekânlar olmuştur (Bican, 2022, s.96).

1950lerde gerçekleşen önemli bir sanatsal gelişme de üniversite öğrencileri tarafından 1956 yılının başında örgütlenen *Üniversiteliler Müzik Derneği* olmuştur. Dernek 1957 yılından itibaren üç yıl boyunca "Ankara Müzik Festivali"ni düzenlemiştir (Seviğ, 2021). Özel tiyatro alanında da önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Adalet Ağaoğlu tarafından Ankara'nın ilk özel tiyatrosu kabul edilen "Meydan Tiyatrosu"[120] 1955 yılında kurulmuş, 1957 yılında da tiyatro sanatçıları Oğuz Bora ve Nuri Gökseven tarafından Türkiye Ormancılar Derneği (TOD)'un Tuna Caddesi No:5'teki binasında [121] "Beşinci Tiyatro" kurulmuş ancak tiyatro mali sıkıntılar nedeniyle 1959 yılında kapanmak zorunda kalmıştır (Demirtaş, 2013, s.245). 1 Mart 1957'de Erol Kardeseci, Münip Şenyücel, Metin Kundak, Zafer Ergin, M. Aydın Erdem, L. Oktay Berk, Cemal Tunca, Gürkan Toklu'nun kurucu üyeliğinde "Tiyatro

[119]1957 yılında Mimar Selçuk Milar tarafından kurulan ve faaliyet gösterdiği süre boyunca Ankara'nın en dikkat çekici sanat merkezlerinden biri hâline gelen Milar Mobilya ve Dekoratif Sanatlar Galerisi, sergi salonu olarak tasarlanmış bir mekân olması bakımından önemli bir girişim olarak değerlendirilmiştir. Galeride Milar'ın tasarladığı mobilyalar ile birlikte sanat eserleri de sergilenmiş; galeri, gelirini mobilya satışlarından elde etmiştir. Bu nedenle, galeride sergi açmak, dönemin sanatçıları için mekânsal açıdan önemli bir avantaj olarak görülmüştür (Önsal, 2006, s.85-86; Bican, 2022, s.96).

[120]Meydan Tiyatrosunun tam olarak ne zaman kurulduğu bilgisine ulaşılamamıştır. Akis Dergisinin 7 Mayıs 1955 tarihli52. Sayısında Meydan Tiyatrosunun Sanat Sevenler Derneğinde sahne aldığı haberi yer aldığı için tiyatronun bu tarihten önce açılmış olduğu anlaşıldığı halde Hilal Uştuk'un Adalet Ağaoğlu ile ilgili haberinde tiyatronun 1961 yılında kurulduğu yazmaktadır. (Anonim, 1955d, s.31-32; Uştuk, 2021).

[121] Bina 2006 yılına kadar DT Yeni Sahne olarak kullanılmıştır.

Sevenler Gençlik Cemiyeti" kurulmuştur. 1965 yılında "Ankara Deneme Sahnesi" adını alan bu amatör tiyatro günümüzde hala faaliyetini sürdürmektedir (Tekerek, 2007, s.95).

Ankara'da sergileme mekânı alanında yaşanan en önemli gelişmelerden biri Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin ihtiyacını karşılamak amacıyla 1963 yılında *Devlet Güzel Sanatlar Galerisinin* (DGSG) faaliyete geçmesi olmuştur. Böylece Ankara önemli bir sergileme mekanına sahip olmuştur. Galeri ilk olarak Sıhhiye'de Yenişehir Postahanesi üstünde hizmet vermeye başlamış, 1967 yılında İzmir Caddesi'ne, 1968 yılında Zafer Çarşısı'ndaki mekânına taşınmıştır [122] (Özkıvanç, 1966, s.8; https://www.kulturportali.gov.tr, Erişim Tarihi: 05.01.2025).

Başka ülkelerde eşine az rastlanır büyüklükte olan DGSG konumu itibariyle de yoğun bir izleyici kitlesine sahip olmuştur (Üren, 1976, s.6). Eşref Üren'e göre, galeri sergileme mekânı olmaktan öte sanatçı ve sanatseverler için bir sosyal ortam da olmuştur:

> "Ressamların Güzel Sanatlar Galerisi'nde toplanmaları, bence kınanacak bir şey değil, övünülecek bir husustur. Bugüne dek, ressamlar için böyle bir lokal düşünülmemiştir. Gelmiş geçmiş Müsteşarlık ve Genel Müdürlükleri'mizin arayışları ile, bu galeri aynı zamanda güzel bir lokal olmuştur sanatçılara, küçük yavrularımıza çalışma yeri olduğu gibi…" (Üren,1973, s.6-7).

Ahter Bademli Kıral da Zafer Çarşısında hizmet verdiği dönemde DGSG ile ilgili şunları söylemektedir:

> "Devlet Güzel Sanatlar Galerisi vardı alt katta, hatta 1992 yılında bile vardı. Ben hatırlıyorum. San Art Yönetim Kurulu'ndaydım o tarihte; bir dolu sergi yaptık biz. Çok nezihti. Seramik sergileri, devlet sergileri, resim heykel sergisinden geçilir. Belli bir kesime hitap eden, belli kültürdeki insanları toparlayan bir merkez özelliği vardı pasajın. Girdin mi çıkamazsın."(Kıral'danakt. Küçüktaşdemir, 2018, s.233)

[122]DGSG 1995 yılında Zafer Çarşısından Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından çıkarılmış ve altı yıl kapalı olduktan sonra 2001 yılında Necatibey'deki Bakanlık binasında faaliyet göstermeye başlamıştır. Galeri, 2024 yılı itibariyle Başkent Millet Bahçesi içinde bulunan tarihi tavla binasının restore edilmesi ve sergi salonuna dönüştürülmesinin ardından yeni mekânına taşınmıştır (Özsezgin, 2012; https://www.kulturportali.gov.tr, Erişim Tarihi: 05.01.2025).

DGSG dışında 1960'larda bazı resmi kurumların salonları hatta restoranlar bile sergilere ev sahipliği yapmış ve Ankara'nın sosyo-kültürel yaşamında sergi mekânı eksikliğinin büyük oranda azaltmasını sağlamıştır. Dönemin ekonomik refah düzeyininn yüksek olmaması, galericilik faaliyetinin ticarileşmemiş olması, sergi mekânı açılmasını büyük ölçüde sanatçılara ya da kurumlara bırakmıştır[123] (Bican, 2022, s.99).

Asaf Çiyiltepe öncülüğündeki tiyatrocular tarafından 1963 yılı Kasım ayında İzmir Caddesi Ihlamur Sok. No:7/A adresinde Ankara'nın en köklü özel tiyatrosu *Ankara Sanat Tiyatrosu* (AST) kurulmuştur. 1961 Anayasasının sağladığı özgürlükçü ortam ile AST'ın programlarında politik tiyatroya ağırlık verilmiştir. Ancak değişen siyasi konjonktür nedeniyle Ankara Sıkıyönetim Kumandanlığının 6134/14267 sayılı ve 4 Nisan 1972 tarihli bildirimi ile *"AST'ın oynadığı oyunlar bugüne kadar tetkik edilmiş, özellikle Nafile Dünya ve Hitler Rejimi sebebiyle kasıtlı ve maksatlı olduğu açıkça belirmiş olduğundan topluluğun faaliyeti sakıncalı mütalaa edilerek süresiz olarak kapatılmıştır."* AST kapatıldıktan sonra, 'Ankara Tiyatrosu' adıyla ve gezici etkinliklerle varlığını sürdürmeye çalışmış ve 1974 yılında AST ismi ile tekrar çalışmalarını sürdürmüştür. Ancak 8 Ocak 1975 itibariyle oynamaya başladığı Bertolt Brecht'in Ana oyunu nedeniyle 22 Nisan 1975 günü Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından tekrar kapatılmıştır. AST basın bildirisi yayınlayarak kapatma kararının 1961 Anayasasına açıkça aykırı olduğunu ifade etmiş, kapatma kararı sanatçılar ve aydınlar tarafından kınanmıştır (Anonim, 1975d, s.7). 2020 yılında yaşanan Covid-19 pandemisi tedbirleri nedeniyle kültür sanat etkinliklerinin de bir dönem yapılamaması nedeniyle AST İzmir Caddesindeki sahnesini kapatmak zorunda kalmış ve günümüzde Bilkent'te etkinliklerine devam etmektedir[124] (Sezer, 2012; https://x.com/ASTkurumsal,Erişim Tarihi: 10.01.2025).

Sanat yayıncılığı alanında da *Ankara Sanat* dergisinin Mayıs 1966'da yayın hayatına başlaması önemli bir gelişme olmuştur. 1960'lı yıllarda özellikle Ankara'da gerçekleşen

[123] Dönemin öne çıkan sergi mekânları arasında Akbank Sanat Galerisi, İş Bankası Yenişehir Şubesi'ndeki galeri, Doğuş Galeri, Milli Kütüphane Galerisi, Sanat Sevenler Derneği ve Ajans Türk Galerisi yer almıştır. Ayrıca, Türk-Amerikan Derneği (TAD), Alman Kültür Merkezi, Fransız Kültür Merkezi ve İngiliz Kültür Merkezi gibi yabancı kültür kurumları da sergi organizasyonlarına ev sahipliği yapmayı sürdürmüştür (Seyhan, 2021, s.45).

[124] Umut Kol'un yapım ve yönetmenliğini üstlendiği Ankara Sanat Tiyatrosunun belgeseli 2011 yılında çekilmiştir. Belgesel için bknz. https://www.youtube.com/watch?v=H_sECt18W60 (Erişim:10.01.2025).

sergiler ve sanat olayları hakkında detaylı aylık bilgilere yer vermiştir. Dergide çoğunlukla sergi bültenleri ve dönem sanatının sorunlarına değinen makaleler yayınlanmıştır (Seyhan, 2021, s.45). Dergi 1987 yılına kadar yayın hayatına devam etmiştir.

1950'li yıllarda Ankara'da caz müziği alanında yaşanan gelişmeler, 1960'lı yıllarda da etkisini sürdürmüştür. Bu dönemde gece kulüpleri ve oteller, caz konserlerinin düzenlendiği önemli mekânlar olmaya devam etmiştir. 1960'lı yıllarda caz müziği açısından öne çıkan en kayda değer olaylardan biri, ünlü caz sanatçısı Duke Ellington'ın 1963 yılında orkestrasıyla birlikte Ankara'ya konser vermeye gelmesi olmuştur[125] (Aykent, 2021, s.200).

1970'lere gelindiğinde Ankara canlı bir kültür sanat hayatına sahne olmuştur. Hasan Bülent Kahraman, Ankara sanat ortamında 1970'lerdeki hareketliliği şu sözlerle ifade etmiştir:

> "1970'lerin başında lise yıllarımdan itibaren Ankara'nın kültür sanat yaşamını takip etmeye başladım. Ankara o zaman bu yönden canlıydı…1970'lerin başından itibaren izlediğim Ankara çok şiddetli bir politik ortama sahipti. Ankara'da Sanat Sevenler Derneği önemli bir odaktı. Galeriler ve görsel sanatlar bu dünyanın dışındaydı. Sol kitapçılarla dolu bir yer olan Zafer Çarşısı o tarihte çok önemli bir yerdi ve orada bir Devlet Resim ve Heykel Galerisi vardı. Sadece orada sergilemeler yapılırdı" (Hasan Bülent Kahraman'dan akt. Deniz, 2022, s.13-14).

1970'ler galeriler, kitapçılar, sinema[126] ve tiyatrolar ile kültür-sanat etkinliklerinin Kızılay merkezli olarak yoğunlaştığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde Kavaklıdere[127] de kültürel merkez olarak hareketlenmeye başlamıştır (Şendoğan, 2023, s.24). Kavaklıdere'de 1973 yılında açılan Artisan ve 1978 yılında kurulan Leonarda Sanat

[125] Konser, 24 Kasım 1963 tarihinde Türk Filarmoni Derneği Salonu'nda (CSO salonu) yapılacaktır ancak 22 Kasım günü Başkan Kennedy'nin öldürülmesi nedeniyle konser iptal edilmiştir (Aykent, 2021, s.200).

[126] Bu dönemde faaliyete geçen sinemalar, gündelik yaşam üzerinde dönüştürücü bir etki yaratmıştır. 1968'de hizmete giren Kavaklıdere Sineması, 1969'da açılan Talip Sineması ve 1975'te kapılarını açan Akün Sineması, dönemin öne çıkan mekânları arasında yer almıştır. Bu sinemalar yalnızca film gösterim alanı olmanın ötesinde; konser, tiyatro gibi çeşitli sanat etkinliklerine ev sahipliği yapan ve sanatçılar tarafından kiralanarak kültürel birer merkez olarak değerlendirilen mekânlar olmuştur (Şendoğan, 2023, s.24).

[127] Kavaklıdere'de konut dokusu Amerikalıların yerleşmesi nedeniyle 1940'larda başlamıştır. Bu dokunun oluşmasında, yine Çankaya Köşkü'nün ve çok sayıda elçiliğin bölgede inşa edilmesinin önemli bir rolü olmuştur (Ucarı, 2022, s.42; Kılıç, 2023, s.193).

Galerisi dönemin öne çıkan önemli özel galeri mekânları arasında yer almıştır (Mestçi,2010).

1970'li yıllarda Ankara'daki kültürel ortamın gelişimine kitabevleri ve bankalar da katkı sağlamış, bu kurumlar sergileme faaliyetlerine ev sahipliği yaparak sanatın yaygınlaşmasına destek olmuşlardır. Kitabevlerine bağlı galeriler, edebiyat ile görsel sanatlar arasında bir köprü kurarak özellikle edebiyatsever kitleyi sanatla buluşturmuş ve okur ile sanat ortamı arasındaki etkileşimi güçlendirmiştir. Bu kapsamda, Hikmet Kitabevi Sanat Galerisi ile Evrensel Kitabevi Sanat Galerisi, ayrıca Akbank Kavaklıdere şubesi ile İş Bankası Kızılay şubesinde açılan sanat galerileri Ankara'nın sanat ortamına yeni mekânlar kazandırmıştır[128] (Bek, 2007, s. 95–97).

Sergileme mekanları anlamında Kızılay'da 1973 yılında açılan *Vakko* mağazası, içindeki sanat galerisi ile birlikte hem mimari hem de sunduğu yaşam kültürüyle Ankara'nın kentsel yaşamında önemli bir yer edinmiştir. Galeri kısa sürede Ankara sanat hayatına büyük bir hareketlilik kazandırmış ve pek çok ünlü Türk sanatçının çalışmalarını sanatseverlerle buluşturmuştur. Galerinin ilk sergisi Bedri Rahmi Eyüboğlu [129] için açılmıştır. Ardından Fikret Mualla'nın Türkiye'deki ilk büyük retrospektif sergisine ev sahipliği yapmıştır. Bu sergileri Eşref Üren, Avni Arbaş, Jale Yılmabaşar, Abidin Dino, Kenan Özbel gibi önemli sanatçıların sergileri takip etmiştir. Vakko Kızılay mağazası 2002 yılında kapanmıştır (Şumnu, 2019, s.186-193). 1970'lerde önemli sergi merkezlerinden bir diğeri de Kızılay'da açılmış olan Çanakkale Seramik Mağazası'dır. Mağaza aynı zamanda Ankaralı sanatçıların eserlerini sanatseverlerle buluşturan bir sergi mekânı da olmuştur (Bican, 2022, s.103).

1970'te, Ankaralı sanatçılardan Hamiye Çolakoğlu, Fethi Arda, Kayıhan Keskinok, Lütfü Günay, Muammer Bakır, Osman Zeki Oral, Turan Erol, Nevzat Akoral'ın öncülüğünde kurulan *Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği (BRHD)* [130] ,

[128] 1970'li yılların başlarından itibaren faaliyete geçen Artisan, Mühürdaroğlu, Tuzcuoğlu, Akdeniz, Or-An, RanTürk, Ertem, Toplum ve Leonardo gibi özel sanat galerileri, sergi olanaklarını çeşitlendirmiş; böylece kentin kültürel altyapısına bir nebze olsun nefes aldırmış ve sanatın üretilmesi ile sunulmasına anlamlı katkılar sağlamıştır (Bican, 2022, s. 113).
[129] 11 Mart 1976 tarihinde *Yaşayan Bedri Rahmi* adıyla açılan sergi, sanatçının 300'den fazla tablo,desen, guaj ve seramik çalışmasından oluşan görkemli bir sergi olmuştur(Şumnu, 2019, s.187)..
[130] Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği hakkında ayrıntılı bilgi için bknz. https://brhd.org.tr/

Ankara'da sanat açısından umutlu bir teşebbüs olarak hayata geçirilmiştir (Seyhan, 2021, s.53).

'Ankara Sanat' dergisinde özellikle Eşref Üren *"Enstantaneler"* başlıklı köşesinde, Ankara'da bir müzeye duyulan gereksinimi sıkça dile getirmiş ve konunun takipçisi olmuştur. 1971 yılında Kültür Bakanlığı'nın kuruluşunun ardından ilk Kültür Bakanı Talat Halman da bu düşünceyi desteklemiştir. Eşref Üren'in önerisi doğrultusunda Ankara Türk Ocağı binasının müzeye dönüştürülmesine karar verilmiş ve yapılan görüşmeler sonucunda 1975 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile bina Kültür Bakanlığı'na müze kurulması için teslim edilmiş ve devamında müze koleksiyonu oluşturma çalışmalarına başlanmıştır[131] (Hazar Köksal, 2012, s.71-75; Sülün, 2018, s. 56-58). Ankara'nın kapsamlı bir plastik sanatlar koleksiyonuna sahip ilk müzesi olarak *Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi*, dönemin Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk tarafından 2 Nisan 1980 tarihinde açılmıştır.

1974-1984 yılları arasında Ankara'da 128 sayı olarak yayımlanan Fahrünnisa Kadıbeşegil'in kurduğu *Oluşum Dergisi* Cemal Süreya, Enis Batur, Cahit Külebi, Ali Püsküllüoğlu, Ahmet İnam, Bertan Onaran, Sevda Şener, Bedrettin Cömert, Selim İleri, İlhan Berk, Ahmet Oktay edebiyattan tiyatroya, resimden heykele uzanan yazılarıyla; Süreyya Berfe, Veysel Çolak, Metin Altıok, Mehmet Taner, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Metin Güven, Hilmi Haşal şiirleriyle Ankara'nın edebiyat ve sanat ortamına yayıncılık alanında önemli bir katkı sağlamıştır (Elal, 2004, s.2).

1980'li yıllarda Ankara sanat ortamı, siyasi ve ekonomik alanda yaşanan olayların yarattığı dönüşümler göz önünde tutularak incelendiğinde 12 Eylül 1980 darbesi sonrası oluşan baskılara karşın sanat çevrelerinden önemli isimlerin Ankara'dan İstanbul'a göç

[131] Ankara Resim ve Heykel Müzesi koleksiyonu, başlangıçta çeşitli kurumlardan sağlanan eserlerle oluşturulmuştur. Koleksiyonun temelini, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nün depolarında bulunan resimler ile Türk Ocakları ve Ankara Halkevi'nden gelen 218 orijinal eser ve 54 reprodüksiyon oluşturmuştur. Ayrıca Devlet Resim ve Heykel Sergileri'nden ödül kazanmış 170 eser, Milli Kütüphane'den 831 parça, İstanbul Devlet Resim ve Heykel Müzesi koleksiyonundan aktarılan eserler, 1978 yılında Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla Paris'teki bir açık artırmadan alınan 37 Fikret Mualla eseri, Ziraat Bankası'nın bağışladığı eserler, İş Bankası'ndan devredilen 44 eser, Sabahattin Nebahat Ergi ailesinin bağışladığı 24 eser, bir büst ve Şeref Akdik'in eşinden gelen 70 eser ile Ankara'daki çeşitli kamu kurumlarından sağlanan 497 parça dâhil edilmiştir (Bek, 2007, s.78; Hazar Köksal, 2012, s.85-87).

etmemiş olduğu için kültür ve sanat hayatının canlılığını koruduğu anlaşılmaktadır (Artun, 2014).

Vasıf Kortun ise Ankara'nın 1980'lerdeki kültür sanat hayatındaki dönüşümünü şöyle aktarır:

> "Ankara'nın uzun bir galeri tarihi vardır. Bir sanat derneği tarihi de vardır. Helikon'dan başlayıp Selçuk Milar'ın galerisiyle devam eder. Ankara'da özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sivil ve modern bir sıçrama var. Fakat hepimizin de çok iyi bildiği gibi, özellikle 1980'lerle birlikte hem paranın hem ilginin hem de göz kamaştıracak her şeyin Ankara'dan ya da Türkiye'nin diğer kentlerinden İstanbul'a doğru kayması söz konusu oldu. Ankara'da çeşitli galeriler açılmıştı, çoğu kapandı. Kimisi kısa dönemli iyi, enteresan işler yaptılar. Orada yaşayan birçok insan İstanbul'da kendine daha sonra yer edindi ve İstanbul'da oturdu" (Kortun'dan akt. Altuğ, 2014, s. 30).

1990'ların sonunda Ankara'dan İstanbul'a göç eden kuşak içinde yer alan yazar ve sanat eleştirmeni Hasan Bülent Kahraman, Ankara sanat ortamında 1970'lerde öne çıkan edebiyatın 1980'lere giden süreçte yerini görsel sanatlara bıraktığını şu sözlerle ifade etmektedir:

> "…1975-80 arasında Türkiye iç savaş yaşadı. O yüzden kültür sanat meseleleri çok farklı bir boyuttaydı. Edebiyat öndeydi. Biz şairlerin kitaplarının yayınlanacağını duyar, her gün kitapçılara gider, geldi mi diye sorardık. Edebiyat ve şiir çok önemliydi. 1975-80 arasındaki iç savaş 12 Eylül Darbesiyle bitirilince, ki o savaşın kaynakları çok tartışmalıdır ve darbeyle ilişkilidir onu belirteyim, 83'e kadar bu dünya içine kapandı. Çok ilginç bir şekilde artık yazı yazmanın yaratacağı problemler söz konusu olduğundan, yazar ve şairlerin önemli bir bölümü hapishanelere konduğundan görsel sanatlar dünyası büyük bir hızla Ankara'da gelişti. Herkes galeri açmaya başladı. Herkes resimle uğraşmaya başladı." (Hasan Bülent Kahraman'dan akt. Deniz, 2022, s.14).

1980'lerde Ankara'da çok sayıda galeri açılmış ancak çok azı günümüzde varlığını sürdürebilmektedir[132] (Bircan, 2022, s.114). Bu galeriler arasında 1984 yılında açılan Galeri Nev ve Galeri Siyah Beyaz, henüz geniş kitleler tarafından kabullenilmemiş olan çağdaş sanat anlayışını temsil ettikleri sanatçılar aracılığıyla görünür kılan iki öncü galeri olmuştur (Seyhan, 2021, s.83). Bu galeriler, yalnızca düzenledikleri sergilerle

[132] Gama, Urart, Beymen, Akpınar, Enda , ABC, Akdeniz, Ankara, Dönüşüm, Yaratım, Turkuvaz, Mİ-GE, Sanatyapım, Galeri Z, Oluşum, Nev, Siyah Beyaz, Kibele,Mungan, Nev, Horizons, Tanbay, Pedil, Selvin, Kardelen,Armoni, Lamelta, Uluer, Odak, MOB, MAYA, Lale, Gümüş,Türkan, Gelişim, Galeri M, Galeri 2, Feyzal, Eskil(Bircan, 2022, s.114).

değil, aynı zamanda öğrenci, sanatçı, akademisyen ve yazarları bir araya getiren sosyalleşme alanları yaratarak 1980'li yılların Ankara sanat yaşamında kalıcı izler bırakmışlardır (Altuğ, 2014, s.57).

Hasan Bülent Kahraman Galeri Nev ve Siyah Beyaz'a mekânsal olarak şu şekilde yaklaşmaktadır:

> "…1980'lerin ortasından itibaren iki galeri açıldı: Siyah Beyaz ve Galeri Nev. Bu galerileri Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden mezun insanlar açtı. Bu üç kişinin ikisi Galeri Nev'i, birisi Siyah Beyaz'ı açtılar…Mekanlar itibariyle bu iki galeri benzerlikler taşıyordu. İkisinin de bahçesi ve barı vardı. Yani bu sadece bir sanat ve kültür hayatı değildi. Bu barların, kafelerin ve galerilerin beraber olması kültürün üretimi için çok önemlidir. Sosyolojide bu analiz edilmiştir. Sosyal teori açısından bar, restoran, kafe ve sinemalar üçüncü mekân olarak adlandırılır. İnsanın birinci mekân evidir; ikinci mekânı işyeridir; üçüncü mekanı ise gittiği bu tür yerlerdir. Bu mimarlar farkında olarak ya da olmayarak, muhakkak ki olarak onu da belirteyim, sadece galeri açmadılar. Birer nefes alma ortamı yarattılar. Siyah Beyaz'ın ayrı bir özelliği daha var, duvarları fotoğraflarla doluydu. Bu tabii mekânın belleği, belleğin mekânı açısından önemli bir olgu ve düzenlemeydi. Orada 1990'ların sonunda Ankara'yı terk edecek bir kuşak yetişti…" (Kahraman'dan akt. Deniz, 2022.s.15)

Galeri Nev'in kurucularından Ali Artun, öncesinde ODTÜ Mimarlık bölümünden öğrenci ve akademisyenlerin, sanatçıların ve sanata ilgi duyan kesimin bir araya geldiği, film gösterimlerinin, sergilerin ve entelektüel konuşmaların düzenlendiği *"Çağdaş Sahne"* isimli bir kültür ortamı oluşturmuştur. Çağdaş Sahne sıkıyönetim tarafından kapatılınca, Galeri Nev'i açmaya karar veren Artun, galeriyi 12 Eylül darbesi ertesinde kültürel eleştiri platformu arayışının bir etabı olarak görmüştür. 1980-81 yıllarında açık kalan Çağdaş Sahne Ankara'da çağdaş sanata ilgi duyan potansiyel izleyiciyi sonrasında Galeri Nev'debuluşturmuştur (Artun, 2005; Artun, 2014).

1982 yılında Kızılay Konur Sokak'ta hizmet vermeye başlayan, döneminin en büyük kitabevi olma özelliğini taşıyan *Dost*, aynı zamanda alt katında kurulan *"Dost Sanat Ortamı"* ile de Ankara'nın kültürel yaşamında önemli bir rol üstlenmiştir. Bu mekânda düzenlenen sergiler, sanat panayırları, mini konserler ve paneller ile Ankaralı sanatseverler ile entelektüeller için buluşma ve etkileşim alanı oluşturulmuştur (Akalın, 2007).

Sevda-Cenap And Müzik Vakfı tarafından 1985 yılında "Uluslararası Ankara İlkbahar Müzik Şenliği" adıyla başlatılan ve günümüzde "Uluslararası Ankara Müzik Festivali" ismiyle sürdürülen müzik festivali Ankara kültür ve sanat hayatına kazandırılmış ve Türkiye'nin en uzun soluklu sanat etkinliklerinden biri haline gelmiştir (https://www.ankarafestival.com, Erişim Tarihi: 12.02.2025).

Türkiye'nin ilk bienali olarak kabul edilen Uluslararası Asya-Avrupa Sanat Bienali, 1986 yılında Ankara'da gerçekleşmiştir. Türkiye'nin dışa açılım stratejisinin kültür ve sanat alanında gerçekleşen organizasyonu olarak Asya-Avrupa Sanat Bienali sadece dört kez (1986-1992) düzenlenebilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen Bienaller, tek bir mekânda, Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde gerçekleştirilmiştir. Tanıtımının yetersiz olması, bienalin bürokrasi ve siyasiler tarafından organize edilmesi uzun soluklu olamamasına neden olmuş ve Ankara'daki ilk ve tek bienal girişimi olarak literatüre geçmiştir (Bek, 2000, s.150-153; Rastgeldi, 2019, s.65-66; Seyhan, 2021, s.88).

Ankara Film Festivali, ilk kez 1988 yılında "Ankara Film Şenliği" adıyla düzenlenmiş olup, o döneme kadar Ankara'da sinema alanında gerçekleştirilen en büyük ölçekli organizasyon olmuştur. Mahmut Tali Öngören ve Aziz Nesin'in öncülüğünde; Bilim ve Sanat, Bilar A.Ş. ve Mülkiyeliler Birliği iş birliğiyle hayata geçirilen şenlik, 1991 yılında Körfez Savaşı ve çeşitli nedenlerle gerçekleştirilememiştir. Ancak 1992 yılında "4. Ankara Uluslararası Film Festivali" adıyla kapsamlı bir programla yeniden izleyiciyle buluşmuş ve günümüze dek kesintisiz olarak sürdürülmüştür (https://filmfestankara.org.tr/tarihce, Erişim Tarihi: 01.05.2025).

2.3.1990-2023 ARASI DÖNEM

Zeynep Yasa Yaman 1990'lı yılları görsel sanatlar açısından Ankara'nın en hareketli dönemi olarak değerlendirmektedir (Yasa Yaman'dan akt. Deniz, 2022, s.19). Yasa Yaman'a göre, "Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Grafik Bölümü Başkanlığı görevini 1988- 1998 yılları arasında yürüten Erdağ Aksel döneminde Vasıf Kortun, Hüseyin Bahri Alptekin, Michael Morris, Hasan Bülent Kahraman, Selim Birsel, Vahap Avşar, Zafer Aracagök, Fulya Erdemci, Güven

İncirlioğlu ve Başak Şenova gibi kişiler fakülte bünyesine dahil olmuşlardır. Bu kişilerin yaratığı canlılık ve farklılık Ankara sanat ortamında etkilerini göstermiştir" (Yasa Yaman, 2011, s.133).

Evrim Altuğ'a göre ise "1990'ların sonuna doğru özel sektörün sanatta rolünün artmasıyla çoğu kültür ve sanat faaliyeti Ankara'dan İstanbul'a kaymaya başlamıştır. Devlet galerilerinin prestij kaybı, Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde benimsenen geleneksel tutumlar ile banka ve özel galerilerin kapanması Ankara'nın sanat anlamında git gide kuraklaşmasına ve yerel bir boyutta kalmasına neden olmuştur. İstanbul'un sanatın merkezi, diğer kentlerle birlikte başkent Ankara'nın çevre konumuna dönüştüğü yıllarda 1990'larda Ankara Atatürk Kültür Merkezi'nde açılan "Büyük Sergi" ve Merkez Bankası Koleksiyonu'ndan bir seçkiyle sunulan "1950-2000" sergisi, Türk sergi tarihinde hakkı yeterince verilmemiş ve belki de zamanla unutulmuş önemli sergilerdir" (Altuğ, 2014, s.27).

1990'larda Ankara kültür ve sanat hayatındaki en önemli gelişim Estetik ve Görsel Kültür Derneği (Sanart)'ın kuruluşu olmuştur. Sanart 1991 yılında, dönemin İsviçre Büyükelçiliği Birinci Sekreteri Benoit Junod'un girişimleri ve öncülüğünde sanatın farklı alanlarında çalışmalarıyla tanınan kişiler tarafından kurulmuştur. Derneğin kurucu üyeleri arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden akademisyen, sanat eleştirmeni ve sanatçı Jale N. Erzen; sanatçı ve gazeteci Nancy Lunsford Provine; Hacettepe Üniversitesi'nden sanat tarihçi akademisyenler Günsel Renda ve Filiz Yenişehirlioğlu; Galeri Nev'in kurucularından Ali Artun; Halkbank Sanat Galerisi yöneticisi Betül Yaşar; Urart Sanat Galerisi yöneticisi Nuran Terzioğlu; Bilkent Üniversitesi'nden akademisyen, mimar Yıldırım Yavuz ve Türkiye Bankalar Birliği Genel Sekreter Yardımcısı Erhan Yaşar yer almıştır (Deniz, 2022, s.25). 2001 yılında Sanart'ın adı, Estetik ve Kültür Derneği olarak değiştirilmiştir.

1990'lı yıllarda Sanart tarafından sanat, mimarlık, felsefe, estetik bütünlüğünü sunan pek çok etkinlik ve sempozyum gerçekleştirilmiştir. Düzenlenen bu etkinliklere farklı ülkelerden birçok sanatçı, mimar, düşünür ve eleştirmen davet edilmiş; Hollanda,

Danimarka ve Belçika'dan CoBrA [133] sanatçılarının eserleri, İsviçre'den Art Brut sanatçıları, Güney Amerika'dan ressam ve dokuma sanatçıları, Japonya'dan seramikçiler getirilerek düzenlenen sergilerle önemli uluslararası sanatçıların Türkiye'deki ilk sunumları Ankara'da gerçekleşmiştir (Erzen'den alt. Pektaş, 2017b,s. 77). Sanart tarafından farklı ülkelerden çok sayıda bilim insanı, sanatçı, küratör, mimar, eleştirmen gibi çeşitli alanlardan sanat profesyonelleri ve üniversite öğrencilerinin katılımıyla estetik ve görsel kültür arasındaki bağlantıları tartışmaya açan "Kimlik, Sınırsallık ve Mekân" (1992), "Sanat ve Tabular" (1995), "Sanat ve Çevre" (Art and Environment) (1997), "Sanat ve Bilim" (2000), "Sanat ve Estetik" (2001), "Sanat ve Sosyal Adanmışlık" (2002) başlıkları altında uluslararası sempozyumlar ve bunlara eşlik eden sergiler gerçekleştirmiştir (Özdoğan Türkyılmaz, 2019, s.71; Altuğ, 2014, s.20).

Kent mekanlarının sahip olduğu gizli estetik değerleri açığa çıkarmak ve kenti deneyimleyen kişilerin estetik ve sanatsal süreçlere katılımını sağlamak amacıyla 1992 yılında hayata geçirilen projelerden biri de *"Açık Havada Kentte Heykel Projesi"* olmuştur. Bu proje kapsamında Ankara'da belirlenen çeşitli alanlara yurtiçinden ve yurtdışından sanatçıların eserlerinin yerleştirilmesi planlanmıştır. Açık Havada Projesiyle kenti sanatçıların heykelleriyle buluşturma fikri Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından1989- 1994 yılları arasında yürütülen *Çevresel Sanat Etkinlikleri* projesi ile de örtüştüğü için Ankara Büyükşehir Belediyesi Sanart tarafından yürütülen bazı projelerin masraflarını üstlenmiştir (Deniz, 2022, s.85-87).

27 Mart 1994 günü yapılan belediye seçimlerinde Refah Partisi büyük bir başarı elde ederek İstanbul ve Ankara dahil altı büyükşehir belediye başkanlığını kazanmıştır (Zürcher, 2013, s.425). Refah Partisinin adayı olarak Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Melih Gökçek, bir önceki yönetimin yürüttüğü Sanart projesi kapsamında Altınpark'a yerleştirilen Azade Köker'in "Tutku" ve Mehmet Aksoy'un "Periler Ülkesinde" adlı heykellerini "müstehcen" oldukları gerekçesiyle kaldırmıştır.

[133] Türkiye'deki ilk CoBrA sergisi Sanart tarafından 1992 yılında Ali Artun'un küratörlüğünde Ankara Devlet Resim Heykel Müzesi'nde *CoBrA- post-CoBrA* adıyla kapsamlı bir sergi gerçekleştirildiği halde Sabancı Müzesi'nde 2012 yılında açılan "KoBrA - Özgür Sanatın 1000 Günü" başlıklı serginin tanıtım bülteninde "KoBrA eserlerinin Türkiye'de *ilk kez* SSM'de" sergileneceği duyurulmuştur (Üney, 2012).

Gökçek'in heykellerin kaldırılmasına ilişkin sarf ettiği *"Ben böyle sanatın içine tükürürüm. Ahlâksızlığın adını sanat koymuşlar.""* sözleri farklı çevrelerden tepkiyle karşılanmıştır[134] (Deniz, 2022, s.35).

1998 yılında bir zamanlar su deposu iken sanat merkezine dönüştürülen *Çağdaş Sanatlar Merkezi* (ÇSM), şimdiki adıyla Doğan Taşdelen Çağdaş Sanatlar Merkezi açılmıştır. Dört katı sanat etkinliklerine ayrılan, beş sanat galerisi ve çok amaçlı salonuyla toplam yedi katlı olarak inşa edilen merkez, günümüzde de faaliyetini sürdürmektedir (Selin, 2022, s.21-22). Mine Bican'a göre ÇSM, yerel yönetimlerin Ankara'da kültürel ve sanatsal çeşitlilik sunma konusundaki iddialarının bir göstergesidir. Ali Artun da ÇSM ile ilgili şu düşüncelerini paylaşmaktadır:

> "Çankaya Belediyesi'nin, Ankara'da Plastik sanatların gelişmesi, toplumun her türlü kültür birikimini halka sunabilmesi amacıyla yapımına başladığı Çağdaş Sanatlar Galerisi'nin inşaatı sürüyor.… Modern bir başkent galeriler, müzeler, sanat yapıtları ile oluşur "(Artun'dan akt. Bican, 2022, s.110).

Ankara'daki bazı galerilerin kurucuları Ali Artun, Z. Meriç Çankaya, Selvin Gafuroğlu, Selda Güllü, Zerrin Özdemir, Faruk Sade ve Taylan Tegin tarafından 1995 yılında *Tüm Sanat Galerileri Derneği (TÜGSAD)* kurulmuştur[135]. Yaşanan ekonomik sıkıntılara rağmen Ankara'nın kültür sanat ortamında varlığını sürdüren galeriler ile aldıkları eğitim ve edindikleri tecrübeler ile piyasaya çıkan yöneticilerin açtığı galeriler; 1990'larda sanat faaliyetlerinin daha sistemli bir şekilde yürütülmesini sağlamıştır. Pek çok sergi mekanının varlığının görüldüğü bu dönemde, galericilik alanında vizyon

[134] Mehmet Aksoy'un olay üzerine Melih Gökçek'e açtığı dava, 2002 yılında sonuçlanmış ve mahkeme, Melih Gökçek'i hem Aksoy'a tazminat ödemeye hem de heykelin eski hâline getirilmesini sağlamaya mahkûm etmiştir. Öte yandan, 2016 yılına gelindiğinde, Sanart tarafından 1991 yılının son günü Seğmenler Parkı'na yerleştirilen İlhan Koman'a ait bronz heykelin kaybolduğu ortaya çıkmıştır. Bu gelişmenin hemen ardından, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin İtfaiye (Hergelen) Meydanı'ndaki Telefoncular Çarşısı'nı yıkım sürecinde, "Açık Havada Kentte Heykel Projesi" kapsamında konumlandırılan Otto Herbert Hajek'in çevresel heykelinin de yıkıldığı belirlenmiştir (Deniz, 2022, s.88; Merdim, 2016; Altuğ, 2014, s.20).

[135] Dernek tüzüğünde kuruluş amacı, plastik sanat ürünlerinin topluma sunulduğu ortamları yaratan sanat galerilerinin ve galericilerinin mesleki birliğini oluşturarak plastik sanatların tanıtılmasını, yaygınlaştırılmasını ve geliştirilmesini sağlamak; sanatçılar ve ürünleriyle, sanat alanında faaliyetleri bulunan resmi ve özel kurumlar arasındaki ilişkileri güçlendirerek ülkemizde koleksiyonculuğun, müzeciliğin ve sanat tarihi çalışmalarının gelişmesine katkıda bulunmak; meslek etiğinin tanımlanması için gerekli çalışmaları yürütmek; üyelerinin mesleki, ekonomik, yasal ve sosyal çıkarlarını eşit olarak temsil etmek, korumak ve ilerletmek; plastik sanatların tanıtım ve pazarlanmasında, ortamın sağlıklı bir yapıya kavuşturulmasında etkin olmak; sanat galerileri arasında ilke birliği sağlamak, bunu yaparken sanatçıların ve galeri hizmetlerinden yararlananların çıkarlarını kollamak şeklinde düzenlenmiştir. Dernek hakkında ayrıntılı bilgi için bknz.https://tusgad.org/index-2.html (Erişim Tarihi: 16.01.2025).

gelişimi yaşanmıştır (Uysal, 2023, s.34). Öte yandan, peş peşe açılan ancak aynı hızla kapanan galerilerin yerine sürekli yenilerinin açılmasıyla dinamik fakat istikrarsız bir süreç yaşamıştır[136].

2000'lere gelindiğinde Çankaya Belediyesi, ÇSM'den sonra Zülfü Livaneli Kültür Merkezi ve Fikret Otyam Kültür Merkezi ile Ankara'da kültür ve sanat alanında sergileme mekânı kazandırmaya devam etmiştir (https://kultursanat.cankaya.bel.tr/iletisim, Erişim Tarihi: 25.01.2025).

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (CSO) Konser Salonu'nun yapımı, uzun bir sürece yayılmış ve 2020 yılında tamamlanarak "CSO Ada" adıyla açılmıştır. Projenin temelleri, 1969'da kurulan Ankara Metropoliten Alan Nazım Plan Bürosu'nun 1971 tarihli raporuyla atılmış; Ulus ile Kızılay arasında kalan demiryolu alanlarının kültür merkezi için değerlendirilmesi önerilmiştir. Burada Millî Kütüphane, Millî Müze, Çağdaş Sanatlar Müzesi, Kongre ve Sergi Sarayları, Opera-Tiyatro-Sinema kompleksini içeren büyük bir kültür merkezi planlanmıştır. Alanın ulaşılabilirliği ve kamu mülkiyetinde olması projeyi cazip kılmış, 1970'lerden itibaren çalışmalar başlamıştır. 1980'de çıkarılan 2302 sayılı "Atatürk'ün Doğumunun 100 üncü Yılının Kutlanması ve Atatürk Kültür Merkezi'nin Kurulması Hakkında Kanun" ile 1981 yılında Ankara'da temeli atılacak olan Atatürk Kültür Merkezi (AKM)'nin kurulması resmileşmiş, 1992'de "AKM CSO Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları" için ulusal mimari proje yarışması açılmıştır. Yarışmayı kazanan Semra ve Özcan Uygur çiftiyle 1993'te sözleşme imzalanmış, 1997'de temeli atılan bina uzun süren bir inşaat sürecinin ardından "Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları" 3 Aralık 2020'de özel etkinlik ile açılmış; ancak pandemi nedeniyle kısa süre kapalı kaldıktan sonra 2021'de halkın kullanımına açılmıştır (Saner, 2023, s.266-272).

[136] 1990'lı yıllarda Transparan, Soyut, Toyan, Arel, Bilim Sanat, Atelier, Dora, Erenus, Artı, Karaca, Boyut,Gözde, Sera, Zon, Gürpınar, İlhan Sanatevi, İlayda, İda,Fedo, Kavaklıdere, Kıvılcım, Levni, N&S, N&N, Nefertiti, Noya, Art, Marjinal, Pınar, Piano&Piano, Yaşar, Zerdüşt,Artium, Desti, Milo, Dali, Valör, Sevgi Sanat Galerisi gibi pek çok özel galeri açılmıştır (Bican, 2022, s. 114). 1990'lı yıllarda kentin merkezinin çevresindeki alanların da konut alanı olarak gelişmeye başlamasıyla birlikte, Yıldız semti sanat galerilerinin yoğunlaştığı bir bölge olarak öne çıkmıştır. (Uysal, 2023, s.42).

Bu süreçte alanda ayakta kalan eski cer atölyeleri, Kültür ve Turizm Bakanlığının önerisiyle 1995 yılında koruma altına alınmıştır. Ankara'ya bir çağdaş sanatlar müzesi kazandırma amacıyla bir araya gelen iş insanları, sanatçılar, sivil toplum kuruluşları ve banka temsilcileri[137], 2000 yılında Çağdaş Sanatlar Vakfı'nı (ÇAĞSAV) kurmuştur. Vakıf, bakanlık nezdinde temaslarını sürdürerek koruma altına alınan cer atölyelerinin restore edilmesi için girişimlerde bulunmuş ve 2010'da restorasyon tamamlanmıştır. Bina, 5225 sayılı Kültür Yatırımlarını ve Girişimlerini Teşvik Kanunu kapsamında Bakanlık tarafından işletme hakkı verilerek "Cer Modern" adıyla hizmete açılmıştır. Müze olarak planlanmasına rağmen, çeşitli etkinliklere ev sahipliği yapan bir galeri ve sanat merkezi kimliği kazanmıştır (https://www.cagsav.org/tarihce-29, Erişim Tarihi: 25.01.2025; Erciyes, 2010). İsmi, İstanbul Modern ve Tate Modern gibi endüstriyel yapılardan dönüştürülen müzelerden esinlenmiştir (Eroğlu, 2023). Kuruluşundan bu yana önemli sergilere ev sahipliği yapan Avrupa'da bir sürü örneği olan "Kuntshaus"[138] (sanat evi) modelini esas alan Cer Modern, çağdaş sanat alanında Ankara'da önemli bir boşluğu doldurarak sanat piyasası açısından da değerli bir merkez olmuştur [139] (Rastgeldi, 2019).

ÇAĞSAV'ın Cer Modern'in kuruluşu için gösterdiği çabadan sonra Ankara için yapmış olduğu en önemli ve en fazla ses getiren etkinliği Ankara'da ilk kez bir "sanat fuarı" düzenlemesi olmuştur. *Ankart* [140] adıyla 2001'den itibaren tam 12 kez Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi'nin tüm galerilerinde farklı şehirlerden galerinin

[137]Aydın Esen, Şefik Kahramankaptan, Gültekin Serbest, Dr. Kıymet Giray, Güven Dinçer ve Doç. Hasip Pektaş, Sevda-Cenap And Müzik Vakfı, AndTts, Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltraşlar Derneği, Ankara Enstitüsü Vakfı, Ankaralılar Vakfı, Ankara Exlibris Derneği, Kurtuluş Yayınları, Vakıfbank, Şekerbank gibi kuruluşların tüzel kişilik olarak veya yöneticileriyle temsil edilmişlerdir.

[138]Cer Modern'in kuruluşundan beri Kültür ve Sanat Programları Yöneticisi olan Zihni Tümer, Cer Modern'in işletme formatı ile ilgili şu açıklamaları yapmıştır: Burası bir sanat evi, Avrupa'da bir sürü örneği olan Kuntshaus dediğimiz, içinden insan geçen, ulaşılabilir, koleksiyon tutmayan bir kültür merkezi niteliğinde olan ama sanatı lokomotif olarak kullanan ve bütün sanat disiplinleri ile ilişkisellik içerisinde yaşayan, müze ve kültür merkezi arasında doğrudan halka temas eden, halkı içinden geçiren, öğreten, eğiten ve eğlendiren bir yapı. Bunun yanında konferans salonları, sanatçı atölyeleri, sanatçı ilişkileri, genç sanatçılar için sergi alanları, laboratuvarlar, çocuk eğitim alanı, kütüphanesi, müze mağazası ve restaurantı ile ağırlayan, eğlendiren ve uğurlayan bir mekan. Bütün dünyadaki Kuntshaus'ların uygulanış şekli budur. İspanya ve İtalya'da Casa Dell'Arte, İngiltere'de Art House gibi örnekleri bulunuyor. (Tümer'den akt. Yelmez, 2023).

[139] Cer Modern'in 2010 yılından beri düzenlediği sergiler ile ilgili bilgiye https://www.cermodern.org/index.html adresinden ulaşılabilmektedir (Erişim Tarihi: 28.01.2025).

[140] Sanatçı Ferhat Özgür, Ankart'ın çağdaş sanat ortamına kazandırdığı bir durumun söz konusu olmadığını; seyirlik, aşırı tecimsel, lokal ve amatör durduğunu, sergileme modelinden organizasyon pratiğine kadar başından beri alternatif bir duruş geliştiremediğini ifade etmiştir (Özgür'den akt. Altuğ, 2014, s.32).

katılımıyla Ankara Sanat Buluşması'nı düzenlemiştir (https://www.cagsav.org/tarihce-29, Erişim Tarihi: 25.01.2025). Ankart'tan sonra 2015 yılı itibariyle Atis Fuarcılık[141] tarafından *Art Ankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarı* gerçekleştirilmeye başlamıştır. Ulusal ve uluslararası sanatçıları, galerileri, koleksiyonerleri ve sanatseverleri buluşturan fuar, her yıl düzenli olarak organize edilmiştir (https://artfairankara.com/about, Erişim Tarihi:26.01.2025).

Özel sektörün girişimleri açısından Ankara Ulus'ta, İtalyan mimar Giulio Mongeri'nin 1926'da tasarladığı, eski Osmanlı Bankası misafirhanesi binasında, Garanti Bankası'nın kültür kurumu Salt'ın Beyoğlu ve Galata'dan sonraki üçüncü şubesi Salt Ulus açılması 2000'ler Ankarasının önemli bir kültürel gelişimi olmuştur (Gürkan Yılmaz, 2013a). Araştırma projeleri, sergi ve kamu programları yürüten Salt Ulus, 2017 yılında, günlük yaşamla kesişmeyen konumu gerekçe gösterilerek kapatılmıştır. Kurum, programlarının binadan bağımsız biçimde şehre yayılacağını ve tartışma ortamı yaratma önceliğiyle çalışmaların Tunalı Hilmi Caddesi'ndeki ofislerinden yürütüleceğini duyurmuştur (https://saltonline.org/tr/1687/saltin-arastirma-ve-programlari-ankaraya-yayiliyor, Erişim Tarihi: 15.03.2025). Eylül 2017'den itibaren farklı mekanlarda etkinliklerine devam eden Salt, 2019 başında Covid-19 pandemisinin etkisiyle programlarını sonlandırmıştır (https://saltonline.org/tr/tag/68, Erişim Tarihi: 15.03.2025). Ankara'da ressam Mustafa Ayaz'ın kendi eserlerini sergilemek amacıyla kurduğu 2007 yılında Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi[142] ve koleksiyoner Sarp Evliyagil'in kişisel koleksiyonunu sergilemek amacıyla 2015 yılında kurulan Müze Evliyagil [143] de Ankara'da özel müzecilik alanında önemli kişisel atılımlar olmuştur. Her iki müze de koleksiyonlarının yanı sıra önemli sergilere ev sahipliği yapmaktadır.

[141] Atis Fuarcılık, Ankara'da sanat dünyasına yeni bir soluk kazandırmak amacıyla, Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği, Tüm Sanat Galerileri Derneği ve TMMOB desteğiyle16-20 Ekim 2024 tarihleri arasında *Artnouvo Sanat Fuarı*'nı düzenlemiştir. Bu fuar kapsamında mimarinin ağırlıklı olduğu dekoratif sanat eserlerine özel bir yer Mimarlar vererek, sanat ile mimariyi bir araya getirmeyi amaçlamışlardır(https://artnovafair.com/about/ ve https://artdogistanbul.com/ankaranin-yeni-sanat-fuari-artnouva/, Erişim Tarihleri: 26.01.2025)

[142] Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi hakkında ayrıntılı bilgi için bknz. https://www.mustafaayaz.com/tr (Erişim Tarihi: 15.03.2025)

[143] Müze Evliyagil hakkında ayrıntılı bilgi için bknz. http://www.muzeevliyagil.com/tr (Erişim Tarihi: 15.03.2025)

2000'lerde çok sayıda sanat galerisi faaliyete geçmiş kimi de kapanmıştır[144]. Bunlar arasından Ka, Tosca Art ve Deppo 29 sergileme mekânlarının yanı sıra atölye ve cafe mekânları ile sanatseverlere kültür sanat ortamında sosyalleşme imkânı sağlaması ile diğer galerilerden farklılık göstermiştir (Uysal ve Bilge Özdamar, 2025, s.515; Altın, 2017). Günümüzde değişen tüketim alışkanlıklarıyla birlikte alışveriş merkezleri (AVM'ler), yalnızca ticari ve eğlence alanları değil; aynı zamanda müzik, sinema, tiyatro gibi etkinlikleri de bünyesinde barındırarak kentlilerin yeni yaşam alanları haline gelmiştir. Ancak bu durum, bir yandan da sokakla kurulan ilişkinin kopmasına yol açmıştır [145] (Şendoğan, 2023, s.29). Kentin önceki merkezlerinin dışında [146] gelişen alışveriş merkezleri, ticaret hayatı ile kültürel yaşamın bir arada sürdürüldüğü mekânlar olarak öne çıkmaya başlamıştır[147]. AVM'lerde açılan galeriler de özel galeriler arasında yerini almıştır[148].

[144]Arte Sanat, Kuğulu Sanat Galerisi, Fırça Sanat Galerisi, Ka, Deppo 29, Börtüböcek Galeri, Tosca, Tilki, Vakıfbank Sanat Galerisi, Galeri M1886, Erge Sanat Galerisi, Tosca Art, Galeri M belli başlılarındandır.

[145]Eğitim Kültür ve Araştırma Vakfı (EKAV) Yönetim Kurulu Başkanı İnci Aksoy 2009 yılında alışveriş merkezlerine sanat galerileri kurulması için Devlet Bakanı Egemen Bağış'a proje sunmuş, projenin Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından da ilgiyle karşılanması üzerine AVM'lere sanat galerisi kurma şartı Alışveriş Merkezleri, Büyük Mağazalar Yasa Tasarısı Taslağına eklenmiştir (Bay, 2009). Kanun yürürlük kazanmamış, onun yerine 2015 yılında yürürlüğe giren 6585 sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanunda AVM'lere kültür ve sanat alanları bulundurma yükümlülüğü getirilmiştir.

[146]Ankara'da Metropoliten Nazım Planı kapsamında, kentin genel yapısını şekillendiren Eskişehir Yolu üzerindeki batı koridoru tasarlanmıştır (Söylemez ve ark., 2018). Bu süreçle birlikte Ankara'nın kentsel gelişimi batı yönüne kaymış; Ümitköy, Batıkent, Konutkent ve Eryaman gibi uydu yerleşim alanları ortaya çıkmıştır (Yılmaz Yıldırım ve Topaloğlu, 2022, s.103).

[147] Ankara'nın ilk alışveriş merkezi Atakule 1989 yılında Çankaya'da açılmış ve çoğu kent merkezi dışında olmak üzere günümüzde Ankara'da 45 AVM bulunmaktadır.

[148] Alışveriş merkezleri içinde konumlanan sanat galerileri arasında; Atakule'de faaliyet gösteren Vakıfbank Sanat Galerisi, Cepa Alışveriş Merkezi'ndeki Erge Sanat Galerisi, Armada Alışveriş Merkezi'nde yer alan Galeri M, Tepe Prime'daki Galeri M1886 ve 2019 yılında Ziraat Bankası tarafından Next Level Alışveriş Merkezi'nde açılan Çukurambar Sanat Galerisi örnek olarak belirtilebilir. (Uysal, 2023, s.43; https://www.ziraatbank.com.tr, Erişim Tarihi:25.01.2025).

3.BÖLÜM

SANAT KURUMU DERNEĞİNİN 75 YILINA BAKIŞ (1948-2023)

Bu bölümde, Sanat Kurumu Derneği'nin 75 yıllık tarihsel süreci; yönetim kadrosu, dernek lokali ve yapısal değişimler ve dönüşümler çerçevesinde ele alınmıştır. Derneğin üstlendiği roller, benimsediği hedefler ve geçirdiği gelişim süreci kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Faaliyet gösterdiği mekânlar ile yönetim kurulundaki değişimler temel alınarak alt başlıklar oluşturulmuş; bu doğrultuda derneğin dönüşüm ve gelişim süreçleri, nedenleri ve sonuçlarıyla birlikte ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1948 yılında "Sanat Sevenler Kulübü" adıyla kurulan dernek, 1952 yılında "Sanat Sevenler Derneği" adını almıştır. Ancak bu değişikliğe rağmen, uzun yıllar kurum içi yazışmalarda ve süreli yayınlarda eski ad olan "Sanat Sevenler Kulübü" kullanılmaya devam etmiştir. Ayrıca, süreli yayınlarda derneğin isminin "Sanatseverler Kulübü", "Sanat Severler Derneği", "Ankara Sanat Sevenler Derneği" ve "Yenişehir Sanat Severler Derneği" gibi farklı biçimlerde de geçtiği görülmektedir. Bu çalışmada da derneğin isim değişikliği göz önünde bulundurularak 1981 öncesi dönemden bahsederken Sanat Sevenler Derneği kullanılacak, 1981 sonrası ve derneğin 75 yıllık tarihinden bahsedilirken de genel olarak Sanat Kurumu Derneği, dernek ya da Ankaralılar arasında bilindiği şekliyle sadece Sanat Kurumu olarak anılacaktır.

Dernek arşivinde yapılan incelemelerde, günümüzde faaliyette olmayan ancak benzer ad ve amaçlara sahip Kayseri Karaözü'nde faaliyet göstermiş "Sanat Severler Derneği"[149] ile İstanbul merkezli "Türkiye Sanat Sevenler Derneği"[150]nin de var olduğu, ayrıca bu derneklerle 1960-1970'li yıllarda iletişim kurulduğu tespit edilmiştir.

[149] Kayseri Karaözü'nde faaliyet gösteren "Sanat Severler Derneği"ne dernek yayınları armağan olarak gönderilmiştir (Anonim, 1969f, s.1).

[150] 1970 yılında Mehmet Ali Gökberk'in öncülüğünde İstanbul'da kurulan ancak artık faaliyet göstermeyen "Türkiye Sanat Sevenler Derneği"[150] isimli bir derneğin de bulunduğu ve bu dernek ile tez konusu dernek arasında 1973 yılında işbirliği amacıyla yazışma yapıldığı tespit edilmiştir (Anonim, 1973e, s.1). Türkiye Sanat Sevenler Derneği de benzer şekilde kültür ve sanat alanında etkinlikler organize etmiştir (Genim, 2007, s.261). Türkiye Sanat Severler Derneğinden bir yazı ile 500 adet reprodüksiyon resim talep edilmiş ve bu resimlerin satışından elde edilen gelir Sanat Sevenler Derneğine gelir olmuştur (Anonim, 1973f, s.1).

Sanat Kurumu Derneğinin kuruluşuna dair birçok kaynakta farklı tarihlere atıf yapılmıştır. Başak Önsal'ın Sanat Sevenler Derneğini de incelediği *Ankara'da Sanat Galericiliğinin Oluşumu: 1950lerin Öncüsü Üç Sanat Galerisi Üzerine Bir Çalışma* başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, derneğin 1950 yılında kurulduğu yazılmıştır (Önsal, 2006, s. 92). Derneğin 2001 yılında yayınladığı *Geçmişten Günümüze Sanat Kurumları Ödülleri* kitabında dönemin Yönetim Kurulu Başkanı Halil Say da 1950 yılında derneğin kurulduğunu yazmıştır (Say, 2001, s.6). Anıl Çeçen, *Kültür ve Politika* kitabında derneğin 1952 yılında Munis Faik Ozansoy başkanlığında kurulduğunu belirtmiştir (Çeçen, 2020, s.386). Kemal Ateş de Aydınlık Gazetesinde 26 Ocak 2021 tarihinde, Cumhuriyet Gazetesinde 12 Şubat 2021 tarihinde yayınlanan Sanat Kurumu ile ilgili köşe yazısında Munis Faik Ozansoy'un 1952 yılındaderneğin kurucuları arasında olduğunu yazmıştır (Çitçi, 2013, s. 117; Ateş, 2021a ve 2021 b).

Derneğin kuruluşuna dair farklı bilgilere karşı İçişleri Bakanlığı Dernekler Bilgi Sistemi (DERBİS) kayıtlarına göre kütük numarası 06-004-055 olan derneğin kuruluş tarihi 26 Ocak 1948'dir. Dernek, sivil toplum örgütlenmesinin dayanağı olan 14 Temmuz 1938 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 3959 sayılı Cemiyetler Kanununun[151]birinci maddesinde yer alan "Kazanç paylaşmaktan başka bir maksadla, ikiden ziyade şahsın bilgilerini ve faaliyetlerini devamlı bir şekilde birleştirmek suretiyle vücuda gelen cemiyetler bu kanun hükümlerine tabidir. Cemiyetler, teşekkül ettikten sonra hükmi şahsiyet[152] sahibi olurlar." hükmü doğrultusunda başlangıçta bir kulüp olarak kurulmuştur.

[151]14 Temmuz 1938 tarihli ve 3959 sayılı Cemiyetler Kanunu, vakıflar ve kar amacı güden şirketler dışındaki örgütlenmelerin dayanağıdır. Cemiyetler Kanununa dayanılarak kulüp, dernek, siyasi parti, sendikalar örgütlenmiştir. Kanun, bugünkü Dernekler Kanunu, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu ve Siyasi Partiler Kanununun öncüsü olmuş ve hukuki altyapısını oluşturmuştur.

[152]Hükmi şahsiyet, yasalara uygun olarak bir araya gelmiş, kendisini oluşturan kişilerden bağımsız olarak işlem yapabilme ehliyetine sahip oluşumdur, günümüzde "tüzel kişilik" olarak kullanılmaktadır.

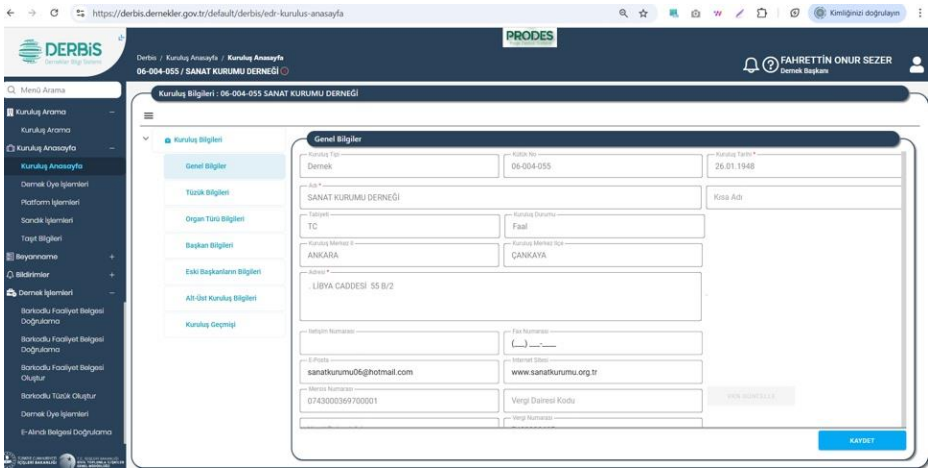

Görsel 1. Sanat Kurumu Derneği İçişleri Bakanlığı Kütük Bilgileri
Kaynak:https://derbis.dernekler.gov.tr/default/derbis/edr-kurulus-anasayfa
Erişim Tarihi: 12.02.2024

Sanat Kurumu Derneğinin logosu, sanatın sürekliliği göz önüne alınarak kurumuş ağaç kaleminden filizlenen çiçek olarak karikatür sanatçısı Nezih Danyal tarafından tasarlanmıştır[153] (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024; A. Kadir Paksoy ile kişisel görüşme 29 Temmuz 2024).

Görsel 2.Sanat Kurumu Derneği Logosu Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi

[153]Ünsal Piroğlu, derneğin simgesinin ilk zamanlar lale olduğunu ancak genç kadro olarak yönetime geldikten sonra değiştirdiklerini aktarmıştır (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

3.1. KURULUŞ VE MEKÂNSIZ YILLAR: SANAT SEVENLER KULÜBÜ DÖNEMİ (1948-1952)

Derneğin kurulduğu dönem çok partili hayata geçildiği, başkent Ankara'da sanat ortamının gelişmekte olduğu bir dönemdir. Halkevlerinin siyasi nedenlerle kültür ve sanat hayatında etkinliğinin azalmaya başladığı ama diğer yandan amatör tiyatroculuğun desteklendiği, Devlet konservatuvarı mezunu tiyatro sanatçılarının Tatbikat Sahnesi temsillerinin 1947'de Küçük Tiyatro sahnesine geçmesiyle tiyatro olayının zenginleştiği, 1949'da açılacak olan Devlet Tiyatrosu'nun kuruluş hazırlıklarının yapıldığı, resim sergilerinin düzenlendiği bir dönemdir (Yüksel, 2025).

Sanat Sevenler Kulübünün bu ilk dönemine dair dernek arşivinde İçişleri Bakanlığının kuruluş tarihini teyit eden yazısı dışında resmi bir evraka ulaşılamamış ancak süreli yayınlarda etkinlik haberlerine ulaşılmıştır. Ulus Gazetesinin 29 Ocak, 2 Şubat, 5 Şubat, 10 Şubatve 12 Şubat 1949 tarihli nüshalarında, Sanat Sevenler Kulübünün 12 Şubat 1949 akşamı Ankara Palas'ta tanınmış iki caz orkestrası eşliğinde düzenlediği kış balosu ile ilgili ilanlar ve haberler yer almaktadır (Anonim, 1949a, s.3; Anonim, 1949b, s.4; Anonim, 1949c, s.6; Anonim, 1949ç, s.6; Anonim, 1949d, s.6)

2 Şubat 1949 tarihli haberde *"Kulüp balo ve diğer vasıtalarla temin edeceği paralarla önce şehrimizde sanatkârlar için bir lokal açmak kararındadır. Bu lokalde muayyen günlerde konserler verilecek, şiir günleri tertip edilecek, ressamların resimleri teşhir edilecek ve muhtelif sanat kollarında gençlerimize değerli sanatkârlar tarafından dersler verilecektir"*açıklamalarına yer verilmiştir. (Anonim, 1949b, s.4).

Görsel 3. Sanat Sevenler Kulübü 12 Şubat 1949 tarihli Kış Balosu Haberleri

Kaynak: Anonim, 1949a, s.3; Anonim, 1949b, s.4; Anonim, 1949c, s.6; Anonim, 1949ç, s.6; Anonim, 1949d, s.6

Şadırvan Dergisinin 15 Nisan 1949 tarihli üçüncü sayısında yayınlanan "Sanat Severlerde" başlıklı haberde yakın tarihlerde düzenlenen bir şiir gününün başarısından bahsedilmiştir (Anonim, 1949d, s.16).

29 Ocak 1949 tarihli Ulus Gazetesi'nde yayınlanan fotoğrafta yer alan gençlerin kim oldukları, birçok kaynakta derneğin kurucusu kabul edilen ancak 1955 yılında derneğin Yönetim Kurulu Başkanı olan Munis Faik Ozansoy ile bir bağlantılarının olup olmadığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu nedenle Cumhuriyet kültür politikalarının terk edilmeye başlandığı, Halkevlerinin resmî ideolojisi dışında bir kültür sanat ortamı üretmeye ve yaratmaya dair bu ilk adımın ne şekilde atıldığı tam manasıyla bilinememektedir.

3.2. SANAT SEVENLER DERNEĞİ: İLK ÖRGÜTLENME YILLARI VE ULUS ÇAĞLA HAN DÖNEMİ (1952-1955)

Sanat Sevenler Kulübü 22 Mart 1952 tarihi itibariyle Sanat Sevenler Derneğine evrilmiştir. Böylelikle resmi kayıtlara ve Yönetim Kurulu kararlarına ulaşılabilmiştir. Dernek avukat ve 15 Ekim 1961-10 Ekim 1965 tarihleri arasında Adalet Parti Diyarbakır milletvekili olacak "Alp Doğan Şen", yüksek mimar "Erol Berkmen", TBMM'de memur ve tiyatro sanatçısı MacideTanır'ın eşi "Vedat Tanır" ile fotoğraf stüdyosu sahibi "Ertuğrul Güneyman" tarafından kurulmuştur. (Sanat Kurumu Derneği, 1981, s.16; TBMM,2010, s.789).

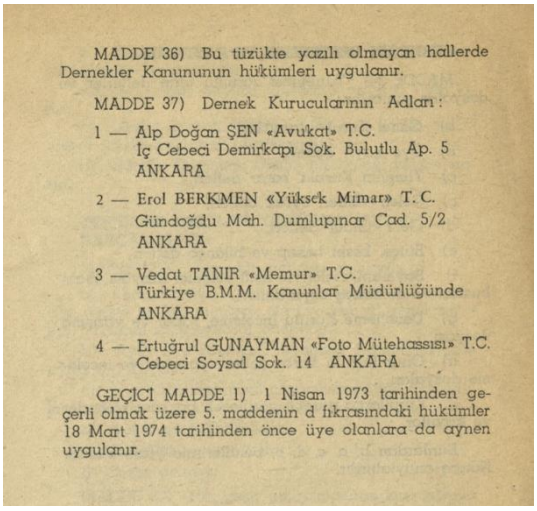

MADDE 36) Bu tüzükte yazılı olmayan hallerde Dernekler Kanununun hükümleri uygulanır.

MADDE 37) Dernek Kurucularının Adları:

1 — Alp Doğan ŞEN «Avukat» T.C.
İç Cebeci Demirkapı Sok. Bulutlu Ap. 5
ANKARA

2 — Erol BERKMEN «Yüksek Mimar» T. C.
Gündoğdu Mah. Dumlupınar Cad. 5/2
ANKARA

3 — Vedat TANIR «Memur» T.C.
Türkiye B.M.M. Kanunlar Müdürlüğünde
ANKARA

4 — Ertuğrul GÜNAYMAN «Foto Mütehassısı» T.C.
Cebeci Soysal Sok. 14 ANKARA

GEÇİCİ MADDE 1) 1 Nisan 1973 tarihinden geçerli olmak üzere 5. maddenin d fıkrasındaki hükümler 18 Mart 1974 tarihinden önce üye olanlara da aynen uygulanır.

Görsel 4. Sanat Sevenler Derneği Kurucuları Bilgileri Kaynak: Sanat Sevenler Derneği 1981 tarihli Tüzüğü, s.16.

Derneğin 22 Mart 1952 tarihli ilk Yönetim Kurulu toplantısında alınan karar şu şekildedir (Anonim, 1952a):

> "Resmi formalitelerimizi ikmal ederek ilk toplantımızı yapmış bulunuyoruz. Biz ve sonrakilerin, gayelerimizi gerçekleştirmek yolunda çalışmalarımızın hayırlı neticeler doğurması hepimizin en büyük arzusudur."

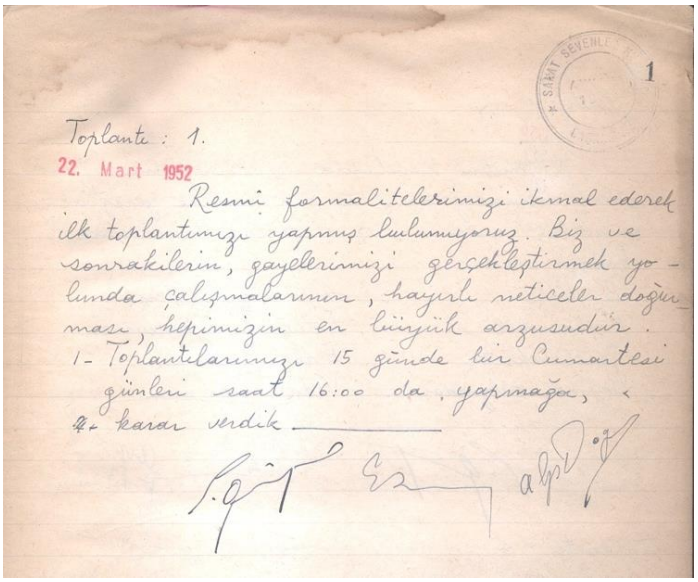
Toplantı : 1.
22. Mart 1952
Resmi formaliteleri̇mi̇zi̇ i̇kmal ederek
i̇lk toplantımızı yapmış bulunuyoruz. Biz ve
sonrakileri̇n, gayelerimizi gerçekleştirmek yo-
lunda çalışmalarının, hayırlı neti̇celer doğur-
ması, hepi̇mi̇zi̇n en büyük arzusudur.
1- Toplantılarımızı 15 günde bi̇r Cumartesi
günleri saat 16:00 da, yapmağa,
2- karar verdik.

Görsel 5. Sanat Sevenler Derneği 22 Mart 1952 tarihli Yönetim Kurulu Kararı
Kaynak: (Anonim, 1952a).

Kurucu üyeler arasından Alp Doğan Şen dernek başkanı, Ertuğrul Güneyman başkan vekili, Erol Berkmen genel sekreter, Vedat Tanır sayman ve veznedar olmuştur (Anonim, 1952b). Dernek merkezi olarak kendilerine "Konya Sokak, Çağla Han, No:14 Anafartalar, Ulus"adresinde bir oda tutmuşlardır (Anonim, 1952c). Bu odada sadece idari faaliyetlerini yerine getirebilmişler, herhangi bir etkinlik düzenleyememişlerdir.

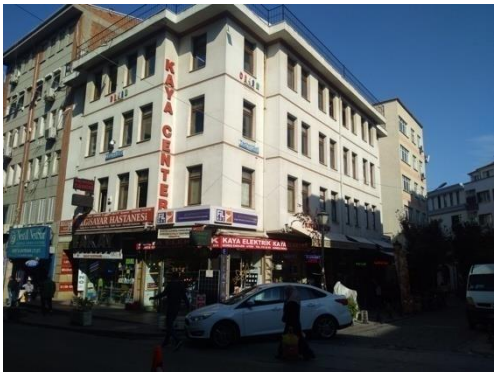

Görsel 6. Çağla Han Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi

Derneğin kurulduktan sonraki ilk faaliyeti, Türkiye çapında bir "Milli oyun ve türküler festivali" düzenlenmesi ile fotoğraf, resim ve heykel sergisi düzenlemek olmuştur (Anonim, 1952ç). "Milli oyun ve türküler festivali" 22-25 Ağustos 1952'de İstanbul'da, 30 Ağustos-4 Eylül 1952'de Ankara'da, 6-9 Eylül 1952'de İzmir'de gerçekleştirilmiştir. Festival "Türkiye Talebe Turizm Teşkilatı" ile ortaklaşa gerçekleştirilmiştir. (Anonim, 1952d; Anonim, 1952e). Dernek başkanı Alp Doğan Şen, Türkiye Talebe Turizm

Teşkilatı kurucularından, Erol Berkmen de teşkilatta turizm işlerinden sorumlu kişidir (Anonim, 1950a, s.6; Refik, 1950, s.4; https://vekillerimiz.com , Erişim Tarihi: 06.04.2025). Derneğin ilk etkinliği olan festival dernek bütçesine yük olduğu için sonrasında Cumhuriyet Bayramından istifade ederek gelir elde etmek amacıyla dernek tarafındanCumhuriyet Balosu düzenlenmiştir (Anonim, 1952f).

Milli oyunlar festivali

Sanatsevenler Kulübü tarafından bir milli oyunlar festivali tertip edilmiş ve hazırlıklara başlanmıştır.

Festival Ağustos ayı içinde Ankara İstanbul ve İzmirde yapılacaktır.

Görsel 7. Milli Folkllor Festivali Haberi Kaynak: Milliyet, 22 Temmuz 1952, s.2

19 Ocak 1953 tarihli Yeni İnan Gazetesinin 36. sayısında yayınlanan *Atatürk Sanat Mükâfatları* başlıklı haberde, Ankara Sanatseverler Kulübünün Türk sanatkârlarını teşvik amacıyla her yıl yapılmak üzere "Atatürk Sanat Mükâfatları" adıyla bir yarışma düzenleyeceği duyurulmuştur. Haberde mükâfatların yılın en iyi, en başarılı sanat eserleri arasından seçileceği ve milli bankalardan destek alınacağı bilgisine de yer verilmiştir (Anonim, 1953b, s.3; Anonim, 1953c, s.4). Yeni İnan Gazetesinin bu haberine rağmen Yönetim Kurulu Kararlarında ya da dönemin süreli yayınlarında bahsedilen mükafatların verildiğine dair başkaca bir bilgiye rastlanmamıştır.

Derneğin ilk döneminde dernek yönetiminde tiyatro sanatçısı ve Demokrat Parti'den milletvekili adayı Oğuz Bora, Devlet Opera ve Balesi solist sanatçısı Serap Sezer, Demokrat Parti ve Adalet Partisi gençlik kollarında görev alan ve ilerleyen dönemde milletvekili olacak Alp Doğan Şen ve Hüsamettin Cindoruk yer almıştır (Demirtaş, 2013, s.245; Şimşek ve Tatlıcı, 2020). Bir lokal sahibi olmak amacıyla yola çıkan genç sanatçılar ve sanat seven üyeler, 25 Ağustos 1954 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında derneğin lokal ihtiyacını ilk defa karar altına almış ve girişimlerde bulunmuşlardır

(Anonim, 1954a). Yönetim Kurulunun girişimleri ve çabaları neticesinde derneğin otuz iki yıl merkezi olacak İşçi Sigortaları Apartmanındaki iş hanı ihale ile kiralanmış ve 20 Kasım 1954 günü itibariyle açılışı için hazırlıklara başlanmıştır (Anonim, 1954b).

3.3. MEKÂNLA BÜTÜNLEŞİK, ETKİN YILLAR: KIZILAY TUNA CADDESİ DÖNEMİ (1955-1986)

25 Ocak 1955 tarihli Halkçı Gazetesi'nde yer alan "Sanat Sevenler Kulübü Başkanlığından" başlıklı ilan ile lokalin açılışı aşağıdaki şekilde duyurulmuştur:

> "Kulüp Lokali bugün 18:30'dan itibaren açılacaktır. Lokalde Her Gün 10-14 arası serbest okuma, oturma saatleri; 14-18 arası üyelerin hususi toplantıları, sergiler, çeşitli sanat faaliyetleri; Küçük Salonda Pazartesi, Salı, Perşembe, Cuma 15-18 arası bayan üyeler için kabul saatleri; 18:30-21 arası cep tiyatrosu, küçük konserler; Her Gece 22'den itibaren Kulübün Roma Radyo-Televizyon Orkestrasının katılması ile müzikli toplantılar, sayın üyelere, sanatçılara, sanat sevenlere, dostlara saygıyla duyurulur. Adres: Atatürk Bulvarı, Gazeteciler Cemiyeti Altı, Yenişehir" (Anonim, 1955a,s.4-5).

Yine 14 Şubat 1955 tarihli Halkçı Gazetesi'nde Sü-Ha mahlaslı yazarın kaleme aldığı yazıda, lokalin açılış gecesinde 1950'lerde Ankara'da moda olan İtalya'dan getirilen bir caz orkestrasının sahne aldığı anlatılmıştır[154] (Anonim, 1955b, s.4-5). Lokal açılışı ressam İhsan Cemal Karaburçak'ın sergisinin açılışıyla birlikte gerçekleştirilmiştir (Anonim, 1954c).

Sanat Sevenler Derneği'ne 1955-1986 yılları arasında, otuz iki yıl ev sahipliği yapacak ve kişisel görüşmelerde dekoru ve konsepti ile hala hafızalarda ayrıntılı bir şekilde yer alan dernek lokali, Atatürk Bulvarı üzerinde, Tuna Caddesinin girişinde bulunan İşçi Sigortaları Apartmanında Gazeteciler Cemiyeti'nin altında, bodrum katta[155] "Tuna Caddesi 1/D" adresindedir. Aynı binada, 15 Kasım 1953 tarihinde açılan ve 1987 yılına

[154]İtalyan orkestra açılıştan sonra yaklaşık dört ay süreyle dernek lokalinde akşamları çalmış ancak masraflarının derneğin mali kaynaklarıyla karşılanması güçleşince sözleşmeleri feshedilmiştir (Anonim, 1955h).

[155] Dernek lokalinin bulunduğu İşçi Sigortaları Apartmanı, Ankara'da 1952 yılında alınan bir kararla zemin ve bodrum katların pasaj olarak düzenlenerek bitişik nizam apartmanların inşasına izin verilmesi üzerine inşa edilen binalardan biridir (Bayraktar, 2013, s.28; Ursavaş, 2023, s.46).

kadar hizmet veren ünlü Piknik Lokantası'[156] da vardır (Esen, 2023). İsmet İnönü, Celal Bayar gibi siyasileri, Tanju Okan, Sevgi Soysal gibi sanatçıları da ağırlayan, sadece Ankaralıların değil Ankara'yı ziyaret edenlerin de uğrak mekânlarından olan Piknik Lokantası ile aynı binada konumlanması, lokalin ulaşılabilirliği açısından önem arz etmiştir (Şendoğan, 2023, s.22).

Munis Faik Ozansoy başkanlığa geldikten sonra,1955 yılının sonunda dernekte tadilat yapılmıştır. Yeni dekorasyon ve teşrif için yönetim kurulu üyesi Necmi İnanç projeler yaptırmıştır. Bu projeler arasından mimar Muhittin Güreli'nin "Türk El Sanatları Derneği" ile işbirliği halinde gerçekleştirdiği tasarım ve mobilyalar, yönetim kurulu tarafından uygun bulunarak dekorasyon ve teşrifte kullanılmıştır (Anonim, 1956a).

Hayat Dergisi 10 Mayıs 1957 tarihli 31. sayısında "Ankara'nın Sanatseverler Kulübü" başlığı ile yeni dekore edilmiş dernek lokali tanıtılmıştır. Haberin içeriği ve fotoğrafları derginin Ankara muhabiri Ozan Sağdıç'a aittir.

'Şimdi Ankara'nın en revaçta olan yeri, Yenişehir'deki bu güzel kulüptür' alt başlığı ile Ozan Sağdıç lokali şöyle anlatmıştır:

> "Bir zamanlar Süreyya'ya koşuldu. Bir zamanlar "Kırk Yedi'ye... Şimdi Ankara'nın en revaçta yeri, Yenişehir'deki Sanat Sevenler Kulübü'dür. Sanat Sevenler Kulübü'nde bambaşka bir hava var. Dekor şahane, rahat ve huzur verici... Üstelik bütün eşya ve bütün dekorasyon, Türk El Emeği'nin eseridir. Eskiden kalma bir iki şahane parça da mevcut... Hele kadife üzerine kakma gümüşten bir masa var ki, ecnebiler bu kadar zarif bir parçayı hiçbir yerde görmediklerini söylüyorlar. Sanat Sevenler Kulübü, her saatte canlı gruplarla dolu... Bir köşesi resim sergisini görmeye gelenlerle dolup taşarken, diğer köşesinde hanımlar cemiyet yararına toplantılar yaparlar. Vekil hanımlarını burada görürsünüz. Tanınmış müzisyenleri burada görürsünüz. Herkes buradadır." (Sağdıç,1957, s.26-27).

Ozan Sağdıç lokalin tiyatro ve galeri bölümlerine de şu sözlerle yer vermiştir:

> "Sanatseverler Kulübünün cep kadar bir sahnesi de vardır. Şimdiye kadar burada piyes oynanmamıştır. Fakat konserler verilmiştir. Ferforje ile ayrılmış olan kısım sergi köşesidir. Ön planda kakma gümüşten yapılmış masa görülüyor." (Sağdıç,*1957,* s.26).

[156]Piknik'in adresi Tuna Caddesi 1/A'dır. Yalçın Ergir'in Piknik ile ilgili ayrıntılı bilgi, gazete kupürleri ve fotoğraflara yer verdiği yazısı için bknz. http://www.ergir.com/Piknik.htm (Erişim Tarihi: 02.04.2025)

Türk motifleri ile bezeli dekorasyon ile ilgili de "Rahat sedirler, Türk kilimleri ile döşeli abajurlar çevrelerden, masalar Kütahya çinilerinden yapılmıştır." değerlendirmesini yapmıştır (Sağdıç,*1957,* s.27).

Lokalin heybetli şöminesini de "Modern Türk çiniciliğinin laleler ve stilize karanfillerle süslü bir şahaseri olan şöminenin önündeki köşe, Sanatseverler Kulübü'ne sadece sohbet etmek için gelmiş olanların tercih ettikleri yerdir. Ankara sosyetesinin tanınmış hanımları burada tatlı tatlı sohbet ederler." sözleriyle anlatmıştır (Sağdıç,*1957,* s.27).

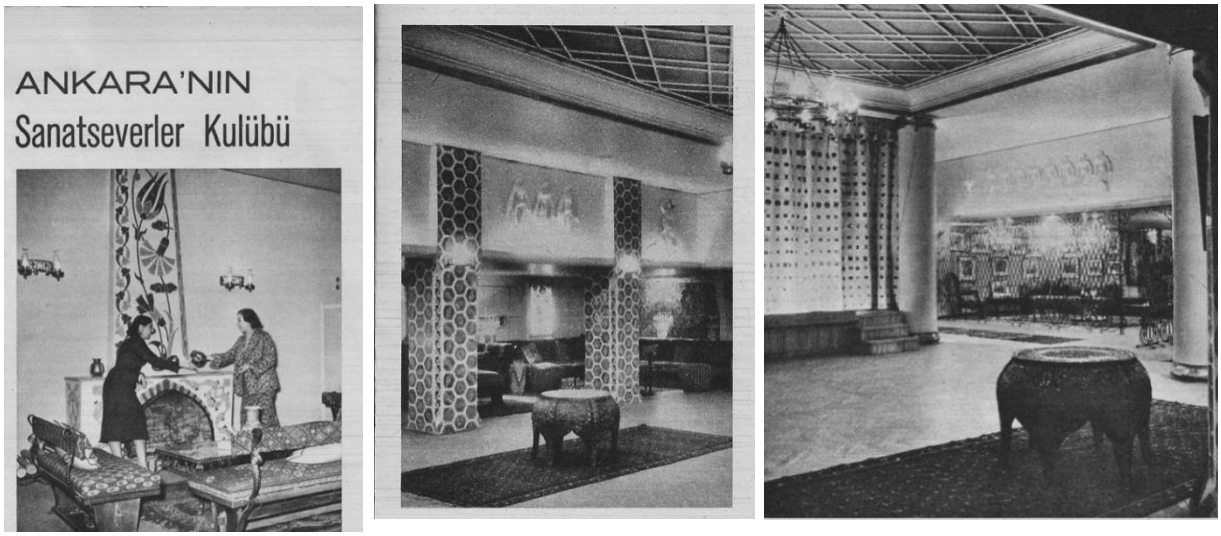

Görsel 8. Hayat Dergisi10 Mayıs 1957 tarihli "Ankara'nın Sanatseverler Kulübü" haberi
Kaynak: Sağdıç,1957,s.26-27

Ozan Sağdıç'ın fotoğrafları ve anlatımı ile yıllar sonra yıkılacak olan dernek lokali ölümsüzleşmiştir. Ozan Sağdıç, Sanat Sevenler Derneğini haberleştirme serüvenini şu şekilde anlatmıştır:

> "İlk büromuz Ulustaydı ama kısa bir zamanda Kızılay'a İzmir Caddesi'ne taşındık. Şimdi orada gidecek sosyal ne var, Piknik var, karnımız orada doyuruyoruz, atıştırıyoruz. Vakit geçirecek yer, Sanat Sevenler Kulübü var. O da hemen onun altında bodrumunda gibi bir şey. Öyle bir durum. Buraların abonesi oldum. Ben sürekli oralarda yaşıyordum zaten. Şimdi sanatsevenlere girdim, Devlet Tiyatrosunda her oyun oynandığında oyun eleştiri günü yapılır. Birisi eleştirir sonra seyirciler, dinleyiciden sorular alınır. Resim sergileri açılır, küçük bir galerisi var, ondan sonra konserler verilir, operadan tenorlor, sopranolar falan orada kendilerini gösterir, piyanistler vesaire…Hayat var orada. Sohbet ortamları var

> çeşit çeşit…Renkli bir ortam. Oraların artık tiryakisi gibi olmuşum. Şu ortamı niye bir dergi konusu yapmayayım diye kendi kendime sordum." (Ozan Sağdıç ile kişisel görüşme, 22 Haziran 2024).

Yıllar sonra lokalin duvarlarını ressam Hasan Kaptan'a ait vitraylar da süslemiştir. Salonun bir köşesinde gerektiğinde sahne olarak kullanılabilecek bir yükselti, giriş merdiveninin yanında ferforje sehpa ile ayrılmış küçük bir resim galerisi, tiyatro gösterileri ve sergilerin gerçekleştiği küçük alanlar olmuştur (Sav, t.y, 1).Sanatçıların mabed dediği, her zaman hafif aydınlatılan bu mekan, aydınlar için de gizemli bir cazibe merkezi olmuştur (Piroğlu, 2021, s.92). Dernek lokalinde etkinliklerin düzenlenmediği akşamlar dernek üyelerinin ve sanatçıların toplanıp yemek yediği, bir şeyler içtiği ve sohbet ettiği bir mekân olmuştur (Sav, t.y, 1).

Kızılay'ın bürokrasi, siyaset ve sanatın merkezi kimliğine sahip olduğu dönemde, semtin kalbinde konumlanan Sanat Sevenler Derneği, sunduğu kültür ve sanat faaliyetleriyle de öne çıkan önemli bir kültür sanat merkezi haline gelmiştir (Çeçen, 2020, s.386). Dernek, ilk yıllarında yöneticilerinin profili dolayısıyla Demokrat Parti ve Adalet Partisi milletvekilleri ile sanat camiasından isimlerin buluştuğu bir lokal işlevi görerek faaliyetlerine başlamıştır. Zamanla farklı siyasi görüşlerden bireylerin, akademisyenlerin, entelektüellerin, sanatçıların, diplomatların ve iş insanlarının uğrak noktası olmuştur. Dernek, kültürel çevredeki saygınlığını hızla artırmış; hatta dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar da zaman zaman derneği ziyaret etmiştir. Üst düzey bir bürokrat olan Munis Faik Ozansoy'un on yedi yıl boyunca Yönetim Kurulu Başkanlığı yapmasının da katkısıyla, derneğe üye bürokratların sağladığı destek ve devletin himayesi sayesinde kısa sürede etkinlik hacmi ve Ankara'nın kültür-sanat yaşamına etkisi önemli ölçüde artmıştır (Çeçen, 2020, s.387).

Sanat Sevenler Derneği lokali aynı zamanda yazar, öykücü, şair, ressam, akademisyen, gazeteci her meslekten sanata gönül vermiş insanların toplandığı bir yer olmuştur. Dernek lokalinde Adalet Ağaoğlu, Adil Doğançay, Ahmet Muhip Dıranas, Ahmet Oktay, Ahmet Telli, Aziz Nesin, Behçet Aysan, Burhan Doğançay, Cahit Külebi, Cemal Süreya, Ceyhun Atuf Kansu, Demirtaş Ceyhun, Edip Cansever, Ekrem Akurgal, Erdal Öz, Gülten Akın, Hasan Hüseyin Korkmazgil, Hikmet Şimşek, İlber Ortaylı, İlhan Berk, Mahmut Makal, Mahmut Tali Öngören, Mehmed Kemal, Metin Altıok, Metin Eloğlu,

Necati Cumalı, Nezihe Meriç, Oya Zaim, Özdemir Nutku, Salah Birsel, Salim Şengil, Sina Akşin, Tarık Buğra,Tomris Uyar, Turgut Uyar, Uğur Kaynar, Uğur Mumcu, Yücel Çakmaklı, Zafer Gençaydın, Zahit Büyükişleyen ve daha nice sanatçı ve yazarın sadece etkinlik düzenlemek için değil akşamları aynı masa etrafında toplanmak için bir araya geldikleri bir çoğunun da üyesi olduğu bir mekan olmuştur (Anonim, 1968e;Piroğlu, 2018, s.96; Ateş, 2021b; Esen, 2023; Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

Görsel 9. Eşref Üren ve Semiha Berksoy Sanat Sevenler Derneğinde(1958)
Kaynak: İmren Erşen Arşivi

Dernek ressam Eşref Üren'in her akşam uğradığı ve köşesinde resim çalışmaları yaptığı, kendisi için adeta bir atölye olmuştur (Ateş, 2021a; İmren Erşen ile kişisel görüşme).

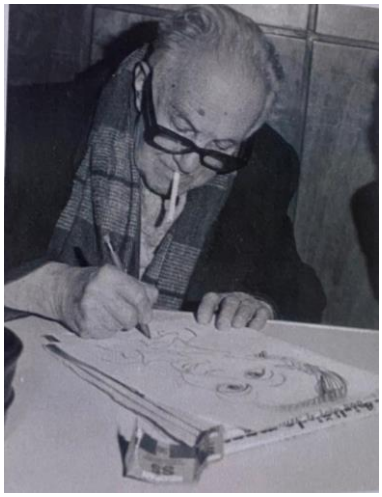

Görsel 10. Eşref Üren Sanat Sevenler Derneğinde
Kaynak: İmren Erşen Arşivi

Kemal Ateş, dernek lokalinde farklı disiplinler ve ideolojilerden gelen sanat sever ve aydınlarla ilgili anılarını şu şekilde aktarmıştır:

> "Mahmut Tali Öngören çok güzel konuşurdu. TRT'de çok önemli görevleri oldu ve bildiğim kadarıyla bir dönem TRT Genel Müdürlüğü de yaptı. Mahmut Tali Öngören biraz eleştirel yaklaştı. Dizilerin kült olduğu bir dönemde Küçük Ağa güzel bir dizi olmuştu. Fikret Hakan oynamıştı, çok da ilgi çeken bir dizi olmuştu. Öyle edebiyattan uyarlanan dizileri de tartışıyorduk biz. Yorgun Savaşçı gibi, bu Küçük Ağa gibi. Mahmut Tali Öngören biraz eleştirel davrandı. O burnundan kıl aldırmayan biri. Sırası gelmeden hemen müdahale etmek istedim. Ben de yönetiyordum açık oturumu. Mesela Yücel Çakmaklı vardı, sağ kesimden gelen çok ünlü bir yönetmendir. Küçük Ağanın sanıyorum yönetmeni oydu. TRT'ye uyarlayan oydu. O daha sönük, daha sessiz, çok öyle hır gür çıkarmaktan hoşlanmayan biriydi. Daha iddiasız konuşmayı seven biriydi. Sanıyorum daha sonra TRT'de tiyatroda, radyo bölümünde müdürlük yaptı. Şimdi hatırlayamayacağım. Ama kısaca biz her kesimden sanatçıya, edebiyatçıya açıktık. O zamanlar böyle kanallar yok, insanlar pek çok şöhreti, sanatçıyı, aydını, entelektüeli bizim Sanat Kurumunda gördü, tanıdı. Soru sorma olanağı buldu. Aziz Nesin gelirdi. Türkiye Yazarlar Sendikası başkanıydı o zaman. Ankaralı yazarlarla edebiyatçılarla Sanat Kurumunda toplantı yapardı Aziz Nesin. Küçük bir salonumuz vardı, orada toplantı yapardı. Çok esprili biriydi. Onun bulunduğu yerde hep o konuşurdu. Çok sevilir, akıcı konuşması vardır. Aziz Nesin'in de bulunduğu bir topluluk var. Bir gün oturuyorlar sütunların da olduğu yerde, koltukların üstünde. Kalabalıkça da bir grup. Biri sonradan geldi. Konuşuyor, güldürüyor, Aziz Nesin'i susturdu. Ya dedim Aziz Nesin'i susturan biri gelmiş. İlgiyle geldim, dinledim. Meğer Mehmet Can'mış. Kadirli Kaymakamı. Daha sonra Adalet Bakanı oldu hatta. Ecevit'in Adalet Bakanı oldu. Yaşar Kemal'in bir romanı vardır, Teneke. Teneke'deki kaymakamın bu zat olduğu söylenir. Aziz Nesin'in de yanında sustuğu bir adamdır. Böyle bir kaymakam. Ne kaymakamlar varmış o zamanlar. Nasıl güzel konuşuyor, nasıl da esprili bir adam. Böyle bürokratlar da gelirdi." (Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024).

Dernek lokali ve düzenlediği etkinlikleri ile İstanbullu[157] sanat sevenlerin de ilgilisi çekmiştir:

> "Ankara'da biz İstanbullulara gıpta ettirecek olgunlukta bir çalışma sürdüren Sanat Sevenler Kulübü var. Burada resim sergileri açılmakta, konferanslar verilmekte, açık oturumlar düzenlenmekte, sanat severlerin her zaman uğradığı, kitaplığından faydalandığı sıcak bir hava esmektedir…İstanbul için de böyle eli yüzü düzgün bir sanat severler yuvası için kim elinden geleni esirgemez?" (Bozok, 1966, s.2).

Fotoğraf sanatçısı İbrahim Demirel, İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda öğrenim gördüğü dönemde, bir sergi vesilesiyle hocasıyla birlikte Ankara'ya geldiğini, bu ziyaret sırasında Sanat Sevenler Derneği'ni gezdiklerini, hocasının mekândan büyük

[157] Tahir Özçelik 14.11.1968 tarihli mektubu ile derneğin İstanbul'da şubesini açma isteğini iletmiş ancak dernek tüzüğüne göre şube açılması imkanı olmadığından talebi kabul edilmemiştir (Anonim, 1968ı, s.1).

ölçüde etkilendiğini ve İstanbul'da benzer nitelikte bir yerin bulunmadığını dile getirdiğini anlatmıştır (İbrahim Demirel ile kişisel görüşme, 19 Nisan 2024). İmren Erşen de İstanbul'dan Ankara'ya gelen sanatçıların lokasyonu itibariyle ilk uğradıkları yerin dernek lokali olduğunu ifade etmiştir (İmren Erşen ile kişisel görüşme, 15 Haziran 2024).

3.3.1. Munis Faik Ozansoy Dönemi (1955-1971)

Dernek tarafından 2001 yılında yayınlanan *Geçmişten Günümüze Sanat Kurumu Ödülleri* kitabında Munis Faik Ozansoy'un fotoğrafına "Sanat Sevenler Derneği Kurucusu" açıklaması ile yer verilmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s.16). Sinan Çitçi'nin *Munis Faik Ozansoy (Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri)* kitabında ve derneğin eski yöneticilerinden olan Kemal Ateş de Aydınlık Gazetesinde 26 Ocak 2021 tarihinde yayınlanan Ankara Sanat Kurumu başlıklı köşe yazısında Munis Faik Ozansoy'un 1952 yılındaki derneğin kurucuları arasında olduğunu yazmıştır (Çitçi, 2013, s. 117; Ateş, 2021). Tez çalışması kapsamında yapılan kişisel görüşmelerde de Munis Faik Ozansoy'un derneğin Ankara'da etkin olmaya başlamasındaki yadsınamaz etkisi ve kurucu üyeler arasında yer aldığı ifade edilmiştir.

Dernek Yönetim Kurulu Kararlarının incelenmesi neticesinde Munis Faik Ozansoy'un 3 Ocak 1955 tarihinde dernek üyesi olduğu ve 30 Mayıs 1955 itibariyle de Yönetim Kurulu Başkanı olarak dernekte görev aldığı ve 1971 yılına kadar bu görevi yürüttüğü tespit edilmiştir (Anonim, 1955ğ; Anonim, 1955h). Derneğin bir lokale kavuşması ile başkan olan ve bu görevi on yedi yıl boyunca yürüten[158], üst düzey bir bürokrat ve şair kişiliği ile dernek etkinlikleri ve derneğin Ankara'nın kültür ve sanat hayatındaki yadsınamaz etkinliğine katkıları nedeniyle bu başlık altında Munis Faik Ozansoy'un hayatı, bürokrat ve şair yönleri hakkında da açıklamalara yer verilmiştir.

[158] Munis Faik Ozansoy'un 1955 yılında Sanat Sevenler Derneği başkanı olduğu bilgisine ulaşılmış, 1971 yılında Paris'e büyükelçi olarak atanmasına kadar bu görevini sürdürdüğü kabul edilmiştir. Her ne kadar 1959-1965 yıllarına ait yönetim kurulu defterlerine tez çalışması kapsamında ulaşılamamış olsa da, bu dönemde başka bir kişinin başkanlık yaptığına dair herhangi bir bilgiye rastlanmadığından, ayrıca süreli yayınlarda bu tarihler arasında da dernek başkanı olarak kendisine atıf yapıldığından 1955-1971 yılları arası Munis Faik Ozansoy'un başkanlık dönemi olarak incelenmiştir.

3.3.1.1.Munis Faik Ozansoy (1911-1975)

Munis Faik Ozansoy, köklü bir şair ailenin mensubudur. Soyunun önemli isimlerinden biri olan büyük dedesi Diyarbakırlı şair İbrahim Cehdi, dedesi ise hem şair hem tarihçi kimliğiyle tanınan Said Paşa'dır. Babası Faik Ali Ozansoy, Servet-i Fünûn ve Fecr-i Âti edebi akımlarının önde gelen şairlerinden biridir; aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nda çeşitli bölgelerde mutasarrıf olarak görev yapmış bir devlet adamıdır (Hazer, 2013, s.1700; Çitçi, 2013, s.12-13).

Munis Faik Ozansoy, 1911 yılında babasının mutasarrıflık yaptığı dönemde Midilli Adası'nda dünyaya gelmiştir. İlk öğrenimini Ecole Moderne'de tamamlayan Ozansoy, 1932 yılında Galatasaray Lisesi'nden mezun olmuştur. Galatasaray'daki öğrencilik yıllarında Nihat Erim, Cihad Baban, Ziyad Ebuzziya, Ziya Osman Saba, Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Veli, Yaşar Nabi Nayır ve Haldun Taner gibi dönemin ileride ünlenecek isimleriyle aynı sıraları paylaşmıştır (Çitçi, 2013, s.22-24). 1935 yılında Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitiren Ozansoy, eğitim için geldiği Ankara'ya babasıyla birlikte yerleşmiş ve kariyerine Türkiye İş Bankası'nda hukuk müşavirliği ve müfettişlik görevleriyle başlamıştır. 1939 yılında Ticaret Bakanlığı'na geçen Ozansoy; burada Kredi Müdür Muavinliği, Şirketler Müdürlüğü, Müfettişlik, Teftiş Heyeti Başkanlığı, Dış Ticaret Daire Başkanlığı ve Müsteşarlık gibi görevlerde bulunmuş ve 1956 yılına kadar bu kurumda hizmet vermiştir. 1957 yılının Eylül ayında Yüksek Murakabe Kurulu üyesi olarak atanmış, kısa bir süre sonra Adnan Menderes'in başbakanlığı döneminde Başbakanlık Müsteşarlığı görevine getirilmiştir. Aynı yıl, 27 Ekim 1957 seçimlerinde Demokrat Parti'den Ankara milletvekili adayı olmuş ancak seçilememiştir. Seçimden hemen sonra, 31 Ekim 1957 tarihinde Başbakanlık Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürü olarak atanmış, ardından Cumhurbaşkanı Celal Bayar döneminde Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği görevini üstlenmiştir. 1960 askeri müdahalesi sonrası Yassıada'ya gönderilen Ozansoy, beş ay tutuklu kaldıktan sonra 13 Kasım 1960'ta serbest bırakılmış, 1961 yılında beraat etmiştir. Beraatinin ardından bir süre işsiz kalan Ozansoy, 1961-1964 yıllarında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başmüşavirliği, 1964-1965 yıllarında ise Ankara Sanayi Odası Genel Sekreterliği görevlerinde bulunmuştur. 1965'te Süleyman Demirel'in başbakan olmasıyla birlikte, 9 Aralık 1965 tarihli kararnameyle tekrar Başbakanlık Müsteşarlığına atanmıştır. Bu

görevini sürdürürken 8 Aralık 1970 tarihinde geçirdiği trafik kazası sonucu beyin sarsıntısı geçirmiş ve sağlık sorunları nedeniyle tedavi amacıyla Paris'e görevlendirilmiştir. Ozansoy, 31 Mart 1975'te Paris'te geçirdiği kalp krizi sonucu yaşamını yitirmiştir[159] (Suver, 1988, s.35). Hizmetlerine duyulan saygının bir göstergesi olarak cenazesi için devlet töreni düzenlenmiş olsa da, dönemin edebiyat dergilerinde ölümüne dair yalnızca birkaç yazı yayımlanmış; hatta Varlık dergisinde ölüm haberi bile yer almamıştır (Çitçi, 2013, s.68).

Munis Faik Ozansoy, Galatasaray Lisesi'ndeki öğrencilik yıllarında çeşitli kulüplerde ve dergilerde aktif olarak görev almış; farklı gazete ve dergilerde şiir ve yazılar kaleme almıştır. Ayrıca milliyetçi ve inkılapçı bir yayın çizgisine sahip olan *Akademi, Galatasaray*[160]*, Marmara*[161] ve *Hisar* dergilerinin yazı ve yönetim kurullarında yer almış; *Bayrak, Çağrı, Çığır, Kaynak, Millet, Resimli Şark* ve *Şadırvan* gibi dergilerde de yazıları yayımlanmıştır (Çitçi, 2013, s.30, 88).

Munis Faik Ozansoy'un şiirlerinde, Yahya Kemal ve Ahmet Haşim'in etkileri belirgin biçimde görülmektedir (Çitçi, 2013, s.95). Tıpkı Yahya Kemal gibi, Ozansoy da *"Türk medeniyetinin esasen bir sohbet medeniyeti"* olduğuna inanmış ve bu nedenle edebiyat meclislerine büyük önem atfetmiştir. Sanatçılar ve sanatseverlerin bir araya geldiği bu meclislerde hem edebi sohbetler yapılmış hem de yeni eserler ve güncel sanat-edebiyat meseleleri tartışılmış; şairler birbirlerinin şiirlerini okuyup değerlendirmiştir. Bu tür

---

[159]Paris'e atandıktan kısa bir süre sonra 12 Mart 1971 Muhtırası verilmiş ve Demirel hükümeti istifa etmiştir. Galatasaray Lisesinden arkadaşı Nihat Erim başbakan olmuştur. Tedavisini yarıda keserek ülkeye dönen Ozansoy, başbakana *"Beni tayin edenleri görevden aldınız, beni alacaksınız ne de olsa! Oysa benim maddi gücüm bu tedaviye devama imkan vermez. Onun için geri geldim."* demiştir. Nihat Erim, Ozansoy'u Paris'e geri göndermiş ve 24.06.1971 tarihinde de Paris'e UNESCO Daimi Temsilcisi sıfatıyla büyükelçi olarak atamıştır (Çitçi, 2013, s.52).

[160]Akademi ve Galatasaray dergisi, Galatasaray Lisesi öğretmen ve öğrencilerinin çıkardığı bir dergidir ve Ozansoy yazı kurulundadır. Her iki dergide öğrenci ve öğretmenlerin yanı sıra Cenap Şehabeddin, Faruk Nafiz Çamlıbel, Ahmet Haşim, Reşat Nuri Güntekin ve Hüseyin Rahmi Gürpınar gibi önemli ilim, fikir ve edebiyat adamlarının da ciddi yazıları, ilmi makaleleri ve röportajları yayınlanmıştır (Çitçi, 2013, s.94).

[161]Babası Ali Faik Ozansoy ile birlikte 1936 yılında Marmara dergisini çıkarırmıştır. Babası derginin yazı işleri müdürü, kendisi de sahibi olmuştur. Baba oğul dergi çıkarmalarının sebebi uzun zamandır değerli dostlarının dergi çıkarmalarını istemesi ve ülkedeki edebiyat ortamından rahatsız olmaları ve güzel edebi eserler ortaya koyma çabaları olmuştur. Derginin yazarları arasında Cenap Şehabeddin, Faruk Nafiz Çamlıbel, Ahmet Bedi ve Mithat Ömer Karakoyun gibi isimlerin de şiir, yazı ve tercümeleri yayınlanmıştır. Dergi muhtemelen parasızlık yüzünden 1938 yılında onuncu ve son sayısıyla yayın hayatına son vermiştir (Çitçi, 2013, s.100).

ortamlar, Ozansoy'un yaşamında önemli bir yer tutmuştur (Çitçi, 2013, s.106). Ozansoy'un, sanatçı dostlarıyla birlikte sıklıkla ziyaret ettiği mekânlar Ankara Palas, Karpiç Lokantası, Kürdün Meyhanesi, İstanbul Pastanesi ve Şükran Lokantası olmuştur (Çitçi, 2013, s.110).

Munis Faik Ozansoy'un on yedi yıl süren Yönetim Kurulu Başkanlığı döneminde, dernek sanatın farklı alanlarında çeşitli etkinliklere ev sahipliği yapmıştır. Dernek tüzüğüne göre derneğe üye olabilmek için, en az iki yıldır üye olan iki kişinin başvuruyu onaylaması ve üyelik talebinin on beş gün süreyle ilan panosunda askıda kalması; bu sürede itiraz gelmemesi şartı getirilmiştir. Ancak bu koşul, 2012 yılında yapılan tüzük değişikliğiyle kaldırılmıştır. Üyelik kabulündeki bu kısıtlama nedeniyle derneğin üye sayısı ve yapısı kontrol edilebilmiş; dolayısıyla dernek, daha kapalı ve sınırlı bir yapıya sahip olmuştur.

Ünsal Piroğlu öğrencilik yıllarında, Munis Faik Ozansoy'un başkanlık yaptığı dönemde Snaat Kurumu'na ilişkin izlenimlerini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Ben öğrenciyken kültürel etkinlikler yapıyordu, ayda bir haftada bir falan. Oraya asıyorlardı. O etkinlik dışında kimse giremiyordu. Munis Faik Ozansoy'du başkanı, o yıllarda Başbakanlık Müsteşarıydı ve Hisar grubu yazarlarından. Hisar grubu etkiliydi o zamanlar. Ben de Hisar dergisinde yazıyordum ve desen yayınlıyordum o yıllarda. Fakat ona rağmen buraya üye olmak çok zordu. Tamamen içe dönük bir kurum, üye potansiyeli çok yüksek. Biraz kapalı kutu. Üye olmanız için üniversite mezunu olmanız şart. Onun dışında iki tane üyenin sizi önermesi, tavsiye etmesi gerekiyor. Ondan sonra sizin isminiz orada asılı kalıyor, bir ay. Bir ay içinde bir kişi size itiraz etsin, giremezsiniz. Kimse itiraz etmezse oradan yönetim kuruluna geliyor, yönetim kurulundan sonra kabul edilirse giriyorsunuz. Şöyle yapılmış o yıllarda, cüzi, belli bir seviyeyi korumaya çalışılmış… Ahmet Muhip Dıranas'ın o meşhur şiirini orada, kendi ağzından dinledim. Ama yakınından değil tabi, uzakta oturuyoruz biz. Oturma sistemi var, localar vardı, o da bir masonik sistemi belki de. Girmek bu şekilde zor. İstanbul'dan önemli o zamanlar. Ankara'nın Cumhuriyetin başkentinin kültür ortamı orada buluşuyor." (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

Görsel 11. Munis Faik Ozansoy ve Fehmi Özçelik Sanat Sevenler Derneğinde
Kaynak: Fehmi Özçelik-Aynur Özçelik Arşivi

Yazar Mehmed Kemal ise Ozansoy dönemine ilişkin şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

> "Sanat Sevenlerin tantanalı dönemi, Munis Faik Ozansoy'un başkanlık ettiği, Piknik'in altındaki lokaldi. Sanat sevenler ve sanatçılarla dolup dolup taşardı." (Kemal, 1994, s.6).

Bu dönemde, Ozansoy'un bürokrasideki konumu itibariyle üst düzey bürokratlar ve siyasiler de derneği sıklıkla ziyaret etmiş, hatta derneğe gelen Cumhurbaşkanı Celal Bayar onuruna dernekte bir yemek tertip edilmiştir (Anonim, 1957c). Yazar Nimet Arzık anılarını anlattığı *Tek At, Tek Mızrak Anılar-2* kitabında derneğin siyasetçiler ile ilişkisini şu şekilde anlatmıştır:

> "Sanatseverler Kulübü. O zaman şık bir yer. Gümüş mangallı (Yümnü Sedes o mangalı hediye etmişti). Bugün parkesi bile kıymık kıymık isyan halinde! Konserler, temsiller verilirdi durmadan. Kimse artık kendisini Devlet sanmıyordu ama bazı alışkanlıklar sürüyordu…Sanatseverlerde müzik faslı bitmişti. İki yaldızlı bir koltuk koymuşlardı, herkesten bir adım öne. Bir tanesi Nilüfer'indi[162]. Fasıldan sonra ferforje bir panonun ayırdığı yan bölmeye geçildi…" (Arzık, 1983, s.53).

Mimar Şevki Vanlı, Munis Faik Ozansoy'un bürokrasideki rolünün dernek etkinlikleri üzerindeki etkisini şu sözlerle ifade etmiştir:

[162] Celal Bayar'ın kızı Nilüfer Gürsoy'dan bahsetmektedir. Ünsal Piroğlu, Celal Bayar'ın kızının dernek lokalinin kuruluşuna yardım ettiğini aktarmıştır (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

> "Sanat Sevenler Derneği, o dönem için pek de sık ve yaygın olmayan ilişkileri sayesinde çeşitli kurum ve kuruluşlardan destek ve maddi teşvikler almış, dernek binasının imkânları sayesinde birçok sergi ve etkinliğe ev sahipliği yapmış ve uzun yıllar Ankara'da sanat etkinliklerini takip eden bireyleri bir araya getiren ortak bir mekân sağlamıştır (Vanlı'danakt. Önsal, 2006, s.94).

Munis Faik Ozansoy'un başkanlık yaptığı dönemde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü tarafından kulübe yardım fonu tahsis edilmiştir. Ayrıca derneğin yayınladığı *Bizden Şiirler* ve *Bizden Nesirler* kitapları, *Lale Gecesi* kitapçığı ve *Haristan* dergisi için bankalardan, kamu kurumlarından ve şirketlerden maddi destekler alınmıştır [163] (Anonim, 1965a). Derneğin "kamu yararına çalışan dernekler"[164] arasına girmesi için 1966 yılında girişimlerde bulunulmuştur (Anonim, 1966c). Dernek bu dönemde, Bakanlar Kurulunun 01.11.1967 gün ve 6-9006 sayılı kararıyla *kamu yararına çalışan* dernekler arasına alınmıştır (21.11.1967 tarihli Resmî Gazete, s.121). Derneğin yeni statüsünü önemseyen dernek yönetimi bundan böyle üyelerin yükümlülüklerini daha titizlikle yerine getirmeleri için uyarıcı bir yazı ile üyelerine bilgilendirme yapmıştır (Anonim, 1967e).

Görsel 12. Sanat Sevenler Derneğinden Kaynak: Fehmi Özçelik-Aynur Özçelik Arşivi

Derneğin sanat ve kültür alanındaki faaliyetlerinin yanı sıra, kurum ve kuruluşlarla ilişkisi, farklı alanlarda da etkisini göstermiştir. Bu bağlamda, Türkiye Barolar

[163] Bu dönemde dernek yayınlarına verdikleri reklam karşılığı maddi destekte bulunan banka, kurum ve kuruluşlar şu şekildedir: Emniyet Sandığı, Ziraat Bankası, Halk Bank, Petrol Ofisi, Etibank, Denizcilik Bankası, Vakıfbank, Emlak ve Kredi Bankası, İş Bankası, Sümerbank, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu, Başak Sigorta, Şeker Bank, Garanti Bankası, Güven Sigorta, Koruma Tarım İlaçları, Türkiye Çimento Sanayi, Türkiye Şeker Sanayi, Gima, Türkiye Petrolleri, Oralet, Yapı Kredi Bankası (Sanat Sevenler Derneği, 1967, s.50-67)

[164] Bir derneğin kamu yararına çalışan derneklerden sayılabilmesi için, en az bir yıldan beri faaliyette bulunması ve derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek üzere giriştiği faaliyetlerin topluma yararlı sonuçlar verecek nitelikte ve ölçüde olması şarttır.

Birliği'nin 1971 yılında ambleminin hazırlanmasına karar vermesi üzerine açılan yarışmanın duyurusu, üniversitelerin ilgili bölümleriyle birlikte derneğe de, üyeleri arasından katılmak isteyenlere duyurulmak üzere iletilmiş, derneğin ikinci başkanı şair ve avukat Fehmi Özçelik amblemi seçecek seçici kurul üyeleri arasında yer almıştır (Türkiye Barolar Birliği, 1972, s.171).

Ozansoy'un başkanlığı döneminde dernek lokaline yönetim kurulu üyesi şair Sunullah Arısoy'un girişimleriyle bir kütüphane de kazandırılmıştır (Anonim, 1965a). Dernek kütüphanesi yıllar içinde yayınevlerinin kitap bağışları ile genişletilmiştir.

Dernek zaman zaman yurt dışından gelen sanatçıların ve akademisyenlerin de uğrak yeri olmuştur (Çitçi, 2013, s. 120). Bunlar arasında Yeni Roman Akımının temsilcisi *Michel Butor* Ankara'ya geldiğinde Sanat Sevenler Derneğine de uğramış ve kendisi için 10 Mart 1095 günü düzenlenen toplantıda bir konuşma yapmıştır (Anamur, 1965, s.2).

Sanat Severler Kulü
ve
Türk-Fransız Kültür Derneği
Başkanı
Munis Faik Ozansoy
10 Mart 1965 Çarşamba günü saat 18.30 da
Sanat Severler Klubünde terliplenen
tanınmış Fransız yazarı
M. Michel Butor
ile
tanışma toplantısına şeref vermenizi
rica eder.

Görsel 13. Michel Butor Etkinliği Davetiyesi Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi

3.3.2. Munis Faik Ozansoy Sonrası Geçiş Dönemi (1971-1976)

31 Ağustos 1971 tarihinde Munis Faik Ozansoy'un büyükelçi olarak Paris'e gitmesi nedeniyle Ozansoy'un başkanlığı döneminde dernek yönetiminde görev alan Hisar Dergisi şairlerinden, avukat Fehmi ÖzçelikYönetim Kurulu Başkanlığını devralmıştır (Anonim, 1971d). Sonrasında 15 Mayıs 1972'de yapılan yeni yönetim kurulu seçimlerinde Ozansoy döneminden hiç kimse dernek yönetiminde görev almamıştır.

Yeni Yönetim Kurulu Başkanı Cihat Bilgehan olmuştur. Avukat, eski Adalet Partisi milletvekili ve Milli Eğitim Bakanı olan Bilgehan, ilerleyen dönemde de Maliye Bakanı olarak görev yapmıştır (Anonim, 1972d; TBMM, 2010, s.781).
Cihat Bilgehan'ın Yönetim Kurulu Başkanlığındaki yeni dönemde, üye olmayan ve şöhrete ulaşmış sanatçılara lokale serbestçe girebilmeleri için özel giriş kartı verilmiş, Yönetim Kurulunca belirlenen miktar üzerinden konser, konferans ve eleştirilere ücretli katılım sağlanması şeklinde yenilikler yapılarak derneğin dışarı açılımı sağlanmıştır (Anonim, 1972d).

Cihat Bilgehan döneminde başkan yardımcılığını Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Kemal Baytaş yapmıştır. Gazeteci Güneri Civaoğlu 23 Eylül 2003 tarihli Milliyet Gazete'sindeki köşesinde Kemal Baytaş ile birlikte Sanat Sevenler Derneği anılarını şu sözlerle anlatmıştır:

> "Kemal Baytaş'la Ankara Sanatseverler Kulübü'nde tanışmıştık. Baytaş Ankara'nın en popüler isimlerinden biriydi. Ve dönemin opera, tiyatro, bale, resim sanatçıları, birkaç gazeteci, yazar her akşam Sanatsevenler Kulübü'nü mekân tutmuşuz. Orada buluşulur, laflanır, geceye bir yerlerde devam edilirdi..."(Civaoğlu, 2003,s.2).

Cihat Bilgehan döneminde Yönetim Kurulu üyesi olan ve 1976 yılında kadar yönetimde kalan TED Ankara Koleji edebiyat öğretmeni Rükzan Günaysu, bu geçiş döneminin önemli figürlerinden biri olmuştur. Adalet Ağaoğlu, derneği uzun yıllar Rükzan Günaysu'nun yönettiğini, yeni oynanan oyunlar hakkındaki görüşleri açıklama ve edebiyat panelleri, okunan romanlar hakkındaki görüşlerin hep onun sayesinde gerçekleştiğini ifade etmiştir (Ağaoğlu'ndan akt. Tonga, 2018, s.61). Okuldaki öğrencilerini de derneğin etkinliklerine katılmaları için teşvik etmiş ve öğrencilerinin yetişmesine ve kültür ve sanat alanında dağarcıklarının gelişmesini sağlamıştır (Aktaş, 2011, s.58; İmren Erşen ile kişisel görüşme, 15 Haziran 2024).

Görsel 14. Rükzan Günaysu Sanat Sevenler Derneğinde Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi

Cihat Bilgehan'dan sonra eski Yüksek Denetleme Kurulu Üyesi Kamuran Ardıç, Adalet Partisi eski milletvekili Ahmet Demir Yüce ve yeniden Fehmi Özçelik yönetim kurulu başkanı olarak görev yapmıştır (Sayıştay, 2012, s.174). Genç kadro yönetimi devralana kadar yönetimde kalan ve yılda bir değişen yönetim döneminde dernek etkinlikleri aksatılmadan hatta artırılarak devam etmiş olsa da yönetim kurulu üyelerinin istifası ve değişimi ile geçen bir dönem olmuştur (Anonim, 1973c).

3.3.3.Genç Kadro Yönetimde (1976-1986)

17 Mayıs 1976'da yapılan yönetim kurulu seçimlerini öykü yazarı, avukat ve bir dönem CHP milletvekilliği yapmış olan Necdet Ökmen başkanlığındaki genç bir kadro kazanmıştır (TBMM, 2010, s.992; Sanat Sevenler Derneği, 1977, s.1). Necdet Ökmen'den sonra Yönetim Kurulu Başkanı olan ve 1986 yılına kadar bu görevi yürüten akademisyen Anıl Çeçen, bu değişimi *"sonraki yıllarda sanat alanında ortaya çıkan genç ve dinamik hareketlilik, Türkiye'deki sanat dünyasını burjuvazinin hareketsizliğinden çekip alarak halkçı gençliğin hızlı hareketliliğine doğru taşımıştır"* şeklinde yorumlamıştır (Çeçen, 2020, s.390).

Bu genç kadro içinde olan Ünsal Piroğlu yönetime gelişlerini şu sözlerle anlatmıştır:

> “1976 falandı. CHP senatörü Necdet Ökmen vardı. Aynı zamanda öykücü, uluslararası ödül falan almıştı. O da Ankara’ya gelmişti, onun başkanlığında biz girdik, giriş o giriş. İlk önce bunlar genç, çalışırlar dediler, biz kazandık… Ondan sonra biz artık Sorbonne’da okuyan sonra Türkiye’ye gelen isimleri falan üye yaptık. Biz biraz kamuya açtık diyebiliriz derneği. Eski ekibe karşı kazandık. Mesela Ergun Sav, Atilla Sav’ın kardeşi, onlar falan adaydı. Fakat biz çoğunluğu ele geçirince onlar ayrıldı.” (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

Genç kadronun yönetime gelmesinin ardından, Necdet Ökmen’den sonra Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini üstlenen Anıl Çeçen, Sanat Kurumu’nun Tuna Caddesi’ndeki lokalden tahliye edilmesinin ardından görevinden istifa etmek zorunda kalmış; ancak bu süreçte derneğin şekillenmesinde en önemli aktörlerden biri olmuştur. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi olan Çeçen, 27 Mayıs 1960 İhtilali sonrasında Behçet Kemal Çağlar öncülüğünde kurulan “Türk Kültür Derneği”nin, 21 Nisan 1963’te gerçekleştirilen olağanüstü kurultayla “Halkevleri Derneği” adını almasının ardından, bu kurumda 1974–1975 yıllarında genel sekreterlik, 1975–1977 yıllarında ise genel yönetim kurulu başkanlığı görevlerini yürütmüştür. 1990 yılında ise arkadaşlarıyla birlikte Atatürkçü Düşünce Derneği’nin kuruluşunu gerçekleştirmiş; derneğin ülke genelinde örgütlenmesini sağlayarak üst düzey görevlerde bulunmuştur (Çeçen, 2000, s. 233–237, 441).

Bu yeni dönemde derneğin yıllık çalışmaları rapor halinde yayınlanmıştır. Bu raporlarının 1994 yılına kadar yani Göl Gazinosuna taşınana kadar yayınlanmıştır.1976 yılında genç bir kadronun yönetime gelmesi ile birlikte dernek dışa dönük bir misyon içinde üye potansiyelinde ve sanatsal etkinliklerinde önemli bir hareket başlamıştır (Piroğlu, 2021, s.93). Genç kadronun yönetime gelmesi ile birlikte dernek üyeliklerine ve etkinliklerinde Ahmed Arif, Atilla İlhan, Ayşegül Yüksel, Aziz Nesin, Bozkurt Kuruç, Cemal Süreya, Erhan Gökgücü, Erhan Karaesmen, Emre Kongar, Ertuğrul Özkök, Gülten Akın, Hasan Hüseyin Korkmazgil, Murat Belge, Nahit Eruz, Rauf İnan, Rüştü Asyalı, Şahin Yenişehirlioğlu, Tamer Levent, Yücel Erten vb. birçok önemli isim katılmıştır (Piroğlu, 2021, s.93).

Genç kadronun yönetimde olduğu Tuna Caddesindeki on yıllık dönem etkinliklerin niteliksel ve niceliksel olarak artış gösterdiği bir dönem olmuştur. Düzenlediği nitelikli

etkinliklerle Ankara'nın kültür ve sanat hayatının en üretken oluşumu olan dernek, yapısal bir dönüşüm geçirme niyetiyle isim değişikliğine gitmiştir.

3.3.3.1. Derneğin İsim Değişikliği: Sanat Kurumu Derneği (1981)

Sanat Sevenler Derneği'nin 1979 yılı Haziran ayında hazırlanan 28. Genel Kurul Çalışma Raporu'nda**,** derneğin faaliyetlerinin artmasıyla birlikte, devletin ve diğer resmî kurumların yerine getirmesi gereken bazı görevlerin kamuoyu tarafından dernekten beklendiği ifade edilmiştir. Raporda bu beklenti şu sözlerle ifade edilmiştir:

> "Eskişehir, Bursa, İzmir gibi çeşitli kentlerden kendi şehirlerinde Sanat Sevenler Derneği kurma talepleri gelmektedir. Dernek, bu noktada bir yol ayrımına gelmiş; ya tüzüğünü değiştirerek federatif bir yapıya geçip farklı şehirlerde şube açma yoluna gidecek ya da başkent Ankara'da bir kültür merkezi kimliğiyle kurumsallaşmayı tamamlayacaktır. Her iki senaryoda da, derneğin değişen koşullara uyum sağlayacak yeni bir yapıya kavuşabilmesi için tüzük değişikliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda gerekli hazırlıklar ve ilgili yerlerle görüşmeler sürdürülmektedir. Uygun imkânların sağlanmasının ardından, olağanüstü bir kongre ile tüzük değişikliğine gidilecek ve dernek Türkiye'nin güncel gereksinimlerine uygun bir biçimde yeniden örgütlenecektir." (Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.4).

Sonrasında Cumhuriyet Gazetesinin 30 Mayıs 1981 tarihli *Sanatsevenler Derneği Bir Soruşturma Yapıyor* başlıklı haberinde Anıl Çeçen'in aşağıdaki açıklamalarına yer verilmiştir:

> "Dernek başkanı Anıl Çeçen yaklaşık üç yüz kültür ve sanat adamına mektup göndererek Türk sanat dünyasında örgütlenmenin nasıl olması gerektiğine dair görüşlerini sordu. Çeçen otuz yılını dolduran, Ankara'nın en eski kültür ve sanat kurumlarından olan derneğin eski yapısıyla devam etmesi yerine değişen koşullar ve toplumsal yapı göz önünde bulundurularak yeni bir tüzük hazırlayarak yeni bir yapı oluşturmaya çalıştıklarını, bu değişiklik için ilgili kültür ve sanat adamlarına ve ilgili çevrelere başvurduklarını ifade etmiştir" (Anonim, 1981k, s.4).

Varlık Dergisinin Mart 1981 tarihli 882. sayısında Yönetim Kurulu Başkanı Anıl Çeçen, Ali Dündar'a verdiği röportajda aşağıdaki açıklamalarda bulunmuştur:

> "Sanat Sevenler Derneği Ankara'nın önde gelen kültür merkezi olarak her ay yaklaşık on dolayında kültür ve sanat içerikli programı başkent halkına sunuyor. Bir kamu kuruluşu sorumluluğu altında Türk kültür ve sanat yaşamının sorunlarına değişik açılardan eğiniliyor ve tüm sanat-yazın çevreleriyle sıkı ilişki kurulmasına

> özen gösteriliyor. Kamu yararına bir kültür kurumu olarak Derneğin "Türk Sanat Kurumu" adı altında yeniden örgütlenmesi için hazırlıkları tamamladık ve Atatürk yılı içinde bu köklü dönüşümü gerçekleştirmeyi umuyoruz." (Çeçen'den akt. Dündar, 1981, s.8).

Anıl Çeçen, Kültür ve Politika kitabından derneğin isim değişikliğinin nedenlerini şu şekilde ifade etmiştir:

> "Bu arada derneğin çalışmalarında yer alamayan ya da dernek ödülleri dağıtım sisteminde ödül alamayan bazı sanat ve kültür çevresinin insanları dernek çalışmaları ile ilgili olarak çeşitli dedikodular üreterek başkentin önde gelen bu sanat kuruluşunu halkın gözünden düşürmeye yönelmişlerdir. Bunların içinden çıkan bazı olumsuz sanat ve düşün adamları Sanat Sevenler Derneği'ni, sanatçı sevenler derneği olarak karalamaya çalışması üzerine, dernek olağanüstü bir genel kurul toplantısı yaparak bir tüzük ve isim değişikliğine giderek Sanat Kurumu adını almıştır. Devletin ilgili birimlerinin desteği ile kurulmuş olan bu sanat kurumunun daha ciddi bir ortamda çalışması için sanatı sevme dönemi geride bırakılarak sanat adına kurumsal hizmetler vermek üzere yeniden yapılanma yoluna gidilmiştir" (Çeçen, 2020, s.388).

Yukarıda değinilen sürecin sonunda 28 Haziran 1981 günü yapılan 30. Genel Kurul toplantısında gerekleştirilen tüzük değişikliği ile derneğin adı "Sanat Kurumu Derneği" olmuştur (Anonim, 1981j, s.4).

Sanat eleştirmeni Kaya Özsezgin, isim değişikliğinin pek verimli olmadığını, dernekte görev aldığı yıllarda yakından gözlemlediğini şu sözlerle anlatmıştır:

> "Aralarında bürokratların ve iş adamlarının da bulunduğu bir kesim için kurum, neredeyse bir buluşma ve sohbet olanağı açısından değerlendiriliyor, sanat etkinlikleri giderek arka planda kalıyordu" (Özsezgin, 2012).

Anıl Çeçen'in başkanlığı döneminde yönetim kurulu üyesi olarak görev yapan Kemal Ateş, isim değişikliğinin en önemli sebeplerinden birinin Anıl Çeçen'in derneği Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu benzeri bir yapıya kavuşturma arzusu olduğunu ifade etmişlerdir (Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024; 15 Haziran 2024)

Ünsal Piroğlu, derneğin verdiği hizmetleri göz önünde bulundurarak isim değişikliğini şu sözlerle anlatmıştır:

> "Aydın bir kültürel kurum olarak görmek istedik. Cumhuriyetin sanat kurumu olmasını istedik ama tutucu bir şekilde yapmadık bunu. Herkesi çağırdık biz oraya, herkesi konuşturduk." (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

3.3.3.2. Derneğin Otuz İki Yıllık Mekânından Tahliyesi (1986)

Dernek Yönetim Kurulu Karar defterlerinde ve Genel Kurul Faaliyet Raporlarında derneğin kurulduğu günden itibaren mali sıkıntılar yaşadığı ve dernek lokalinin mülk sahibi Sosyal Sigortalar Kurumuna kira borçlarını ödemekte zorlandığına dair bilgilere ulaşılmıştır. Derneğin en önemli gelir kaynağı lokal işletmesinin geliridir. Bu duruma ve gelir yetersizliğine dikkat çekmek amacıyla Yönetim Kurulu Başkanı Anıl Çeçen 14 Temmuz 1979 tarihli Cumhuriyet gazetesinde *"İçki ve Kültür"* başlıklı bir yazı yayınlamış ve derneklerin zorlaşan ekonomik koşullar altında yaşayabilmesi için yasal değişiklik yapılması gerektiğini anlatmıştır (Çeçen, 1979, s.8).

Derneğin Yönetim Kurulu Üyesi ve Organizasyon Kolu Başkanı Necmiye Önder de *Sesimiz* Dergisinin Şubat 1980'de yayınlanan 127. sayısına verdiği röportajda, derneğin mali sıkıntılarını ifade etmiştir. Derneğin üye aidatlarının yetersizliğinden yakınmış ve derneğin kapanmaması için çaba gösterdiklerini anlatmıştır. Kültür olaylarının evi olan derneğe Kültür Bakanlığının eğilmesini istediğini, politik yönü ne olursa olsun kültür yöneticilerinin aralarında olmasını özlediklerini, sanatın ve kültürün dilinin ayrılmayacağını dile getirmiştir (Önder, 1980, s.15).

Görsel 15. Güney Haştemoğlu, Süleyman İzbul, Nazmiye İzbul, Necmiye Önder
Kaynak: Sanat Kurumu Arşivi

Derneğin lokal işletmesinden elde edilen gelirlerin yanı sıra, başlıca gelir kaynakları arasında üye aidatları; lokalin kokteyl, yemekli toplantı ve nişan organizasyonları amacıyla kiraya verilmesinden sağlanan gelir; sergi ve temsiller için salonu kullanan sanatçı ve kurumlardan alınan kira bedelleri; balo ve yemekli toplantılara katılım ücretleri; yılbaşı balosunda satılan *Haristan* dergisinin geliri ile üye ressamların sergilerinde satılan eserlerden elde edilen kazançlar yer almaktadır. Ayrıca, gümrükte kalan eşyaların alınıp satılmasıyla sağlanan gelir, düzenlenen gezi organizasyonlarından elde edilen kâr ve dernek yayınları için alınan sponsorluklar da derneğin finansal kaynakları arasında yer almıştır[165]. Kültür Bakanlığından Sanat Kurumu'na sadece Mesut Yılmaz Kültür Bakanı olduğu dönemde maddi destek sağlanmıştır (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024; İmren Erşen ile kişisel görüşme 15 Haziran 2024).

[165]1952-2023 yılları arasında ulaşılan Dernek Yönetim Kurulu Kararlarının ve yıllar içinde değişikliğe uğrayan dernek tüzüğünde yer alan düzenlemelerin derlenmesi sonucu dernek gelirleri ile ilgili açıklamanın dayanağını oluşturmaktadır. Mali sıkıntılar yaşayan dernek Cumhurbaşkanlığı onuruna düzenlenmekte olan her türlü sportif müsabakalardan elde edilecek hasılattan Türkiye Kızılay Derneği, Yardım Sevenler Derneği gibi pay almak için Gençlik ve Spor Bakanlığı nezninde teşebbüste bulunmuş ancak bir sonuç alamamıştır (Anonim, 1972e, s.1).

Görsel 16. Semiramis Uyar-Sait Sökmen Nişan Töreni Kaynak: Sanat Kurumu Arşivi

Derneğin, kira bedelini ödeyememesi nedeniyle otuz iki yıl boyunca faaliyet gösterdiği lokalinden çıkmak zorunda kalması, tez kapsamında görüşülen katılımcılar tarafından üzüntüyle anılan bir olaydır.

Derneğin yoğun bir şekilde etkinlik gerçekleştirmesi ve etkinlik yapılırken lokalde satışın kapalı olması nedeniyle gelir elde edilememesinin tahliyenin önemli bir nedeni olduğunu Ünsal Piroğlu şu sözlerle anlatmıştır:

> "Etkinlik olunca büfe kapalı, büfe kapalı olunca gelir olmuyor. Kirayı nasıl ödeyeceğiz, çok zorlanıyorduk, nitekim o yüzden bir hata yaptı arkadaşımız, o yüzden kapandı derneğin esas mekânı. Orası SSK'nındı. Çok sıkışınca arıyorduk onları, eyvah falan, onlar hallediyordu." (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) ile kira konusunda başlayan çatışmalar 1972 yılına uzanmaktadır. Yüksek kira artışı nedeniyle yönetim kurulu girişimlerde bulunmuş ancak bir sonuç alamamıştır (Anonim, 1972g). Devamında da SSK, 1973 yılı başında derneğe karşı kira ücretinin tahsili amacıyla dava açmıştır (Anonim, 1973b). 1984 yılına gelindiğinde SSK tarafından kira ücreti yüzde sekiz yüz artırılınca bu artışa derneğin itirazı nedeniyle SSK tarafından derneğe karşı kira tespit davası açılmıştır (Anonim, 1984c; Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.21). Davadan tahliye kararı çıkmış ancak tahliye kararını kaldırmak üzere bir ödeme planı hazırlaması konusunda yönetim kurulu kararı alınmıştır (Anonim, 1985b). Tez çalışması kapsamında ödeme planına uyulup uyulmadığına dair bir bilgiye rastlanmamıştır. Ankara İcra Dairesince verilen tahliye

kararına üç gün içinde itiraz edilmesine yönelik 20 Ocak 1986 günü alınan Yönetim Kurulu kararına rağmen birkaç gün sonra dernek tahliye edilmiştir (Anonim, 1986b).

Derneğin lokalden icra marifetiyle çıkarılmasından kısa bir süre sonra 30 Ocak 1986 günü Yönetim Kurulu Başkanı Anıl Çeçen görevinden istifa etmiştir (Anonim, 1986c). Konu 1 Şubat 1986 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde şu şekilde aktarılmıştır:

> "Sosyal Sigortalar Kurumunun eski bir borcu öne sürerek Ankara Sanat Kurumu'nu icra yoluyla boşalttırması üzerine, kurum başkanı Anıl Çeçen olayı protesto etmek amacıyla görevinden istifa etti. Bilindiği gibi icra memurları eşliğinde Sanat Kurumu'na gelen yirmi kadar SSK işçisi kurumun sandalyelerini kapının önüne koymuştu. Sanat Kurumu As Başkanı Şevki Akıncı, SSK'nın 2 yıl önce kurumu tahliye kararı aldığını ve kararı kendilerinin haberi olmadan tebliğ ettiğini söyledi. SSK'lı işçilerin kurumda yol açtıkları zararı mahkeme aracılığıyla belirlediklerini belirten Akıncı, kurumun son durumunu göstermek için Kültür ve Turizm Bakanını davet ettiklerini, ancak Bakan'dan hiçbir cevap alamadıklarını ifade etti. Akıncı "Konu her yönüyle Türk kültür ve sanatına yapılmış bir darbedir" dedi (Anonim, 1986a, s.4).

Dernekte Yönetim Kurulu üyesi olarak da görev yapan yazar Kemal Ateş, *Küskün Fotoğraflar* kitabında yer alan *Sanat Tutkunları Derneği* başlıklı öykü ile Sanat Kurumu Derneğindeki anılarını karakterlerin isimlerini değiştirerek anlatmış ve dernek lokalinin tahliyesine de öyküde yer vermiştir (Ateş, 2021a; Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024). Kemal Ateş, kitabında derneğin otuz iki yıllık lokalinden tahliyesini şu şekilde anlatmıştır:

> "…Kırk yıllık dernek sokağa atılıyordu, bütün eşyası dışarıdaydı. Koltuklar, sedirler, demir ayaklı, üzeri çinili kocaman sehpalar, bar önündeki yüksek tabureler, tezgahlar, aynalar, avizeler, vitraylar, çevredeki binaların yarı büyüklüğünde harman olmuştu. Hele Kütahya işi üstü çinili sehpalara, yıllar sonra düşkün bir dosta bakar gibi baktı. Üyeler eşyaların çevresinde kalakalmışlardı. Yeni gelenler önce gelenlerden bir şeyler öğrenmeye çalışıyorlardı. Kira borcu yüzündenmiş…Derneğin bilinen eski bir sorunu…Herkes uzak yakın, bir sürü hedef gösteriyor öfkeli kalabalığa. Ancak işin öncesini sonrasını yakından bilenlere göre çıbanın başı başkan Akil Esen'di. Öteden beri hep istifa etmesi, ayrılması, aday olmaması istenen başkanın yıllarca direndikten sonra dernek sokağa atılır atılmaz ayrılıvermesi, onu savunacak tek bir insan bile bırakmamıştı geriye…"(Ateş, 2005, s.20-21)

Lokalin tahliyesinden sonra 29 Haziran 1986 günü gerçekleşen 35. Genel Kurul Raporunda ise Yönetim Kurulu tarafından tahliye ile ilgili bir açıklama yapılmıştır:

> "Kurum'un böyle bir sıkıntıyı yaşamasında kendi yapısının bir ölçüde etkili olduğu kabul edilse bile, kendi dışında gelişen düşüncelerin ve ilişkisi olan kamu kurumlarının önemli etkileri olduğu yadsınamaz. Yansız bir gözle ve amaç dikkate alınarak bakıldığında, olabildiğince desteklenmesi gereken Kurumu, içinde oturduğu binadan apar topar ve devlet gücüyle dışarı çıkaran anlayış, hangi gerekçe ileri sürülürse sürülsün ve Kurumun kendi yapısından ileri geldiği öne sürülebilecek hangi hata ya da eksikler neden olarak gösterilirse gösterilsin, asla kabul göremez, görmemelidir de...Kurumun o zamanki başkanı bu duruma yol açtığı gerekçesi ile ilgili kuruluşları protesto ederek Başkanlıktan ve Yönetim Kurulundan istifa etmiştir." (Sanat Kurumu Derneği, 1986, s.3).

Dernek, SSK lokalindeki tarihi ve sanat değeri yüksek çini yapıtların tespiti için dava açmış ve çini yapıların değeri aralarında Adnan Turani'nin de yer aldığı bilirkişi heyetince son Türk çinileri olarak tespit edilmiştir (Anonim, 1986d; Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024). Çini sütun ve şömine kaplamalarının tarihi ve antik değeri nedeni ile mal sahibi olan SSK tarafından yıkımını önlemek için Kültür Bakanlığı ve ilgili mercilerle girişimlerde bulunulmuştur (Anonim, 1987a). Derneğin girişimleri neticesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı Müzeler ve Eski Eserler Genel Müdürlüğünden alınan 22.10.1987 tarihli yazı ile çinilerin tarihi eser olmadığı, ancak Bakanlığa ücretsiz devri halinde Etnografya Müzesinde muhafaza edilebileceği bildirilmiştir. Dernek yönetimi tarafından bu çinilerin muhafaza edilmesi imkanı bulunmadığından çinilerin yok olmaması için Bakanlığın teklifi kabul edilmiştir (Anonim, 1987b). Mekânın "Geleneksel Türk Evi" olarak düzenlenip korunması ve sanat etkinliklerine tahsis edilmesi hususunda derneğinKültür Bakanlığına sunduğu proje ise reddedilmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.9; Piroğlu, 2021, s.95; Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

3.4. YENİ MEKÂNDA YENİLENEREK VAR OLMA ZAMANI: KIZILAY ADAKALE SOKAK DÖNEMİ (1986-1994)

Sanat Kurumu mekansız kalınca Şubat 1986 itibariyle yeni bir lokal bulana kadar etkinliklerini Selanik Caddesi No:76 adresindeki Metropol Kültür-Sanat Eğlence Sitesinde devam ettirmiş, dernek merkezi olarak da Menekşe Sokak No:30/21 kullanılmıştır (Anonim, 1986c; Anonim, 1986ç). Sanat Kurumu otuz iki yıllık lokalinden tahliye edildikten yaklaşık bir ay sonra 3 Mart 1986 itibariyle Kızılay

Adakale Sokak 21/A adresine taşınmıştır. (Anonim, 1986e; Sanat Kurumu Derneği, 1986, s.8).

Yeni lokale eski lokalden getirilen kanepe, koltuk, masa ve sandalyeler onarıma verilmiş, hemen tamamının yüzleri yenilenmiştir. Çini tablo ve 4 adet vitray duvarlara monte edilmiş, bir duvara yaklaşık 12 metre uzunluğunda bir resim çalışması gerçekleştirilmiştir. Yeni lokal için içki ruhsatı da alınmıştır. Yeni lokale çıkıldıktan sonra lokal yeni mekânında faaliyetlerine kaldığı yerden devam etmiştir. Sanat Kurumu'nun yeni lokalinin açılış töreni protokol mensupları, basın mensupları, kültür ve sanat insanlarının katılımı ile gerçekleşmiş ve açılışı TBMM Başkan Vekili Halim Aras yapmıştır (Anonim, 1989a; Anonim, 1989ç; Sanat Kurumu Derneği, s.8). Yeni mekanda var olma çabalarına rağmen Atilla Sav, yeni mekan ile birlikte büyülü ortamın yok olduğunu ifade etmiştir (Sav, t.y.,s.2).

1951 yılından beri Ankaralı sanatseverlere hizmet eden Sanat Kurumu, 4 aylık aradan sonra Adakale Sokak'taki yeni binasında hizmete açıldı.

Sanat Kurumu yeni binasında

Görsel 17. Adakale Sokaktaki Dernek Lokali Açılışı Kaynak: Gazete kupürü, Sanat Kurumu Arşivi

Sanat Kurumu yeni binasına taşındıktan sonra SSK ile kira borçlarından dolayı icralık olmuş, lokalini boşalttıktan sonra da SSK'ya kira ödemeye devam etmiştir. Bu durumun yol açtığı mali çıkmazdan ressamların bağışladığı tabloların İstanbul ve Ankara'daki müzayedelerde satışından elde edilen gelir, bankaların etkinlik bültenlerine verdikleri reklamların ücreti, Kent-Koop yardımı ve çeşitli kurumlardan gelen yardımlarla galip çıkılmıştır. Sanat Kurumu'nun "yok olma-var olma" sürecinde destek olan ressamlara

teşekkür amacıyla 9 Kasım 1989 günü “Ressamlara Şükran Günü” niteliğinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut’un da katıldığı bir kokteyl gerçekleştirilmiştir. (Anonim, 1988b; Anonim, 1988c; Anonim, 1989a; Anonim, 1989b; Anonim, 1989c; Anonim, 1989d; Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024).

Sanat Kurumu’nun sekiz yıl kaldığı yeni mekânında Yönetim Kurulu Başkanlığı görevleri; Tuna Caddesi döneminde de yönetim kurullarında yer alarak dernek çalışmalarına aktif biçimde katılan İmren Erşen, Ünsal Piroğlu, Şevki Akıncı ve Cihat İleri ile birlikte, ilk kez yönetimde görev alan Halil Say ve İsmail Gümüş tarafından yürütülmüştür. Sanat Kurumu yeni mekânında da kira ücreti nedeniyle sorunlar yaşaması nedeniyle etkinliklerine uygun bir mekan tahsisi arayışı ile Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Murat Karayalçın ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Murat Karayalçın tarafından İstiklal Mahallesi Birlik Sokakta bulunan bir mekân önerilmiştir. Dernek yönetim kurulu tarafından da dernek etkinlikleri için uygun bir ortam olarak belirlenen mekanla ilgili sürecin tamamlanması umulmuş ancak bir sonuç alınamamıştır (Anonim, 1993a).

Sanat Kurumu’nun kuruluşundan itibaren karşılaştığı en temel sorun kira ödemeleri olmuştur. 1994 yılına gelindiğinde, dernek kira bedellerini karşılayamaz duruma gelmiş; yıllık üye aidatlarının yalnızca bir aylık kirayı karşılayabildiği bu dönemde, Yönetim Kurulu tüm enerjisini kira ödemelerini sürdürebilmek için harcamak zorunda kalmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1994, s.5). Söz konusu dönem, Türkiye'de koalisyon hükümetlerinin iktidarda olduğu, siyasi belirsizliklerin, ekonomik krizin ve terör olaylarının yoğun olarak yaşandığıve genel olarak “karanlık bir dönem” olarak nitelendirilmektedir. Bu olumsuz koşullar Sanat Kurumu’nun mali yapısını da derinden etkilemiş ve kira ödeyemez hâle gelmesine yol açmıştır. Sanat Kurumu’nun mekân sorununa çözüm bulunması amacıyla Kültür Bakanlığı ile yapılan görüşmeler sonucunda olumlu bir gelişme yaşanmış; Bakanlık, Gençlik Parkı içinde yer alan Göl Gazinosu’nu 18 Mayıs 1994 tarihinde Sanat Kurumu’na tahsis etmiştir. Bu gelişme üzerine Sanat Kurumu, Adakale Sokak’taki merkezinden taşınmıştır.

3.5. SİYASİ VE BÜROKRATİK MÜCADELENİN ORTASINDA, DAVALARIN GÖLGESİNDE YILLAR: GENÇLİK PARKI GÖL GAZİNOSU DÖNEMİ (1994-2012)

Mali güçlükler nedeniyle Adakale Sokaktaki merkezinden de çıkmak zorunda kalan Sanat Kurumu, dönemin siyasi konjonktürü ile dernek yönetiminin aynı düzlemde buluşması sayesinde 18 Mayıs 1994 tarihi itibariyle ücretsiz kullanabileceği bir lokale sahip olmuştur. 1994 yılında Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP)li Fikri Sağlar'ın Kültür Bakanlığı döneminde Sanat Kurumu Derneği'nin, Kültür Bakanlığına 24 Mart 1994 günü yaptığı resmi başvuru üzerine Bakanlıkça 10 Nisan 1994 günü alınan Komisyon Kararı doğrultusunda Milli Komite'ye ait olan ve kullanım hakkı Kültür Bakanlığında bulunan Gençlik Parkı içindeki Göl Gazinosu,*"Milli Komite kararı gereği yıkılıncaya kadar geçecek süre içinde kullanılmak üzere"* Sanat Kurumu Derneğine 18 Mayıs 1994 tarihli Protokol ile ücretsiz olarak tahsis edilmiştir[166] (Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.5-15).

Gençlik Parkı, Atatürk'ün çağdaş toplum hedefinin bir parçası olarak Herman Jansen'in 1932'de başlayan Ankara İmar Planı'nda yer almış ve 19 Mayıs 1943'te açılmış, 260 bin metrekarelik alanıyla kentin en büyük parkı olmuştur (Memlük, 2017; Dinçer, 2017). Park, açılışından 1950'lere dek yeşil alanları ön planda tutan bir tasarımla kullanılmıştır. 1950-1970 arası dönemde ise eğlence mekânları öne çıkmış, park orta sınıfın eğlence anlayışını yansıtan bir merkeze dönüşmüştür. Park içindeki gazinolar eğlencenin simgesi olmuş; Göl Gazinosu önce "alafranga" müziklere ev sahipliği yaparken 1950'lerin sonunda "alafranga" ve "alaturka" tarzları bir arada sunmaya başlamıştır (Demir, 2006). 1970 sonrası Gençlik Parkı, orta sınıf için cazibesini yitirmiş, daha çok yeni kentliler ve kent yoksulları tarafından kullanılmaya başlanmıştır (Demir, 2006; Durna, 2022).

[166] Derneğin 5 Kasım 1994 günü yapılan Olağan Genel Kuruluna ilişkin hazırlanan raporda, 10 Nisan 1994 günü alınan Komisyon Kararı ile Kültür Bakanlığı ile yapılan 18 Mayıs 1994 tarihli Protokol tarihe not düşmesi için yayınlanmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.14-15).

Görsel 18. Gençlik Parkı Göl Gazinosu Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi

Gençlik Parkı, 23.09.1980 tarihli ve 2302 sayılı "Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılının Kutlanması ve Atatürk Kültür Merkezi Kurulması Hakkında Kanun"un 3. maddesi uyarınca Hazine'ye aittir. 11.08.1983 tarihli ve 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunu'nun 104. maddesine göre ise, Gençlik Parkı yalnızca Milli Komite'nin belirleyeceği amaçlar doğrultusunda kullanılabilir; bu amaçlara aykırı yapı ve tesisler Komite tarafından yıktırılır. Parkın sorumluluğu ve çözüm yetkisi Milli Komite'ye aittir (Dinçer, 2017, s.330). Milli Komite'nin "Kültür ve Turizm Bakanlığına verdiği AKM alanında kurum ve kuruluşlara tahsis yapma yetkisi" doğrultusunda Gençlik Parkı içindeki Göl Gazinosu Bakanlıkça Sanat Kurumu'na tahsis edilmiştir (Danıştay 10. Dairesinin 18.2.2009 tarihli ve E:2006/5998, K: 2009/1171 sayılı kararı).

Göl Gazinosu'na taşındıktan sonra Sanat Kurumu, kültür ve sanat alanında yeniden verimli çalışmalar gerçekleştirmeye başlamış; üyelerin ilgisi eski günleri aratmayacak ölçüde artmıştır (Sav, t.y., s. 3). Yeni lokalde, Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği'ne kullanmaları için bir oda tahsis edilmiştir (İmren Erşen ile kişisel görüşme, 15 Haziran 2024). Şair A. Kadir Paksoy, Göl Gazinosu'nun dernek lokalleri arasında en güzeli olduğunu belirtmiş; mekânın konumu ve Evkaf Apartmanı manzarasının Cumhuriyet'in kuruluşunu çağrıştırdığını ifade etmiştir (A. Kadir Paksoy ile kişisel görüşme, 29 Temmuz 2024). Gülşen Karakadıoğlu ise Göl Gazinosu'na gittiğinde, Tuna Caddesi'ndeki eski lokalin koltuk ve kanepe gibi dekorasyon öğelerini yeniden görmenin kendisini mutlu ettiğini dile getirmiştir (Gülşen Karakadıoğlu ile kişisel görüşme, 6 Mayıs 2024). Sanat Kurumu'nun yeni mekânı, Zahit Büyükişleyen

tarafından yapılan duvar resimleriyle süslenmiştir (İlker Çetin ile kişisel görüşme, 23 Haziran 2024; Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

Sanat Kurumu yeni mekânında kültür-sanat etkinliklerine 14 Ekim 1995 günü Esin Afşar'ın "Dünden Bugüne Türk Şiiri ve Ezgileri" konseri ve sonrasında 28 Ekim günü gerçekleştirilen Müjdat Gezen'in "Yüz Yüze Mizah" adlı izleyicilerle karşılıklı doğaçlama olarak yaptığı söyleşi ile başlamıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1995a). Sanat Kurumu yeni binasına taşındıktan sonra da etkinliklerini eski temposuyla devam ettirmek için çabalamıştır. Başka sivil toplum kuruluşlarının çocuklar için resim, heykel, seramik ve fotoğrafçılık kursları atölyeleri açmaları için salon tahsisi yapılmıştır (İlker Çetin ile kişisel görüşme, 23 Haziran 2024). Konserler, toplantılar, balolar, sergiler düzenlenmiştir (Anonim, 1995c). 13-19 Ekim 1997 tarihleri arasında gerçekleştirilen *Ankara Sanat Şenliği*'ni Mimarlar Odası, Karikatürcüler Derneği, Ankara Kültürünü Yaşatma Derneği, VEKAM, Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği, Fotoğraf Sanatı Kurumu, Edebiyatçılar Derneği, İletişim Kitabevi, Özel Tevfik Fikret Lisesi, D.T.C.F Tiyatro Bölümü ve Ankara Deneme Sahnesi ile birlikte organize eden kuruluşlar arasında yer almıştır. Bu şenlik kapsamında sergiler, imza günleri, konserler, şiir dinletileri, söyleşiler, dans gösterisi ve atölye ziyaretleri gerçekleştirilmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1997b).

Sanat Kurumu'nun bu yeni mekânından tahliyesi için Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 1996 yılından itibaren başlatılan süreç ve tahliyeye zorlanmak için belediye tarafından yapılan girişimler nedeniyle belirli bir zaman sonra Göl Gazinosunda sadece arası epeyce seyrekleşmiş söyleşiler ve ödül törenleri gerçekleştirebilmiş ve Sanat Kurumu yine mekanında kalabilmek için hukuk mücadelesine başlamıştır (Yüksel, 2025). Göl Gazinosunda mücadele ile geçen Sanat Kurumu'nun zor döneminde İlhan Baş, Mustafa Altıntaş, İlhan Baş, Halil Say ve İlker Çetin dernek başkanı olmuştur. 8 Mayıs 2005 günü yapılan Olağan Genel Kurulda Sanat Kurumu Başkanlığına seçilen Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesinden mezun olan ve Çevre Bakanlığında çeşitli bürokratik görevlerde bulunduktan sonra en son Araştırma, Planlama ve Koordinasyon (APK) Kurulu Başkanı olarak emekli olan İlker Çetin, on sekiz yıl dernek başkanlığını yürütmüş ve uzun yıllar süren derneğin var olma mücadelesinde en önemli figür olmuştur.

3.5.1. Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Kültür ve Turizm Bakanlığının Sanat Kurumu Derneğini Göl Gazinosundan Tahliye Süreci ve Davalar (1996-2012)

27 Mart 1994 günü yapılan yerel seçimlerde Refah Partisi adayı Melih Gökçek'in Ankara Büyükşehir Belediye başkanı seçilmesinden yaklaşık üç ay sonra, 30 Haziran 1994 günü Sanat Kurumunun kullandığı Göl Gazinosu ruhsatsız içki satışı yaptığı gerekçesiyle zabıta memurları marifetiyle boşaltılmıştır. Bu gelişme dönemin Kültür Bakanı Fikri Sağlar ile Melih Gökçek arasında Gençlik Parkı polemiğine neden olmuştur. Melih Gökçek, Milli Komite tarafından Gençlik Parkının Ankara Büyükşehir Belediyesine tahsis yetkisi verdiğini, Kültür Bakanlığının alanda herhangi bir yetkisi olmadığını iddia etmiştir (Anonim, 1994b, s.5; Anonim, 1994c, s.7; Anonim, 1994ç, s.5).

Gökçek: Göl Gazinosu Belediye'nin

ANKARA- Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek, Kültür Bakanlığı ile Büyükşehir Belediyesi arasında ihtilafa neden olan Gençlik Parkı içerisindeki eski Göl Gazinosu alanının, Milli Komite kararıyla belediyeye tahsis edildiğini söyledi.

Gökçek, kültür merkezlerinin tahsisine ve kullanımına ilişkin kararların Milli Komite tarafından verildiğini savunarak, "Kültür Bakanlığı, AKM alanıyla ilgili komisyon olan Milli Komite'nin üzerinde bir kuruluş değildir" dedi. Gökçek, Kültür Bakanlığı'nın Büyükşehir Belediyesi'ne verilen tahsis hakkını ortadan kaldırmayacağını ileri sürerek, "Sayın Sağlar, bu alana hukuk devleti ve devlet ciddiyetiyle bağdaşmayan bir yöntemle el koymak istemektedir. Fakat bu alanı kurum ya da kuruluşlara tahsis etme hakkı yoktur" diye konuştu. Gökçek, Demirel'in Ankara Valiliği'ni ziyareti sırasında, belediyenin AKM alanı içerisindeki her türlü projesine yardımcı olacağını ifade ettiğini belirtti.

Görsel 19. Gazete Kupürü Kaynak: Sabah Gazetesi, 8 Temmuz 1994

Sürece Altındağ Kaymakamlığı da dahil olmuştur. Sanat Kurumu'nun konuya ilişkin Altındağ Kaymakamlığına yaptığı başvuru üzerine Kaymakamlık 22 Temmuz 1994 tarihli ve 08/19 sayılı karar almıştır. Taşınmaz Mal Zilyedliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında 3091 sayılı kanuna göre alınan kararda "Ankara Büyükşehir Belediye Zabıta ekiplerince vaki tecavüz ve müdahalenin menine ve mekânın Sanat Kurumuna teslimine" karar verilmiştir. Altındağ Kaymakamlığı'nın kararı üzerine Sanat Kurumu lokali kullanmaya devam etmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.16). Yaşanan gelişmeler üzerine konu mahkemeye taşınmış ve dava dernek lehine sonuçlanmış ve Danıştay tarafından da onaylanmıştır (Danıştay 8. Dairesinin 9.6.1999 tarihli ve E: 1997/3351, K: 1999/3767 sayılı kararı).

28 Haziran 1996 tarihinde kurulan Necmettin Erbakan Hükümetinde göreve gelen Refah Partili Kültür Bakanı İsmail Kahraman, göreve geldikten kısa bir süre sonra, önce İstanbul'da Yıldız Sarayı'nda yer alan sivil toplum örgütlerinden Mimarlar Odası ve Tarih Vakfı'nı, 'bakanlık birimlerine gerekli olduğu' gerekçesiyle yerlerinden çıkarmaya çalışmış sonra da Ankara Atatürk Kültür Merkezi (AKM) içinde sanat ve meslek örgütlerine tahsis edilen yerlerin boşaltılmasını istemiştir.

Konuya ilişkin 24 Ekim 1996 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde yer alan "AKM'deki Yerimizi Terk Etmeyeceğiz!" başlıklı haberde Sanat Kurumu Başkanı İlhan Baş, *Cumhurbaşkanı Demirel'in "AKM başkanı benim" sözünü anımsatarak, "Kendisini başkan ilan ettiğine göre, buradaki çalışmalardan haberi olması gerekir. Madem AKM'nin başkanı, burayla ilgilensin. Cumhurbaşkanı'nın yetkilerini başkaları kullanmak niyetindedir. Bu konuda Cumhurbaşkanı'na başvuracağım" dedi."* açıklamaları yer almıştır (Anonim, 1996a, s.6).

Yaşanan gelişmeler üzerine 30 Ekim 1996 günü Kültür Bakanlığından Sanat Kurumu Derneğine gönderilen 620 sayılı evrakta, Sanat Kurumu'nun bir hafta içinde boşaltılması talebi bildirilmiştir. Bu gelişme üzerine dernek yönetimi Cumhurbaşkanlığı makamı dahil gerekli temasları yapma kararı almıştır (Anonim, 1996ç). Kemal Ateş, yaşanan bu olaylar üzerine Süleyman Demirel'in danışmanı olan1985-1986 döneminde oyun yazarı dalında Sanat Kurumu tiyatro ödülünü alan Dinçer Sümer'in girişimleri ile derneğin Göl Gazinosundan çıkarılması girişimlerinin bir dönem rafa kalktığını ifade etmiştir (Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024).

Bütün bu gelişmeler üzerine Kültür Bakanı İsmail Kahraman, 6 Haziran 1997 tarihinde Kültür Bakanlığı ile Ankara Büyükşehir Belediyesi arasında imzalanan protokol ile AKM alanı içindeki tesis ve alanların yönetim ve işletmesini bedelsiz olarak 20 yıl süreyle Belediyeye devretmiştir. Bunun üzerine AKM alanı ile ilgili olarak deklere edilen proje çalışmalarının başlatılmaması nedeniyle 5 Ekim 1999 tarihinde söz konusu projenin bir an önce hayata geçirilmesi için Sanat Kurumu Derneği önderliğinde, AKM alanının başkente yakışır kültür ve sanat mekânı haline bir an önce kavuşturulması

amacıyla Ankara'da bulunan Sivil Toplum Kuruluşlarıyla birlikte bir platform da düzenlenmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1999c).

Ancak derneğin çabaları sonuç vermemiş Bakanlık ile Belediye arasında imzalanan protokolde, Bakanlığın daha önce yaptığı tahsislerin Belediye tarafından iptal edilebileceği de hüküm altına alındığı için belediye encümeni bu yetkisine dayanarak 2 Eylül 2004 tarihli kararıyla derneğin Göl Gazinosundaki tahsisini iptal etmiştir. Bunun üzerine Sanat Kurumu Derneği tarafından Ankara Büyükşehir Belediyesine karşı İdare Mahkemesinde ve Asliye Hukuk Mahkemesinde ayrı ayrı davalar açılmıştır. Davalar, Milli Komite tarafından Gençlik Parkı içinde bulunan Göl Gazinosunun tescilli yapı olduğu, bu yapının boşaltılarak tahliyesine ve yıkımına dair belediyeye herhangi bir yetki verilmediği gerekçesiyle dernek lehine sonuçlanmıştır. Kararlar Danıştay ve Yargıtay tarafından da onanmıştır (Danıştay 10. Dairesinin 18.2.2009 tarihli ve E:2006/5998, K: 2009/1171 sayılı kararı; Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 15.6.2010 tarihli ve E:2010/6382, K: 2010/7122 sayılı kararı; Ahmet Akgül ile kişisel görüşme, 14 Nisan 2024).

Mahkeme kararı üzerine Cumhuriyet Ankara'ya Yönetim Kurulu Başkanı İlker Çetin şu açıklamalarda bulunmuştur:

> "Belediye bize, Gençlik Parkı alanında yaptığı düzenleme projesi kapsamında tahliye davası açmıştı. Çünkü kendisine verilen Gençlik Parkı projesi kapsamında bizim binamızın da girdiğini düşünüyordu. Biz de Belediyenin açtığı davaya yanıt olarak, bina bize Milli Komitece tahsis edilmiş bir binadır. Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından da koruma altında olan bir binadır. Siz ise böyle bir binayı Belediye Encümen kararı doğrultusunda tahliye etmek istiyorsunuz. Bu usul ve esas yönünden aykırıdır dedik" (Çetin'den akt. Güneysu, 2010, s.13).

Her ne kadar davalar dernek lehine ilerlese de Ankara Büyükşehir Belediyesi ile davası devam ederken Göl Gazinosu'nun suları belediye tarafından kesilmiş, altı kere dernek lokaline hırsız girmiş, birkaç kere yangın tehlikesi geçirmiş hatta kundaklanmıştır (Anonim, 2005b, s.1; Sökmensüer, 2009, s.13; Ahmet Akgül ile kişisel görüşme, 14 Nisan 2024). Sanat Kurumu yetkilileri tarafından binanın Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından başlatılan Gençlik Parkı'nın yeniden yapılanma projesi döneminde

de çeşitli sabotajlara uğradığı iddia edilmiş ve konuya ilişkin bir açıklama yayınlanmıştır:

> "Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından başlatılan Gençlik Parkı'nın yeniden yapılanma projesi döneminde elektrik, su ve telefonlarının kesilmesi nedeniyle sanat aktivitelerini gerçekleştirememesinin yanı sıra; binada değişik zamanlarda hırsızlık olayları yaşanmış ve geçtiğimiz gün de yakılmak istenmiştir" (Anonim, 2009a).

Ankara Büyükşehir Belediyesi ile yaşanan olumsuz gelişmeler ve tahliye sürecinde Dernek yönetimi Çankaya Belediyesi Başkanı ile Prof.Dr. Muzaffer Eryılmaz'a görüşmelere başlamıştır (Anonim, 2005a). Çankaya Belediye ile yürütülen olumlu ilişkiler üzerine Derneğin 29 Haziran 2005 tarihli etkinlik programlanması için yer tahsisi talebi resmiyete dökülmüştür. Çankaya Belediyesi de mekân sorunu olan Sanat Kurumu'na destek vermek amacıyla Mithat Paşa Caddesi 52 numara Kat:4'te bulunan iki odasını2005 yılı sonu itibariyle dört derneğin[167] ortak kullanımı için Muzaffer Eryılmaz'ın belediye başkanlığı döneminde tahsis etmiştir (Anonim, 2005e). Sanat Kurumu bumekanı galeri olarak kullanmak üzere açılışını 25 Nisan 2006 günü Yönetim Kurulu üyesi, ressam Ümit Şekerci'nin sergisi ile gerçekleştirmiştir (Sanat Kurumu, 2006d). Bu mekânda 27 Kasım-12 Aralık 2007 tarihleri arasında Şefika Şimşek'in, 10-25 Mart 2009 tarihleri arasında otuz farklı ressamın otuz tablosuyla resim sergisi de açılmıştır (Anonim, 2007c; Sanat Kurumu Derneği, 2009a). Bülent Tanık yeni Çankaya Belediye Başkanı olduktan sonra 4 Eylül 2009 günü derneğe gönderilen tebligat ile odaların boşaltılması ve tahsisin iptal edildiği bildirilmiş ve dernek bu mekânı boşaltmak zorunda kalmıştır (Anonim, 2009c).

Davaları kazanan Sanat Kurumu'nda, 2011 yılı içinde İçişleri Bakanlığı tarafından denetimler yapılmış ve İçişleri Bakanlığı tarafından kamu yararı statüsü kaldırılması uygun bulunmuştur. Böylece 01.11.1967 tarih ve 6/9006 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kamu yararı statüsünde sayılan dernek, 05.05.2011 tarihli ve 2011/1848 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bu statüsünü kaybetmiştir. Dernek bu işleme karşı dava açmamıştır (Ahmet Akgül ile kişisel görüşme, 14 Nisan 2024).

[167] Sanat Kurumu Derneği dışında diğer üç dernek hakkında bir bilgiye ulaşılamamıştır.

İçişleri Bakanlığı tarafından kamu yararına çalışan dernek statüsünün iptal edilmesinin ardından, Sanat Kurumu bir başka önemli yaptırımla karşı karşıya kalmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 3 Kasım 2011 tarihinde gönderilen noter ihtarnamesiyle, Sanat Kurumu'na uzun yıllardır tahsisli olan Göl Gazinosu'nun kullanım hakkı sona erdirilmiştir. Söz konusu ihtarnamede, tahsisin iptaline ilişkin gerekçeler şu şekilde ifade edilmiştir:

> "Milli Komitenin 05.07.2002 tarih ve 15 nolu toplantısında alınan karar ile korunacak yapılar içinde yer alması nedeniyle anılan protokol geçerliliğini yitirmiş ve ayrıca Bakanlığımızca 21.10.2011, 15.02.2011, 15.02.2011 tarihlerinde yerinde yapılan incelemelere göre Derneğin anılan binanın kendilerine tahsisli bölümünde faaliyette bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle Sanat Kurumu Derneği adına yapılan protokol iptal edilmiş olup, yazımız tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içerisinde tahliye işleminin tamamlanması ve Atatürk Kültür Merkezi Alanı Tesisler ve İşletmeler Müdürlüğü'ne tutanakla teslim edilmesi"

Sanat Kurumu 14.11.2011 tarihli başvurusu ile Bakanlığın tahliye işleminin geri alınmasını istese de talebi Bakanlığın 28.12.2012 tarihli yazısı ile reddedilmiştir. Bakanlığın tek taraflı fesih işlemi doğrultusunda Sanat Kurumu Göl Gazinosunu boşaltmayınca Bakanlığın başvurusu üzerine Altındağ Kaymakamlığı'nın 29.02.2012 tarihinde Göl Gazinosunun kolluk gücü ile tahliyesine başlanmış, Sanat Kurumu'nun talebi doğrultusunda özel eşyalarını alabilmeleri için 15 gün ek süre tanınmış ve sonunda Sanat Kurumu Göl Gazinosunu boşaltmıştır.(Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 3.11.2011 tarihli ve 225810 sayılı yazısı doğrultusunda Ankara 25. Noterliğinin 30635 sayılı ihtarnamesi; Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünün Altındağ Kaymakamlığı'na hitaplı 27.01.2012 tarihli ve 1072 sayılı yazısı; Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 28.12.2011 tarihli ve 265610 sayılı yazısı).

Bakanlığın protokolde yer alan *"Sanat Kurumu tarafından bu binanın kullanılmasında, AKM Alanındaki Kültür Bakanlığı tarafından konulmuş kurallara uyulması zorunluluktur. Aksi halde Bakanlık tek taraflı olarak protokolün uygulanmasından vazgeçebilir"* hükmünü gerekçe göstererek Sanat Kurumu'nu lokalinden tahliye etmiştir.

Sanat Kurumu'nun lokalinden çıkmadan önceki son etkinliği 27 Mayıs 2011 günü gerçekleştirilen Ankara Üniversitesi Güzel sanatlar Bölümü Bach Korosu ve Bach Oda

Müziği Topluluğu'nun Ankara'da Bach konseri olmuştur (Sanat Kurumu Derneği, 2013a).

3.6. VAROLMA MÜCADELESİ ZAMANI: LİBYA CADDESİ DÖNEMİ (2012-2023)

Sanat Kurumu 23Ekim 2012 günü itibariyle Libya Caddesi No:55-B2'deki bulunan daireye taşınmıştır. Bu bina etkinlik yapmaya uygun olmadığı için dernek eşyalarının depolandığı bir mekân olarak kullanılmaktadır (Anonim, 2012a). Sanat Kurumu, bu dönemde etkinlik düzenleyebileceği bir mekân ve dernek merkezi arayışına girmiş, yerel yönetimlerle iletişim kurmuş ancak bütün çabalar sonuçsuz kalmıştır. Kendi lokali olmayan dernek, seçici kurul toplantıları ve ödül törenleri için başka kurumların birkaç saatliğine konuğu olmak zorunda kalmış; 2020'de başlayan Covid-19 pandemisiyle kültür-sanat etkinliklerinin kısıtlanması üzerine seçici kurulun uygun bulduğu ödüller sahiplerine verilememiştir (Yüksel, 2025). Bu dönemde Ankara'daki sivil toplum kuruluşları ile işbirliği halinde sınırlı sayıda, söyleşi ağırlıklı etkinlikler düzenlemeye devam etmiştir.

Kuruluşundan itibaren düzenlediği binlerce etkinlikle Ankara'nın kültür ve sanat hayatını dönüştürmeye çalışan Sanat Kurumu, yeni mekânına taşındıktan sonra da bu misyonunu sürdürme çabasında olmuştur. Sanat Kurumu üyeleri ve yöneticileri, 22 Mart 1952 tarihli ilk Yönetim Kurulu toplantısında alınan *"Biz ve sonrakilerin, gayelerimizi gerçekleştirmek yolunda çalışmalarımızın hayırlı neticeler doğurması hepimizin en büyük arzusudur"* kararına sadık kalarak derneğin varlığını sürdürmesi için çaba göstermiştir (Anonim, 1952a). 2000'li yıllardan itibaren etkisini artıran neo-liberal politikalar, devletin sanat yönetiminden giderek çekilmesi ve buna ek olarak Covid-19 pandemisi kısıtlamalarının sosyal yaşamı kısıtlaması ve sanal etkinliklerin gündelik hayatta daha fazla yer alması, derneğin geçmişte olduğu gibi bir lokale sahip olmasını ve düzenli etkinlik gerçekleştirmesini neredeyse olanaksız hâle getirmiştir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi ile yaşanan sorunlar sonrasında, 2005 yılında Yönetim Kurulu Başkanlığı görevine gelen İlker Çetin, Ankara Kalesi çevresinde yürütülen restorasyon çalışmaları sırasında tarihi dokunun korunması ve bölgedeki esnafa destek

olunması amacıyla Pirinç Han'da çeşitli kültürel etkinlikler düzenlemeye başlamıştır (Anonim, 2005c; Anonim, 2005ç). Benzer şekilde, 2013 yılında Akün ve Şinasi sahnelerinin ihaleyle satışa çıkarılmasına karşı oluşan kamuoyu tepkisi üzerine siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerinden oluşan "Ben Ankara Başkent Dayanışması" adlı oluşum içerisinde yer alarak her iki sahnenin işlevlerini sürdürmesine destek vermiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1994, s. 4; Anonim, 2013b). Mekânsız kalan Sanat Kurumu, var olma sürecinde benzer sorunlarla karşı karşıya kalan kültür ve sanat kurumları ile oluşumlarla iş birliği içinde hareket ederek, bu yapıların benzer mağduriyetler yaşamaması adına mücadele süreçlerine destek sunmuştur (İlker Çetin ile kişisel görüşme, 23 Haziran 2024).

4.BÖLÜM

SANAT KURUMU DERNEĞİNİN FAAL OLDUĞU ALANLAR

Sanat Kurumu Derneği kurucusu genç kadro, bir lokal açmak ve bu lokalde sanatın her dalında sanat etkinlikleri organize etme gayesiyle bir araya gelmişlerdir. Bu amaçlarına kavuşmuşlar ve uzun yıllar dernek yöneticileri düzenledikleri kapsamlı etkinlikler ile Ankara kültür ve sanat ortamında dönüştürücü bir rol oynamışlardır.

Bu bölümde Sanat Kurumu Derneğinin kültür ve sanat etkinlikleri, derneğin verdiği kültür ve sanat ödülleri ile dernek yayınları alt başlıklar ile incelenecektir. Sanat Kurumu Derneği, etkinliklerini kurulduğu dönemden itibaren artan ivmeyle uzun yıllar sürdürmüştür. 1955 yılı ocak ayında Tuna Caddesindeki lokaline taşındıktan sonra kendi mekânında etkinlikler düzenlemeye başlamıştır. İlk yıllarda ayda bir ya da iki etkinlik düzenleyen dernek, yıllar içinde ayda on etkinlik düzenleme kapasitesine de kavuşmuştur. Dernekte uzun yıllar yönetim kurulunda görev alan Anıl Çeçen *Kültür ve Politika* kitabında, dernekte en yoğun çalışmaların 1975 -1987 yılları arasında yapıldığını ifade etmiştir (Çeçen, 2020, s.386). Derneğin çalışma raporlarının incelenmesi neticesinde de en yoğun etkinliklerin bu dönemde gerçekleştiği, ayda ortalama on etkinliğin yapıldığı tespit edilmiştir. Şahin Yenişehirlioğlu, derneğin bu dönemlerdeki yoğun etkinlik programlamasında Anıl Çeçen, İmren Erşen ve Ünsal Piroğlu'nun çok büyük rolü ve emeği olduğunu ifade etmiştir (Şahin Yenişehrlioğlu ile kişisel görüşme). Anıl Çeçen bu değişimi, derneğin başlangıçta burjuva kesimlere hizmet eden bir kuruluş olduğu, zaman içinde gerçek anlamda halk kitleleri ile kaynaşan ve halkın içinden çıkan çeşitli kültür ve sanat kuruluşları ile birlikte hareket ederek ortak programlar sergileyen, Ankara Halkevi gibi çalışmalar yürüten bir yapılanmaya dönüştüğünü değerlendirmiştir (Çeçen, 2020, s.386). Sanat Kurumu'nun uzun yıllar boyunca kesintisiz ve yoğun bir biçimde kültür ve sanat etkinlikleri düzenleyebilmesinin başlıca etkenlerinden biri, katılımcıların ücret talep etmeden gönüllülük temelinde katılım sağlayıp kuruma destek sunmaları olmuştur (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024; Kemal Ates ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024).

Sanat Kurumu Tuna Caddesindeki ve Adakale Sokaktaki merkezinde yoğun şekilde etkinlikler düzenlediği halde Gençlik Parkı'nın içinde yer alan Göl Gazinosuna taşındıktan kısa bir süre sonra Ankara Büyükşehir Belediyesi ile yaşadığı tahliye sorunları ve mali sorunlar nedeniyle etkinliklerini seyrekleştirmiştir. Gençlik Parkındaki lokalinden tahliye sürecinin başlaması ile derneğin etkinlik sayıları zaman içinde azalmış ve lokalsiz kalınması ile birlikte sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde seyrek aralıklarla bazı etkinlikler düzenlenebilir hale gelmiştir (Çeçen, 2020, s. 389; İlker Çetin ile kişisel görüşme, 23 Haziran 2024). Derneğin verdiği ödüller ve ödül törenleri ise Covid-19 pandemisinin baş gösterdiği 2020 yılına kadar devam ederek derneğin kesintisiz ve en uzun soluklu etkinliği olmuş, bu tarihten sonra Sanat Kurumu'nun gerçekleştirdiği tek etkinlik 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kapsamında 8-31 Mart 2022 tarihleri arasında sanalsergim.com üzerinden dernek üyesi ressamların online karma sergisi olmuştur (https://sanalsergim.com/sanat-kurumu-dernegi-8-mart-dunya-kadinlar-gunu-cevrimici-karma-sergisi70.html , Erişim tarihi: 30 Nisan 2025).

4.1.KÜLTÜR VE SANAT ETKİNLİKLERİ

Bu başlıkta derneğin düzenlediği kültür ve sanat etkinliklerinin içeriği göz önünde bulundurularak edebiyat etkinlikleri, toplantılar, tiyatro etkinlikleri, sergiler, konserler, kültür günleri, çocuk etkinlikleri, sosyal etkinlikler ve diğer etkinlikler alt başlıklarıile ele alınmıştır. Her alt başlıkta tez çalışması kapsamında yürütülen çalışmalar neticesinde tespit edilebilen etkinlikler hakkında bilgi verilecektir ancak tez çalışması kapsamında yaklaşık iki bin kültür ve sanat etkinliğine ulaşıldığı için bütün etkinlikler hakkında bu başlık altında bilgi verilemeyecektir.

Şair Maksude Çubukçu'nun "sanatkarları destekleyen, sanat eserlerini ilmi bir metodla değerlendiren, gerçek sanatkarı toplumun sanat sofrasına davet etmek gibi amaçlara dayalı bir kuruluş" olarak nitelediği Sanat Kurumu, sanatın bütün dallarında sanatçıları ve sanat sevenleri buluşturmak için alanında uzman isimlerin danışmanlığında kültür sanat etkinlikleri düzenlemeyi ilke edinmiştir. Bu durum yıllar içinde düzenlenen etkinliklerin kalitesinin korunmasını da sağlamıştır. Derneğin düzenlediği etkinliklere danışmanlık yapan isimler arasında Adnan Binyazar, Atila Sav, Cengiz Bektaş, Ceyhun

Atıf Kansu, Ergun Sav, Eşref Üren, Kaya Özsezgin, Muzaffer Uyguner, Özdemir Nutku, Salah Birsel, Sebahattin Teoman, Sevda Şener, Suut Kemal Yetkin, Turan Erol ve Sıtkı Erinç ile Kadın Ressamlar Derneği üyeleri yer almıştır (Anonim, 1973c;Anonim, 1981j, s.4; Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.13; Anonim, 2001a).

Sanat Kurumunun etkinliklerini maddi imkanlar, yönetim kurulu üyelerinin tercihleri, ülkenin siyasi, toplumsal, kültürel ve sanatsal ortamı hep birlikte şekillendirmiştir. Sanat Kurumu etkinlikleri dönemin süreli yayınlarında yer alan haberler aracılığıyla ve derneğin aylık bültenleri ile duyurulmuştur[168]. Sanat Kurumu dönem etkinliklerini Ekim ya da Kasım ayında başlayıp Mayıs ya da Haziran ayında sonlandırmak suretiyle bir çalışma programı içinde yürütmüştür.

Sanat Kurumunda yönetim kurulu üyesi ve başkanı olarak görev alan Ünsal Piroğlu, dernek etkinliklerine ilişkin anılarını şu sözlerle aktarmıştır:

> "Her çeşit etkinlikler yaptık. Tabi aradan 30 sene geçtiği için hepsini hatırlayamıyorum. Mesela tiyatro, plastik sanatlar, en önemli kişileri biz konuştururduk. Her ay bir şiir konusunda, plastik sanatlar konusunda, bir oyun konusunda, kitap kulübü gibi birşey vardı, kitaplar eleştiriliyordu..."(Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

Dernek lokali, yalnızca üye kullanımına açık tutulmuş, düzenlenen tüm sanatsal etkinlikler ise sanatseverlerin katılımına açık biçimde gerçekleştirilmiştir [169] (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024; Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024; Şahin Yenişehirlioğlu ile kişisel görüşme,12 Eylül 2024).

Tuna Caddesindeki mekânında derneğin etkinliklerinin yoğun ilgi ile takip edildiği dönemler lokale sığmayan sanat sevenler derneğin merdivenlerinde hatta binanın dışında etkinlikleri takip etmeye çalışmışlar ve hoparlör desteği ile sanat sevenlerin etkinlikleri takip etmesi sağlanmıştır (İmren Erşenile kişisel görüşme, 15 Haziran 2024; Şahin Yenişehirlioğlu ile kişisel görüşme 12 Eylül 2024).

---

[168] Kemal Ateş, Cumhuriyet Gazete'sinin derneğin aylık etkinliklerini ilan olarak yayınladığını söylemiştir. 6 Aralık 1977 günlü Cumhuriyet Gazetesinde derneğin Aralık 1977 etkinlikleri ilan olarak yayınlanmıştır (Kemal Ateş ile kişisel görüşme; Anonim, 1977ç, s.5)

[169] Şahin Yenişehirlioğlu etkinliklere gelen dernek üyesi olmayan sanat severlerin etkinlik bittikten sonra lokali kullanmamaya özen gösterdiğini ifade etmiştir.

Kaya Özsezgin, dernekte düzenlenen etkinliklere ilişkin anılarını şu sözlerle anlatmıştır:

> "Sanatsevenler'in ünlü müdavimleri arasında, o yıllarda canlı bir sanat ve edebiyat dergisi olan Dost'un sahibi Salim Şengil'in önemli bir yeri vardı. Dostlarının dilindeki adıyla Salim Amca, bu mekânın demirbaşıydı. Daha çok da devlet tiyatrosundan ve operasından isimlerin sık sık ziyaret ettikleri bu sıcak ortamda, derneğin sanat etkinlikleri ilgiyle karşılanırdı. Konuşmalar, günün sorunlarına ilişkin paneller düzenlendiğinde salon dolu olurdu. Attila İlhan oraya bir konuşma yapmak için geldiğinde izleyicilerin salonu doldurup merdivenlere taştığını iyi anımsıyorum. Demem o ki, genellikle Ankara'ya biraz yukardan bakmayı entelektüel olmanın koşulu gibi gören İstanbullu aydın ve sanatçıların gözünde de önemliydi orası. Davet aldıklarında koşarak gelirlerdi." (Özsezgin, 2012).

Derneğin bütün etkinliklerine yoğun ilgi olmamıştır. İzleyicinin ilgisinin az olduğu etkinliklere ilişkin anısını Ünsal Piroğlu şu şekilde anlatmıştır:

> "O zamanlar ünlü bir opera yazarı vardı. Biz ulusal opera konusunda konuşma yapması için onu da çağırdık. Fakat seyirci olarak kimse gelmiyor. Şimdi ne yapalım diye düşündük…Olsun, üç kişi bile olsa konuşacağım dedi, hazırlanmış, gelmiş. Bizim garsonlar hep üniversite öğrencisiydi. Biz garsonları, barmenleri giydirdik, oturttuk önde. Bir tanesini sokağa saldık, kimi görürsen yolda tanıdık, getir, yoldan insanları al getir dedik. Bir sırayı doldurduk." (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

4.1.1.Edebiyat Etkinlikleri

Munis Faik Ozansoy, Fehmi Özçelik, Rükzan Günaysu, Kemal Ateş ve Sunullah Arısoy gibi edebiyatçıların dernek yönetiminde aktif rol almaları Sanat Kurumu'nun zengin edebiyat etkinliklerine ev sahipliği yapmasına neden olmuştur. Dernek edebiyat etkinliklerine 10 Kasım 1955 tarihi itibariyle başlamıştır. İlk olarak şiir matineleri tertip edilmesi, bu matinelerde okunacak şiirlerin Ahmet Muhip Dıranas ve Munis Faik Ozansoy tarafından seçilmesi ve Devlet Tiyatrosu sanatçıları tarafından okunması karara bağlanmıştır (Anonim, 1955l). İlerleyen yıllarda da düzenlenen edebiyat etkinlikleri edebiyatçı danışma kurulunun önerileri doğrultusunda belirlenmiştir. 1975 yılına kadar edebiyat etkinlikleri esas olarak edebiyat öğretmeni Rüksan Günaysu ve şair Sunullah Arısoy tarafından düzenlenmiş, sonraki yıllarda ise yönetime giren yazar Kemal Ateş etkili olmuştur (İmren Erşen ile kişisel görüşme 15 Haziran 2024; Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024; Piroğlu, 2018, s.22).

Necati Tonga *Cumhuriyet Döneminde Bir Edebi Muhit Olarak Ankara (1923-1980)* başlıklı doktora tezinde, Ankara'daki edebiyat çevresini dernek türünden asıl zenginleştiren kurumun Sanat Sevenler Derneği olduğunu belirtmiş ve derneğin müdavimleri olan edebiyatçıların Adalet Ağaoğlu, Adnan Binyazar, Ahmet Oktay, Alaaddin Özdenören, Cemal Süreya, Ceyhun Atuf Kansu, Fahir Aksoy, Fehmi Özçelik,İlhan Berk, Mehmet Çınarlı, Mehmed Kemal, Munis Faik Ozansoy, Muzaffer Buyrukçu, Nazlı Eray, Necati Cumalı, Nevzat Yalçın, Nezihe Meriç, Özdemir Nutku, Salim Şengil, Sunullah Arısoy, Yahya Akengin olduğunu yazmıştır (Tonga, 2016, s.300).

Funda Şenol Cantek 1970-1980ler Ankara edebiyat ortamında Sanat Sevenler Derneğinin yerini şu şekilde ifade etmiştir:

> "Öğrenci hareketlerinin başlaması ODTÜ'nün, Mülkiye'nin varlığı kültür sanat hayatını etkiliyor. Yine bu dönemde aynı erken Cumhuriyet döneminde olduğu gibi buraya çalışmak için gelen Cemal Süreya, Turgut Uyar, Bilge Karasu, Adalet Ağaoğlu, Sevgi Soysal gibi bir sürü aydın, yazar var. Bu isimler 1970'lerde 80'lerde Ankara'da yeniden bir edebiyat ortamı oluşturuyorlar. Bu dönemde mekanlar değişmeye başlıyor. 1920'lerde, 30'larda Ankara Palas gibi yerler öne çıkarken bu sefer Gar Gazinosu, Tavukçu, Sanat Sevenler Derneği, Sinematek gibi yerler önem kazanıyor." (Şenol Cantek'tenakt. Öktemer, 2017).

Bu kısımda Sanat Kurumu'nun edebiyat alanında yaptığı devamlılık arz eden ve belirli bir program çerçevesinde gerçekleştirilen, yenilikçi ve Ankara sanat ortamı için öncü çalışmaları olan Ocakbaşı Etkinlikleri, Lale Gecesi, Şiir Günleri ve Dinletileri, Kitap Söyleşileri ve İmza Günleri ike Kitap Sergileri ve Fuarları incelenecektir.

4.1.1.1. Ocakbaşı Sohbetleri

Ocakbaşı Sohbetlerine ilk defa Munis Faik Ozansoy'un başkan olduğu 1965-1966 döneminde başlanmıştır. Lokaldeki lale figürlü şöminenin başında toplanılarak yapılan Ocakbaşı Sohbetlerinin ilki 19 Kasım 1965 günü gerçekleştirilmiştir. İlk sohbet konusu şair Orhan Veli Kanık olmuş ve Ocakbaşı Sohbetleri ilk yapıldığı dönem her hafta düzenli olarak gerçekleştirilmiştir (Sanat Sevenler Derneği, 1966a, s.15). Hemen her hafta yapılan Ocakbaşı Sohbetlerinde, dönemin şair ve yazarlarıyla yeni yayımlanan

edebî eserleri, tiyatrocularla sergilenen oyunları, ressamlarla sergileri üzerine halka açık söyleşiler düzenlenmiştir (Tonga, 2016, s.300-301).

Ocakbaşı Sohbetlerinde şairlerin ve yazarların sanatları hakkında sohbet edilmiş, eserler ve edebi-kültürel olaylarla ilgili seviyeli konuşmalar yapılmış; Ankara'daki şairler, Devlet Tiyatrosu ve Ankara Radyosu ve Televizyonu sanatçıları şiirler ve nesirler okumuştur (Anonim, 1966a, s.29; Anonim, 1966b, s.30; Sanat Sevenler Derneği, 1970a, s. 6). En son 1970 yılında ve üç kere düzenlenmiştir. Son toplantı dernek üyesi Nevzat Yalçın'ın şiir kitabı için düzenlenmiştir. Ocakbaşı sohbetlerinin planlamasında M. Sunullah Arısoy, Kerim Afşar, Ayhan Sarıismailoğlu, Mehmet Çınarlı ve Kamuran Kıratlı görev almıştır (Anonim, 1970e, s.2).

Ocakbaşı Sohbetleri kapsamında Ahmet Muhip Dıranas, Ayhan Sarıismailoğlu, Cahit Külebi, Necati Cumalı, Fazıl Hüsnü Dağlarca, İlhan Tarus, Munis Faik Ozansoy, Nevzat Yalçın, Nezihe Meriç, Orhan Kemal, Orhan Veli Kanık, Ömer Seyfettin, Sait Faik Abasıyanık, Sunullah Arısoy, Ümit Yaşar Oğuzcan, Yahya Kemal Beyatlı ve Ziya Osman Saba'ya yer verilmiştir. (Sanat Sevenler Derneği, 1970a, s. 6).

4.1.1.2. Lale Gecesi

İlk Lale Gecesi 7 Mayıs 1966 günü düzenlenmiştir. Lale Gecesi, şiirlerin okunduğu ve katılımcılara lale dağıtılan bir gecedir. İlk Lale Gecesi için bir kitapçık da bastırılmıştır. Kitabın önsözünü *Lale Gecesini Açarken* başlıklı yazı ile Yönetim Kurulu Başkanı Munis Faik Ozansoy yazmıştır. Munis Faik Ozansoy yazısında, kış mevsimini kapsayan geleneksel toplantılarına neden *Lale Gecesi* ismini verdiklerini şu sözlerle açıklamıştır:

> "Baharı herhangi bir çiçek demetiyle karşılama hevesine kapılmış değiliz. Laleyi seçmiş olmamızın daha başka sebepleri var. Lale, çiçekler arasında sanatla çok yakın ilgisi, yalnız bahçelerimizde değil edebiyatımızda da yeri olan bir çiçektir. Siyasi tarihimizin onüç yıllık bir devresine onun adı seçkinlik, hatta kişilik kazandırmıştır. Gerçekten Lale Devri parlak bir sanat ve şiir devri idi: Padişahı da (III. Ahmet) şair, sadrazamı da (Damat İbrahim Paşa) şair olan ve hepsinin üstünde büyük şair Nedim'in yaşadığı devir…" (Ozansoy, 1966, s.1).

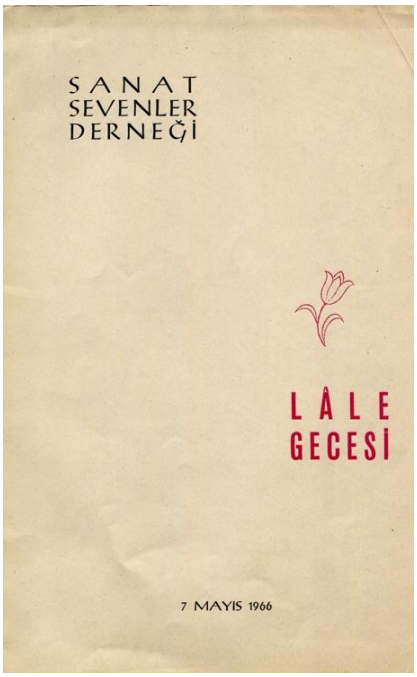

Görsel 20. 7 Mayıs 1966 tarihli Lale Gecesi Kitapçığı Kapağı

Ünsal Piroğlu, derneğin simgesinin lale olduğunu, bütün ahşaplara kabartma olarak lale işlendiğini anlatmıştır (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

13 Mayıs 1967 yılındaki gecede katılımcılara laleyle birlikte şiir broşürü de dağıtılmıştır. Broşürdeki şiirler, derneğe üye olan şairlerin şiirlerinden seçilmiştir. Yönetim Kurulu Başkanı Munis Faik Ozansoy, o gece yaptığı konuşmasında, gelecek yıllarda derneğe üye hikayeci ve eleştirmenlerin de eserlerinden seçme broşürler hazırlayacaklarını ifade etmiştir (Ozansoy, 1967, s.4). 11 Mayıs 1968 günü gerçekleştirilen üçüncü Lale Gecesi için *"Bizden 2"* isimli nesir kitabı da katılımcılara dağıtılmak amacıyla basılmıştır (Anonim, 1968d, s.1). Lale Gecesi 3 Mayıs 1969 ve 9 Mayıs 1970'ta da düzenlenmiş, ancak 1971 yılında 12 Mart muhtırası nedeniyle sıkıyönetim ilan edilince ertelenmiş ve en son 28 Nisan 1973 günü düzenlenmiştir. 1973 yılında düzenlenen Lale Gecesine İran Kültür Ateşesi de katılım sağlamıştır (Anonim, 1969c; Anonim, 1970c; Anonim, 1971cAnonim, 1973c; Anonim, 1973k).

4.1.1.3. Şiir Günleri ve Dinletileri

Sanat Kurumu, kuruluşundan itibaren şiir odaklı çok sayıda etkinlik düzenlemiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilen "Şiir Günleri"nde, çağdaş Türk şairlerinin seçilmiş eserleri sanatseverlere sunulmuştur. Ankara'da ikamet eden şairler şiirlerini kendileri okumuş, şehir dışında bulunan ya da katılım sağlayamayan şairlerin eserleri ise tiyatro sanatçıları ile radyo ve televizyon sanatçıları tarafından okunmuştur. (Çınarlı, 1973, s.3; Necatigil, s.234).

Dernek şiire olan ilgiyi artırmak amacıyla 1973 yılında *"Geçen Ayın Şiirleri"* adıyla programlar düzenlemeye başlamıştır. Bu etkinlik yıl içinde toplam üç kez her ay tekrarlanacak şekilde düzenlenmiştir. Etkinlik usta şairlerin yanı sıra genç şairlerin de tanınmasına katkıda bulunmuştur. Cahit Külebi, Ceyhun Atuf Kansu, Muzaffer Uyguner, Sabahattin Teoman'dan oluşan bir danışma kurulu, her ay çeşitli edebiyat dergilerinde yayımlanan şiirlerden örnekler seçerek, bu şiirlerin dinleyicilere okunmasını sağlamış; en başarılı bulunan eserin şairine ise bir başarı plaketi sunulmuştur[170] (Anonim, 1973a, s.2; Anonim, 1973c; Tonga, 2016, s. 300-301).

1982 yılına gelindiğinde de *Şiir Şöleni* programı başlatılmıştır. Şiir örneklerini belirli senaryolar çerçevesinde tanıtımını ele alan bu programlarda şiir, tiyatro ve müzik üçlüsü değişik bir uygulama ile ortak bir programda sergilenmiştir. İlk etkinlik 21 Mayıs 1982 günü yapılmıştır. Ünsal Piroğlu'nun hazırladığı programa Tamer Levent, Neslihan Gence ve tiyatro sanatçıları "Şiirin Serüveni"ni anlatmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.8-21). Şiir Şöleni 1982,1986 ve 1989 yılları içinde toplam beş kere düzenlenmiştir.

1986-1989 yılları arasında sekiz kere *Şiir Deyince* etkinliği gerçekleştirilmiştir. Ahmet Erhan, Gülten Akın, Hilmi Yavuz, İlhan Berk, Mehmet Alptekin, Behçet Aysan, Hakkı Özkan, Sennur Sezer ve Tahsin Saraç bu etkinliklere katılım sağlayarak hem şiirle ilgili

[170] Şiirler Devlet Tiyatrosu sanatçıları Nurşen Girginkoç, Bozkurt Kuruç, Ayşegül Arsoy, Ejder Akışık, Zafer Engin, Olcay Poyraz, Sema Aybars ve Üner İlsever tarafından okunmuştur. Ceyhun Atuf Kansu ve Muzaffer Uyguner tarafından tanıtıcı konuşmalar yapılmıştır. Ergun Sav da Ezra Pound'dan şiir çevirisiyle katılmıştır (Anonim, 1973c,s.1).

söyleşi gerçekleştirmiş hem de şiirlerini okumuşlardır (Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.11-19; Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y; Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y)

1986-1993 yılları arasında toplam sekiz kere düzenlenen *Şairlerimiz* dizisi Celâl Vardar, Müştak Erenus, Abdülkadir Paksoy, Mehmet Aydın, Sabahattin Yalkın, Kenan Mümtaz Akışık, Vecihi Timuroğlu ve İslam Çankaya hakkında düzenlenmiştir[171]. İslam Çankaya hakkında 15 Mayıs 1993 günü düzenlenen son *Şairlerimiz* gecesinde Aşık Şerif Mahsuni de dinleti gerçekleştirmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.18; Sanat Kurumu Derneği, 1992ç; Sanat Kurumu Derneği, 1992d; Sanat Kurumu Derneği, 1993b; Sanat Kurumu Derneği, 1993c; Sanat Kurumu Derneği, 1993ç).

4.1.1.4. Kitap Söyleşileri ve İmza Günleri

Dernek lokalinde edebiyatçıların katılımı ile gerçekleşen söyleşiler ve imza günleri derneğin kurulduğu günden itibaren süre gelen önemli etkinliklerinden biri olmuştur. Kemal Ateş, bu etkinlikler sayesinde derneğin ekonomik dar boğaza düştüğü dönemlerde, imza günlerinde yapılan kitap satışlarından elde edilen geliri, yazar ve şairlerin derneğe bağışlaması sayesinde derneğin iyi bir gelir de elde ettiğini, özellikle Aziz Nesin'in İstanbul'dan gelerek derneğe imza günleri ile destek verdiğini anlatmıştır. (Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024). Dernekte söyleşi ve kitap tanıtımı yapıp imza günleri gerçekleştiren yazar ve şairler arasında Ali Yüce, Ataol Behramoğlu, Ayla Kutlu, Aziz Nesin, Bilge Karasu, Füruzan, Kaya Özsezgin, Erdal Öz, Erendiz Atasu, Erhan Bener, Gülten Akın, Kemal Ateş Mahmut Makal, Nazlı Eray, Rıfat Ilgaz, Tahir Hatipoğlu, Talip Apaydın, Tarık Dursun K. yer almıştır.

[171] Şairlerin şiirleri Abdülkadir Paksoy, Ayten Sürer, BilgesuErenus Cemal Gürlek, İslam Çankaya, İsmail Gençtürk, Lütfiye Aydın, Ömer Sulukan, Özgen Seçkin, Rüştü Asyalı ve Sibel Gürel tarafından okunmuştur. Abdülkadir Paksoy Ahmet Telli, Ahmet Ünalan Ali Dündar, BilgesuErenus, Hüseyin Atabaş, İsmail Gümüş, M. Bedii Erdem, Mehmet Aydın, Mustafa Şemin, Osman Bolulu, Sunullah Arısoy, Ümit Sarıaslan ve Vecihi Timuroğlu şairlerin hayatı ve sanatı hakkında konuşmalar yapmıştır.

Görsel 21. Füruzan'ın Parasız Yatılı kitabı tanıtım etkinliği (1972).
Olcay Poyraz Bertand öyküleri okuyor. Soldan: Füruzan, Nezahat Küflü, Aziz Üstel, Turan Selçuk
Kaynak: Sanat Kurumu Arşivi

Sanat Kurumu, 1979 yılında *Ayın Kitapları* programı yürütmüştür. Yeni yayınlanan kitaplar hakkında değerlendirmeler ve tartışmalar yapıldığı programda Emre Kongar'ın Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Adalet Adaoğlu'nun Bir Düğün Gecesi, Güven Turan'ın Dalyan, Metin Altıok'un Kendisinin Avcısı, Yalçın Küçük'ün Türkiye Üzerine Tezler ve Ferit Edgü'nün Bir Gemide kitaplarına yer verilmiştir. Programlara konuşmacı olarak Füsun Altıok, Enis Batur, Ertuğrul Özkök, İlber Ortaylı, Sargut Şölçün ve Tevfik Çavdar katılmıştır (Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.14; Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.7)

1986 yılında üç kere düzenlenen *Öykü Dizisi* programında Erendiz Atasü, Kemal Ateş ve Muzaffer Hacıhasanoğlu'nun öyküleri hakkında Ahmet Kahraman, Ahmet Telli, Emin Özdemir, Hüseyin Atabaş Lütfiye Aydın, Mehmet Bayrak, Savaş Yurttaş ve Talip Apaydın, değerlendrimelerini sunmuş; Devlet Tiyatrosu sanatçıları Rüştü Asyalı ve Erhan Gökgücü öyküleri okumuştur (Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.16-19).

4.1.1.5. Kitap Sergileri ve Fuarları

Ankara'nın ilk kitap sergisi 13-31 Mart 1966 tarihleri arasında Sanat Sevenler Lokalinde Ankara'da bulunan 45 sanatçı ve yazarın katılımı ilegerçekleştirilmiştir (Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.16; Sanat Sevenler Derneği, 1970a, s.7). Dernek yıllar içinde kitap sergilerini sürdürmüş ve 1977 yılında Aziz Nesin'in başkanlığı dönemindeTürkiye

Yazarlar Sendikası ile ortak bir etkinlik olarak kitap sergisi düzenlenmiş ve bu sergi büyük ilgi görmüştür. Bu ilgi üzerine 17-30 Ocak 1978 tarihleri arasında kitap sergisi kitap fuarı olarak düzenlenmiştir. Bu kitap fuarı Ankara'nın ilk kitap fuarı olmuş ve açılışına Kültür Bakanı Ahmet Taner Kışlalı ve Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necdet Uğur, yazarlar, sanatçılar, yabancı basın, kültür ataşeleri de katılmıştır (Ekmekçi, 1978b, s.5). İki hafta boyunca elliden fazla Türk yazar ve üç yabancı yazar kitap fuarına katılmış ve imza günü düzenlemiştir[172]. Kitap fuarı Ankara'ya bir kültürel hareketlilik getirmiştir (Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.5). (Anonim, 1978n, s.6; Anonim, 1978o, s.6).

6-20 Ocak 1979 tarihleri arasında Sanat Sevenler'de tekrar kitap fuarı açılmış ve fuara katılan sendika üyesi yazarlar[173]kitaplarını imzalayarak okurlarla konuşmalar yapmıştır (Anonim, 1978g, s.6; Anonim, 1978ğ, s.6; Anonim, 1979l, s.34; Anonim, 1979m, s.34;). 1980 yılında da 6-20 Ocak tarihleri arasında kitap sergisi devam etmiştir (Anonim, 1980b, s.6).12 Eylül darbesinden sonra aralarında sendika üyesi yazarlar da dahil birçok yazarın tutuklanması nedeniyle bir sonraki kitap fuarı 4-14 Haziran 1983 tarihleri arasında Sanat Kurumu Derneği lokalinde açılmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.48).

[172]Kadir Paksoy, Adalet Ağaoğlu, Adnan Binyazar, Adnan Özyalçıner, Afet Ilgaz, Asım Bezirci, Ataol Behramoğlu, Atilla İlhan, Aziz Nesin, Celalettin Çetin, Cengiz Bektaş, Çetin Altan, Demirtaş Ceyhun, Dursun Akçam, Edip Cansever, Emin Değer, Erdal Öz, Erol Çankaya, Fakir Bayburt, Gülten Akın, Hikmet Çetinkaya, Hilmi Yavuz, İlhami Soysal, İlhan Tekeli, İlhan Selçuk, İsmail Beşikçi, Kemal Özer, Kemal Sülker, Lütfi Kaleli, Mahmut Makal, Mehmet Seyda, Melih Cevdet Anday, Mustafa Ekmekçi, Muzaffer Arabul, Muzaffer Buyrukçu, Müjdat Gezen, Necati Cumalı, Nuri Koçtürk, Oğuz Tansel, Oktay Akbal, Orhan Ural, Ömer Polat, Önder Şenyapılı, Pınar Kür, Şelçuk Baran, Sennur Sezer, Şükran Kurdakul, A., Tahir Abaç, Tahsin Saraç, Talip Apaydın, Tunç Tayanç, Uğur Mumcu, Ümit Yaşar Oğuzcan, ve Yalçın Küçük

[173] Abdullah Nefes Adalet Ağaoğlu, Adnan Binyazar, Ahmet Kahraman, Ahmet Kardan, Ahmet Telli, Atilla İlhan, Aysel Özakın, Aziz Nesin, Cahit Külebi, Çetin Öner, Dursun Akçam, Emre Kongar, Enver Gökçe, Füsun Altıok, İsmail Beşikçi, Kemal Ateş, Kerim Korcan, Mahmut Makal, Mahmut Tali Öngören, Mahmut Turgut, Muazzez Menemencioğlu, Mustafa Balel, Muzaffer Arabul, Muzaffer Buyrukçu, Müjdat Gezen, Nazlı Eray, Önder Şenyapılı, Özel Arabul, Rasih Nuri İleri, Ruşen Hakkı, Savaş Dinçel, Tarık Dursun K, Tevfik Çavdar, Tunç Tayanç, Uğur Mumcu, ve Yaşar Miraç

Görsel 22. 1979 yılı kitap fuarı afişi Kaynak: Sanat Kurumu Arşivi

4.1.2. Toplantılar

Panel, söyleşi, konferans, sempozyum olarak düzenlenen toplantılar Sanat Kurumu'nun en sık düzenlediği etkinlik türü olmuştur. Toplantılarda belirli konu başlığı ya da tüm ülke düzeyini ilgilendiren konular, alanında uzman otoritelerce irdelenerek kültür birikimi ve politikalarına en üst düzeyde katkı sağlanmıştır. Toplantılarda konuşmacı seçimi ve yaklaşım olarak nesnel bir bakış açısı içinde olunmuştur. Sanat Kurumu'nun düzenlediği birçok program yerli ve yabancı basın tarafından da izlenmiş, 23 Şubat 1987 günü gerçekleştirilen "Kültür kimliğimiz ve yabancılaşma sorunu" paneli Alman televizyonunca çekilerek yayımlanmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.7). Sanat Kurumu, çok çeşitli konular hakkında toplantılar düzenlemiştir (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024). Sanat Kurumu tarafından düzenlenen toplantılar, özel konseptleri ve ele aldıkları konu başlıkları doğrultusunda alt başlıklar halinde bu bölümde incelenecektir.

4.1.2.1. Toplumsal ve Kültürel Toplantılar

Sanat Kurumu yönetimi, toplumsal ve kültürel gelişmeleri merkeze alan etkinliklere özel bir önem atfetmiştir. Özellikle genç kadronun yönetime gelmesiyle birlikte, kültür ve sanat örgütlenmesi ile toplumsal konular, gerçekleştirilen toplantıların temel gündemlerinden biri haline gelmiştir. Kurumsal örgütlenme modelini değiştirmek isteyen dernek sanatın örgütlenmesi meselesi ile kültür ve sanat politikalarını çeşitli konu başlıkları ile ele almıştır. Sanat Kurumu'nda ayrıca her yıl 10 Kasım haftasında Atatürk temalı, farklı disiplinlerden konuşmacıların katılımıyla toplantılar düzenlenmiştir.

Sanat Kurumu'nun üye ve izleyici profili ağırlıklı olarak akademisyenler ve üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu durum, Kurum'un etkinlik programlamasını doğrudan etkilemiş; akademik çevrelerin ilgi alanları derneğin gündemini belirleyici bir unsur haline gelmiştir. Derneğin etkinliklerinde konuşmacı olarak da yer alan Ankara Üniversitesi Felsefe Bölümü emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu da Sanat Kurumu'nu bir "akademi" olarak tanımlamıştır (Yenişehirlioğlu ile kişisel görüşme, 12 Eylül 2024).

Turgut Özal'ın başbakanlığı döneminde kamuoyunda tartışılmaya başlanan "siyasal İslam" olgusu, Sanat Kurumu'nun gündemine de yansımış ve bu doğrultuda 1985-1993 yılları arasında laiklik temalı çeşitli toplantılar düzenlemişlerdir. Bu toplantıların konu başlıkları şu şekilde olmuştur: "Laik Öğretim", "Yeni Muhafazakarcılığın Düşünsel Temelleri", "Laiklik", "Laiklik Üzerine", "Mezhepler ve Tarikatlar", "Laiklik İlkesi ve TCK'nın 163. Maddesi", 13 "Laiklik Sorunu", "Demokrasi ve Laiklik", "Laikim, Çünkü İnsanım", "Uygarlığın Şartı Dünyada ve Türkiye'de Laiklik".

Cumhuriyetin en önemli kültür kurumları olan Halkevleri ve Köy Enstitüleri[174] Sanat Kurumu toplantılarında anılmıştır. Köy Enstitüleri, Sanat Kurumu'nun düzenlediği on

[174] Sanat Kurumu, emekli öğretmen Fikret Madaralı ve eşinin girişimleri ile 1974-1989 yılları arasında verilen ve her yıl kazananı Köy Enstitülerinin kuruluş yıl dönümü olan 17 Nisan'da açıklanan Madaralı

ayrı toplantıda anılmıştır[175]. Etkinliklerin büyük kısmı Köy Enstitülerinin kuruluş günü olan 17 Nisan'da gerçekleştirilmiştir. 19 Şubat 1932 günü kurulan Halkevleri de 22 Şubat1986 günü düzenlenen panelde ve 16 Şubat 1994 günü gerçekleştirilen konferans ve dia gösterisi ile anılmıştır.

1976-1990 yılları arasında Sanat Kurumu, kültür ve sanata ilişkin çeşitli bakış açılarını, sorunları ve örgütlenme biçimlerini merkeze alan pek çok toplantı düzenlemiştir. Toplantıların konu başlıkları "Türkiye'de sanat politikası", "düşünce özgürlüğü ve sanat", "politika ve sanat", "ulusal demokratik kültür politikasının temel öğelerine yaklaşım", "hukuk ve sanat" , "sanatçının sosyal güvenliği", "kültürel etkinliklerin örgütlenmesi", "sanatta yozlaşma", "sanat ve teknoloji", "Süreklilik, demokratiklik ve çağdaşlık ifade eden bir kültür politikasının kurumsallaşmasında devlete düşen sorumluluklar", "cumhuriyet sonrası kültür politikalarına genel bir bakış", "Türkiye'de büyüyen kültür sorunu", "1980'den günümüze kültür ve sanat politikamızdaki gelişmeler" olmuştur (Tan, 1977, s.28; Anonim, 1977d, s.34; Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.7-14; Anonim, 1978f, s.6; Anonim, 1979d, s.8; Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.18; Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.47; Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.41; Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.13; Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.13; Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)

Kültür varlıkları ve arkeoloji de Sanat Kurumu'nun gündeminde yer almıştır. 25.01.1972 tarihli konferans ve slayt gösterisinde "Karia Kenti Euramos'da Yeni Arkeolojik Araştırmalar", 24.03.1982 tarihli açık oturumda "Türkiye'de Arkeolojinin Sorunları, 14.03.1984 tarihli panelde "Yeraltı ve Yerüstü Kültür Zenginliklerimiz" konuları ele alınmıştır (Anonim, 1972c, s.1; Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.17; Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.31)

Roman Ödülleri törenlerine de dev sahipliği yaparak destek olmuştur (Anonim, 1978s, s.2; Ekmekçi, 1979, s.4; Ekmekçi, 1980, s.7; Anonim, 1981l, s.4).

[175]17 Nisan 1978 günü "Köy Enstitüleri ve Sanat", 15 Nisan 1981 günü "41. Kuruluş Yıldönümünde Köy Enstitüleri", 17 Nisan 1984 günü "Köy Enstitülerinde Demokratik Eğitim", 17 Nisan 1985 günü "Köy Enstitüleri", 16 Nisan 1988 günü "Köy Enstitüleri ve Sanat", 22 Şubat 1992 günü "Köy Yazını ve Köy Enstitüleri", 13 Nisan 1993 günü "Köy Enstitüleri Gerçeği", 17 Nisan 1993 günü "Köy Enstitüleri Kuruluş Yıldönümü", 8 Ocak 1994 günü "Köy Enstitüler Gerçeği", 30 Nisan 2007 günü "Köy Enstitüsü ve Yeni İnsan" günü bir toplantı ile anılmıştır.

Eğitim politikaları da “yüksek öğretim sorunları”, “öğretmen yetiştirme düzenimiz”, “üniversitelerde paralı eğitim”, “yüksek öğretimde yeni arayışlar”, “orta eğitim kurumlarında giysi sorunu” başlıklarıyla ele alınmıştır (Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18; Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.44; Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.10; Sanat Kurumu Derneği, 1991ç; Sanat Kurumu Derneği, 1993ç).

Dış politika konusu da sınırlı da olsa Sanat Kurumunun gündeminde olmuştur. Ermeni Terör örgütü ASALA’nın Türk diplolamatları hedef alan saldırıları üzerine 10.04.1984 tarihinde “Ermeni Terörizmi ve Fransa” konulu konferansta Prof. Dr. Türkaya Ataöv ve 15.01.1986 tarihli “Tarih Işığında Ermeni Sorunu” konulu konferansta Doç. Dr. Sina Akşin konuşma yapmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.32; Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.15). 1.06.1991 tarihinde gerçekleştirilen “Almanya’daki Türkler ve Sorunları” başlıklı panelde yurtdışına yönelik işçi göçü konusu ele alınmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1991a). Türkiye’nin 1987 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu’na (AET) tam üyelik başvurusunda bulunmasının ardından, Sanat Kurumu bu sürece kültürel ve entelektüel düzeyde katkı sunmak amacıyla çeşitli konferanslar düzenlemiştir. Bu çerçevede, 15 Mart 1989 tarihinde Doç. Dr. Ahmet Gökdere tarafından “AET ve Türkiye”, 17 Mayıs 1989 tarihinde ise İlhan Dülger tarafından “AET ve Kültür Politikası” başlıklı konferanslar gerçekleştirilmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.).

Son olarak 22–23 Aralık 2001 tarihlerinde düzenlenen "Küreselleşme" konulu sempozyum, dönemin önemli akademisyen ve düşün insanlarını bir araya getirmiştir. Sempozyum, küreselleşmenin farklı boyutlarını disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alarak, bu olgunun Türkiye bağlamındaki yansımalarını tartışmaya açmıştır. Prof. Dr. Ahmet Mumcu, Prof. Dr. Taner Timur, Prof. Dr. Korkut Boratav, Prof. Dr. Alpaslan Işıklı “Küreselleşmenin Sosyal, İktisadi ve Hukuki Boyutu”; Prof. Dr. Korkmaz Alemdar, Zülfikar Doğan, Doğan Tılıç, Hasan Uysal “Küreselleşme ve Medya”; Doç. Dr. Zeynep Yasa, Prof. Dr. Mustafa Şerif Onaran, Prof. Dr. Hasan Ünal Nalbantoğlu ve Prof. Dr. Zafar Gençaydın “Küreselleşme ve Ulusal Kültür ve Sanat” oturumunda tartışmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 2001b).

4.1.2.2. Siyasi Partilerin Kültür ve Sanat Programları Toplantıları

Dernek 1987 yılında siyasi partilerle ilgili konferanslar ve panelden oluşan bir toplantı dizisi düzenlemiştir. Kültür ve sanatın siyasi platformlarda ilk defa ülke düzeyinde demokratik biçimde tartışılması amaçlanmıştır. Bu toplantı dizisi ile kültür ve sanat sorununun siyasi partilerin, basının ve kamunun gündemine alınması amaçlanmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.4). Bu toplantıların hepsi partilerin en üst düzey temsilcileriyle gerçekleştirilerek konu en geniş platformda tartışılmıştır (Piroğlu, 2021, s.94).

Partiler ile alfabetik sıraya göre konferanslar düzenlenmiştir. 17 Ocak 1987 günü ANAP Genel Başkan Yardımcısı Bülent Akarcalı, 14 Şubat 1987 günü Demokratik Sol Parti (DSP) Genel Sekreteri Haluk Özdalga, 7 Mart 1987 günü Doğru Yol Partisi (DYP) Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Dülger, 15 Nisan 1987 günü Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SODEP) milletvekili Atilla Sav konferans vermiştir. 16 Mayıs 1987 günü düzenlenen "Siyasi Parti Programlarında Kültür ve Sanat" konulu dernek başkanı Ünsal Piroğlu yönetiminde, dört partinin temsilcilerinin katılımı ile panel düzenlenmiştir. Panele ANAP adına Bülent Akarcalı, DSP adına Haluk Özdalga, DYP adına Mukadder Sezgin ve SHP adına Tevfik Çandar katılmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.14-20).

Siyasi partilerin kültür ve sanat politikaları ile birlikte 28 Ocak 1987 tarihinde düzenlenen "Basının (4. Kuvvetin) Kültür Yaklaşımı" başlıklı panel de düzenlenmiştir. Bu panelde, yasama, yürütme ve yargı erklerinden sonra "dördüncü kuvvet" olarak nitelendirilen basın kuruluşlarının, kültür ve sanat alanına yaklaşımları tartışmaya açılmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.14-15).

4.1.2.3. Sahne Sanatları Toplantıları

Sanat Kurumunun üyeleri ve müdavimleri arasında Devlet Tiyatrosu, Devlet Opera ve Balesi, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası sanatçıları ile Devlet Konservatuvarı akademisyenleri de azımsanmayacak bir yer tutmaktadır. Bu nedenle sahne sanatlarının örgütlenmesi, yapılanması ve sorunları hakkında çeşitli toplantılar yapılmıştır. Tiyatro

ödülleri ve tiyatro alanında düzenlediği etkinliklerle Türk Tiyatrosuna önemli katkılar sağlayan Sanat Kurumu'nun sahne sanatları alanındaki toplantıları arasında tiyatro önemli bir yer tutmuştur. Bu alt başlıkta bu etkinliklere tek tek değinmek yerine konu başlıkları hakkında bilgi verilecektir.

Balenin Doğuşu ve Gelişimi, Bale Sanatı Üstüne, Balede Ulusallık ve Evrensellik, Bugünkü Türk Tiyatrosu ve Yerli Yazınlar, Cumhuriyetten Sonraki Türk Tiyatrosu, Devlet Tiyatrolarında Yeniden Yapılanma, Halk Tiyatrosu Deyince, Müzikallerin Tiyatroya Katkısı,Opera ve Bale Üzerine, Ödenekli Tiyatroların İşlevi, Ödenekli Tiyatrolar ve Bölge Tiyatroları, Özel Tiyatroların Sorunları, Tiyatro ve Amatörlük, Tiyatro ve Politika, Tiyatro ve Giysi, Tiyatronun Çağımızda ve Türkiye'deki Yeri, Tiyatroda Repertuar Sorunu ve Repertuar Politikası, Tiyatronun Eğitim İşlevi, Tiyatronun Toplumsal İşlevi, Tiyatroda Tarihi Oyunlar, Türk Tiyatrosunun Sorunları, Türkiye'de Tiyatro'nun Yapılandırılması, Türkiye'de Tiyatro Yazarlığı Sorunları, 1960dan Buyana Ankara'da Özel Tiyatrolar, 1989'dan 2000'e Devlet Tiyatroları başlıklarında 1958-2007 yılları arasında toplantılar gerçekleştirilmiştir.

13-30 Mart 1985 tarihleri arasında düzenlenen "Tiyatro" konulu konferans serisinde, Tiyatro ve Eğitim, Gençlik Tiyatroları Çocuk Tiyatroları ve Amatör Tiyatrolarının Sorunları, Türk Tiyatrolarında Üslup Arayışları, Türk Tiyatrosunun Gelişim Sorunları, Gençlik Yılında Gençler Tiyatrodan Neler Bekliyorlar konuları irdelenmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.43).

11 Şubat–2 Nisan 1989 tarihleri arasında Felsefe Kurumu ile işbirliği içinde bir dizi panel düzenlemiştir. Bu etkinlikler dizisi, Devlet Tiyatroları'nın kurumsal yapısı, işleyişi ve Türkiye'deki tiyatro alanına katkıları üzerine çok boyutlu bir değerlendirme yapmayı amaçlamıştır. Paneller, Devlet Tiyatroları'nı sadece bir sahne kurumu olarak değil, aynı zamanda kültürel politikaların, sanat eğitiminin ve toplumsal cinsiyet rollerinin yansıma alanı olarak ele almıştır. Türk Tiyatrosunda Kadın, Devlet Tiyatroları ve Yaygınlaşma, Devlet Tiyatroları ve Tiyatro Tekniği-Mimarisi, Devlet Tiyatroları ve Uluslararası İlişkiler, Devlet Tiyatroları ve Tiyatro Eğitimi, Devlet Tiyatroları ve Sanatsal Sorunlar konulu paneller düzenlenmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)

Sanat Kurumu'nun müzik alanında gerçekleştirdiği en kapsamlı ve etkili etkinliklerden biri, 26 Ocak 1985 tarihinde düzenlenen "Türkiye'de Kamuoyu Nasıl Bir Müzik Beklentisinde, Alternatif Gelişme Hangi Yönde?" başlıklı panel olmuştur. Toplumun müzikle kurduğu ilişkiyi, müzik politikalarının yönelimini ve kültürel taleplerin sanat üretimine etkisini tartışmaya açan bu panel, farklı alanlardan müzik insanlarını bir araya getirerek önemli bir fikir alışverişi ortamı sağlamıştır. Tiyatro sanatçısı ve yönetmen Tamer Levent'in yönettiği panele Yavuz Aydar, Gürer Aykal, Özdemir Erdoğan, Nevid Kodallı, Rengim Gökmen, Yıldırım Gürses, Adem Gürses, ÇinuçenTanrıkorur ve Timur Selçuk katılmıştır.(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.41).

4.1.2.4. Görsel Sanatlar Toplantıları

Görsel sanatlar alanında Sanat Kurumu'nda farklı konu başlıkları ile çeşitli toplantılar düzenlenmiştir. Bu toplantıların bir kısmı Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği ile ortaklaşa düzenlenmiştir. Bu alt başlıkta sanat eğitimi, sanat sorunları, bienaller, sanat piyasası, Devlet Resim ve Heykel Sergilerini konu alan toplantılar hakkında bilgi verilecektir.

24 Kasım 1984 tarihinde Sanat Kurumu tarafından düzenlenen, "Sanatın gelişmesinde ve toplumsallaşmasında devlete, kişilere, topluma, gönüllü kuruluşlara, basın ve yayına, özel ve resmi sektöre ve sanat sevenlere düşen sorumluluklar" konulu panel, kurumun bu alandaki en kapsamlı etkinliklerinden biri olmuştur. Panel, sanatın çok boyutlu yapısını ve kamusal rolünü disiplinlerarası bir bakış açısıyla ele alarak, kültürel üretimin farklı paydaşlarını bir araya getirmiştir. Tunç Tanışık, İbrahim Cüceoğlu, Doğan Hızlan, Çetin Erokay, Zafer Gençaydın, İzzet Polat Ararat, Kaya Özsezgin, Handan Tunç ve Varlık Özmenek gibi birçok kurum ve sanat alanından temsilcinin katıldığı paneli Dr. Zahit Büyükişleyen yönetmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.37).

Sanat sorunları ile ilgili dönemin önde gelen Ankaralı ressamları Eşref Üren, Turan Erol, Kaya Özsezgin ve Kayıhan Keskinok 1 Mart 1973 tarihinde "Bugünkü Türk Resim ve Heykeli'nin Sorunları" konulu bir açık oturum gerçekleştirmiştir. (Anonim, 1973c,s.1; Anonim, 1973ı,s.6). Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu 22 Aralık 1984

tarihinde “Resim Sanatında İçerik Sorunu” konulu bir konferans düzenlemiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.39).

1986 yılında gerçekleştirilen Ankara ve Türkiye’nin ilk bienali olan I. Uluslararası Asya Avrasya Sanat Bienali hakkında 23 Mayıs 1986 tarihinde Nihat Kahraman, Kaya Özsezgin, Tunç Tanışık, Suphi Baykam’in katılımı ve İsmail Gümüş’ün yönetiminde açık oturum gerçekleşmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.18). II. İstanbul Bienali de 3 Aralık 1989 tarihinde gerçekleştirilen Prof. Adnan Çoker ve Prof. Dr. Doğan Kuban’ın konuşmacı olduğu açık oturumun gündemi olmuştur (Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.). Bienallerin kültürel, estetik ve kurumsal boyutlarının değerlendirilmesi açısından önemli bir tartışma alanı sunulmuştur.

Güzel Sanatlar Akademisinin kuruluşunun 100. yılı nedeniyle30 Nisan 1983tarihinde “Türkiye’de Plastik Sanatlar Eğitimi” konulu bir Açık Oturum gerçekleştirilmiştir. İsmail Altınok, Doç. Dr. Turan Erol, KaykanKeskinok, Mükremin Mungan, Prof. Dr. GünselRenda, Prof. Dr. Adnan Turani’nin katıldığı açık oturumu Dr. Jale Erzen yönetmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.13). Etkinlikte, Türkiye'deki plastik sanatlar eğitiminin kurumsal gelişimi, uygulamalı ve kuramsal yönleri, Güzel Sanatlar Akademisi'nin sanat eğitimine katkıları ve bu alandaki güncel sorunlar etraflıca değerlendirilmiştir.

1938 yılından beri düzenlenen ve devlet tarafından gerçekleştirilen en uzun soluklu sergi olan Devlet Resim ve Heykel Sergileri, üç kere Sanat Kurumunda Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltraşlar Derneği ile ortak düzenlenen toplantıya konu olmuştur. İlk toplantı14 Aralık 1983 tarihinde “Devlet Sergilerinin İşlevi” üzerine açık oturumdur (Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.24). Bu alandaki ikinci açık oturum 5 Aralık 1984 tarihinde “45. Sergi Nedeni ile Devlet Resim Heykel Sergisinin Sorunları”nı ele almıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.38). Son toplantı 28 Kasım 1987 tarihinde “Devlet Resim Sergileri” konulu paneldir (Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.).

1980’lerde neo-liberal politikaların etkisiyle kültür ve sanat alanında piyasa dinamikleri belirginleşmiş; özel galerilerin sayısında artış yaşanmıştır. Bu gelişmeler Sanat Kurumunda 1980lerde sanat piyasası ve galeriler ile ilgili üç ayrı toplantıya konu

olmuştur. İlk toplantı**,** 26 Mayıs 1982 tarihinde "Resim Galerilerinin İşlevi ve Sorunları" başlığıyla gerçekleştirilmiş; çeşitli sanatçılar ve sanat insanlarının katılımıyla galerilerin kurumsal rolleri ele alınmıştır. İkinci toplantı, 14 Mart 1987 tarihinde "Galeriler, Resim Piyasası ve Sanata Katkısı" konusunu gündeme almış; kamu, özel sektör ve akademiden gelen konuşmacılar sanat piyasasının gelişimi ve galerilerin sanata katkısını tartışmıştır. Son toplantı ise 30 Ocak 1988 tarihinde "Resim Galerilerinin İzledikleri Programlar ve Sanata Katkıları" başlığıyla düzenlenmiş ve galerilerin sergileme politikaları ile estetik yönelimleri değerlendirilmiştir. Bu toplantılarda, dönemin kültürel dönüşümünü kavramsal bir düzlemde tartışmaya açılmıştır. (Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.).

4.1.2.5. Sinema ve Televizyon Toplantıları

Sanat Kurumu'nda sinema, televizyon, radyo ve TRT ile ilgili çeşitli toplantılar ve tartışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılar çoğunlukla Sanat Kurumu'nun müdavimlerinden olan gazeteci, Ankara Radyosu program müdürü ve TRT program dairesi başkanı olan, Ankara Film Festivali ve Sinematek'ide kuran, üniversitelerde TV ve sinema yayıncılığı dersleri veren Mahmut Tali Öngören'in katkıları ve konuşmalarıyla gerçekleştirilmiştir (Onaran, 2000, s.13-15).

Sanat Kurumu'nda sinema alanındaki ilk etkinlik, 19 Aralık 1967 tarihinde İtalyan Kültür Heyeti işbirliğiyle gerçekleştirilen sinema hakkında konferans olmuştur (Anonim, 1967f, s.1). Bunu takiben 22-23 Mart 1980 tarihlerinde, sinema konulu açık oturum ve seminerler düzenlenmiştir. Bu etkinliklerde sinemanın toplumsal boyutları, yapım ve gösterim sorunları ile Türk sinemasının durumu çeşitli uzmanlar ve sanatçılar tarafından tartışılmıştır (Anonim, 1980a, s.4; Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.13-15). 1986 yılında yürürlüğe giren Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu'nun ardından sinema ve yeni medya araçlarının etkilerini konu alan "Tiyatro Karşısında TV, Video ve Sinema" konulu konferans 12 Ocak 1987 tarihinde gerçekleşmiş ve "Yeni Sinema Yasası" başlıklı bir panel gerçekleştirilmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.14-18).

Sanat Kurumu'nda TRT'ye yönelik ilk etkinlik, 19 Ekim 1967'de Turgut Özakman'ın "Türkiye'de Radyoculuk ve TRT" konulu konuşmasıyla gerçekleştirilmiştir (Anonim, 1967k, s.26). Kurum, TRT'nin 15. kuruluş yıldönümü kapsamında 4 Mayıs 1979 tarihinde "15. Yıldönümünde TRT" konulu açık oturum düzenlemiştir. TRT'nin yayın politikaları da 16 Nisan 1980 tarihinde gerçekleştirilen "Yeni Yayın Döneminde TRT" ve 22 Kasım 1986 tarihinde yapılan ikinci "Yeni Dönemde TRT" panelinde tartışılmıştır (Anonim, 1980g, s.7; Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.17; Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.11).

Sanat Kurumu, 1979-1980 çalışma döneminde TRT'nin yayınları üzerine "TRT'de Ayın Olayı/Programı" başlığıyla üç etkinlik düzenlemiştir. İlki, 21 Kasım 1979'da Orhan Asena'nın oyunu *Fadik Kız* üzerine gerçekleşen açık oturumdur. İkinci etkinlik, 19 Aralık 1979'da Süha Arın'ın yönettiği *Tahtacı Fatma* belgeselinin tartışıldığı paneldir. Üçüncü ve son etkinlik ise 5 Mart 1980'de "Yayında Tarafsızlık ve Yaratıcılık" başlığıyla, TRT'nin yayın anlayışının değerlendirildiği bir açık oturum olmuştur. Bu etkinliklerde hem yapımlar hem de yayın politikaları eleştirel bir biçimde tartışılmıştır (Anonim, 1979i, s.8; Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.9; Anonim, 1980c, s.7; Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.13).

1970'lerde televizyonun toplumsal yaşam üzerindeki etkisinin artmasıyla birlikte Sanat Kurumu, 1970-1978 yılları arasında televizyonun kültür ve sanatla ilişkisini tartışmaya açan üç açık oturum düzenlemiştir. İlk oturum 21 Aralık 1970'te "Televizyon, toplum ve sanat hayatına zararlı mı olmaktadır; yararlı mı?", 28 Kasım 1975'teki ikinci açık oturum "Televizyonun toplumlarda sanat ve kültürü yaymaktaki işlevi nedir?" ve son olarak 10 Şubat 1978'de düzenlenen üçüncü açık oturumda "Televizyonun Son 15 Yılda Türk Toplumuna Getirdikleri ve Götürdükleri" konuları tartışılmıştır (Anonim, 1971ç, s.1;Anonim, 1975g, s.32;Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.11).

4.1.2.6. Felsefe Toplantıları

Sanat Kurumu'nda felsefe alanında çok sayıda toplantı yapılmıştır. Bu toplantıların bir kısmı Türkiye Felsefe Kurumu ile ortak hazırlanmıştır. Çoğunlukla Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve ODTÜ Felsefe bölümü akademisyenlerinin katılımı ile düzenlenen felsefe toplantıları bazı yıllar dizi halinde gerçekleşmiştir. Bu alt başlıkta 1978 yılında düzenlenen "Felsefe Söyleşileri Dizisi", 1979 yılında yapılan "Felsefe Haftası",1982-1985 yılları arasında dokuz kere düzenlenen "Felsefe Oturumları" ile 1991-2000 arasında üç kere düzenlenen "Felsefe Araştırmalarını Tanıtma Dizisi" programları hakkında kısaca bilgi verilecektir.

23 Mayıs 1978 günü bir hafta sürecek "Felsefe Söyleşileri Dizisi" başlamıştır. Türkiye'de felsefenin dünü, bugünü, yarını ve felsefenin yakın alanlarının konuşulduğu söyleşilere Nusret Hızır, Mete Tunçay, Füsun Altıok, Doç. Dr. Bedrettin Cömert, Prof. Dr. Sevda Şener ve Adnan Onart, Doç. Dr. İonna Kuçuradi katılmıştır (Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.14)

Bu etkinlikten bahsedildiği net olmamakla birlikte şair Haydar Ergülen, Sanat Kurumu'nda bir hafta süren felsefe günlerine ilişkin anılarını şu sözlerle anlatmıştı:

> "1975-76 olmalı[176], Ankara'da Sanatsevenler Derneği, küçük Piknik'in yanında, bulvarın üstünde. Yaşı 40'ı geçmiş olan herkes hatırlar, o yaşı ve yolu Ankara'dan geçmiş olanlarsa hiç unutmaz…Sanatsevenler'de 1 hafta sürecek Felsefe Günleri başlıyor, sanırım akşamüstleri yapılıyor oturumlar…Sanatsevenler birkaç merdivenle inilen bir küçük kulüp. Ön sıralarda Nusret Hızır var, o sevimli haliyle, henüz genç güzelliğiyle İoannaKuçuradi var, Oruç Aruoba var mı, emin değilim, Bilge Karasu var mı? Ama iki şair var,… adları da aklımda, şairler Hasan Hüseyin ve Metin Altıok…(Ergülen ,2011)

7-11 Mayıs 1979 tarihleri arasında "Felsefe Haftası" düzenlenmiştir. Çağdaş görüşler karşısında felsefe, fenomenoloji, pozitivizm, egzistansiyalizm ve diyalektik konularının ele alındığı konferanslara Dr. Oruç Arıoba, Teo Grünberg, Prof. Nusret Hızır, Prof. Dr. İonnaKuçuradi, Dr. Adnan Onart, Dr. Şahin Yenişehirlioğlu konuşmacı olarak katılmıştır (Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18).

[176] Derneğin 1975-1976 ve 1976-1977 çalışma dönemine ilişkin raporlarda 1975-1976 yıllarında düzenlenen felsefe günlerine rastlanmamıştır.

Sanat Kurumu, 1982-1989 yılları arasında toplam dokuz kez “Felsefe Oturumları” düzenlemiştir. İlk oturum 10 Mart 1982’de “NicolaiHartmann” üzerine yapılmıştır. Devam eden oturumlarda sırasıyla Bertrand Russell (1982), Spinoza (1983), Karl Jaspers (1983), Nietzsche (1984), Kant (1984), George Orwell ve *1984* romanı (1984), Takiyettin Mengüşoğlu’nu anma (1985) ve Albert Camus’nün sanatı ile felsefesi (1985) ele alınmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.16; Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.37-45; Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.29-35; Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.46; Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.14).

“Felsefe Araştırmalarını Tanıtma Dizisi” 26 Kasım 1991 günü Dr. Harun Tepe’nin konuşmacı olduğu “Bilgide Doğruluk ve Doğrulanabilirlik Tartışması” ile başlamıştır. Dr. Kurtuluş Dinçer’in 24 Aralık 1991 günü “Tarihte Açıklama Sorunu” konulu sunumu ikinci sunumu ile devam etmiştir. (Sanat Kurumu Derneği, 1991c; Sanat Kurumu Derneği, 1991c). Son program yaklaşık sekiz yıl sonra Talip Kabadayı’nın 18 Ocak 2000 günü gerçekleştirdiği “Anselmus'un Ontolojik Kanıtı” hakkındaki konuşması ile tamamlanmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 2000a)

4.1.2.7. Ulusal Kültür Dizisi

Ünsal Piroğlu, Sanat Kurumu’nun 1970-1980 yılları arasında ulusal kültürün gelişimine katkı sağlamayı amaçlayan çok sayıda etkinlik düzenlediğini belirtmiştir. Ulusal kültür kavramının, o dönemdeki “milli kültür-ulusal kültür” tartışmalarında olduğu gibi ideolojik bir ayrışma temelinde değil, evrensel kültürün karşısında Türkiye’ye özgü bir kültürün önemini vurgulayan bir yaklaşımla kullanıldığını ifade etmiştir. Ayrıca bu etkinliklere hem sağ hem de sol görüşten konuşmacıların davet edildiğini aktarmıştır (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

Bu kapsamda Sanat Kurumu, 1982-1983 döneminde ulusal kültür dizisi gerçekleştirmiştir. Edebiyat, halk sanatı ve folklör, mimari, müzik, sinema, opera ve plastik sanatlardaulusallığın da ele alınarak düzenlendiği bu programlarda bir ulusal kültür sentezine giden yol arayışına gidilmiştir. Bu kültür dizisi doğrultusunda birçok

kültür ve sanat otoritesiSanat Kurumu çatısı altında etkinlik gerçekleştirmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.33).

“Ulusal Kültür Dizisi” kapsamındaki etkinlikler, Türkiye’de sanatın ulusal kimlik, çağdaşlaşma ve evrensel değerlerle ilişkisini tartışmaya açan önemli bir dizi panel ve konferans içermektedir. Bu çerçevede; 15 Mayıs 1982 tarihinde “Türk Müziğinde Ulusallık ve Çağdaşlaşma Olgusu”,19 Mayıs 1982 tarihinde “Ulusal Mimarimiz”, 26 Ocak 1983 tarihinde “Plastik Sanatlarda Sentez”, 19 Şubat 1983 tarihinde “Ulusal Sinemanın Oluşumu ve Geleceği”, 12 Mart 1983 tarihinde “Edebiyatımızda Ulusal ve Çağdaş Oluşum”, 30 Mart 1983 tarihinde “Ulusal ve Çağdaş Opera” ve 14 Mayıs 1983 tarihinde “Halk Sanatı ve Folklor” başlıklı panel ve konferanslar gerçekleştirilmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1983, s. 36–46).

Bunlara ek olarak; 9 Haziran 1982 tarihinde düzenlenen “Sanatta Ulusallık, Evrensellik ve Çağdaşlık”, 9 Nisan 1983 tarihli “Kültür ve Sanatta Türkiye’de Batı Etkisi”ve 13 Nisan 1983 tarihli “Ulusallık Kavramı” başlıklı konferanslar, ulusallık kavramının sanatsal üretimle ilişkisini teorik düzlemde ele alan tartışma ortamları yaratmıştır. Söz konusu etkinlikler, kültürel politikalarının ve sanatsal yaklaşımlarının çok boyutlu biçimde değerlendirilmesine olanak tanımış; Türkiye’nin modernleşme süreciyle birlikte gelişen sanat anlayışına ışık tutmuştur.

4.1.2.8. Anma ve Onur Günü Etkinlikleri

Sanat Kurumu, hayatta olmayan kültür ve sanat insanları ile ilgili anma etkinlikleri düzenlemiştir. Anma etkinliklerinde anılan sanatçının kişiliği, yaşamı ve sanatı hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Çeşitli tarihlerde, Abidin Elderoğlu, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ayhan Sarıismailoğlu, Bedrettin Cömert, Behçet Necatigil, Cahit Sıtkı Tarancı, Cemal Nadir Güler, Cemal Süreya, Ceyhun Atuf Kansu, Eşref Üren, Ferhunde Erkin, Hasan Ali Yücel, Hasan Hüseyin Korkmazgil, Kemal Tahir, Kerim Avşar, Melih Cevdet Anday, Muzaffer Hacıhasanoğlu, Nazım Hikmet, Necla Özbay Özdemir, Nurullah Berk, Oktay Arayıcı, Orhan Veli, Ömer Asım Aksoy, Örsan Öymen, Sabahattin Ali, Saadettin Kaynak, Sunullah Arısoy, Şevket Süreyya Aydemir, Takiyetten Mengüşoğlu, Ümit Kaftancıoğlu, Yahya Kemal, Yakup Kadri

Karaismailoğlu, Yalçın Tuğsavul, Yunus Emre, Zühdü Müridoğlu adına etkinlikler düzenlenmiştir.

Görsel 23. Nazım Hikmet'in 100. Yaşgünü Etkinliği "Nazım'ın Yazgısı" Davetiyesi Kaynak: Sanat Kurumu Arşivi

Türk kültür ve sanatına değerli katkılar sunan sanatçılarıtanıtmak, kimi zaman da 70. veya 75. yaşlarını kutlamak için toplantılar düzenlemiştir. Bu toplantılara, sanatçı ile birlikte aynı disiplinden kişilerin katılımı ile kişiliği, yaşamı ve sanatı hakkında değerlendirmeler yapılmış, sanatçının yaşamı ve sanatı ele alınmıştır. Aziz Nesin, A. Kadir Paksoy, Cahit Külebikendileri için Onur Günleri düzenlenen sanatçılar arasındadır. Bununla birlikte dernek 1990-2000 tarihleri arasında yürüttüğü "Bir Sanatçı Tanıyalım" programı ile Bilge Karasu, Cahit Külebi, Cemil Eren, Harun Antakyalı, Muzaffer İlhan Erdost, Orhan Çetinkaya, Turan Erol ve Zeki Şahin için özel gün ve toplantı organize etmiştir.

Aziz Nesin'in 75. yaşgünü

Nesin ve Oral'in imza günü

Görsel 24. Aziz Nesin'in 75. Yaşgünü Etkinliğinden Kaynak: Milliyet, 20 Mart 1990

4.1.2.9. Sobabaşı Etkinlikleri

Sanat Kurumu Göl Gazinosundaki lokalinde, belediye ile davası devam ederken elektriklerin kesik olması nedeniyle soba ile ısınmaya başlamıştır. Bunu bir fırsata çevirmek isteyen Yönetim Kurulu, 1965 yılında başlayan OcakbaşıSohbetlerine benzer şekilde 19 Aralık 2005 itibariyle pazartesi günleri Sanat Kurumu'nun "Sobalı Salonunda" *Sobabaşı Sohbetleri* programını başlatmıştır. Sohbet programları edebiyat, sanat ve siyaset başlıklarıyla düzenlenmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 2006a, s.1; Anonim, 2008a). İlk programa Kemal Ateş, *Küskün Fotoğraflar* kitabı hakkında konuşmak üzere davet edilmiştir. Bu kitapta yer alan Sanat Tutkunları Derneği başlıklı öykü ile Ateş, Sanat Kurumundaki anılarını anlatmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 2005ç). Sobabaşı Sohbetleri, Göl Gazinosunda en istikrarlı sürdürülen etkinlik olarak 28 Nisan 2008 tarihine kadar devam etmiştir(Sanat Kurumu Derneği, 2008c).

4.1.2.10. Salı Söyleşileri

Göl Gazinosu'ndan tahliye edildikten sonra etkinlik yapacak mekânı kalmayan Sanat Kurumu,10 Aralık 2015 günü Zeynep Yasa Yaman, Celal Binzet, Kemal Çelik'in katılımı ile "Eşref Üren" konulu söyleşi programı ile söyleşiler düzenlemeye başlamıştır. 20 Şubat 2018 tarihinden itibaren bu söyleşileri salı günleri gerçekleştirerek "Salı Söyleşileri" olarak adlandırmıştır. Derneğin etkinlik yapmak için bir merkezi olmadığı için söyleşiler Bombus Sanat Merkezi, And Sanat, Çayyolu Semt Meclisi ve Türk-İngiliz Kültür Derneğindegerçekleştirilmiştir. Salı Söyleşileri kapsamında20 Şubat 2018 günü Celal Binzet ile "Yeniden d Grubu",14 Ocak 2020 günü şair ve yazar "Ahmet Telli ile Şiirini Arayan Hayat" söyleşisi, 10 Şubat 2020 günü "Kafka'nın Maymunu" adlı tiyatro oyunu ile ilgili söyleşiSalı Söyleşilerinden birkaçıdır.2020 yılı Mart ayında ülkemizde de görülmeye başlayan ve sosyal hayata dair sıkı tedbirler alınan Covid-19 pandemisi nedeniyle Salı Sohbetlerine son verilmiş ve Kemal Ateş'in söyleşisiSanat Kurumu'nun düzenlediği son toplantı olmuştur (Sanat Kurumu Derneği, 2021,s.3).

Görsel 25. Celal Binzet ile Salı Söyleşisi Afişi Kaynak: Sanat Kurumu Arşivi

4.1.3. Tiyatro Etkinlikleri

İlber Ortaylı'ya göreAnkara'da Devlet Tiyatroları ile Asaf Çiğiltepe ve arkadaşlarının kurduğu Ankara Sanat Tiyatrosusayesinde İstanbul'a kıyasla daha canlı, daha beynelmilel sahaya açık ve ciddi tiyatro çalışmaları yapılmıştır. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü de akademik anlamda bu canlılığı pekiştirmiştir (Ortaylı, s.2020).

Dernek 1955 yılında Tuna Caddesindeki lokalindeki *Cep Tiyatrosu* ile amatör ve profesyonel tiyatro temsillerine ev sahipliği yapmış[177], Ankara'da gerçekleşen tiyatro temsillerinin eleştirileri, okuma tiyatrosu ve 1984 yılında kurduğu Deneme Sahnesi ile Ankara'da tiyatro sanatının gelişimine önemli katkılar sunmuştur. Bu başlık altında tiyatro etkinlikleri olarak dernekte düzenlenen tiyatro gösterileri, tiyatro eleştirileri, okuma tiyatrosu ile deneme sahnesi çalışması incelenmiştir.

[177]Sanat Kurumu tiyatrolar onuruna kokteyller vererek de tiyatro camiasına desteklerini sunmuştur. Sanat Kurumu'nun ilk yıllarında yönetim kurulunda da görev alan tiyatro sanatçısı Oğuz Bora'nın kurduğu Beşinci Tiyatro'nun ilk temsili 9 Aralık 1957 günü sahnelenen Tennessee Williams'ın "Sırça Kümes" sonrası bir kokteyl düzenleyerek kutlama gerçekleştirmiş. Benzer şekilde İstanbul'dan Ankara'ya temsile gelen Kenter Tiyatrosu, Kent Tiyatrosu, Dormen Tiyatrosu gibi tiyatrolar onuruna kokteyller vermiştir (Andak, 1957, s.5; Anonim, 1967c; Anonim, 1970f).

4.1.3.1. Tiyatro Gösterileri

Dernek yeni lokaline taşınma hazırlıkları ile birlikte gerçekleştirilecek kültür ve sanat etkinliklerinden sorumlu olacak yönetim kurulu üyeleri ile birlikte sahnelenecek tiyatro oyunlarını seçecek bir heyet belirlemiştir. 3 Ocak 1955 tarihli Yönetim Kurulu Kararı ile tiyatroda oynanacak eserlerin seçimi için Munis Faik Ozansoy, Ahmet Muhip Dıranas, Lütfi Ay ve Bedrettin Tuncel'den oluşan bir heyet seçilmiştir (Anonim, 1955ğ).

Lokalin tiyatrosunun açılış temsili, Cüneyt Gökçer rejisörlüğünde Ankara Devlet Tiyatrosu sanatçıları tarafından sahnelenenJean Anouilh'un*Jezabel* oyunu olmuştur (Anonim, 1955ı). Oyunun çok beğenilmesi üzerine ekip on gün süreyle İzmir turnesine çıkmıştır (Anonim, 1955i).

Dernek yöneticileri lokalde tiyatro olarak kullandıkları bölüm için *"Cep Tiyatrosu"* tabirini kullanmış, kendi düzenledikleri oyunlarına da *Oda Tiyatrosu temsilleri* adını vermiştir. Akis Dergisinin 7 Mayıs 1955 tarihli 52. sayısında Oda Tiyatrosunun ilk temsili olan ve 4 Mayıs 1955 günü prömiyeri yapılanJezabel[178] temsili üzerine bir değerlendirme yazısı yazılmıştır. Cüneyt Gökçer'in sahneye koyduğu oyunda Macide Tanır, Mediha Gökçer, Serap Sezer, Asuman Çağlayansu, Gürbüz Bora ve Asuman Korad gibi Devlet Tiyatrosunun tanınmış sanatçıları sahne almıştır.

Oda Tiyatrosu ekibini Devlet Tiyatrosu sanatkarları oluşturmuş ve dekoratörü, teknisyeni, kostüm, dekor ve aksesuarları dahil Devlet Tiyatrosundan temin edilmiş, Devlet Tiyatrosunun afiş tasarımı ile aynı tasarıma sahip afişler yapılmıştır. Bu nedenle Akis Dergisindekiyazıda, Oda Tiyatrosu Devlet Tiyatrosunun bir minyatürü olarak değerlendirilmiş, Ankara'da yeni doğan bu tiyatro kadrosunda daha ziyade yeni ve amatör isimler bulunmadığı için eleştirilmiştir (Anonim, 1955d, s.31-32). Derginin 14 Mayıs 1955 tarihli 53. sayısında yer alan değerlendirme yazısında ise oyunda sahne alan

[178]SelmiAndak 11 Şubat 1955 günü Cumhuriyet Gazetesindeki köşesinde Sanat Sevenler Derneğinde açılacak Cep Tiyatrosunun Samuel Beckett'ınGodot'yu Beklerken oyunu ile açılacağını, rejisörlüğünü Cüneyt Gökçer'in üstleneceğini ve Devlet Tiyatrosu sanatçılarının oynayacağını yazmıştır (Andak, 1955, s.4). Ancak tez çalışması kapsamında yapılan araştırmalarda Cep Tiyatrosunun açılışının bu oyunla gerçekleştirildiğine dair bilgiye rastlanmamıştır.

sanatçıların Devlet Tiyatrosunda gösterdiklerinden daha başarılı bir performans gösterdikleri yazılmıştır (Anonim, 1955e, s.30)

Ergun Savda, Jezabel oyunu ile ilgili Hisar dergisindeki eleştiri yazısında, "Sanatseverler'in Oda Tiyatrosundan çok ümitliydik. Daha başka şeyler bekliyorduk. Hep Devlet Tiyatrosu oyuncularıyla dolu bir üçüncü sahneyle karşılaştık. Bu da kazanç ama biz fazlasını umuyorduk." değerlendirmesinde bulunmuştur. (Sav,E., 1955, s.8)

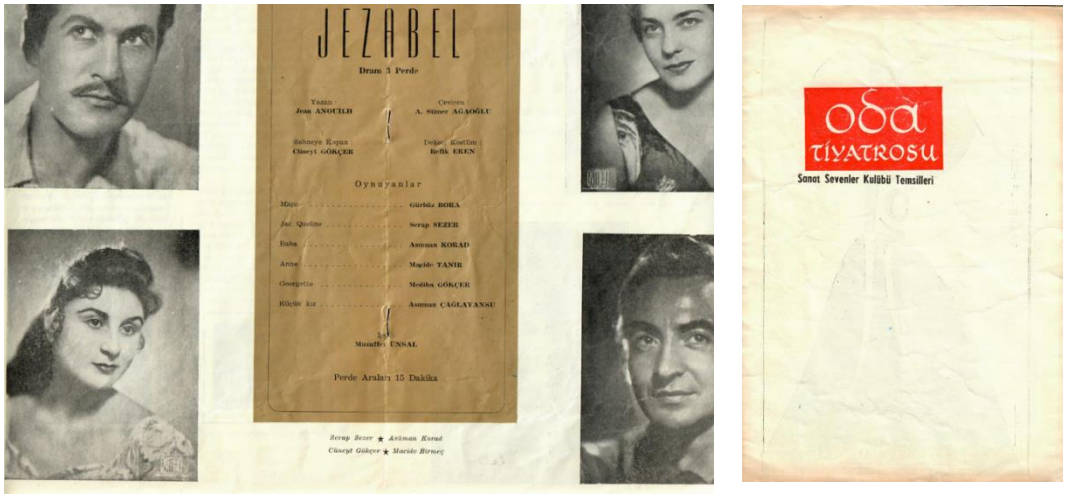

Görsel 26. Jezabelle Temsili Broşürü Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi

Oda Tiyatrosu temsillerinin ikincisi Semih Sergen rejisörlüğünde 1956 yılında sahnelenen AphonseDaudet'in *Şehirli Kız* oyunu olmuştur (Anonim, 1956c). Temsile ilişkin Halit Kıvanç'ın 4 Haziran 1956 tarihli haberinde, yarı profesyonel bir ekibineseri sahneye koyduğunu yazmıştır. Yalın Tolga, Baykal Saran, Osman Daloğlu, Ertekin Atakan, Günaydın Yaltırak, Lütfi Ilkıcı, Türkan Bora, Melek Koçer, Gülyüz Şenler, Suzan Uztan, Nurten Berk ve Nurhan Ürper oyundasahne almıştır (Kıvanç, 1956,s.7).

Ankara Devlet Tiyatrosunun Büyük ve Küçük Tiyatrosundan sonra Sanat Sevenlerin Cep Tiyatrosu Ankara'nın üçüncü sahnesi olmuştur (Anonim, 1955d, s.31). İlerleyen yıllarda derneğin kendi temsilleri olan Oda Tiyatrosu temsillerine dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. Ancak derneğin Cep Tiyatrosunu amatör ve profesyonel birçok tiyatronun kullandığı tez kapsamında yapılan arşiv çalışmalarında tespit edilmiştir.

Adalet Ağaoğlu'nun arkadaşları ile birlikte kurduğu Meydan Sahnesi sıklıkla Cep Tiyatrosunda sahne almıştır (Kaynar, 2020). AST'ın1966 yılı yaz dönemi temsillerine de ev sahipliği yapılmış, hatta bilet satışının Milli Piyango İdaresi gişelerinde satılması için dernek tarafından girişimlerde bulunulmuştur (Anonim, 1966c, s.1). Sosyal-İş Sendikası Ankara Şubesinin kurduğu Sis Tiyatro Topluluğuna da sahnelerini açmışlardır (Anonim, 1968h, s.1)

Cep Tiyatrosu, Ankara Yarıaçık Cezaevi Tiyatro Kolunun temsiline de ev sahipliği yapmıştır. Tiyatro eleştirmeni Gülşen Karakadıoğlu'nun, Türk Dili Dergisinde yayınladığı 1982 yılı ODTÜ Amatör Tiyatrolar Şenliği ile ilgili değerlendirme yazısında, şenliğe katılan Ankara Yarıaçık Cezaevi'nin Orhan Kemal'in 72. Koğuş oyunundaki performansına dair olumlu kritikleri üzerine Sanat Kurumuyöneticileri tarafından mahkumların sahne almasına karar verilmiştir. Dünya Tiyatrolar Günü kapsamında 27 Mart 1983 günü Ankara Yarıaçık Cezaevi Tiyatro Kolunun "Sarıpınar 1914" oyununu oynamasına karar verilmiştir. Oyunu izlemeye dönemin Adalet Bakanı ve Müsteşarının da gelmesi nedeniyle heyecanlanan mahkumların performansı bir hüsrana dönüşmüştür. Bu temsil Ankara Yarıaçık Cezaevi Tiyatro Kolunun Cep Tiyatrosundaki ilk ve son temsili olmuştur (Anonim, 1983b; Karakadıoğlu, 1982, s.53-54; Gülşen Karakadıoğluile kişisel görüşme 6 Mayıs 2024; Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.4).

Derneğin tiyatro etkinliklerine ilişkin son girişimi 2006 yılında yaşanmıştır. Ankara Büyükşehir Belediyesi ile yaşanan sıkıntılar üzerine dernek yönetim kurulu Ankara'nın tarihi ve kültürel mekânlarında etkinlik düzenlemeye karar vermişlerdir. Bu kapsamda10 Temmuz 2005 günü Pirinç Han'da gerçekleştirilen söyleşinin basın toplantısında dernek başkanı İlker Çetin, kültür-sanat muhabirlerinin rol alacağı bir tiyatro oyunu sahnelemek istediklerini dile getirmiştir (Anonim, 2006b, s.1; Anonim, 2005c; Anonim, 2005ç). Bu önerinin muhabirler tarafından da ilgiyle karşılanması üzerine bu konuya ilgi duyan muhabirler ile dernek yönetimi bir araya gelmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 2006ç). Dernek yönetim kurulu üyesi, tiyatro sanatçısı Nurkut İlhan'ın da çalışmaları sonucunda Turgur Özakman, Ergun Sav, Mehmet Baydur ve Nihal Geyran Koldaş'ıneserleri üzerinden rol dağılımı yapıldıktan sonra gerekli

planlamalar yapılmış, çalışmalara başlanmış ancak oyun sahnelenememiştir (Anonim, 2006a, s.20; Anonim, 2006ç, s.13).

4.1.3.2. Okuma Tiyatrosu

Sahnelenmek için değil, yüksek sesle okunmak için oyun metni biçiminde yazılan eserlerin okunması yöntemi olan okuma tiyatrosu, derneğin tiyatro alanında gerçekleştirdiği en önemli etkinliklerden birisi olmuştur (Davis ve Holland, 2007, s.215). Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü akademisyenleri, başta Doç. Dr. Özdemir Nutku olmak üzere okuma tiyatrosu çalışmalarına geniş ölçüde yardımcı ve destek olmuştur (Sanat Sevenler Derneği, 1970a, s.8-9).

SANAT SEVENLER KULÜBÜ
OKUMA TİYATROSU
23 Kasım 1963 Cumartesi
saat 15.30 da
GİZLİ OTURUM
Yazan: J. P. SARTRE
Türkçesi: OKTAY AKBAL
Yöneten: MÜAZZEZ KURTOĞLU
Okuyanlar: GÜLGÜN KUTLU, GÜLSEN ALNIAÇIK, HALUK KURTOĞLU, Nurtekin ODABAŞI
MİLLİYET 16599

Görsel 27. Okuma Tiyatrosu İlanı Kaynak: Milliyet, 22 Kasım 1963

Derneğin ilk okuma tiyatrosu çalışması 23 Kasım 1963 tarihinde Jean-Paul Sartre eserleri için düzenlenmiştir. Etkinlikte Devlet Tiyatrosu sanatçıları Gülgün Kutlu, Gülşen Alnıaçık, Haluk Kurtoğlu ve Nurtekin Odabaşı Sartre'ın eserlerini okumuştur (Anonim, 1963a, s.7). İmren Erşen, tiyatro sanatçılarının katılımı ile gerçekleşen okuma tiyatrosu etkinliklerinin izleyiciler açısından çok eğitici olduğunu ifade etmiş, yıllar için tiyatro sanatçılarının katılımı ile çok sayıda okuma tiyatrosu etkinliği düzenlenmiştir (İmren Erşen ile kişisel görüşme, 15 Haziran 2024).

4.1.3.3. Tiyatro Oyunu Eleştirileri

Derneğin uzun yıllar gerçekleştirdiği en önemli etkinliklerden biri de tiyatro oyunu eleştirileri olmuştur. Ankara Devlet Tiyatrosu başta olmak üzere Ankara'da yerleşik ya da turneye gelen tiyatrolarının oyunlarının yazarı, çevirmeni, rejisör ve sanatçılarının da katılımı ile tiyatro eleştirmenleri ve oyunu izleyenlerin hep birlikte katıldıkları toplantılarda oyunlareleştirilmiştir (Tekgündüz, t.y.).

Derneğin gerçekleştirdiği ilk tiyatro eleştirisi etkinliği Ankara Devlet Tiyatrosunun 1954-1955 sanat sezonunda sahnelediği *Çayhane* oyununa ilişkin olmuştur. Toplantıya eserin rejisörü Mahir Canova ve oyuncularının yanı sıra müzisyenler, tiyatro sanatçıları, rejisörler, opera sanatçıları, edebiyatçılar ve sanat severler katılmıştır. Bu tarz tartışmalara alışkın olunmadığı için ilk etkinlikte eleştirilerin ölçülü olmaması ve eleştirilenlerin fikirleri tasvip etmemesi nedeniyle münakaşa yaşanmıştır (Anonim, 1955g, s.30-31).

Gazeteci Şahin Tekgündüz, tiyatro oyunu eleştirilerinde, bazen oyunun yazarı ya da yönetmeninin, eleştirilerin altından kalkamayıp salonu terk ettiğini, bazen dinleyicilerle konuşmacılar arasında sert atışmalar yaşandığını ve olayın büyümesini engellemek durumunda kaldıklarını anlatmıştır. (Tekgündüz, t.y.)

Görsel 28.Şahin Tekgündüz,Hikmet Çetin, Turan Taner Sanat Sevenler Lokalinde
Kaynak:https://yesilgazete.org/yasadim-diyebilmek-konyada-salyangoz-satmak-sahin-tekgunduz/,
Erişim Tarihi:22.04.2025)

19 Şubat 1965 tarihli Akis Dergisinin 557. Sayısında Ankara Devlet Tiyatrosunun Küçük Tiyatroda sahnelediği "İçerdekiler" oyununun eleştirisinin 15 Şubat 1965 günü yapıldığı anlatılarak eleştirinin nasıl geçtiği şu şekilde ifade edilmiştir:

> *"*Çok kalabalık bir dinleyici kitlesinin katıldığı toplantı saat 21'e kadar sürdü. Yine Salim Şengil'in başkanlığında başlayan oturumda söz almak isteyenler sıra ile konuştular... Oturum açıldığı zaman ilk sözü, eleştirmen Attilâ Sav aldı. Sav, eserin güzel bir özetini yaptı ve ana fikrini açıkladı. Daha sonra söz alan Ayperi Akalan… oldukça düzgün ve çok arı bir dille konuşan bu hanım, İstanbullu olduğunu da sözlerine eklemeyi unutmadı - uzun uzun Melih Cevdetin kişiliği, ozanlığı ve toplumculuğu üzerinde durdu... Daha sonra söz alan Özdemir Nutku fikirlerini herkese komprime halinde sunabilen bir konuşma yaptı... Sonra, reji üzerinde konuşmalara geçildi. Bu arada tekrar söz alan Ayperi Akalan, İstanbul'daki temsille Ankara'daki temsil kıyaslaması üzerinde ısrarla durdu ve İstanbul'daki temsilin daha iyi ve başarılı olduğunu, Şirin Devrim'in ise Türk edebiyatında "belki yetersiz" olduğunu iddia etti … Bunun üzerine, Ankara'daki oyunun rejisörü Nihat Akçan söz aldı. Rejiyi ve oyunu savunurken, Akçan, galiba biraz fazla heyecana kapıldı ve : "— İstanbul'daki temsil yirmi günde afişten inmiştir. Buradaki elan dolu olarak oynanıyor. Tiyatroda mühim. olan gişedir" dedi…İlgililer, toplantının sonuna kadar kaldılar ve tartışmaları izlediler. Fahir Aksoy, Yılmaz Gruda, Dr. Engin Gençtan, Turgut Özakman, Ümran Uzman, RükzanGünaysu da toplantıya gelmişlerdi. (Anonim, 1965c, s.23).

"Zaman Kaybolmaz: İlber Ortaylı" nehir söyleşisi kitabında Zeliha Berksoy, İlber Ortaylı'yı Sanat Sevenler KulübündeVanya Dayı temsili eleştiri programında tanımasını şu sözlerle anlatır:

> "Vanya Dayı piyesinin değerlendirilmesi yapılıyordu. Baktık on yedi-on sekiz yaşlarında bir delikanlı bir şeyler anlatıyor. Önce annemin (Semiha Berksoy) dikkatini çekti. Bilmediği yok. Koca bir kafa…Annem "Biz bu çocukla ahbap olalım" dedi. Olduk da…O zaman da şimdiki gibi direkt biriydi. Sözünü asla sakınmazdı."(Berksoy'dan akt. Uysal, N., 2006, s.66).

Tiyatro eleştirmeni Gülşen Karakadıoğlu, dernekte düzenlenen tiyatro eleştirilerine ilişkin anılarını şu sözlerle anlatmıştır:

> "Akşam saatlerinde tartışmalar olurdu, yalnızca tiyatro oyunları üzerine değil genel kültürel konularda... Ama özellikle o tarihlerde sahnelerde oynanmakta olan oyunlar üzerine yapılan tartışmalar salonun tıklım tıklım dolmasına neden olur, bazan tartışmalar seslerin yükselmesine neden olabilecek denli ilgi çekici olurdu. Tartışmanın etkisi sonraki saatlere de yansır, tartışmanın üzerine de tartışma sürebilirdi. Öğrenciliğim sırasında dinlediğim tartışmalar içinde Özdemir Nutku'lu, Sevda Şener'li, Atila Sav'lı Ayşegül Yüksel'li oyuncuların da dinleyici olarak katıldığı açık oturumlar biz öğrencilerin öncelikli olarak ilgimizi çekerdi. Örneğin Melih Cevdet Anday'ın "Mikado'nun Çöpleri" oyunu üzerine Özdemir

> Nutku Hocam'la oyunun oyuncularından Nihat Akçan ile arasındaki tartışmayı hatırlıyorum. Oyun o yılın en iyi oyunu seçilmişti Sanat Sevenler Derneği'nce ama Özdemir Hoca'nın eleştirisi vardı. (Gülşen Karakadıoğlu ile kişisel görüşme, 6 Mayıs 2024)

Ünsal Piroğlu, derneğin en uzun soluklu etkinliklerinden biri olan tiyatro eleştirilerinin Ankara seyircisi üzerindeki etkisini şu sözlerle anlatmıştır:

> "Bugün kültür ve sanat ortamında, tarihsel birikimi nedeniyle kültürel merkez kimliği gösteren İstanbul karşısında seyirci açısından farklı düzey ve konumda bir Ankaralı özgün seyirci tipi oluşturduğu genellikle kabul edilmiştir. Gerçekten, sorgulayıcı ve inceleyici nitelikler taşıyan farklı yapıdaki bu Ankara Seyircisi'nin yetişmesinde tek kültür merkezi olarak Sanat Kurumu'nun geleneksel tartışmalı toplantılarının önemli katkısı olmuştur." (Piroğlu, 2021, s.94).

4.1.3.4. Deneme Sahnesi

1 Eylül 1984 günü toplanan Yönetim Kurulu, danışman üye Tamer Levent yönetiminde Deneme Sahnesinin kurulmasına ve bununla ilgili tiyatro çalışmalarını Tamer Levent'in yönetmesi kararı almıştır (Anonim, 1984b). 1 Ekim 1984 günü Tamer Levent başkanlığında Zahit Büyükişleyen ve Mehmet Buğa'nın da üye olduğu komisyon tarafından sınav yapılıp Deneme Sahnesi için adaylar belirlenmiştir (Anonim, 1984c).

Yapılan sınav sonucunda yaklaşık otuz kişilikbir grup oluşturulmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu tiyatrocular dan olmak üzere, eğitimci, psikolog ve öğrencilerden oluşmuştur. Sanat Kurumu tarafından Deneme Sahnesi Yönetmeliği de hazırlanmış ve Yönetmeliğin birinci maddesinde '*Ulusal sanat sentezine ulaşmada; Tiyatro sanatı ürünlerinin, araştırılıp değerlendirilmesinin gerekliliğine inanan Sanat Kurumu "Deneme Sahnesini" oluşturmuştur'*ifadelerine yer verilmiştir. On beş hafta uygulama çalışmaları ve sonraki haftalarda tek tek her katılımcının hazırladığı senaryo ödevi uygulamaları yapılmıştır. İlerleyen zamanda Devlet Tiyatrolarından gelen iki oyuncu oyunculuk tekniği üzerine çalışmalar yaptırmıştır. Daha sonra ise grup üyeleri bir oyun sahneleme kararı almış, belirli bir metin üzerinde anlaşma sağlanmıştır, ancak bir oyun sahneleyememişlerdir (Aslan,1999).

Deneme Sahnesi grubunda yer alan Naci Aslan anılarını şu sözlerle anlatmıştır:

> "Sanat Kurumu Deneme Sahnesi bize özellikle yaratıcı oyunculuk ve yaratıcı drama gibi iki çok önemli kavramı öğretti…19 Mayıs 1985 günü Hasandede Belediyesi'nin davetlisi olarak bu beldeye gidildi. Beldenin futbol sahasında seyircilerden alınan temalar, hemen oracıkta doğaçlanarak sergilendi. 1987 yılındaki yaratıcı drama seminerinden sonra, Alman Kültür Merkezi'nin en üst katındaki bir mekânda Sanat Kurumu Deneme Sahnesi yeniden çalışmaya başladı. Birkaç ay süren bu çalışmalarda Tamer Levent uygulamalar yaptırdı. Ancak çalışma çeşitli nedenlerle devam edemedi (Aslan,1999)."

Tiyatro sanatçısı Tamer Levent, dernekte yürüttüğü Deneme Sahnesi çalışması ile ilgili şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

> "Okuldan mezun olunca Ankara Sanatsevenler Derneği'nde, Sanat Kurumu Deneme Sahnesi adı altında, yaratıcı oyunculuk kursu açmıştım. Burada yaptığımız çalışmalar gerek yaratıcı oyunculuk ve doğaçlamanın önemi konularında, gerek eğitimde drama konularında Türkiye'de başlangıç oluşturmuştu." (Levent, 2017).

Görsel 29. Atilla Sav ve İlker Çetin Tiyatro Eleştirmenleri Birliği Ödül Töreninde,2019
Kaynak: Sanat Kurulu Derneği Arşivi

Sanat Kurumu kurulduğu günden itibaren tiyatro sanatının gelişimine katkıda bulunmak için çok sayıda çalışma yürütmüş, amatör ve profesyonel tiyatrolar ile işbirliği içinde olmuştur. Dernek özellikle 1964-1965 sanat sezonunda başlattığı tiyatro ödül törenleri ile Ankara'nın tiyatro hayatına canlılık getirmiştir. Bununla birlikte 1993 yılında Küçük Tiyatro'nun bir bankaya devredilmesi girişimi üzerine "Küçük Tiyatroyu Kurtarma Kampanyasına" kurum olarak katkıda bulunulmuş ve Küçük Tiyatro'nun bugün tiyatro olarak Ankara'da geleneksel işlevini sürdürmesine katkı sağlamıştır. Benzer şekilde 2013 yılında Akün ve Şinasi sahnesinin ihaleyle satışa çıkarılmasına karşı "Ben Ankara Başkent Dayanışması" adıyla biraraya gelen partiler, sivil toplum kuruluşları ve meslek

örgütleri içinde yer alarak protestolara katılmış ve her iki sahnenin işlevini sürdürmesine destek vermişlerdir (Sanat Kurumu Derneği, 1994, s. 4; Anonim, 2013b) Tiyatro sanatına uzun yıllar çeşitli çalışmalarıyla katkıda bulunan Derneğe İstanbul'da yerleşik bir sivil toplum kuruluşu olan ve 1991 yılından beri tiyatro ödülleri veren Tiyatro Eleştirmenleri Birliği[179] (TEB) tarafından 2019 yılında Onur Ödülü verilmiştir.

4.1.4. Sergiler

Dernek galerisinde derneğin tek başına ya da diğer kurumlarla işbirliği halinde düzenlediği sergilerin yanı sıra sanatçılara ya da sergi düzenlemek isteyen kurum, kuruluşlara sergi salonu kiralanarak sergilemeler yapılmıştır.

1950'lerde Ankara'da sergileme alanlarının son derece sınırlı olması nedeniyle derneğin Tuna Caddesindeki lokalinde yer alan galeri, dönemin önemli sergileme mekanları arasında yer almış ve sıklıkla sergilere ev sahipliği yapmıştır. Derneğin içinde yer alan galeri, küçük bir bölümdür. Girişte solda, ferforjeler ile ayrılmış bir oyuntu denilebilecek küçüklükte bir yerdir. Bir cephesi açık, üç tarafında duvar vardır (Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024).

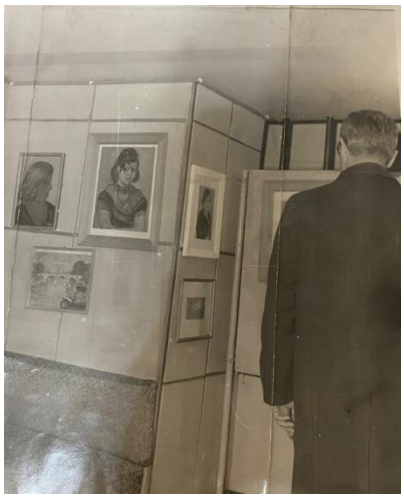

Görsel 30. Tuna Caddesindeki Galeri Bölümü, Eşref Üren Sergisiden
Kaynak: İmren Erşen Arşivi

[179] Tiyatro Eleştirmenleri Derneği hakkında ayrıntılı bilgi için bknz. https://tr.wikipedia.org/wiki/Tiyatro_Ele%C5%9Ftirmenleri_Birli%C4%9F

İspanya Dışişleri Bakanlığı Kültür Münasebetleri Genel Müdürlüğünce Mayıs 1957'de düzenlenen Goya gravür sergisi hakkında Forum Dergisindeki köşesinde yazan Bilge KarasuSanat Sevenlerin sergi mekânı ve sergileme tekniğiyle ilgili şu değerlendirmede bulunmuştur:

> "…sergileme gerçekten kötü, ışıksa resimlerin bu durumda da olsa rahat görülmesine gerçekten de yaramıyordu. Bir kitaptaki resimlerin, sayfa çevrilerek görülmesi başka, bir sergideki resimlerin ayak uçlarına basıp kalkarak sonra da çömelerek ya da iki büklüm bir halde ilerleyerek seyredilmesi yine bir başka. Ama bütün yakınışımız buncacık.." (Karasu, 1957, s.22).

Görsel 31. Naim Uludoğan Sergisinden. Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi

Derneğin sergi salonu Adil Doğançay, Burhan Doğançay, İhsan Cemal Karaburçak, Yıldız Moran, İbrahim Safi, Baha Gelenbevi, Cihat Burak, Nuri Abaç, Fahir Aksoy, Bingül Başarır, İbrahim Balaban, Kaya Özsezgin, Rami Uluer, Mukaddes Tolun gibi birçok önemli Türk sanatçının sergisine ev sahipliği yapmıştır. Gencay Kasapçı (1957), Ömür Bakırer (1961), Jale Yasan (1961), Bedri Baykam (1963)ilk sergilerini dernekte açmıştır (Notre Dame De Sion İstanbul La Galerie, 2010, s.5; İstanbul Müzayede, 2012, s.66; Erol 1963, s.27; Anonim, 1964a, s.26; Soysal, 1963, s.23-24).

Görsel 32. Bedri Baykam Sergisinden. Bedri Baykam, İsmet İnönü ve Mevhibe İnönü ile birlikte (1963)
Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi

Derneğin ilk sergilerinden biri olan 4 Aralık 1955 tarihinde 'Baba-Oğul Sergi Defteri[180]'nde Adil Doğançay'a yazılan yazılara yer vermektedir. Bu yazılarda, Munis Faik Ozansoy'un Adil Doğançay'ın fırçasını olgun bulduğu, Lütfi Ay'ın serginin iki nesli, birbirine en yakın ve en uzak bağlarla bağlayan; sanatta yakınlıklarla uzaklıkların yan yana parlayabileceğini gösterdiğini dile getirdiği görülmektedir (Köprülü, 1983, s.11).

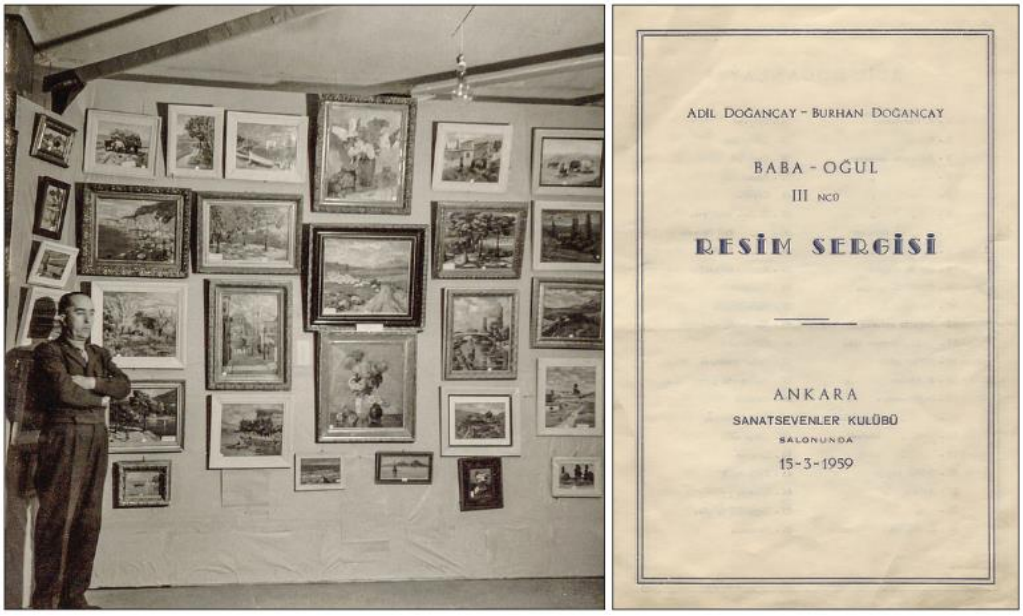

Görsel 33. 'Baba-Oğul' III. Resim Sergisi ve kataloğu, 15 Mart 1959.
Kaynak: Koç Üniversitesi VEKAM Arşivi, Envanter No: 3133 ve A742.

[180] Diğer sergilerde de benzer şekilde sergi defteri olup olmadığı bilgisine ulaşılamamıştır.

Dernekte düzenlenen en önemli sergilerden biri *Hazineye Yardım Sergisi* olmuştur. 27 Mayıs 1960 darbesinden sonra yaşanan özgürlük ortamında sanatçı ve aydın kesimin devlet ile olan ilişkilerini güçlendirmek amacıyla Dost Dergisi Eylül ve Ekim 1960 sayısındaDernekte düzenlenecek *Bütün Sanatçılarımızı Hazineye Yardım Kampanyamıza Çağırıyoruz* ismiyle bir etkinlik duyurusu yapmıştır. Etkinlik, *Dergimiz bir sergi düzenleyecektir. Bu sergide kitap, resim, heykel, seramik, fotoğraf, karikatür ve el işleri satılacak, geliri hazineye bağışlanacaktır. Bunun için kitabı olan arkadaşlarımızın uygun görecekleri kadarını imzalı olarak, resim, heykel, seramik, fotoğraf, karikatür ve el işleri üzerinde çalışan sanatçılarımızın birer eserleriyle kampanyaya katılmalarını rica ediyoruz* ilanıyla duyurulmuştur. 15 Ekim 1960 tarihinde çağrıya yanıt veren Ara Güler, Ceyhun Atuf Kansu, Eşref Üren, Fikret Otyam, Murat Katoğlu, Nuri Abaç, Orhan Peker, Turan Erol, Turgut Uyar'ın da aralarında bulunduğufarklı disiplinlerden çok sayıda sanatçının katılımıyla on gün süren sergi açılmıştır (Anonim, 1960b, s. 30; Anonim, 1960c, s.27; Anonim, 1960ç, s.57). Çok sayıda sanatçının katılım sağladığı sergi çok az izleyiciye ulaşmış ve sergi sonunda hazineye yardım sağlama amacına ulaşamamıştır (Anonim, 1960d, s.57).

Dernek uzun yıllar sergilemeler ile ilgili çalışmalarını bir programa bağlayamamıştır. Bu eksiği gidermek amacıyla 1969-1970 dönemi itibariyle daha programlı bir şekilde ve Fahir Aksoy ile Kaya Özsezgin'in katkılarıyla sergiler gerçekleştirmişlerdir (Sanat Sevenler Derneği, 1970a, s.3-4). Bu çalışmalar sanat çevresinde etkisini göstermiştir.

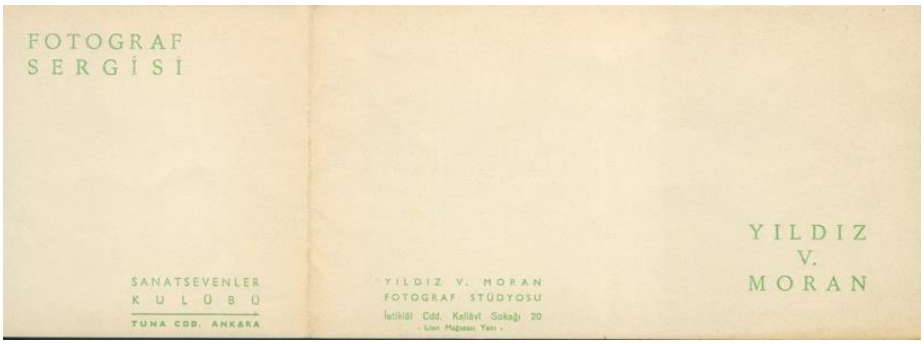

Görsel 34.Yıldız Moran Fotoğraf Sergisi Davetiyesi (1955)

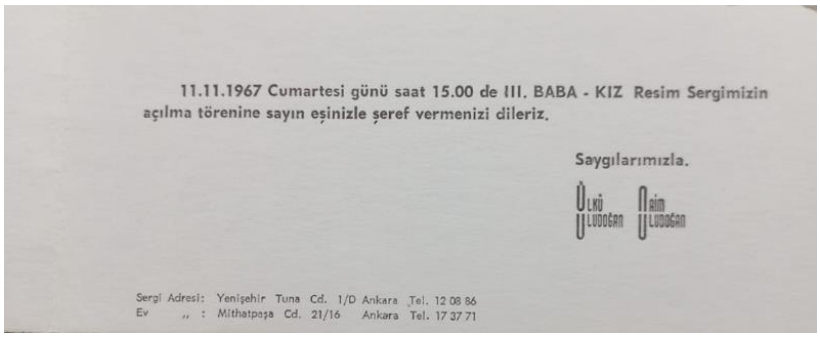

Görsel 35 .Ülkü Uludoğan-Naim Uludoğan Sergi Davetiyesi (1967)
Kaynak: Sanat Kurumu Derneği Arşivi

Bu gelişme üzerine Ankara Sanat'taki köşesinde Cemal Celil Öztürkler 1970 yılı Ocak ayında şu değerlendirmeyi yapmıştır:

> "Ankara sanat çevresinde önemli bir yeri bulunan dernek sanatın çeşitli dallarında başarılı sonuçlar aldı ancak plastik sanatlar alanında bu çabalarını gösteremedi, içinde bulunulan sezonda plastik sanatlar alanında da geniş ve verimli bir programın uygulanmaya geçeceği sanatçı ve sanatsevenler arasında memnuniyet uyandırdı" (Öztürkler, 1970, s. 7).

Nüzhet İslimyeli de bir ay sonra Ankara Sanat'taki köşesinde dernekte düzenlenen karma sergi ile ilgili düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "…Dernek galerisinde bugüne kadar sanat hareketleri olsa da böyle bir organizasyona tanık olunmamıştı. Artık Sanat Sevenler Derneği sadece şiirle, tiyatroyla, müzikle uğraşmayacak, plastik sanatları da ele alacakdemekti. Bu serginin başarılı yönünün yanı sıra asıl sevindirici olan yönü bu oldu."(İslimyeli, 1970b, s.26).

Dernek ilk defa 4-17 Nisan 1972 tarihleri arasında ressam üyelerinin karma sergisini gerçekleştirmiştir. (Turgut, 1972 s.21). Bütün ressam üyeler bu sergide, satış bedelinin yarısını derneğe bağışlamakla bağlılıklarını göstermişler ve güzel bir serginin düzenlenmesine yardımcı olmuşlardır (Anonim, 1972c). Derneğin ressam üyelerinin 1976 ve 1977 yılında gerçekleştirdiği karma sergilerhakkında Eşref Üren ve Nüzhet İslimyeli Ankara Sanat'daki köşelerindedernek üyesi ressamların her geçen gün daha başarılı eserlerle sanat severlerin karşılarına çıktıklarını ve kendilerini ilerlettiklerini ifade etmişlerdir(Üren, 1976, s.6; Üren1977, s.6; İslimyeli, 1976, s.16).Kaya Özsezgin de 1976 yılında yapılan karma sergi ile ilgili Milliyet Sanat'ta yayınlanan değerlendirme yazısında, dernek lokalinde fazla sergileme yapılmadığını, bu serginin galerinin

canlandırılması amacının ilk adımı olarak gördüğünü ifade etmiştir (Özsezgin, 1976, s.27).

Ressam İmren Erşen'in Yönetim Kurulu Üyesi ve Sanat Kolu Başkanı olduktan sonra yaptığı en önemli etkinliklerden biri 1976-1977 Tiyatro Ödül Töreni ile birlikte yapılan karma sergi olmuştur. Yaşamlarını Ankara'da sürdüren ve Türk resminin batılı anlamda resim yapan kuşağının üçüncü halkasını oluşturan Abidin Elderoğlu, Refik Epikman, Arif Kaptan, İhsan Cemal Karaburçak, Eşref Üren ve Turgut Zaim'in yirmi beş eseri bu sergide sergilenmiştir (Sanat Sevenler Derneği, 1976, s.11-12).

Ankara'da 1950 ve 1960larda sergileme mekanlarının sınırlı olması nedeniyle Sanat Kurumu bu yıllarda ilerleyen yıllara kıyasla daha fazla sergi etkinliği düzenlemiştir. Ankara'da görev yapan yabancı resim öğretmenleri, diplomat eşleri de dernek galerisinde sergi düzenlemiştir. 1980'lere gelindiğinde Ankara'da sergileme mekanlarındaki artış üzerine dernek, özel galerilerin iyi ressamları çok satan ressamlara tercih ettiğini değerlendirmiş ve bu duruma karşı çıkmak için iyi ressamlara, gelecek ve umut gösteren genç amatörlere şans tanıyarak önemli bir kamu hizmetini yerine getirme kararı almıştır. Resim sanatının yanı sıra, fotoğraf, karikatür, el işleri, baskı bezeme, tahta oyma ve yakma gibi alanlara da Sanat Kurumu Galerisindeyer verilmiştir. Bununla birlikte sergi işlerini yürütmek üzere bu dönemde Zahit Büyükişleyen, Kaya Özsezgin, Hasan Pekmezci, Nuri Abaç, Necla Özdemir'den oluşan bir jüri oluşturulmuştur (Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.9; Anonim, 1984ç).

1986 yılında Adakale Sokak'taki dernek merkezine taşınılması ile birlikte derneğin sergi yapmak için mekanının yetersiz olması nedeniyle sergilerde azalma olmuştur. Sergi salonunda amatör yeteneklere daha çok olanak tanınmış, üye ressamların karma sergisi ve kurumların düzenlediği sergiler ağırlıklı olmuştur. Tuna Caddesindeki lokalde büyükelçilikler ile işbirliği halinde düzenlenen yabancı ressam sergilerinde de azalma yaşanmıştır. Gençlik Parkı'ndaki yeni dernek merkezine taşınıldıktan sonra seyrek aralıklarla dernek üyelerinin bireysel ya da karma sergileri düzenlenmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.8).

4.1.5. Müzik Etkinlikleri

Dernekte müzik etkinliği olarak plak dinletileri, resitaller, oda müziği konserleri ve grup çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Dernekte düzenlenen konserlerin klasik batı müziği ağırlıklı olduğu ve katılımcıların da çoğunlukla Devlet Opera ve Balesi ile Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası sanatçıları ile Devlet Konservatuvarı akademisyenleri olduğu tespit edilmiştir. Konser ve resitallerin sonunda sanatçıların onuruna kokteyl verilmesi de gelenek haline gelmiştir.

Dernekte gerçekleştirilen ilk müzik etkinliği, Devlet Opera ve Balesi solist sanatçısı Semiha Berksoy ile Ankara Devlet Konservatuvarı öğretim üyesi piyanist Mithat Fenmen'in birlikte gerçekleştirdiği resital olmuştur (Anonim, 1955f, s. 28). Bu konserin ardından, 5 Aralık 1955 tarihinde alınan Yönetim Kurulu kararı ile dernekte düzenlenecek konserlerde Mithat Fenmen'in danışmanlığına başvurulması kararlaştırılmıştır (Anonim, 1955m).

Görsel 36. Semiha Berksoy Konseri Broşürü (1955)
Kaynak:https://typelish.com/b/turk-sanatinda-bir-devrim-semiha-berksoy-113076
(Erişim tarihi: 29.03.2025)

Tuna Caddesi’ndeki lokal binasına taşınılmasının hemen sonrasında kuyruklu bir piyano temin edilmiş ve bu sayede dernekteki konserlerin büyük bir bölümü resital formunda gerçekleştirilmiştir. Bu piyano, henüz tanınmadan önce çocuk yaşlarda babası Ahmet Say ile birlikte derneğe gelen piyanist Fazıl Say tarafından da sıklıkla kullanılmıştır (Ateş, 2021b; Esen, 2023; Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024; Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).Derneğin Göl Gazinosu’ndaki lokalinden tahliye edilmesinin ardından söz konusu piyano önce geçici olarak Ankara Devlet Opera ve Balesi bünyesinde muhafaza edilmiş, daha sonra ise 28 Haziran 2013 tarihinde düzenlenen resmi bir tutanakla, kullanımı ve korunması amacıyla Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Tiyatro Ana Sanat Dalı'na devredilmiştir (Anonim, 2013a).

Derneğin gerçekleştirilen en önemli konserlerden biri Amerika ile yakın ilişkiler kapsamında 3 Ekim 1957 akşamı İtalya asıllı Amerikalı arp sanatçısı Edward Vito ve flüt sanatçısı Arthur Lora tarafından Amerikalı çağdaş besteci Vincent Persichetti'nin yeni bestelediği "Serenade No . 10" un dünya prömiyerinin gerçekleştirilmesi olmuştur. Besteci bu eserini Vito ve Lora'nın turnesi için yazmıştır. Vito ve Lora Türkiyedeki konserleriyle, Orta ve Uzak Doğu turnelerine başlamış. Türkiye konserlerinden sonra Irak ile İran'dan başlayıp Afganistan, Pakistan, Hindistan, Myanmar, Siam, Filipinler, Çin, Formoza, Kore ve Japonya'yı ziyaret etmek edip turneyi tamamlamışlardır. Turneyi ANTA (Amerikan Millî Tiyatro ve Akademisi) desteklemiştir (Anonim, 1957a, s.33).

Dernek Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile de işbirliği içinde konserler gerçekleştirmiştir. Hikmet Şimşek yönetiminde Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının dünyaca kemancı IvryGitlis ile konseri Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünün teklifi üzerine 18 Ekim 1968 Cuma günü dernekte gerçekleştirilmiştir (Anonim, 1968g, s.1). Devlet Konser Salonunda (CSO Konser Salonu) Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası eşliğindeki piyanist İdil Biret’in3 Aralık 1971 tarihli konseri ile piyanist Ayşegül Sarıca’nın 15 Ekim 1976 tarihli konseri dernek yararına düzenlenmiş ve konser gelirleri dernek için büyük bir kazanç olmuştur (Anonim, 1972c, s.1; Sanat Sevenler Derneği, 1976b, s.3)

Derneğin düzenlediği en önemli konserlerden bir diğeri Türk Devrim Kurumu ile işbirliği içinde 27 Mayıs 1995 tarihinde Kültür Bakanlığı AKM Hipodrom Alanında *Ankara Müzik Günleri'ni* gerçekleştirmiştir. Dernek üyeleri Galip Güçlü, Turgut Erdem, Aytekin Sezer, Günseli Mungan ve Serpil Bozer'in düzenleme komitesinde yer aldığı etkinliğe Banu, Edip Akbayram, Suavi, Sadık Gürbüz ve Şahsanem katılmıştır. (Anonim, 1995b).

Dernek yönetiminde müzik alanında yetkin isimlerin olmaması nedeniyle müzik etkinlikleri belirli bir program içinde yürütülememiş ve düzenlenen etkinlikler içinde en seyreklerinden biri olmuştur.

4.1.6. Sinema Etkinlikleri

Sanat Kurumunda ilk defa 1959 yılında film gösterilerine başlandığı tespit edilebilmiştir. Fransız yönetmen Albert Lamorisse'in Kırmızı Balon ve Beyaz Yele filmleri ile Hint yönetmen SatyajitRay'ın PatherPanchali filmleri gösterilmiştir (Tengündüz, 2010). 1976 yılı itibariyle de her hafta belirli gün ve saatlerde düzenli olarak sanat filmlerinin gösterimine başlanmıştır (Sanat Sevenler Derneği, 1976). Bu gösterimlerin gerçekleştirilmesinde Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın yanı sıra Ankara'daki büyükelçilikler ve Alman Kütüphanesi gibi kurumlarla iş birlikleri yapılmıştır (Sanat Sevenler Derneği, 1977, s.7).

Etkinliklerin içeriğini ağırlıklı olarak Avrupa yapımı filmler oluşturmuş; bu filmler genellikle büyükelçiliklerle birlikte düzenlenen Kültür Günleri çerçevesinde izleyiciyle buluşturulmuştur. 1984 yılının Nisan ayında ve 1985 yılının Mayıs ile Haziran aylarında, Avrupa ve Amerika menşeli çeşitli türlerde filmlerin yoğun bir programla gösterimi gerçekleştirilmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1984, s. 32; Sanat Kurumu Derneği, 1985a; Sanat Kurumu Derneği, 1985b). Ankara Film Festivali'nin henüz başlamadığı dönemde, Sanat Kurumu bu tür gösterimlerle başkentteki sanatseverler için önemli bir boşluğu doldurmuş; tüm bu film etkinlikleri, diğer dernek faaliyetlerinde olduğu gibi, katılımcılara ücretsiz olarak sunulmuştur.

4.1.7. Çocuk Etkinlikleri

Derneğin çocuklara ilişkin ilk etkinliği 23 Nisan 1957'de çocuk defilesi olmuştur (Temizgüney, 2019, s.161). Devam eden yıllarda dernek 23 Nisanlarda çocuklara yönelik konserler, tiyatrolar, sergiler düzenlemiştir.

Derneğin çocuklara yönelik en önemli etkinliği 1979 yılının Uluslararası Çocuk Yılı ilan edilmesiyle başlamıştır. Dernekte sene boyuncaher cumartesi saat 14.00'de, her pazar saat 11.00'de çocukların sanatın çeşitli dallarıyla haşır neşir olmaları için etkinlikler düzenlenmiştir[181] (Kültür Bakanlığı, 1979, s.164). Etkinlikler "Gülen Nar Çocuk Bahçesi" ismiyle düzenlenmiştir. Çocukların tiyatro, sinema, resim, müzik ve edebiyat gibi çeşitli sanat alanları ile aynı zamanda ilişki kurmaları ve sanatın çocuklara sevdirilmesi amaçlanmıştır (Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.5).

Bu kapsamdaAralık 1978-Nisan 1979 içinde beş ay boyunca toplam 40 program düzenlenmiştir. İlk etkinlik 9-10 Aralık 1978 tarihlerinde Erol Evgin'in katılımı ile gerçekleşmiştir. Erol Evgin çocuklar için kitap okumuş ve yeni bestelediği çocuk şarkısını çocuklar için seslendirmiştir (Anonim, 1978k, s.6). Devamında Ayla Algan, Derya Baykal, Işık Yenersu, Jülide Gülizar, Mustafa Mutlu, Müjdat Gezen, Oğuz Aral, Perran Kutman, Savaş Yurttaş, Selma Güneri, Şener Kökkaya, Timur Selçuk ve Uğur Dündar çocuklara kitap okumuştur. Almanya, Polonya, Kanada, Yunanistan, İsviçre ve Norveç çocuk filmi gösterileri yapılmıştır. Karikatür sanatçısıNezih Danyal'in çizimleri Devlet Opera ve Balesi sanatçısı Muhittin Dikener'in müzikleri eşliğinde Rana Cabbar'ın yönettiği çocuk filmleri ve öyküleri gösterileri yapılmıştır (Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.5-25). Mithat Fenmen'in öğrencisi dokuz yaşındaki piyanist Fazıl Say dernekte konser vererek Barok dönem bestecileri, Beethoven ve "Piyano bana ne dedi" isimlikendi bestesini seslendirmiştir (Anonim, 1979f, s.8).

[181]Uluslararası Çocuk Yılına düzenlediği çeşitli etkinliklerle destek veren Dernek Başkanı Anıl Çeçen, "Uluslararası Çocuk Yılı Demokratik Örgütler Grubu"nun girişimleriyle kurulan Uluslararası Çocuk Yılı TRT Yayınlarını Değerlendirme Kuruluna temsilci olarak katılmıştır. Bu kurulun ilk amacı "özerk, çağdaş, barışçıl, topluma ve çocuklara yararlı bir TRT oluşturma" amacıyla imza kampanyası başlatmıştır (Anonim, 1979ğ, s.9).

20 Şubat 1979 günü "Çocuk Yılı" konulu bir açık oturum da düzenlenmiştir. Açık oturuma Dr. Gürhan Fişek, Dr. Tekin Özertem, Oktay Öğünç, Aysel Gümrükçüoğlu, N. Fırat İnal konuşmacı olarak katılmıştır (Anonim, 1979d, s.8). Görsel Sanatlar Derneği ile işbirliği içinde 1979 Uluslararası Çocuk Yılı nedeniyle "Türkiye Çocukları Resim Yarışması" düzenlemiştir. Tüm görsel sanatçılara açık olan yarışmada başarılı bulunan üç sanatçıya on biner lira para ödülü ile birlikte "Barış Ödülü" plaketi verilmiştir (Anonim, 1979g, s.8).

4.1.8. Kültür Günleri

Ulusal kültür çalışmalarını önemseyen Sanat Kurumu içine kapalı bir kültürün yetersizliğinin de bilinciyle etkinliklerini programlamıştır. Farklı kültürlerin de tanıtılması için çeşitli çalışmalar yapmış, Ankara'da faaliyet gösteren büyükelçilikler ile yürüttüğü işbirliği çerçevesinde yabancı ülkelerin kültürlerini tanıtmaya yönelik etkinlikler düzenlemiştir. Bu amaçla büyükelçilikler ile ortak *Kültür Günleri* düzenleme kararı almıştır. 1983 yılında Avusturya, Arnavutluk ve 1984 yılında Doğu Almanya, Bulgaristan, Irak ve Küba, 1985 yılında Endonezya, 1987 yılında Tayland Kültür Günleri düzenlenmiştir. Kültür günlerinde sanatın her dalında etkinlikler düzenlenmiş ve ülkelerin mutfağı ve içki kültürü de tanıtılmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.44-50; Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.36 Anonim, 1984c; Anonim, 1985a). Kültür Günlerinin açılışına çok sayıda büyükelçi de katılmıştır (Piroğlu, 2020, s.116-117; Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024). Kültür günlerinin devamında Sanat Kurumu'nun Büyükelçilikler ile işbirlikleri film gösterimleri, konserler, sergiler gibi ortak etkinlikler ile devam etmiştir.

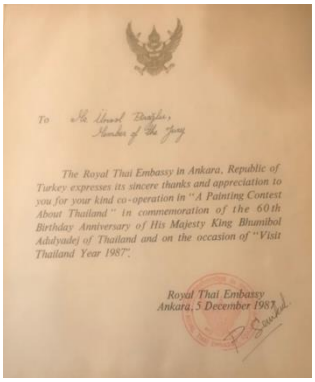
To Mr. Ünsal Piroğlu,
Member of the Jury

The Royal Thai Embassy in Ankara, Republic of Turkey expresses its sincere thanks and appreciation to you for your kind co-operation in "A Painting Contest About Thailand" in commemoration of the 60th Birthday Anniversary of His Majesty King Bhumibol Adulyadej of Thailand and on the occasion of "Visit Thailand Year 1987".

Royal Thai Embassy
Ankara, 5 December 1983

Görsel 36. Tayland Kültür Günlerine İlişkin Ünsal Piroğlu'na Teşekkür Yazısı (1987)
Kaynak: Ünsal Piroğlu Arşivi

4.1.9. Sosyal Etkinlikler

Sanat Kurumu'nun düzenlediği ilk etkinlik 12 Şubat 1949 akşamı Ankara Palas'ta tanınmış iki caz orkestrası eşliğinde kış balosu olmuştur (Anonim, 1949a, s.3; Anonim, 1949b, s.4). Bir sonraki balo 1954 Aralık ayında yapılan Yılbaşı Balosu olmuştur (Anonim, 1954c). 1955 yılı itibariyle Tuna Caddesindeki lokale geçilmesi ile birlikte Sanat Kurumu çok sayıda yemekli toplantılar ve kokteyller düzenlemiştir. 1967 yılından itibaren Sanat Kurumu'nun sezon açılışının bir kokteyl ile yapılmasına başlanmıştır (Anonim, 1967ç). Sanat Kurumu'nun gelenek haline getirdiği baloları ekim-kasım ayı içinde düzenledikleri sezon açılış kokteyli ve aralık ayının son haftası düzenlenen yılbaşı balosudur. Belirli aralıklarla da kıyafet baloları düzenlenmiştir. Bu etkinlikler üyeler ve yakınlarına yönelik olmuştur. Balolar ve yemekli etkinliklerden elde edilen gelir Sanat Kurumu'nun önemli gelir kaynaklarından biri olmuş, bu nedenle mali sıkıntılar çekildiği dönemlerde sosyal etkinlik organize edilmesi yoluna gidilmiştir. (Anonim, 1969b; Anonim, 1970a; Anonim, 1970c; Anonim, 1971a)

Görsel 37. Sanat Sevenler Derneği Balosundan
Kaynak: Fehmi Özçelik-Aynur Özçelik Arşivi

4.1.9.1.Hisar Dergisi 10. ve 25. Yıl Toplantıları (1960-1975)

1950 yılında yayın hayatına başlayan Hisar Dergisinin kurucularından ve yazarlarından olan Munis Faik Ozansoy ve Fehmi Özçelik'in Sanat Kurumu'nda uzun yıllar yönetim kurulunda yer almaları nedeniyle Hisar ile Sanat Kurumu'nun iyi ilişkileri olmuştur. 1950 yılında yayın hayatına başlayan Hisar Dergisinin 1960 yılında 10. yılı, 1975 yılında da 25. yılı Sanat Kurumu'nun Tuna Caddesindeki lokalinde kutlanmıştır. Toplantılara Ankara'dan ve diğer illerden çok sayıda sanatçı katılmıştır. Hatta yurt dışından bile bu toplantıya katılmak için gelen sanatçılar olmuştur (Tuğcugil, 1975, s.4). Bu iki toplantı derneğin düzenlediği en prestijli sosyal etkinliklerden biri olmuştur.

Hisar Dergisi kurucularından şair İlhan Geçer, Hisar ile Sanat Sevenler Derneğinin ilişkisini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Bazı alanlarda yakınlık olsa da bu bir hısımlık bağı değildir. Sanat Sevenler Derneğinin kendine göre bir havası vardı. Sanat orada ikinci planda kalıyor. Daha çok bir süs ve çeşni havasını taşıyordu" (Geçer, 1983, s.33).

Munis Faik Ozansoy, 1950'lere yaklaşırken dildeki bozulmaya ve Orhan Veli öncülüğündeki Garip hareketine karşı durmak amacıyla örgütlü bir edebi kadro ve yayın arayışı içine girmiş ve 1947'nin sonunda Orhan Seyfi, Yusuf Ziya ve Enis Behiç'le birlikte katıldığı Mülkiye şiir gecesinde, kendi görüşlerini paylaşan gençlerle tanışması, Hisar dergisinin temelini atan ilk adım olmuştur. Bu gençlerle İstanbul Pastanesi ve Ankara Halkevi'ndeki şiir etkinliklerinde sık sık bir araya gelmiştir. Ozansoy, Hisar'ın oluşumunda ve sanat anlayışında belirleyici bir figür olsa da dergide bir görev almamış, şiir ve düzyazılarıyla katkı sağlamıştır (Emiroğlu, 2009, s.1312; Çitçi, 2013, s.65,102; Yıldız, 2018, s.6-7).

Hisar[182] dergisi, 16 Mart 1950 tarihinde Ankara'da "Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi" olarak aylık yayımlanmaya başlamıştır. Dergi, iki ayrı dönemde yayın yapmıştır: İlk yayın dönemi, Ocak 1957'de yayımlanan 75. sayıya kadar sürerken; ikinci dönem ise

[182] Derginin sahibi olan Mehmet Çınarlı, dergiye neden Hisar adını verdiklerini şu sözlerle anlatmıştır: *"Bu dergiyi çıkaranlar Hisar'ın yabancı taklitçiliğine karşı milli sanatı, ideoloji baskısına karşı hür düşünceyi, dilde tasfiyeciliğe karşı yaşayan Türkçe'yi savunmasını istemişlerdir…Bir de şimdi bize Hisarcılar deniliyor. Edebiyat kitaplarında Hisarcılar diye adımız geçiyor…*(Çınarlı, 1987, s.17):

Ocak 1964'te başlamış ve Aralık 1980'e kadar devam etmiştir. Toplamda 23 yıl süren yayın hayatında Hisar, 277 sayı yayımlanmıştır (Uçar, 2007, s.38; Yıldız, 2018, s.10). Hisar dergisinin kurucuları şairlerden oluşsa da ilk sayıdan itibaren farklı yazarların farklı alanlardaki yazılarına da dergide yer verilmiştir[183] (Yıldız, 2018, s.24).Talat Halman, ilkeli yayımından dolayı, 1950-1975 arasını *"Hisar Çığırı"* olarak nitelemiştir (Emiroğlu, 2009, s.1312).

4.2. KÜLTÜR VE SANAT ÖDÜLLER

Devlet Tiyatrolarının parlak döneminin yanı sıra 1960'larda Meydan Sahnesi, Ankara Sanat Tiyatrosu, Beşinci Tiyatro gibi tiyatrolar da başkentin tiyatro yaşamını zenginleştirmiş, bu yıllar Ankara'da tiyatronun altın yılları olmuştur (Arcayürek, s.2005, s.15). Tiyatro alanında yaşanan bu canlı ortam üzerine derneğin Yönetim Kurulu Üyesi ve Sanat Kolu Başkanı Ergun Sav "Tiyatro Armağanları" önerisini getirmiş ve ilk defa 1964-1965 sanat sezonunda "Tiyatro Ödülleri" verilmiştir. (Sav, t.y., s.2).

Tiyatro alanı dışında da ödülleri genişletme çalışmaları sürdürülmüş, farklı sanat dallarında da ödüller verme çalışmalarına 1979 yılında başlanmıştır (Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.6). Tiyatro ödüllerinin gördüğü ilgi ve Ankara sanatortamına yaptığı katkı üzerine dernek plastik sanatlar alanında da 1983 yılında ödül vermeye başlamıştır. Derneğin plastik sanatlar ve tiyatro kapsamında her yıl vermeyi gelenek haline getirdiği ödüllerin değeri, uzun süre tartışılmaz bir olgu olarak varlığını sürdürmüştür (Özsezgin, 2012; İmren Erşen ile kişisel görüşme, 15 Haziran 2024; Kadir Paksoy ile kişisel görüşme, 29 Temmuz 2024).1984 yılında Yılın Sanatçısı Ödülü, 1986 yılında Çocuk Tiyatrosu Ödülleri ve1993 Yılında Sinema Ödülleri derneğin ödülleri arasına alınsa da bu üç ödül uzun soluklu olmamıştır. Dernek 2001 yılında çıkardığı *Geçmişten Bugüne*

[183] Dergide siyasi içeriklere yer verilmemiş, sanatın ideolojiden arındırılması temel hedef olmuştur. Osmanlı tarihi ve medeniyeti, Batı kültürüne dengeli yaklaşım gibi konuları ele alan yazılar Mehmet Kaplan ve Cemil Meriç tarafından kaleme alınmıştır. Dergide ayrıca Mehmet Çınarlı, Gültekin Samanoğlu ve Mehmet Kaplan'ın sanat ve edebiyatın toplum ve devletle ilişkisini irdeleyen makalelerine de sıkça yer verilmiştir. Yerli ve yabancı tiyatro üzerine eleştiri ve tanıtım yazıları Turgut Özakman, Ömer Atilla, Ergun Sav ve Cahit Tanyol; tiyatro tarihi üzerine ise Metin And, Halit Fahri Ozansoy, Sabahattin Engin ve Nurettin Sevin tarafından kaleme alınmıştır. Genç kalemlere de fırsatlar tanımışlardır (Yıldız, 2018, s.25).

Sanat Kurumu Ödülleri kitabında 1999-2000 dönemine kadar ödül alanların ve seçici kurul üyelerinin bilgilerini yayınlamıştır.

Sanat Kurumu, zaman zaman yerleşik ödül kategorileri çerçevesinde "Onur Ödülü", "Üstün Hizmet Ödülü" ve "Şükran Ödülü" gibi özel ödüller de vermiştir. Ödül kapsamı dışında kalan alanlarda önemli başarılar elde eden, aydınlanmaya, sanat, kültür ve düşünce hayatımıza sürekli katkıda bulunan kişi ve kuruluşlar, kimi zaman seçici kurulların, kimi zaman ise Sanat Kurumu yönetim kurulunun önerileriyle değerlendirme kapsamına dahil edilmiştir. Başlangıçta ödül verilme tarihleri ayrı ayrı belirlenen "Tiyatro Ödülleri" ve "Plastik Sanatlar Ödülleri" daha sonra birleştirilmiştir. Sürekliliği yıllardır kanıtlanan bu ödüller, genellikle her yıl Ekim veya Kasım aylarında dernek salonunda sahiplerine takdim edilmiştir. Ancak Gençlik Parkında suların da kesilmesi ile birlikte binada etkinlik yapılması zor hale geldiği için ödül törenleri 2009 ve 2010 yıllarında Küçük Tiyatro'da, ilerleyen yıllarda da tamamen lokalsiz kalındığı için Türkiye Barolar Birliğine ait Litai Otelde yapılmıştır (Anonim,2009b). 2020 yılında Covid-19 pandemisinin başlaması nedeniyle 2019-22020 ödül törenleri gerçekleştirilememiş ve sonrasında bir daha ödüller verilememiştir.

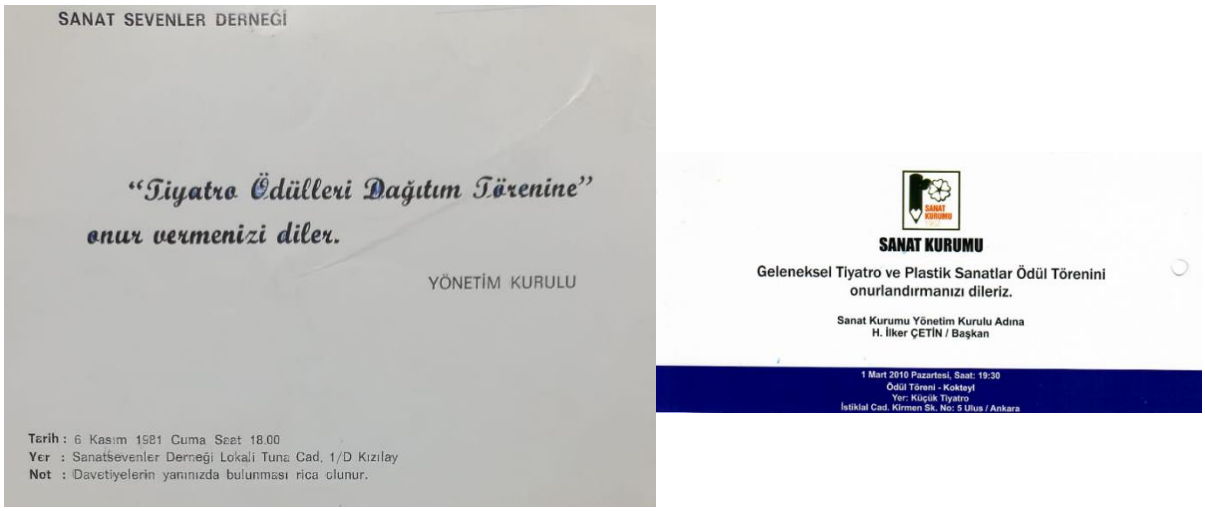

Görsel 38. 1981 ve 2010 yılı Ödül Töreni Davetiyeleri
Kaynak: Sanat Kurumu Arşivi

Ödül törenleri için basın bültenleri, afişler, plaketler, şiltler, davetiyeler basılmış, büyük hazırlıklarla tören ve kokteyl gerçekleşmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s.12). Derneğin ödül törenleri kesintisiz ve en uzun soluklu etkinliği olmuştur.

Sanat Kurumu ödülleri herhangi bir maddi karşılık, parasal değer içermese de, gerçek bir sanatsal onur niteliği taşımaktadır. Ülkemizin kültür ve sanat yaşamında en saygın ve önemli ödüllerden biri olarak kabul edilen bu ödüller, her yıl sanat camiası tarafından büyük bir ilgi ve heyecanla takip edilen önemli bir sanat etkinliği haline gelmiştir. Seçici Kurulun seçimleri, eski ustaları anmaya dayandığı kadar, özgün arayışlar içindeki gençleri destekleme biçiminde de olmuştur. Türkiye'nin yetiştirdiği pek çok değerli sanatçı, Sanat Kurumu'ndan aldıkları ödülü kariyerlerinin en anlamlı ve değerli ödülü olarak tanımlamış ve bundan gurur duymuştur. Yıllık değerlendirmelerin ardından düzenlenen görkemli törenlerle sahiplerine sunulan ödüller (sembolik bir heykelcikle temsil edilir) medya aracılığıyla kamuoyuna duyurulmuştur (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s. 13).

Derneğin ödül törenleri 1970-1990larda basında sıklıkla haber olmuştur, öyle ki yanlışlıkla 1974 yılında Hey Dergisi, müzik alanında altın plak kazanan Ayten Alpman, Ayla Algan, Tanju Okan, Ali Kocatepe, Gökben ve Nurhan Damcıoğlu'nun ödül aldığı töreni "Ankara Sanatseverler Derneğinin Konserinde Ödüller Su Gibi Aktı" başlığıyla vermiştir (Tarhan, 1974, s.6-7).

Ankara Sanatseverler Derneği'nin Konserinde

ÖDÜLLER

Ankara Sanatseverler Derneği tarafından "Yılın Sanatçıları" seçilen Ayten Alpman (Yılın Sanatçısı), Ayla Algan (En Başarılı Kadın Şarkıcı), Tanju Okan (En Başarılı Erkek Şarkıcı), Gökben (Gençliğin En Başarılı Kadın Şarkıcısı), Ali Kocatepe (Gençliğin En Başarılı Erkek Şarkıcısı ve Nurhan Dancıoğlu (Yılın Kantocusu) geçen hafta Ankara Arı Sinemasında düzenlenen konserde ödüllerini ve altın plaklarını Ayten Gökçe'den aldılar.

"Altın Plak"lar ve "Altın Kadeh"

Hafif Batı Müziği, Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği sanatçılarından oluşan Ankara Sanatseverler Derneği tarafından düzenlenen ve Erkan Zaman'ın sunduğu konserde sanatçılar sırayla sahneye gelerek önce ödüllerini, ardından bağlı bulundukları plak şirketleri tarafından gönderilen "Altın Plak"larını aldılar. Su Arı Sinemasında, "Altın Plak" dağıtılıyordu. Sanatçılar ve kendilerine "Altın Plak" kazandıran şarkıları şöyle sıralanıyordu: Ayten Alpman-"Koca Öküz", Tanju Okan-"Hasret", "Koy Koy Koy"

(Ayrıca ünlü şarkıcıya "Öyle Sarhoş Olsam ki" adlı plağı için bir de "Altın Kadeh" armağan edildi), Gökben-"Şirin Şiribom", Ali Kocatepe-"Hey Gidi Dünya Hey", Nurhan Dancıoğlu-"Bütün kanto plakları"

Alpman ve esir düşen gazeteciler

"Memleketim" adlı şarkısıyla "Altın Plak" almayı hak kazanan Ayten Alpman, sahneye geldiği sırada salonda bulunan Kıbrıs'ta esir düşen gazetecilerimizden Mete Akyol, Hüdai Bayık, Sermet İpekçioğlu ve Teoman Fehim'de sahneye davet edildiler. Armağanını gazetecilerin elinden alan Ayten Alpman, gözyaşlarını tutamayarak "Memleketim"i gazetecilerle birlikte ağlayarak söyledi. Alpman, arkasından play-back eşliğinde "Tek Başına" ve "Yanımda Olsa"yı söyledi. "Gençliğin En Başarılı Erkek Şarkıcısı" Ali Kocatepe play-back eşliğinde "Yeni Bir Dünya İstiyorum", "Sokaktaki Adam", "Hey Gidi Dünya Hey" ve "Dertli Gönül"ü söyledi. Bu şarkıdan sonra Kocatepe, bir sürpriz olduğunu söyleyerek sahneden çekildi.

Gökben, programına "Çingıpa Çiripa" ile başladı, "Şirbim Şiribom" ve "Ve Bir Gün Ser

ra Sanatseverler Derneği'nin ödüle layık bulduğu sanatçılardan biri Ayten Alpman, öteki ise kantocu Nurhan Dancıoğlu idi. Her ikisi de salonu dolduran seyirciler tarafından yürekten alkışlandı. (Altta)

Görsel 39. Ankara Sanatseverler Derneği'nin Konserinde Ödüller Haberi
Kaynak: Hey Dergisi, 23 Ekim 1974, S.49

4.2.1. Tiyatro Ödülleri

Dernek ilk defa 1964-1965 sanat sezonunda tiyatro ödüllerini vermiştir. Ödül törenleri uzun yıllar yazılı basında geniş yer tutmuş, saygınlığını sürdürmüş ve ödül alanlar tartışmasız kabul edilmiştir. (İmren Erşen ile kişisel görüşme, 15 Haziran 2024; A. Kadir Paksoy ile kişisel görüşme, 29 Temmuz 2024). Ödül törenleri Ankara'nın tiyatro yaşamı için bir yenilik olmuştur.

Derneği tiyatro ödülleri açıklandı

Oktay Rıfat yılın en iyi oyun yazarı, Salih Canar ve Gökçer en iyi erkek oyuncu, Zeliha Berksoy da en iyi kadın oyuncu seçildiler

ANKARA, A.A.

SANAT Severler Derneği'nin geleneksel tiyatro ödüllerini kazananlar açıklanmıştır. 1969—1970 dönemi içinde Ankara'da oynanan çeşitli tiyatrolardaki oyunları inceleyen Metin And, Lütfi Ay, Muhtar Kürüloğlu, İrfan Sahinbaş, Ondokuz Nutku ve Munis Faik Ozansoy'dan kurulu jüri en sanatçıları değerli bulmuştur:

En iyi oyun yazarı: Oktay Rıfat «Yağmur Sokuttu»

En iyi erkek oyuncu: Salih Canar «Gece Bekçileri» ve Cüneyt Gökçer «Damdaki Kemancı»

En iyi kadın oyuncu: Zeliha Berksoy «Asiye Nasıl Kurtuldu»

Bu dönem içindeki bütün dekor çalışmalarını da inceleyen jüri bu dalda birinciliğe layık bir eser bulamadığından ödül verilmemesi kararını almıştır. Ayrıca, «En İyi Rejisör» dalında jüri, Cüneyt Gökçer'in «Cadı Kazanı» çalışmasını seçmiş fakat yönetmelik gereğince bu sanatçı üç yıl önce aynı armağanı aldığından ve aynı düzeyde bir başka reji çalışması bulamadığından bu dalda da ödül verilmemesine karar vermiştir.

koyucuları ile kadın ve erkek oyuncuları, dekoratörleri ve yerli oyun yazarları için konulan armağanların ikincisi 1965-1966 tiyatro mevsimi için verilmiştir. Sonuçlar şöyledir:

1 EN İYİ REJİSÖR ARMAĞANI'nı «İstanbul Efendisi» ile «Köşebaşı» oyunlarını sahneye koyan Mahir Canova almıştır.

Seçiciler Kurulu, Asaf Çiyiltepe'nin «Arturo Ui'nin Yükselişi», Melek Ökte'nin «Kahvede Senlik Var», Raik Almaçık'ın «Ayakta Durmak İstiyorum» oyunlarındaki reji çalışmalarını da başarılı bulmuştur.

2 EN İYİ KADIN OYUNCU ARMAĞANI'nı kazanmak için kadın sanatçılar arasında yeterli oy çoğunluğunu sağlayan olmamış, bu sebeple bu dalda armağan verilememiştir. Ancak, Zeliha Siyavusoğlu'nun «Uçurtmanın Zinciri», Tülây Artuk'un «Yatık Emine», Sema Aybars'ın «Yedi Balkonlu Ev» eserlerindeki oyunları başarılı bulunmuştur.

En iyi erkek oyuncu armağanını kazanan Genco Erkal «Bir Delinin Hâtıra Defteri» isimli piyesin bir sahnesinde.

başarılı bulunmuştur.

4 EN İYİ DEKORATÖR ARMAĞANI'nı «Köşebaşı», «İstanbul Efendisi», «Çatallı Köy» oyunlarındaki dekorları ile Turgut Zaim kazanmıştır.

5 EN İYİ OYUN YAZARI ARMAĞANI'nı «Kahvede Senlik Var» oyunu ile Sabahattin Kudret Aksal kazanmıştır. Ayrıca, Aydın Arıt'ın «Balsineği», Tarık Buğra'nın «Ayakta Durmak İstiyorum» adlı oyunları başarılı bulunmuştur.

Armağanların Seçici Kurulu üyeleri şunlardır:

Başkan: Munis Faik Ozansoy, Raportör: M. Sunullah Arısoy.

Üyeler: Metin And, Lütfi Ay, Salâh Birsel, Atilla Sav, Prof. İrfan Şahinbaş.

Armağan kazanan sanatçılara, armağanları, önümüzdeki tiyatro mevsimi başında Sanatseverler Derneğinde yapılacak bir törenle verilecektir.

Görsel 40. 1966 ve 1970 yılı ödül törenleri hakkında gazete kupürleri,
Kaynak: Milliyet, 11 Haziran 1966, s.6; Milliyet, 20 Mayıs 1970, s.8

Ergun Sav tarafından hazırlanan ve başlangıçta "Tiyatro Armağanları Yönetmeliği" adıyla anılan "Tiyatro Ödülleri Yönetmeliği", 26 Eylül 1968 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik ile ödüller bir takım usullere bağlanmıştır. Yönetmelikte, ödül verilecek kategoriler yönetmen, kadın oyuncu, erkek oyuncu, oyun yazarı, çevirmen, dekor tasarımcısı ve sahne müziği bestecisi olarak belirlenmiştir. Tiyatro alanındaki değerlendirmeler, Yönetmelik doğrultusunda alanında uzman seçici kurul üyeleri tarafından yürütülmüş ve ödül alacaklar belirlenmiştir. Yönetmeliğe göre Seçici Kurul yönetim kurulu başkanı ve sanat kolu başkanının yanı sıra alanında uzman beş kişinin katılımı ile toplam yedi kişiden oluşmuştur[184]. (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s. 11).

Sanatsevenler Derneği tiyatro ödülleri açıklandı

Ankara Sanatsevenler Derneği 1973 — 1974 dönemi «Tiyatro Armağanları»nı kazananlar açıklandı.

Dernek adına Ahmet Demir Yüce ve Rükzan Günaysu ile Prof. Bedrettin Tuncel, Prof. İrfan Şahinbaş, Prof. Sevda Şener, Atila Sav ve Sevinç Sokullu'dan oluşan seçiciler kurulu dönem içinde Ankara'da oynanan bütün oyunları gözden geçirdikten sonra, daha önce ödül kazanan bir sanatçının üç yıl süreyle aynı dalda ödül kazanamayacağı kararını göz önünde bulundurarak, bu yıl armağanlarını şöyle dağıttı:

En İyi Oyun Yazarı: Aydın Arıt «Uçamayan Kuşlar Tutulur.» Güngör Dilmen «Bağdat Hatun»la övgüye değer bulundu.

En İyi Sahneye Koyucu: Nihat Akçan «Bu Hesapta Yo[illegible]man Korad «Maymun Dâvâsı» ile övgüye değer.

En İyi Kadın Oyucu: Macide Tanır, «Yanlışlık», Sermin Hürmeriç «Nalınlar» arasında paylaşıldı.

En İyi Erkek Oyuncu: Halûk Kurdoğlu «Uçamayan Kuşlar Tutulur» ve «Şair Ruhu», Sadrettin Kılıç «Maymun Dâvâsı» ve «Bu Hesapta Yoktu» ile.

En İyi Yardımcı Kadın: Meral Niron «403. Kilometre» ve «El Kapısı». Meral Üner Nutku «Bu Hesapta Yoktu» ile övgüye değer bulundu.

En İyi Yardımcı Erkek: Saim Alpago «Yanlışlık». Engin Şenkan «Nalınlar» ve «Bu Hesapta Yoktu» ile övgüye değer.

En İyi Dekor—Kostüm: Refik Eren, Hale Eren «Bağdat Hatun».

En İyi Çeviri: Sevgi Sanlı «Bu Hesapta Yoktu.»

Nihat Akçan'a "En İyi Sahne Koyucu" ödülünü kazandıran "Bu Hesapta Yoktu" da Meral Gözendor ve Cihan Ünal.

Görsel 41. 1974 yılı ödül törenleri hakkında gazete kupürü,
Kaynak: Milliyet, 10 Mayıs 1974, s.8; Milliyet

Ancak zamanla seçici kurulların önerileri doğrultusunda, 9 Mayıs 1972'de yönetmeliğe eklenen bir maddeyle giysi tasarımı, ışık tasarımı, yardımcı kadın oyuncu ve yardımcı erkek oyuncu dalları da ödül kapsamına dahil edilmiştir. Ayrıca seçici kurul, ödüllendirme kapsamı dışında kalan sahne çalışmalarına "Özel Ödül" verme yetkisine sahip kılınmıştır. Bu sahne çalışması tiyatro eseri olabileceği gibi, opera, operet veya bir bale eseri gibi herhangi sahne yapıtı olabilecektir. Böylece hem ödüllerin kapsamı genişletilmiş hem de ödül dağıtımında kurula esneklik tanınmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s. 9-10).1979 yılında yönetmelikte yapılan değişiklikle Devlet Tiyatrosunun değişen oyun düzeni ve Ankara'ya gelen diğer kent tiyatroları ödüllendirme kapsamı içine alınmıştır. Buna göre bir sezonda Ankara'da oynanan tüm oyunlar ödüllendirilebilecek duruma gelmiştir (Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.6).

[184] 2005-2006 döneminde Seçici Kurul üye sayısının sekize çıktığı ve ilerleyen yıllarda Yönetim Kurulundan ve alanında uzman sayısının toplam on ikiye kadar çıktığı tespit edilmiştir ancak bu değişikliğin dayanağına dair bir yönetim kurulu kararına ya da yönetmelik değişikliğine dair bir bilgiye arşiv kayıtlarında ulaşılamamıştır.

Yönetmelikte ayrıca ödül alanların üç yıl geçmedikçe aynı dalda tekrar ödül alamayacağı da düzenlenmiştir.

1964-1965 yılında verilen ilk tiyatro ödülleriSeçici Kurul üyeleri Munis Faik Ozansoy, M. Sunullah Arısoy, Metin And, Lütfi Ay, Özdemir Nutku, Ö. Atila Sav, Refik Ahmet Sevengil, İrfan Şahinbaş olmuştur. "Ayak Bacak Fabrikası"ndaki reji çalışmasıylaen iyi rejisör ödülünü Güner Sümer, "İsyancılar" ve "Hizmetçiler" oyunlarındaki başarısıylaen iyi kadın oyuncu ödülünü BeyhanHürol (Saran),"Onikinci Gece" oyunundaki başarısıylaen iyi erkek oyuncu ödülünü Cüneyt Gökçer almıştır (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s.19-20).İlk ödüller en iyi rejisör, en iyi kadın oyuncu, en iyi erkek oyuncu alanlarında verilmiş, ilerleyen yıllarda ödüller zenginleştirilerek ve sayıları arttırılarak sürdürülmüştür (Sav, t.y., s.2).

ANKARA SANAT SEVENLER DERNEĞİ TİYATRO ÖDÜLLERİ DAĞITILDI

Ankara Sanat Sevenler Derneği 1971-72 yılı tiyatro armağanları geçtiğimiz hafta dernek lokalinde yapılan bir törenle dağıtıldı.

Sanat Sevenler Derneği Asbaşkanı Kemal Baytaş ve Sanat Kolu Başkanı Rüksan Günaysu ile üyeler Metin And, Lütfi Ay, Özdemir Nutku, Ömer Atila Sav, Ergun Sav ve Sevdan Şener'den oluşan seçici kurul armağanların şu şekilde dağıtılmasını kararlaştırmışlardı :

En iyi oyun yazarı: "Mikadonun Çöpleri" oyunuyla Melih Cevdet Anday ve "Nafile Dünya" oyunuyla Oktay Arayıcı.

Yılın en iyi yönetmeni:"3. Reich'in Korku ve Sefaleti" oyununun sahnelenişiyle Yılmaz Onay seçilmiş,Vasıf Öngören "Almanya Defteri" ve Asuman Korad "Altı Kişi Yazarını Arıyor" oyunlarındaki başarılarıyla övgüye değer bulunmuşlardı.

En iyi erkek oyuncu olarak : "IV Murat" ve "Becket" teki başarılarından Cihan Ünal seçilmiş, Erkan Yücel, Haluk Kurdoğlu ve Erdoğan Akduman övgüye değer bulunmuşlardı.

Kadın oyunculardan: Gülgün Kutlu "Mikadonun Çöpleri" oyunundaki başarısından yılın en iyisi seçilmiş, Elif Türkan Çölok ve Arsen Göze övgüye değer bulunmuşlardı..

Erkan Kırtunç "Katip Çıkmazı" oyununun dekoriyla yılın en başarılı dekoratörü seçilmiş,Osman Şengezer de "Romeo Juliette" balesindeki kostümleriyle en iyi kostümcü seçilmişti.

En iyi ışık yapımcısı olarak Nuri Özakyol "Becket" ve "Yapı Ustası Solness"deki ışık düzeniyle armağana değer bulunmuştu.

Armağanların dağıtımında sanatçıların bir kısmı çeşitli nedenlerle bulunamamış, bulunanlardan bir kısmı da gerekçe belirterek armağanlarını almaktan imtina etmişlerdir.

Görsel 42. 1972 yılı ödül törenleri hakkında gazete kupürü,
Kaynak: Milliyet, 17Kasım 1972, s.10; Milliyet

1970-1971 dönemi ödül törenlerine ilk Kültür Bakanı Talat Halman da katılarak bir konuşma yapmıştır. Halman ödül töreni konuşmasında,

> "Türkiye'de çok sanatçı var. Yaşı ileri, ömür boyu hizmet etmiş olanlara şimdilik armağan verebiliyoruz. Ancak ileride birçok sanat alanında yarışmalar açacağız ve ödüller vereceğiz. Bakanlığımız sadece resmi sanat faaliyetleri yürüten bir teşkilat değildir, her sanatçıya açıktır. Biz böyle elbirliği ile Türk kültürünün daha da yükseleceğine inanıyoruz" açıklamalarında bulunmuştur (Kurtuluş, 1971, s.20).

Derneğin Tiyatro Ödülleri Seçici Kurullarında, uzun süre Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü öğretim üyelerinin ağırlığı olmuştur. Yıllar içinde Seçici Kurulu oluşturan üyeler şu şekilde olmuştur: Atilla Sav, Ayşegül Yüksel,

Bedrettin Tuncel, Deniz Bozer, Dinçer Sümer, Emre Kongar, Filiz Elmas, Gönül Uçele, Gülşen Karakadıoğlu, İlber Ortaylı, İnci San, İrfan Şahinbaş, Lütfi Ay, Metin And, Nurhan Karadağ, Orhan Asena, Mahir Canova, Özdemir Nutku, Refik Ahmet Sevengil, Salah Birsel, Selda Öndül, Sevda Şener, Sevinç Sokullu, Sıtkı Erinç, Süheyla Sinkil, Tahsin Konur, Tamer Levent, Türel Ezici, Ülker Köksal, Zeynep Oral.

Ankara Sanatseverler Derneği «Sarıpınar 1914» ü yılın en iyi oyunu seçti

Ankara Sanatseverler Derneğince her yıl dağıtılmakta olan tiyatro armağanlarının 1967 - 1968 dönemiyle ilgili olanlarının seçimi de yapılmıştır. Bu yıl oynanan oyunlar içinde en başarılı oyun olarak **Turgut ÖZAKMAN**'ın Reşat Nuri'nin uzun hikâyesinden uyguladığı «Sarıpınar 1914» seçilmiştir.

En başarılı rejisör armağanını Deli İbrahim'i sahneye koyan **SAHAP AKALIN**, en başarılı erkek oyuncu armağanını da «Deli İbrahim» ve «Amédée» oyunlarının ikisinde birden gösterdiği başarı dolayısıyla **Bozkurt Kuruç** kazanmıştır.

En iyi kadın oyuncu ile en iyi dekorcuya verilmekte olan armağanlara aday bulunamamıştır.

Görsel 43. 1968 yılı ödül törenleri hakkında gazete kupürü,
Kaynak: Milliyet, 24 Mayıs 1968, s.6

Bazı yıllar Tiyatro Seçici Kurulu ödül sonuçlarını açıkladığı tutanakta sadece ödül kazananları açıklamakla yetinmemiş, Devlet Tiyatrolarının ve özel tiyatroların sorunları, Devlet Tiyatrosunun repertuvar değerlendirmesi, arşiv çalışmalarının durumu, ülkedeki siyasi ve toplumsal ortamın tiyatro sanatını ne şekilde etkilediği gibi farklı başlıklardaki değerlendirmelerini de yazmaktan geri kalmamıştır.

Tiyatro ödül törenleri basının ilgisini çekmiş, bazen manüpilatif haberlere de konu olmuştur. 1972-1973 genel kurulu faaliyet raporunda bu konu yönetim kurulu tarafından şu şekilde kaleme alınmıştır:

> "Ödüllerimizi, yorumlayamadığımız kişisel yargılarla almak istemeyen birkaç sanatçı dışında o gün çeşitli zorunluluklarla gelemeyen değerli sanatçılardan bizim için çok değerli olan mektuplar aldık ve arzuları üzerine armağanlarını kendilerine yolladık. Örneğin Melih Cevdet Anday, Aclan Sayılgan'a. İki gazete de "SanatsevenlerDerneği"nin ödüllerini 14 sanatçı almamıştır haberlerinin ne denli asılsın olduğunu bir kez daha ortaya koymanın gerekli olduğuna inanıyoruz" (Anonim, 1973c, s.1).

11 Kasım 1972 tarihli *Yeni Ortam* Gazetesinde, "Ondört sanatçı sanatseverlerin tiyatro ödülünü kabul etmedi" başlıklı haberi yönetim kurulunun bu konuya değinmesinin en önemli nedenidir (Anonim, 1972h, s.7).

1974-1975 döneminde de Maksim Gorki'nin aynı adlı romanından Bertolt Brecht'in sahneye uyarladığı "Ana" oyunundaki çalışmasıylaAST oyuncularından Meral Nironen iyi kadın oyuncu seçilmiştir. Ancak Ana adlı oyun, Nisan 1975'te Ankara Sıkıyönetim Komutanlığınca yasaklanmış ve AST'ın bütün çalışmaları durdurulmuştur. Bu nedenleMeral Nironödülünü almaya gitmez ve daha sonra yaptığı bir açıklama ile "Sanat Sevenler derneğinin hakim sınıfların ve onların iktidarlarının sanatından yana bir tutum içinde olduğu" için ödülü kabul etmediğini bildirmiştir (Anonim, 1975ğ, s.18). İmren Erşen, özellikle AST oyuncularının Sanat Kurumu ödüllerini boykot ettiklerini ama ödül aldıkları için de mutlu olduklarını ifade etmiştir (İmren Erşenile kişisel görüşme, 15 Haziran 2024).

Derneğin tiyatro ödülleri, Dünya Tiyatrolar Günü kapsamında 29 Mart 1994 günü Ayşegül Yüksel, Sevda Şener ve Tomris Çetinel'in katılımı ile*Sanat Kurumu Tiyatro Ödüllerinin Dünü Bugünü* konulu bir panel kapsamındatartışılıp değerlendirilmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1994b).

4.2.2. Plastik Sanatlar Ödülleri

29 Nisan 1982 tarihli Yönetim Kurulu kararı ile her yıl düzenli olarak plastik sanatlar alanında ödüller verilmesine karar verilmiştir (Anonim, 1982ç). Sanat Kurumu, plastik sanatlar alanında ödül vermeye 1983 yılında başlamıştır (Anonim, 1982d). Plastik sanatlar ödülleri de bir yönetmelik çerçevesinde düzenlenmiştir. Yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştirdiği sergiler ve bu sergilerde sunduğu resim ve diğer plastik sanat dallarındaki çalışmalarıyla belirli bir düzeyin üzerine çıkan, ulusal ve çağdaş sanatımıza özgün eserler kazandıran, o yılın plastik sanatlar etkinlikleri içinde öne çıkan sanatçılar, ödüle layık görülerek kendi alanlarında "Yılın Sanatçısı" unvanını almıştır.

Dernek tarafından verilen plastik sanatlar ödülü, her yıl resim, heykel, seramik ve fotoğraf gibi plastik sanatlar alanlarında başarı gösteren sanatçı ya da sanatçılara takdim

edilmiştir. Seçici kurula gerekli gördüğünde, bu ödülü birden fazla sanatçıya paylaştırabilme yetkisi verilmiştir. Ayrıca seçici kurul, uygun bulduğu durumlarda "Seçici Kurul Özel Ödülü" de vermiştir. İlerleyen yıllarda plastik sanatlar ödüllerine "Özgün Baskı" dalı ve genç sanatçıları teşvik etmeye yönelik "Övgüye Değer Sanatçı" ödülü de eklenmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s. 9-10).

Plastik sanatlar alanındaki değerlendirmeler, Dernek tarafından hazırlanan "Yönetmelik" doğrultusunda, alanında uzman seçici kurul üyeleri tarafından yürütülmektedir. Plastik sanatlar seçici kurulu toplam dokuz üyeden oluşmakta olupdernek başkanı ve sanat kolu başkanı da üye olarak yer almıştır (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s. 11).

İlk ödüllerin verildiği 1983 dönemi seçici kurul üyeleri Günsel Renda, Turan Erol, Kaya Özsezgin, Şahin Yenişehirlioğlu, Anıl Çeçen ve Ünsal Piroğlu olmuştur. Eren Eyüboğlu ve Erol Akyavaş resim dalında yılın sanatçısı ödülünü almıştır. Fotoğraf sanatı alanında teknik ve kavramsal bir dönüşümü gerçekleştiren, deneysel müdahalelerle çağdaş fotoğraf sanatına yeni boyutlar katanŞahinKaygun da seçici kurul özel ödülünü kazanmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s.139-140; Piroğlu, 2020, s.116).

Plastik Sanatlar Seçici Kurulunda yıllar içinde Çerkes Karadağ, Günsel Renda, Halil Akdeniz, Hamiye Çolakoğlu, Hayri Esmer, Hüsnü Dokak, İbrahim Demirel, Lütfi Günay, Kaya Özsezgin, Koray Ariş, Mete Semirbaş, Mutlu Başkaya, Mürşide İçmeli, Nevide Gökaydın, Nevzat Akoral, Ozan Sağdıç, Remzi Savaş, Sıtkı Erinç, Şahin Yenişehirlioğlu, Turan Erol, Turhan Çetin ve Zafer Gençaydın yer almıştır.

4.2.3. Çocuk Tiyatrosu Ödülleri

Dernek, sadece yetişkinler için değil çocuklar için de etkinlikler yapmaya önem göstermiştir. 1979 yılının Dünya Çocuk Yılı olarak ilan edilmesi nedeniyle o yıl çocuklara yönelik çok sayıda etkinlik düzenlemiştir. Devamında 29 Ekim 1986 tarihli kararı ile çocuk oyunları için de ödül konulması kararı almıştır (Anonim, 1986f). 1986 yılında, tiyatro ödülleri seçici kurulundan bağımsız bir kurul tarafından değerlendirilen "Çocuk Tiyatrosu Ödülleri", 1986 ile 1989 yılları arasında üç sezon boyunca verilmiştir.

Ancak bu alandaki faaliyetlerin azalması sebebiyle, söz konusu ödül daha sonraki yıllarda bir daha verilmemiştir (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s. 12).

Bu ödül, çocuk tiyatrosu alanındaki ilk ödül olma özelliğini de taşımaktadır. 1986 yılındaki ilk ödüllerde Seçici Kurulu Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu, Doç. Dr. Sevinç Sokullu, Doç. Dr. İnci San, Dr. Tekin Özertem ve Dinçer Sümer oluşturmuştur. Anadolu Sanat Çocuk Tiyatrosu "Sevimli Oyuncaklar" adlı yapımla ödüle layık görülmüştür. Çocuk tiyatrosu seçici kurulunda diğer yıllarda Ergün Uçucu, Gülseren Günce, Selda Öndül, Süheyla Sinkil, Ülker Köksal yer almıştır (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s. 14; Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

Sanat Kurumu, her yıl 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı vesilesiyle çocuklara yönelik etkinlikler düzenlemeyi gelenek haline getirmiştir. Bu doğrultuda, çocuk tiyatrosu alanında ödüller vermeye başlanmasının ardından, seçici kurul üyeleri ve alanında uzman kişilerin katılımıyla 1987 ve 1989 yıllarında "Çocuk Tiyatroları" konulu toplantılar gerçekleştirilmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.19; Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y).

4.2.4. Sinema Ödülü

Sineme ödülü 1992-1993 sezonunda, tiyatro ödülleri seçici kurulu üyeleri tarafından sinema alanına yaptığı katkılar ve emeklerinden ötürü, sinema tarihi araştırmacısı ve arşivci Agah Özgüç'e "Sinema Ödülü" verilmiştir. Ancak sinemanın oldukça geniş bir alanı kapsaması ve Ankara'da "Ankara Sinema Festivali" kapsamında ödüller sunulması nedeniyle, kurumun sinema ödülü uygulamasına son verilmiştir. Bununla birlikte, 1994-1995 sezonunda Türk sinemasına katkıları anısına, o yıl kaybettiğimiz saygın sanatçı ve düşünce insanı Onat Kutlar'a "Üstün Hizmet Ödülü" takdim edilmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s. 12).

4.2.5. Yılın Sanatçısı Ödülü

Plastik Sanatlar ödülleri kapsamında "Yılın Sanatçısı" seçimi olmasına karşın bundan bağımsız olarak 1984 yılında dernek yönetim kurulu ayrıca "Sanat Kurumu Yılın

Sanatçısı Ödülü Yönetmeliği" hazırlanmış ve yürürlüğe koymuştur. Yönetmeliğe göre her yılın ilk ayında verilmesi benimsenen ödülün amacı bir yıl içerisinde sanatsal etkinlikleriyle Türk kültür ve sanatına büyük katkılar getirmiş ve o yıl içerisinde çalışmalarıyla kamuoyu önünde öne çıkmış sanatçıları değerlendirmek ve içlerinden birisini yılın sanatçısı seçerek ödüllendirmek olmuştur. Sanat Kurumu "Yılın Sanatçısı" ödülüne aday olacak sanatçıları derneğin sanat kolubaşkanı her dalın uzmanlarına danışarak ve onların düşüncelerini alarak belirlemiş ve yönetim kuruluna sunmuştur. Yılın Sanatçısı ödülüne bütün sanat dallarından sanatçılar aday olmuştur ve Yılın Sanatçısı için ayrı bir seçici kurul oluşturulmamıştır. Ödülün seçici kurulluğunu Sanat Kurumu yönetim kurulu yapmıştır. Yönetim Kurulu yalnızca 1985 yılında "Ruhi Su'yu "Yılın Sanatçısı" olarak belirlemiştir. Daha sonra bu uygulama kaldırılmış ve "Yılın Sanatçısı" ödülü sadece plastik sanatlar alanında devam etmiştir (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s. 12).

4.2.6. Diğer Ödüller

Sanat Kurumu Yönetim Kurulu tarafından 1984-1985 dönemi itibariyle "Onur Ödülü", 1989-1990 dönemi itibariyle "Sanat Kurumu Özel Ödülü", 1994-1995 döneminde bir kereliğine "Üstün Hizmet Ödülü", 1999-2000 döneminde bir kere "Sanat Kurumu Şükran Ödülü", 2013-2014 itibariyle "Sanat Kurumu Hizmet Ödülü", 2015 yılında da "Sanata Katkı Ödülü" adı ile Türk sanat ve kültürüne, toplumun aydınlanmasına katkı sağlayan sanatçı, aydın, akademisyen, bürokrat ve siyasetçilere ödüller verilmiştir[185] (Sanat Kurumu Derneği, 2001a, s. 12).

"Onur Ödülleri" Adnan Çoker, Adnan Turani, Ahmet Say, Atilla Sav, Ayşegül Yüksel, Doğan Hızlan, Ergin Orbey, Gürer Aykal, Hikmet Şimşek, İdil Biret, Jale Erzen, Lütfü Günay, Macide Tanır, Mahmut Tali Öngören, Maral Üner, Metin And, Murat Karayalçın, Oktay Ekinci, Onat Kutlar, Özdemir Nutku, Server Tanilli, Sevda Şener, Turgut Özakman, Türkan Saylan, Uğur Mumcu, Yekta Güngör Özden, Yılmaz

[185] Bu başlıkta yer alan ödüllere ilişkin bilgiler 2001 yılında yayınlanan Geçmişten Günümüze Sanat Kurumu Ödülleri ile Sanat Kurumu Arşivinde yer alan Seçici Kurulu tutanakları, basın duyuruları ve davetiyelerde yer alan bilgilerden derlendiği için kaynakça bilgisi verilememiştir. Tez çalışması kapsamında tespit edilebilen Sanat Kurumu Kültür ve Sanat Ödülleri seçici kurul ve ödül bilgileri listelenerek ayrıca tez eki olarak sunulmuştur.

Büyükerşen'e ve kurum olarak Ankara Sanat Tiyatrosu ile Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasına verilmiştir.

"Sanat Kurumu Özel Ödülleri" İstemihan Talay, Jale Aylanç, Lütfü GünayTahsin Konur, Düş Kapanı Sanat Merkezi, Kulis Sanat, ODTÜ Müzikal Topluluğu, TRT-2 ile sanatın topluma sevdirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla yaptığı özverili çalışmalarından dolayı Sanata Saygı Derneği adınaMustafa Erol'a verilmiştir.

"Üstün Hizmet Ödülü" sadece 1994-1995 döneminde flüt sanatçısı Şefika Kutluer, Sevda Cenap And Vakfı, Dünya Kitle İletişimi Araştırma Vakfı ile TRT-2 kanalına verilmiştir. "Sanat Kurumu Şükran Ödülü" 1999-2000 döneminde sadece Atillâ Sav'a Tiyatro Seçici Kurulunda başlangıcından itibaren hiç kesintisiz sürdürdüğü değerli çalışmaları nedeniyle verilmiştir.

"Hizmet Ödülleri" Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Lemi Bilgin, Devlet Tiyatroları'nda oyuncu, yönetmen, oyun yazarı olarak verdiği başarılı çalışmaları ve üstün hizmet anlayışı nedeniyle Münir Canar, Devlet Tiyatro'sunda gerek özel tiyatrolarda ve ulusal – uluslararası tiyatro festivallerinde gösterdiği üstün hizmet anlayışı nedeniyle Çetin Atay'a verilmiştir.

"Sanata Katkı Ödülü" 2015 yılında Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan Görsel İletişim ve Tanıtım Birimi'ne, Arkadaş Kültür ve Sanat Bülteni'ne ve Kültür Sanat Haritası'naverilmiştir.

4.3. SANAT KURUMU YAYINLARI

Derneğin ulaşılan ilk yayını 7 Mayıs 1966 günü gerçekleştirilen *Lale Gecesi* için bastırdıkları kitapçık olmuştur. Kitapçıkta derneğin 1965-1966 kış dönemi sanat etkinlikleri de yayınlanmıştır (Sanat Sevenler Derneği,1966a, s.15-16).

Dernek Yönetim Kurulu kararlarında 1967 yılı Aralık ayında düzenlenen Yılbaşı Balosunda gelen konuklara dağıtılmak amacıyla *Haristan* isimli bir dergi basıldığı ve dergiye çeşitli şirket ve bankalardan reklam geliri aldıkları tespit edilmiştir. Dernek arşivinde yapılan incelemede en son 1970 yılında düzenlenen Yılbaşı Balosu için Haristan dergisinin basılıp dağıtıldığı bilgisine ulaşılmıştır (Anonim, 1967g Anonim,

1968c; Anonim, 1971a). Tez çalışması kapsamında yapılan araştırmalarda ve görüşmelerde dergiye ulaşılamamış, içeriğine dair bir bilgiye de erişilememiştir (İmren Erşen ile kişisel görüşme, 15 Haziran 2024).

Munis Faik Ozansoy'un başkanlığı döneminde düzenlenen etkinliklerde katılımcılara dağıtılmak amacıyla şiir ve hikaye kitabı basılmıştır. Bunlardan ilki 1967 yılında yayınlanan *"Sanat Sevenler Derneği Sunar 1, Bizden Şiirler"* kitabıdır. Derneğe üye on yedi şairin şiirlerinden seçilip derlenen kitap 13 Mayıs 1967 günü yapılan Lale Gecesi'ne katılan üyelere sunulmak üzere basılmıştır. Şiirlerin seçiminde ve broşürlerin hazırlanmasında Yönetim Kurulu Başkanı Munis Faik Ozansoy ve Yönetim Kurulu Üyesi şair Osman Fehmi Özçelik birlikte çalışmıştır (Çitçi, 2013, s.117; Karaer, 1967, s.22).

Derneğin ikinci yayını 1968 yılında *Sanat Sevenler Derneği Sunar 2, Bizden Nesirler* kitabı olmuştur. Bu kitapta da dernek üyesi yazarların hikaye ve nesirleri yayınlanmıştır. Kitapta Munis Faik Ozansoy, Metin And, Sunullah Arısoy, Turgut Özakman, Ergun Sav, Atilla Sav, Ahmet Muhip Dranas, Samet Ağaoğlu, Muhtar Körükçü, Sadık Tanrıverdi, Özdemir Nutku, Ayhan Sarıismailoğlu ve Erdal Öz'ün nesir ve yazılarına yer verilmiştir (Sanat Sevenler Derneği, 1968, s.1-72).
Derneğin diğer bir kitabı 2001 yılında yayınlanan "*Geçmişten Günümüze Sanat Kurumları Ödülleri"* kitabı olmuştur. Kitabın tasarımı ve basımında grafik sanatçısı Mürşide İçmeli çalışmıştır. Yönetim Kurulu Başkanı Halil Say, desteksiz ve devlet desteği almadan böylesine uzun ömürlü ilk ve tek sivil toplum kuruluşu olduklarını belirtip derneğin tarihçesine değinmiştir (Say, 2001, s.6). Kitapta Sanat Kurumu'nun düzenli olarak vermiş olduğu Tiyatro Ödülleri, Plastik Sanatlar Ödülleri, Yılın Sanatçısı Ödülü, Çocuk Tiyatrosu Ödülü ve Sinema Ödülü ile zaman zaman verdiği Üstün Hizmet Ödülü, Onur Ödülü, Şükran Ödülüne ilişkin yönetmelik hükümlerine ve yıl yıl ödüllere ilişkin Seçici Kurul üyeleri ile ödül alanların isimlerine yer verilmiştir (Özler, 2001, s.9-13).

Dernekgenel kurulunda sunulmak üzere çalışma raporları kitapçık halinde hazırlanmıştır. Dernek arşivinde yapılan araştırmada en erken 1965-1966 dönemine ait

bir çalışma raporuna ulaşılmıştır. Yıllık çalışma raporlarında Yönetim Kurulu Başkanları tarafından bir yıllık sanat programının belirlenmesindeki hedefler, program ilkeleri, program dışı gerçekleştirilen etkinlikler, yönetim ilkeleri, ödüller, sanat programları ve ödüller dışında gerçekleştirilen diğer etkinlikler, mali durum ve lokalin durumu gibi genel bilgiler verilmektedir. Yıllık çalışma programlarının son sayfalarınauzun yıllar reklam da alınmıştır[186].

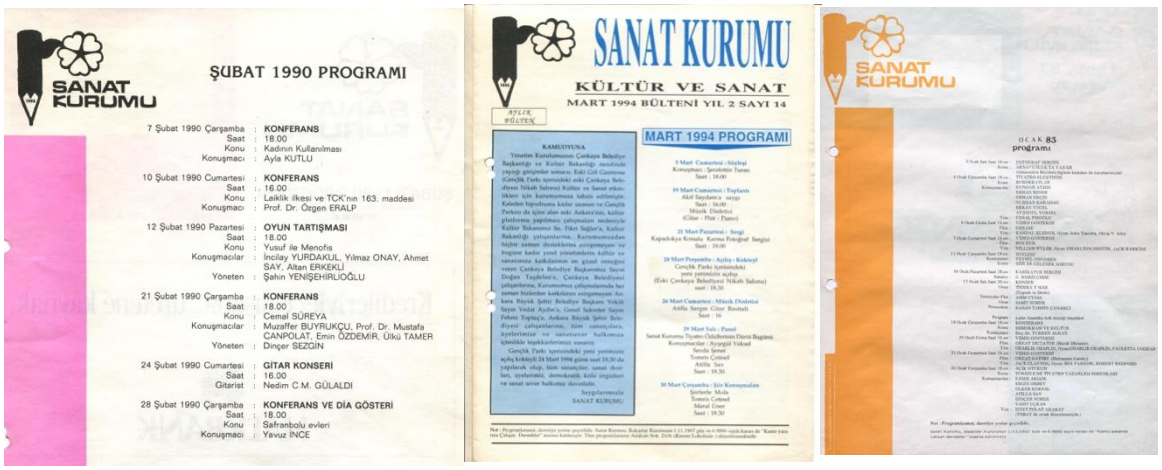

Görsel 44.- Ocak 1983, Şubat 1990, Mart 1994 Program Bültenleri
Kaynak: Sanat Kurumu Arşivi

Dernek aylık programlarını "Bülten" olarak yayınlamıştır. Bu bültenler bazı zamanlarda sadece etkinlik içerik ve tarihlerinin yer aldığı tek sayfa olarak kimi zaman da sekiz sayfa etkinlik listesi ile birlikte ülkenin ve Ankara'nın sanat haberlerine ve derneğin çalışmalarına yer verilerek yayınlanmıştır. En erken Nisan 1959 tarihli bir bültene rastlanmıştır. 2004 yılından itibaren Sanat Kurumu bültenlerine sponsor olan bankaların sponsorluktan çekilmesi nedeniyle bu tarihten itibaren bülten yayınlanamamıştır (İlker Çetin ile kişisel görüşme, 23 Haziran 2024).

[186] Çalışma raporlarında Şekerbank, T.C. Turizm Bankası AŞ, Türkiye Emlak Kredi Bankası, Türkiye Halk Bankası, Türkiye Öğretmenler Bankası, Türkiye Vakıflar Bankası, T.C. Ziraat Bankası ve tarafından reklam verilmiştir.

5. BÖLÜM

SANAT KURUMU DERNEĞİNE DAİR GÖRÜŞLER VE DEĞERLENDİRMELER

Bu bölümün ilk kısmında Sanat Kurumu Derneği'nin kuruluşundan günümüze dernek yapısında ve etkinliklerinde belirleyici olan özellikler ile derneğin siyasi, toplumsal, kültürel ve sanatsal ortam ile bağlantılı dönüşümü paylaşılmıştır. İkinci kısımda Sanat Kurumu Derneği'nin Ankara sanat ortamındaki etkileri ele alınmıştır. Bu süreçte sanat ortamındaki değişen konumu ve bu konumun değişmesine neden olan durumlar tez kapsamından yapılan görüşmelerden ve araştırmalardan elde edilen değerlendirmeler aracılığıyla aktarılmıştır.

5.1 SANAT KURUMU DERNEĞİNİN YILLAR İÇİNDE DÖNÜŞÜMÜ VE FAALİYETLERİNDE BELİRLEYİCİ OLAN ETKENLER

İçişleri Bakanlığı kayıtlarına göre 26 Ocak 1948 tarihinde Sanat Sevenler Kulübü ismiyle kurulduğu dönemden Sanat Sevenler Derneği olarak örgütlendiği döneme kadar olan sürece dair dernek arşivinde bilgi ve belge bulunamamıştır. Süreli yayınlarda derneğin düzenlediği balo ve şiir günü ulaşılabilen etkinlikleri olmuştur. Ancak çok partili siyasi hayata geçilmeye başlandığı, Halkevlerinin kültür sanat etkinliklerinin cazibesini kaybettiği bir dönemde sanatçılar ve sanat severler için yeni bir lokal arayışıyla yola çıkan genç kadro ile ilgili dernekleştikleri tarihten sonra daha fazla bilgiye ulaşılabilmiştir. Böylece derneğin etkinlikleri ve dönüşümleri tespit edilebilmiştir.

Kültür temelli devlet politikalarının terk edildiği bir dönemde devlet ve özel sektör desteği olmadan bir araya gelen sanat severler 1952 yılında dernekleştikten sonra ilk dönemlerini toplanıp sohbet edebilecekleri ve etkinlik yapabilecekleri bir lokal bulabilmek için girişimlerde bulunmak ve bu amaçlarını yerine getirebilmek için gelir elde edebilecekleri etkinlikler düzenlemekle geçirmiştir. Ulus'un cazibesini henüz yitirmediği bir dönemde Çağla Han içindeki bir odayı dernek merkezi olarak

kiralayarak çalışmalarını sürdürmüşlerdir. 1950'lerde siyaset, bürokrasi, ticaret ve kültür-sanatın yeni merkezi haline gelen Kızılay'da, 1955 yılında istedikleri gibi bir lokal kiralayabilmişlerdir. Etkinlik yapılabilecek bir mekâna ulaştıktan sonra dernek hareketlilik kazanmıştır.

Sanat Kurumunun ilk dernekleştiği, Çağla Han'da faaliyet gösterdiği, 1952-1955 yılları arasında yönetim kurulu başkanlığını yapan Alp Doğan Şen, genel sekreterliğini üstlenen Hüsamettin Cindoruk ilerleyen yıllarda Demokrat Parti ve Doğru Yol Partisinde görev alarak politikada etkin rol oynamışlardır (Demirtaş, 2013, s.245; Şimşek ve Tatlıcı, 2020). Kızılay'da Tuna Caddesindeki lokale 1955 yılında taşınılmasından kısa bir süre sonra görevi devralan Munis Faik Ozansoy'un başkanlığındaki yönetim kurulunda bürokraside üst düzeyde görev alan bürokratlar yer almıştır.

Bu yöneticiler, dernek etkinliklerinde kendilerinden farklı dünya görüşündeki sanatçı ve politikacıları da sanatın birleştirici potasında kaynaştırarak uygar bir diyalog içinde bir araya getirmişlerdir. Bu nedenle derneğin, çağdaş demokrasilerin temeli olan uygar diyalog ve tartışma düzeyini daha ilk kurulduğu yıllarda oluşturabildiği değerlendirilmiştir (Piroğlu, 2021, s.92-93). Bu anlamda en önemli etkinliklerden biri Demokrat Parti iktidarını sona erdiren 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra yaşanan özgürlük ortamında sanatçı ve aydın kesimin devlet ile olan ilişkilerini güçlendirmek amacıyla Dost Dergisi öncülüğünde 15 Ekim 1960 günü gerçekleştirilen *Hazineye Yardım Sergisi'ne* derneğin ev sahipliği yapması olmuştur (Anonim, 1960b,s.30).

12 Mart 1971 ihtilali ile gelen özgürlük ortamının kısıtlanması, dernek üyelerinin sanat etkinliklerine eskisi kadar katılmamasına neden olmuş ve bu durum 1971 yılı Genel Kurul Raporunda da yerini almıştır (Anonim, 1971ç). Etkinliklerin sıkıyönetim tarafından denetlendiği bu dönemde 20 Mayıs 1973 tarihli yönetim kurulu kararında, "Ülkücü Kadınlar Derneği"nin 19 – 26 Mayıs günleri arasında dernek lokalinde açmak istedikleri "Dağı ile Taşı ile Anadolu" isimli resim sergisi için sıkıyönetimden izin almaları şartıyla başvurularının kabul edileceği karar altına alınmıştır (Anonim, 1973d).

Munis Faik Ozansoy'un 1971 yılında yönetim kurulu başkanlığını bırakması ile başlayan geçiş dönemi, yönetim kurulu üyelerinin sıklıkla istifa ettiği ve geçmiş yıllara göre üyelerin ilgisizliğinden dolayı daha az kültür ve sanat etkinliği ile sosyal etkinlikler yapıldığı bir dönem olmuştur. Bu dönem dernek yöneticilerinin bürokrat ağırlıklı olmaması, hükümetlerin kültür politikalarına yönelik eleştirilerini kamuoyu ile paylaşılmasına başlandığı yeni bir dönemi de beraberinde getirmiştir. Adalet Partisi, Millî Selamet Partisi, Cumhuriyetçi Güven Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisinin koalisyonu ile kurulan IV. Süleyman Demirel hükümeti döneminde TRT'de 6 Ocak 1976 günü gösterilen "Birleşen Yollar" isimli filmin Atatürk ilkelerine, laikliğe, çağdaş ve ulusal düşünceye ters düştüğü için filmin gösterilmesini kınayan bir basın bildirisi yayınlamışlardır (Anonim, 1976f). Kısa bir süre sonra Adalet Partili Rıfkı Danışman'ın Kültür Bakanlığı döneminde Vedat Nedim Tör'ün "Sahte Kahramanlar" oyununu edebe ve genel ahlaka aykırı olduğu gerekçesiyle Devlet Tiyatroları repertuvarından kaldırılmasının çağdaş sanat anlayışına ve hukuka aykırı olduğu değerlendirilerek bir basın bildirisi hazırlanmış ve basın aracılığıyla kamuoyuna duyurulmuştur (Anonim 1976g).

Dernekte genç kadronun yönetime geçtiği 1976 yılı Mayıs ayı itibariyle daha ulusalcı dünya görüşüne sahip sanat sever ve sanatçılardan oluşan yönetim kurulları tarafından dernek yönetilmiştir. Tuna Caddesindeki lokalden tahliye edilene kadar uzun yıllar yönetim kurulu başkanlığı yapan Halkevleri'nde de yöneticilik yapan ve Atatürkçü Düşünce Derneği kuruluşunu gerçekleştiren ekipte yer alan Anıl Çeçen bu döneme damga vuran kişi olmuştur. Anıl Çeçen'in yönetimde görev aldığı on yıllık dönem derneğin en yoğun kültür sanat faaliyetlerine tanıklık etmiştir. Şahin Yenişehirlioğlu, bu dönemde Sanat Kurumu'nun düzenlediği etkinliklerle ön planda olduğunu, sohbet için bir toplanma mekânı olma özelliğinin ikinci planda kaldığını belirtmiştir (Şahin Yenişehirlioğlu ile kişisel görüşme, 12 Eylül 2024).

12 Eylül 1980 askeri darbesinden dernek de etkilenmiş, uygulanan sıkı denetimler nedeniyle etkinlikler önceden izin alınarak gerçekleştirilebilmiş hatta bir dönem

etkinliklere ara verilmiştir[187] (Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.10; Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024). Diğer yandan Kemal Ateş, Derneğin 12 Eylül darbesinden sonra etkinliklerine yoğun ilgi olduğunu ifade etmiştir:

> "İlginçtir, Sanat Kurumu, etkinliklerine çok büyük kalabalıkları 12 Eylül'den sonra çekti. Sahne kenarlarına, yerlere, merdivenlere oturan dinleyicileri bu dönemde gördük. Darbeden sonra bütün dernekler kapatılmış, insanların gideceği yerler, konuşup tartışacağı, sesini duyuracağı kurumlar kalmamıştı. Bu etkinlikler o darbe günlerinde her an kapatılır mıyız korkusuyla yapılıyordu."(Ateş, 2021b).

Gülşen Karakadıoğlu da 12 Eylül sonrası gerçekleştirilen toplantılara ilişkin anılarını şu şekilde aktarmıştır:

> "Demokratik engelli tarihlerde bile Bedrettin Cömert'li, Remzi İnanç'lı, Muzaffer İlhan Erdost'lu, Halit Çelenk'li, Süleyman Ege'li sosyal/kültürel/siyasal konulu söyleşiler de gündem oluştururdu. Örneğin 12 Eylül'ün karanlık günlerinden birinde İlhan Erdost'un öldürülüşünün hemen kısa süre sonrasında Muzaffer Erdost'un uzun eslerle tamamlamaya çalıştığı o zor, çok zor konuşmasının salona çöken ağır basıncını Murathan Mungan ve Yıldırım Türker'le birlikte yaşadığımızı unutmak olası mı[188]?" (Gülşen Karakadıoğlu ile kişisel görüşme, 6 Mayıs 2024).

Düzenlediği etkinliklerle Ankara'nın sanat ortamını şekillendiren ve Türkiye içinde örnek olmayı misyon edinen dernek, 1967 yılında "kamu yararına çalışan dernek" statüsü almıştır. Yıllar içinde farklı disiplinlerden gerçekleştirdiği yoğun etkinlik programı ve toplantıları göz önünde bulundurarak Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu gibi ülke genelinde sanatı şekillendiren bir kurum olmak ve "Türk Sanat Kurumu" olarak kurumsal bir yapıya kavuşmak amacıyla 1981 yılında yapılan genel kurulda "Sanat Kurumu Derneği" olarak ismini değiştirmiştir (Anonim, 1981j, s.4).

Sanat Kurumu Derneği'nin isim değişikliğiyle birlikte, tüm sanat dallarına açık, sanatçılar ile sanatseverleri bir araya getiren kurumsal bir yapı oluşturulması hedeflenmiştir. Derneğin, sanatçı birlikleri ve kamu kurumlarının ötesinde, sanat dalları arasında diyalog ve işbirliğini sağlayan kapsamlı bir kurum olarak işlev görmesi

[187] 11 Nisan 1980'de, TRT DER'in düzenlediği ve Yaşar Özürküt'ün yöneteceği anı toplantısını son anda polis basmış ve toplantıyı yasaklamıştır (Özürküt, 2019).

[188] 18 Şubat 1981 günü gerçekleştirilen Süleyman Ege, Muzaffer Erdost, Remzi İnanç ve Ahmet Tevfik Küflü'nün konuşmacı olduğu *Türkiye'de Yayıncılık ve Sorunları* adlı toplantıdır (Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.14

öngörülmüştür. Böylece devlet desteği ve toplumdaki birikimden yararlanmak üzere düzenlenecek bağış kampanyalarıyla örgütsel yapısının güçlendirilmesi; özel kişi, kurum ve kuruluşlardan sağlanacak katkıların da daha sistemli hale getirilmesi amaçlanmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.21). Ancak isim değişikliği ile amaçlandığı gibi örgütlenme sağlanamadığı gibi dernek 1986 yılında otuz iki yıl faaliyet gösterdiği lokalinden kira ücretini ödeyemediği için çıkmak zorunda kalmıştır. Mali sıkıntıların yol açtığı bu tahliyede dernek yöneticilerinin yoğun etkinlik planlamasının da payı olmuştur, çünkü etkinlikler düzenlendiği zaman dernekte içecek ve yiyecek satışı durmakta, sadece etkinlik yapılmaktadır. Bu da derneğin en önemli gelir kaynağı olan işletme gelirlerinin düşmesine neden olmuştur. Buna rağmen dernek yöneticileri etkinlik sayılarını düşürmemiş hatta artırarak devam ettirmiş ve bu durum mali sıkıntıların ve kira ücretlerinin ödenmesi konusundaki sorunları tırmandırmıştır (İmren Erşen ile kişisel görüşme, 15 Haziran 2024).

Dernek 1986 yılında Adakale Sokaktaki yeni lokaline taşınmıştır. Dekoru ve ambiyansı ile uzun yıllar Ankaralılar için önemli bir toplanma mekânı ve adeta sanat evi olan dernek yeni mekânında büyüsünü kaybetmiştir. Buna rağmen yoğun şekilde etkinliklerini ve toplumsal olaylara duyarlılığını sürdürmüştür. Sanat Kurumu, Ayrancı Lisesi'nde iki öğretmenin çağdaş yazının ünlü isimlerinin kitaplarını öğrencilerine tavsiye ettikleri gerekçesiyle okullarından sürülmesini protesto etmiş ve 5 Aralık 1989 günü bir basın bildirisi yayınlamıştır. Yapılan açıklamada, öğrencilerin edebiyat zevkinin, uzmanlıklarının nereden geldiği belli olmayan birkaç memurun zevkiyle sınırlandırılamayacağı kaydedilerek "Biz bütün yetkilileri sanatın, sanatçının ve onların ürünlerinin yanında yer almaya çağırıyor, kimi bağnazların ve sözde eğitimcilerin yol açtığı bu kitap düşmanlığını nefretle kınıyoruz" denilmiştir (Anonim, 1989, Anonim, 1989). 2 Temmuz 1993 Madımak Katliamında hayatını kaybeden ve mahsur kalan dernek üyeleri ve kültür sanat insanları ile ilgili de basına ilan verilmiştir[189] (Anonim, 1993b).

27 Mart 1994 yerel seçimlerde Ankara ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlıklarını Refah Partisinin adaylarının kazanması üzerine Sanat Kurumu "Çanlar Kimin İçin

[189] Basına bildiri verilmesi konusunda 4 Temmuz 1993 tarihli Yönetim Kurulu kararı alınmış ancak dernek arşivinde ve süreli yayınlarda bildiri metnine ulaşılamamıştır.

Çalıyor" başlıklı bir basın bildirisi yayınlamış ve bildiride seçim sonuçlarından duydukları rahatsızlığı dile getirmiştir. Bildirinin sonunu "Cumhuriyetimize, yurdumuza, demokrasiye, insan haklarına ve laikliğe özetle Atatürk'e ve ilkelerine lütfen sahip çıkınız. Çanların kimin için çaldığı ortadadır. Bu memleket bizimdir. Herkes şapkasını önüne koyup bir değil kırk defa düşünmek zorundadır. İrticaya karşı tüm yurtseverleri birlik ve beraberlik içinde davranmaya davet ediyoruz." açıklamaları ile bitirmişlerdir (Anonim, 1994e).

Sanat Kurumu, kuruluşundan itibaren farklı ideolojik görüşlere sahip kişiler tarafından yönetilmiştir. Ancak tüm yöneticilerin ortak paydası, sanatın birleştirici gücüne olan inançları, aydın bir duruş sergilemeleri ve sanatseverlere hizmet etme amaçları olmuştur. Derneğin Tuna Caddesi ve Adakale Sokak'taki faaliyet döneminde siyasi yaklaşımlardan uzak durduğu görülmektedir. Ancak kamuya ait bir mekâna taşındıktan sonra, özellikle SHP'li Kültür Bakanı tarafından tahsis edilen Gençlik Parkı içerisindeki Göl Gazinosu'nda faaliyet göstermeye başlamasının ardından Refah Partili Kültür Bakanı İsmail Kahraman ile Refah Partili Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek'in derneği tahliye girişimleri, Sanat Kurumunun siyasileştiği yönünde bir algı yaratmış olsa da o süreçte yönetim kurulu başkanı olan İlker Çetin, derneğin genel anlamda daha çok okur, yazar, aydın, entelektüel bir yapısının olduğunu ve bu yapıdan ideolojik bir anlam çıkarılamayacağını, bununla birlikte dernek tüzüğünde de derneğin siyasetle ilişkisi olmayacağının da yazdığını ifade etmiştir (İlker Çetin ile kişisel görüşme, 23 Haziran 2024). Buna karşın Sanat Kurumu, bu dönemde esasen bir var olma mücadelesi vermiş; yine de siyasi angajmandan uzak kalmaya özen göstermiştir. Tahliye sürecinin sona ermesi ve bürokrasiyle olan bağların kopmasının ardından, kurum siyasi polemiklerle anılmamaya başlamıştır.

Toplumsal karmaşanın yoğun olduğu yıllarda faili meçhul cinayetlerin hedefi olan Bedrettin Cömert[190], Bahriye Üçok, Uğur Mumcu ve Doğan Öz dernekte etkinlik düzenleyen ve derneğin ziyaretçileri arasında olan isimlerdir. Bedrettin Cömert[191] ve

[190] Ümit Sezgin, *Aydınlanmamış Cinayetler* kitabında Bedrettin Cömert öldürüldüğünde üzerinde Sanat Sevenler Derneği tahsilat makbuzu, 1.694 TL, 1 adet amatör şöför ehliyeti, 1 adet mendil, 1 adet gözlük, TDK asil üye kartı, 1 adet nişan yüzüğü, 1 adet bayan resmi olduğunu yazmıştır (Sezgin, 1987, s.116).

[191] Bedrettin Cömert, öldürülmeden bir buçuk ay önce Sanat Sevenler Derneğinde "Türkiye'de Felsefe'nin Yakın Alanlarla İlişkileri" konulu bir konuşma yapmıştır (Anonim, 1978ç, s.35)

Uğur Mumcu[192] öldürülmeden önce Sanat Kurumu'nda da etkinlik gerçekleştirmiştir (Ateş, 2021b; Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024; İlker Çetin ile kişisel görüşme, 23 Haziran 2024).

Kemal Ateş, 7 Aralık 1988 günü gerçekleştirilen Bahriye Üçok'un da konuşmacılar arasında yer aldığı "Laiklik" konulu panele ilişkin anılarını şu sözlerle aktarmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.):

> "Bizim yaptığımız ve bende iz bırakan laiklik konusundaki tartışmadır. Sanıyorum Özal dönemiydi. Bahriye Üçok'u orada dinledim ben. O da işte o konuşmadan bir yıl sonra mı öldürüldü, tam bilemiyorum. Acaba hanımefendi orada konuştu, o yüzden mi öldürüldü? İnsanın aklına böyle şeyler de geliyor. Bahriye Üçok laiklik hakkında konuşmuştu. Bazı milletvekilleri de dinlemeye gelmişti. (Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024).

Derneğin işbirliği içinde olduğu sivil toplum kuruluşları ve sanat oluşumları dernek yöneticilerin profili ve siyasi- toplumsal ortam ile ilişkili olmuştur. Dernekleştiği 1952 yılında ilk etkinliğini, dernek başkanı Alp Doğan Şen ve Demokrat Partinin Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin de yöneticileri arasında olduğu Milli Talebe Birliği ile yapmıştır. Munis Faik Ozansoy ile başlayan yeni dönemde Ozansoy'un da yazarları arasında olduğu Hisar Dergisi ile olumlu ilişkiler nedeniyle derginin 10. ve 25. Yılı büyük bir organizasyon ile dernekte kutlanmıştır. İlerleyen yıllarda Atatürkçü Kuruluşların Atatürk'ü anacağı, Anayasa Mahkemesi Konferans Salonunda gerçekleşecek Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden'in konuşması ile başlayacak 10 Kasım 1994 tarihli etkinliğe Sanat Kurumu Başkanı Halil Say da katılmıştır (Anonim, 1994a, s.7). Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı (Umag)'ın 24-31 Ocak 1998 tarihleri arasında düzenlediği "Adalet ve Demokrasi Haftası" etkinliklerine dernek tarafından katılım sağlanmıştır (um:ag, 1998).

1976-1987 yıllarında Yönetim Kurulunda görev alan Ünsal Piroğlu Sanat Kurumu'nda görev yaptığı süre boyunca dernek profili ile ilgili şu şekilde değerlendirmede bulunmuştur:

[192]Uğur Mumcu 1 Mayıs 1992 tarihinde gerçekleştirilen "Örsan Öymen Aramızda" anma etkinliğinde Altan Öymen, Derya Sazak ve Teoman Erel ile birlikte konuşmacı olarak yer almıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1993b)

> "Mesela içindekiler aslında ekseriyetle sol tandanslı kişilerdi. Şöyle bir şey vardı, ki biz sonra da bunu sürdürmeye çalıştık, sağcı ve solcu orada bir potada eriyordu, sanat potasında eriyordu. Sağdan da çok önemli kişiler vardı orada. Mesela Tarık Buğra da var, sağ kesimden. Soldan da Özdemir Nutku var. Öyle bir olgunluğu vardı sanatın, felsefeciler vardı, felsefenin verdiği bir olgunluk vardı. Orası bizim için çok önemliydi. Biz orada o ilkeyi sürdürdük, yani bir kurum işlevi görsün ama bir taraf olmasın. Her çeşit konuşmacı orada konuşabilir, sağcı da gelir, solcu da gelir. Nitekim biz sonra aramızda para toplayarak sağcı gazeteyi de getiriyorduk, solcu gazeteyi de. Özellikle ben çok mücadele ettim bu konuda, tabi sol tandanslı olduğu için üye kapasitesi karşı çıkıyorlardı." (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

Şahin Yenişehirlioğlu da derneğin ziyaretçilerinin ve etkinlik katılımcılarının sol ağırlıklı olduğunu ifade etmiştir (Şahin Yenişehirlioğlu ile kişisel görüşme,22 Eylül 2024). İmren Erşen dernek etkinliklerine sağ ve sol görüşten insanların katıldığını ve etkinlik yaptıklarını ancak aşırı uç ideolojiden insanların dernekte etkinlik yapmadığını ifade etmiştir (İmren Erşen ile kişisel görüşme, 15 Haziran 2024).

1976 yılında derneğe üye olan ve yönetim kurulunda da görev alan Kemal Ateş, toplumsal ve siyasi karmaşanın çok yoğun olduğu günlerde derneğin tarafsız olma çabasını ve etkinliklere katılım sağlayan isimlerle ilgili değerlendirmelerini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Tarafsız olmaya, herhangi bir fraksiyonun tarafı olmamaya çalıştık. En çok istediğimiz şey bizi sağ kesimden de insanlar gelip dinlesin, sol kesimden de insanlar gelip dinlesin. O zamanki koşullaşmanın, kamplaşmanın, cepheleşmenin tersine böyle esnek olmaya çalıştık. Ki o dönemde bu çok zordu. Elimizden geldiğince derneği bir tarafa kaptırmadan demokrat yapısını koruyarak devam etmeye çalıştık. Çünkü derneğin geçmişinde çok farklı insanlar ve kaliteli insanlar var. Toplumda saygın da olan insanlar görev almış. Biri Munis Faik Ozansoy, o uzun süre dernekte görev almış, başkanlığını yapmış bir insan. Öyle insanlar çalıştı dernekte. Kendisi Menderes'in Müsteşarı. Böyle insanlar çalışmış dernekte, biz bu insanların ve derneğin geçmişine de saygı duyarak, herhangi bir tarafın militanı olmadan çalışmaya çalıştık. Her kesime hitap etmeye çalıştık. Çok değerli insanları orada dinledik ve de dinlenmesi için vesile olduk. Bunlardan şimdi örneğin Uğur Mumcu, sık gelir, orada bize konuşurdu, kırmazdı bizi. İstanbul'dan Aziz Nesin'den tutun Mehmet Seyda'sına kadar gelmişlerdi. Demirtaş Ceyhun'dan Hilmi Yavuz'una kadar İstanbul'dan davet etmiştik. Bedrettin Cömert'i çok iyi hatırlarım, davet etmiştik. Konuşurken de çok cömertti, konuşmayı severdi. Dinleyici olarak geldiğinde bile rahmetli Bedrettin Cömert küçük bir konferans verirdi. Ve o güzel konuşan insanın sözünü kesmek çok zordur. Gözümün önünde yakışıklı, artist gibi de bir adamdı Bedrettin Cömert. Dalgalı koyu saçlar, entelektüel gözlüğü gözlerinde. Çok bilgili, dolu biriydi." (Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024).

Türkiye'de özerk bir sanat kurumu ihtiyacı, Sanat Kurumu Derneği dışında başka sanatçı ve sanatçı örgütlerinin de gündemine 1995 yılında girmiştir. Bu kapsamda, 28 Mart 1995 tarihinde, farklı sanat disiplinlerinden ve birbirine muhalif sanat örgütlerinden 35 sanatçı kuruluşunun katılımıyla "Sanat Kurultayı" gerçekleştirilmiştir. Kurultayın kararlarını uygulamak üzere "Özerk Sanat Konseyi" kurulmuş; Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği (UPSD) ve TOBAV kurucu konsey görevini üstlenmiştir (Koçan, 1995, s.16). Zaman içinde örgütlenmesini genişleten *Özerk Sanat Konseyi,* 76 sanat ve sanatçı kuruluşunu bünyesine katmayı başarmıştır. 2005 yılında düzenlenen 5. Kurultay'da, "Özgür Sanat için Özerk Sanat" ilkesi doğrultusunda "Türkiye Sanat Kurumu Yasa Taslağı" hazırlanmıştır (Özerk Sanat Konseyi, 2007, s.3). Çoğunluğunu İstanbul ve Ankara merkezli sanatçı kuruluşlarının oluşturduğu bu konseye, Sanat Kurumu Derneği dahil olmamıştır. 2013 yılında gündeme gelen ve sanat dünyasında büyük tepkilere neden olan Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) Yasa Tasarısına itirazları olsa da bu konuda oluşturulan platform ile ortak hareket etmemişlerdir (İlker Çetin ile kişisel görüşme, 23 Haziran 2024).

Derneğin düzenlediği kültür ve sanat etkinliklerine sanat sevenlerin ilgisi yıllar içinde azalmış ve 1993 yılına gelindiğinde katılım azlığı nedeniyle etkinlik iptallerine başlanmıştır (Sanat Kurumu Derneği, 1994, s.4). Toplumsal değişimin etkisiyle derneğin etkinliklerine olan ilginin yıllar içinde azalmasını tiyatro eleştirmeni Ayşegül Yüksel şu şekilde anlatmıştır:

> "Sanat Kurumu etkinliklerine 1977 yılında katılan bir eleştirmen olarak kültür sanat bağlamındaki toplumsal değişime birinci elden tanıklık ettiğimi söyleyebilirim. Kızılay'da Tuna Caddesi'nin girişindeki eski Piknik Lokantası'nın bitişiğinde bulunan lokal zemin altı kattaydı. Bu dar uzamda, bir oyunun tartışmasının yoğun bir izleyici kalabalığı tarafından saatlerce izlendiği günler olmuştur. Toplumun -siyasal açıdan huzursuz bir dönem yaşanmasına karşın- kültür hareketlerini yakından izlediği 1970'lerde (12 Mart dönemi) insanların birbirini dinlediği, kendi düşüncesini düzgün bir Türkçeyle dillendirdiği bir tartışma ortamı vardı. 1980'lerde (12 Eylül dönemi) Sanat Kurumu lokali Adakale Sokak'a taşındığında ise kültür-sanat hareketine ilgi duyanlar azalmış, bir aşamada da yok olmuştu sanki. Bir oyunu tartışacak konuşmacılar olarak izleyicileri bir saat beklediğimizi, kimse gelmeyince de etkinliğin iptal edildiğini anımsarım." (Yüksel, 2025).

Kemal Ateş, Sanat Kurumu etkinliklerine 1990ların ortalarına kadar olan ilgi yoğunluğunu kitle iletişim araçlarının toplumsal hayatta etkin olmaması ile ilişkilendirmiştir:

> "Uğur Mumcu'nun katıldığı toplantılar kalabalık olurdu. Çok ilginç insanların o salonun merdivenlerini doldurduğu toplantıları hatırlıyorum. Sahneyi görmeden sesleri dinlerdi insanlar. İhtiyaç vardı, öyle bol kanal yoktu, bol açık oturum yoktu. Sadece TRT vardı, onlar da çok dikkatliydi, öyle her konuyu tartışamazlardı. Yani neredeyse televizyon ihtiyacını bile gideriyordu bizim kurumumuz, pek çok sanatçıyı, yazarı insanlar orada görme, soru sorma olanağı buluyordu." (Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024).

Kızılay'da ulaşım açısından elverişli ve uzun yıllar sanatseverlerin kolaylıkla erişebildiği merkezlerinden sonra Sanat Kurumu'nun 1994 yılında Gençlik Parkı içindeki Göl Gazinosu'na taşınmasıyla birlikte birçok üyenin ve katılımcının derneğe olan ilgisi azalmıştır. (İmren Erşen ile kişisel görüşme, 15 Haziran 2024; Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024; Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024). Bu yılların Ankara'dan İstanbul'a sanatçı göçünün başlaması, kitle iletişim araçlarının toplumsal hayattaki yerinin artmasının da bu durumda etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Dernek etkinliklerine olan ilginin azalması ve yeni lokale taşındıktan kısa bir süre sonra Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Melih Gökçek'in derneği çıkarmaya yönelik hamleleri ve ekonomik sıkıntılar bu dönem itibariyle Sanat Kurumu etkinliklerinin azalmasına, 2005 yılından itibaren lokalin su ve elektriğinin de belediye tarafından kesilmesi nedeniyle belli başlı etkinliğinin Sobabaşı Sohbetleri olmasına neden olmuştur. 2012 yılında önce İçişleri Bakanlığı tarafından kamu yararına çalışan dernek vasfı elinden alınan Sanat Kurumu, sonrasında Kültür ve Turizm Bakanlığının tahliye kararı ile Göl Gazinosunu boşaltmak zorunda kalmıştır. Depo olarak kullandığı Libya Caddesinde bir apartmanın bodrum katında etkinlik düzenlenemeyeceği için bu tarihten sonra farklı kültür ve sanat kurumları ile işbirliği halinde Salı Sohbetleri gerçekleştirebilmiştir. Covid-19 pandemisi ile yapılan son etkinlik Sanat Kurumu üyesi ressamların sanal sergisi olmuştur. Bu tarihten sonra Sanat Kurumu fiilen varlığını sürdürse de etkinlikler ve kuruluş misyonunu gerçekleştiremez olmuştur.

Sanat Kurumu, kurulduğu günden itibaren kaliteli kültür ve sanat etkinliklerinin adresi olmuş, çalışmalarını kamu sorumluğu ile yerine getirmiştir. Mali sorunlar ve mekân sorunu her daim derneğin çalışmalarının önündeki en büyük engel olmuştur. Kültür Bakanlığı tarafından Gençlik Parkında yapılan mekân tahsisi bir protokol maddesiyle iptal edilebildiği için Sanat Kurumu, kurumsal anlamda dernek olarak örgütlenmenin dezavantajını bir kere daha yaşamıştır. Dernek uzun yıllar yönetim kurulu üyelerinin kişisel insiyatifleri ve gönüllü katılımcıların destekleri ile varlığını ve etkinliklerini sürdürebilmiştir. Neo-liberal politikalar, toplumsal dönüşüm, mali sıkıntılar ve siyasi konjonktür ise varlığını ve etkinliklerini devam ettirebilmesinin önünde engel oluşturmuştur. Gelinen noktada, dernek misyonunu ve kuruluş amacını yerine getiremeden fiilen var olmaya devam etmektedir.

Cüneyt Arcayürek, *Bir Zamanlar Ankara* kitabında, Derneğin dönüşümünü şu sözlerle anlatmıştır:

> "1950'lerde Sanatçılar çoğunlukla Ulus Meydanı'ndaki İstanbul Pastanesi'nde ya da az ilerisindeki Kızılırmak Kıraathanesi'nde buluşurlardı. Sonra Sanat Sevenler Derneği kuruldu. Derneğin Tuna Caddesindeki lokali, sanatçıların akşamları buluşup sohbet edecekleri, bir evin büyük salonu gibi döşenmiş, çok zariflikle yönetilen harika bir yer oldu. Ankara dışından gelen sanatçı arkadaşlar böyle bir yuvamız olduğu için bize imrendiklerini saklamazlardı. Ne İstanbul ne İzmir böyle bir yuva kuramamıştır. Peki nerede şimdi Sanat Sevenler lokali? Ufuksuz hiziplerin çekişmesi yüzünden giderek söndü, sonunda beyaz atına binip kaybolan güzellikler kafilesine katıldı." (Arcayürek, 2005, s.11-12).

5.2 SANAT KURUMU DERNEĞİNİN ANKARA KÜLTÜR VE SANAT ORTAMINA ETKİLERİ

Sanat Kurumu Derneği, Ankara'nın kültür ve sanat hayatında 1955 yılında Tuna Caddesindeki lokaline taşınması ile birlikte daha doğrusu etkinlik yapabilecekleri bir mekâna kavuştuktan sonra yer edinmeye başlamıştır. Ankara'nın kültür ve sanat ortamına etkileri dönemin ve derneğin tanıklarının değerlendirmeleri temelinde bu kısımda ele alınacaktır.

1950 yılında Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi ile birlikte kültür temelli devlet politikaları terk edilmiştir. 1951 yılında Halkevleri kapatılmış ve Türk Amerikan

Derneği (TAD) kurulmuştur. TAD da bu tarihten itibaren düzenlediği konuşmalar, konserler, festivaller, tiyatro oyunları, dans gösterileri, açık oturumlar, paneller ve sergiler aracılığıyla Ankara'nın kültür ve sanat yaşamında yer almaya başlamıştır (Gürsel, 2020, s.181). 1952 yılına gelindiğinde de Helikon Derneği ve Sanat Sevenler Derneği kurulmuştur. Her iki dernek devlet ve özel sektör desteği olmadan kurulmuştur. Kısa ömürlü olan Helikon Derneği ulus-devlet kimliği yerine evrensel kültürü ön plana çıkaran çalışmalar yürütmüştür (Demirakın, 2019, s.339). Sanat Sevenler Derneği ise sanat sevenler ve sanatçıların sohbet edebilecekleri ve kültür sanat etkinlikleri düzenlenecek bir lokal olarak faaliyet etmek amacıyla kurulmuş ve uzun yıllar bu misyon ile faal olmuştur.

Sanat Kurumu Derneği'nin 1955-1986 yılları arasında Tuna Caddesindeki lokali geleneksel Türk modeli dekorasyonu ve küçük sergileme alanı, cep tiyatrosu ve kuyruklu piyanosuyla Ankara için önemli bir kâr amacı gütmeyen bir "sanat evi"; sanatçılar, aydınlar, akademisyenler, gazeteciler, bürokratlar, siyasetçiler ve sanat sevenler için sohbet edebilecekleri bir "toplanma mekanı" olmuştur.

Filiz Yenişehirlioğlu Sanat Sevenler Derneğinin toplanma mekânı olarak özelliğine ilişkin şu değerlendirmede bulunmuştur:

> "Eski kahve geleneği gibi. Mesela Fransa'da, İsviçre'de sanatçılar bir araya gelir, üsluplar oluştururlar, tartışırlardı. Kalabalık, multidisipliner gruplardı. Orası da öyleydi. Multidisipliner gruplar, farklı alanlardan gelen insanlar hep beraber konuşurlardı. Tartışarak bir sonuca yönelik değil, 20. yüzyıl başı kahve geleneğinde veya ekolleşme geleneğinde olduğu gibi tek bir tema üzerinden gidilmezdi belki. Konuşuluyordu, fikir tartışmaları oluyordu ama insan üzerinde nasıl bir etki yaratıyordu, birçok insan oradan ne kadar yararlandı, yaratıcılığı ne kadar arttı, onun geri dönüşümü yok tabi. Ressamlara farklı bakış açıları veriyor muydu mesela, bunu bilemeyiz ama bilgi birikimi açısından bir katkısı olduğu kesin" (Filiz Yenişehirlioğlu ile kişisel görüşme,22 Eylül 2024).

1960'lara gelindiğinde dernek sınırlı sayıdaki üyeleri için toplanma mekânı olarak ön plana çıksa da Ankaralılar için önemli kültür sanat etkinliklerinin düzenlendiği bir mekan olarak bilinmekte ve ziyaret edilmektedir. (İmren Erşen ile kişisel görüşme, 15 Haziran 2024). Muzaffer Tunçağ da 1960'larda Sanat Sevenler etkinliklerine ilişkin değerlendirmelerini şu şekilde yapmıştır:

> "1960'lı yılların ortaları. Ülkede özgürlük rüzgârları esiyor. Bunun etkisiyle Ankara'da kültür ve sanat etkinlikleri çok canlı. Çok sayıda sanat derneği var. Özellikle üniversite gençlerinin katıldığı edebiyat buluşmaları, tartışmalı toplantılar, paneller çok yaygın. Ankara Sanatseverler Derneği, böyle cıvıl cıvıl faaliyet gösteren bir buluşma yeri. Devlet Tiyatrolarının Yeni Sahnesine yakın bir bodrum katındaki Dernek mekânında Ankaralı aydınlar toplanıyor, sahnelenen oyunları, operaları, baleleri tartışıyor, edebiyat matineleri düzenliyordu". (Tunçağ, 2017).

Yazar Tomris Uyar da Turgut Uyar'la Sanat Sevenler Lokalinde tanışma hikayesini *Gündökümü II – Bir Uyumsuzun Notları* kitabında anlatmıştır:

> "Turgut'la Ankara'da, 1961 kışında düzenlenen bir şiir gecesinde tanıştık, daha doğrusu ben onu tanıdım, onun beni fazla umursadığını sanmıyorum…Bir gece sonra Sanatseverler Kulübü'nde kalabalık bir masanın iki ayrı ucuna düştüğümüzde onu çaktırmadan inceleme olanağı buldum…" (Uyar, T., 2003, s.351).

Turgut Uyar'ın kızı Semiramis Uyar da *Turgut Uyar'ın Çocuklarıyız* kitabında babasının sıklıkla Sanat Sevenler Derneğine gittiğini anlatmıştır:

> "Babam arkadaşlarıyla genelde evde görüşürdü ama bir süre sonra Sanatsevenler Kulübü dönemi başladı. Babamın sık gidip geldiği bir yerdi. On beş yaşından sonra evde toplantı neredeyse olmuyordu, hatırlamıyorum, hep Kulüp'te olurdu. Orada yenilir içilirdi" (Uyar, S., 2023, s.14).

İlber Ortaylı da 1960'larda Ankara sanat ortamını anlattığı yazısında Derneğin etkinliklerine ilişkin gözlemlerini şu sözlerle anlatmıştır:

> "Sanatsevenler Kulübü de ilginç edebiyat matineleri, bazı konserler ve asıl önemlisi Devlet Tiyatroları ve AST'taki oyunların eleştiri toplantılarının yapıldığı bir edebi mahfildi. Okuduğum Atatürk Lisesi'nin gençleri sonra üniversiteye inkisap eden Enise Kantemir hocanın yönetiminde bir divan edebiyatı gecesi tertiplemişlerdi. Doğrusu kimsenin okul müsameresi diyemeyeceği mükemmellikte bir geceydi. Halk edebiyatı ve divan edebiyatını başarıyla terennüm edenlerin kendileri de hocaları da aslında eski şiir taraftarı değildi. Ama bunu da bilmenin gerekli olduğuna hiç şüphesiz kaniydiler ve biliyorlardı. Bugün artık bu hava da yoktur. O yıllarda Ankara Atatürk Lisesi tek örnek değildi, bugün ise artık böyle bir lise bulunamaz. Tiyatro eleştiri toplantıları Özdemir Nutku, Atilla Sav, Sevda Şener gibi tiyatro uzmanlarının katkısıyla renklenirdi ve bir keresinde Ayperi Akalan da İstanbul'dan gelip katılmıştı." (Ortaylı, 2005).

Ankara Güzel Sanatlar Galerisinin 1968 yılında Zafer Çarşısına taşınması ile birlikte sanatçı ve sanat sevenler için işten çıktıktan sonra önce Zafer Çarşısındaki galeri ve

kitapçıları gezmek sonra da dernek lokalinde buluşmak bir ritüel olmuştur (İbrahim Demirel ile kişisel görüşme, 19 Nisan 2024).

Dernek düzenlediği toplantılar ve kültür sanat etkinlikleriyle Ankara'da birkaç kuşağın yetişmesinde etkin bir rol oynamıştır. Adnan Turani ve Şahin Yenişehirlioğlu da düzenlediği etkinliklerin içeriği ve konukları bir arada değerlendirildiğinde derneği bir nevi *Akademi* olarak nitelemiştir (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024; Şahin Yenişehirlioğlu ile kişisel görüşme, 22 Eylül 2024). Dernek ülkenin siyasi konjonktürü ve faal olduğu dönemde yoğun bir şekilde yaşanan ideolojik ayrımlardan etkilenmeden farklı düşünceden sanatçı, aydın ve bilim insanı ile etkinlik gerçekleştirmiştir (Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024; Kemal Ateş ile kişisel görüşme, 13 Mart 2024).

Akademisyen, yazar Hasan Bülent Kahraman, derneğin 1970'lerde Ankara'nın kültür-sanat hayatındaki yeri ile ilgili şu sözleri söyler:

> "1970'lerin başında lise yıllarımdan itibaren Ankara'nın kültür sanat yaşamını takip etmeye başladım. Ankara o zaman bu yönden canlıydı…1970'lerin başından itibaren izlediğim Ankara çok şiddetli bir politik ortama sahipti. Ankara'da Sanat Sevenler Derneği önemli bir odaktı…" (Kahraman'dan akt. Deniz, 2022, s.13).

Uzun yıllar Sanat Kurumu Yönetim Kurulu Başkanlığı yapan İlker Çetin, ilk defa üniversite öğrencisiyken 1970'lerde gittiği dernek ortamını şu sözlerle anlatmıştır:

> "Sergileri gezme, dinletilere katılma, tanışmak istediğim sanatçılarla buluşmak anlamında ayrı bir yeri vardı bende. O dönem Aziz Nesin'in, Yaşar Kemal'in, Atilla İlhan'ın, Cüneyt Gökçer'in geldiği bir ortam. Sadece sanatçı ve aydınların değil, siyasetçilerin de siyasetçi kimliğini bir kenara bırakarak geldiği bir yerdi" (Çetin'den akt. Karabacak, 2006, s.5).

Yazar Adalet Ağaoğlu, derneğin Ankara'nın kültür ve sanat hayatındaki yerini şu sözlerle anlatmıştır:

> "Aslında Ankaralı yazar ve çizerlerin, müzik yapanların, genç tiyatro sanatçılarının zaman içinde tiryakisi kesildikleri mekân Sanat Sevenler Derneği'dir. Bir kulüp ya da cemaat yeri…İlkin tiyatro eleştirileri ve incelemeleri yapayım derken kendini piyano ve gitar çalmaya vermiş Özdemir Nutku, ilk

> konserinin buranın açılış töreninde vermiştir…Adını verdiğim kulübe düşenler öyle artmıştır ki kendi adıma ben Sanat Seviciler Kabinesi adını takmıştım…Orada buluşur ve Ankara'nın yeni mezun olup iş arayan yazardan avukat namzetleriyle bile kucaklaşır, akşamüstü dinlenme/sanat edebiyat meselelerimizi sahiplenmenin tadını çıkararak evlerimize dağılırdık"(Ağaoğlu'ndan akt. Tonga, 2018, s.61).

Filiz Yenişehirlioğlu, Sanat Kurumu Derneğinin yoğun etkinlikler yaptığı dönemde genel olarak Ankara sanat ortamının da hareketli olduğuna dair şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

> "Tabii o zaman sanat insanlarının, düşünen insanların şehirle aidiyeti daha fazlaydı. Dolayısıyla o aidiyet içerisinde her şey oluyordu ve sadece Sanat Kurumu da yoktu bu tür toplantılar yapan. Sanat Kurumu evet çok yoğundu ama kültür merkezleri de vardı, onlar da çok yoğundu Alman Kültür Merkezi, İngiliz Kültür Merkezi, Fransız Kültür Merkezi. Bunların hepsinde paneller oluyordu, sergiler oluyordu. Yurtdışından gelen düşünürlerin konferansları oluyordu. Habermas geldi yani herkes geliyordu o zamanlar. Sanatçı, düşünür, bilim insanı hepsinin bir ortak kentsel aidiyeti de vardır." (Filiz Yenişehirlioğlu ile kişisel görüşme, 22 Eylül 2024).

Sanat eleştirmeni Kaya Özsezgin ise derneğin sanat çevresinin hayatındaki yerini şu şekilde anlatmıştır:

> "Akşamları iş yerlerinden ayrılan sanatçılar ve aydınlar soluğu burada alırlar, küçük masalar çevresinde öbeklenen gruplar halinde sohbetlerini koyulaştırırlar, zaman zaman da sertleşen tartışmalara yol açan gergin ortamların doğmasına yol açarlardı. Dışardan pek bilinmezdi orası. O nedenle de sanat çevrelerinden gruba yeni katılanların dışında, sanat ve kültürle bağlantısı olmayanlar pek gelmezlerdi oraya. Herkes mutlu olurdu o sıcak mekânda. İstanbul'dan Ankara'ya yolu düşenler için de önemli bir buluşma noktasıydı Sanatsevenler"(Özsezgin, 2012).

Sanat Sevenler Derneğine gelen sanat severler profilini gazeteci Coşkun Kartal şu sözlerle anlatmıştır:

> "…Bu arada Sanat Sevenler Derneğine haksızlık etmeyelim. O dönemlerde oraya 12 Mart'ın ve 12 Eylül'ün sillesini yemiş, sadece ve sadece emekçilerin, yoksulların haklarına sahip çıkmaya çalıştıkları için bedel ödemiş iyi insanlar sıklıkla gelirdi. Oturur, ressamından tiyatrocusuna, heykeltraşından seramikçisine kadar her daldan sanatçılarla sohbet ederlerdi." (Kartal, 2016).

Ankara'da 1984 yılında kurulan Galeri Nev ve Galeri Siyah Beyaz da içinde sosyalleşmeye uygun mekanlar barındırsa da konsept olarak Sanat Kurumu Derneğinden ayrılmaktadır. Çağdaş sanat üretimini sergilemeyi ön planda tutan bu iki

galeriye göre Sanat Kurumu'nun önceliği sanat severler için bir toplanma mekânı olmasıdır. Sanat Kurumu Derneğinde düzenlenen sergiler, belirli dönemlerde uzman kişilerin danışmanlığında sanatsal niteliği ön planda tutularak planlanmış olsa da çoğunlukla sergi alanı kira bedeli alınması ve üyeleri için karma sergi düzenlenmesi için kullanılmış ve çağdaş sanata yön verme misyonu taşımamıştır.

Dernek Ankara'da kültür sanat alanında birçok ilke imza atmıştır. İlk tiyatro ödülü, ilk çocuk tiyatrosu ödülünü veren sivil toplum kuruluşu olmuştur. Türkiye Filarmoni Derneği, Sinematek Derneği, AFSAD ve Nezih Danyal Karikatür Vakfı Sanat Kurumu'nda kurulmuştur. Orhan Pamuk ilk ödülünü Sanat Kurumunda yapılan törende almıştır. Rahmi Saltuk ve Fazıl say ilk konserlerini Sanat Kurumunda vermiştir. AFSAD'ın kurucusu Sinan Çetin de ilk dia gösterisini yapmıştır. Ankara'nın ilk kitap sergisi ve fuarını düzenlemiştir (Piroğlu, 2021, s.95; Ünsal Piroğlu ile kişisel görüşme, 5 Mart 2024).

Ülkemizin ve Ankara'nın önemli kültür sanat kuruluşları ile ilişkilerini her daim sürdürmüş, işbirliği içinde ortak etkinlikler düzenlemişlerdir[193]. Bu kurumlar arasında AFSAD, Türkiye Felsefe Kurumu, Devlet Tiyatroları Opera ve Balesi Çalışanları Yardımlaşma Vakfı (TOBAV), Birleşik Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği en önemlileridir. Ankara'nın ilk yabancı kültür merkezi olan İngiliz Kültür Merkezi 1940 yılında kurulmuştur (Özkan Koç ve Önal, 2021, s.115). Sanat Kurumu Derneği yabancı kültür merkezleri ile işbirliği içinde film gösterileri, sergiler ve konserler gerçekleştirmiştir. 1980'lere gelindiğinde büyükelçiliklerle birlikte kültür günleri düzenleyerek farklı kültürleri Ankaralı sanat severlere tanıtmıştır. Sanat Kurumu Derneği'nin yabancı kültür merkezleri ile ilişkisi kültür diplomasisinin bir parçası olmak üzere olmamış, Ankaralılara farklı kültürleri tanıtmak için sundukları bir hizmetin parçası olmuştur.

[193] Sanat Kurumu, Ankara'da üst düzey bir kültür hareketi yaratmak amacıyla "Ankara Halk Şenliği" adı ile büyük bir kültür sanat düzenlemesine gidilmesi istemiştir. Ankara Belediyesi ve Ankara'daki kültür-sanat kuruluşlarına birer davet mektubu göndererek şenlik görüşmeleri başlatılmış, iki aylık çalışma döneminden sonra Ankara Halk Şenliği Projesi hazırlanmış, belediye ile beraber yirmi beş kuruluş tarafından imzalanmıştır (Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.5). Ancak şenliğin uygulandığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Ankara'da Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası sahne sanatları alanında profesyonel etkinlik düzenleyen profesyonel ve kamu kurumları olarak asıl aktördür. Sanat Kurumu Derneği ise faaliyetlerinde bu sanat kurumlarına mualif bir tavır sergilememiş, onlarla işbirliği halinde Ankara'nın kültür ve sanat ortamına bir sivil toplum kuruluşu olarak yıllar içinde katkı sağlamıştır. Bu işbirlikçi tutum Ankara'da faaliyet gösteren üniversitelerde görevli akademisyenlerin destekleri ile de güçlenmiştir. Böylelikle Ankara'da sanatın profesyonel icracılarının ve akademisyenlerinin buluştuğu toplantıları ve kültür sanat etkinlikleri ile sanat sever Ankaralılara önemli bir hizmet sunmuştur.

Ankara kültür sanat hayatında 2010 yılında ÇAĞSAV'ın girişimleri ile kurulan "Cer Modern" "sanat evi" misyonu ile günümüz koşullarında faaliyet göstermektedir. Cer Modern, bütün sanat disiplinleri ile ilişkisellik içinde konferans salonları, sanatçı atölyeleri, sergileme alanları, çocuk eğitim alanı, kütüphanesi, müze mağazası ve restaurantı ile Ankaralı sanat sevenler için 2000'li yılların kültür ve sanat ortamına uygun bir kültürel toplanma ve etkinlik mekânı olmuştur.

SONUÇ

Sanat Kurumu Derneği:1948-2023 Yılları konulu çalışmada 1948 yılında Sanat Sevenler Kulübü adıyla kurulan, günümüzde ise Sanat Kurumu Derneği olarak çalışmalarını sürdüren derneğin, kurulduğu günden itibaren 75 yıllık tarihi literatür ve arşiv belgeleriyle araştırılmış, derneğin faal olduğu alanlar incelenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler sonucunda derneğin kuruluş hikayesinden başlayarak değişim ve dönüşümleri, Genel Kurul ve Yönetim Kurulu toplantılarında alınan kararlar ve 75 yıla yayılan zaman dilimi içinde faal olduğu alanlara ilişkin veriler ayrıntılı olarak aktarılmıştır. Bununla beraber dernek yapısı, işleyişi ve düzenlediği etkinliklerle ilgili elde edilen bilgiler ışığında Ankara merkezli bir oluşum olarak Sanat Kurumu'nun dönüşümü ve Ankara kültür ve sanat ortamındaki varlığı, önemi ve etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Sanat Kurumu Derneğiyle ilgili literatür taramasıyla eş zamanlı olarak elde edilen bilgilerin detaylarına, yanıtlanamayan veya yanıtları net olmayan sorulara dair kesin bilgilere ulaşabilmek amacıyla Sanat Kurumu Derneği ile ilgili olduğu düşünülen kişilerle görüşmeler yapılmıştır. Bu bağlamda başta farklı dönemlerde yönetim kurullarında ve seçici kurullarda görev alan veya etkinliklerine katılan toplam on bir kişi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda yapılan görüşmelerde Sanat Kurumu'nun hangi aşamalarından geçildiğine, etkinliklerine ve lokallerindeki anılarına dair bilgilerini, özellikle de o günlerin heyecanını paylaşmışlardır. O dönemlerde genel olarak Türkiye özel olarak Ankara sanat ortamına dair izlenimlerini, görüşlerini, hatıralarını ve eleştirilerini de aktarmışlardır. Etkinlikleri düzenlerken nelere dikkat edildiği, nasıl belirlendiği ve planlandığı, dernek isminde ve yapısında yaşanan değişimlerin nedenleri ve sonuçları hakkında bilgi vermişlerdir. Hazırlanan sorular kapsamında 75 yıllık geçmişe sahip olan derneğin dününü ve bugününü değerlendirmiş, Sanat Kurumu'nu farklı kılan yönlerini vurgulamış ve Sanat Kurumu'nun Ankara kültür sanat ortamı için önemine ve yarattığı etkilere yönelik görüşlerini belirtmişlerdir.

Sanat Kurumu, çok partili hayata geçiş sürecinde CHP'nin resmi kültür organı, İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun "kültür evi" olarak değerlendirdiği Halkevlerinin fonksiyonunun

sosyal hayatta azaldığı bir dönemde bir araya gelen sanat sever gençler, sohbet edebilecekleri ve sanatın her alanında etkinlikler yapabilecekleri bir lokal kurma ülküsüyle yola çıkmış ve 1948 yılında Sanat Sevenler Kulübünü kurmuşlardır. Halkevlerinin kapatılmasından bir yıl sonra, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nün Demokrat Partili Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri tarafından kapatıldığı 1952 yılında dernek olarak örgütlenmişlerdir. Aynı yıl Ankara'da Helikon Derneği de kurulmuştur. Bu dönemde Helikon Derneği çoğunlukla sergiler ve konserler düzenleyen bir dernek iken Sanat Sevenler Derneği, sohbetlere ev sahipliği yapan bir sohbet meclisi olmuş, tiyatro ve edebiyat etkinlikleri ağırlıklı faaliyetlerini sürdürmüş, belirli bir program dahilinde olmayan konser ve sergilere de ev sahipliği yapmıştır. Her iki derneğin ortak noktası ise kültür temelli devlet politikalarının terk edilmesinden boşalan Ankara sanat ortamında resmî ideolojiye dayanmayan bir kültür sanat ortamı yaratmak ve devlet ya da özel sektör desteği olmadan varlıklarını sürdürmek olmuştur. Helikon'un ömrü çok kısa olduğu halde Sanat Sevenler Derneği uzun soluklu varlığını sürdürebilmiştir.

Sanat Kurumu Derneği kurulduğu dönem itibariyle 1970lerin ortasına kadar Türkiye siyasetini ve bürokrasiyi yöneten ve şekillendiren kişiler tarafından yönetilmiştir. Bu durum derneğin kamu kurum ve kuruluşları ile iyi ilişkiler yürütmesini ve derneğin Ankara'daki etkin pozisyonunu artırmıştır. Bu kişiler arasında Munis Faik Ozansoy, Alp Doğan Şen, Hüsamettin Cindoruk, Necmi İnanç, Kemal Baytaş, Cihat Bilgehan, Ahmet Demir Yüce birkaçı olarak sayılabilmektedir. 1976 yılından sonra genç kadronun yönetime gelmesi ile birlikte Sanat Kurumunda bürokrat ve siyasetçi kökenli yönetici bulunmamaya başlamıştır. Derneğin etkinliğinin azaldığı yıllarda dernek yönetimine gelen isimlerin sanatçı ve siyasi kimliği ile ön plana çıkmayan sanat sevenler olduğu değerlendirilmiştir.

Sanat Kurumu'nun 1955-1986 yılları arasında faaliyet gösterdiği Tuna Caddesindeki lokal en etkin olduğu dönemine ev sahipliği yapmıştır. 1950'lerde Ankara'da restaurant ve pastanelerin sanatçı ve aydınlar için sohbet meclisi olduğu bir ortamda, dernek lokali de sanat sohbetlerinin yapılabildiği, sanatçılar ve aydınlarla bir araya gelinen bir mekân olarak Ankara'ya kazandırılmış, zaman içinde Ankara'yı ziyarete gelen sanatçıların da uğrak yeri olmuştur. Lokal sanatçıların ve sanat severlerin tanışmaları, diyalog

kurmaları ve ortak çalışmalara yönelmelerinde önemli bir görev üstlenmiştir. Ankaralılar için zaman içinde önemli bir kültürel ve sanatsal toplanma mekânı olmuş ve insanların hafızasında bir "sanat evi" olarak yer edinmiştir. Bu lokal, özel tasarlanmış geleneksel Türk motifi süslemeleri, duvarlarında yer alan vitrayları ve Hasan Kaptan'ın resimleri ile bir mabed havasında olmuştur.

Bu lokal birçok edebi etkinlik ve toplantıya ev sahipliği yapmıştır. "Cep Tiyatrosu" olarak adlandırılan küçük temsil alanı 1955'te hizmet vermeye başlamış ve Ankara'da canlanan tiyatro hayatının bir parçası olmuş, Ankara'daki ve şehir dışından gelen amatör ve profesyonel tiyatrolar için uzun yıllar temsil yapabilecekleri bir tiyatro sahnesi işlevi görmüştür. Ferforjelerle ayrılmış küçük sergileme alanı, Ankara'da özel sergileme mekanlarının yabancı kültür merkezleri ile az sayıdaki galeriden oluştuğu 1950-1960lı yıllarda, önemli sergilere ve Türk resim sanatının önemli isimlerinin ilk sergilerine ev sahipliği yapmıştır. Dernek lokalinde 1955 yılından itibaren bulunan kuyruklu piyano, Sanat Kurumunda çok sayıda resital ve konser düzenlenebilmesini sağlamıştır. Lokalin genel olarak bir dernek merkezi değil, sanat etkinlikleri ve sohbetlere ev sahipliği yapacak Ankara'da ve Türkiye'de örneği olmayan bir girişim ve oluşum olduğu değerlendirilmektedir.

Tuna Caddesindeki lokalinden kira ücretini ödeyemediği için 1986 yılında çıkmak zorunda kalan Derneğin yeni mekânı 1986-1994 yılları arasında Adakale Sokaktaki lokal olmuştur. Yeni mekânda dernek için büyülü ortam bozulmuş olsa da kültür ve sanat etkinliklerini yoğun bir şekilde düzenlemeye devam etmişlerdir. Ancak güncel sanat akımlarını takip etmeyen sergiler, belirli bir program dahilinde gitmeyen konser ve tiyatro etkinlikleri ve 1990larla birlikte kitle iletişim araçlarının toplumsal hayatta daha görünür olmaya başlaması ile birlikte sanat severlerin Sanat Kurumu'nun toplantılarına ve diğer etkinliklerine olan ilgisi zaman içinde azalmıştır. Bu süreçte ülkede 5 Nisan 1994 kararlarının da yol açtığı derin ekonomik krizden Sanat Kurumu da etkilenmiş, kira ücretlerini ödemekte zorlanan Dernek, Kültür Bakanlığının Gençlik Parkı içindeki Göl Gazinosunu tahsis etmesiyle birlikte kira ödemek zorunda olmadığı yeni mekanına taşınmıştır. Sanat Kurumu Göl Gazinosundaki yeni lokaline taşındıktan üç ay sonra Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığına gelen Melih Gökçek'in Sanat

Kurumu'nu lokalinden çıkarma hamleleri Derneğin kaderinde sonun başlangıcı olmuştur. Ankara kültür ve sanat hayatı 1990'larda bir yandan Sanart'ın çalışmaları sayesinde yabancı sanatçıların da katıldığı birçok güncel sanat etkinliğine ev sahipliği yaparken diğer yandan İstanbul'a önemli sanatçı göçüne sahne olmuştur. Bu yıllar Sanat Kurumu Derneği içinse siyasi ve bürokrasi mücadelenin başladığı yıllar olmuştur.

2000'ler Sanat Kurumu Derneği için davalar ve sonrasında yaşanan bürokratik kararlar nedeniyle Ankara'nın kültür ve sanat ortamından çekilmeye başladığı bir dönem olmuştur. Kültür Bakanlığınca yapılan tahsise rağmen Dernek 2004-2010 yılları arasında Belediye ile tahliye konusunda mahkemelik olmuştur. Bütün davalar Sanat Kurumu'nun lehine sonuçlanmıştır. Buna rağmen 2012 yılında Sanat Kurumu'nun kamu yararına çalışan dernek vasfı İçişleri Bakanlığı tarafından kaldırılmış ve sonrasında da birkaç ay sonra Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tahsis protokolü iptal edilerek Sanat Kurumu Göl Gazinosundaki lokalinden çıkarılmıştır. Gençlik Parkı'nın Sanat Kurumuna tahsis edildiği dönemde farklı ideolojilere sahip olan Kültür Bakanlığı ile Ankara Büyükşehir Belediyesi yönetiminin, Ak Parti iktidarı döneminde ortak zeminde buluşması Sanat Kurumu'nun hukuki başarısını bertaraf etmiştir. Göl Gazinosu Sanat Kurumu'nun etkinlik düzenleyebileceği son lokali olmuştur. Sanat Kurumu 2012 yılında Göl Gazinosu'ndan taşındıktan sonra sadece fiilen varlığını sürdürme sürecine girmiştir. Bundan sonra Libya Caddesindeki bodrum kattaki bir apartman dairesi dernek merkezi olmuştur. Yeni mekâna sadece dernek arşivi ve eşyaları yerleştirilmiştir. Mekânın etkinlik yapmaya uygun olmaması nedeniyle arası oldukça açık etkinlikleri Covid-19 pandemisinin baş gösterdiği 2020 yılına kadar farklı kültür ve sanat kurumlarıyla işbirliği halinde sürdürebilmiştir. Pandemi sonrası yapılabilen tek etkinlik dernek üyesi ressamların sanal sergisi olmuştur. Lokalsiz kalan Sanat Kurumu artık kuruluş misyonunu gerçekleştirme kapasitesini kaybetmiş, sadece fiilen varlığını devam ettirebilen bir dernek olmuştur.

Sanat Kurumu'nun mekansal değişimleri ile birlikte Yönetim Kurulu üyelerinin profilinde ve derneğin niteliğinde de dönemsel değişimler yaşanmıştır. Tuna Caddesindeki lokalinde hizmet veren Sanat Kurumu, 1970lerin ortasına kadar Demokrat Parti ve Adalet Partisi milletvekilleri ile kendi ideolojilerine yakın sanatçıların

buluştuğu bir mekân olarak ön plana çıkmıştır. Dernek bu tarihe kadar üyeleri için toplanma mekânı ve sohbet meclisi özelliği ile ön planda olmuş, düzenlenen etkinlikler ikinci planda yer almıştır. 1970'lerin ikinci yarısından sonra yönetime gelen genç kadro daha sol kimlikleri ile ön planda olsalar da derneğin geçmişten gelen geleneklerine bağlı ve saygılı olmaya devam etmişlerdir. Sanat Kurumu, ilk zamanlarında da farklı ideolojilerden gelen sanatçılarla etkinlik yapmış, sanatı ve aydın duruşlarını siyasi görüşlerinin üstünde tutmuşlardır. Benzer şekilde genç kadro da her kesimden sanatçının katılımı ile topluma kültür ve sanat etkinlikleri sunmaya devam etmiştir. Bu süreçten sonra Sanat Kurumu, toplanma mekânı olma özelliğini ikinci planda bırakmış, düzenledikleri etkinlikleri ve özellikle alanında uzman konuşmacılarla çok farklı disiplinlerde gerçekleştirdiği toplantılarıyla bir kültür sanat merkezi olmuştur.

Sanat Kurumu Derneği'nin 1948-2023 yılları arasındaki yetmiş beş yıllık dönemi incelendiğinde ve tez kapsamında yapılan araştırmalarda ulaşılan değerlendirmeler ile kişisel görüşmeler birlikte ele alındığında bazı sonuçlara ulaşılmaktadır. Sanat Kurumu'nun Ankara özelinde ve Türkiye genelinde kültür ve sanat ortamıyla etkileşimi açısından düzenlediği her türlü sanat etkinliği incelendiğinde en yoğun etkileşimin 1976-1994 yılları arasında yaşandığı görülmektedir. Bu dönemde dernek yöneticilerinin uyumu ve salon olanakları ile çalışmalar yapılmıştır. Sanat Kurumu'nun düzenlediği bu etkinlikler kültürel hegemonya mücadelesi ya da bir karşı duruşu simgelememiştir.

Sanat Kurumu Derneğinin tez çalışması kapsamında yürüttüğü etkinlikleri incelendiğinde, sanat programları düzenlenirken toplantılarında güncellik kazanan konulara ve sorunlara olabildiğince öncelik tanımaya, tüm kültür ve sanat kuruluşları ile olabildiğince işbirliği yapmaya, Ankara'da bulunan tüm sanatçılara olabildiğince programlarında yer vermeye, amatör sanat emekçilerine olanaklar ölçüsünde şans tanımaya, sanatçılar ve sanat kuruluşları arasında bir diyalog platformu oluşturmaya, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde yaşayan sanatçılara başkente geldiklerinde programlarda yer vermeye özen gösterildiği değerlendirilmiştir. Dernek sanatın çeşitli dallarında etkinlikler yaparak kültür ve sanat hizmeti vermenin yanı sıra özellikle gerçekleştirdikleri toplantılarla kültür ve sanat politikalarının belirlenmesine katkı sunmayı de amaçlamıştır.

Kamu yararın çalışan dernek statüsünü 1967 yılında alan Sanat Sevenler Derneği, 1981 yılında isim değişikliği ile birlikte yapısal bir değişikliğe gitmek ve Türk Dil ve Tarih Kurumlarını örnek alarak Türk Sanat Kurumu olmak istemiştir. İsim değişikliği ile başlayan statü değişikliği beklentisi gerçekleştirilememiş, Sanat Kurumu dernek statüsü içinde yaşamaya devam etmiştir. Dernek statüsü içinde devlet ve özel sektör desteğinden yoksun olmak giderek ağırlaşan ekonomik koşullarla mücadele etmelerine neden olmuştur. Derneğin lokal işletmesi ve üye aidatları dışında sabit bir geliri olmamıştır. Düzenlenen etkinlikler halka parasız olarak sunulmuş, katılımcılar da gönüllülük esaslı etkinliklere katıldığı halde ekonomik zorluklar artarak devam etmiştir. Ekonomik zorluklar, mekansal değişim ve Ankaralıların dernek etkinliklerine ilgisinin azalması ile birlikte 1994 yılından itibaren Sanat Kurumu Ankara kültür ve sanat ortamındaki önemini yitirmeye başlamıştır.

Sanat Kurumu'nun 75 yıllık kültür ve sanat etkinlikleri incelendiği zaman etkinlik yaptığı dönemlerde gündemi takip ettiği, farklı disiplinlerde toplumsal ve güncel konular hakkında toplantılar yaptığı değerlendirilmektedir. Sanat Kurumu'nun en yoğun faaliyetlerinin düzenlediği toplantılar olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların gönüllülük esasıyla konuşmacı olduğu, toplumsal, akademik, kültürel ve sanatsal çok geniş yelpazede konuların alanında uzman kişilerin ve akademisyenlerin katılımı ile ele alındığı ve kültür sanat insanlarının anıldığı bu toplantıların, Ankaralıların bilgi birikimlerine, sanat vizyonlarına, estetik değerlendirmelerine ve analitik düşünme kapasiteleri ile eleştiri kabiliyetlerine önemli katkılar sağladığı değerlendirilmektedir. Derneğin etkinliklerinin seyrekleşmeye başladığı 1994 yılından sonra gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinlikleri içinde toplantılar önemli bir yer edinmiştir.

Sanat Kurumu'nun faaliyetlerinde tiyatro da yoğun çalışmaların gerçekleştiği bir diğer alan olmuştur. Özellikle Tuna Caddesinde düzenlenen tiyatro temsilleri ile hem Ankara'ya bir sahne kazandırılmış hem de amatör ve profesyonel tiyatrolara salon imkânı sunulmuştur. Sanat Kurumu'nda düzenlenen tiyatro temsilleri, okuma tiyatrosu ve tiyatro eleştirileri ile Ankara'da bilinçli tiyatro izleyicilerinin yetişmesine ön ayak olunduğu değerlendirilmektedir. Başta Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya

Fakültesi Tiyatro Bölümü akademisyenleri ve Devlet Tiyatrosu sanatçılarının gönüllü katılımı ile gerçekleştirilen bu etkinlikler, tiyatro alanında kuramcı ve icracıları düzenli olarak buluşturmuştur. Tiyatro temsilleri ve okuma tiyatrosu Tuna Caddesindeki lokalden taşındıktan sonra seyrekleşmiş, oyun tartışmalarında da 1994 yılından sonra azalma olsa da bu tarihten sonra tiyatro alanındaki toplantılar ile tiyatro alanındaki çalışmaların sürdürülebildiği tespit edilmiştir. Tiyatro etkinliklerinin yanı sıra 1964-1965 sanat sezonu itibariyle verilmeye başlanan tiyatro ödülleriyle de tiyatroya destek veren dernek, bu ödüller ile genç tiyatrocularının keşfedilmesini, ustaların da ödüllendirilmesini sağlamıştır.

Edebiyat etkinlikleri Sanat Kurumu Derneğinin bir sohbet meclisi olarak anılmasında, edebiyatçıların buluşma mekânı olarak Ankara kültür ve sanat alanında yer edinmesinde yadsınamaz öneme sahip etkinliklerdendir. Çok sayıda edebiyat geceleri, söyleşi ve imza günleri düzenleyen ve 1978 yılında Ankara'nın ilk kitap fuarını düzenleyen Sanat Kurumu, başta Munis Faik Ozansoy olmak üzere ilerleyen yıllarda edebiyat etkinliklerini planlayan yönetim kurulu üyelerinin çabaları ile Ankara'nın edebiyat hayatında önemli bir yer edinmiştir.

Sanat Kurumu, sergileme mekanlarının Ankara'da sınırlı olduğu 1950-1960lı yıllarda başkentin önemli sergi mekanları olarak ön plana çıkmıştır. Bu tarihlerde sergileme etkinlikleri belirli bir program çerçevesinde yürütülmemiş, sanatçıların sergi taleplerinin değerlendirilmesi neticesinde sergiler gerçekleştirilmiştir. 1970'lere gelindiğinde belirli bir program çerçevesinde ve Kaya Özsezgin ile Fahir Aksoy'un danışmanlığında sergiler düzenlenmiştir. 1986 yılında Adakale Sokak'taki dernek merkezine taşınılması ile birlikte derneğin sergi yapmak için mekanının yetersiz olması nedeniyle sergilerde azalma olmuştur. Ankara'da özel sergileme mekanlarının arttığı bu yıllarda, Sanat Kurumu sergi salonunda amatör yeteneklere daha çok olanak tanınmış, üye ressamların karma sergisi ve kurumların düzenlediği sergiler ağırlıklı olmuştur. Gençlik Parkındaki lokale taşındıktan sonra ise seyrek aralıklarla ressam üyeler sergisi gerçekleştirilmiştir.

İlk film gösterimine 1959 yılında başlayan, 1976 yılı itibariyle büyükelçilikler ile işbirliği halinde ücretsiz sanat filmleri gösterimi yapan Sanat Kurumu, Ankara Film

Festivali'nin başlamadığı yıllarda Ankaralı sanat severlerin sinema kültürlerinin gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Müzik alanında da düzenlediği resitaller ve plak dinletileri ile belirli bir program dahilinde olmasa da sanat severlere klasik müzik alanında hizmet etmişlerdir. Müzik etkinlikleri Sanat Kurumu'nun düzenlediği en seyrek ve belirli bir program çerçevesinde yürütülmeyen etkinlik türü olmuştur.

Sanat Kurumunda, sadece yetişkinlere değil çocuklara da kültür ve sanat hizmeti verilmiş, özellikle 1979 yılının Uluslararası Çocuk Yılı ilan edilmesi nedeniyle çocukları çok sayıda sanat etkinliği ile buluşturmuş ve çocukları temeline alan birtakım toplantılar gerçekleştirmiştir.

Sanat Kurumu'nun en uzun soluklu etkinliği kültür ve sanat ödülleri olmuştur. Alanında uzman seçici kurul tarafından verilen 1964-1965 sezonunda başlayan tiyatro ödülleri ve 1983 yılında başlayan plastik sanatlar ödülleri Covid-19 pandemisinin baş gösterdiği 2020 yılına kadar düzenlenen prestijli ödül törenleri ile Sanat Kurumu'nun sanatçılara sağladığı önemli bir destek olmuştur.

Türkiye'de devlet dışında oluşumların kültür ve sanata yön verme, kültür ve sanat politikalarını şekillendirme hamlesinde 1973 yılında kurulan İKSV bir sivil toplum kuruluşu olarak önemli bir rol üstlenmiştir. İKSV özel sektörün desteğiyle kurulan bir vakıf olarak Türkiye'de düzenlediği kültür ve sanat etkinlikleri ve festivallerinin yanı sıra kültür politika belgesi üretme alanındaki hizmetleri ile Türkiye'de kültür ve sanata yön veren bir sivil toplum kuruluşu olarak varlığını özel sektör desteği ile artırarak sürdürmektedir. Sanat Kurumu Derneği ise yok denebilecek kadar az özel sektör desteği ile gerçek kişilerin çabasıyla varlığını sürdürmeye çabalayan dernek örgütlenmesi ile var olan bir oluşum olarak Ankara'da kültür ve sanat hayatına uzun yıllar yön vermeyi amaçlayarak aktif olmuştur. Sanat Kurumu her ne kadar Ankara'da ve Ankaralılar tarafından bilinen bir oluşum olsa da devlet ve özel sektör desteği olmadan uzun yıllar kültür ve sanat politikalarına yön verme misyonu içinde düzenlediği toplantılar, tiyatro sanatının gelişimi için düzenlediği çeşitli etkinlikler, sergiler ve konserleriyle öncü bir sivil toplum kuruluşu olarak uzun yıllar varlığını sürdürmeyi başarması ile sadece Ankara değil, Türkiye açısından da önemli bir sivil toplum örgütü olmuştur.

Sonuç olarak, sanatçıların ve sanat severlerin buluşup sohbet edebileceği ve kültür sanat etkinlikleri düzenleneceği bir lokal kurma misyonu ile 1948 yılında Sanat Sevenler Kulübü ismiyle kurulan Sanat Kurumu Derneği, uzun yıllar Kızılay'daki iki merkezinde faaliyetlerini kuruluş amacına uygun şekilde yok denecek kadar az devlet ve özel sektör desteği ile dernek yöneticilerinin ve gönüllü katılımcıların katkıları ile yürütmüştür. Dernek olarak örgütlenmenin getirdiği ekonomik zorluklar ve ülke çapındaki ekonomik kriz nedeniyle kirasını ödeyemeyen derneğe 1994 yılında Gençlik Parkı içindeki Göl Gazinosu Kültür Bakanlığınca ücretsiz olarak tahsis edilmiştir. Göl Gazinosu sanat severlerin etkinlik için tercih etmedikleri bir mekân olmuştur. Üstelik kitle iletişim araçlarının toplumsal hayattaki rolünün artması ve derneğin güncel sanat ortamını takip etmemesi, Ankara'da sosyal hayatın ağırlıklı olarak şehir merkezinden uzaktaki alışveriş merkezlerinde sürdürülmesi nedeniyle etkinliklerine olan ilgi her geçen gün azalmıştır. Göl Gazinosuna taşındıktan kısa bir süre sonra derneğin tahliyesi için başlatılan girişimler etkinlik gerçekleştirebilme kapasitesini her geçen gün azaltmıştır. 2012 yılında Göl Gazinosundan çıkıp Libya Caddesindeki etkinlik yapmaya elverişsiz yeni mekânında, kuruluş misyonunu gerçekleştiremeyen ama varlığını sürdürebilen bir dernek olmaya başlamıştır. Değişen ekonomik koşullara ayak uyduramayan kültür ve sanat kuruluşlarının kültür-sanat ortamından çekilmek ya da kapanmak zorunda kalması kaçınılmaz bir gerçeklik olmuştur. Piyasaya dönük gelişen kültür ve sanatın kitle iletişim araçlarıyla hız kazanması, ulusal kültür ve sanatı öncelemek ve sunmak isteyen Sanat Kurumu'nun kitleler tarafından tercih edilmemesinin önemli bir nedeni olmuştur. Neo-liberal politikaların etkisiyle devletin sanattan elini çektiği, sermayenin sanatı şekillendirdiği, sermayenin kültür ve sanat yatırımlarına itibar, kamunun kültür sanat desteklerine "kültür turizmi" temelli yaklaştığı, Covid-19 pandemisi sonrası daha izole bir sosyal hayatın yaşandığı toplumsal düzende Sanat Kurumu Derneği'nin temellerini atan kurucularının misyonunun yıllar içinde başarı ile gerçekleştiği ve günümüzde artık misyonunu tamamladığı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Ahmad, F. (1999). *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, İstanbul: Kaynak Yayınları.

Akalın, E. (2007). Başkentin Dost'u Akalın kitabın 30 yıllık patronu. https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/baskent-in-dost-u-akalin-kitabin-30-yillik-patronu-6853614 (Erişim: 12.01.2025)

Akçay, E.Y. (2016). Turgut Özal Dönemi Türkiye-Topluluk İlişkileri, *TheTurkish Yearbook of International Relations*, S.47, 45-58.

Aksoy, A. (2009). Zihinsel Değişim? AKP İktidarı ve Kültür Politikası. Ada S. ve İnce H. A. (der.), *Türkiye'de Kültür Politikalarına Giriş.* İstanbul: Bilgi Üniversitesi, 179-198.

Aktürk Çetin, B. (2018). *Kent Mekanının Şekillenmesinde Alışveriş Merkezlerinin Etkisi: Ankara Örneği,* Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Alkan, H. (2008).*Popüler Kültür ve Eğlence Hayatı, Ankara'nın Eğlence Hayatı Üzerine Sosyo-Kültürel Bir İnceleme,* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Altar, C. M. (1961). Tanzimattan Bugüne Kadar Türkiye'de Güzel Sanat Kalkınmaları, https://cevadmemduhaltar.itu.edu.tr/tanzimattan-gunumuze-turkiyede-guzel-sanat-kalkinmalari.html (Erişim Tarihi: 02.04.2025).

Altın, Ö. (2017). Sanat Galerilerle Güzel: Ankara'nın Galerileri. https://lavarla.com/sanat-galerilerle-guzel-ankaranin-galerileri/ (Erişim: 19.01.2025)

Altuğ, E. (2014). *Orası Kamusal Alan,* Ankara: Siyah Beyaz Sanat Galerisi.

Anamur, Ö. (Mayıs 1965). "MichelButor ve Ankara'daki Konuşmaları", *Hisar*, S. 17, s. 2.

And, M. (Kasım 1959). Türk Halk Danslarının Sahneye Uygulanması, *Türk Folklor Araştırmaları,* S.124, s.243-244.

Andak, S. (11 Şubat 1955). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.6

Andak, S. (8 Aralık 1957). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.5

Anonim. (29 Ocak 1949a). Resimlerle Günün Olayları, *Ulus*, s.3.

Anonim. (2 Şubat 1949b). Resimlerle Günün Olayları, *Ulus*, s.4.

Anonim. (5 Şubat 1949c). Resimlerle Günün Olayları, *Ulus*, s.6.

Anonim. (10 Şubat 1949ç). Resimlerle Günün Olayları, *Ulus*, s.6.

Anonim. (12 Şubat 1949d). Resimlerle Günün Olayları, *Ulus*, s.6.

Anonim. (15 Nisan 1949e). Sanat Severlerde, *Şadırvan*, S.3, s.16.

Anonim. (29 Temmuz 1950a). Gençlik Toplantısı Hazırlıkları, *Cumhuriyet*, s.6

Anonim. (22 Mart 1952a). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 1 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (19 Nisan 1952b). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 3 Sıra Numaralı Karar(22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (3 Mayıs 1952c). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar(22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (14 Haziran 1952ç). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 7 Sıra Numaralı Karar(22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (28 Haziran 1952d). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 8 Sıra Numaralı Karar(22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (12 Ekim 1952e). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 8 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (22 Temmuz 1952e). Milliyet, s.2.

Anonim. (18 Ocak 1953a). Helikon Derneği,*Ulus*, s.1

Anonim. (14 Ocak 1953b). Atatürk Sanat Mükâfatları,*Cumhuriyet*, s.3.

Anonim. (19 Ocak 1953c). Atatürk Sanat Mükâfatları, *Yeni İnan,* s.4.

Anonim. (25 Ağustos 1954a). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 8 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (20 Kasım 1954b). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 8 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (16 Aralık 1954c). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 8 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (25 Ocak 1955a). Sanat Sevenler Kulübü Başkanlığından, *Halkçı,* s.5.

Anonim. (14 Şubat 1955b). Sanat Sevenler Kulübü Açıldı, *Halkçı,* s.4-5.

Anonim. (5 Nisan 1955c). Semiha Berksoy Resitali, (Konser Davetiyesi/Broşür), Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (12 Kasım 1955ç). Meydan Tiyatrosu-Kaçan Kaçana, *Akis*, S.79, s.31-32.

Anonim. (7 Mayıs 1955d). Tiyatrolar, *Akis*, S.52, s.31-32.

Anonim. (14 Mayıs 1955e). Oda Tiyatrosu, *Akis*, S.53, s.31-32.

Anonim. (16 Nisan 1955f). Musiki, *Akis*, S.49, s.28.

Anonim. (12 Mart 1955g). Tiyatro, *Akis*, S.44, s.30-31.

Anonim. (3 Ocak 1955ğ). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (30 Mayıs 1955h). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (3 Haziran 1955ı). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (13 Haziran 1955i). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (15 Ekim 1955j). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (29 Ekim 1955k). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (10 Kasım 1955l). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (5 Aralık 1955m). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (25 Ocak 1956a). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (3 Şubat 1956b). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (5 Nisan 1956c). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (5 Ekim 1957a). Musiki, *Akis*, S.178, s.33.

Anonim. (14 Ocak 1957b). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (1 Şubat 1957c). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (8 Mart 1957ç). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (1 Nisan 1957d). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (5 Mayıs 1957e). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (15 Mart 1958a). Musiki, *Akis*, S.201, s.32.

Anonim. (5 Ocak 1958b). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (27 Ocak 1958c). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (22 Mart 1958ç). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (21 Nisan 1958d). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (20 Mayıs 1958e). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (21 Haziran 1958f). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (15 Ekim 1958g). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (11 Kasım 1958ğ). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (22 Mart 1952-19 Ocak1959 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (11 Nisan 1959a). Cemiyet, *Akis*, S.249, s.29.

Anonim. (Eylül1960a). Sevindirici Bir Tutum, *Dost,* S.36, s. 23.

Anonim. (Eylül 1960b). Bütün Sanatçılarımızı Hazineye Yardım Kampanyamıza Çağırıyoruz, *Dost,* S.36, s. 30.

Anonim. (Ekim 1960c). Bütün Sanatçılarımızı Hazineye Yardım Kampanyamıza Çağırıyoruz, *Dost,* S.37, s. 27.

Anonim. (Kasım 1960ç). Sergimiz Açıldı, *Dost,* S.38, s. 57.

Anonim. (Aralık 1960d). Sergi Serüveni, *Dost,* S.39, s. 57.

Anonim. (13 Mart 1961a). Sanatsevenler Kulübü, *Akis,* S.350, s.29.

Anonim. (2 Nisan 1962a). Sanat Haberler, *Akis,* S.405, s.29.

Anonim. (7 Mayıs 1962b). Sanat Haberler, *Akis,* S.410, s.31.

Anonim. (17 Kasım1962c). Akisciler Sizin İçin Gördüler, Dinlediler, Seçtiler, *Akis,* S.438, s.35.

Anonim. (22 Kasım 1963a). Sanatsevenler Kulübü Okuma Tiyatrosu, *Milliyet,* s.7.

Anonim.(24 Ocak 1964a). Tüli'den Haberler, *Akis,* S.500, s.23-29.

Anonim.(28 Şubat 1964b). Tüli'den Haberler, *Akis,* S.506, s.27.

Anonim.(4 Haziran 1964c).Tüli'den Haberler, *Akis,* S.520, s.22-24.

Anonim.(18 Aralık 1964ç). Tüli'den Haberler, *Akis,* S.548, s.23-24.

Anonim. (19 Nisan 1964d). Epik Tiyatro Üzerine Müzikli Bir Konferans, *Milliyet,* s.6

Anonim. (7 Eylül 1965a). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı,* Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (28 Ocak 1965b). Tüli'den Haberler, *Akis,* S.554, s.22-23.

Anonim. (18 Şubat 1965c). Tüli'den Haberler, *Akis,* S.557, s.23-24.

Anonim. (Ocak 1966a). Ocakbaşı Sohbetleri, *Hisar,* S.25, s.29.

Anonim. (Haziran 1966b). Sanat Haberleri, *Hisar,* S. 30, s.30.

Anonim. (3 Haziran 1966c). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 2 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (30 Eylül 1966ç). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 7 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (25 Kasım 1966d). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 13 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (20 Aralık 1966e). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 17 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (20 Ocak 1966f). Haberler, *Türk Kütüphaneciliği,* C.15, S.1, s.54-60.

Anonim. (25 Mart 1966g). Şair Ümit Yaşar İçin Sergi Düzenlendi, *Milliyet,* s.7.

Anonim. (27 Ocak 1966ğ). Sanat Eğlence, *Milliyet,* s.6.

Anonim. (24 Şubat 1967a). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 23 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (28 Nisan 1967b). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 28 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (1 Haziran 1967c). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 28 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (21 Eylül 1967ç). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı,* Karar Defteri 9 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (10 Kasım 1967d). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 14 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (17 Kasım 1967e). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 15 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (8 Aralık 1967f). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı,* Karar Defteri 18 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (29 Aralık 1967g). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 21 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (12 Nisan 1967ğ). *Sanat Günlüğü,* Vatan, s.4.

Anonim. (12 Şubat 1967h). Görülen, Duyulan, Söylenen, *Vatan,* s.5

Anonim. (25 Mart 1967ı). Tüliden Haberler, *Akis,* S.666, s.27-30.

Anonim. (Ocak1967i). Sanat Haberleri, *Hisar,* S.37, s.27.

Anonim. (Şubat 1967j). Sanat Haberleri, *Hisar,* S.38, s.26.

Anonim. (Kasım 1967k). Sanat Haberleri, *Hisar,* S.47, s.26.

Anonim. (Aralık 1967l). Sanat Haberleri, *Hisar,* S.48, s.26.

Anonim. (9 Ocak 1968a). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı,* Karar Defteri 23 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (15 Şubat 1968b). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 27 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (26 Mart 1968c). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 29 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (5 Nisan 1968ç). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 30 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (20 Nisan 1968d). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 32 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (3 Mayıs 1968e). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 33 Sıra Numaralı Karar. (2 Haziran 1965-3 Mayıs 1968 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (5 Eylül 1968f). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (3 Ekim 1968g). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 7 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (17 Ekim 1968h). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 9 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (21 Kasım 1968ı). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 13 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (28 Kasım 1968i). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 14 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (16 Ocak 1969a). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 20 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (13 Şubat 1969b). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 24 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (27 Mart 1969c). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 28 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (10 Nisan 1969ç). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 29 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (15 Mayıs 1969d). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 32 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (12 Haziran 1969e). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 2 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (3 Temmuz 1969f). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 5 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (18 Aralık 1969g). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 15 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (11 Kasım 1969ğ). Sanat Sevenler Derneğinde Orhan Veli Anıldı… *Milliyet*, s.8

Anonim. (27 Şubat 1970a). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 21 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (6 Mart 1970b). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 22 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (13 Nisan 1970c). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 26 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (27 Nisan 1970ç). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 28 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (7 Mayıs 1970d). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 29 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim, (23 Mayıs 1970e). *Genel Kurula Sunulan Faaliyet Raporu*, Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (25 Haziran 1970f). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 2 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (26 Kasım 1970g). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 13 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (16 Şubat 1971a). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 19 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (13 Nisan 1971b). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 25 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (4 Mayıs 1971c). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 28 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (23 Mayıs 1971ç). *Sanat Sevenler Derneği Genel Kurul Faaliyet Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (31 Ağustos 1971d). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 8 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (21 Eylül 1971e). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 9 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (19 Ekim 1971f). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 13 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (9 Kasım 1971g). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı,* Karar Defteri 16 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (2 Şubat 1972a). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı,* Karar Defteri 22 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (28 Mart 1972b). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı,* Karar Defteri 27 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (14 Mayıs 1972c). *Sanat Sevenler Derneği Genel Kurul Faaliyet Raporu*. Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (17 Mayıs 1972d). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 2 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (8 Temmuz 1972e). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 8 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (2 Ekim 1972f). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 11 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (7 Kasım 1972g). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 14 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (30 Kasım 1972ğ). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 17 Sıra Numaralı Karar. (26 Mayıs 1968-14 Şubat 1973 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

(Anonim, 11 Kasım 1972h). Ondört sanatçı sanatseverlerin tiyatro ödülünü kabul etmedi. *Yeni Ortam*, s.7.

Anonim. (15 Aralık 1972ı). Metin And'ın M. Ertuğrul'la İlgili Sözleri Dinleyicileri Kızdırdı, *Milliyet*, s.6.

Anonim. (Şubat 1973a). Sanat Haberleri, *Hisar*, S. 110, s.2.

Anonim. (26 Mart 1973b). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 23 Sıra Numaralı Karar. (12 Mart 1973-28 Nisan 1976 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (13 Mayıs 1973c). *Sanat Sevenler Derneği Genel Kurul Faaliyet Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (20 Mayıs 1973d). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 29 Sıra Numaralı Karar. (12 Mart 1973-28 Nisan 1976 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (25 Ekim 1973e). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 11 Sıra Numaralı Karar. (12 Mart 1973-28 Nisan 1976 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (15 Kasım 1973f). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 14 Sıra Numaralı Karar. (12 Mart 1973-28 Nisan 1976 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (10 Aralık 1973g). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 17 Sıra Numaralı Karar. (12 Mart 1973-28 Nisan 1976 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (Aralık 1973ğ). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.58, s.2.

Anonim. (13 Nisan 1973h). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.28, s.2.

Anonim. (9 Mart 1973ı). Turan Erol:Temel ilke özgür yaratıcılığın korunmasıdır, *Milliyet,* s.6.

Anonim. (27 Nisan 1973i). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.30, s.2.

Anonim. (23Kasım 1973j). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.55, s.2.

Anonim. (4 Nisan 1973k). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı,* Karar Defteri 27 Sıra Numaralı Karar (12 Mart 1973-28 Nisan 1976 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (Ekim 1974a). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.99, s.26.

Anonim. (Aralık 1974b). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.111, s.34.

Anonim. (1 Mart 1974c). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.69, s.2.

Anonim. (8 Mart 1974ç). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.70, s.2.

Anonim. (26 Nisan 1974d). Sanat Eğlence, *Milliyet*, s.6.

Anonim. (7 Nisan 1975a). Sanat Sevenler Derneği'nde, *Cumhuriyet*, s.6

Anonim. (31 Ocak 1975b). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.117, s.34.

Anonim. (7 Şubat 1975c). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.117, s.34.

Anonim. (11Mart 1975ç). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.123, s.34.

Anonim. (2 Mayıs 1975d). Ankara Sanat Tiyatrosu Kapatıldı, Sıkıyönetim Komutanlığı Ana Oyununu Yasakladı, *Milliyet Sanat,* S.123, s.7.

Anonim. (7 Nisan1975e). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.157, s.33.

Anonim. (23Kasım 1975f). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.158, s.32.

Anonim. (30 Kasım 1975g). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.159, s.32.

Anonim. (23Kasım 1975ğ). Ankara Sanatsevenler Derneği Ödülleri Dağıtıldı, *Milliyet Sanat,* S.158, s.18.

Anonim. (14 Şubat 1975h). Sanat Eğlence, *Milliyet*, s.8.

Anonim. (30 Ocak 1976a). Ödenekli Tiyatroların İşlevi Tartışıldı. *Milliyet*, s.8

Anonim. (30 Ocak 1976b). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.169, s.34.

Anonim. (30 Ocak 1976c). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.172, s.34.

Anonim. (6 Şubat 1976ç). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.173, s.34.

Anonim. (5 Mart 1976d). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.174, s.34.

Anonim. (22 Ekim 1976e). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.202, s.34.

Anonim. (8 Ocak 1976f). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 19 Sıra Numaralı Karar (12 Mart 1973-28 Nisan 1976 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (13 Ocak 1976g). *Sanat Sevenler Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 20 Sıra Numaralı Karar (12 Mart 1973-28 Nisan 1976 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (Ocak 1977a). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.217, s.32.

Anonim. (Mayıs 1977b). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.230, s.34.

Anonim. (6 Aralık 1977c). Sevgi'yi Anarken, *Yürüyüş,* S.139, s.14.

Anonim. (6 Aralık 1977ç). Ankara Sanat Sevenler Derneği Aralık 1977 Sanat Programı (İlan), *Cumhuriyet,* s.5.

Anonim. (28 Ocak 1977d). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.216, s.34.

Anonim. (18 Şubat 1977e). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.219, s.42.

Anonim. (25 Şubat 1977f). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.220, s.34.

Anonim. (4 Mart 1977g). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S.221, s.34.

Anonim. (Mart 1978a). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 269, s.28.

Anonim. (Mayıs 1978b). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 276, s.28.

Anonim. (Temmuz 1978c). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 284, s.28.

Anonim. (Ekim 1978ç). Bedrettin Cömert'in Türkiye'de Felsefe'nin Yakın Alanlarla İlişkileri Konulu Konuşması, *Sanat ve Toplum,* S. 2, s.35-46.

Anonim. (Mart 1978d). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 270, s.34.

Anonim. (Mart 1978e). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 268, s.32.

Anonim. (8 Şubat 1978f). Seminer, Cumhuriyet, s.6

Anonim. (10 Haziran 1978g). Türkiye Yazarlar Sendikasının Beşinci Kuruluş Yıldönümü Bugün Başlıyor, *Cumhuriyet,* s.6

Anonim. (30 Aralık 1978ğ). TYS İstanbul, Babaeski ve Ankara'daki sergilere katılacak, *Cumhuriyet*,s.6

Anonim. (18 Aralık 1978h). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet,* s.6

Anonim. (21 Kasım 1978ı). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet,* s.6

Anonim. (30 Ekim 1978i). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet,* s.6

Anonim. (6 Aralık 1978j). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.6

Anonim. (9 Aralık 1978k). Erol Evgin Çocuklara Öykü Okuyacak, *Cumhuriyet,* s.6

Anonim. (22 Mart 1978l). Rezan, A. Cemil Sökmen ve Aykut Dikmen resital verdiler, *Cumhuriyet*, s.6

Anonim. (8 Mayıs 1978m). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet,* s.6

Anonim. (23 Ocak 1978n). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet,* s.6

Anonim. (30 Ocak 1978o). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet,* s.6

Anonim. (23 Ekim 1978ö). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 294, s.32.

Anonim. (11 Aralık 1978p). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 301, s.34.

Anonim. (18 Aralık 1978r). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 302, s.34.

Anonim. (22 Nisan 1978s). 1978 Madaralı Ödülü Aziz Nesin'e, İlan, *Cumhuriyet,* s.2

Anonim. (15 Mayıs 1978ş). Sanat Eğlence, *Milliyet,* s.10

Anonim. (Şubat 1979a). Sergiler, *Sanat Çevresi,* S. 5, s.31.

Anonim. (Temmuz 1979b). Sergiler, *Ankara Sanat,* S.159, s.15.

Anonim. (Mart 1979c). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 312, s.32.

Anonim. (5 Şubat 1979ç). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.8

Anonim. (19 Şubat 1979d). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.8

Anonim. (23 Nisan 1979e). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.6

Anonim. (2 Mayıs 1979f). Küçük Piyanist Fazıl Say Konser Verdi, *Cumhuriyet,* s.8

Anonim. (11 Mart 1979g). "Türkiye Çocukları Resim Yarışması" Şartları Açıklandı, *Cumhuriyet*, s.8

Anonim. (24 Kasım 1979ğ). "UÇY" Yayınlarını Değerlendirme Kurulu Oluşturuldu, *Cumhuriyet*, s.9

Anonim. (22 Ocak 1979h). Sanat Aleminden, *Cumhuriyet,* s.8

Anonim. (8 Mart 1979ı). Ankara'da 10-18 Mart Tarihleri Arasında "Doğa ve Kültür Haftası" Düzenlendi, *Cumhuriyet*, s.8

Anonim. (19 Kasım 1979i). Sanat Aleminden, *Cumhuriyet,* s.8

Anonim. (24 Aralık 1979j). Sanat Aleminden, *Cumhuriyet*, s.8

Anonim. (10 Aralık 1979k). Sanat Aleminden, *Cumhuriyet*, s.8

Anonim. (5 Ocak 1979l). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 306, s.34.

Anonim. (12 Ocak 1979m). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 307, s.34.

Anonim. (22 Mart 1980a). Sanat Sevenler Derneğinde Sinema Sorunları Tartışılıyor, *Cumhuriyet*, s.7

Anonim. (8 Ocak 1980b). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet,* s.6

Anonim. (3 Mart 1980c). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.7

Anonim. (2 Haziran 1980ç). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.7

Anonim. (21 Ocak 1980d). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.9

Anonim. (11 Şubat 1980e). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.9

Anonim. (9 Nisan 1980f). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.7

Anonim. (14 Nisan 1980g). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.7

Anonim. (16 Haziran 1980ğ). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.7

Anonim. (23 Haziran 1980h). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.7

Anonim. (11 Şubat 1980ı). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.9

Anonim. (26 Ekim 1981a). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (19 Ocak 1981b). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (26 Ocak 1981c). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (9 Şubat 1981ç). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (23 Şubat 1981d). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (9 Mart1981e). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (23 Mart 1981f). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (25 Mart 1981g). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (20 Nisan 1981ğ). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (27 Nisan 1981ı). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (1 Temmuz 1981i). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (1 Temmuz 1981j). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (30 Mayıs 1981k). Sanat Sevenler Derneği Bir Soruşturma Yapıyor, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (25 Nisan 1981l). Madaralı Roman Ödül Töreni Yarın Yapılıyor, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (12 Ocak1982a). Konferanslar, *Milliyet*, 7.6.

Anonim. (Kasım 1982b). Sergilerden, *Yeni Boyut*, S. 8, s.6.

Anonim. (8 Nisan 1982c). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 14 Sıra Numaralı Karar (7 Ocak 1982-26 Aralık 1983 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (29 Nisan 1982ç). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 16 Sıra Numaralı Karar (7 Ocak 1982-26 Aralık 1983 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (25 Aralık 1982d). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 39 Sıra Numaralı Karar (7 Ocak 1982-26 Aralık 1983 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (13 Ocak 1983a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 41 Sıra Numaralı Karar (7 Ocak 1982-26 Aralık 1983 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (3 Mart 1983b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 44 Sıra Numaralı Karar (7 Ocak 1982-26 Aralık 1983 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (23 Temmuz 1984a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (1 Eylül 1984b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (27 Eylül 1984c). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 4 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (11 Ekim 1984ç). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 8 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (3 Mart 1985a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 17 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (6 Haziran 1985b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 22 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (30 Ocak 1986a). Anıl Çeçen SSK'yı protesto amacıyla istifa etti, *Cumhuriyet*, s.4

Anonim. (20 Ocak 1986b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 23 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (30 Ocak 1986c). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 25 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (3 Şubat 1986ç). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 26 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (10 Şubat 1986d). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 26 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (3 Mart 1986e). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 31 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (29 Ekim 1986f). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 23 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (14 Mayıs 1987a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 50 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (12 Kasım 1987b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 50 Sıra Numaralı Karar (25 Haziran 1984-15 Şubat 1988 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (13Mayıs 1988a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 50 Sıra Numaralı Karar (22 Şubat 1988-29 Nisan 1992 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (14 Ağustos 1988b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 3 Sıra Numaralı Karar (22 Şubat 1988-29 Nisan 1992 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (20 Aralık 1988c). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 20 Sıra Numaralı Karar (22 Şubat 1988-29 Nisan 1992 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (1989a). *Ankara Sanat Kurumuna Yeni Çehre,*GazeteKupürü, Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (3 Ocak 1989b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 24 Sıra Numaralı Karar (22 Şubat 1988-29 Nisan 1992 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (17 Ocak 1989c). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 27 Sıra Numaralı Karar (22 Şubat 1988-29 Nisan 1992 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (24 Ekim 1989ç). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 48 Sıra Numaralı Karar (22 Şubat 1988-29 Nisan 1992 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (11 Kasım 1989d). Ankara Sanat Kurumu, GazeteKupürü, *Cumhuriyet,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (5 Aralık 1989e). *Basın Bildirisi*(22 Şubat 1988-29 Nisan 1992 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara., s.118

Anonim. (6 Aralık 1989f). Kitap Terörüne Kınama, Gazete Kupürü, *Cumhuriyet,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (1990a). *Mayıs 1990 Programı,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (4 Mart 1992a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 19 Sıra Numaralı Karar (22 Şubat 1988-29 Nisan 1992 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (17 Mayıs 1992b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 3 Sıra Numaralı Karar (13 Mayıs 1992-1 Nisan 1997 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (30 Nisan 1992c). Yaşayan Örsan Programı, *Milliyet*.

Anonim. (30 Nisan 1992ç). Sanat Kurumunda Örsan Öymen, *Cumhuriyet*.

Anonim. (13 Mayıs 1993a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 24 Sıra Numaralı Karar (13 Mayıs 1992-1 Nisan 1997 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (4 Temmuz 1993b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 24 Sıra Numaralı Karar (13 Mayıs 1992-1 Nisan 1997 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (4 Ekim 1993c). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 14 Sıra Numaralı Karar (13 Mayıs 1992-1 Nisan 1997 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (10 Kasım 1994a). Şükranla Anıyoruz, *Sabah,* s.7.

Anonim. (10 Temmuz 1994b). Gökçek, sanata taktı bir kere, *Sabah,* 5

Anonim. (4 Temmuz 1994c). Belediye Başkanı Gökçek'in Yeni Kararı: Gençlik Parkı'na radyo-TV stüdyosu, *Cumhuriyet,* s.7.

Anonim. (8 Temmuz 1994ç). Gökçek: Göl Gazinosu Belediyenin, *Sabah,* s.5.

Anonim. (31 Ocak 1994d). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 22 Sıra Numaralı Karar (13 Mayıs 1992-1 Nisan 1997 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (1994e). *Çanlar Kimin İçin Çalıyor*, Basın Duyurusu. Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (12 Eylül1995a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 31 Sıra Numaralı Karar (13 Mayıs 1992-1 Nisan 1997 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (15 Nisan 1995b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 12 Sıra Numaralı Karar (13 Mayıs 1992-1 Nisan 1997 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (9 Haziran 1995c). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 16 Sıra Numaralı Karar (13 Mayıs 1992-1 Nisan 1997 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (24 Ekim 1996a). AKM'deki Yerimizi Terk Etmeyeceğiz!,*Cumhuriyet,* s.6.

Anonim. (27 Mayıs 1996b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 25 Sıra Numaralı Karar (13 Mayıs 1992-1 Nisan 1997 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (12 Ekim 1996c). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 39 Sıra Numaralı Karar (13 Mayıs 1992-1 Nisan 1997 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (31 Ekim 1996ç). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 40 Sıra Numaralı Karar (13 Mayıs 1992-1 Nisan 1997 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (17 Kasım 1999a). Enver Gökçe Anılıyor *Cumhuriyet,* s.5.

Anonim. (26Temmuz 1999b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 10 Sıra Numaralı Karar (1Haziran 1999-7Haziran 2002 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (18Ekim 1999c). Sanat Haberleri, Gösteri/Söyleşi,*Cumhuriyet,* s.5.

Anonim. (1Mayıs2000a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 10 Sıra Numaralı Karar (1Haziran 1999-7Haziran 2002 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (17 Eylül 2001a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 11 Sıra Numaralı Karar (1 Haziran 1999-7 Haziran 2002 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (9 Kasım 2001b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 15 Sıra Numaralı Karar (1 Haziran 1999-7 Haziran 2002 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (9 Mart 2002a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı,* Karar Defteri 23 Sıra Numaralı Karar (1 Haziran 1999-7 Haziran 2002 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (9 Eylül 2002b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı,* Karar Defteri 36 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (8 Kasım 2002c). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 45 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (10 Ekim 2003b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 10 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (26 Mart 2004a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 19 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (2 Nisan 2004b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 20 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (2005a). *Genel Kurula Sunulan Çalışma Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (2005b). Sanat Kurumu ‘susuz’ kaldı, *Cumhuriyet Ankara,* s.1.

Anonim. (27 Haziran 2005c). Sanat Kurumu Kale’de, *Evrensel*

Anonim. (10 Haziran 2005ç). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 9 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (9 Eylül 2005d). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı,* Karar Defteri 20 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (2 Aralık 2005e). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 20 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (22 Şubat 2006a). Bu Kez Yazmayıp Oynayacaklar, *Sabah Ankara,* s.20.

Anonim. (13 Ocak 2006b). Nostaljiyi özleyenlere Sobabaşı Söyleşileri, *Cumhuriyet Ankara,* s1.

Anonim. (24 Aralık 2006c). Bosna Gerçeği açık oturumu, *Cumhuriyet.*

Anonim. (24 Şubat 2006ç). Sanatçı muhabirler, *Gazete Ankara,* s.13.

Anonim. (28 Nisan 2006d). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 45 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (22 Ocak 2007a). Gökçe'den "Uğur Mumcu'yu Uğurlarken" dia gösterisi, *Dünya*.

Anonim. (28 Nisan 2007b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 74 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (14 Eylül 2007c). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 11 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (29 Şubat 2008a). Sanat Kurumu "SobabaşıSöyleşileri"yle Sanatseverleri Bir Araya Getiriyor, *Haberler.com*, https://www.haberler.com/sanat-kurumu-sobabasi-soylesileri-yle-haberi/ (Erişim Tarihi: 26.01.2025).

Anonim. (2008b). 'Ak Parti Kapatılmasın' Kararı Çıktı, Milliyet. 30 Temmuz 2008. s.1

Anonim (6 Nisan 2009a). 60 Yıllık "Sanat Kurumu" Yakılmak Mı İstendi? https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/60-yillik-sanat-kurumu-yakilmak-mi-istendi-53696 (Erişim Tarihi: 03.03.2025).

Anonim. (23 Ocak 2009b). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 48 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (4 Eylül 2009c). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 13 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (14 Nisan 2010a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 10 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (23 Ekim 2012a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 38 Sıra Numaralı Karar (21 Haziran2002-25 Şubat 2012 Haziran yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (4 Haziran 2013a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 10 Sıra Numaralı Karar (5 Şubat 2013-3 Şubat 2017 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Anonim. (5 Şubat 2013b). Akün ve Şinasi Sahneleri Önünde Protesto, *Cumhuriyet*,https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/akun-ve-sinasi-sahneleri-onunde-protesto-402086 (Erişim Tarihi: 12.01.2025)

Anonim. (26 Kasım 2015a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 17 Sıra Numaralı Karar (5 Şubat 2013-3 Şubat 2017 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim. (21 Ocak 2016a). *Sanat Kurumu Derneği Yönetim Kurulu Kararı*, Karar Defteri 2 Sıra Numaralı Karar (5 Şubat 2013-3 Şubat 2017 yılları arasındaki toplantılarda alınmış kararlar). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Anonim, (Mayıs 2021a). *Genel Kurula Sunulan Faaliyet Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara.

Arcayürek, C. (2005). *Bir Zamanlar Ankara*, Ankara:Bilgi Yayınevi

Arslan, S. (2013). *Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerinin Politikalarında Resim Sanatı (1923-2013),* Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

Artun, A. (2005). Ali Artun İle Söyleşi.https://aliartun.com/yazilar/ali-artun-ile-soylesi(Erişim Tarihi:11.01.2025).

Artun, A. (2014). Ankara'nın Öncü Galerileri. http://www.aliartun.com/yazilar/ankaranin-oncu-galerileri/. (Erişim Tarihi:11.01.2025).

Arzık, N. (1983). *Tek At, Tek Mızrak Anılar-2,*İstanbul:Kaynak Yayınları.

Aslan, N. (1999). Sanat Kurumu Deneme Sahnesi. https://olusumdrama.com/Sanat-Kurumu-Deneme-Sahnesi-1984/ (Erişim: 26.01.2025).

Ateş, K. (2005). *Küskün Fotoğraflar,* Ankara: İmge Kitabevi.

Ateş, K. (12 Şubat 2021a). Bir Sanat Kurumu Vardı, https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/olaylar-ve-gorusler/bir-sanat-kurumu-vardi-kemal-ates-1813106(Erişim: 13.11.2023)

Ateş, K. (26 Ocak 2021b). Ankara Sanat Kurumu, https://www.aydinlik.com.tr/koseyazisi/ankara-sanat-kurumu-230639 (Erişim: 13.11.2023)

Avunduk, C. D. (2022). Bir Cumhuriyet Projesi: Karpiç (Şehir) Lokantası https://apelasyon.com/yazi/99/bir-cumhuriyet-projesi-karpic-sehir-lokantasi (Erişim Tarihi: 01.01.2025).

Aydeniz, H. (2005). *1975-1980 Sosyo- Kültürel Ortamında Birikim Dergisinin Yeri ve Önemi,* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Aydın, S. (1993). *Modernleşme ve Milliyetçilik.*İstanbul: Gündoğan Yayınları.

Aydın, S. (1996). Türk Tarih Tezi ve Halkevleri. *Kebikeç,* 3, 107-129.

Aydın Altay, S. (2021). *Erken Cumhuriyet Dönemi Kültür ve Sanat Yaşamında Ankara İmgesi,* Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Aykent, C. (2021). Ulus'tan Çankaya'ya Alışılmadık Sesler:Ankara'nın Caz Serüveni (1940-1980), *Ankara Araştırmaları Dergisi,* C.9, S.1, 187-208.

Baban, C. (11 Eylül 1971). Günden Güne: Bu Ümit Meltemi Esmeli!,*Cumhuriyet Gazetesi*, s.2.

Balcı, F., Ş. (2006). *Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlarının Uygulamaları:Mehmet Altınsoy, Murat Karayalçın ve İ. Melih Gökçek*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Balçık, M. (2005). *Kültür Bakanlığı'nın Cumhuriyet Dönemi Teşkilatlanma Tarihi.* Doktora Tezi.Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Ana Bilim Dalı, Ankara.

Bali, S. (2014). Artık TÜSAK CHP'nin de Gündeminde. https://www.andante.com.tr/tr/4282/Cumhuriyet-Halk-Partisi-Tusak-i-Gundemine-Aldi (Erişim Tarihi: 29.10.2024).

Baş, Ö. (2023). *Türkiye'de Muhafazakarlığın Değişimi:2001-2021 Ak Parti Örneği,* Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Başbakanlık. (2014). *Dünden Bugüne Başbakanlık (1920-2014).* Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.

Başbuğ, İ. (2021). *Türkiye Cumhuriyeti'nde (1961 - 1980) Güç Odaklarının Mücadelesi.* İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.

Bay, Y. (2009). Sanat Galerisi Açan Alışveriş Merkezinin Ziyaretçi Sayısı Artar. https://www.milliyet.com.tr/pazar/sanat-galerisi-acan-alisveris-merkezinin-ziyaretci-sayisi-artar-1189821(Erişim Tarihi: 16.01.2025).

Bayhan, B. (2012). Kravatınızı Takın, Çılgınca Eğlenin. https://www.arkitera.com/haber/kravatinizi-takin-cilginca-eglenin/(Erişim Tarihi: 01.01.2025).

Bayraktar, N. (2013). Tarihe Eş Zamanlı Tanıklık: Ulus ve Kızılay Meydanlarının Değişim Süreci, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, C.1, S.1, 20-35.

Bayraktar, A., N. (2016). Başkent Ankara'da Cumhuriyet Sonrası Yaşanan Büyük Değişim: Modern Yaşam Kurgusu ve Modern Mekânlar, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, C.4, S.1, 67-80.

Bayraktar, N. (2020). Kent ve Mimarlık Üzerine Dönemsel Okumalar: Ankara'da İki İşhanı, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, C.8, S.1, 157-175.

Bek, G. (2000). *Bienal Etkinlikleri ve Türk Sanat Ortamındaki Etkileri,* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Bek, G. (2007). *1970 – 1980 Yılları Arasında Türkiye'de Kültürel ve Sanatsal Ortam.*Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Bek Arat, G. (2012). 1960'lardan 1990'lara Sanatın Değişen Görünümleri. *Ankara Resim ve Heykel Müzesi.* Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 371-525.

Bican, M. (2022). 1950-2000 Yılları Arasında Ankara'daki Sergi Mekânları ve Galeriler, *Ankara Araştırmaları Dergisi,* C.10, S.1, 93-116.

Boyacıoğlu, H. (2013). İşte Yeni Tiyatro Taslağı: 'Sanata Üst Kurul Geliyor'. https://www.mimesis-dergi.org/2013/05/yeni-tiyatro-taslagi-sanata-ust-kurul-geliyor/(Erişim Tarihi: 29.10.2024).

Boybeyi, S. ve Sallan Gül, S. (2008). Cumhuriyet Aydınlanmasının Kısa Tarihi: Köy Enstitülerini Çevreleyen Tarihsel ve Toplumsal Koşullar ve Bugüne Çıkarsamalar, Tematik Yazılar, *Toplum ve Demokrasi*, 2 (3), 67-92.

Bozok, H. (Ocak 1966). Ankara Sanat Sevenler Kulübü. *Yeditepe,* S.117, s.2.

Bugay, B.(2006). *1923'ten Günümüze Sosyo-Politik Durumun Türk Resim Sanatında Yansımaları.* Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi,Mimar Sinan Güzel Sanatlar

Burroughs, C. (2007). ThePersistence of Closet Drama: Theory, History, Form. T. C. Davis ve P. Holland (Kitap Ed.). *ThePerforming Century, Nineteenth-Century Theatre'sHistory,* Londra: Palgrave Macmillan, s.215-235.

Büyücek, G, Büyücek, S. (2020). Ankara Gündelik Hayatının Sözlü Tarih Okuması: Güvenevler Mahallesi, 1950-1980, *Ankara Araştırmaları Dergisi,* C.8, S.1, 105-125.

Büyüktanır, S. (21 Şubat 2018). Binzet, Cumhuriyet kuşağı ressamları "d grubu"nu anlattı. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Uygulama Gazetesi.

Ceviz, G. (2018). *Çağdaş Sanata Yansımalarıyla 1980 Sonrası Sanatta Kültürün Özelleştirilmesi ve Küreselleşme Olgusu.* Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Civaoğlu, G. (28 Eylül 2003). Kedi Sevgisi, *Milliyet,* s.2.

Clark, T. (2004). *Sanat ve Propaganda.* çev. Esin Hoşcusu, İstanbul:Ayrıntı Yayınları.

Cömert, B. (10 Mayıs 1978). Şermin Bezmen'in Safranbolu Resimleri, *Cumhuriyet,* s. 4.

Çakmak, F. (2015). Halkevlerinin Kapatılması ve Cumhuriyet Halk Partisi Mallarına El Konulması. *HistoryStudiesInternationalJournal of History.* Volume 7 Issue 3, p. 1-21.

Çeçen, A. (14 Temmuz 1979). İçki ve Kültür, *Cumhuriyet,* s.8

Çeçen, A. (2000). *Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri.* İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

Çeçen, A. (2020). *Kültür ve Politika.* Ankara: Astana Yayınları.

Çelikel Danışoğlu, A. (2004). "Küreselleşmenin Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk Üzerindeki Etkileri", *Ticaret Üniversitesi Dergisi,* C:3, S:5, 215-239.

Çetin, E. (2023). 1960'lı Yıllarda Müzik Alanında Sendikal Bir Örgütlenme; Türk Müziği Sanatçıları Sendikası ve Müzik-iş Gazetesi (1968), *Tarih ve Gelecek Dergisi*, C.9, S.3, s.556-574.https://dergipark.org.tr/tr/pub/jhf/issue/79861/1324314

Çetin, N. (1997). *Behçet Necatigilhayatı, sanatı ve eserleri,* Ankara: Kültür Bakanlığı.

Çiftçi, G.M. (2022). İki Amerikalı Kadının Gözlemleri Bağlamında 1950'lerde Ankara'nın Sosyokültürel Yapısı, *Ankara Araştırmaları Dergisi,* C.10, S.2, 295-305.

Çitçi, S. (2013). *Munis Faik Ozansoy (Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri),* İstanbul: Akademi Titiz Yayınları.

Çınarlı, M. (1970). Yirmi Birinci Yıla Girerken, *Hisar Dergisi*, S: 150, s. 3.

Çınarlı M. (1973). Haşim'i Anarken, *Hisar*, 114, s.3-4.

Çınarlı, M. (1975). Çeyrek Asır Geçti, *Hisar Dergisi*, S: 210, s. 3.

Çınarlı, M. (1979). *Sanatçı Dostlarım,* İstanbul: Ötüken Yayınları.

Çınarlı, M. (1980). Hoşça Kalın, *Hisar Dergisi,* S: 277, s. 6.

Çınarlı, M. (1987). "Hisar'dan Hatıralar". Türk Dili, S. 425, s.17

Çınarlı, M. (1999). *Altmış Yılın Hikayesi.* İstanbul: Kitabevi.

Çubukçu, M. (Aralık 1967). Sanat Sevenler Derneği Yıllık Ödülleri ve Düşündürdükleri, Çağrı, S.119, s.22

Dayıoğlu, O. (2023). Ankara Sergi Evi. https://saltonline.org/tr/2560/ankara-sergi-evi (Erişim Tarihi: 01.01.2025).

Demir, E. (2006). Toplumsal değişim Süreci İçinde Gençlik Parkı: Sosyolojik Bir Değerlendirme, *Planlama Dergisi*, S.4, s.69-77.

Demirakın, N., I., (2019). Bülent Arel'in Ankara Yılları (1940-1965): Müzik, Radyo ve Siyaset, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, C.7, S.2, 321-342.

Demirci, E. Ü. (2018). *İktidar ve Kültür Politikaları (AKP Döneminde Muhafazakar Sanat İnşası).*Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Demirtaş, A. (2013). Yok Edilen Tiyatro Yeni Sahne, *Kebikeç*, S.35, s.243-249.

Deniz, S. (2022). *Sanart Estetik ve Görsel Kültür Derneği*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Denktaş, R. (2011). Anılarım, 17 Ekim 1964. https://www.turklider.org/TR/EditModule.aspx?tabid=189&mid=1070&ItemID=19352&ItemIndex=67 (Erişim Tarihi: 02.03.2025)

Dinçer, G. (2017). Cumhuriyet Döneminde Ankara'da Kurulan Toplumsal Yaşam Alanları, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, C.5, S.2, 321-345.

Dokuyucu Kaymakçı, F. (2023). *1945-1960 Yılları Arasında İstanbul ve Ankara'da Cemiyet Hayatı*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Durna, N. (2022). Ankara'nın Bellek Mekânları: Seksen Yıllık Bir Dönüşümün Sözlü Tarih Denemesi, *Ankara Araştırmaları Dergisi,* C.10, S.1, 27-153.

Duydu, M. (2021). *Cumhuriyetten Günümüze Sanat Siyaset Denkleminde Kamusal Alan ve Heykel*,DoktoraTezi,Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Dündar, A. (Mart 1981). Ankara Sanatseverler Başkanı Anıl Çeçen ile, *Varlık,* C.48, S. 882, s. 8-9.

Edgü, F. (1980). Sanat ve Kültür Politikamız Üzerine Bir Düş. *Milliyet Sanat*,S.13, s.18.

Ekmekçi, M. (23 Ekim 1978a). Simgeler…, *Cumhuriyet*, s.4

Ekmekçi, M. (17 Ocak 1978b). Şimdi Ne Mi Yazacağız?,*Cumhuriyet*, s.5

Ekmekçi, M. (9 Temmuz 1979). Kandırmayın bu insanları…, *Cumhuriyet*, s.4

Ekmekçi, M. (28 Nisan 1980). Yaşadığımız Günler, *Cumhuriyet*, s.7

Elal, M. (Mayıs 2004). Edebiyat ve Sanat Ortamını Dert Edinen bir Dergi: "Oluşum", *Akatalpa*, S.53, s.2

Emiroğlu, Ö. (2000). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.

Emiroğlu, Ö. (2009). Kaynağını Gelenekten Alan Hisarcılar, *TurkishStudies,* V.4/1-II,s.1309-1331.

Erat, E. (Nisan 1968). Ayiter, Tuba, İzbul,Duruer, Tolun, Tollu Sergileri, *Ankara Sanat*, S.25, s. 12, 23.

Erciyes, C. (2010). Ankara'da 'Çağdaş Sanat'ı Cer Modern götürecek. *Milliyet Sanat*, S. 614, s. 50-52.

Erdoğan, M.M. (2020). Türkiye'deki Suriyeliler: 9 Yılın Kısa Muhasebesi. https://www.perspektif.online/turkiyedeki-suriyeliler-9-yilin-kisa-muhasebesi/ (Erişim Tarihi:28.10.2024).

Ergülen, H. (3 Mart 2011). 'Kenar süsü': Füsun Akatlı, https://www.sabitfikir.com/dosyalar/kenar-susu-fusun-akatli (Erişim Tarihi: 02.02.2025).

Eriç, D. (11 Nisan 1967). Sanat Aleminde, *Cumhuriyet*, s.6

Eroğlu, İlbilge. (2023). *Türkiye'de Çağdaş Sanat Müzeleri ve Müzecilik Anlayışları.* Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Erol, M. (2019). *Türk Siyasetinde Kültürel Hegemonya Mücadelesi: Tek Parti ve Ak Parti Dönemlerinin Karşılaştırmalı Analizi,* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Erol, T. (Haziran 1963). Esirkuş'un Sergisi, *Dost,* S.27, s.27.

Ersoy, A. (1987). "Günümüz Türk Resmine Genel Bir Bakış", *Sanat Çevresi,* S: 102, 21-22.

Erzen, J. N. (1999). Cumhuriyet'in Son Çeyreğinde Sergiler, *Cumhuriyet'in Renkleri, Biçimleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, s.206-211.

Esen, S. (2023). Sanat Sevenler Derneği. https://www.gercekedebiyat.com/yazi/sanat-sevenler-dernegi-10056.html(Erişim Tarihi: 11.11.2023)

Esen, S. (2023). Ankara Gar Gazinosu ve Hazin Sonu. https://www.gercekedebiyat.com/yazi/ankara-gar-gazinosu-ve-hazin-sonu-10185.html (Erişim Tarihi: 01.01.2025).

Evren, S. (2017). Ali Akay ile Söyleşi: 1990'lardan İtibaren Güncel Sanat. M. Haydaroğlu (Kitap Ed.). *Birleşmeyen Sentez,*İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s. 71-93.

Geçer, İ. (Ekim 1983). "Şiir benim her şeyimdir; ümidim, tesellim ve mutluluğum", *Türk Edebiyatı,* S.120, s.33-34.

Gençel, Ö. (2014). *Günümüz Sanatçıları İstanbul Sergileri: 1980-2011,*Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Gençkaya, Ö. M. ve Demirci E.Ü. (2018). Türkiye'de Kültür Politikasının Kurumsallaşma Sürecine Genel Bakış, *Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, C: 3, S: 2 Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.

Genim, G. E. (2007). *Nurullah Berk'in Sanat Yazıları,*Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Gökaydın Yenal, Z. (2023). *1950 Sonrası Ankara'nın Değişen Kent Yaşamı ve Pastanelerin MekansalDönüşümü,*Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara.

Gözler, K. (2000). *Türk Anayasa Hukuku,* Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.

Güler, M. (2019). *Otoriteryanizm Bağlamında Tek Parti (1930-1945) ve Ak Parti (2002-2017) Dönemleri Karşılaştırması.* Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

Güneysu, S. (26 Şubat 2010). Tarihi Bina Sanat Kurumunda Kalacak, *Cumhuriyet Ankara,* s.13.

Gürdaş, B. (2008). *1960 – 1970 Yılları Arasında Türkiye'de Kültür ve Sanat Ortamı.* Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Gürdaş, B. (2015). *1960'larda Türkiye'de Siyasi ve Toplumsal Değişimler Bağlamında Görsel Kültür,* Doktora Tezi, Ankara.

Gürkan Yılmaz, E.T. (2013). AKM'yi Yıkacağız, Taksim'e Cami de Yapacağız. https://www.arkitera.com/haber/akmyi-yikacagiz-taksime-cami-de-yapacagiz/(Erişim Tarihi: 29.10.2024).

Gürkan Yılmaz, E.T. (2013a). Ankara'nın da Salt'ı Var. https://www.arkitera.com/haber/ankaranin-da-salti-var/ (Erişim Tarihi: 15.03.2025).

Gürsel, B. (2020). Türk-Amerikan Derneği: Bir Ankara Kurumunun İlk Yirmi Yılı, *Ankara Araştırmaları Dergisi,* C.8, S.1, 177-186.

Hamsici, M. (2014). 10 Soruda :17-25 Aralık operasyonları. https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/12/141212_17_25_aralik_operasyonu_neler_oldu_10_soruda (Erişim Tarihi:26.10.2024).

Han, E. (2019). *28 Şubat Süreci İle Türkiye Siyasetinde Muhafazakarlığın Dönüşümü ve Ak Parti.* Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Hazar Köksal, A. (2012). *Ankara'da Bir Resim ve Heykel Müzesi Kuruluşu Öyküsü. Ankara Resim ve Heykel Müzesi.* Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 71-90.

Hazer, G. (2013). Munis Faik Ozansoy'un Şiirinde Sembol ve İmge, *International PeriodicalFortheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic,* Volume 8/9,s.1699-1714. https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/79199/makaleler/8/9/arastirmax-munis-faik-ozansoyun-siirinde-sembol-imge.pdf (Erişim Tarihi: 16.03.2025).

İlgün, M. (2010). *Türkiye'de 1950-1960 Yılları Arasındaki Devlet Resim ve Heykel Sergileri.* Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

İnsel, A. (2012). Güvenin Tesisinden Özgüven Patlamasına, *Birikim Dergisi*.S. 283, s. 15-21.

İpekeşen, E. (2010). Tarihi Figürler Sayesinde 90 Yıllık Mönüye Kavuşmak. https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/erdal-ipekesen/tarihi-figurler-sayesinde-90-yillik-monuye-kavusmak-15007608 (Erişim Tarihi: 02.01.2025).

İsen, M. (2012). Türkiye'de Kültür ve Sanatın Yeniden Yapılandırılması.http://www.mustafaisen.info/surici-konusmasi/ (Erişim: 20/10/2024)

İslimyeli, N. (Şubat 1970a). Önderin Konferansı Münasebetiyle, *Ankara Sanat,* S. 46, s.16.

İslimyeli, N. (Şubat 1970b). Başkentte Üç Karma Sergi, *Ankara Sanat,* S. 46, s.26.

İslimyeli, N. (Şubat 1970c). Çeşitli Sanat Haberleri, *Ankara Sanat,* S. 47, s.27.

İslimyeli, N. (Ocak 1975). Geçen Ayın Sergileri, *Ankara Sanat,* S. 105, s.11.

İslimyeli, N. (Ağustos 1976). Ankara Sergilerinden, *Ankara Sanat,* S. 124, s.16.

İslimyeli, N. (Mart 1977). Geçen Ayın Sergileri, *Ankara Sanat,* S. 131, s.23.

İslimyeli, N. (Aralık 1982). Geçen Ayın Sanat Hareketleri, *Ankara Sanat,* S. 202, s.18.

İstanbul Müzayede. (2012). *İstanbul Müzayede,*İstanbul:Bilnet Matbaacılık.

İstikbal, D. (2023). Seçim Sonrası Türkiye Ekonomisi (2023-2028). https://www.setav.org/yorum/secim-sonrasi-turkiye-ekonomisi-2023-2028 (Erişim Tarihi: 29.10.2024).

Kahraman, H.B. (2004). *Kültür Tarihi Affetmez,* İstanbul: Agora Kitaplığı.

Kahraman, Ö. (2022). *Türkiye'de 1923-1950 Yılları Arasında Sinema ve Tiyatro.* Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.

Karabacak, R. (28 Temmuz 2010). İstanbullulaşmak Bize İyi Gelmez, *HaberTürk Ankara*, s.5

Karaer, M.N. (Haziran 1967). Yeni Yayınlar, *Hisar*, S.42, s.22.

Karakadıoğlu, G. (Temmuz 1982). "ODTÜ Amatör Tiyatrolar Şenliği 82" ve Ankara Yarıaçık Cezaevi Tiyatro Kolu, *Türk Dili,* C.XLV, S.367, s.53-54.

Karasu, B. (1 Haziran 1957). Sergiler, *Forum*, S.77, s. 22

Karpat, K. H. (2015). *Kısa Türkiye Tarihi 1800-2012*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Kartal, C. (21 Eylül 2016). Tarık'ın Bitleri ile Fareleri, *Sakarya*, https://www.sakaryagazetesi.com.tr/tarikin-bitleri-ile-fareleri (Erişim Tarihi: 03.03.2025)

Kaya, T. (2010). *Türkiye'de Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılandırma Çalışmaları Çerçevesinde Kamu Personel Reformu Projeleri.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Kaynar, H. (15 Eylül 2020). Yenişehir'in Kızı, Başkentin Yabancısı V. https://sanatkritik.com/yazilar/yenisehirin-kizi-baskentin-yabancisi-v/ (Erişim Tarihi: 12.12.2024).

Kazgan, G. (2002). *Tanzimattan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kemal, M. (13 Haziran 1994). "Politika ve Ötesi: Söyleşilerle Gelen", *Cumhuriyet*, s.6.

Kenan, E.,ErcümendKalmık Müzesi Açık,https://www.e-skop.com/skopbulten/ercumend-kalmik-muzesi-acik/5417 (Erişim tarihi: 26.10.2024).

Kılıç, Z. (2023). *İktidar ve Başkent:Değişim ve Süreklilik Çerçevesinde Ankara'da Şehircilik (1946-1969),* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Kıvanç, H. (4 Haziran 1956). Ankara'da Dördüncü Tiyatro, *Milliyet*, s.7i

Kocabaş, S. (2023). *Merkeziyet- Ademi Merkeziyet Ekseninde Ak Parti Dönemi Kamu Yönetimi Reformları,* Doktora Tezi, Bartın Üniversitesi, Bartın.

Koç, M. (Mayıs 1966). Geçen Ayın Sergileri, *Ankara Sanat,* S.2, s.25.

Koç, M. (Şubat 1967a). Geçen Ayın Sergileri, *Ankara Sanat,* S.11, s.26.

Koç, M. (Mayıs 1967b). Geçen Ayın Sergileri, *Ankara Sanat,* S.14, s.25.

Koçan, H. (8 Mayıs 1995). Sanatçılar Kurultayı: Demokratik yaşantımızda önemli bir aşama, *Milliyet,* s.16.

Kongar, E. (2006). Kültür Politikalarının Kalkınma Stratejisindeki Yeri, *Türkiye'de Kültür Politikaları*. İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı Kültür Girişimi.

Korkmaz, F. (2012). *İkinci Yeni Limanı: Pazar Postası*, Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları.

Köksal, A. (1999). Türkiye'de Çağdaş Sanat, *Cumhuriyet'in Renkleri, Biçimleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, s.168-177.

Köprülü, T. (1983). Baba-Oğul Sergisi'nde, *Sanat Çevresi,* S. 61, s. 11.

Körükçü, N. (10 Şubat 1956). Ankara'da Cemiyet Hayatı: İsmail Safi'nin Sergisi, *Hafta,* S.333, s.26.

Kösemen, İ.B. (2012). Türkiye'de Özel Sektörün Kültür ve Sanat Alanındaki Artan Görünürlüğü, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B. Dergisi,* C. 33, S.2, 145-172.

Kurtuluş, H. (Aralık 1971). Sanatseverler Ödülleri. *Ankara Sanat,* S. 68, s. 20.

Küçüktaşdemir, G.(2018). *Kentin İç Mekanları: Ankara Belleğinde Pasajlar (1950-1980),* Sanatta Yeterlilik Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Kültür Bakanlığı. (Temmuz 1979). *Ulusal Kültür,* S.5, s.164.

Levent, T. (6 Nisan 2017). Doğaçlamanın Gücü Şatonun Altında. https://www.direnSanat.com/2017/04/06/tamer-leventdogaclamanin-gucu-satonun-altinda/ (Erişim Tarihi: 21.02.2025)

Makal, M. (1990). Faust'un Dediği: anımsı, acımsı. İstanbul: Görkem Yayınları.

Memlük, Y. (2017). Benim Bildiğim Ankara, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, C.5, S.1, 139-152.

Merdim, E. (2016). Ankara'nın Kaybolan Heykelleri. https://www.arkitera.com/haber/ankaranin-kaybolan-heykelleri/ (Erişim tarihi: 16.01.2025).

Mestçi, E. (2010). "Hemen hemen hiç koleksiyoncu müşterim yok..." http://lebriz.com/pages/lsd.aspx?lang=TR&sectionID=3&articleID=756&bhcp=1(Erişim Tarihi: 12.01.2025).

Mete Aktaş, M. (Ekim 2011). Matmazel Nina. *Ted Ankara Kolejliler*, S.107, s.58.

Muratçay, Z. (21 Ekim 1977). Haftadan Seçmeler, *Milliyet*, s.6

Muratçay, Z. (18 Mart 1979a). Haftadan Seçmeler, *Milliyet*, s.6

Muratçay, Z. (6 Nisan 1979b). Haftadan Seçmeler, *Milliyet*, s.6

Muratçay, Z. (22 Nisan 1979c). Haftadan Seçmeler, *Milliyet*, s.6

Muratçay, Z. (6 Mayıs 1979ç). Haftadan Seçmeler, *Milliyet*, s.6

Necatigil, B. (2001). *Mektuplar*, İstanbul: Yapı ve Kredi Yayınları.

Notre Dame De Sion İstanbul La Galerie. (2010). *Jale Yasan Retrospektif Resim Sergisi Kataloğu*, 22 Şubat-13 Mart 2010, İstanbul:NotreDame De Sion İstanbul La Galerie.

Odabaş, A.M. (2021). *Türk Siyaset Hayatında Elit Değişimi ve Siyasal Kutuplaşma: Ak Parti Dönemi,* Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Onaran, O. (2000). Mahmut Tali Öngören, *Kültür ve İletişim,* C.3(1), S.5, s.13-15

Oral, Z. (12 Ocak 1973). Füruzan, *Milliyet*, s.3

Ortaylı, İ. (10 Temmuz 2005). 1960'larda Ankara ve Salim Şengil, *Milliyet*, https://www.milliyet.com.tr/pazar/1960larda-ankara-ve-salim-sengil-123347(Erişim Tarihi: 24.10.2024).

Ortaylı, İ. (19 Temmuz 2020). Türk Edebiyatından Adalet Ağaoğlu Geçti, *Hürriyet*. https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ilber-ortayli/turk-edebiyatindan-adalet-agaoglu-gecti-41567668 (Erişim Tarihi: 24.10.2024).

Ozansoy, M. F. (7 Mayıs 1966). *Lale Gecesi,* Ankara: Sanat Sevenler Derneği, s.1.

Ozansoy, M. F. (1967). Bizden Şiirler, *Sanat Sevenler Derneği Sunar,* Ankara: Güzel İstanbul Matbaası, s.4.

Öktemer, C. (2017). Funda Şenol Cantek: Ankara İyi Bir Çalışma Odası Gibidir. https://www.edebiyathaber.net/funda-senol-cantek-ankara-iyi-bir-calisma-odasi-gibidir/ (Erişim Tarihi: 23.11.2024)

Ölmez, Y. (2024). Salah Birsel İle İlginç Bir Tanışma, *Dünyanın Masalları 2,* e-kitap, s.112-113.

Önder, N. (Şubat 1980). Sanat Sevenler Derneği Kurucularından Necmiye Önder İle…, *Sesimiz*, S.127, s.15.

Öndin, N. (2003). *Cumhuriyetin Kültür Politikası ve Sanat 1923-1950,* İstanbul: İnsancıl Yayınları.

Öndül, H. (2021). *OHAL KHK'ları ve İnsan Hakları Mücadelesine Etkileri.* İstanbul: İnsan Hakları Derneği.

Önel Kurt, E. (2010). 1980 Sonrası Türk Resminde Geleneksel Bir Motif Olarak Dinsel Simgelerin Kullanımı, *Gelenekten Çağdaşa Modern Türk Sanatında Kültürel Bellek*. İstanbul: İstanbul Modern Sanat Müzesi. 18-23.

Önsal, B. (2006). *Ankara'da Sanat Galericiliğinin Oluşumu: 1950lerin Öncüsü Üç Sanat Galerisi Üzerine Bir Çalışma,*Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Özben, M. (1959). Ankara Güzel Sanatlar Cemiyeti Resim Sergisi, *Sanat Dünyası*, S.82, s.4.

Özbudun, E. (2024). *Türk Anayasa Hukuku.*Ankara:Yetkin Yayınları.

Özçelik, C. (2018). Ergekon Kumpası Resmen Çöktü! https://www.sozcu.com.tr/son-dakika-ergenekon-kumpasi-resmen-coktu-wp2769440 (Erişim Tarihi:25.10.2024).

Özçetin, Z. (2011). Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Binası İyileştirme Projesinin İşlevsel ve Estetik Açıdan İrdelenmesi.*e-Journal of New World Sciences Academy 2011*, Volume: 6, Number: 4,

Özdoğan, Türkyılmaz, H. (2019). *Küreselleşen Türkiye'nin Kültür ve Sanat Ortamında Bir Aktör: RenéBlock,* Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Özerk Sanat Konseyi. (2007). *Türkiye Sanat Kurumu Yasa Tasarısı Taslağı,* İstanbul: Analiz Basım Yayın.

Özkan Koç, E. (2021). *1940-1950 Arası Türkiye'de Kültür ve Sanat.* Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Özkan Koç, E. Ve Önal, R. Ç. (2021). 1940'lı Yıllarda İngiliz Kültür Heyeti'nin Ankara'da Açtığı Kültürel Propaganda Sergileri, *Ankara Araştırmaları Dergisi,* C.9, S.1, 109-151.

Özkıvanç, B. (Ağustos 1966). Yeni Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, *Ankara Sanat*, S.4, s.8.

Özler, N. (2001). *Geçmişten Günümüze Sanat Kurumu Ödülleri.* Ankara: Güzeliş Ofset, s.9-13.

Özsezgin, K. (Kasım 1976a).Ankaralı Ressamlar, *Milliyet Sanat,* S. 207, s.27.

Özsezgin, K. (2 Temmuz 1976b). Ankara, Mevsimin Son Sergileri, *Milliyet Sanat,* S. 191, s.27.

Özsezgin, K. (Nisan 1977a). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 225, s.27.

Özsezgin, K. (Mayıs 1977b). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 233, s.27.

Özsezgin, K. (Haziran 1977c). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 237, s.27.

Özsezgin, K. (Şubat 1978a). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 264, s.28.

Özsezgin, K. (Mart 1978b). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 269, s.30.

Özsezgin, K. (Mayıs 1978c). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 276, s.32.

Özsezgin, K. (Temmuz 1978ç). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 284, s.26.

Özsezgin, K. (Kasım 1978d). Haftanın Sanat Takvimi, *Milliyet Sanat,* S. 299, s.27.

Özsezgin, K. (11 Mart 2012). Sanat Kurumu, Başkentin Önemli Bir Kurumudur. https://www.aydinlik.com.tr/haber/kaya-ozsezgin-sanat-kurumu-baskentin-koklu-bir-kurumudur-tamami-148264 (Erişim Tarihi: 02.04.2025).

Öztürkler, C. C. (Ocak 1970). Plastik Unsurda Patlama. *Ankara Sanat,* S.45, s. 7.

Özüçetin, Y. (2002). Demokrasiye Geçiş, Demokrat Partinin Kuruluşu, 1946 Seçimleri. (Ed). Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca. *Türkler Ansiklopedisi,* C. 16: Cumhuriyet. Bölüm 80. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 1408-1426.

Özürküt, Y. (2019). [Arada Bir] "Öyküleriyle Türküler" ve "TRT yitikleri", https://yesilgazete.org/blog/2019/03/23/arada-bir-oykuleriyle-turkuler-ve-trt-yitikleri-yasar-ozurkut/ Erişim Tarihi: 21. 02.2025).

Paksoy, A. K. (2021). Bozkır Gemisi, *Hayatta Beni En Çok Anam Sevdi,* Ankara: Doruk Yayıncılık, s.151-153.

Pala, İ. (2012a). Günlük Müstehcen Sırlar. https://www.mimesis-dergi.org/2012/02/gunluk-mustehcen-sirlar/ (Erişim Tarihi: 29.10.2024).

Pala, İ. (2012b).Muhafazakâr Sanat Manifestosu. https://t24.com.tr/haber/iskender-paladan-muhafazakar-sanat-protestosu,201406 (Erişim Tarihi: 29.10.2024).

Pektaş, N. (2017). Sanatta Var Olmak: Jale N. Erzen ile Söyleşi. *Bellek / Emek: Söyleşiler*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Pera Müzesi. (2011). İhsan Cemal Karaburçak Sergi Kataloğu, İstanbul: Pera Müzesi Yayını.

Piroğlu, Ü. (2018). "Ben Buralarda Değil, Ancak Altındağ'ın Kahvelerinde Konuşur, Oralarda Şiir Okurum", *Sincan İstasyonu,* S.96, s.22-23.

Piroğlu, Ü. (2020). Bir Zamanlar Sanat Kurumu IV, *Sanatın Dergisi*,S.16, s.116-117.

Piroğlu, Ü. (2021). Bir Sanat Kurumu Vardı, *İzler ve İzlenimler*, Ankara: Hattuşaş Yayıncılık.

Rastgeldi, G. G. (2019). *Türkiye'de Çağdaş Sanat Piyasasının Gelişimi: 2001 Krizi ve İktisat Bankası Koleksiyonunun Satışı.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Refik, C. (25 Nisan 1950). Dünya Gençlik Birliği Üçüncü Konsey Toplantısı, *Akşam,* s.4

Sağdıç, E. (2024). *Siyasi Gelişme ve Laiklik Anlayışındaki Değişim: Ak Parti Dönemi.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Sağdıç, O. (10 Mayıs 1975). Ankara'nın Sanatseverler Kulübü, *Hayat,* No:31, s.26-27.

Sanat Kurumu Derneği.(1981). *Sanat Kurumu Tüzüğü,* Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Sanat Kurumu Derneği. (27 Haziran 1982). *31.Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (1983). *32.Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (24 Haziran 1984). *33.Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Nisan1984a). *Nisan 1984 Programı,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (30 Haziran 1985). *34.Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Mayıs 1985a). *Mayıs 1985 Programı,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Haziran 1985b). *Haziran 1985 Programı,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (29 Haziran 1986). *35.Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (5 Temmuz 1987). *36.Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (3 Temmuz 1988). *37.Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (13 Mayıs 1990). *38.Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (1991a). Panel Notu (Kurum İçi Evrak). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Kasım 1991b). *OlağanüstüGenel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Kasım 1991c). *Kasım 1991 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Aralık 1991ç). *Aralık 1991 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Ocak 1992a). *Ocak 1992 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Şubat 1992b). *Şubat 1992 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Mart 1992c). *Mart 1992 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Kasım 1992ç). *Kasım 1992 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Aralık 1992d). *Aralık 1992 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Şubat 1993a). *Şubat 1993 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Mart 1993b). *Mart 1993 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Nisan 1993c). *Nisan 1993 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Mayıs 1993ç). *Mayıs 1993 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (5 Kasım 1994a). *Olağan.Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Mart 1994b). *Mart 1994 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (1995a). Esin Afşar ve Müjdat Gezen Ankara'da (Basın Bülteni). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (1999a).Basın Bülteni. Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (1996a). Ekim-Kasım 1996 (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (1996b). İllüzyon Sanatı Gösteri ve Söyleşisi (Etkinlik Davetiyesi). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (1997a). *05.11.1994-10.05.1997 Olağan Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (1997b). Ankara Sanat Şenliği (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Kasım 1998a). *Kasım 1998 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Aralık 1998b). *Aralık 1998 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Kasım 1999a). *Kasım 1999 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Aralık 1999b). *Aralık 1999 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Ekim 1999c). *Ekim 1999 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (Ocak 2000a). *Ocak 2000 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2001a). *Geçmişten Günümüze Sanat Kurumu Ödülleri.* Ankara: Sanat Kurumu Derneği.

Sanat Kurumu Derneği. (Aralık 2001b). *Aralık 2001 Bülteni,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2004a). *Dizelerle Ezgilerin Buluşması* (Etkinlik Broşürü).Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2005a). *9 Kadın Ressam'dan 90 Tablo* (Etkinlik Broşürü).Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2005b). *Pirinç Han Günleri Söyleşi* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2005c). *Sanat Kurumu ve Türk Kültür ve Eğitim Norm Geliştirme Vakfı'ndan "Atatürk ve Cumhuriyet" Konulu Panel* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2005ç). *Aralık 2005 "Sobabaşı Söyleşileri* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2005d). *Aralık 2005-Ocak 2006 Programı* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2006a). *Sanat Kurumu'nun Düzenlediği Sobabaşı Konserleri Yeni Yılda da Sürdürülüyor*(Etkinlik Broşürü).Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2006b). *Sanat Kurumu SobabaşıSöyleşileri Devam Ediyor* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2006c). *Sanat Kurumu SobabaşıSohbetleri Devam Ediyor* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2006ç). *Sanat Kurumu'ndan Mangal Partisine Davet* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2006d). *Sanat Kurumu'nun Yeni Resim Galerisi Ümit Şekerci'nin Sergisiyle Açılıyor* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2006e).*Sanat Kurumu-Eski Dostlar Grubu ve Gökkuşağı Sanat Evi Grubu İşbirliği İle Düzenlediğimiz Resim, Müzik ve Şiir Şöleni*(Etkinlik Davetiyesi). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2006f). *"Sobabaşı Söyleşileri" Nisan 2006*(Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2006g). *Kasım 2006 Cumhuriyet ve Atatürk Etkinlik Programı* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2006ğ). *"Sobabaşı Söyleşileri" Aralık 2006 Etkinlik Programı* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2007a). "*Sobabaşı Söyleşileri" Ocak 2007 Etkinlik Programı* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2007b). "*Sobabaşı Söyleşileri" Şubat 2007 Etkinlik Programı* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2007c). "*Sobabaşı Söyleşileri" Mart 2007 Etkinlik Programı*(Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2007ç). "*Sobabaşı Söyleşileri" Nisan 2007 Etkinlik Programı* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2007d). "*Sobabaşı Söyleşileri" Aralık 2007* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2008a). "*Sobabaşı Söyleşileri" Ocak 2008* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2008b). "*Sobabaşı Söyleşileri" Şubat 2008 Programı* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2008c). "*Sobabaşı Söyleşileri" Nisan 2008 Programı* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2009a). *Sanat Kurumu'ndan Karma Resim Sergisi*(Basına Davet). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2010a). *Sanat Kurumu'ndan Bahar Etkinlikleri Flamenko Gecesi* (Etkinlik Broşürü). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (*2011a). Silifke Afrodisyasında (TİSAN) kitabı tanıtımı* (Etkinlik ile ilgili yazışma). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2011b). *48. Dönem* (*2009-2011) Olağan Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2013a). *49. Dönem* (*2011-2013) Olağan Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2018a). Sanat Kurumu Derneği Salı Söyleşileri, Asya'dan Anadolu'ya İyelik, Türk Geleneğinde Koruyucu Ürünler, (Etkinlik Davetiyesi). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2018b). Sanat Kurumu Derneği Salı Söyleşileri, Theodore Gericault'un "Medusa'nın Salı" eseri üzerinden bir sanat yapıtının çözümlemesi, (Etkinlik Davetiyesi). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2018c). Sanat Kurumu Derneği Söyleşileri, Planlı Başkentten Azmanlaşan Kente: Ankara, (Etkinlik Davetiyesi). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2018c). Sanat Kurumu Derneği Söyleşileri, Planlı Başkentten Azmanlaşan Kente: Ankara, (Etkinlik Davetiyesi). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Kurumu Derneği. (2021). *2019-2021 Yılları Arası Olağan Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Sevenler Derneği. (1958a).*Şairler ve Şiirler,* (Etkinlik Davetiyesi). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Sevenler Derneği. (Nisan 1959a). *1959 Nisan Faaliyetleri,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Sevenler Derneği. (1964a). *Cumhuriyetten Sonraki Türk Tiyatrosu* (Etkinlik Davetiyesi). Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Sevenler Derneği. (7 Mayıs 1966a). *Lale Gecesi* (Etkinlik Kitapçığı). Ankara: Sanat Sevenler Derneği.

Sanat Sevenler Derneği. (1966b). *1965-1966 Sanat Çalışmaları.* Ankara: Sanat Sevenler Derneği.

Sanat Sevenler Derneği. (1967). *Bizden Nesirler*, Ankara: Sanat Sevenler Derneği.

Sanat Sevenler Derneği. (1968). *Bizden Nesirler*, Ankara: Sanat Sevenler Derneği.

Sanat Sevenler Derneği. (Mart 1969a). *Mart 1969 Çalışma Raporu,* Ankara: Sanat Sevenler Derneği.

Sanat Sevenler Derneği. (Nisan 1969b). *Nisan 1969 Çalışma Raporu*, Ankara: Sanat Sevenler Derneği.

Sanat Sevenler Derneği. (1970a). *1969-1970 Çalışma Dönemi Programı,* Ankara: Sanat Sevenler Derneği.

Sanat Sevenler Derneği. (1972a). *Hamza İnanç V. Resim Sergisi. (Etkinlik Davetiyesi),*Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Sevenler Derneği. (1973a). *1972-1973 Dönemlerini Kapsayan 22nci Dönem Faaliyet Raporu*, Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Sevenler Derneği. (1976a). *25nici Dönem Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu Raporları*, Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Sevenler Derneği. (Kasım 1976b). *Yeni Döneme Girerken*, Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Sevenler Derneği. (1977). *26. Dönem Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu Raporları,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Sevenler Derneği. (1978). *Genel Kurulu Raporu (28.5.1978-4.6.1978),* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Sevenler Derneği. (Haziran 1979). 28. *Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Sevenler Derneği. (1980a). *29.Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Sevenler Derneği. (1980b). *2*2=4 adlı üçüncü dia gösterimi. (Etkinlik Davetiyesi),*Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Sanat Sevenler Derneği. (1981). *30.Genel Kurul Raporu,* Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Saner, M. (2023). Sahne Arkasından Başrole: Ankara'nın Eski EndüstriAlanı ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası YeniKonser Salonu, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, C.11, S.2, 251-278.

Sav, E. (Ekim 1955). Modern Tiyatroda Yepyeni Bir Görüş ve Türk Sahneleri, *Hisar*, S.63, s.8

Sav, A. (Mayıs 1956). İki Yeni Oyun, Bir Yeni Tiyatro Anlayışı, *Hisar*, S.68, s.10-11

Sav. A.(t.,y.). Sanat Kurumu Derneği, (yayınlanmamış notlar), Sanat Kurumu Arşivi.

Say, H. (2001). *Geçmişten Günümüze Sanat Kurumu Ödülleri.* Ankara: Güzeliş Ofset, s.5-8.

Sayın, A. (2023). Hakan Fidan ve Mehmet Şimşek kabinede: Erdoğan'ın siyasetçi ve bürokrat ağırlıklı hükümetini şifreleri. https://www.bbc.com/turkce/articles/ckdklgnnlwjo (Erişim Tarihi: 27.10.2024).

Sayıştay (Mayıs 2012). *Umumi Murakabe Döneminden Sayıştay'a, Yüksek Denetleme Kurulu (1938-2010),* Ankara: T.C. Sayıştay Başkanlığı Yayın İşleri Matbaasıhttps://www.sayistay.gov.tr/files/872_yuksek_denetleme_kurulu_tarihcesi.pdf

Seren, R. (2017). *Tarihi Endüstri Yapılarının Sanat Mekanlarına Dönüşümü ve Mekansal Müdahaleler: Ankara Cer Modern Örneği,* Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Ankara.

Sevgi Zengin, H. (2004). *Siyasi İktidar ve 'Toplumsal Hoşnutsuzluk': 2000'li Yıllarda Türkiye'de 'Sosyal Patlama' Söylemi.* Yüksek Lisans Tezi,Ankara Üniversitesi, Ankara.

Seviğ, V. (2021). Üniversiteliler ve Müzik. https://www.sanattanyansimalar.com/yazarlar/vecdi-sevig/universiteliler-ve-muzik/2666/ (Erişim Tarihi: 25.11.2024).

Seyhan, S. (2021). *Ankara'da Sanat Koleksiyonculuğu*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Sezer, S. (2012). Küllerinden Doğan Ankara Sanat Tiyatrosu. https://www.evrensel.net/yazi/43114/kullerinden-dogan-ankara-sanat-tiyatrosu (Erişim Tarihi: 10.01.2025)

Sezgin, Ü. (1987). *Aydınlanmamış Cinayetler,* İstanbul: İletişim Yayınları.

Soydaş, E. (2019). *Adil Doğançay'ın Doğançay Müzesinde İlk Sergilenen Eserleri,*Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.

Soysal, İ. (11 Mayıs 1963). Akisciler Sizin İçin Gördüler, Duydular, Seçtiler, *Akis*, S.463, s.23-24

Sökmensüer, Y. (14 Nisan 2009). Sanata Kundak, *Hürriyet Ankara,* s.13

Sönmez, S. (2019). Bir Zamanlar Posta Caddesi, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, C.7, S.1, 257-281

Sönmez, S. (2022). Posta Caddesi'nin Dört Meyhanesi. https://www.sanattanyansimalar.com/yazarlar/savas-sonmez/posta-caddesinin-dort-meyhanesi/2732/ (Erişim Tarihi: 01.01.2025)

Suver, A. (Ağustos 1988). Munis Faik Ozansoy, *Türk Edebiyatı,* S.178, s.35.

Sülün, E. N. (2018) ,*Türkiye'de Çağdaş Sanat Koleksiyonculuğu,* Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Şahin, E. ve Tunç, B (2015). Demokrat Parti'nin Kuruluş Süreci ve DP – CHP Siyasî Mücadelesi (1945-1947). *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, C.1, S.2, 31-69.

Şahin, G. (2022). *Cumhuriyet Kent Kimliğine Ankara'dan Bakmak:Erken Cumhuriyet Dönemi Mekanlarının Değişim Algısı*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Şahin, S. Z., Çekiç, A., Gözcü, A.C.(2014). Ankara'da Bir Yerel Yönetim Monografisi Yöntemi Denemesi: Çankaya Belediyesi Örneği, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, C.2, S.2, 159-183.

Şendoğan, Ö. E. (2023). *Ankara'da 1970-2000 Yılları Arasında Rock Müzik İcra Mekanları,*YüksekLisansTezi,BaşkentÜniversitesi, Ankara.

Şener, S. (1993). *Oyundan Düşünceye,* İstanbul: Gündoğan Yayınları.

Şenyapılı, Ö. (1998). *Benim Sanatçılarım 2.,* Ankara: Sanat Yapım Yayıncılık.

Şimşek, B. ve Tatlıcı, E. (26 Haziran 2020). Hüsamettin Cindoruk: AKP Demokrat Parti'nin mirasçısı değil, karşıtıdır,*BBC News Türkçe,* https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-53186304 (Erişim Tarihi: 11.11.2024)

Şumnu, U. (2019). Ankara'nın Kentsel Yaşamına İz Bırakmış Bir Mekân: Vakko Kızılay Mağazası, *Ankara Araştırmaları Dergisi,* C.7, S.1, 175-195.

Tan, A. C. (Ekim 1967a). Geçen Ayın Sanat Hareketleri, *Ankara Sanat,* S. 19, s.26.

Tan, A. C. (Kasım 1967b). Geçen Ayın Sanat Hareketleri, *Ankara Sanat,* S. 20, s.25.

Tan, A. C. (Ocak 1968a). Geçen Ayın Sanat Hareketleri, *Ankara Sanat,* S. 21, s.25.

Tan, A. C. (Şubat 1968b). Geçen Ayın Sanat Hareketleri, *Ankara Sanat,* S. 22, s.25.

Tan, A. C. (Mart 1968b). Geçen Ayın Sanat Hareketleri, *Ankara Sanat,* S. 24, s.24.

Tan, A. C. (Haziran 1974). Yurt ve Dünyadan Haberler. *Ankara Sanat,* S. 98, s.22.

Tan, A. C. (Ocak 1977). Yurt ve Dünyadan Haberler. *Ankara Sanat,* S. 129, s.28.

Tanör, B., BoratavK.ve Akşin S. (2005). *Türkiye Tarihi 5 Bugünkü Türkiye 1980-2003*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Tansuğ, S. (Nisan 1960a). Sergiler – Kültür Haberleri, *Dost,* S. 31, s., 61 62.

Tansuğ, S. (Mayıs 1960b). Sanat Çevresi, *Dost,* S. 32, s. 62-65.

Tansuğ, S. (Aralık 1963). Ressam Fahir Aksoy, *Dost,* S.33, s.28.

Tansuğ, S. (2008). *Çağdaş Türk Sanatı.* İstanbul: Remzi Kitapevi.

Taşçı, M.(2021). *Kültür-Sanat Politikalarının Plastik Sanatlar Bağlamında Sanat Ortamında Etkileri.* Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

TBMM. (2010). *TBMM Albümü 1920-2010, 2.Cilt 1950-1980.* Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları.

TBMM. (Kasım 2012). *Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimleriyle İlgili Sorunların Tespiti ve Ülkemizin Gelişimine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu.* Türkiye Büyük Millet Meclisi 24. Dönem Sıra Sayısı 427, Ankara.

Tekerek, H. (2007). Köy Seyirlik Oyunları, Seyirlik Uygulamaları ile 51 yıllık Bir Amatör Topluluk: Ankara Deneme Sahnesi ve Uygulamalarından İki Örnek : Bozkır Dirliği ve Gerçek Kavga, *Tiyatro Araştırmaları Dergisi,* S.24, s.67-124.

Tekgündüz, Ş. (11 Şubat 2010). Sinema-Tiyatro ve Yarım Yüzyıl… https://mah-zen.blogspot.com/2010/02/sinema-tiyatro-ve-yarm-yuzyl.html (Erişim Tarihi: 13.12.2024).

Tekgündüz, Ş. (t.y.). [Yaşadım Diyebilmek] Konya'da salyangoz satmak… https://yesilgazete.org/yasadim-diyebilmek-konyada-salyangoz-satmak-sahin-tekgunduz/(Erişim Tarihi: 10.02.2025).

Temizgüney, F. (2019). Demokrat Parti Dönemi 23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı Kutlamaları, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* S.23, s. 145-172.

TİHV, Türkiye İnsan Hakları Vakfı. (2014). *Türkiye İnsan Hakları Raporu 2013.* Ankara: Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yayınları. http://1807.tihv.org.tr/wp-content/uploads/2014/04/rapor.pdf (Erişim Tarihi: 26.10.2024)

TODAİE. (1963). *Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi Yönetim Kurulu Raporu (MEHTAP),* Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

TODAİE. (1972). *İdarenin Yeniden Düzenlenmesi-İlkeler ve Öneriler Raporu* ,Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

Tonga, N. (2016). *Cumhuriyet Döneminde Bir Edebi Muhit Olarak Ankara (1923-1980),* Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Tonga, N. (2018). Adalet Ağaoğlu Yaşadığı Ankara'yı ve Edebiyat Çevresini Anlatıyor, *Kitaplık,* S.196, s.52-61.

Toomajnia, J. ve Kuban Tokgöz, Z. (2022). İki Sanat Derneği: Türkiye'de "Helikon Derneği" ve İran'da "KhorusJangı Derneği" Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.32, S.3, 1257- 1266.

Toruk, İ. (2005).*Türkiye'de 1990- 2000 Yılları Arasında Sosyo- Ekonomik Ortamın ve KültürelHayatın Reklamlar Üzerinden Temsili*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi,Konya.

Tuğcugil, A.(Nisan 1975). Hisar Yirmi Beş Yaşında, *Töre,* S. 47, s.2-4.

Tunç B. ve Akarçay E. (2022). 12 Mart Muhtırası Sonrası 1961 Anayasası'nda Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir Değerlendirme. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, C.11, S.3, 1543-1571.

Tunçay, M. (3 Şubat 2017). Pipolu Adam, *Gözlem*, www.gozlemgazetesi.com/HaberDetay/170788/pipolu-adam.htm (Erişim Tarihi: 16.01.2025).

Tural, A. (2016). Türk Eğitim Tarihinde Alternatif Bir Model: Köy Enstitüleri.*Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* C. 4, S. 2, 17-21.

Turalı, S. (Temmuz 1967). Uluer'in Sergisi ve Hitit Defilesi, *Ankara Sanat,* S. 15, s.21-22.

Turgut, N. S. (Mayıs 1968a). Geçen Ayın Sanat Hareketleri, *Ankara Sanat,* S. 26, s.24.

Turgut, N. S. (Haziran 1968b). Geçen Ayın Sanat Hareketleri, *Ankara Sanat,* S. 27, s.24.

Turgut, N. S. (Aralık 1968c). Geçen Ayın Sanat Hareketleri, *Ankara Sanat,* S. 33, s.29.

Turgut, N. S. (Mayıs 1969a). Geçen Ayın Sanat Hareketleri, *Ankara Sanat,* S. 38, s.28.

Turgut, N. S. (Haziran 1969b). Geçen Ayın Sanat Hareketleri, *Ankara Sanat,* S. 39, s.28.

Turgut, N. S. (Mart 1970a). Geçen Ayın Sanat Hareketleri, *Ankara Sanat,* S. 48, s.28.

Turgut, N. S. (Haziran 1970b). Geçen Ayın Sanat Hareketleri, *Ankara Sanat,* S. 50, s.28.

Turgut, N. S. (Mayıs 1972). Geçen Ayın Diğer Önemli Sergileri, *Ankara Sanat,* S. 73, s.21.

Türkiye Barolar Birliği (Ocak 1972). 7-8 Ocak 1972 Tarihli V. Genel Kurul İçin Hazırlanan Yönetim Kurulu Çalışma Raporu ve Başkanlık Raporu, Ankara: Türkiye Barolar Birliği.

Türkoğlu, Ö. (1996). Halkevlerinin Kuruluş Amaçları, Örgütsel Yapısı ve Bazı Uygulamaları. *Kebikeç,* 3, 97-106.

Uçar, A. (2007). *1950'ler Türkiye'sinde Edebiyat Dergiciliği: Poetikalar ve Politikalar*. Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Ankara.

Ucarı, Ç, E. (2022). *Ankara Kent Merkezlerinde 1950 Sonrası Büro/İşhanı Yapıları:Kentsel ve Mimari Okumalar*, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara.

Ulusoy, D.(1991). *Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Devlet Sanat İlişkisi: Batılı Sanatların Benimsetilmesi,* Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara.

um:ag│Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı (9 Şubat 1997). Sanat Kurumu Derneğine Teşekkür Yazısı, Sanat Kurumu Derneği Arşivi, Ankara

Ursavaş, E. (2023). *Ankara'daki Kent Meydanlarının Kent Estetiği ve Fonksiyon Açısından İrdelenmesi,*YüksekLisansTezi,Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Uştuk, H. (13 Temmuz 2021). Edebiyatın "zaman ustası": Adalet Ağaoğlu, https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/edebiyatin-zaman-ustasi-adalet-agaoglu/2302978 (Erişim Tarihi: 09.12.2024)

Uyar, H. Sami. (2008). *Özal Döneminde Sosyal Politika (1983-1989),* Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.

Uyar, S. (2023). Turgut Uyar'ın Çocuklarıyız. Aydın Akkoç, D. (Haz.). *"Benim Kızım Pek Yemek Yemez de..."* (s.23-84). İstanbul: İletişim Yayınları.

Uyar, T. (2003). *Gündökümü II – Bir Uyumsuzun Notları,* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Uysal, A. S. (2023). *1980 Sonrası Ankara'da Özel Galeri Mekânlarının Toplumsal Temsiliyeti Ve Mekânsal İzleri,* Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara.

Uysal, A. ve Bilge Özdamar, B. (2025). 1980 ve Sonrası Ankara'daki Özel Sanat Galerileri: Toplumsal Temsiliyeti ve Mekânsal Dönüşümü, *Kent Akademisi*, C. 18, S.1, s. 498-519.

Uysal, N. (2006). *Zaman Kaybolmaz "İlber Ortaylı Kitabı",* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Uzgel, İ. (2013). AKP: Neoliberal Dönüşümün Yeni Aktörü. Uzgel, İ. ve Duru, B. (ed.).*(2002-2009) AKP Kitabı, Bir Dönüşümün Bilançosu.* Ankara: Phoenix Yayınları. s. 11-40

Üney, E. (2012). Sabancı Müzesi'nde Açılan KoBrA Sergisi ve 'İlk Kez' Ayıbı!https://www.e-skop.com/skopbulten/sabanci-muzesinde-acilan-kobra-sergisi-ve-ilk-kez-ayibi/807(Erişim Tarihi: 16.01.2025)

Ünlü, C. (28 Nisan 1967). Özlemleri Gerçek Hale Getiren Bir Dernek, *Ulus*, s.7.

Ünver, Y.E. (2024). *Yeni Dini Hareketler Bağlamında FETÖ Yapılanması.* Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman.

Üren, E. (Nisan 1973). Enstantaneler. Ankara Sanat, S.84,s. 6-7.

Üren, E. (Ağustos 1976a). Enstantaneler, *Ankara Sanat*, S.124, s.16.

Üren, E. (Eylül 1976b). Enstantaneler, *Ankara Sanat,* S.125, s.6.

Üren, E. (Nisan 1977). Enstantaneler, *Ankara Sanat,* S.132, s.6.

Üstünipek, M. (1999). Cumhuriyet'in İlk 50 Yılında Sanat Piyasası, *Cumhuriyet'in Renkleri, Biçimleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, s.188-201.

Wu, C. T. (2005). *Kültürün Özelleştirilmesi: 1980'ler Sonrasında Şirketlerin Sanata Müdahalesi*. E. Soğancılar (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Yalçın, D. (2014). *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi,* Ankara: AKDTYK Atatürk Araştırma Merkezi.

Yalman, G. (2014). AKP Döneminde Söylem ve Siyaset: Neyin Krizi?. Coşar, S. ve Yücesan Özdemir, G. (ed.).*İktidarın Şiddeti, AKP'li Yıllar, Neoliberalizm ve İslamcı Politikalar.* İstanbul: Metis Yayınları. s. 23-47

Yasa Yaman, Z. (2011). *Suretin Sireti*. İstanbul: Pera Müzesi Yayınları.

Yasa Yaman, Z. (2012). (Ed.). *Ankara Resim ve Heykel Müzesi.* Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Yavuz, S. (7 Ocak 2019). Saryal: Çizgi iyidir, çizgiyi izlemek lazım, https://www.24saatgazetesi.com/saryal-cizgi-iyidir-cizgiyi-izlemek-lazim (Erişim Tarihi: 26.01.2025).

Yelmez, Y. (2023). Zihni Tümer: 'CerModern, Ankara'ya Vitrin Olmayı Arzulayan Bir Mekanhttps://www.kitaptansanattan.com/zihni-tumer-cermodern-ankaraya-vitrin-olmayi-arzulayan-bir-mekan/ (Erişim Tarihi: 16.01.2025)

Yertutan, M. (1988). *Türkiye'de 1980 Sonrası Bakanlıklarda Yapılan Reorganizasyon,* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Yeşilmeşe, K. (2023). *Avrupa Birliği Üyelik Sürecinin Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkileri: Gümrük Birliği ve Küreselleşme Dönemi.* Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

Yılancıoğlu, E.(2023). *Cumhuriyet Döneminin İlk Yıllarında Kültür İnşası Sürecinde Sinemanın Kullanımı.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

Yıldız, A. (2018). Yüksek Lisans Tezi, *Hisar Dergisi Şairlerinin Şiirlerinde Halk Bilimi Unsurları.* Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.

Yılmaz, H. (2014). *Demokrat Parti Zamanında Sanat Anlayışı.* Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Yılmaz, A.N.(2014). *1980'li Yıllarda Türkiye'de Sanat ve Siyaset İlişkisi,* Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yılmaz Yıldırım, D. Ve Topaloğlu, S. (2022). Tarihi Süreç İçinde Ankara Kentinin Değişen Rolleri: Ulus Meydanı ve Kızılay Meydanı, *Yalvaç Akademi Dergisi*, C.7, S.1, 100-110.

Yücel, H.,A. (17 Kasım 1957). Köşemden- Yümnü Ölmedi, *Cumhuriyet,* s.2

Yüksel, A. (13 Aralık 2016). Tiyatroda gerçek sonrası, *Cumhuriyet*, s.15.

Yüksel, A. (11 Mart 2025). Sanat Kurumu 78. Yaşını Sürüyor, *Cumhuriyet*, s.13.

Zürcher, E. J.(2013). *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

İnternet Kaynakları

https://www.ab.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerinin-tarihcesi_111.html (Erişim Tarihi:27.10.2024).

https://akmistanbul.gov.tr/tr/tarihce (Erişim Tarihi:13.12.2024).

https://www.akparti.org.tr/kadinkollari/haberler/sunu-hic-unutmamalari-lazim-ki-2013te-fetonun-uzantisi-olan-askerler-polisler-gezi-parkini-karistiriyorlardi-02022021-222828/(Erişim Tarihi:01.11.2024)

https://www.andante.com.tr/tr/4172/Sanat-Yonetiminde-Yeni-Arayislar-Sanat-Konseyi-Modeli(Erişim Tarihi: 29.10.2024).

https://ankara.tfo.k12.tr/tarihcemiz/ (Erişim Tarihi: 15.03.2025).

https://www.ankarafestival.com (Erişim Tarihi: 12.02.2025)

https://artfairankara.com/about (Erişim Tarihi:26.01.2025)

https://bianet.org/haber/akil-insanlar-listesi-belli-oldu-145560 (Erişim Tarihi: 27.10.2024).

https://www.cagsav.org/tarihce-29, Erişim Tarihi: 25.01.2025).

https://www.cermodern.org/index.html (Erişim Tarihi: 28.01.2025).

https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/compendium (Erişim Tarihi: 29.10.2024).

https://contemporaryistanbul.com/ (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

https://csoadaankara.ktb.gov.tr/tr/ (Erişim Tarihi:13.12.2024).

https://www.devtiyatro.gov.tr/DevletTiyatro/tr/IcerikDetay/2769?a=121-sozlesmeli-personel-alimi-sonuclari-hakkinda-duyuru-14.11.2023(Erişim Tarihi: 29.10.2024).

http://www.ergir.com/Piknik.htm (Erişim Tarihi: 02.04.2025)

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_en (Erişim tarihi: 12.09.2024)

http://www.evrensel.net/haber/76845/sanat-kurumlarinda-guvence-kaldiriliyor (Erişim Tarihi: 29.10.2024).

https://filmfestankara.org.tr/tarihce (Erişim Tarihi: 01.05.2025)

https://fotograf.net/Fotograf/tutanak/pages/Sergiler (Erişim Tarihi: 02.11.2024)

http://www.gazetevatan.com/-kim-o-iki-ayyas---541886-siyaset/ (Erişim Tarihi: 26.10.2024).

https://guzelsanatlar.ktb.gov.tr/TR-350157/4b-sozlesmeli-sanatci-alimi-hakkinda-duyuru.html (Erişim Tarihi:29.10.2024).

https://www.haberturk.com/son-dakika-cozum-sureci-yasasinin-lagvedildigi-ortaya-cikti-2074126 (Erişim Tarihi: 27.10.2024).

http://www.hurriyet.com.tr/kultursanat/7414085.asp (Erişim Tarihi: 29.10.2024).

https://www.ilan.gov.tr/manset/2076/kultur-ve-turizm-bakanligi-124-sozlesmeli-sanatci-alacak (Erişim Tarihi: 29.10.2024).

https://www.ilan.gov.tr/ilan/1601155/kamu-akademik-personel-kamu-personel-alim-ve-sinavlari-devlet-opera-ve-balesi-genel-mudurlugu-sozlesmeli-personel-alim-ilani (Erişim Tarihi: 29.10.2024).

http://www.internethaber.com/ak-partide-kim-hangi-tarafta-96440h.htm?interstitial=true (Erişim Tarihi:26.10.2024).

https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ankara/gezilecekyer/ankara-devlet-guzel-sanatlar-galerisi- (Erişim Tarihi: 05.01.2025).

https://kultursanat.cankaya.bel.tr/iletisim (Erişim Tarihi: 25.01.2025).

https://kultursurasi.ktb.gov.tr/Eklenti/50571,raporsurasonucpdf.pdf(Erişim Tarihi:13.12.2024).

https://kulturyolufestivali.com/ (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi (Erişim Tarihi: 28.10.2024).

https://www.mustafaayaz.com/tr (Erişim Tarihi: 15.03.2025)

http://www.muzeevliyagil.com/tr (Erişim Tarihi: 15.03.2025)

https://www.netdata.com/netsite/8f03114e/hukumet-donemleri?p=2(Erişim Tarihi: 12.10.2024)

https://www.ntv.com.tr/turkiye/devlet-eliyle-tiyatro-olmaz-ozellestirecegiz (Erişim Tarihi: 29.10.2024).

https://www.operabale.gov.tr/Lists/Duyuru/Attachments/297/20211129-4-5.pdf (Erişim Tarihi: 29.10.2024).

https://saltonline.org/tr/1687/saltin-arastirma-ve-programlari-ankaraya-yayiliyor, (Erişim Tarihi: 15.03.2025).

(https://saltonline.org/tr/tag/68, Erişim Tarihi: 15.03.2025).

https://tusgad.org/tuzuk.html (Erişim Tarihi: 15.01.2025).

https://x.com/ASTkurumsal/status/1335552164119384065?s=19 (Erişim Tarihi: 10.01.2025)

https://tr.wikipedia.org/wiki (Erişim Tarihi: 05.03.2025)

https://www.youtube.com/watch?v=H_sECt18W60 (Erişim:10.01.2025).

https://www.ziraatbank.com.tr/tr/bankamiz/kultur-sanat/galeriler(Erişim Tarihi:25.01.2025).

EK-1 SANAT KURUMU DERNEĞİ 1965, 1981, 2019 YILI TÜZÜKLERİ

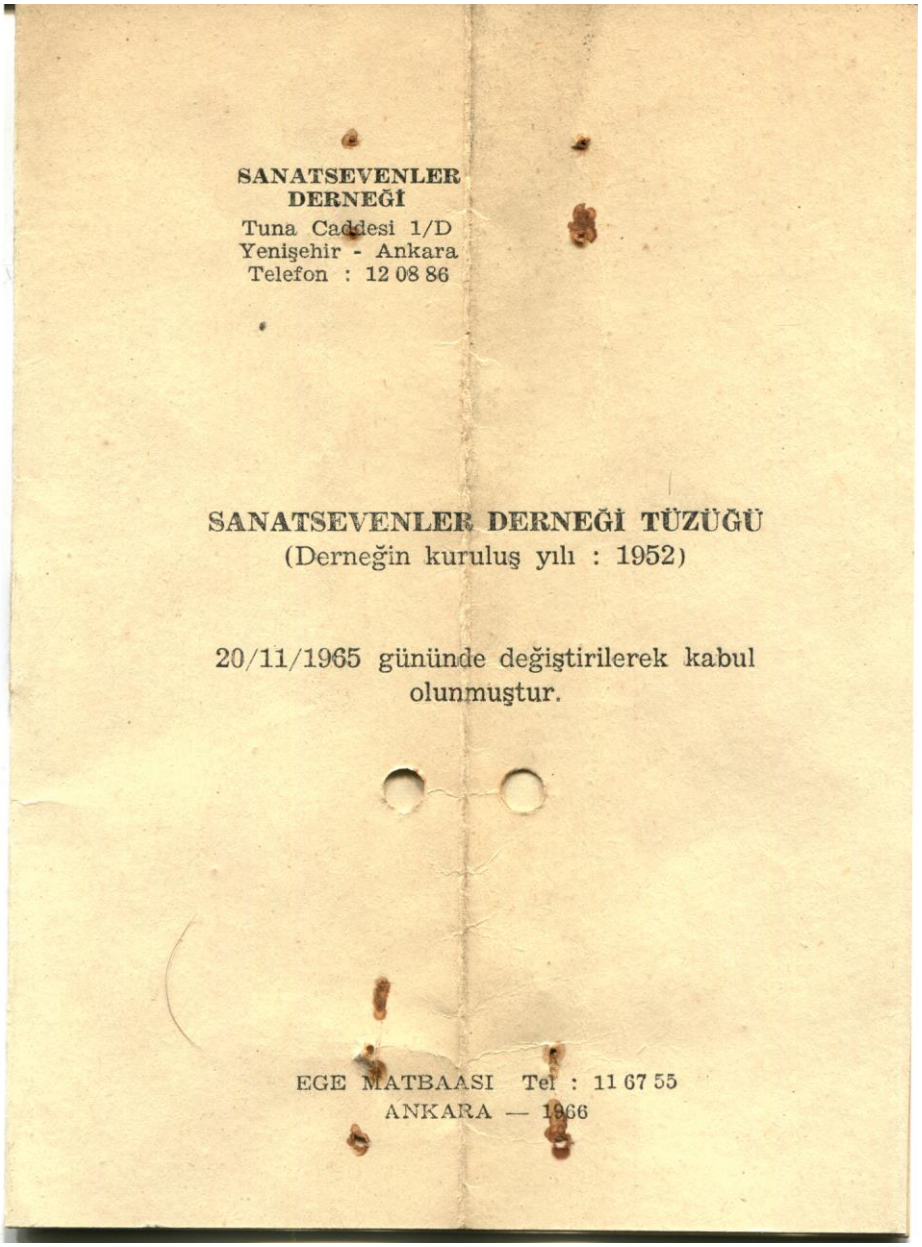

SANATSEVENLER
DERNEĞİ
Tuna Caddesi 1/D
Yenişehir - Ankara
Telefon : 12 08 86

SANATSEVENLER DERNEĞİ TÜZÜĞÜ
(Derneğin kuruluş yılı : 1952)

20/11/1965 gününde değiştirilerek kabul olunmuştur.

EGE MATBAASI Tel : 11 67 55
ANKARA — 1966

SANATSEVENLER DERNEĞİ TÜZÜĞÜ

(Derneğin kuruluş yılı : 1952)

DERNEĞİN ADI VE YÖNETİM YERİ :

MADDE 1) Bu tüzüğün ikinci maddesinde yazılı amaçları gerçekleştirmek üzere «Sanatsevenler Derneği» adında bir dernek kurulmuştur.

Derneğin yönetim yeri Ankara'dadır. Şubesi yoktur.

DERNEĞİN AMAÇLARI VE KONUSU :

MADDE 2) Derneğin amacı, güzel sanatların toplum içinde yayılmasını ve gelişmesini sağlamağa çalışmaktadır.

Derneğin çalışma alanı ve konuları şunlardır :

a) Güzel sanatların yurt ve ulus için önemini belirtmeğe, topluma tanıtmağa ve sevdirmeğe çalışmak;

b) Güzel sanatların gelişmesi, yayılması, tutunması için Devletçe, özel veya tüzel kişilerce yapılacak girişimlerde Derneğin yetkili

SANATSEVENLER DERNEĞİ
Tuna Caddesi 1/D
Yenişehir - Ankara
Telefon : 12 08 86

SANATSEVENLER DERNEĞİ TÜZÜĞÜ

(Derneğin kuruluş yılı : 1952)

20/11/1965 gününde değiştirilerek kabul olunmuştur.

EGE MATBAASI Tel : 11 67 55
ANKARA — 1966

b) En az iki yıldanberi Dernek asıl üyesi olan ve Yönetim Kurulu üyesi bulunmayan iki üye tarafından kimlikleri açıkça yazılmak suretiyle imzaları altında salık verilmek;

c) Derneğin belli bir yerine 15 gün süre ile asılacak giriş bildirisine, bu süre içinde haklı bir itirazda bulunulmamak;

d) Daha önce Onur Kurulu kararı ile Dernek üyeliğinden çıkarılmamış olmak;

İlân süresi sonunda giriş bildirisi, Yönetim Kurulu gündemine alınır. Koşullara uygun olan adayın durumu onbeş gün içinde gizli bir inceleme yapılmak üzere Yönetim Kurulu üyelerinden birine verilir. Bu sürenin bitiminden sonraki ilk toplantıda görevli üye, görüşünü sözle kurula bildirir ve gizli oya başvurulmak suretiyle yapılacak oylamada Kurul tam sayısının yarısından bir fazlasının oyunu almış olanlar, asıl üyeliğe kabul olunur.

Asıl üyeliğe kabul işlemi, giriş ödentisinin tümünün ödenmesi ile tamamlanır. Giriş ödentisi bir ay içinde yatırılmazsa üyelik isteği düşer.

ÜYELİKTEN ÇIKMA :

MADDE 7) Asıl üyeler çekilme yolu ile üyelikten ayrılabilirler. Ancak çekildikleri ayı da kapsamak üzere bütün ödenti borçları ile diğer borçlarını ödemek zorundadırlar.

ÜYELİKTEN ÇIKARILMA :

MADDE 8) Aşağıda yazılı durumlarda asıl üyeler Dernekten çıkarılırlar :

a) Derneğe üye olma yeteneğini yitirenler;

b) Tüzük hükümlerine aykırı davranışlarda bulunanlar ve Yönetim Kurulu'nun yazılı uyarmasına rağmen bu tutumlarını değiştirmeyenler;

Yukarıdaki koşullara göre çıkarma, Onur Kurulu kararı ile olur. Çıkarılma kararına karşı ilk Genel Kurula baş vurulur.

KAYIT SİLME :

MADDE 9) Aylık ödentisini arka arkaya dört ay ödemeyenlerden, en az iki kez yapılan hatırlatmadan sonra da ödememekte direnenlerin Yönetim Kurulu kararı ile asıl üyelikten kaydı silinir. Kayıt silmeyi gerektiren durum giderildiğinde karar kaldırılır.

Kayıt silme işlemlerinden çıkacak anlaşmazlıklar Onur Kurulunca çözümlenir.

DERNEĞİN ORGANLARI :

MADDE 10) Kulübün Organları şunlardır:

a) Genel Kurul;
b) Yönetim Kurulu;
c) Denetçiler Kurulu;
d) Onur Kurulu;

GENEL KURUL VE GÖREVLERİ :

MADDE 11) Genel Kurul, Kulübün en büyük karar organıdır. Asıl üyelerin salt çoğun-

bir organ olarak tanınmasını sağlamak ve seçici kurullarına temsilciler göndermek;

c) Türk güzel sanatlarındaki değerli yapıtların meydana çıkarılmasını sağlamak ve bunların yurt içinde ve yurt dışında tanıtılmalarına çalışmak;

d) Yurt içinde ve yurt dışında sanat gösterileri düzenlemek, düzenlenmiş olanlarına katılmak ve bunları desteklemek;

e) Güzel sanatların çeşitli dalları için armağanlar vermek;

f) Yerli ve yabancı sanatçıların tanıtılmasına çalışmak;

g) Güzel sanatlarla ilgili her türlü toplantılar,kurslar, sergiler ve gösteriler düzenlemek;

h) Sanatçılarla sanatsevenler arasında yakın ilişkiler sağlamak;

i) Güzel sanatları ve Dernek çalışmalarını yaymak amacı ile dergi veya gazete çıkarmak ve basın ile yakın ilişkiler kurmak;

j) Bu amaçları gerçekleştirmeğe yardımcı olmak üzere bir Dernek lokali kurmak ve işletmek.

MADDE 3) Derneğin siyasetle ilgisi yoktur.

ÜYELİK, DERNEĞE GİRMEK VE ÇIKMAK :

MADDE 4) Derneğin üyeliği üç çeşittir.

a) Asıl Üye : Derneğin amacını benimseyen kişilerden giriş koşullarına göre üyeliğe kabul edilenlerdir.

b) Onursal Üye : Güzel sanatlara ve Dernek çalışmalarına maddî ve manevî büyük yardımı dokunan kişilerden, Yönetim Kurulu'nun önerisi ve Genel Kurul'un kararı ile üyelik verilenlerdir.

Onursal üyeler, asıl üyelerin bütün haklarına sahiptir. Ancak Yönetim Kurulu'na seçilemezler.

c) Konuk Üye : Asıl üyenin eşi, çocukları ve kardeşleridir. Konuk üyeler, Genel Kurul'a katılamazlar. Derneğin Yönetim Kurallarına uymak zorundadırlar.

ASIL ÜYE NİTELİKLERİ :

MADDE 5) Asıl üye olabilmenin koşulları şunlardır :

a) 21 yaşını bitirmiş ve medenî haklarını kullanmak yeterliğinde olmak;

b) Yüz kızartıcı suçtan hüküm giymemiş olmak;

c) Cemiyetler Kanununda belirtilmiş olan diğer üyelik niteliklerine sahip bulunmak;

d) Yılda en az 60 T.L. ödenti vermeği yükümlenmek;

ASIL ÜYELİĞE GİRİŞ :

MADDE 6) Dernek asıl üyeliğine girmek için yapılması gereken işlemler aşağıda gösterilmiştir :

a) Giriş bildirisini, ücretini ödeyerek almak ve noksansız olarak doldurarak iki fotoğrafla birlikte Dernek Başkanlığına vermek;

bir oy hakkı vardır. Bu hak başkasına devredilemez.

9. madde gereğince kaydı silinmiş asıl üyeler oy haklarını kullanamazlar.

Yönetim, Denetçiler, Onur Kurulu üyeleri, kendi işlemleri ile ilgili konularda oylamaya katılamazlar.

MADDE 15) Bir yıl ve daha uzun süre ile Ankara'dan ayrılan üyeler, bu süre için ödenti vermek zorunda değillerdir. Bunların üyelik hakları saklıdır. Ancak yeniden Ankara'ya yerleştikleri tarihten başlamak üzere ödenti vermek zorundadırlar.

Bu hükümün uygulanması, Üyenin ayrılış ve dönüş tarihlerini Yönetim Kuruluna yazılı olarak bildirmesine bağlıdır.

YÖNETİM KURULU :

MADDE 16) Dernek Yönetim Kurulu, asıl üyeler arasından seçilen yedi kişidir. Yönetim Kurulunun üç yedek üyesi vardır. Yönetim Kurulu Derneğin yürütme organıdır.

MADDE 17) Yönetim Kurulu Üyeleri, kendi aralarından gizli oyla bir Başkan, bir as Başkan, bir genel Yazman, bir Sayman Veznedar, bir Sanat Kolu Başkanı, bir organizasyon Kolu Başkanı, bir de Danışman üye seçer. Yönetim Kurulu, üyelerinin çoğunluğu ile ayda en az iki kez toplanır.

Kararlar en az dört oy'un birleşmesi ile alınır. Oylar eşit olursa Başkanın oyu iki sayılır.

YÖNETİM KURULU ÜYELİĞİNİN DÜŞMESİ VE KURULUN GÖREVLERİ :

MADDE 18) Yönetim Kurulu üyeliği, aşağıda gösterilen durumlarda düşer :

a) Kendi isteği ile çekilme ;

b) Asıl üyelikten çıkarılmak veya kaydı silinmek ;

c) Yönetim Kurulunca kabul edilen özürü olmaksızın ardarda üç toplantıya gelmemek ;

MADDE 19) Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır. :

a) Derneğin bütün işlerini, Tüzük ve Yönetmelikler hükümleri ve Genel Kurul kararları çerçevesi içinde yürütmek ;

b) Aylık çalışma programlarını; ilgili ayın girişinden bir hafta önce üyelere göndermek.

YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN GÖREV VE YETKİLERİ :

MADDE 20) Yönetim Kurulu Üyelerinin görev ve yetkileri aşağıda gösterilmiştir.

Başkan : Derneğin temsilcisidir. Yönetim Kuruluna başkanlık eder.

As Başkan : Başkanın yardımcısıdır. Başkanın bulunmadığı zamanlarda Başkanlık işlerini görür.

Genel Yazman : Derneğin yazışma işleri-

luğu ile, her yıl Mayıs ayı içinde olağan toplantısını yapar.

Toplantı gününden en az 7 gün önce : Toplantının yeri, günü ve gündemi iki gazete ile ilân olunur. Yönetim Kurulu ve Denetçiler Kurulu raporları ile gündem üyelere gönderilir. Mahallî Mülkiye Âmirine de yazı ile bilgi verilir.

İlk toplantıda salt çoğunluk olmazsa, toplantı bir hafta sonraya bırakılır. İkinci toplantıda, katılan üye sayısı ne olursa olsun ,Genel Kurul toplanır.

Genel Kurul olağanüstü toplantıya, kayıtlı üyelerin beşte birinin yazılı isteği, Yönetim Kurulu'nun veya Denetçiler Kurulunun alacağı karar üzerine çağrılır.

Yönetim Kurulu, olağanüstü toplantı isteği üzerine Genel Kurulu 15 gün içinde toplantıya çağırmak zorundadır.

Derneğin dağılması isteği dışında, Genel Kurula katılan üyelerin yirmide birinin önerisi ile, istenilen konular gündeme alınır.

MADDE 12) Genel Kurul toplantısını, Yönetim Kurulu başkanı veya başkan vekili, yokluklarında Yönetim Kurulu üyelerinden birisi açar.

Genel Kurula katılan üyeler arasından bir başkan, bir as başkan ve iki yazman seçilir.

Kararlar çoğunlukla alınır. Ancak Tüzüğün değiştirilmesile ilgili kararlar, toplantıya katılan üyelerin üçte ikisinin olumlu oyu ile kesinleşir.

Tüzük değişimi konusunun daha önce gündeme alınmış ve ilân edilmiş olması şarttır.

Genel Kurul toplantısı tutanakları, Başkanlık Divanınca tutularak imzalanır.

MADDE 13) Genel Kurulun görevleri şunlardır :

a) Tüzüğü değiştirmek;

b) Gerektiğinde Derneğin dağıtılmasına karar vermek;

c) Yedi kişilik Yönetim Kurulu Asıl Üyeleri ile üç kişilik Yedek üyelerini gizli oyla seçmek;

d) Üçer kişilik Denetçiler Kurulu ve Onur Kurulu Asıl üyelerini, ikişer kişilik yedeklerini gizli oyla seçmek;

e) Bir önceki dönemin çalışma ve hesap raporları ile Denetçiler Kurulu raporlarını incelemek, bilânçoyu onamak veya reddetmek, Yönetim Kurulunu aklamak;

f) Yönetim Kurulunca hazırlanan yeni yıl bütçesini onamak ve gerekli kararları almak;

g) Onur Kurulunca alınmış olan çıkarma kararlarına yapılan itirazları inceleyerek sonuçlandırmak;

MADDE 14) Genel Kurula katılan her üyenin

DERNEĞİN GELİR VE GİDERLERİ İLE HARCAMALARI :

MADDE 29 Derneğin gelirleri şunlardır :

a) Giriş bildiri ücreti : miktarı Yönetim Kurulunca kararlaştırılır.

b) Giriş ödentisi : Üyeliğe kabul edilenlerden bir kez alınacak olan 300 liradır.

c) Aylık üyelik ödentisi : Üyenin yükümlendiği ödentidir.

d) Temsil, konser, balo, kokteyl, yemekli toplantı, gezi, yayın ve benzeri çalışmalar gelirleridir.

e) Büfe geliri,

f) Bağışlar.

MADDE 30) Her çeşit gelir, makbuz karşılığında alınır, ödemeler de belge karşılığında yapılır.

MADDE 31) Derneğin bütün harcamaları yıllık bütçelere göre Yönetim Kurulu kararı ile yapılır.

Acele hallerde 100,— lirayı geçmemek üzere ilgili üyenin önerisi ve Başkanın onayı ile harcama yapılabilir. Ancak bu harcama Yönetim Kurulunun ilk toplantısında gündeme alınarak karara bağlanır.

Sayman üyece her ay düzenlenecek aylık gelir ve giderlerle ilgili hesap özetleri, Yönetim Kurulunca incelenir.

MADDE 32) Derneğin kasasında 1000,— liradan çok para bulundurulmaz. 1000,— liradan çok para, Dernek adına bankalarda açılacak hesaba yatırılır.

MADDE 33) Derneğin para ve mallarının korunması ve kullanılmasında gerekli tedbirler Yönetim Kurulunca alınır.

DERNEĞİN DEFTERLERİ VE KAYITLARI :

MADDE 34) Tutulması zorunlu olan defterler ve dosyalar şunlardır :

a) Genel Kurul tutanak dosyaları (Yönetim ve Denetim Kurulları raporları ile Genel Kurul tutanakları, oylama tutanakları ve bunlarla ilgili belgeler her yıl ayrı bir dosyada toplanır.)

b) Üye kütük defteri (Üyelerin giriş bildirileri ayrı bir dosyada saklanır.)

c) Yönetim Kurulu karar defteri (Notere onayiattırılır.)

d) Gelen giden evrak defterleri ile yazışma dosyaları;

e) Saymanlık işleri ile ilgili belgeler dosyası, makbuzlar ve yevmiyeli defteri kebir, demirbaş eşya defteri (Defterler notere onaylattırılır.)

Kurulu, bu raporlara göre gerekli tedbiri alır ve uygun görmediği konuları cevaplandırır.

Denetim Kurulu, Genel Kurulun olağan toplantısından önce, bir yıllık denetleme görevi ile ilgili ve ayrıntılı raporunu hazırlar .

Bu rapor Yönetim Kurulu raporuna eklenerek üyelere gönderilir.

Kurul tarafından yapılan denetleme sonuçlarına göre, Genel Kurulun olağanüstü toplantıya çağırılması gerekiyorsa, bu görüş Yönetim Kuruluna bir raporla bildirilir. Yönetim Kurulu bu isteğe uyarak Genel Kurulu toplantıya çağırmak zorundadır.

ONUR KURULU VE ÇALIŞMASI :

MADDE 24) Genel Kurul tarafından asıl üyeler arasından seçilen üç kişilik Onur Kurulu kendi arasından gizli oyla bir Başkan seçer.

Kurulun görev ve yetkileri şunlardır :

a) Dernek üyeleri arasında çıkacak anlaşmazlıkları çözümlemek;

b) Tüzük hükümlerine aykırı hareket eden, Derneğin şeref ve onuru ile bağdaşmayan eylem ve davranışlarda bulunan üyeleri cezalandırmak;

MADDE 25) Onur Kurulu, üyelerden veya Yönetim Kurulu tarafından yapılan yazılı şikâyetleri inceleyerek 15 gün içinde karara bağlar.

Bağlayamazsa bu süre uzatılabilir.

Onur Kurulu kararları, Yönetim Kurulu başkanlığınca uygulanır.

MADDE 26) Onur Kurulu, önüne getirilen konuda ilgili üyenin yazılı veya sözlü savunmasını ister. Bu istek iadeli taahhütlü mektupla duyurulur. Dernekte olan adrese duyuru yapılamadığında, durum ilân tahtasına bir hafta müddetle asılmak suretiyle üyeye duyurulur. Bu duyuru işlemi kesindir. Üye yine savunmasını vermezse, Onur Kurulu, toplayacağı bilgilere dayanarak kararını verir.

Onur Kurulunun üyelikten çıkarma kararı dışındaki kararları kesindir, hemen uygulanır.

MADDE 27) Onur Kurulu bir üye için aynı cezaya iki kezden fazla hükmedemez. Hangi davranışlara ne çeşit ceza verileceğini Kurul kendisi kararlaştırır.

CEZALAR :

MADDE 28) Onur Kurulunca verilecek disiplin cezaları şunlardır :

a) Uyarma : Üyenin belli bir konuda yazılı olarak dikkatinin çekilmesidir.

b) Kınama : Kınama Üyenin uygun olmayan davranışlarının kınanmasıdır.

Kınama cezası duyuru tahtasına asılarak uygulanır.

c) Geçici olarak çıkarma : Üç aya kadar geçici olarak üyelik haklarının alınmasıdır.

d) Sürekli çıkarma : Üyelik niteliğinin kadırılmasıdır.

ni yönetir. Hesap işlerini sayman ile birlikte çevirir. Yönetim Kurulunca alınan kararların uygulanmasını izler. Yönetim Kurulu kararları, Genel Yazmanca karar defterine geçirilir ve toplantıya katılan üyelere imzalatılır.

Sayman Veznedar Üye : Derneğin Saymanlık, para ve demirbaş işlerini yönetir. Bunlarla ilgili defterleri ve dosyaları tutar.

Sanat Kolu Başkanı : Derneğin amacına uygun olarak sanat çalışmalarını yürütür.

Organizasyon Kolu Başkanı : Dernekteki her çeşit çalışmaların düzenlenmesi ve yürütülmesi ile görevlidir. Dernek lokalinin Yönetim Kurulu kararları ve iç Yönetmelik hükümlerine göre çalışmasını sağlar.

Danışman Üye : Sanat ve Organizasyon Kolu Başkanlarının Danışmanı ve yardımcısıdır.

KOLLARIN GÖREVLERİ VE ÇALIŞMA ŞEKLİ :

MADDE 21) Kolların görev ve çalışma şekilleri aşağıda gösterilmiştir:

a) **Sanat Kolu :** Kol Başkanının önerici üzerine Yönetim Kurulunca seçilecek «Sanat Danışma Kurulu» nun yardımlarından yararlanabilir.

b) **Organizasyon Kolu :** Kol Başkanı, bu konuda görgü ve bilgi sahibi üç üyeden kurulu bir «Organizasyon Kolu» kurar ve Yönetim Kuruluna bilgi verir. Kol Başkanı Derneğin yapacağı her çeşit toplantılar, geziler, Kulübe gelir sağlayacak çalışmaların düzenlenmesi, Dernek lokalinin Tüzükte belirtilen gayelere, Tüzüğe, İç Yönetmeliğe ve Yönetim Kurulu kararlarına uygun bir şekilde işletilmesi, büfe işlerinin yürütülmesi, Dernek görevlilerinin yönetilmesi, lokal içi disiplinin sağlanması, lokalle ilgili diğer işlerin düzenlenmesi ile görevlidir.

MADDE 22) Yönetim Kurulu Üyeleri, görevlerinin yerine getirilmesinde birbirlerinin yardımcısıdır ve tam bir dayanışma içinde çalışırlar.

DENETLEME KURULU :

MADDE 23) Denetleme Kurulu, Genel Kurul tarafından seçilen üç asıl üyeden kurulur. Kurul her üç ayda bir Derneğin çalışmalarını, Saymanlık işlerini, kayıt ve defterleri ile demirbaşlarını denetler.

Hazırlayacağı denetleme raporları ile, noksan işler hakkındaki önerilerini de belirtmek suretiyle Yönetim Kurulunu uyarır. Yönetim

f) Denetçiler Kurulu inceleme, rapor ve yazışma dosyası;

g) Onur Kurulu karar defteri, yazışma ve inceleme dosyası, (Karar defteri Notere onaylattırılır.)

h) Kurullarca gerekli görülecek başka defter ve kayıtlar;

DERNEĞİN DAĞILMASI :

MADDE 35) Derneğin dağılmasına ve dağılması halinde mallarının kime kalacağına Genel Kurul karar verir. Ancak bu konu, Dernek asıl üyelerinin üçte iki oranında katılacağı olağanüstü toplantıda, hazır bulunanların üçte iki oyu ile karara bağlanır.

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER :

MADDE 36) Bu tüzükte yazılı olmayan konular hakkında, Cemiyetler Kanununun hükümleri uygulanır.

MADDE 37) Bu Tüzük 20 Kasım 1965 tarihinde yürürlüğe girer.

06-004-055
11.06.19
99509

TE 1218

SANAT KURUMU DERNEĞİ TÜZÜĞÜ

2019

SANAT KURUMU TÜZÜĞÜ

2019

(25.05. 2019 TARİHİNDE YAPILAN 52. OLAĞAN GENEL KURUL TOPLANTISINDA KABUL EDİLEN TÜZÜK)

SANAT KURUMU DERNEĞİ TÜZÜĞÜ
Kurumun Kuruluşu Yılı: 1952

(18.3.1973, 30.6.1974, 30.6.1981, 20.5.1999 ve 27.05.2007, 21.05.2011, 25.02.2012, 25.05.2013, 23.05.2015, 25.05.2019 günlerinde değiştirilerek kabul olunmuştur)

DERNEĞİN ADI VE YÖNETİM YERİ

MADDE 1) Bu tüzüğün ikinci maddesinde yazılı amaçları gerçekleştirmek üzere SANAT KURUMU adına bir dernek kurulmuştur. Derneğin yönetim merkezi Ankara'dır.

DERNEĞİN AMAÇLARI VE KONUSU

MADDE 2) *(27.05.2007 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)* Derneğin amacı, güzel sanatların toplum içinde yayılmasını ve gelişmesini sağlamaya çalışmaktır.

Derneğin çalışma alanı ve konuları şunlardır:
a - Güzel sanatların yurt ve ulus için önemini belirtmeğe, topluma tanıtmağa ve sevdirmeye çalışmak.
b - Güzel Sanatların gelişmesi, yayılması, tutunması için Devletçe, özel veya tüzel kişilerce yapılacak girişimlerde derneğin yetkili bir organı olarak tanınmasını sağlamak ve Seçici Kurullarına temsilciler göndermek,
c - Türk Güzel Sanatlarındaki değerli yapıtların meydana çıkarılmasını sağlamak ve bunların yurt içinde ve dışında tanıtılmalarına çalışmak,
d - Yurt içinde ve yurt dışında sanatsal gösterileri düzenlemek, düzenlemiş olanlarına katılmak ve bunları desteklemek,
e - Güzel Sanatların çeşitli dalları için armağanlar vermek,
f - Yerli ve yabancı sanatçıların tanıtılmasına çalışmak,
g - Güzel Sanatlarla ilgili her türlü toplantılar, kurslar, sergiler ve gösteriler düzenlemek,
h - Sanatçılarla sanat sevenler arasında yakın ilişkiler sağlamak,
i - Güzel Sanatları ve Dernek çalışmalarını yapmak amacıyla dergi veya gazete çıkarmak ve basın ile yakın ilişkiler kurmak, her türlü görsel ve işitsel malzemeyi hazırlamak ya da hazırlatmak,
j - Bu amaçları gerçekleştirmeye yardımcı olmak üzere bir D
k - Kültür varlığı niteliğindeki sanatsal yapı ve mekânların ilg
korunması, onarımı ve tanıtımı ile ilgili çalışmalar yapmak, b
kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak, ayni ve nakdi destek
eşgüdümü çerçevesinde gerekli girişim ve çalışmaları yerine

l - Güzel sanatlarla ilgili her türlü materyali toplamak, arşiv, kütüphane, dokümantasyon ve enformasyon merkezleri oluşturmak, söz konusu materyal ve dokümantasyonu çeşitli etkinliklerde kullanmak ve ilgililerin yararlanmasına sunmak.

DERNEĞİN ÇALIŞMA BİÇİMLERİ

MADDE 3) *(27.05.2007 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)* Dernek, amacına uygun olarak belirlenen çalışma koşullarını gerçekleştirmek üzere aşağıdaki şekilde faaliyetlerini sürdürür:

a - Çalışma konularıyla ilgili araştırmalar yapar, öneriler toplar ve değerlendirir, istendiğinde mahkemelere bilirkişi raporu hazırlar,
b - Derneğin amaç ve çalışma konuları çerçevesinde gerçekleştirdiği etkinliklerin kalıcılığını sağlamak amacıyla, etkinliklerle ilgili resim, fotoğraf, sergi malzemesi, film, video, bant, plak, kaset, cd ve diğer tanıtma araçlarını dernek merkezi arşivinde toplar ve değerlendirir.
c - Dernek mensuplarıyla sanatçı ve sanatsevenlerin, derneğe bağışlamak istedikleri sanatsal materyal ve dokümanları değerlendirir, ilgisine göre dernek arşivi ve kütüphanesinde toplar.
d - Arşiv, kütüphane ile dokümantasyon ve enformasyon merkezleri adıyla birimler oluşturur ve bu birimlerin dernek üyeleri arasından ya da dernek üyesi olmamakla birlikte gönüllüler arasından görevli ve sorumluları ile birimlerin çalışma usul ve esaslarını bir yönergeyle belirler.
e - Tanıtıcı ve konulu sinema ile televizyon filmleri hazırlatır veya yaptırılmış olanları satın alır.
f - Geleneksel halk sanatlarını tespit eder ve çeşitli organizasyonlarda değerlendirir.
g - Güzel sanatların tüm alanlarında bilimsel toplantı, dinleti, sergi, film ve tiyatro gösterimi, halk oyunları gösterisi ve benzeri etkinlikleri dernek adına düzenler, güzel sanatlarla ilgili kamu ve özel kuruluş ve kişilerin benzer konularda düzenleyecekleri etkinliklere katılır.
h - Sanatsal yapı ve mekânların korunması ve onarımı amacıyla proje hazırlatır, hazırlanmış proje uygulamalarına katılır, projelerin gerçekleştirilmesi için kaynak sağlanması ile ilgili çalışmalar yapar.
i - Amaçlarını gerçekleştirmek doğrultusunda yetkili mercilere başvuru ve önerilerde bulunur.

ÜYELİK

MADDE 4) *(27.05.2007 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)* Derneğin üyeliği iki çeşittir.

a - Asil üye: Fiil ehliyetine sahip, dernek amacını benimseyen, gerçek kişiler ile tüzel kişiler üyelik için başvurabilir. Tüzel kişilerin asil üyeliğe kabul edilmesi halinde, dernek genel kurullarında temsili ve oy kullanması, tüzel kişiliğin yönetim kurulu başkanı veya temsille görevlendireceği kişi tarafından yerine getirilir.
b - Onursal üye: Güzel Sanatlara ve Dernek çalışmalarına maddi veya manevi büyük yardımı dokunan kişilerden Yönetim Kurulunun önerisi, Genel Kurulunun kararı ile üyelik verilenlerdir. Onursal üyeler, asıl üyelerin bütün haklarına sahiptir. Ancak, oy hakları yoktur ve Yönetim Kuruluna üye seçilemezler. Derneğin yönetim kurallarına uymak zorundadırlar.

ASIL ÜYE NİTELİKLERİ

MADDE 5) *(27.05.2007 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)*

Asıl üye olabilmenin koşulları şunlardır;
a - Fiil ehliyetine sahip olmak,
b - Tüzükle belirlenen ödenti vermeyi yükümlenmek.

ASIL ÜYELİĞE GİRİŞ

MADDE 6) *(27.05.2007 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)* Yazılı olarak yapılacak üyelik başvurusu, dernek yönetim kurulunca en çok otuz gün içinde karara bağlanır ve sonuç yazıyla başvuru sahibine bildirilir. Başvurusu kabul edilen üye, bu amaçla tutulacak deftere kaydedilir.

ÜYELİKTEN ÇIKMA

MADDE 7) Asıl üyeler çekilme yoluyla üyelikten ayrılabilirler. Ancak, çekildikleri ayı da kapsamak üzere bütün ödenti borçları ile diğer borçlarını ödemek zorundadırlar.

ÜYELİKTEN ÇIKARILMA

MADDE 8) *(27.05.2007 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)*
Aşağıda yazılı durumlarda üyeler dernekten çıkarılırlar:
a - Derneğe üye olma yeteneğini yitirenler,
b -Tüzüğe aykırı davranışlarda bulunanlar ve Yönetim Kurulunun yazılı uyarısına rağmen bu tutumlarını değiştirmeyenler,
Yukarıdaki koşullara göre çıkarma, dernek başkanının istemi ve Onur Kurulu kararı üzerine yönetim kurulu kararıyla üyeliğin silinmesi suretiyle gerçekleştirilir. Çıkarma kararına karşı üyelerin ilk Genel Kurula itiraz hakları vardır.

MADDE 9) (27.05.2007 günlü Genel Kurul kararıyla yürürlükten kaldırıldı)

KURUMUN ORGANLARI

MADDE 10) *(25.02.2012 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)*
Kurumun Organları şunlardır:
a - Genel Kurul,
b - Yönetim Kurulu,
c - Denetim Kurulu,
d - Onur Kurulu,

GENEL KURULUN TOPLANMA ŞEKLİ VE ZAMANI

MADDE 11) *(27.05.2007 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)*
Genel Kurul derneğin en yetkili karar organı olup, genel kurula katılma hakkı bulunan üyelerden oluşur. Olağan genel kurul iki yılda bir Mayıs ayında Ankara'da toplanır.

Genel kurul, yönetim kurulunca en az on beş gün önceden toplantıya çağrılır. Bu amaçla toplantının günü, saati, yeri ve gündemi üyelere bildirilir. Olağan toplantı dışında genel kurul, yönetim ve denetim kurulunun gerekli gördüğü hallerde veya dernek üyelerinin beşte birinin yazılı isteği üzerine otuz gün içinde toplanır. Yönetim kurulu ger
çağırmazsa, denetim kurulu veya toplantı isteğinde bulunan üyel
sulh hâkimi, üç üyeyi genel kurulu toplantıya çağırmakla görevle

Genel kurul, katılma hakkı bulunan üyelerin salt çoğunluğunun, t
feshi hallerinde üçte ikisinin katılımıyla toplanır. Çoğunluğun saj
toplantının ertelenmesi durumunda ikinci toplantıda çoğunluk ara
katılan üye sayısı, yönetim ve denetim kurulu asil üye tam sayısı

MADDE 12) *(27.05.2007 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)* Genel kurul toplantısına katılacak üyeler yönetim kurulunca düzenlenen listedeki adları hizasına imza atarak toplantı yerine girerler. Toplantı, dernek başkanı ya da görevlendireceği üyelerden birisi tarafından açılır ve toplantı yeter sayısının tespiti için yoklama yapılır.

Genel kurul toplantısının açılışından ve toplantı yeter sayısının bulunduğunun tespitinden sonra, toplantıyı yönetmek üzere bir başkan, bir başkanvekili ile iki yazman seçilir. Toplantı divanının seçimi, toplantıdaki mevcut üyelerin yarısından fazlasının oylarını almak suretiyle gerçekleştirilir. Toplantının gündeme, mevzuata ve tüzük hükümlerine göre yönetimi divan başkanına aittir. Başkanvekili ve yazman üyeler, toplantının usulüne uygun olarak yapılmasında divan başkanına yardımcı olur ve toplantı tutanağını düzenleyerek başkanla birlikte imzalarlar.

Genel kurul toplantısında yalnız gündemde yer alan maddeler görüşülür. Ancak, toplantıda hazır bulunan üyelerin en az onda biri tarafından, görüşülmesi yazılı olarak istenen konuların gündeme alınması zorunludur.

Genel kurulda her üyenin bir oy hakkı vardır, üye oy hakkını bizzat kullanmak zorundadır.

MADDE 13) *(27.05.2007 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)*

Genel Kurulun görevleri şunlardır;
a - Dernekler Kanunun verdiği görevleri yerine getirmek,
b - Tüzüğü değiştirmek,
c - Dokuz kişilik yönetim kurulu asıl üyelikleriyle beş kişilik yedek üyelerini gizli oyla seçmek,
d - Denetim Kurulu ve Onur Kurulunun üçer kişilik asıl ve yedek üyelerini seçmek,
e - Bir önceki dönemin çalışma ve hesap raporları ile denetim kurulu raporlarını incelemek, bilançoyu onamak veya reddetmek, yönetim kurulunu aklamak,
f - Yönetim Kurulunca hazırlanan yeni yıl bütçesini onamak ve gerekli kararları almak,
g - Dernek üyeliğinden çıkarma kararlarına yapılan itirazları inceleyerek sonuçlandırmak,
h - Gerektiğinde kurumun dağılmasına karar vermek.

MADDE 14) (27.05.2007 günlü Genel Kurul kararıyla yürürlükten kaldırıldı)

MADDE 15) Bir yıl ve daha uzun süreyle Ankara'dan ayrılan üyeler, bu süre için ödenti vermek zorunda değillerdir. Bunların üyelik hakları saklıdır. Ancak, yeniden Ankara'ya yerleştikleri tarihten başlamak üzere ödenti vermek zorundadırlar.
Bu hükmün uygulanması, üyenin ayrılış ve dönüş tarihlerini Yönetim Kuruluna yazılı olarak bildirilmesine bağlıdır.

YÖNETİM KURULU

MADDE 16) Kurum Yönetim Kurulu, asıl üyeler arasından seçilen dokuz kişidir. Yönetim Kurulunun beş yedek üyesi vardır. Yönetim Kurulu Kurumun yürütme organıdır.

MADDE 17) *(25.02.2012 günlü Genel Kurul kararı ile değişik)* Yönetim kurulu üyeleri kendi aralarında gizli oyla görev bölüşümü yaparak, başkan, asbaşkan, genel yazman, genel sayman, sanat kolu başkanı, organizasyon kolu başkanı, kitaplık ve y[illegible] başkanı ve danışman üyeyi ilk toplantıda belirler.

Yönetim kurulu üyelerin çoğunluğu ile ayda en az iki kez to[illegible] birleşmesi ile alınır.

YÖNETİM KURULU ÜYELİĞİNİN DÜŞMESİ

MADDE 18) Yönetim kurulu üyeliği, aşağıda gösterilen durumlarda düşer:
a - Kendi isteği ile çekilme,
b - Asıl üyelikten çıkarılmak,
c - Yönetim Kurulunca kabul edilen özrü olmaksızın ardarda üç toplantıya gelmemek.

YÖNETİM KURULUNUN GÖREVLERİ

Madde 19) *(27.05.2007 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)*
Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır:
a - Derneği temsil etmek veya bu hususta kendi üyelerinden bir veya birkaçına yetki vermek,
b - Genel Kurul kararlarını uygulamak,
c - Derneğin gelir ve gider hesabına ilişkin iş ve işlemleri yapmak ve gelecek döneme ait bütçeyi hazırlayarak genel kurula sunmak,
d - Dernek iş ve işlemlerinin yürütümü konusunda gerekli görülen düzenleyici işlemleri hazırlayıp yürürlüğe koymak,
e - Genel Kurul yetkisiyle taşınmaz mal satın almak, derneğe ait taşınır veya taşınmaz malları satmak, bina veya tesis inşa etmek, devlet tahvili, hazine bonosu veya her nevi tahvil veya hisse senedi satın almak,
f - Kira sözleşmesi yapmak, Dernek lehine rehin, ipotek veya ayni haklar tesis etmek,
g - Derneğin amaçlarını gerçekleştirmek için her çeşit kararı almak ve uygulamak,
h - Dernek Tüzüğünün ve mevzuatın kendisine verdiği diğer işleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN GÖREV VE YETKİLERİ

MADDE 20) Yönetim kurulu üyelerinin görev ve yetkileri aşağıda gösterilmiştir.
Başkan: Kurumun temsilcisidir. Yönetim Kuruluna başkanlık eder, çalışmaları denetler.
As başkan: Başkanın yardımcısıdır. Başkanın bulunmadığı zamanlarda başkanlık işlerini yürütür.
Genel Yazman: Kurumun, büro, yazışma ve arşiv işlerini yürütür. Hesap işlerini sayman ile birlikte götürür. Yönetim Kurulu kararlarının gereğini yerine getirir.
Genel Sayman: Derneğin saymanlık, para ve demirbaş işlerini yürütür. Bunlarla ilgili dosya, defter ve arşiv tutar.
Sanat Kolu Başkanı: Kurumun amacına uygun olarak kültür ve sanat çalışmalarını, danışma kurullarının önerileri doğrultusunda yönlendirir ve yürütür.
Organizasyon Kolu Başkanı: Kurumun toplumsal çalışmalarının düzenlenmesi ile görevlidir. Lokal hizmetlerinin yönetim kurulu kararları ve iç yönetmelik hükümlerine göre yürütülmesini sağlar.
Dış İlişkiler Kolu Başkanı: Derneğin dış ilişkilerini yönetim kurulu kararları ve başkanın onayı ile yürütür.
Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı: Kurum kitaplığının düzenle yürütülmesi ile görevlidir.
Danışman Üye: Kültür ve Sanat çalışmalarında sanat kolu başl yardımcısıdır. Danışma kurullarının çalışmalarını yönetim kuru

KOLLARIN GÖREVLERİ VE ÇALIŞMA ŞEKLİ

MADDE 21) Kolların çalışmaları aşağıdaki gibi yürütülür:
a - Sanat Kolu : Kol başkanının önerisi üzerine, yönetim kurulu Kurullarının düşünce ve önerilerinden yararlanarak kültür ve sa

Onur Kurulu kararları, Yönetim Kurulu Başkanlığınca uygulanır.

MADDE 26) Onur Kurulu, önüne getirilen konuda ilgili üyenin yazılı veya sözlü savunmasını ister. Bu istek iadeli taahhütlü mektupla duyurulur. Dernekte olan adrese duyuru yapılamadığında, durumu ilan tahtasına bir hafta müddetle asılmak suretiyle üyeye duyurulur. Bu duyuru işlemi kesindir. Üye yine savunmasını vermezse, Onur Kurulu toplayacağı bilgilere dayanarak kararını verir.

Onur Kurulunun üyelikten çıkarma kararı dışındaki kararları kesindir, hemen uygulanır.

MADDE 27) Onur Kurulu bir üye için aynı cezaya iki kez den fazla hükmedemez. Hangi davranışlara ne çeşit ceza verileceğini Kurul kendisi kararlaştırır.

CEZALAR

MADDE 28) *(25.02.2012 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)* Onur Kurulunca verilecek disiplin cezaları şunlardır;
a - Uyarma: Üyenin belli bir konuda yazılı olarak dikkatinin çekilmesidir.
b - Kınama: Kınama, üyenin uygun olmayan davranışlarının kınanmasıdır.
Kınama cezası duyuru tahtasına asılarak uygulanır.
c - Sürekli Çıkarma: Üyelik niteliğinin kaldırılmasıdır.

DERNEĞİN GELİR VE GİDERLERİ İLE HARCAMALARI

MADDE 29) *(25.05.2019 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)*
Derneğin gelirleri şunlardır:
a - Giriş ödentisi: Asıl üyeliğe kabul olunanlardan girişte bir kez alınacak olan 100 TL tutarındaki ödentidir.
b - Yıllık üye ödentisi 60 TL'dir
c - Her türlü toplumsal organizasyondan elde edilecek gelirler,
d - Lokal ve büfe gelirleri,
e - Bağışlar ve yardımlar,
f - Diğer gelirler,
g - Yayınlar, bantlar ve benzeri tanıtıcı eserler ve diğer etkinliklerden sağlanan gelirler ile derneğin amacına aykırı düşmemek koşuluyla dernek yönetim kurulunun uygun göreceği gelirler.

MADDE 30) Her çeşit gelir, makbuz karşılığında alınır, ödemele

DERNEĞİN BORÇLANMASI

MADDE 31) *(21.05.2011 Genel Kurul kararıyla değişik)*
Dernek aşağıdaki esaslar dahilinde borçlanabilir.

a - Yönetim Kurulu Genel Kurulca yetki verilmesi dahilinde uygu
ancak dernek tüzel kişiliği adına borçlanabilir.

b - Dernek tüzel kişiliği adına alınacak borç miktarı bir önceki yıl
gelirlerinin toplamının %20 sinden fazla olamaz.

c - Yönetim Kurulu bir önceki yıl brüt gelirlerinin %20 sinden faz
aşkın miktarı ve faizlerin %20 den fazlaya karşılık gelen tutarı o s
Yönetim Kurulu asil üyelerinin tamamına müşterek ve müteselsile

b - Organizasyon Kolu : Kol başkanının önerisi üzerine yönetim kurulu üç üyeden oluşan organizasyon kolunu seçer. Tüm toplumsal çalışmaların yürütülmesi ve lokal işlerinin yerine getirilmesi bu kolun çalışma alanı içindedir.
c - Kitaplık ve Yayın Kolu : Kol başkanının önerisi üzerine üç kişilik kolu yönetim kurulu seçer. Kurum kitaplığının düzenlenmesi ve yönetimi ile kurum yayınlarının yürütülmesi bu kolun yetki alanı içindedir.
d - Dış İlişkiler Kolu : Kol başkanı, başkan ve asbaşkan ile beraber kurumun dış ilişkilerini yönetim kurulu kararı doğrultusunda yürütür.

DANIŞMA KURULLARI

MADDE 22) Kurumun kültür ve sanat etkinliklerini planlamak ve programlamak amacıyla; tiyatro, sinema, yazın, görsel sanatlar, müzik, mimarlık ve arkeoloji dallarında ilgili uzmanlardan oluşan üçer kişilik Danışma Kurullarını, sanat kolu başkanının önerisi üzerine yönetim kurulu seçer. Kurumun kültür ve sanat çalışmalarında danışma kurullarının kararları ve önerileri yol göstericidir. Danışma Kurullarının çalışmalarında, danışman üye sanat kolu başkanının yardımcısıdır. Danışma Kurullarının çalışma biçimleri yönetim kurulunun hazırlayacağı bir yönetmelikle belirlenir.

DENETİM KURULU

MADDE 23) *(23.05.2015 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)* Derneğin iç denetiminin Denetim Kurulunca yapılması esastır. Ayrıca Genel Kurul veya Yönetim Kurulunca iç denetim yapılabileceği gibi, bağımsız Denetim Kuruluşlarına da denetim yaptırılabilir. Genel Kurul, Yönetim Kurulu veya Bağımsız Denetim Kuruluşlarınca denetim yapılmış olması, Denetim Kurulunun yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Denetim Kurulu asıl üyeler arasından seçilen üç asıl ve üç yedek üyeden oluşur. Denetim Kurulu üyeleri ilk toplantıda kendi arasından gizli oyla bir başkan seçer. Denetim Kurulu belirlediği takvime göre toplanır.
Denetim Kurulunun görevleri şunlardır.
a - Her altı ayda bir yapılmak üzere denetim takvimini belirler.
b - Hazırladığı Denetim Raporunu Yönetim Kuruluna iletmek.
c - Genel Kurul Olağan toplantısından önce döneme ilişkin ayrıntılı rapor hazırlamak.
d - Denetleme sonuçlarına göre gerekli görülmesi halinde Genel Kurul'un olağanüstü toplanması için Yönetim Kuruluna yazı ile bildirimde bulunmaktır.
Denetlemeler;
a - Denetlemeler Derneğin Tüzüğünde gösterilen amaç ve amacın gerçekleştirilmesi için belirtilen çalışma konuları arasında faaliyet gösterip göstermediği,
b - Defter, hesap ve kayıtların mevzuata ve Dernek Tüzüğüne uygun olarak tutulup tutulmadığı konuları göz önüne alınarak yapılır.
Denetim Kurulunca hazırlanan Denetim Yönetmeliği Yönetim Kurulunun kararı ile uygulanır.

ONUR KURULU VE ÇALIŞMASI

MADDE 24) *(23.05.2015 günlü Genel Kurul kararıyla değişik)* Onur Kurulu asıl üyeler arasından seçilen üç asıl ve üç yedek üyeden oluşur, Onur Kurulu asıl üyeleri kendi arasında gizli oyla bir başkan seçer.
Kurulun görev ve yetkileri şunlardır:
a - Dernek üyeleri arasında [illegible]

MADDE 32) Derneğin tüm harcamaları yıllık bütçelere göre yönetim kurulu kararı ile yapılır. Acil durumlarda zorunluluk sınırları çerçevesinde başkan ve genel yazmanın onayı ile harcama yapılır ve ilk yönetim kurulu toplantısında onay alınır. Genel sayman, tüm gelir ve giderlerle

140

. 2310163976

SANAT KURUMU

TÜZÜĞÜ

SANAT KURUMU

K-182-982-A-00140-00D
J07982100140003

1982 AD 140

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ, ANKARA, 1981

KÜTÜPHANESİ

1982

363-82

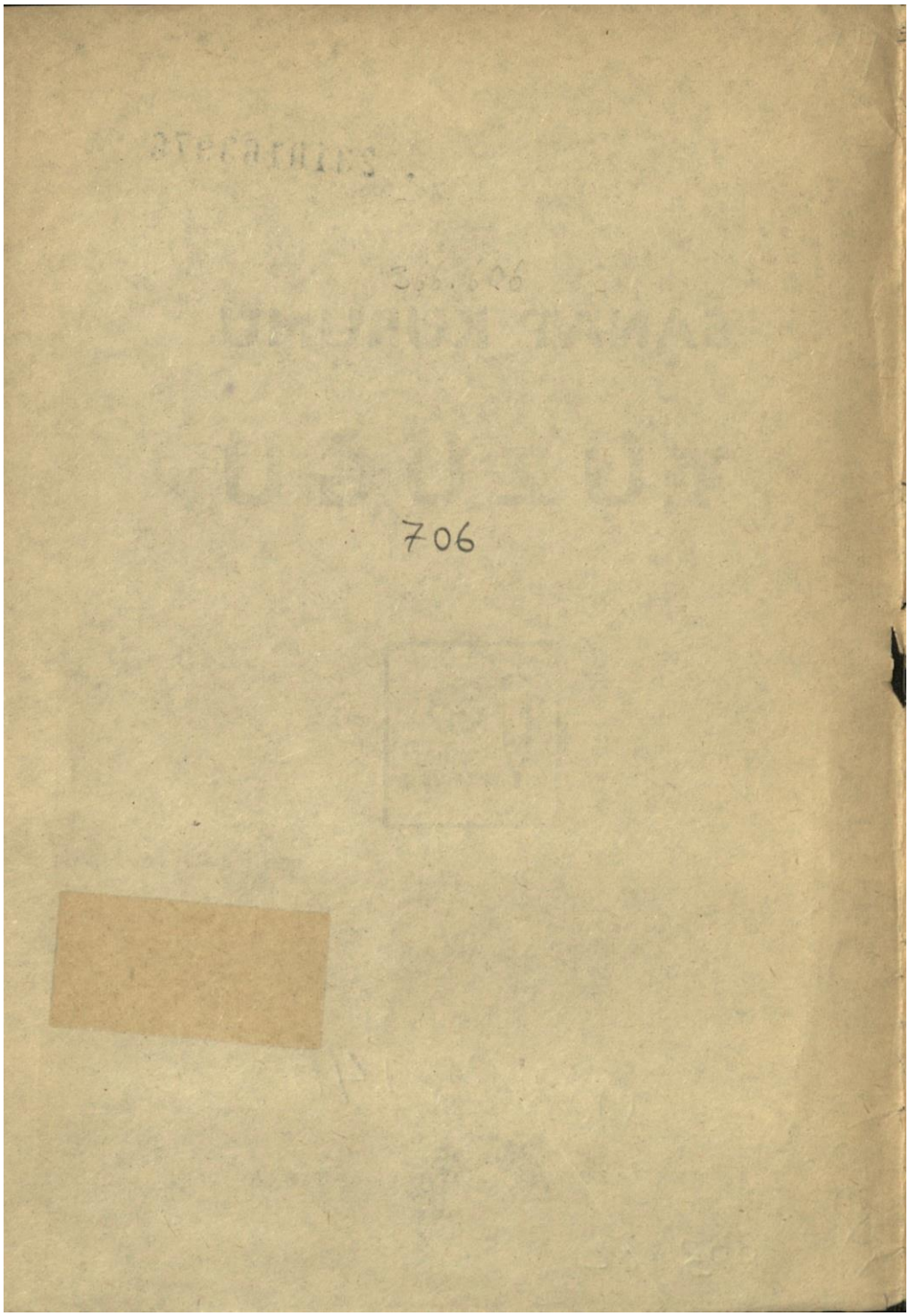
706

SANAT KURUMU TÜZÜĞÜ

Derneğin Kuruluş Yılı : 1952

(18.3.1973, 30.6.1974 ve 30.6.1981 günlerinde değiştirilerek kabul olunmuştur)

Dernek Bakanlar Kurulunun 1.11.1967 gün ve 6 - 9006 Sayılı kararıyla «kamu yararına çalışan dernekler» arasına katılmıştır.

SANAT KURUMU TÜZÜĞÜ

(Kurumun Kuruluş Yılı : 1952)

DERNEĞİN ADI VE YÖNETİM YERİ :

MADDE 1) Bu tüzüğün ikinci maddesinde yazılı amaçları gerçekleştirmek üzere TÜRK SANAT KURUMU adında bir dernek kurulmuştur. Derneğin yönetim merkezi Ankara'dır.

DERNEĞİN AMAÇLARI VE KONUSU :

MADDE 2) Derneğin amacı, güzel sanatların toplum içinde yayılmasını ve gelişmesini sağlamağa çalışmaktır.

Derneğin çalışma alanı ve konuları şunlardır :

a) Güzel Sanatların yurt ve ulus için önemini belirtmeğe, topluma tanıtmağa ve sevdirmeğe çalışmak;

b) Güzel Sanatların gelişmesi, yayılması, tutunması için Devletçe, özel veya tüzel kişilerce yapılacak girişimlerde derneğin yetkili bir organ olarak tanınmasını sağlamak ve Seçici Kurullarına temsilciler göndermek;

c) Türk Güzel Sanatlarındaki değerli yapıtların meydana çıkarılmasını sağlamak ve bunların yurt içinde ve yurt dışında tanıtılmalarına çalışmak;

d) Yurt içinde ve yurt dışında sanat gesterileri düzenlemek, düzenlenmiş olanlarına katılmak ve bunları desteklemek;

e) Güzel Sanatların çeşitli dalları için armağanlar vermek;

f) Yerli ve yabancı sanatçıların tanıtılmasına çalışmak;

g) Güzel Sanatlarla ilgili her türlü toplantılar, kurslar, sergiler ve gösteriler düzenlemek;

h) Sanatçılarla Sanatsevenler arasında yakın ilişkiler sağlamak;

i) Güzel Sanatları ve Dernek çalışmalarını yapmak amacıyla dergi veya gazete çıkarmak ve basın ile yakın ilişkiler kurmak;

j) Bu amaçları gerçekleştirmeğe yardımcı olmak üzere bir Dernek Lokali kurmak ve işletmek.

MADDE 3) Derneğin siyasetle ilgisi yoktur.

ÜYELİK :

MADDE 4) Derneğin üyeliği iki çeşittir.

a) Asıl üye : Derneğin amacını benimseyen kişilerden giriş koşullarına göre üyeliğe kabul edilenlerdir.

b) Onursal üye : Güzel Sanatlara ve Dernek çalışmalarına maddi veya manevi büyük yardımı dokunan kişilerden Yönetim Kurulunun önerisi, Genel Kurulun kararı ile üyelik verilenlerdir.

Onursal üyeler, asıl üyelerin bütün haklarına sahiptir. Ancak, oy hakları yoktur ve Yönetim Kuruluna üye seçilemezler. Derneğin yönetim kurallarına uymak zorundadırlar.

ASIL ÜYE NİTELİKLERİ :

MADDE 5) Asıl üye olabilmenin koşulları şunlardır :

a) 21 yaşını bitirmiş ve medeni haklarını kullanmak yeterliğinde olmak;

b) Yüz kızartıcı suçtan hüküm giymemiş olmak;

c) Dernekler Kanununda belirtilmiş olan diğer üyelik niteliklerine sahip bulunmak;

d) Her ay 100.— TL. ödenti vermeği yükümlenmek.

ASIL ÜYELİĞE GİRİŞ :

MADDE 6) Dernek asıl üyeliğine girmek için yapılması gereken işlemler aşağıda gösterilmiştir.

a) Giriş bildirisini, noksansız olarak doldurarak iki fotoğrafla birlikte Dernek Başkanlığına vermek;

b) En az iki yıldan beri Dernek asıl üyesi olan ve Yönetim Kurulu üyesi bulunmayan iki üye tarafından kimlikleri açıkça yazılmak suretiyle imzaları altında salık verilmek;

c) Derneğin belli bir yerine 10 gün süre ile asılacak giriş bildirisine, bu süre içinde haklı bir itirazda bulunulmamak;

d) Daha önce Onur Kurulu k;ararı ile Dernek üyeliğinden çıkarılmamış olmak;

İlân süresi sonunda giriş bildirisi, Yönetim Kurulu gündemine alınır. Koşullara uygun olan adayın durumu on gün içinde gizli bir inceleme yapılmak üzere Yönetim Kurulu üyelerinden birine verilir. Bu sürenin bitiminde, ilk toplantıda görevli üye görüşünü sözle Kurula bildirir ve gizli oya başvurularak yapılacak oylamada Kurul tam sayısının yarısından bir fazla oy almış olanları asıl üyeliğe kabul olunurlar. Başvurma gününden başlayarak bir ay içinde hakkında üyeliğe kabul kararı verilemiyen kimsenin isteği reddedilmiş sayılır. Şu kadar ki, bu, Yönetim Kurulunun bundan sonraki bir ay içinde yeniden oylama yapıp yeterli oy sağlanırsa, başvuranın üyeliğe kabul edilmesine engel değildir.

Asıl üyeliğe kabul işlemi, giriş ödentisinin tümünün ödenmesi ile tamamlanır. Giriş ödentisi bir ay içinde yatırılmazsa üyelik isteği düşer.

ÜYELİKTEN ÇIKMA :

MADDE) Asıl üyeler çekilme yoluyla üyelikten ayrılabilirler. Ancak, çekildikleri ayı da kapsamak üzere bütün ödenti borçları ile diğer borçlarını ödemek zorundadırlar.

ÜYELİKTEN ÇIKARILMA :

MADDE 8) Aşağıda yazılı durumlarda asıl üyeler Dernekten çıkarılırlar :

a) Derneğe üye olma yeteneğini yitirenler;

b) Tüzük hükümlerine aykırı davranışlarda bulunanlar ve Yönetim Kurulunun yazılı uyarmasına rağmen bu tutumlarını değiştirmeyenler;

Yukarıdaki koşullara göre çıkarma, Onur Kurulu kararı ile olur. Çıkarılma kararına karşı ilk Genel Kurul'a başvurulur.

KAYIT SİLME:

MADDE 9) Aylık ödentisini arka arkaya (4) dört ay ödemeyenlerden, en az iki kez yapılan hatırlatmadan sonra da ödememekte direnenlerin Yönetim Kurulu kararı ile asıl üyelikten kaydı silinir. Kayıt silmeyi gerektiren durum giderildiğinde karar kaldırılır.

Kayıt silme işlemlerinden çıkacak anlaşmazlıklar Onur Kurulunca çözümlenir.

KURUMUN ORGANLARI:

MADDE 10) Kurumun Organları şunlardır:

a) Genel Kurul;
b) Yönetim Kurulu;
c) Denetçiler Kurulu;
d) Onur Kurulu;
e) Danışma Kurulları.

GENEL KURUL VE GÖREVLERİ:

MADDE 11) Genel Kurul, Derneğin en büyük karar organıdır. Asıl üyelerin salt çoğunluğu ile her yıl Mayıs ayı içinde Olağan Toplantısını yapar.

Toplantı gününden en az on gün önce, toplantının yeri, günü, saati ve gündemi iki gazete ile ilân olunur. Yönetim Kurulu ve Denetçiler Kurulu raporları gündemle birlikte üyelere gönderiler. Mahalli Mülkiye Âmirine de yazıyla bilgi verilir.

İlk toplantıda çoğunluk olmazsa toplantı en az bir hafta sonraya bırakılır. Geri bırakılma halinde en az beş gün önceden geri bırakılma nedenleri ile toplantının günü, saati, yeri ve gündemi iki gazete ile ilân olunur. İkinci toplantıda çoğunluk aranmaz; ancak toplantıya katılan üye sayısı Dernek Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu üye tam sayıları toplamının iki katından az olamaz.

Genel Kurul Olağanüstü Toplantıya, kayıtlı üyelerin beşte birinin yazılı isteği, Yönetim Kurulunun veya Denetçiler Kurulunun alacağı karar üzerine çağırılır.

Yönetim Kurulu, Olağanüstü Toplantı isteği üzerine Genel Kurulu 15 gün içinde toplantıya çağırmak zorundadır.

MADDE 12) Genel Kurul Toplantısı ilânda belirtilen gün, saat ve yerde yapılır.

Genel Kurula katılacak üyeler, Yönetim Kurulunca düzenlenen listedeki adlarının karşısını imza ederek toplantı yerine girerler.

Toplantı yeter sayısı sağlanırsa bir tutanak yapılır. Toplantıyı Yönetim Kurulu Başkanı veya görevlendireceği bir üye açar.

Toplantı açıldıktan sonra, Genel Kurulu yönetmek üzere bir başkan, bir Başkan yardımcısı ve iki yazman seçilir. Toplantının yönetimini Genel Kurul Başkanının yokluğunda Başkan Yardımcısı yönetir. Yazmanlar Toplantı tutanağını düzenler, Başkanlık Kurulunun bütün üyeleri tutanağı imza eder.

Toplantı sonunda Genel Kurulla ilgili bütün tutanak ve belgeler Yönetim Kuruluna verilir.

Genel Kurul Toplantısında yalnız gündemde yer alan konular görüşülür, ancak toplantıya katılan üyelerin en az onda birinin yazılı olarak görüşülmesini önerdiği konuların gündeme konulması zorunludur.

Kararlar çoğunlukla alınır. Ancak Tüzüğün değiştirilmesi ile ilgilli kararlar, toplantıya katılan üyelerin üçte ikisinin oyu ile kesinleşir.

Tüzük değişimi konusunun daha önce gündeme alınmış ve ilân edilmiş olması şarttır.

MADDE 13) Genel Kurulun görevleri şunlardır:

a) Dernekler Kanunun verdiği görevleri yerine getirmek,

b) Tüzüğü değiştirmek,

c) Dokuz kişilik yönetim kurulu asıl üyelikleriyle beş kişilik yedek üyelerini gizli oyla seçmek,

d) Denetim kurulu ve onur kurulunun üçer kişilik asıl ve yedek üyelerini seçmek,

e) Bir önceki dönemin çalışma ve hesap raporları ile denetçiler kurulu raporlarını incelemek, bilançoyu onamak veya reddetmek, yönetim kurulunu aklamak,

f) Yönetim kurulunca hazırlanan yeni yıl bütçesini onamak ve gerekli kararları almak,

g) Onur kurulunca alınmış olan çıkarma kararlarına yapılan itirazları inceleyerek sonuçlandırmak,

h) Gerektiğinde kurumun dağılmasına karar vermek,

MADDE 14) Genel Kurula katılan her üyenin bir oy hakkı vardır. Bu hak başkasına devredilemez.

Dokuzuncu madde gereğince kaydı silinmiş asıl üyeler oy haklarını kullanamazlar.

Yönetim, Denetçiler, Onur Kurulu üyeleri kendi işlemleri ile ilgili konularda oylamaya katılamazlar.

MADDE 15) Bir yıl ve daha uzun süreyle Ankara'dan ayrılan üyeler, bu süre için ödenti vermek zorunda değillerdir. Bunların üyelik hakları saklıdır. Ancak, yeniden Ankara'ya yerleştikleri tarihten başlamak üzere ödenti vermek zorundadırlar.

Bu hükmün uygulanması, üyenin ayrılış ve dönüş tarihlerini Yönetim Kuruluna yazılı olarak bildirmesine bağlıdır.

YÖNETİM KURULU:

MADDE 16) Kurum Yönetim Kurulu, asıl üyeler arasından seçilen dokuz kişidir. Yönetim Kurulunun beş yedek üyesi vardır. Yönetim Kurulu Kurumun yürütme organıdır.

MADDE 17) Yönetim kurulu üyeleri kendi aralarında gizli oyla görev bölüşümü yaparak; başkan, as-

başkan, genel yazman, genel sayman, sanat kolu başkanı, organizasyon kolu başkanı, kitaplık ve yayın kolu başkanı, dış ilişkiler kolu başkanı ve danışman üyeyi ilk toplantıda belirler.

Yönetim kurulu üyelerin çoğunluğu ile ayda en az iki kez toplanır. Kararlar en az beş oyun birleşmesi ile alınır. Oylar eşit olursa başkanın oyu iki sayılır.

YÖNETİM KURULU ÜYELİĞİNİN DÜŞMESİ VE KURULUN GÖREVLERİ:

MADDE 18) Yönetim Kurulu üyeliği, aşağıda gösterilen durumlarda düşer:

a) Kendi isteği ile çekilme;

b) Asıl üyelikten çıkarılmak veya kaydı silinmek;

c) Yönetim Kurulunca kabul edilen özrü olmaksızın ardarda üç toplantıya gelmemek.

MADDE 19) Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Derneğin bütün işlerini, tüzük ve yönetmelikler hükümleri ve Genel Kurul kararları çerçevesi içinde yürütmek;

b) Aylık çalışma programlarını, ilgili ayın girişinden bir hafta önce üyelere göndermek.

YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN GÖREV VE YETKİLERİ:

MADDE 20) Yönetim kurulu üyelerinin görev ve yetkileri aşağıda gösterilmiştir:

Başkan: Kurumun temsilcisidir. Yönetim kuruluna başkanlık eder, çalışmaları denetler.

Asbaşkan: Başkanın yardımcısıdır, başkanın bulunmadığı zamanlarda başkanlık işlerini yürütür.

Genel yazman: Kurumun, büro, yazışma ve arşiv işlerini yürütür. Hesap işlerini sayman ile birlikte götürür. Yönetim kurulu kararlarının gereğini yerine getirir.

Genel Sayman: Derneğin saymanlık, para ve demirbaş işlerini yürütür. Bunlarla ilgili dosya, defter ve arşiv tutar.

Sanat kolu başkanı: Kurumun amacına uygun olarak kültür ve sanat çalışmalarını, danışma kurullarının önerileri doğrultusunda yönlendirir ve yürütür.

Organizasyon kolu başkanı: Kurumun toplumsal çalışmalarının düzenlenmesi ile görevlidir. Lokal hizmetlerinin yönetim kurulu kararları ve iç yönetmelik hükümlerine göre yürütülmesini sağlar.

Dış ilişkiler kolu başkanı: Derneğin dış ilişkilerini yönetim kurulu kararları ve başkanın onayı ile yürütür.

Kitaplık ve yayın kolu başkanı: Kurum kitaplığının düzenlenmesi, yönetimi ve yayın işlerinin yürütülmesi ile görevlidir.

Danışman üye: Kültür ve sanat çalışmalarında sanat kolu başkanının danışmanı ve yardımcısıdır. Danışma kurullarının çalışmalarını yönetim kurulu adına düzenler.

KOLLARIN GÖREVLERİ VE ÇALIŞMA ŞEKLİ

MADDE 21) Kolların çalışmaları aşağıdaki gibi yürütülür:

a) Sanat kolu: Kol başkanının önerisi üzerine, yönetim kurulunca seçilecek Sanat Danışma Kurullarının düşünce ve önerilerinden yararlanarak kültür sanat çalışmalarını yürütür.

b) Organizasyon kolu: Kol başkanının önerisi üzerine yönetim kurulu üç üyeden oluşan organizasyon kolunu seçer. Tüm toplumsal çalışmaların yürütülmesi ve lokal işlerinin yerine getirilmesi bu kolun çalışma alanı içindedir.

c) Kitaplık ve yayın kolu: Kol başkanının önerisi üzerine üç kişilik kolu yönetim kurulu seçer. Kurum kitaplığının düzenlenmesi ve yönetimi ile kurum yayınlarının yürütülmesi bu kolun yetki alanı içindedir.

d) Dış ilişkiler kolu: Kol başkanı, başkan ve asbaşkan ile beraber kurumun dış ilişkilerini yönetim kurulu kararları doğrultusunda yürütür.

DANIŞMA KURULLARI:

MADDE 22) Kurumun kültür ve sanat etkinliklerini planlamak ve programlamak amacıyla; tiyatro, sinema, yazın, görsel sanatlar, müzik, mimarlık ve arkeoloji dallarında ilgili uzmanlardan oluşan üçer kişilik Danışma Kurullarını, sanat kolu başkanının önerisi üzerine yönetim kurulu seçer. Kurumun kültür ve sanat çalışmalarında danışma kurullarının kararları ve önerileri yol göstericidir. Danışma kurullarının çalışmalarında, danışman üye sanat kolu başkanının yardımcısıdır. Danışma kurullarının çalışma biçimleri yönetim kurulunun hazırlayacağı bir yönetmelikle belirlenir.

DENETLEME KURULU:

MADDE 23) Denetleme Kurulu her üç ayda bir Derneğin çalışmalarını, Saymanlık işlerini, kayıt ve defterler ile demirbaşlarını denetler.

Kurul, hazırlayacağı denetleme raporları ile noksan gördüğü işler hakkındaki öneri ve uyarılarını da belirterek Yönetim Kuruluna iletir. Yönetim Kurulu bu roporlara göre uygun tedbirleri alır; uygun görmediği eleştirilerle ilgili görüşlerini belirtir.

Denetleme Kurulu, Genel Kurulun Olağan Toplantısından önce, dönemle ilişkin ayrıntılı raporunu hazırlar. Bu rapor, Yönetim Kurulunun çalışma raporuna eklenerek üyelere gönderilir.

Kurulca yapılan denetleme sonuçlarına göre, Genel Kurulun Olağanüstü Toplantıya çağırılması gerekiyorsa bu görüş Yönetim Kuruluna bir yazıyla bildirilir. Yönetim Kurulu bu isteğe uyarak Genel Kurulu en geç 15 gün içinde toplantıya çağırmak zorundadır.

ONUR KURULU VE ÇALIŞMASI:

MADDE 24) Genel Kurul tarafından asıl üyeler arasından seçilen üç kişilik Onur Kurulu kendi arasından gizli oyla bir başkan seçer.

Kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Dernek üyeleri arasında çıkacak anlaşmazlıkları çözümlemek;

b) Tüzük hükümlerine aykırı hareket eden, Derneğin şeref ve onuru ile bağdaşmayan eylem ve davranışlarda bulunan üyeleri cezalandırmak.

MADDE 25) Onur Kurulu, üyelerden veya Yönetim Kurulu tarafından yapılan yazılı şikâyetleri inceliyerek 15 gün içinde karara bağlar. Bağlayamazsa bu süre uzatılabilir.

Onur Kurulu kararları, Yönetim Kurulu Başkanlığınca uygulanır.

MADDE 26) Onur Kurulu, önüne getirilen konuda ilgili üyenin yazılı veya sözlü savunmasını ister. Bu istek iadeli taahhütlü mektupla duyrulur. Dernekte olan adrese duyuru yapılamadığında, durum ilân tahtasına bir hafta müddetle asılmak suretiyle üyeye duyurulur. Bu duyuru işlemi kesindir. Üye yine savunmasını vermezse, Onur Kurulu toplayacağı bilgilere dayanarak kararını verir.

Onur Kurulunun üyelikten çıkarma kararı dışındaki kararları kesindir, hemen uygulanır.

MADDE 27) Onur Kurulu bir üye için aynı cezaya iki kezden fazla hükmedemez. Hangi davranışlara ne çeşit ceza verileceğini Kurul kendisi kararlaştırır.

CEZALAR:

MADDE 28) Onur Kurulunca verilecek disiplin cezaları şunlardır:

a) Uyarma: Üyenin belli bir konuda yazılı olarak dikkatinin çekilmesidir.

b) Kınama: Kınama, üyenin uygun olmayan davranışlarının kınanmasıdır.

Kınama cezası duyuru tahtasına asılarak uygulanır.

c) Geçici Olarak Çıkarma: Üç aya kadar geçici olarak üyelik haklarının alınmasıdır.

d) Sürekli Çıkarma: Üyelik niteliğinin kaldırılmasıdır.

DERNEĞİN GELİR VE GİDERLERİ İLE HARCAMALARI:

MADDE 29) Derneğin gelirleri şunlardır:

a) Giriş ödentisi: Asıl üyeliğe kabul olunanlardan girişte bir kez alınacak olan ve her yıl genel kurulun miktarını belirleyeceği ödentidir.

b) Aylık üye ödentisi: Dernekler Kanununa göre ayda 100 TL. dır.

c) Her türlü toplumsal organizasyondan elde edilen gelirler,

d) Lokal ve büfe gelirleri,

e) Bağışlar ve yardımlar,

f) Diğer gelirler.

MADDE 30) Her çeşit gelir, makbuz karşılığında alınır, ödemeler de belge karşılığında yapılır.

MADDE 31) Derneğin bütün harcamaları yıllık bütçelere göre yönetim kurulu kararı ile yapılır. Acil durumlarda zorunluluk sınırları çerçevesinde başkan ve genel yazmanın onayı ile harcama yapılır ve ilk yönetim kurulu toplantısında onay alınır. Genel sayman, tüm gelir ve giderlerle ilgili hesap özetlerini saymanlık raporu olarak her yönetim kurulu toplantısına sunar.

MADDE 32) Kurumun günlük gelirleri saymanlıkça kasada korunur. Günlük giderleri karşılayabilmek üzere 25.000 TL.'nın üzerindeki para banka hesabına yatırılır.

DERNEĞİN DEFTERLERİ VE KAYITLARI:

MADDE 34) Tutulması zorunlu olan defterler ve dosyalar şunlardır:

a) Genel Kurul tutanakları,

b) Üye kayıt defteri,

c) Yönetim Kurulu karar defteri,

ç) Gelen - Giden evrak defteri,

d) Gelir - Gider defteri,

e) Bütçe, kesin hesap ve bilânço defteri,

f) Saymanlık işleriyle ilgili belgeler dosyası, makbuzları ve demirbaş eşya defteri,

g) Denetleme Kurulu inceleme, rapor ve yazışma dosyası,

h) Onur Kurulu karar defteri, yazışma ve inceleme dosyaları,

i) Kurullarca gerekli görülecek başkaca defterler ve kayıtlar,

Bunlardan b, c, ç, d, e, bendlerinde yazılı olanlar Notere onaylattırılır.

FESİH:

MADDE 35) Genel Kurulca Derneğin dağılmasına karar verilirse, bu kararda, Derneğin mallarının, karar tarihinde ve amacına uygun doğrultuda çalışan dernek ya da kurumlardan birine ya da hazineye bırakılacağı da açıkça belirtilir.

Ancak bu konu dernek asıl üyelerinin üçte iki oranında katılacağı toplantıda, hazır bulunanların üçte iki oyu ile karara bağlanır.

Derneğin Feshi Yönetim Kurulunca beş gün içinde en büyük Mülkiye Âmirine yazıyla bildirilir.

MADDE 36) Bu tüzükte yazılı olmayan hallerde Dernekler Kanununun hükümleri uygulanır.

MADDE 37) Dernek Kurucularının Adları :

1 — Alp Doğan ŞEN «Avukat» T.C.
İç Cebeci Demirkapı Sok. Bulutlu Ap. 5
ANKARA

2 — Erol BERKMEN «Yüksek Mimar» T. C.
Gündoğdu Mah. Dumlupınar Cad. 5/2
ANKARA

3 — Vedat TANIR «Memur» T.C.
Türkiye B.M.M. Kanunlar Müdürlüğünde
ANKARA

4 — Ertuğrul GÜNAYMAN «Foto Mütehassısı» T.C.
Cebeci Soysal Sok. 14 ANKARA

GEÇİCİ MADDE 1) 1 Nisan 1973 tarihinden geçerli olmak üzere 5. maddenin d fıkrasındaki hükümler 18 Mart 1974 tarihinden önce üye olanlara da aynen uygulanır.

Rs 10.00

16 31 Ocak 1982 DEVLET MATBAASI

EK2. GENEL KURUL TOPLANTILARINDA BELİRLENEN YÖNETİM KURULU

22 MART 1952-21 AĞUSTOS 1954	
Başkan	: Alp Doğan ŞEN
Başkan Vekili	: Ertuğrul GÜNEYMAN
Genel Sekreter	: Erol BERKMEN
Sayman ve Veznedar	:Vedat TANIR
21 AĞUSTOS 1954-29 MAYIS 1955	
Başkan	: Alp Doğan ŞEN
Başkan Vekili	: Necdet ÖGE, Oğuz BORA
Genel Sekreter	: Kamil GÜMÜŞEL, Hüsamettin CİNDORUK
Muhasip	: Hüsamettin CİNDORUK, Kamil GÜMÜŞEL,
Veznedar	: Ertuğrul GÜNEYMAN, Necati ARUN
Gezi ve Gösteri Kolu Başkanı	: Oğuz BORA, Serap SEZER
Araştırma Yayın Kolu	: Erkul GÜRÜR, Mualla SÜERDEM
30 MAYIS 1955-8 OCAK 1957	
Başkan	: Munis Faik OZANSOY
Başkan Vekili	: Necmi İNANÇ
Genel Sekreter	: Lütfi AY
Muhasip	: İbrahim GENCER
Veznedar	: Oğuz BORA
9 OCAK 1957-11 OCAK 1959	
Başkan	: Munis Faik OZANSOY
Başkan Vekili	: Necmi İNANÇ
Genel Sekreter	: Necati ARUN
Muhasip	: İbrahim GENCER
Veznedar	: Zekiye YAZICIOĞLU
Sanat Kolu Başkanı	: Oğuz BORA
Organizasyon Kolu Başkanı	: Bülent SOKULLU
12 OCAK 1959	
Başkan	: Munis Faik OZANSOY
Başkan Vekili	: Necmi İNANÇ
Genel Sekreter	: Alp ARSLAN KAYAN
Muhasip	: Suat BERİKER
Veznedar	: Necati ARUN
Sanat Kolu Başkanı	: Muhtar KÖRÜKÇÜ
Organizasyon Kolu Başkanı	: Şinasi KIPÇAK
5 MART 1961	
Başkan	: Munis Faik OZANSOY
Başkan Vekili	: Muhtar KÖRÜKÇÜ
Genel Sekreter	: Fehmi ÖZÇELİK
Muhasip	: Ümit SERDAROĞLU
Veznedar	: Suat BERİKER
Sanat Kolu Başkanı	: M. Sunullah ARISOY
Organizasyon Kolu Başkanı	: Şinasi KIPÇAK
2 HAZİRAN 1965-2 HAZİRAN 1966	
Başkan	: Munis Faik OZANSOY
İkinci Başkan	: Fehmi ÖZÇELİK
Genel Sekreter	: Hayati SEVGEN
Muhasip Üye	: Suat BEZİKER
Sanat Kolu Üyesi	: M. Sunullah ARISOY

Organizasyon Kolu Üyesi: Metin GÜVEN, Erdoğan BAĞLUM Veznedar Üye : Necmiye ÖNDER
3 HAZİRAN 1966-13 MAYIS 1967
Başkan : Munis Faik OZANSOY İkinci Başkan : Kemal BAYTAŞ Genel Sekreter : Kamuran ARDIÇ Muhasip Üye : Suat BERİKER Sanat Kolu : Metin KAYAALP Organizasyon Kolu : Hayati SEVGEN
14 MAYIS 1967-25 MAYIS 1968
Başkan : Munis Faik OZANSOY Asbaşkan : Fehmi ÖZÇELİK Genel Yazman : Şinasi KIPÇAK Muhasip Veznedar Üye : Kamuran ARDIÇ Sanat Kolu Başkanı : Atila Sav Organizasyon Başkanı : Necmiye ÖNDER Danışman Üye : Kemal BAYTAŞ, Merih GERMEN
26 MAYIS 1968-4 HAZİRAN 1969
Başkan : Munis Faik OZANSOY İkinci Başkan : Fehmi ÖZÇELİK Genel Sekreter : Esen ÜNÜR Muhasip Üye : Kamuran ARDIÇ Sanat Kolu Başkanı : Atila SAV Organizasyon Kolu Başkanı : Tacan ÖNDER Danışman Üye : Necmiye ÖNDER
5 HAZİRAN 1969-29 MAYIS 1970
Başkan : Munis Faik OZANSOY Asbaşkan : O. Fehmi ÖZÇELİK Genel Yazman : M.Sunullah ARISOY, Makbule ULUER Sayman Veznedar Üye : Kamuran ARDIÇ Sanat Kolu Başkanı : Ö. Atila SAV Organizasyon Kolu Başkanı : Metin KAYAALP Danışman Üye : Tacan ÖNDER
30 MAYIS 1970-22 MAYIS 1971
Başkan : Munis Faik OZANSOY Asbaşkan :O. Fehmi ÖZÇELİK Genel Yazman : Kâmran KIRATLI Sayman Üye : Kamuran ARDIÇ Sanat Kolu Başkanı : Ergun SAV Organizasyon Kolu Başkanı : Makbule ULUER Danışman Üye : Necmiye ÖNDER
23 MAYIS 1971-14 MAYIS 1972
Başkan: : Munis Faik OZANSOY, O. Fehmi ÖZÇELİK Asbaşkan : O. Fehmi ÖZÇELİK, Ergun SAV Genel Yazman : Kâmran KIRATLI, Suat BERİKER

Sayman Üye	: Süheyla EBİRİ
Sanat Kolu Başkanı	: Ergun SAV, Ülkü ULUDOĞAN
Organizasyon Kolu Başkanı	: Necmiye ÖNDER
Danışman Üye	:Suat BERİKER, Alev URAS
15 MAYIS 1972-23 MAYIS 1973	
Başkan	: Cihat BİLGEHAN
As Başkan	: Kemal BAYDAŞ
Genel Yazman	: Selami SANAÇ
Sayman-Veznedar Üye	: Alev URAS
Sanat Kolu BaşkanI	: Rükzan GÜNAYSU
Organizasyon Kolu Başkanı	: Hayati SEVGEN, Türkan EVGİN
Danışman Üye	: Nimet ARDIÇ
24 MAYIS 1973-11 MAYIS 1974	
Başkan	:Kamuran ARDIÇ, Ahmet Demir YÜCE
As Başkan	:Kemalettin BOZKURT
Genel Yazman	:Süheyla EBİRİ
Sayman-Veznedar Üye	:Suat BERİKER, Basri İMECE
Sanat Kolu Başkanı	:Rükzan GÜNAYSU
Organizasyon Kolu Başkanı	:Necmiye ÖNDER
Danışman Üye	:Ahmet Demir YÜCE, Erdoğan BİGAT
12 MAYIS 1974- 30 MAYIS 1975	
Başkan	:Fehmi ÖZÇELİK
As Başkan	: Erdoğan BİGAT
Genel Sekreter	: Dr. Kamran KIRATLI
Sayman	:Suat BERİKER
Sanat Kolu Başkanı	:Sunullah ARISOY
Organizasyon Kolu Başkanı	:Tacan ÖNDER
Danışman Üye	:Gönül GÖLE
31 MAYIS 1975- MAYIS 1976	
Başkan	:Fehmi ÖZÇELİK, Erdoğan BİGAT
As Başkan	: Erdoğan BİGAT, Şinasi KIPÇAK
Genel Sekreter	: Güney HAŞMETOĞLU
Sayman	:Suat BERİKER
Sanat Kolu Başkanı	:Rükzan GÜNAYSU
Organizasyon Kolu Başkanı	:Necmiye ÖNDER, Necla MATYAYLI
Danışman Üye	:Şinasi KIPÇAK, Necla MATYAYLI
MAYIS 1976-MAYIS 1977	
Başkan	:Necdet ÖKMEN
As Başkan	: Nail GÜRMAN
Genel Sekreter	: Dr. Kamran Kıratlı
Sayman	:Necla ÖZBAY
Sanat Kolu Başkanı	:İmren ERŞEN
Organizasyon Kolu Başkanı	:Ünsal PİROĞLU
Danışman Üye	:Altan DAĞLI
TEMMUZ 1979-TEMMUZ 1980	
Başkan	:Anıl ÇEÇEN
As Başkan	: Ünsal PİROĞLU
Genel Sekreter	: Dr. Kamran KIRATLI

Sayman	:Hüseyin ATABAŞ
Dış İlişkiler Başkanı	:Turhan SABUNCUOĞLU
Organizasyon Kolu Başkanı	:Necmiye ÖNDER
TEMMUZ 1980-TEMMUZ 1981	
Başkan	:Anıl ÇEÇEN
As Başkan	: Necmiye ÖNDER
Genel Sekreter	: Orhan GİRGİÇ
Sayman	:Veysi PASİN
Dış İlişkiler Başkanı	:Ayla KURŞUNLU
Sanat Kolu Başkanı	: Cihat İLERİ
Organizasyon Kolu Başkanı	:Nuran ALTIATA
TEMMUZ 1981-26 HAZİRAN 1982	
Başkan	:Anıl ÇEÇEN
As Başkan	: Necmiye ÖNDER
Genel Sekreter	: Orhan GİRGİÇ
Sayman	:Seha ÇAKIN
Dış İlişkiler Başkanı	:Veysi PASİN
Sanat Kolu Başkanı	: Cihat İLERİ
Organizasyon Kolu Başkanı	:Argun SAYDAM
Kitaplık Yayın Kolu Başkanı	: Ünsal PİROĞLU
Danışman Üye	: Özdemir İNCE
27 HAZİRAN 1982-25 HAZİRAN 1983	
Başkan	:Anıl ÇEÇEN
As Başkan	: Necmiye ÖNDER
Genel Sekreter	: İbrahim HİTAY
Sayman	:Seha ÇAKIN
Dış İlişkiler Başkanı	:Raci PASİNOĞLU
Sanat Kolu Başkanı	:Ünsal PİROĞLU
Organizasyon Kolu Başkanı	:Necla ÖZDEMİR
Kitaplık Yayın Kolu Başkanı	: Yücel DÖNMEZ
Danışman Üye	: Cihat İLERİ
26 HAZİRAN 1983- 24 ARALIK 1983	
Başkan	:Anıl ÇEÇEN
As Başkan	: Yücel DÖNMEZ
Genel Sekreter	: Mehmet BUĞA
Sayman	:Avni YÜKSEK
Dış İlişkiler Başkanı	:Salih TOMURCUKLU
Sanat Kolu Başkanı	:Murat TAŞER
Organizasyon Kolu Başkanı	:Necla ÖZDEMİR
Kitaplık Yayın Kolu Başkanı	: Sabahat AKYAZILI
Danışman Üye	: Necmiye ÖNDER
24 HAZİRAN 1984-29 HAZİRAN 1985	
Başkan	:Anıl ÇEÇEN
As Başkan	: Yücel DÖNMEZ
Genel Sekreter	: Mehmet BUĞA
Sayman	:Hayati DOĞAN
Dış İlişkiler Başkanı	:Şevki AKINCI
Sanat Kolu Başkanı	:Zahit BÜYÜKİŞLEYEN

Organizasyon Kolu Başkanı	:Necla ÖZDEMİR
Kitaplık Yayın Kolu Başkanı	: Murat TAŞAR
Danışman Üye	: Tamer LEVENT
30 HAZİRAN 1985-28 HAZİRAN 1986	
Başkan	:Anıl ÇEÇEN, Şevki AKINCI
As Başkan	: Şevki AKINCI, Gürol ERGİN
Genel Sekreter	: Mehmet BUĞA
Sayman	:Türkan ÜNAL
Dış İlişkiler Başkanı	:Vakıf ÖZKUL
Sanat Kolu Başkanı	:Zahit BÜYÜKİŞLEYEN
Organizasyon Kolu Başkanı	:Necla ÖZDEMİR
Kitaplık Yayın Kolu Başkanı	: Güner SAMLI
Danışman Üye	: Tamer LEVENT
29 HAZİRAN 1986-4 TEMMUZ 1987	
Başkan	:Ünsal PİROĞLU
As Başkan	: Gürol ERGİN
Genel Sekreter	: Seha ÇAKIN, Nejat Cemal GÜNEŞ
Sayman	:Semiha ERİBİ
Dış İlişkiler Başkanı	:Kemal ATEŞ
Sanat Kolu Başkanı	:Kaya ÖZSEZGİN, Alican ÖZİNANIR
Organizasyon Kolu Başkanı	:Özdemir ÖZBAY
Kitaplık Yayın Kolu Başkanı	: Rüştü ASYALI, Osman KAYA
Danışman Üye	: Cihat İLERİ
5 TEMMUZ 1987-2 TEMMUZ 1988	
Başkan	:Şevki AKINCI
As Başkan	: Zahit BÜYÜKİŞLİYEN
Genel Sekreter	: Sabri Ünal ERKOL
Sayman	:Vakıf ÖZKUL
Dış İlişkiler Başkanı	:Sıtkı ERİNÇ
Sanat Kolu Başkanı	:Kaya ÖZSEZGİN, Alican ÖZİNANIR
Organizasyon Kolu Başkanı	:Gürkan ÇELEBİ
Kitaplık Yayın Kolu Başkanı	: Dinçer SEZGİN
Danışman Üye	: Kemal ATEŞ
3 TEMMUZ 1988-12 MAYIS 1990	
Başkan	:İmren ERŞEN
As Başkan	:Mükrem ERKİN
Genel Sekreter	: Şinasi ERDEMİR
Sayman	:Öncül KÖKTEN
Dış İlişkiler Başkanı	:Argun aSAYDAM
Sanat Kolu Başkanı	: Sıtkı ERİNÇ
Organizasyon Kolu Başkanı	:Güner SAMLI
Kitaplık Yayın Kolu Başkanı	: Tülay KORKMAZ
Danışman Üye	: Kemal ATEŞ
13 MAYIS 1990-13 EKİM 1991	
Başkan	: İmren ERŞEN
Asbaşkan	:Mükrem ERKİN
Genel Yazman	:Şinasi ERDEMİR
Genel Sayman	: Gülsen ERDOĞAN

Sanat Kolu Başkanı : Uğur BİLGE Organizasyon Kolu Başkanı :Filiz POYRAZOĞLU Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı :İlker ÇETİN Dış İlişkiler Kolu Başkanı :Oktar AYKUT Danışman Üye :Orhan ÇETİNKAYA
14 MAYIS 1991-29 MAYIS 1993
Başkan : İsmail GÜMÜŞ Asbaşkan : Cihat İLERİ Genel Yazman : Şinasi ERDEMİR Genel Sayman : Halil SAY Sanat Kolu Başkanı : Uğur BİLGE Organizasyon Kolu Başkanı :Osman KAYA Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı : Gülten GÖKSU Dış İlişkiler Kolu Başkanı : İlker ÇETİN Danışman Üye :Celal KURTULUŞ
30 MAYIS 1993-4 KASIM 1994
Başkan : Halil SAY Asbaşkan : Kemal SEVGİSUNAR Genel Yazman : Şinasi ERDEMİR Genel Sayman : Turgut ERDEN Sanat Kolu Başkanı : İsmail ATEŞ Organizasyon Kolu Başkanı :İlker TURAN Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı : Eren GÜNDOĞAN Dış İlişkiler Kolu Başkanı : Belgin KARA Danışman Üye : Ömer CAN
5 KASIM 1994- 9 MAYIS 1997
Başkan : İlhan BAŞ Asbaşkan : Savaş YURTTAŞ Genel Yazman : Şinasi ERDEMİR Genel Sayman : İlker ÇETİN Sanat Kolu Başkanı : Nurtaç ÖZLER Organizasyon Kolu Başkanı :Turgut ERDEN Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı : Kemal SEVGİSUNAR Dış İlişkiler Kolu Başkanı : Serpil BOZER Danışman Üye : Musa AYDOĞAN
10 MAYIS 1997-29 MAYIS 1999
Başkan : Mustafa ALTINTAŞ, Halil SAY Asbaşkan : Halil SAY, Işıl ÖZKAN Genel Yazman :Şinasi ERDEMİR Genel Sayman : Özcan TOKYÜREK Sanat Kolu Başkanı : Şükran ÇAKIR Organizasyon Kolu Başkanı :Turgut ERDEN Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı :Belkıs BALKAŞ, Refik ŞENGEZER Dış İlişkiler Kolu Başkanı : Işıl ÖZKAN, Belkıs BALKAŞ Danışman Üye : Nurtaç ÖZLER
30 MAYIS 1999-20 MAYIS EKİM 2001
Başkan : Halil SAY Asbaşkan :Işıl ÖZKAN

Genel Yazman :Şinasi ERDEMİR
Genel Sayman : Kemal SEVGİSUNAR
Sanat Kolu Başkanı : Nurtaç ÖZLER
Organizasyon Kolu Başkanı :Refik ŞENGEZER
Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı :Meral BİNGÖL
Dış İlişkiler Kolu Başkanı : H. İlker ÇETİN
Danışman Üye :Erkan GENİŞ
21 MAYIS 2001-24 MAYIS 2003
Başkan : Halil SAY
Asbaşkan :Işıl ÖZKAN
Genel Yazman :Şinasi ERDEMİR
Genel Sayman : Kemal SEVGİSUNAR
Sanat Kolu Başkanı : Nurtaç ÖZLER
Organizasyon Kolu Başkanı :Refik ŞENGEZER
Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı :Meral BİNGÖL
Dış İlişkiler Kolu Başkanı : H. İlker ÇETİN
Danışman Üye :Erkan GENİŞ
Üye : Aysel KANBER
25 MAYIS 2003-7 MAYIS 2005
Başkan : Halil SAY
Asbaşkan :Ahmet KUMRULU
Genel Yazman :Şinasi ERDEMİR
Genel Sayman : Zeynep KURADA
Sanat Kolu Başkanı : H. İlker ÇETİN
Organizasyon Kolu Başkanı :Mahzun DOĞAN
Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı :Ümit ŞEKERCİ
Dış İlişkiler Kolu Başkanı :Nuran YÜKSELEN
Danışman Üye :Aynur DÜLGER ATAKLI
8 MAYIS 2005-26 MAYIS 2007
Başkan : H. İlker ÇETİN
Asbaşkan :Mehmet ERDOĞAN
Genel Yazman :Şinasi ERDEMİR
Genel Sayman : Azmi ÖZDOĞAN
Sanat Kolu Başkanı :M. Mahzun DOĞAN
Organizasyon Kolu Başkanı :Nesrin ERGİB
Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı :Ümit ŞEKERCİ
Dış İlişkiler Kolu Başkanı :Nurkut ERGİN
Danışman Üye :Atilla GÜRÇAY
27 MAYIS 2007-22 MAYIS 2009
Başkan : H. İlker ÇETİN
Asbaşkan :Atila İNAN
Genel Yazman :Şinasi ERDEMİR
Genel Sayman : Azmi ÖZDOĞAN
Sanat Kolu Başkanı :M. Mahzun DOĞAN
Organizasyon Kolu Başkanı :Nesrin ERGİB
Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı :Ümit ŞEKERCİ
Dış İlişkiler Kolu Başkanı :Nurkut ERGİN
Danışman Üye :Atilla GÜRÇAY

23 MAYIS 2009-MAYIS 2011
Başkan : H. İlker ÇETİN
Asbaşkan :Atila İNAN
Genel Yazman :Şinasi ERDEMİR
Genel Sayman : İrfan KURT
Sanat Kolu Başkanı :Ali Rıza KARS
Organizasyon Kolu Başkanı :Müjgan TAŞKIN
Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı :Mahmut ALPERGİN
Dış İlişkiler Kolu Başkanı :Tufan SÜER
Danışman Üye :Burcu GÜVENSOY
MAYIS 2011-24 MAYIS 2013
Başkan : H. İlker ÇETİN
Asbaşkan : Şinasi ERDEMİR
Genel Yazman :Cemalettin EROL
Genel Sayman :Dilek YALÇINKAYA
Sanat Kolu Başkanı :Nurkut İLHAN
Organizasyon Kolu Başkanı :Bayram ELÇİ
Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı : İrfan KURT
Dış İlişkiler Kolu Başkanı :Emine GENÇTÜRK
Danışman Üye :Şenol TİRYAKİ
25 MAYIS 2013-22 MAYIS 2015
Başkan : H. İlker ÇETİN
Asbaşkan : Atilla GÜRÇAY
Genel Yazman :Onur SEZER
Genel Sayman : İrfan KURT
Sanat Kolu Başkanı :Nurkut İLHAN
Organizasyon Kolu Başkanı : Dilek YALÇINKAYA
Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı : Murat DEMİRBAŞ
Dış İlişkiler Kolu Başkanı :Galip KARAMAN
Danışman Üye :Şenol TİRYAKİ
23 MAYIS 2015-22 MAYIS 2017
Başkan : H. İlker ÇETİN
Asbaşkan : Atilla GÜRÇAY
Genel Yazman :Onur SEZER
Genel Sayman : İrfan KURT
Sanat Kolu Başkanı :Nurkut İLHAN
Organizasyon Kolu Başkanı : Dilek YALÇINKAYA
Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı : Murat DEMİRBAŞ
Dış İlişkiler Kolu Başkanı :Galip KARAMAN
Danışman Üye :Şenol TİRYAKİ
23 MAYIS 2017-24 MAYIS 2019
Başkan : H. İlker ÇETİN
Asbaşkan : Handan ERGEN
Genel Yazman :Onur SEZER
Genel Sayman : İrfan KURT
Sanat Kolu Başkanı : Çiğdem GÜLER
Organizasyon Kolu Başkanı : Şebnem ŞEKEROĞLU UZUN
Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı : Ceyhun TEKKAYA

Dış İlişkiler Kolu Başkanı	: Ferhat Sabri KÖKDEMİR
Danışman Üye	:Şenol TİRYAKİ
25 MAYIS 2019 – 21 OCAK 2022	
Başkan	:H. İlker ÇETİN
Asbaşkan	:Handan ERGEN
Genel Yazman	:Fahrettin Onur SEZER
Genel Sayman	: İrfan KURT
Sanat Kolu Başkanı	:Çiğdem GÜLER
Organizasyon Kolu Başkanı	:Şebnem ŞEKEROĞLU UZUN
Kitaplık ve Yayın Kolu Başkanı	:Ceyhun TEKKAYA
Dış İlişkiler Kolu Başkanı	:Ferhat Sabri KÖKDEMİR
Danışman Üye	:Şenol TİRYAKİ
22 OCAK 2022– 26 OCAK 2024	
Başkan	:H. İlker ÇETİN
Asbaşkan	:Özkan ALTINSOY
Genel Yazman	:Fahrettin Onur SEZER
Genel Sayman	: Şebnem ŞEKEROĞLU UZUN
Sanat Kolu Başkanı	:Nilgün COŞKUN

* Dönem içinde Yönetim Kurulu üyelerinin istifa etmesi nedeniyle yaşanan değişimler de tabloya işlendiği için bazı görevlerde birden çok isim yer almaktadır.
*12 Ocak 1959 günü göreve başlayan Yönetim Kurulunun görev süresinin ne zaman sona erdiği tespit edilememiştir.
* 5 Mart 1961 günü göreve başlayan Yönetim Kurulunun görev süresinin ne zaman sona erdiği tespit edilememiştir.

EK-3 GÖRÜŞME DEŞİFRELERİ

AHMET AKGÜL İLE GÖRÜŞME, 14 NİSAN 2024

S.B.B.: Şöyle bendeki kayıtlara göre İlker Bey'in anlattığı 2012 yılında İçişleri Bakanlığından dernekler denetçileri geliyor, yaptıkları denetimler sonunda kamu yararına çalışan dernek vasfını kaldırıyorlar ve ben de İlker başkana dava açtınız mı bu karara karşı diye sordum, hatırlamıyorum dedi. Siz hatırlıyor musunuz?

A.A.: Hayır

S.B.B.: Siz de hatırlamıyorsunuz. Muhtemelen öyle kaldı.

A.A.: Genel kurulu kararı veya yönetim kurulu kararı olsa yapardım ben bu işi. Şimdi benim dernek ile ilgili bilgilerim şöyle tabi. Sanat Kurumu Derneği'nin eski yerleşim yeri Gençlik Parkı'ndaki Göl Gazinosunun içindeki bir binaydı, biliyorsunuz. Kültür Bakanlığı tarafından oraya tahsis edilmişti. Hatta Kültür Bakanlığı yazıları var. Burada Emre Kongar'ın olduğu dönemlerde, evrakları da var dosyada. Şimdi Gençlik Parkının şöyle bir özelliği var, Atatürk Kültür Merkezi olarak bilinen Radyo evinden Sincan'a kadar.

S.B.B.: Bayağı bir geniş bir alan

A. A.: Şu an sarayın da olduğu yer Atatürk Kültür Merkezi kapsamında orası Milli Komitenin yetkisindeki alan.

S.B.B.: Adliye Sarayı'nın olduğu yerde aynı plastik sanatlar alanları olarak ayrılmış orası Abdi İpekçi Parkı'na kadar geçiyor diye biliyorum adli pekçi Parkı diye biliyorum

A.A.: Kanunu var çünkü 12 Eylül'de çıkmış özel bir yasa düzenlenmiş, Milli Komite kurulmuş Cumhurbaşkanı başkanlığında. Oraya belediyeler çivi çakamıyor, imar izni verilmiyor, özel bir alan. O kapsamda dönemin Kültür Bakanlığı tarafından bina sanat Kurumuna tahsil ediliyor bedelsiz ve yıkılıncaya kadar. Bir de eski eser kaydı da koyulmuş yıkılması mümkün değil. Çok doğru yapılmış.

S.B.B.: O bütün belgeler dosyada var mı?

A.A.: Bunları davalarda kullandık, başarılı da olduk. Danıştay'dan iptal kararı aldık. Belediye men'i müdahale kararı, tahliye davası açtı, reddedildi ama belediye uzun süre başaramadı bu işi. Tabii 1994'te Melih Gökçek'in Belediye Başkanı olmasıyla beraber başladı süreç, İsmail Gümüş bana anlatmıştı bu süreci, onlar orada ciddi eylemler

yapıyorlar. Zabıta geliyor falan engelliyorlar. Sonraki süreçte de İlker Bey döneminde de encümen kararı aldılar. Onu iptal ettirdik, tahliye davası açtılar onu reddetti mahkeme. Hukuki yoldan çıkartamadılar ama o arada Milli Komitenin yapısını değişmesi, Cumhurbaşkanının değişmesi. Ahmet Necdet Sezer döneminde bir şey yapamadılar. Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanı olmasından sonra belediyenin ağırlığı orada öne çıktı. O tahsis kararını kaldırdılar. Ona rağmen tahliye sağlayamadılar hukuken. Şöyle yaptılar, oradaki bekçiyi darp ettiler. Biliyorsunuz süreçleri, suyu kestiler. Yeni plan yaptık diyerek orayı kullanılmaz bir hale getirdiler. Biraz mecburi bir bir çıkış oldu.

S.B.B.: Anladım yaşanılmaz bir hale geldi.

A.A.: Gariban bir personel vardı onu dövmüşler falan şikayetler hep burada ama sonuçlar alınamadı öyle bir süreç oldu yani. Ben hem dernek üyesi olarak hem de avukat olarak fahri olarak bu işi takip etmiş oldum.

S.B.B.: Peki dava bitti mi?

A.A.: Şu an bir dava yok.

S.B.B.: Derneğin aleyhine sonuçlandı herhalde.

A.A.: Hatta Mansur Başkana da gittik, geri alabilir miyiz diye mekânı ama çözemedik. Sanat Kurumuna ciddi bir yerleşke, mekân lazım.

S.B.B.: Tabii etkinlikleri yapabilmek için gerekli.

A.A.: Orası çok da uygun bir yerdi, hatırlarsanız gemi güvertesi gibi göl kenarında.

S.B.B.: Geçenlerde bir nikah salonu olarak gördüm oradaki etkinliklerine gitmedim açıkçası hiç bilmiyorum ama tabii dernek her daim mekanıyla bilinmiş, bir ev gibiymiş bir sanat evi gibiymiş.

S.B.B.: Sizde ilk tüzük var mıdır Ahmet Bey? 1970'lere ait var en erken

A.A:: Ben hatırlayamadım ilk tüzük yoktur, bizdeki evraklarda da yok evraklar zaten yok olmuş. Siz bir duyurunuzda 76 yıl oldu demişsiniz.

S.B.B.: Şöyle yasal kuruluş 1952 ama kulüp olarak kuruluyor 1948'de. Dernek 26 Ocak 1948'de Sanat Sevenler Kulübü olarak kuruluyor. Hatta Dernek'in kurucusu Ertuğrul Güneyman'ın torunu şu an yönetim kurulu üyemiz. Baran Uslu. Munis Faik Ozansoy, bu gençleri bir araya getiren buna ayak olan kişidir ama kuruculardа yok.

FİLİZ YENİŞEHİRLİOĞLU-ŞAHİN YENİŞEHİRLİOĞLU İLE GÖRÜŞME, 22 EYLÜL 2024

Ş.Y.: Şimdi siz bana sorun sorularınızı.

S.B.B.: Aslında Sanat Kurumu Derneği, eski Sanat Sevenler Derneği ile siz ne zaman tanıştınız? Bildiğim kadarıyla zaten Dil Tarih Coğrafyanın hocalarının da hep uğradığı ve etkinlikler yaptığı bir yer, dernek ve lokal. O dönemin sanat ortamı nasıldı?

Ş.Y.: Ben Dil Tarih'e 17 Mart 1976'da resmen girdim. Sınavlarını başardım. Benim tuhafıma gitti. Doktora yapmışım. Asistanlık sınavı yapıldı ama üniversite yasası öyleydi. Dil Tarih Coğrafya Fakültesi felsefe bölümü, ondan önce Milli Eğitim Bakanlığı'nın Talim Terbiye dairesinde mecburi hizmetim nedeniyle çalışmaya başladım çünkü ben devlet bursuyla okudum. İzmir Atatürk Lisesi'nden sonra İstanbul Hukuk Fakültesi'ni yedeklerden kazandım, üçüncü yedektim ama yüzde yüz girmiştim. İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nin sınavlarına girdim. O zaman akademiydi, kazanmıştım. Babam maalesef İstanbul'da okumamı arzulamadı. Hukuk Fakültesi'nden dolayı değil. İstanbul'a göndermek istemedi.

S.B.B.: Tam da karışık dönemler herhalde Türkiye'de değil mi?

Ş.Y.: Yok. İzmir'de ama o zamanlar bir şey yoktu herhalde. İzmir Anadolu Lisesi'ni bitirdikten sonra ben İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde derslere başladım. Sınavları kazandım, gittim. Onu da yüksek dereceyle kazandım. Valla yani eee, yani en yüksek dereceyle kazanmıştım.1964 yılıydı. İzmir Atatürk Lisesi'ni bitirdikten sonra işte orada başladım, sevgili dayımın da teşvikiyle. Yazın İzmir'de kuyumcular çarşısında dayıma yardım ediyordum. Atatürk Lisesinden bir arkadaşım bana, Şahin yurt dışı sınavlarına girdin mi dedi. Yok, haberim bile yok falan dedim. Hadi gidelim dedim İzmir Atatürk Lisesi'ne, formları doldurayım, ben de başvuracağım. Sen kazanırsın dedi. Çünkü ben, İzmir Anadolu Lisesi'nden mezun olduğum halde ikmali geçmek üzereyken Fransızcadan kaldığım için komik oldu. On üzerinden dört almama rağmen dört buçuktan beş geçilmesine rağmen, geçirmediler. Ben ikmale kaldım. İkmalde yine bırakıyorlar ama neyse oradan geçtim. Atatürk Lisesi çok güzel bir liseydi. Çok güzel bir bahçesi vardı. Eski İzmir Erkek Lisesi. Ben muhasebeciye indim. Form istedim. Muhasebeci form yok kalmadı dedi. Aslında beni tanıyor yani iyi tanımıyor ama öğrenci olarak biliyor. Neyse olmadı bir form yazalım dedi. Fotokopi yok yani

çekemiyorsunuz. Neyse, formun aynısını yaptı. Sağ olsun, inanılmaz bir şey. Aynısını yaptı. Ama bir örnek yetmiyor beş örnek yaptı. Üç örneğini kopya kağıdı ile yaptı, diğer iki örneğini de kopya kağıdı ile yaptı. Hemen göndermemiz lazım. Dedim ki, bunu yaptık ama Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı bunu kabul etmez. Daktiloda yapılmış öbür formlarla beraber. Neyse. Başka yolu yok. Ben dualarla formu doldurdum sarı bir zarfla iadeli taahhütlü, hemen postahaneden Milli Eğitim Bakanlığı adresine verdim. Gönderdik. Şans diye gönderdik. Ama umudum yoktu. Şans belki olur, belki olmaz. Ve o umudun içinde üç ay geçti. Fakat inanılmaz bir şey. Tabi o zaman kimsede telefon yok. Dayım kuyumcular çarşısında Kemeraltında haber salmış çırakla. Çırak belediye otobüsüyle geliyor buluyor anneme söylüyor. Ben hemen İzmir Kuyumcular çarşısına gittim. Bana zarfı verdi dayım. Oğlum bak dedi ama biliyor Milli Eğitim Bakanlığı'ndan evrak geliyor. Hemen zarfı aldım. Aaa inanılmaz bir şey, mucize. Davet ediyorlar Ankara'ya, Milli Eğitim Bakanlığının Avrupa sınavlarına yani formu kabul etmişler. Ve Ankara'ya geldim amcama. Amcam Adalet partisinin milletvekiliydi, Demirel iktidarda. Bütün sağlık kontrollerinden geçtim, sağlam çıktım ve Ankara Hukukta sınavlara girdim en büyük amfisinde. Yedi tane sınava girdim. Bitti sınavlar, İzmir'e döndüm, haber yok ama akademiye devam ediyorum. Bir süre sonra haber geldi, zarf geldi, kazandım ve Ankara'dan uçakla Paris'e gittim. Fransızca okudum ama konuşmak bambaşka. İlkokuldan beri İngilizce Fransızca okudum öğrendim ama ana dilleri Fransızca olunca zor oluyordu. Kültür Ateşeliği Fransızca kursuna gönderdi. Gittiğimde Fransızların çok yardımını gördüm. Aralık 1964 oralardaydım. O tam kış zamanı oradaymışsınız. 6 ay Fransızca okudum. Birçok öğrenci, Türk öğrenciyle Robert Koleji'nden gelen arkadaşlarla, Anadolu'dan gelen Türk öğrencileriyle. Onlar da sınavı kazanmış ama hepsi farklı. Felsefe olan yok. Felsefe, edebiyat olan yok. Ben onun üzerine Haziranda 6 ay sonra Sorbonne'a geçtim, yaz kurslarına yazıldım. Yaz kurslarında sertifika aldım. Fransız dili edebiyatı uygulamalı sertifika programlarına yazıldım. Onları aldım iki yıl, Felsefe okumadan önce dediler bunları alman lazım dediler. Şart koştular, aldım. Ondan sonra işte felsefe birinci sınıfa yazıldım. Bunu sertifikalar elimde notları onları da sundum tabii Fransızlara şart değil ama bütün yabancılara şart. Yani Norveçlilerden, Amerikalılara kadar şart. Onlar yani sırf Türk değil. Amerikalı öğrenci, Kanadalı yabancı, İngilizlere de şart. Neyse ben kabul edildim. Ondan sonra birinci sınıf hazırlık olurdu. Felsefe hazırlık olurdu, şu yani eğitim

öncesi pedagojik eğitim. Pedagojik demek, sınıf eğitimi, pedagoji, çok öğretici. Yani eğitim öncesi sınıf, başladık falan. Ondan sonra orada 68 olayları başladı. Çok kolay değil. Fransızca için de zor. Çünkü pedagojik sınavına Fransızlarla giriyordum. Onlarla hazırlanıyordum. Sana bir metin veriyor, oku, Jean Jacques Rousseau'dan, Montesquieu'dan. Adamın kitabı, orta çağın Fransızcası. Önüne koyuyordu metni. Ne anladıysan yaz, 20 sayfa. Kompozisyon normal kalemle 20 sayfa.

S.B.B.: Ağır bir şey.

Ş.Y.: Dolma kalemle. O ilk kurşun kalemle yazanın son bir saat ayırırdı, dolma kalemle yazmak için. Kağıt kapatılır hangi kağıt hangi hocaya gider belli olmazdı. Öğrenciler o kadar baskı altında ki kütüphanelerde yer yok. Sıraya giriyoruz. Sıramız gelince gidiyorduk. Orijinal kitaplarla çalışıyorduk. Jean Jacques Rousseau, Montesquieu, Voltaire, Albert Camus, Michel Foucault falan.

S.S.B: Ben hep derim benden felsefeci olmaz çok zor diye. O kadar metni okuyup muhakemeleri yapmak.

Ş.Y. : Tabii Ondan sonra Platon'u, Aristoteles'i, felsefe alanındaki bütün filozofları Fransızcadan okuduk. Çok zordu. Bu bunalım, o 1968 in bunalımı. Ben en sonunda derslere başladım. Bunalımın, 67 olaylarının başladığı yıl. Olayları bilmiyorum, çok uzun. Neyse, ben 68 olaylarını filan. Birinci sınıf, ikinci sınıf, üçüncü sınıf, mezun, dördüncü sınıf, yüksek lisans, doktora, mezun ve 1975 yılı Mayıs ayında eşimle birlikte Sorbonne'da tanıştık. Hanımefendi sanat tarihi okuyordu. Döndük geldik.

S.B.B.: Bayağı kaldınız o zaman hocam, 10 yıla yakın mı Paris? 10 yıl mı?

Ş.Y.: 10 yıl 4 ay. Mecburi hizmetim var. Erzurum'a gitmemiz gerekti. Kağıt üzerinde kuruluyor ama kurulmuş bir şey yok. Atatürk'te yok, İzmir'de yok felsefe. O zaman Ankara'da, İstanbul'da var. Ankara en uygunu. Dil Tarihte var, bir de Hacettepe'de var. Ioanna Hanımla kalmak istemedim. Emel Hanım beni işin içine çekti, Emel Doğramacı ama Ioanna Hanım, Emel Hanıma hayır diyemedi. Kendisi uzak durdu. Ben anladım. Ama ben dışarıdan derslere başladım. Talim terbiyede müfettişlik yapıyordum, danışmanlık. Dışardan derslere başladım. Dışarıdan ders veriyorum. İşte o arada bana Aydın Bey, aracılığıyla Allah rahmet eylesin Neriman Samurçay Hanım aracılığıyla, Filiz Hanım'ın akrabası oluyor, ulaşıyor.

S.B.B : Neriman?

F.Y.: Neriman Samurçay Hanım.

Ş.Y.: Neriman Samurçay psikoloji profosörüydü. Aydın Sayılı Bey, beni tanımak istiyor. O zaman telefon yok ki hemen görüşemedik. Randevu aldım. Aydın Bey'le görüşüyoruz. Profesörler, Neriman Hanım, ben birlikte. Tabii Ioanna Hanım bunları duyuyor. Neyse, normal o zaten beni istemiyor. İstiyor ama aslında istemiyor. Nazik adam, yani çok daha mükemmel bir insan ama çok tanınmış değil. Düşünseniz, "Doğru söylüyor." falan öyle anlatıyorsunuz. Aydın Bey beni hem istiyor hem birileri onu olumsuz etkiliyor. Ama birileri daha çok sayıda onu olumlu etkiliyor. Neyse, o sonunda onu olumlu etkileyenlerin etkisi altında kaldı. Doktora tezimi istedi Aydın Bey. O adam çok Fransızca biliyor, çok iyi öyle dediler bana. Ve tabii Amerikanca biliyor, İngilizcede değil, Amerikanca biliyor.

S.B.B.: O ne demek oluyor?

Ş.Y.: İngilizce başka, Amerikanca başka. Aydın Bey'in yorumu, yorumu. İngiliz edebiyatı var, Amerikan edebiyatı var. Amerikanca başka, İngilizce başka. Doğrusu böyle olmalı. Neyse, ben Aydın Bey tamam Şahin sınav yapalım dedi. Mecbur, kurallar öyle. O sınavlara girdim. Ondan önce giremedim. Çünkü hastalandım, yeniden bir ay sonra sınavlara aldılar. 17 Mart'ta sınavlara girdim işte. Ondan girdim, sınavı kazandım. Hem dil sınavını hem milli sınavına. Onlar bilim diyor ama felsefe bilim değil, millidir. Tarih millidir. Bunlar millidir yani milli. Bayağı bayağı milli. Neyse, milli diyorlar. Lisan millidir diyorlar. Falan neyse Bana haber verdiler. Şahin kazandın dediler, bana Neriman Hanım haber verdi, Allah rahmet eylesin. Ve başladım. İşte felsefe bölümünü Fransız Olivier Lacombe kuruyor, Türkiye Cumhuriyeti devleti resmen Fransa hükümetinden istiyor. Onlar da izin veriyor. Bana sistematik felsefe bölümünü vermek istediler. O zaman İstanbul Üniversitesi Felsefe bölümü de ve Dil Tarih Coğrafya da altı kürsüden oluşuyor. Sistematik felsefe, Bilim tarihi, bilim felsefesi, sosyoloji, psikoloji, pedagoji kürsüsü. Ben girdiğimde öyleydi, bence doğrusu da bu. Ben girdikten sonra ayırdılar. Ben hala öyle olması gerektiğini iddia ediyorum. Öyle de başladım, Hacettepe'de böyle değildi. Olursa böyle olması lazım. Bence hala da ben iddia ediyorum, böyle olması lazım. Ioanna Hanım'la anlaşamazdım. Aydın Bey'le anlaştım. Ben çok şımarık bir adam değilim efendim. Hocam olmadığı halde muazzam saygılı hocammış gibi davranıyorum. Kendi yetiştirdiği asistanlarından daha beyefendiyim, daha saygılıyım, daha dikkatliyim. Onlar öyle değildi. Onların hiçbirini sevmedim. Yani

bunlar burada yetişmiş. Ben bir akademik üniversite terbiyesi almışım. Sonra onların hepsi gitti ben kaldım.

S.B.B.: Kaç yaşına kadar hocam?

Ş.Y.: Ben yedi buçuk yıl önce ayrıldım. Ama 30 yıl çalıştım. Akademi 60'lı yıllara kadar çalışılabilir. Kürsünün başkanı oldum sonra. Bölüm başkanlığı yaptım falan filan. Milyonlarca asistan benim öğrencim oldu ama onlardan hoşlanmıyorum çünkü onlar, milli anlamda milliyetçiliği, milli olmanın, milli anlamda saygının ne olduğunu alamadılar. Eee, hangi alanlarda bir şeyleri bütün alanlara saygı duyacaksın. Alanın aleyhinde konuşmayacak. Milli konuş. Ama milliliğin aleyhine konuşma. Milliliğin aleyhine konuşulamaz. Onlar onu yapmayınca aramız bozuldu. Çünkü saygısız. O milliliğin tarihten geliyor, Atatürk'ten geliyor. Terbiye lazım, beyefendi olursunuz. Aydın Beyde o terbiye vardı, Nusret Bey'de vardı. Fakülteden çıkıyorum işim bitince Ankara'da gidecek bir yer yok. Paris gibi kahve de yok. Ben onun üzerine yer aramaya başladım.

S.B.B.: Ne zor olmuştur sizlere Paris'te falan.

Ş.Y. : Bana kim dedi, şimdi hatırlayamayacağım. Biri bana dedi ki, "Ya Şahin, sen sanat Kurumuna gittin mi." dedi. Yo dedim "O ne?" O dedi, "Sanat kurumu."

F.Y.: Sanat severler mi?

Ş.Y.: Hayır, bir dakika, bir dakika. Sanat kurumunda yani şimdi sanat severler. Biz de tabii sanat kurumuna değil. Sanat severler nerelerdedir diye. Yalnız Pikniği biliyorum. Evet, Piknik meselesi. Pikniğin arkası dedi. Bilmiyorum ben. Sana uygun gelir, hoşlanırsın dedi ama bunu söyleyeni kim acaba?

F.Y.: Kemal Bey mi acaba? Kemal Bey mi?

Ş.Y.: Hayır hayır, hiç değil.

S.B.B.: Metin And olabilir mi ?

Ş.Y.: Hayır,

S.B.B.: Sevda Şener.?

Ş.Y.: Onlar, onlar, onlar hiç istemezler. Onlar istemezler. Hele ben Fransa'dan gelmişim. Sonra onlar bana ısındılar. Ama sonra beni tanıdıkça aramız iyi oldu.

Anladılar. Ama onlar demedi. Sanat Sevenler Derneği dedi. Ben Kemal Ateş'e uğruyordum.

F.Y.: Neriman Yenge olabilir mi?

Ş.Y.: Evet, Neriman Yenge. Neriman Samurçay. Bunalıyor insan yani burada. Ben bir gün kendiliğimden Sanat Severler Derneği nerelerdedir diye baktım. Arkadan, arkada. Öyleyim. Bastım, aşağıya iniyorum, indim filan. Kapıda personelden birine Ben dedim içeriyi görebilir miyim? Siz kimseniz üye misiniz diye sordu. Yok üye değilim, işte Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Fakültesi felsefe bölümünün asistanıyım dedim. Buyrun dediler. Ben girdim, bir baktım. Sigara içiyorlar, kahve içiyorlar, rakı içiyorlar, öyle. Muhabbet ediyorlar falan. Hoşuma gitti, oturulan yerler Türk kilimlerinden falan.

S.B.B Evet. Özel Munis Faik Ozansoy Başkanlığı'nda bir proje ile eee, Türk motifli bir dekorasyon yapılmış.

Ş.Y.: Evet. Şimdi var. O zaman çok güzel. Bir de yer altında, underground. Ben güzel ve Türk kelimeleri duyuyorsunuz, enteresan. Ben o zaman sigara içiyorum. Şimdiki aklım olsa ağzıma bile koymam. Oturdum. Sigara yaktım. Ne içersiniz dediler. Ben hemen baştan rakı istemedim. Bilmiyorum içeriği. Bir çay içiyim dedim, çay getirdiler. Hiçbirini tanımıyorum ama izliyorum herkesi. Oturanları izliyorum. Sahneyi izliyorum. Orada yani. Tamam dedim teşekkür ettim çıktım. Birkaç gün sonra gene girdim. Gene beni şey yaptılar. Aynı şekilde oturdum. İşte birinci gün, ikinci gün, sonraki gün beni kapıda bir hanım karşıladı. Buyurun efendim dedi.. İşte uzun boylu zayıf.

S.B.B. :Rükzan hanım mı yoksa ?

Ş.Y. : Yok . Sonra kimsiniz dedi, efendim şöyle böyle, dil tarih fakültesinde asistanım deyince buyurun dedi. diyince. İsviçre'de sergisi varmış.

S.B.B.: İmren hanım mı ?

Ş.Y. İmren Erşen evet. Tanıştık. Bir iki kere daha gittim geldim. Ben bir süre daha gittim geldim. Bir gün içeride edebiyat konuşuluyor falan. Cemal Süreya. Öyle bir doluydu her zamanki gibi. Millet bir şeyler anlatıyorlar ama kitaplar vardı. İşte bazı kitaplar vardı. Harareti biraz fazlaydı ama bana uygun, felsefenin f"si" yok, o ayrı. Ben dinliyorum. Sonra benimle konuştu. Dedim ben Sorbonne'dan geldim Dil Tarihte asistanım. Sohbet ettik, birlikte yürüdük, Kızılay'a geldik, sonra ayrıldık. Galiba dedim ben Ankara'ya buradan alışacağım. Ben yürüyerek gidip geliyorum bazen de ama iyi havalarda, kent olarak çok kapalı geliyor. Buna rağmen Orada öyle bir ortam var.

Orada başkalarına rastlamaya başladım sonra. Bir gün İmren Hanım'a ben buraya gelip gidiyorum, aradan bayağı zaman geçmişti, nasıl üye olabilirim diye sordum. O arada oranın başkanı Anıl Çeçen, hukuk fakültesi profesörü. O da o zaman asistan tabi, çok iyi dost oldum. Sizi üye yapalım dedi İmren Hanım, veriyim formu doldurun, iki tane de sizi tanıyan kişi referans olsun dedi. Dedim ki tanımıyorum dedim. Birileri referans oldu, kimler referans oldu, tanımıyorum. Anıl Bey oldu, diğerini bilmiyorum, belki de İmren Hanım. Sorbonne falan, beyefendi bir adam, tanıyorlardı. Astılar ilana, bir ay sonra oranın üyesi oldum.

S.B.B.: Siz de üye oldunuz değil mi hocam?

F.Y.: Hayır ben üye olmadım hiç. Zaten benim daha geçtir Şahin'den oraya gidişim. Şahin oraya gidiyordu, geliyordu, eve geliyordu, anlatıyordu, söylüyordu falan filan. Benim bütün bu olaylara katılımım biraz daha geçti. Çünkü Şahin Dil Tarihte olduğu için bizim eve yürürken çok rahat uğrayabiliyordu. Biz Beytepe'de sabah otobüsle gitti, akşam otobüsle dön. Pek şansımız yoktu. Hafta sonlarında işte ancak zaten çocuğumuz vardı küçük. Ee onunla ilgileniyordum. Doktoramı yazıyordum. Daha bitirmemiştim döndüğümde. Onun için benim katılımım daha geç oldu.

S.B.B.: Bir de o İbrahim Demirel anlatmıştı. İşte önce Zafer Çarşısında giderdik, bir Güzel Sanatlar Galerisi'ni gezerdik. Oradan da Sanat Kurumuna giderdik. Orada işte rakılar içiliyordu, sohbet ediliyordu, etkinlik varsa ona katılıyorduk demişti.

Ş. Y.: Evet. Evet, öyle bir ortam.

S.B.B.: Siz hem o zaman lokaline gidiyordunuz hem de etkinliklere katılıyordunuz.

Ş.Y.: Şimdi şöyle etkinlikler bana verirdiler. Dediler ki bizim böyle etkinliklerimiz var. Siz de yer alın kültürel etkinliklerde, İmren Hanım ve Anıl Çeçen söylemişti ve ben başladık kültürel etkinliklere katılmaya.

S.B.B.: Sizin 70'lerde başlıyor.

Ş.Y.: 70'lerde etkinliklerimiz var. İmren Hanım'la Anıl Bey beni önerdiler diye düşünüyorum. En çok onlar benimle temastaydılar. Başladım kültürel etkinliklerde yer almaya.

S.B.B.: Evet, bayağı da katılmışsınız. Siz hatta plastik sanatlar ödüllerinde jüri üyesi de olmuşsunuz ilk ödüllerde 1983'te, 84'te de belki varsınızdır ama ben seçici kurul üyelerini göremedim. Siz mi sonra seçici kurulda üye olmak istemediniz?

F.Y.: Belki verilmedi mi?

S.B.B.: Ödül alanlar var hocam ama seçici kurulun bilgisine ulaşamadım. Arşivden ulaşamadım.

Ş.Y.: Onları hatırlamıyorum.

S.B.B.: Haklısınız, 40-45 yıl evvelin etkinlikleri, onları hatırlamak zor olur.

S.B.B.: Peki derneğin izleyicileri nasıldı, izleyici profili yani hep sizin gibi akademiden insanlar çok muydu?

Ş.Y.: 12 Eylül öncesi olaylar var, kanlı olaylar var. Oralara girmeyeyim. Ankara İstanbul'da var, İzmir'de yok. Ankara'da yoğun. 12 Eylül öncesinde panellere devam ediyoruz, tıklık tıklım dolu. Anımsıyorum İmren Hanım'ın hani onların normalde dışarıdan dinleniyor. Dışarıdan dinleniyor. Gençler var ama sağ yok. Atatürkçü, devrimci gençler.

S.B.B.: Sağcı isimler de az da olsa vardı diyorlar örneğin Tarık Buğra gelirmiş.

Ş.Y.: Yani öyle bir iki kişi vardı ama konuşmalarda sağ- sol yok, yoğun milli konular var. Konular akademik ve milli. Herşey milli üzerine kuruluydu. Eğer abartı yapmazsam orası akademiydi yani.

S.B.B.: Evet. Akademi gibi yorumluyorsunuz. Şimdi bu dernek ismini değiştirirken Sanat Kurumu yaparken biraz Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu gibi aslında Türk Sanat Kurumu yapmak istemişler derneği ama zaten etkinliklerine baktığımız zaman bu 75'ten 80'lerin sonu 90 başı kadar hakikaten yani ee hiçbir kurum, bir kamu kurumu, bakanlık bu kadar yoğun bir program ya da üniversiteler dahi böyle bir ee yoğunlukta etkinlik yapmıyormuş. Ama ee benim anladığım hani sergiler, konserler, tiyatro gösterileri daha ikinci planda kalmış ama daha bilimsel ağırlıklı toplantılar, kültür sanat sorunları, gündem, felsefe

Ş.Y.: Çünkü onlar daha daha kolay. Öbürleri daha masraflı işler. Ama bizimkinde daha kolay. Gün tarih belirleniyor, hocalar geliyorlar, çıkıyorlar, konuşuyorlar, tartışıyorlar.

S.B.B.: Tabi bu etkinlikler için kimse ücret de almıyor. O yüzden o yoğunluk etkinlikler.

Ş.Y. : Tabi hiç birimiz ücret almıyoruz. Ama 12 Eylül öncesi devlet resmen izliyor orayı. Anıl Bey biliyordu hepsini.

S.B.B.: Bedrettin Cömert de hatta öldürülmeden önce son etkinliğini orada yapmış. Bilmiyorum siz katılmış mıydınız ona?

Ş.Y.: Ben hatırlamıyorum şimdi ne desem yanlış olur.

S.B.B.: Yani anma gününde siz de konuşmacısınız.

Ş.Y.: Tanıyorum tabi Filiz Hanımın arkadaşıydı. Benim de tanıdığım arkadaşım oldu.

S.B.B.: Evet, anladım. Ee tamam. Ee tabii Ankara'nın o dönem kültür sanat ortamını soracağım ama sizin için çok güzel.

Ş.Y.: Muhteşem.

S.B.B.: Bugüne kıyasla soracaktım.

Ş.Y.: Muhteşemdi bugüne kıyasla. Bilgiye merak muhteşemdi gençlerde. Yani beni en çok o merak memnun ettiği için ben oradan hep memnun ayrıldım.

S.B.B.: Evet. Bir de tiyatro eleştirileri çok önemli diyorlardı. Bir oda tiyatrosu varmış. 1955'te kurulmuş. Devlet tiyatroları sanatçıları temsiller gerçekleştiriyormuş, küçük bir salonmuş.

Ş.Y.: Salonlar vardı orada.

S.B.B.: Derler ki Ankaralı tiyatro izleyicisinin İstanbul'dan daha bilinçli olmasında aslında sanat kurumu çok etkili. Çünkü orada yapılan bu tiyatro eleştirilerinin Ankaralı birçok kuşağın yetişmesini sağlıyor diyorlar.

F.Y.: Olabilir tabi.

S.B.B.: Siz de hatta hocam bir film eleştirisinde konuşmacısınız. Bir Filiz Vardı filmi.

F.Y.: Evet.

F.Y.: Tabii o zaman sanat insanlarının, düşünen insanların şehirle aidiyeti daha fazlaydı. Dolayısıyla o aidiyet içerisinde her şey oluyordu ve sadece sanat kurumu da yoktu bu tür toplantılar yapan. Sanat Kurumu evet çok yoğundu ama kültür merkezleri de vardı, onlar da çok yoğundu Alman Kültür Merkezi, İngiliz Kültür Merkezi, Fransız Kültür Merkezi. Bunların hepsinde paneller oluyordu, sergiler oluyordu. Yurtdışından gelen düşünürlerin konferansları oluyordu. Habermas geldi yani herkes geliyordu o zamanlar. Sanatçı, düşünür, bilim insanı hepsinin bir ortak kentsel aidiyeti de vardır.

Ş.Y.: Bizim çektiğimiz kısa metrajlı film Ankara Film Festivalinde oynatıldı.

S.B.B.: Şimdi tabii kentin artık batı cephesine doğru kaydı, insanların şehir dışına taşınmasıyla kamusal alan da gitti. Herkes arabasıyla evden işe işten eve.

F.Y.: Yani işte o iki ayrı Ankara oldu. Nasıl ki İstanbul iki ayrı yaka oldu, Ankara da ikiye ayrıldı. Eskiden daha kolay buluşulurdu yapılırdı. O zamanlar evlerde de de buluşulurdu, sanat kurumu gibi kültür merkezleri gibi yerlerde de buluşulurdu. Herkes

bir yerden bir yere giderdi. Bir yerde sergi açılışına gidersin, öbür yandan bir panele gidersin. Çok zengin bir ortamdı.

S.B.B.: Cumhuriyet Ankara'sına yapılan en büyük kötülük aslında şehrin bu Batı aksına doğru genişlemesi ve tümden hani Kızılay'la hani bu Tunalı'yla bütün bağın aslında kopuşu ve orada da bir kültür yaşam alanı pek kurulamadı. Bence bir şeyler yapılıyor ama hala bu merkezin yerini dolduracak ee bir kültürel merkez, kültür merkezi yok. Ya da belki ben bilmiyorum.

F.Y.: Bilemiyorum ama yani işte biraz kafeler falan var. İşte kafelerde birşeyler olmaya başladı. Etkinlikler yapılıyor. Böyle her yaştan insanın beraber bir araya gelip konuşup tartıştığı, beraber olduğu sosyalleştiği mekanlar sanki artık azaldı gibi. Hem öyle hem de tabii hani belki vardır ama hani Ankara'da bürokrasinin içinde çalışan edebiyatçılar da çok fazlaydı.

S.B.B.: Öyleymiş.

F.Y.: Mesela Cemal Süreya müfettişmiş.

S.B.B.: Bu derneği kuran Munis Faik Ozansoy Celal Bayar'ın genel sekreteri, Süleyman Demirel'in ve Menderes'in müsteşarı, Başbakanlık müsteşarı. Sizin Tabii sanat ile etkinlikleriniz de çok var konuşmalar panel vs.

Ş. Y. : Şimdi ben Sanat Kurumuna ne zamandan itibaren gitmemeye başladım, çıkaramıyorum

S. B. B. : Şöyle hocam 90'lara kadar etkinliğiniz var ama şöyle oluyor 86 yılında tahliye ediliyor Tuna Caddesi'nden, Sosyal Sigortalar Kurumu borçlarından dolayı çıkartıyor ve Adakale Sokak'ta etkinlikleriniz var, 94 yılında Gençlik Parkı'na taşınıyorlar.

Ş. Y. : Gençlik Parkına bir iki kere gittik. Gençlik Parkı'nda hiçbir etkinliğin içinde kendim konuşmacı, konuşan olarak bulunmadım diye hatırlıyorum ama Adakale'de konuştum.

S. B. B. : Adakale'de lokal yoktu değil mi hocam ben öyle hatırlıyorum tam yorumlar farklı en kötü bir İmren hanımdan da teyit almak istemiştim size de sorayım, Adakale'de var mıydı yoksa etkinlik yapılacak alanlarla mı sınırlıydı?

Ş. Y. : Yok lokal vardı, oturacak yerler vardı yani etkinlikler olmadığı zaman oturulabiliyordu orada.

S. B. B. Peki sergilerin kalitesi nasıldı yani genelde çok benim bulduğum, genelde karma sergi.

Ş. Y. : Şey de söyleyeyim. Bu arada geçsin Anıl Bey'e, İmren Hanıma Ünsal Piroğlu'na, otobüs kazasında ölen hanımefendi.Şu an aklıma gelmiyor. Onu da öğrenin. Beyaz saçlı bir beyefendi vardı, hep orada otururdu. Hepsine saygım çok büyük. O beyefendilere, hanımefendilere çok saygılıyım ben, saygım büyük.

S. B. B. Tabii Ankara için o kadar önemli işler yapmışlar ki ben de bu tezi yaparken zaten şöyle baktım çok büyük bir emek var, yılların emeği var.

Ş. Y. : Oranın müdavimlerine, dinleyicilerine başkanlarına, yönetim kurulunda yer alanlara, hala günümüzde de devam ettirenlere saygılarımı sunuyorum. Ayrıca takdirlerimi sunuyorum yaşımdan dolayı, bu da fazla kaçmayacaktır sevgilerimi sunuyorum.

S. B. B. : Bir de şey soracaktım seksenlerde daha iyi hatırlarsınız, ayda 10 etkinlik falan yapıyorlarmış neredeyse. Çok büyük bir sayı. Danışma kurulları genelde bu yapılacak etkinliklere katılımcıları belirliyormuş. Siz örneğin felsefe etkinliklerinde veya sanat etkinliklerinde sizde danışma kurulunda mıydınız hiç öyle bir göreviniz oldu mu etkinlik programlamalarında?

Ş. Y. : Yok ben bir iki kere toplantıya katıldım ama resmi miydi gayri resmi miydi bilmiyorum, hatırlamıyorum daha doğrusu. Bir de sorulurdu Anıl sorardı bazen, kimi çağıralım gibisinden, mesela arkeologlarla toplantıyı ben önerdim Anıl'a. Kabul etmişlerdi Dil Tarihten arkeologları davet ettim, geldiler konuştular. Hayat Erkanal ismi, sonra çok ünlü bir profesör oldu. Moderatör bendim. Diğer katılımcılar Dil Tarihin hocalarıydı.

S. B. B. : Zaten Dil Tarihin hocaları hep etkinlik yapmış. Sevda Şener, Metin And, İlber Hoca da çok etkinlik yaparmış.

Ş. Y. : Ben onlarla aynı etkinliğin içinde olmadım.

S. B. B. : Anladım. Filiz Hocam siz hiç danışma kurullarında görev aldınız mı?

F. Y. : Almadım.

S. B. B : Peki hocam sergilerini hatırlar mısınız, hiç gezer miydiniz?

F. Y. : Orada düzenlenen sergilere giderdim. Ama daha çok galerilerdeki sergilere giderdim veyahut Kültür Merkezlerindeki sergilere giderdim. Nedense oradaki sergiler daha fazla deneysel mi gelmiyordu, bilmiyorum.

S. B. B. : Genelde diyorlar ki Hocam Türkiye'de böyle bir yer yok. Lokal, kültür evi, sanat evi gibi, ev gibi bir şey orası. Hasan Bülent Kahraman da öyle diyor.

Ş. Y. : O bizden sonra çok sonra Hasan Bülent oraya geldiğinde.

S.B.B.: Evet Sizden sonra geldi Tuna Caddesi'ndeki mekan için bir Kültür Evi, Sanat Evi gibiydi, bahsediyordu insanlar. Ben şöyle yorumladım kafamda, kurguladım tezde, Halk Evlerinin etkisi bitince 50'ler olmadan 40'ların sonunda Bülent Ecevitler Bülent Areller Helikonu kuruyorlar daha sol tandanslı,sağ tandanslı gençler de Sanat Sevenleri kuruyor. Orada tabii daha çok müzik ağırlıklı. Onlar daha çok konserler yapıyorlar. Bülent Areller, müzisyen kesimin Faruk Güvenç, Suna Kanlar bir yandan da sergiler yapılıyor. Sonradan ünlü olan ressamların. Tabii hepsi yani çok kaliteliymiş. Memurlara da taksitle resim satarlarmış, Sanat Sevenler daha böyle edebiyat, tiyatro ağırlıklı.

F.Y.:Resim sergileri o kadar önemli değildi. Ben hiç hatırlamıyorum orada bir sergi.

Ş. Y. : Vardı.

S.B.B: genelde üyelerin karma sergisi ya da 50'lerde 60'larda ilerleyen yıllarda ünlü olacak ressamlar gençken sergi açmışlar. Burhan Doğançay çok sergi açarmış örneğin orada. Gencay Kasapçı ilk sergisini orada açmış. Ama Ankara'da pek bir benzeri olmayan bir kurum.

F. Y. : İstanbul'da da yoktu. Eski kahve geleneği gibi. Mesela Fransa'da, İsviçre'de sanatçılar bir araya gelir, üsluplar oluştururlar, tartışırlardı. Kalabalık, multidisipliner gruplardı. Orası da öyleydi. Multidisipliner gruplar, farklı alanlardan gelen insanlar hep beraber konuşurlardı. Tartışarak bir sonuca yönelik değil, 20. yüzyıl başı kahve geleneğinde veya ekolleşme geleneğinde olduğu gibi tek bir tema üzerinden gidilmezdi belki. Konuşuluyordu, fikir tartışmaları oluyordu ama insan üzerinde nasıl bir etki yaratıyordu, birçok insan oradan ne kadar yararlandı, yaratıcılığı ne kadar arttı, onun geri dönüşümü yok tabi. Ressamlara farklı bakış açıları veriyor muydu mesela, bunu bilemeyiz ama bilgi birikimi açısından bir katkısı olduğu kesin.

S. B. B:Dernek'in kurucusu Munis Faik Ozansoy kabul ediliyor yasal olarak ilk kurucularından değil ama o şekillendirmiş ve sohbet meclislerini çok önemsermiş o da. Yahya Kemal'in biraz ekolünden geliyor, böyle sohbet ortamı. Eskiden Özen Pastanesi, İstanbul Pastanesi. Yani aslında burada kuruluşunda da o mantık var, toplanacakları, sohbet edecekleri bir ortam. O dediğiniz Fransa'daki kahve ortamı. Hem burada yapmak hem de kültür sanat etkinlikleri ile bir araya gelmek yani kültür sanat etkinliklerinden ziyade sohbet ve toplanma mekanı olarak ön plana çıkan bir mekan olmuş benim gözümde.

Ş.Y.:En başta. Esas orada ağırlığını koyan Anıl Çeçen Bey ile İmren Hanımdır onlar ağırlıklarını resmen bu model için koydular ve sonra Ünsal Beyler devam ettirdi.

S.B.B.: Zaten en yoğun dönem aslında Anıl Bey'in dönemi. O bu kadar etkinlik yaptıktan sonra isim değişikliği gidip kurum yapmak istiyor ama para da ekonomi de çok önemli. Dernek en nihayetinde kişi topluluğu. Şunu gördüm ne bakanlık ne belediye doğru düzgün sahip çıkmamış derneğe.

Ş.Y.: O zamanlar belediye sosyal demokrat. Hiç böyle şeylere ilgi duymazlardı.

F.Y.: Hayır hakları da yoktu. Belediye yasası değişmemişti. Bakanlığın da yoktu. Kalem yok diyeyim bürokrasi deyimiyle. Ama dediğim gibi bu sanat kurumlarının daha da bana sorarsanız katkısı çok. ÇAĞSAV da ilgileniyor, 25. Yılını kutluyor. 25 etkinlikle kutlamak istiyorlar, birlikte etkinlik yapalım dediler. Ben onlara darklı bir şey önerdim, hep kafamda olan bir şeydi. Ankara'da olan sanat kurumlarının Ankara'ya katkıları ne oldu. Sanat Kurumu, Sanat Sevenler, Sanart, Ankara'da yayınlanan Boyut Dergisi, Oluşum Dergisi vardı.

S.B.B.: Bu arada hocam derneğin izleyici kitlesi nasıldı?

Ş.Y.: Çoğunlukla öğrencilerdi, üniversite öğrencileriydi. Anıl Bey üniversite hocası olduğu için öğrencilerin dinlemesine izin veriyordu sonuçta üniversite hocası olduğu için öğrencilerle münasebette her zaman iyiydi. Bizler de memnun olurduk konuşanların çoğu hocaydı.Toplantı bitince de hepsi giderdi, orada oturmazlardı. Bilirlerdi orada oturamayacaklar. Bir de şu önemliydi, orası gelip öğrencinin dinlemesine izin verirdi.

S.B.B.:Evet öyle anlatıyorlar Dil Tarihin hocalarının genelde etkinlik yaptığı ilk zamanlarında daha kapalıymış zaten Dernek.

Ş. Y. : Evet genelde dil tarih etkinlikleri içinde onlar bulunuyordu

F.Y.:Ama yani 80'den sonra bakacak olursan, bana sorarsan çok farklı disiplinlerin bir arada olduğu bir ortamdı diye düşünüyorum panellere bakınca .

S. B. B. :Toplumsal konular var hocam felsefe var sana sorunları televizyon.

F.Y.: Gazeteciler de gelirdi.

Ş.Y.: TRTciler gelirdi.

S.B.B.: TRT ile ilgili etkinlikler çok. Mahmut Tali Öngören. TRT ile ilgili çok etkinlikler yapılmış telif hakları formundan tutun hakikaten laiklik siyasal İslam gündeme geldikten sonra özel dönemi Muammer Aksoylar, Bahriye Üçoklar öldürüldükten sonra laiklikle de ilgili yapılan etkinliklerde artış oluyor. Gündemi takip

eden bir Dernek. Onu fark ettim gündemi yakalıyorlar. Bir tek Sanat ve Kültür değil toplumsal konular bir dönem 79 yılı enteresan geldi uluslararası çocuk yılı ilan edilmiş, 79 yılında her cumartesi pazar çocuk etkinlikleri yapmışlar. Erol Evgin örneğin konser veriyormuş, kitap okuyormuş, Perran Kutman ,Müjdat Gezen falan.

Ş.Y.: Ne zaman onlar ?

S. B. B. : 1979 Cumartesi Pazar sabah saatlerinde ama aslında toplumun her kesimine hitap ediyorlarmış. Ama şunu fark ettim ben, gözlemim, ilk zamanlar Demokrat Parti ve Adalet Partili vekiller ve o ideolojideki insanların toplandığı yer olsa bile etkinliklerinde ağırlık görmüyorsunuz daha tarafsız olmaya çalışmışlar. Ünsan Piroğlu bana şey demişti. Biz hep ulusal sanatı çok önemsiyorduk. Evrensel sanata karşı ulusal sanat yaşatmak ve uğruna bu konuda çalışma yapmak üzerine çok etkinlik yaptık dedi .

Ş. Y. :Ben o kısmı bilmiyorum da ama evrensel sanatı ve ulusal sanatı birbirinden çok da ayıramazsınız yani ayıramazsınız. Japon bir Türk ressamının Ankara resmini gördüm satın aldı götürdü evine astı ya da oradaki Bir kültür merkezine astı şimdi ne oluyor o zaman. Evrensel sanatla ulusal sanat özellikle plastik sanatlarda o kadar birbirinden ayrılamaz yani.

F.Y.:O zaman da böyle yurt dışı sergileri çok az oluyordu yani belki o anlamda.

Ş. Y. :Doğru ulusal anlamda senelerin varlığı diyebiliriz

S.B.B.: büyükelçiliklerde etkinlikler oluyormuş kültürü günleri yapıyorlarmış Örneğin baktım 85 yılında çok ciddi bir film gösterisi olmuş Fransız filmleri falan film gösterileri çok yoğunmuş, bir dönem 85'te onu gördüm. Nedenini bilmiyorum, Tabii şey var yönetim kurulu üyesinin hangi sanata yakın olduğu etkinlikleri de etkilemiş. Yani Ressam İmren Hanım'ın etkili olduğu dönemde sergilerinin sayısını bir artış var Munis Faik döneminde edebiyat ağırlıklı, işte Anıl Bey döneminde daha toplumsal konular, gündem, laiklik .

Ş. Y. :Şimdi ben şunu söyleyeyim filmden söz ettiniz. Ankara'da 1992-93'te Ankara'da 3 uluslararası film festivalinde belgesel kısa film dalında birinci oldu bizim çektiğimiz film. Simbad diye bir film. Yönetmen Semih Taytak çekti. Sonra bu film Mahmut Tali Öngören tarafından yurt dışına da götürüldü. Bu film Almanya'da, Fransa'da gösterildi. Bunlar da önemli, Ankara film festivali, Ankara sanat ortamının önemli bir parçası yani.

S.B.B.: Yani bir bakayım doksanlarda kuruldu demiştiniz. Film festivalini yapan ekibin ilk toplantısı yanılmıyorsa onlar sanat kurumunda oluyor. Öyle bir şey var diye hatırlıyorum yanılmıyorsam

Ş. Y. : Çok önemli bir olay bu.

S.B.B.: Evet ama Festival filmlerinin gösterim yapılıyor muydu hatırlamıyorum .

Ş.Y.: hepsi değildi ödül almış bir iki filmde uzun metraj değil kısa metraj ama amatör insanların makine bulup para bulup çektiği filmlerdi.

S.B.B.: Şöyle aslında amatörlere de çok fazla destek vermişler zaten, o küçük oda tiyatrosunda Ankara'nın neredeyse bütün amatör Tiyatroları orada sahne almış. Örneğin Meydan tiyatrosunu Adalet Ağaoğlu kurmuş onlar genelde orada, Beşinci tiyatro var, Oğuz Bora'nın kurdu, onlar sahne almış Deneme Sahnesi kurmuşlar. Ankara Deneme Sahnesi var Ayrıca Şenol tiryakiler falan kurmuş.

Ş.Y.: Ankara Film Festivali'nin Sanat Kurumunda kurulması önemli.

S.B.B.:Bunu İbrahim Demirel söylemişti yazdım, birkaç Dernek de orada kuruluyor. Karikatürcüler Derneği de orada kuruluyor. Ankara kültür sanat ortamı da o dönem dernekte şekil gördü ve yönlendiriyordu. O dönemin Ankara kültür ve sanat ortamını da sormak istiyorum, nasıldı?

Ş. Y. : Atomun çekirdeği gibiydi, enerjiyi o veriyordu.

F. Y. :Ankara Film Festivali 1988'de başlamış.

S. B. B. :Hocam peki siz ödül törenlerine gider miydiniz, hatırlar mıydınız?

F.Y.: Hayır.

Ş.Y.:Onu ben de hatırlamıyorum, bir iki ödül törenine katıldım, dinleyici olarak.

S.B.B.: Rükzan Hanım varmış TED'in edebiyat öğretmeni. Öğrencilerini ödev olarak Sanat Kurumu etkinliklerine katılmaya götürürmüş.

Ş.Y.: Biliyorum çok kibar çok yetenekli bir hanımefendi de.

S.B.B.: TED'in öğrencileri bu yüzden gidermiş derneğe, efsane edebiyat öğretmeniymiş. Adalet Ağaoğlu da söylüyor. Onun sayesinde çok fazla edebiyat etkinliği düzenlendi diye.

Ş. Y. :Ben Adalet Hanım'ı orada hiç görmedim. Gerçi daha sonra İstanbul'a gittiler.

F.Y.: Gerçi herkes oraya gidermiş.

S. B. B. : Doğru. Turgut Uyarla Tomris Uyar da orada tanışmış.

Ş. Y. : Bu insanların neden İstanbul'a gitmiş olduğunu anlamış değilim. Kültür insanlarının neden İstanbula gittiğini hala anlamış değilim. Erol Batırbek çağdaş sanatlarda bir sergi yaptı. O Ankara'daki aydınlardan ve sanatçılardan 46 kişinin portresini yaptı. Çöp toplayanların resmini yaptı. Bu ilktir, bunu Ankara yaptı.

GÜLŞEN KARAKADIOĞLU İLE GÖRÜŞME, 6 MAYIS 2024

S.B.B.: Dernekle ilgili anılarınızı, ne zaman tanıştığınızı öğrenebilir miyim?

G.K.: Ben Sanat Kurumuyla Tuna Caddesindeki, Pikniğin yanındaki mekanda tanıştım, akrabamın yeridir Piknik. Doğal olarak benim için biraz yakın olduğumuz bir yerdi. Orada da girip çıkıyorum. Tiyatro bölümünde okuduktan sonra asla ertelenmemesi gereken bir yere dönüştü. Dolayısıyla da son derece dinamik geçen tiyatro tartışmaları nedeniyle hep orada olmaya dikkat ediyorduk. Bir kere orada öyle güzel bir ambiyans vardı ki, orada kullanılan, dekorasyon için kullanılan koltuk kanepe gibi şeyleri Gençlik Parkında tahsis edilen yapının içinde görünce o kadar duygulandım ki akrabamı görmüş gibi oldum. Onca yıl sona,, Bir türlü anlayamaz ya insanlar, AST'ın o binası benim için önem kazanan bir yer. AST'ın ismi yaşatılıyor ama AST'ta ben eski binasında Fikret Hakan, Nihat Akçan, Erkan Yücel, Rutkay Aziz, Meral Miron… kimleri görmedim ki ben orda. Yılmaz Onay, Rana Cabbar . O kurum bana onların da içinde olduğu oyunlarla birlikte ehemmiyet kazanıyor.

S.B.B.: Evet aslında mekanın belleği var. İnsanların ihmal ettiği konu o, yani mekan dört duvar değil.

G.K.: Başka bir ülkede bunun için kıyamet kopar. Bunun bir benzerini biz Pera'da İstanbul'daki Pera Tiyatrosu için yapmıştık. Maalesef bazıları onu anlayamadılar, çok üzgünüz ki bu anlayamayanların içinde yaşını başını almış aktörler, aktiristler de vardı İstanbul'da. Birisi de Muhsin Bey'in eşi idi. Teşekkürler ettiler. O zamanki başbakandı sanırım sayın Tayyip Erdoğan. O değil ki, biliyorum Viyana'da, ben bilmiyorum. Bana Macide Tanır anlattı. Viyana'da de bu şekilde kamuoyunun sanat camiasının büyük tepkisine rağmen yıkılan bir tiyatro binasından gidip o tepkiyi verenler küçük parçalar alıp büfelerine koymuşlar. Vallahi şu anda kötü oldum etkilendim. Bu ne demek, Ankara Sanat Tiyatrosunun kapalı kalması işte, şimdi konuştuğumuz gibi o Sanat Kurumu'nun Tuna Caddesi'nin başındaki o yeri çok güzeldi, sonra başka yerler de oldu, biz de peşinde olduk ama inşallah şimdi yeniden canlanır.

S.B.B.: Siz tiyatro öğrencisi olarak oradaki tiyatro eleştirilerine gidiyordunuz.

G.K.: Tiyatro eğitimi aldığım 1969/1974 yıllarında "Sanat Sevenler Derneği" biz tiyatro okuyanlar için bir çeşit buluşma yeriydi. Oyunculuk okuyan Konservatuvarlılar ve (o yıllarda yalnızca) dramaturgi eğitimi alan Dil Tarihliler Kızılay'daki Piknik'in

altındaki o şık mekanda buluşurduk. Özgün iç mimari tasarımı ve aydın, entellektüel müdavimleriyle bir çeşit, öğrenimimizin tamamlayıcı süreciydi. Akşam saatlerinde tartışmalar olurdu, yalnızca tiyatro oyunları üzerine değil genel kültürel konularda... Ama özellikle o tarihlerde sahnelerde oynanmakta olan oyunlar üzerine yapılan tartışmalar salonun tıklım tıklım dolmasına neden olur, bazan tartışmalar seslerin yükselmesine neden olabilecek denli ilgi çekici olurdu. Tartışmanın etkisi sonraki saatlere de yansır, tartışmanın üzerine de tartışma sürebilirdi. Öğrenciliğim sırasında dinlediğim tartışmalar içinde Özdemir Nutku'lu, Sevda Şener'li, Atila Sav'lı Ayşegül Yüksel'li oyuncuların da dinleyici olarak katıldığı açık oturumlar biz öğrencilerin öncelikli olarak ilgimizi çekerdi. Örneğin Melih CevdetAnday'ın "Nikado'nun Çöpleri" oyunu üzerine Özdemir Nutku Hocam'la oyunun oyuncularından Nihat Akçanla arasındaki tartışmayı hatırlıyorum. Oyun o yılın en iyi oyunu seçilmişti Sanat Sevenler Derneği'nce ama Özdemir Hoca'nın eleştirisi vardı...

S.B.B.: Tiyatro oyunları pek oynanmıyormuş galiba, değil mi?

G.K.: Oyun oynanmıyordu oyun, Bir kere benim yüzümden oynandı.

S.B.B.: Ne güzel

G.K.: Ama şöyle, hapishanede tiyatro çalışması yapılmıştı, Odtü şenliğine katılmışlardı mahkumlar da. Önce festivale girmek için ben, Sevda Şener, Ayşegül Yüksel. Biz grup olarak gittik. Dışarıda saz çalıp türkü söylüyordu birileri, ama herkesin üstünde mavi gömlek gibi şeyler vardı, biz anlamadık. İşçi topluluğu falan zannettik. Aslında biliyorduk, Ankara Ulucanlar Hapishanesinden bir grup olacağın. ama onlar olacağını tahmin etmedik. Sonra da girdik içeriye, nasıl oynadılar biliyor musunuz? Olamaz, o kadar güzel bir oyun oynadılar ki oyunculuk müthiş… Bir tane altın dişli Urfalı bir oyuncu vardı, hatta ona Rutkay Aziz Ankara Sanat Tiyatrosu için teklifte de bulundu. Cinayetten içeri girmiş bitirmek üzereymiş. Yok abi bana uymaz, ben Urfalıyım demiş. Sonra ben oturdum Türk Dilinde yazıyordum O zaman.

S.B.B.: Türk Dili dergisinde?

G.K.: Türk Dili dergisinde Sevda Hocam kuramsal yazıyordu, ben eleştiri yapıyordum.

S.B.B.: Hangi tarihte hocam?

G.K.: 1980 filan, Onu ben size bulup gönderirim.

S.B.B.: Çok güzel olur sevinirim, çok güzel olur tez için .

G.K.: Ama oyun bitince şöyle bir şey oldu, şimdilerde çok moda, ayağa kalkıp alkışlıyorlar. Ben onu çok sevmiyorum, sahnede öyle bir şey olur ki işte şimdi anlatacağım gibi, İskambil kağıtları domino gibi devrilir ya. Böyle bir şey oldu, önlerde oturuyorduk hocalarla, hep beraber arkadan böyle Herkes ayağa kalktı, bir alkış bir kıyamet. Ben yazdım zaten herkes söyledi, dediler ki Adalet Bakanlığı çok ilgi duydu bu işe ve de oynanmasını istediler. Nerede oynayalım, Sanat Kurumunda oynayalım dediler. Ve adeta bir skandal olmuştu çünkü büyük bir yer değil oranın seyirci kısmı oranın, o kadar kötü oynadılar ki kötü oynadıkları bir şey. çok heyecanlandılar, galiba birtakım başka destekler aldılar. Hatta bir tane arkadan beyaz hap yürüdü yürüdü, Adalet Bakanı ile Müsteşarı vardı, oraya kadar geldi, durdu hap.

G. K: Sahnenin üstünü otururlarken arkada yani henüz sahne açılmışken henüz oyun başlamamıştı. Ve tabii ben çok ağır eleştiriler aldım, ya sen ne kadar duygusal bir şeyler yapmışsın, ne yani bu oyun dediler, oradaki oyun başkaydı, buraya gelince hele bir de Adalet Bakanı, savcılar vesaire.

S.B.B.: Heyecanlandılar haklılar.

G.K.:Heyecanlılar. Bu da bütün tiyatrolarda olur. Birinci ve ikinci günde bir farklılık olur. Bir de onlar amatör topluluklar yani.

S.B.B.: Ben bir de şunu düşündüm. AST 1963'te açılıyor. Derneğin de ilk tiyatro ödülleri 1963-1964 sezonunda başlıyor. Acaba aklıma o geldi, tiyatro ödüllerinin başlamasının AST kuruluşunun üstüne denk gelmesi, dernekle AST'ın ilişkisiyle mi ilgiliydi?

G. K.: Bir taraftan yana gibi ben hissetmedim, açıkçası kuruluşu sırasındaki zamanlarda biz tıfıldık o zamanlar, bizi pek şey yapmıyorlardı, ama ben birinden birine ayrıcalık tanındığını bilmiyorum. Ödüller verilirken ben o zaman kurullarda da değildim. Sevda Hoca, Özdemir Nutku, Metin And falan. Ben sonradan dahil oldum, Bakanlıktaki görevimden ayrıldığım anda.

S.B.B.: Ödül törenleri lokalde yapılıyordu değil mi?

G.K.:Evet ve de çok önemliydi.

S.B.B.:Evet öyleymiş, dergilerden öyle olduğu belli.

G.K.: Çok değerli bir kurum, çok eksik kaldığımız, çok yalnız kaldığımız, çok kalitenin, yakışıksız bir söz söylemek istemem ama, çok düştüğü, bu anlamda paylaşımların

paslaşmaların hemen hemen bitip gittiği bir süreç yaşıyor tiyatro camiası. Biraz önce sohbetimizden önce konuştuğumuz gibi bu camialar doğal olarak hep çatışmaların çekişmelerin olduğu bir yer.

S.B.B.:Dünyanın her yerinde de böyle.
G.K.:Bu kurumlar bunların bir yerde dedikodular şeklinde değil, açıktan işte Özdemir Beyle Nihat Akçan'ın ulu orta kavga edecek düzeye yükselen sesleri, bir oyunun oynanışı ile ilgili olarak idi, tiyatro sanatı ile ilgiliydi. Benim bulunduğum sırada ikisinin ayakta karşılıklı durduğunu, etraflarında da birkaç kelli felli adamın kardeşim yapmayın dediğini hatırlıyorum. Kimse kimseyi vurmadı ama vurası hale gelinmişti. Bu çok iyi bir şey. Böylesi güzel. Orada burada şurada değil, bu nitelik katıyor, bak bir öğrenci olarak bende o fotoğraf kalmış, aşağı yukarı ben1974 mezunuyum.
S.B.B.: 50 yıl olmuş neredeyse.
G.K.: Ben mezun olmadan önceydi.
S.B.B.: Tabi elli yıl öncesi böyle kaliteli tartışmalar da görmek önemli.
G.K.: 50 yılımı kıvırıp kenara koydum. 51 oldu 2025 ile beraber. 1974 ama tiyatro başlayışım 1968. Tiyatro dışında da önemli toplantılar olurdu. Kaldı ki demokratik engelli tarihlerde bile Bedrettin Cömert'li, Remzi İnanç'lı, Muzaffer İlhan Erdost'lu, Halit Çelenk'li, Süleyman Ege'li sosyal/kültürel/siyasal konulu söyleşiler de gündem oluştururdu. Örneğin 12 Eylül'ün karanlık günlerinden birinde İlhan Erdost'un öldürülüşünün hemen kısa süre sonrasında Muzaffer Erdost'un uzun eslerle tamamlamaya çalıştığı o zor, çok zor konuşmasının salona çöken ağır basıncını Murathan Mungan ve Yıldırım Türker'le birlikte yaşadığımızı unutmak olası mı?
S.B.B.: Tiyatro ve toplantılar dışındaki etkinliklere de gider miydiniz derneğin?

G.K.: Sergi olurdu bazen. Gitmiş olduk birazcık öbürüne gittiğimizde. Ben gidemezdim açıkçası, söyleyeyim ben beş on karpuz bir arada kolumun altına koyuyordum, gündüz bankada çalışıyordum.

S.B.B.:evet evet CV’nizde okumuştum hatırlıyorum.

G.K.:Gece okulum oldu sonra, bu okulu biraz durdurup hukuk fakültesine bankacılık enstitüsünde 2 yıllık okudum çünkü bankada hep yetki almaya başlamıştım. Bütün bunları becereceğim diye… hatta anılarım yazarken yaptım. Bir keresinde Özdemir Nutku yüksek lisans tezini hazırlarken seyirci araştırması anket görevi verdi bana, ama Özdemir hocanın da her şeyi bilmek lazım gelir. Kapalı uçlu soru, açık uçlu soru diye iki şey varmış. Bana açık uçlu sorular vermiş, bunu yapsan iyi olur, şunu yapsan iyi olur diye. Birlikte 10 kere açık uçlu olunca bunu da söylenebilir şunu da söyleyen olabilir. Siz aradakiler hepsini hesaplayın yüzde kaç ne dedi, yüzde kaç ne dedi, yıllık kaç kere tiyatroya gidiyorsunuz, bir mi iki mi beş mi desem. Onlara göre hesap yapmak gerekiyor. Aldım elime hesap makinesi, ben ağlamaya başladım. Annem aldı beni doktora götürdü. Doktor dedi ki neler yapıyorsun sen, biraz konuşalım. Olur dedim. Ne yapıyorsun dedi, İşte bankada amirim 9 senedir. Peki başka? Tiyatro bölümünde okuyorum. Dedi Başka. Tiyatro topluluğuna bakıyorum, deneme sahnesinin başkanıyım. Doktor dedi ki bana, Sen kaç kilosun? Dedim 43. Elindeki kalemi şöyle bir attı. Bir de gel karıma yardım et, sen kendini ne sanıyorsun dedi. Bunların hepsini ne yapmaya çalışıyorsun, sonra Gölbaşı'ndaki hastanenin başhekimi oldu. O doktorun adını hatırlamaya çalıştım ama bulamadım.

S.B.B.: Evet, O eski binanın ambiyansı ile ilgili ben şey duymuştum.Munis Faik Ozansoy bütün o vitrayları, süslemeleri Anadolu'dan getirttirmiş diye duydum.Küçük bir yer diyorlar, 80 kişilik mi öyle bir şeyler. 10 ya da 8 masa olmalı, 8 sandalyeli.

G.K.: Zaten masalarda şöyle sehpa şeklinde olduğu için kanepelerin önünde yerden sehpalar şeklinde.

S.B.B.: o sehpalar duruyor hocam.

G.K.:Söyle şurada, dolayısıyla girişten birkaç basamak sağ tarafta tuvalet vardı.Birkaç basamak aşağı iniyordu, sağda o tuvaletin olduğu yerin duvarında sahnesi vardı. Burası da böyle şu tarafta da müdüriyet odası vardı, işte o kadardı yani.

S.B.B.: Evet aslında ufak bir yerdi.

G.K.:Hoş sohbet mekanıymış.

S.B.B.: Evet öyleymiş yani lokal özelliği daha ön planda, buluşma mekanı. Bir kültürel buluşma yeri, kültür evi. İnsanların üçüncü evi.Evi, iş yeri ve sosyalleşme mekanı o dönem. Ankara'da herhalde onun gibi bir ortam lokal var mıydı hatırlar mısınız 1970ler 80'ler 90 larda? Bir Helikon varmış 50lerde. Tabii o kapanmış,

G.K.: Mülkiyeliler Birliği vardı.

S.B.B.: O da mı konsepti olarak aynıydı?

G.K.:Şimdiki gibiydi , aynıydı, herkes birbirini görür. Çok azdır ülkemizde böylesine yerler. Mesela yani Ayrancı'da Seniha'nın unlu mamüller mekanı diye işte önde 5 tane masa koyduğu bir yer var. Mesela, cumartesi günleri ben gidemedim maalesef, Bir seneden fazla zamandır, Ankara'nın güzel insanları orada buluşur, besteciler hocalar profesörler.Şahin Yenişehirlioğlu Hoca, Ertuğrul Bayraktar, Mümtaz İdil gelirdi. Emine Hanım gelirdi eski CHP milletvekili, daha birçok insan.. Şu kadarcık küçük bir buluşma yeri özlemi var insanların.

İBRAHİM DEMİREL İLE GÖRÜŞME, 19 NİSAN 2024

S.B.B.: Sanat Kurumu Derneğini kısaca hatırlatayım, 1948 yılında bir kulüp olarak kuruluyor. Aslında mekanı da yok, 1952'de dernekleşiyorlar. Ulus'ta Çağla Handa küçük bir odada kuruluyorlar, sonra 1955 yılında Munis Faik Ozansoy, kendisi hem Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği yapıyor Celal Bayar'ın döneminde, hem de Süleyman Demirel döneminde Başbakan Müsteşarlığı yapıyor, şair. O dernek başkanı oluyor ve Piknik Lokantası'nın yanında Tuna Caddesi'nde bir lokale geçiyorlar 1955'te. Hatta lokale geçince İtalyan Orkestrası geliyor açılış etkinliğine, TRT'de radyoda canlı yayın yapıyorlar açılışta. 1955 yılından sonra dernek ve lokalde çok canlı bir hayat yaşanıyor. Lokalde çok güzel duvar süslemeleri, seramikler var, sehpalar keza çok güzel, vitraylarla süslenmiş ve birçok sanatçının, siyasinin ve bürokratın da uğrak yeri olmuş. Sergiler yapılıyormuş, akşam şiir dinletileri ve sair. ama Ankara'da bu Dernek daha içine kapanıkmış çok fazla üye almıyormuş. Her giden üye olamıyor üyelerden biri referans olacak, ben üye olmasını kabul ediyorum diyecek. O aday kişinin adı bir ay panoda asılı kalırmış hiç kimse itiraz etmez ise yeni üye olacak. Zaman içinde üyeleri artmış. İlk başta sağ tandanslı bir dernekmiş, hatta Adalet Partili, Demokrat Partili milletvekilleri hep gidermiş. Zaman içinde sağ tandanslı bir dernek haline gelmiş. Kemal Ateş, Ünsal Piroğlu, Anıl Çeçen gibi gençler yönetimde yer almışlar. Sonra lokalden çıkmak zorunda kalıyorlar ve 85 gibi çıkıyorlar 86 gibi de Adatepe Sokakta bir lokale geçiyorlar, orayı da güzelce dizayn ediyorlar, etkinlikler yapıyorlar aktif bir şekilde parasızlıktan dolayı oradan da çıkıyorlar. 1994 yılında Kültür Bakanlığı, Gençlik Parkı'ndaki Göl Gazinosunu derneğe tahsis ediyor ama Melih Gökçek göreve geldikten birkaç ay sonra Derneği oradan çıkartmak istiyor. Orada bir dönem etkinlik yapıyorlar ama zor şartlarda yani 2012'de oradan çıkıyorlar. Şimdi küçük, depo gibi bir yerde merkezi var ama lokal olmadığı için pek etkinlik yapamıyorlar. Faal olduğu yıllarda 1955'ten 90'ların ortasına kadar Ankara'nın sanat ortamında çok önemli etkinlikler yapmışlar. Ankara'nın ilk Kitap Fuarını yapmışlar, çok ciddi anlamda konferanslar düzenlemişler, büyükelçiliklerle işbirliği halinde sergileri, film gösterimleri olmuş, ödül törenleri çok kıymetli. Önce tiyatro ödülleri ile başlamışlar, daha sonra görsel sanatlar alanında da ödül vermeye başlamışlar, 80'lerde. Hatta siz de

jüri üyeliği yapmışsınız hem de ödül almışsınız. Size derneği kısaca özetlemiş oldum. Siz derneğe gidiyor muydunuz?

İ.D.: Benim Ankara'ya yerleşmem 70'lerden sonra oldu. Güzel Sanatlar okulunu bitirdim, 2 yıl çalıştım, askerliğim geldi, onun için de Ankara'ya geldim, yerleştim. Fakat daha önce ben Ankara'ya gidip geliyordum, 2 eniştem buradaydı. Daha o zamanlardan Sanat Kurumunu tanıdım ve bütün Ankara'nın aydınları, yazarı, çizeri, siyasetçileri hep orada buluşurlardı. Ben de öyle birkaç defa gidip geldim. Sonra benim de çok hoşuma gitti ama Ankara'yı sonra terk edip gittim. İstanbul'da güzel sanatlarda okurken Ankara'da bir sergi açmak istediler hocalarım, beni de istediler. Bu Sanat Kurumunu bildiğim için hocama dedim ki, hocam dedim, Ankara'da güzel bir yer var, akşam oraya gidelim. Sanat Kurumuna götürdüm, çok hoşuna gitti, İstanbul'da böyle bir yer yok dedi. Ankara'ya döndükten sonra da hep orada bir araya gelirdik, çok kişiyle tanıştık orada. Fikri Sağlar, Anıl Çeçen ile tanışmıştık. Ünsal Piroğlu askerlik arkadaşımdı zaten.

S. B.B.: Fikri Sağlar da herhalde geliyordu derneğe?

İ. D.: Daha gelmemişti, ben onu bir defa götürdüm çok hoşuna gitti orada böyle güzel bir ortam vardı.Eşiyle de orada tanıştı.Adatepe Sokaktaki lokale de gittim.Oradan Gençlik Parkında gitti, o mekan hoşuma gitti. Sonra bir ara toplantılarını burada, Atölye Yapımda yapmaya başladılar.

S.B.B.: Anladım. Benim hatırladığım, okuduklarımdan hatırladım, 50'lerde Helikon var, konserlerin düzenlendiği yer, Bülent Ecevitler, Bülent Arellerin kurduğu bir dernek. Ondan sonra Ankara'da yapı itibariyle Sanat Kurumu yapı itibariyle tek, Sanat Galerisi değil ama sergileme için küçük bir alanı varmış değil mi?

İ.D.: Söyleşiler mesela Ankara'da söyleşi olacaksa orada yapılırdı, çünkü oranın seyircisi de vardı. Ortam ona göre, toplanmaları orada yapılırdı.

S.B.B.: Profil sizce nasıldı? Aydınlar orada toplanıyordu ama gelenler daha sanat sever ağırlıklı mıydı? İdeolojik olarak sizce nasıldı? Her kesimden insanın mı yoksa sol ağırlıklı insanların mı geldiği bir yer miydi sizce?

İ.D.: İşte orayı tam ben de anlamıyordum, ajan mıydı mason muydu. Herkes oraya üye olamıyordu, herkes üye olamadığı için acaba mason muydu gibi dedikodular oluyordu. Tabii Zafer Çarşısı'nda Güzel Sanatlar Galerisi kuruldu, yine o da oraya yakındı.

S.B.B.: Evet doğru diyorsunuz.

İ.D.: İnsanlar Ankara'da Zafer Çarşısı'nda sergi geziyorlardı, sosyalleşiyorlardı, sonra orada toplanıyorlardı. Ankara'nın bütün kitapçıları hepsi oradaydı, orada bir araya geliyorduk. S.B.B.: Siz peki sergi yapar mıydınız sanat kurumunda sizin de serginiz oluyordu diye hatırlıyorum sanki, yanılıyor muyum, yanlış mı hatırlıyorum?

İ:D.: Sergi salonu böyle büyük değildi, küçüktü. Sonradan onlar yer sıkıntısı çekince toplantıları da burada yapıyorlardı, işte öyle bir dostluğumuz hala devam eder.

S.B.B.: Peki dernekte fotoğraf çeker miydiniz?

İ.D.: Yok

S.B.B.: Çünkü orada insanların anıları düzeyinde fotoğraflar bulmak da zor oldu da benim için.

İ.B.: Karanlık, loş ortam vardı, Teknoloji o kadar değildi, orada fotoğraf çekmek için.

S.B.B.: Genellikle de akşamları gidildiği için ışıklar pek uygun değildir.

İ.B.B.: Ben hatıra fotoğrafları pek çekmedim.

S.B.B.: Peki şeyi hatırlıyor musunuz, plastik sanatlarda seçici kuruldaydınız, hala devam ediyor mu seçici kurulu üyeliğiniz?

İ.D.: Faaliyetler olmadığı için yok.

S.B.B.: Ama uzun yıllar yapmışsınız. Sizce nasıl yani benim okuduğum kadarıyla özellikle 70'li yıllarda Milliyet Sanat dergisinde falan çok büyük haberler oluyormuş, başlıklar falan. O zaman eski sanatlar sevenler derneği tiyatro sanatçılar ödülleri açıklandı falan, ödül törenleri prestijiymiş o dönem.

İ.D.: Zaten Ankara'da sanatçı olarak tiyatrocular vardı.

S.B.B.: Doğru diyorsunuz. Plastik sanatlar da öyle prestijli miydi? Öyle hatırlıyor musunuz? ödül almak veya alamamak sanatçılarda tepki yaratıyor muydu?

İ.D.: Tabii ki her şartta oluyordu.

S.B.B.: Ben bir de şey duymuştum tiyatro ödülleri başladıktan sonra derneğe tiyatrocu kaydı artmış sonra plastik sanatlar ödül töreni başlayınca da Bu kez de plastik sanatlardan sanatçılardan üye olmak isteyenlerin sayısı artmış. Bu ödül törenin öyle de bir etkisi oldu demişlerdi bana.

İ:D.: Ankara'da film festivalini kuran Mahmut Tali Öngören. Biz beş kişi kurduk, oraya 25 yıl yönetimde çalıştım ben. Sinema portrelerim öyle çıktı. Antalya Film Festivali'ne Adana Film Festivali'ne hep beni çağırırlardı. Orada sinemacıların fotoğraflarını da çektim ve ondan sonra da Rusya'da Almanya'da bu sinemacıların portresini çektim ve

ondan sonra da 25 yıl sonra artık ben ayrılıyorum dedim. Vakıf olduğunu, kurucu üye olduğum unutarak ayrıldım dedim.

S.B.B.: Zaten ayrılamazsın daim üyesiniz.

İ.D.: Sonra tekrardan çağırdılar toplantıya, gittik.

S.B.B.: Ne güzel onlar devam ediyor, en azından Mahmut Tali Öngören derneğin aktif üyelerindenmiş. Hatırladığım kadarıyla Ankara Radyosunu kuranlardanmış. Ödül törenlerinde hiç fotoğraf çekmediğinizi söylediniz. Peki Ankara'nın sanat hayatı sizce nasıldı? Siz Ankara'ya 70'lerin sonuna geldiyseniz 80 itibariyle bilirsiniz Ankara'daki dönüşümü. Siz burayı da 82'de kurmuşsunuz.

İ.D.: 82'de ben burayı kurdum, benim idealim böyle bir yer açmaktı. Bundan sonraki dileğim Ankara'da daha büyük bir müze açmak. Bendeki birikim, çok iddialı bir şey ama bunu söylüyorum dünyada birey olarak kimsede yoktur.

S.B.B.: Evet çok fazla sayıda hakikaten, Umarım belediye bu ya da bu holding bu konuda destek olur size.

İ.D.: Bu arada benim aklımdan çıkmayan, sizin beni arayıp da röportaj yapmak istemenizden beri Sanat Kurumunu düşünüyorum, çok ilginç seneler oldu. Neden bir binası, mekanı olmadı.

S.B.B.: Zaten olmadığı için de artık dernek yok. Bunu Munis Faik Ozansoy aslında çok güçlü biriymiş, keşke onun zamanında derneğin bir mekanı olabilseymiş. Bu arada lokal ne kadardı? ben hiç sormadım, kaç kişilikti? bir yerde kıyaslamak istesek büyüklük olarak bir pasajın alt katındaymış kapalı bir mekan doğal olarak.

İ.D.: Oturma yerleri vardı. Bayağı da büyüktü orası. Bir de ondan sonra söyleşi salonları vardı, çok büyük değildi ama orada 40-50 kişi otururdu söyleşilerde.

S.B.B.:Neredeyse her gün etkinlik olurmuş çok fazla etkinlik yapılıyormuş Yani hem insanlar hem etkinliğe geliyormuş hem de toplanma mekanını gibiymiş Ankara’nın.

İ.D.: Ankara'da sanatçıların ve sanat sevenlerin toplanma mekanıydı.

S.B.B.: Yani onun gibi kıyaslanacak bir mekan yok aslında.

İ.D.: İstanbul'dan hocalarımı getirdim İstanbul'da böyle bir yer yok dediler.

S.B.B.: İstanbullular da çok seviyormuş zaten burayı. Tomris Uyarla Turgut Uyar da İstanbullu oldukları halde Ankara'da tanışıyorlar ilk defa. Okuyorum o kadar tezler, metinler o döneme ait, derneğin adı pek bir yerde geçmiyor, çok az ya da, bir takım

bilgiler var ama kısacık bir atıf yapılıyor genelde. Hiç ayrıntılı bir bilgi yok etkinliklere dair maalesef. Başka hatırladığınız, söylemek istediğiniz bir şey var mı ?

İ.D.: Hayır

S.B.B.: O zaman çok teşekkür ediyorum vakit ayırdığınız için.

İLKER ÇETİN İLE GÖRÜŞME, 23 HAZİRAN 2024

S.B.B.: Sizin mezuniyetiniz nedir İlker Bey, sanatçı değilsiniz değil mi?

İ.Ç.: Dil Tarihten, Kütüphanecilik bölümünden mezunum.

S.B.B.: Ve sonrasında TRT'de görev yapıyorsunuz.

İ.Ç.: Hayır hiç TRT de görev yapmadım, TRT'de görev yapan eşim. Ben Çevre Bakanlığında çalıştım, en son APK, Araştırma Planlama Koordinasyonu Kurulu Başkanlığı yaptım ve emekli oldum. Kurul dememizin nedeni şu, kurulun altında üç daire başkanlığı vardır.

S.B.B.: Siz tabii ilk ne zaman Sanat Sevenlere gitmeye başladınız?

İ.Ç.: 1970'lerde dil tarihte öğrenci iken fakülteden çıktığımızda ya da belli günlerde sık sık Sanat Sevenlere giderdim, çok hoşuma giderdi. Yani bir kere dekor çok çarpıcıydı küçük bir yer. Fakat kilim motifleri, şunlar bunlar, abajurlar var mesela kilimler falan, hiçbiri kalmamış, taşıma sırasında mahvolmuş. Ama üye olmam 1988 yılı.

S.B.B.: Şömineli çinilerde Etnografya Müzesinde vermişler korunsun diye şöminelerin çinilerine 1987 yılında. Raporlarda öyle yazıyor, bir kısmı yani o çiniler verildi diye yazılıyor. Ben röportajlarda da onu görüyorum eski yazılarda insanların Ankara ile ilgili eski yazılarında, o kadar güzel anlatıyorlar ki, orası bir mabetmiş, Benim değerlendirmem böyle oldu.

İ.Ç.: Çok güzel yorumlamışsınız, gerçekten Ankara'nın mabediydi diyebiliriz yani bunu birkaç kere vurgulamış olabilirim. 1948'de kulüp olarak kuruluyor uzun süre kulüp modeli ile devam ediyor 1950lere geliyor iktidar da değişiyor, daha sonra Helikon kuruluyor müzik Derneği olarak kuruluyor aynı yıl. 51'de Halkevleri de kapatılıyor. 1952'de Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü kapatılıyor. Bundan doğan boşluğu kapatmak için Munis Faik Ozansoy öncülüğünde Sanat Sevenler Derneğini kuruyorlar.

S.B.B.: Halkevleri de ev gibi ya etkinlikler yapılıyor Aslında ben dedim ki bir hoş sohbet edebilecekleri kendilerine, 1949'da ilan vermişler gazeteye, diyorlar ki, ilk bir kış baloları var bunların, 49'da yaptıkları, ilanda şöyle bir şey yazmışlar. Biz bu balodan elde ettiğimiz gelirlerle bir lokal kurmak istiyoruz. O lokalde de sohbet edilebilecek, konserler, sergiler yapılabilecek, edebi söyleşiler yapılabilecek bir yer olsun istemişler. Ta 49'da da aslında o niyetleri var. Ben biraz da onu düşündüm herhalde halkevlerine alternatif olarak düşünmüşler. Ben de öyle bir yorumda bulundum kendimce.

İ.Ç.: Tabii doğru ki gelenek var benim görebildiğim kültürel damar anlamında. Bir tanesi Köy Enstitüleri. Eğitimin yanında sanatsal etkinlikler de var yaratıcılığı da geliştirecektir yapıları da var. Tabii 45 sonrası yavaş yavaş tasnif edilmiş aynı zamanda Halkevleri var. Her ilde hatta ilçelerde halk odaları var, öbür tarafını tamamlıyorlar. Burada eğitimsel bir yapı var. Burada da toplumsal ve eğitimsel bir yapı var. Bu ikisi bence birbiriyle çok uyumlu giden bir şey çünkü yeni bir ulus yaratıyorsunuz, diyorsunuz ki ben Cumhuriyetin temelini kültüre dayıyorum. kültüre dayadığınız zaman o kültürel varlığın ortaya çıkması lazım. Bu bence yani Atatürk'ü desen nasıl tanımlarsın, bu kültürel yapıyı çok iyi kavrayan ve ona göre bir vizyon geliştiren görüş, hedef geliştiren insan, çok önemli.

S.B.B.: Ben de şey diyorum Atatürk demiş ya asıl savaş şimdi başlıyor yani savaş bitti ama o kültürün saati yavaş işliyor, kültürel değişim o kadar zor ki ben hep onu söylüyorum insanlara.

S.B.B.: Şimdi şu bilgiyi sizden teyit alayım Zahit Büyükişleyen büyük duvar süslemeleri yapmış, onu Adakale'ye mi yaptı Gençlik Parkına mı yaptı?

İ.Ç.: Gençlik Parkına

S.B.B.: Ben tam nereye yaptığını anlamadım onlar hala orada duruyor mu?

İ.Ç.: Yok Gençlik Parkı'nda, terk ettik o binayı.

S.B.B.: Duvar süslemeleri mi resim mi yaptı?

İ.Ç: Resim, büyük tablo var. Onu da Zahit ile birlikte ismini şu an tam hatırlayamıyorum birlikte yapmışlardı onun öğrencisiydi, daha doğrusu depoda duruyor 3 tanesi. Biri taşınırken tahrip oldu, kırıldı, ikisi duruyor. Birleştirildiği zaman tek resim oluyor. Duvarlar çok büyük olduğu için.

İ.Ç.: Göl Gazinosunı gördünüz mü?

S.B.B.: Hayır

İ.Ç.: Göl Gazinosu'nun duvarları yüksek ve geniş. Orada böyle ayrı ayrı konmuştu, birleştirildiğinde sanırım İstanbul Boğaziçi gibi bir şey, tam hatırlayamıyorum ama.

S.B.B.: Melih Gökçek'in derneği Göl Gazinosundan tahliye sürecinde dernek siyasileşti mi çünkü bu süreç Melih Gökçek ile Kültür Bakanı Fikri Sağlar arasında da polemiğe neden olmuş?

İ.Ç.: Aslında hiç ideolojik tavır yok çünkü ne derler, bir sanat kuruşunu ideolojisi zaten ilerici bir ideolojidir, aydınlanmacıdır, uygarlıktan yanadır. Eğer böyle bir düşünce tarzı

düşünülüyor ise ben de bunu konuşmalarımda hep vurgularım. Uğur Mumcu öldürülmüştür. Öldürülmeden önce bizde bir toplantıya katılmıştır . Kapıda ben karşılamıştım Uğur'u, böyle yüzüne bir tedirginlik görmüştüm hissetmişti belki de, zaten de bir bomba konulup öldürüleceği aklıma gelmemişti. Uğur Mumcu'yu anma yapar mısınız yaparsınız. Madımak yangınını yapar mısınız, yaparsınız. Örneğin Anıl'ın yaptığı bir seri vardı, gelenlerin çoğu solcuydu ama sağcı da geldi. Mesela İlhan Selçuk'u çağırıyorsun, Aziz Nesin konuşuyor, Uğur Mumcu konuşuyor. Atilla İlhan geliyor, konuşmaları daha genel yapıda. Şimdi bunlar keyifli programlardı. Tanınmış şairlerin çoğu gelirdi. Oranın teması genel anlamda daha çok okur, yazar, aydın, entelektüel bir yapıydı. Bu yapıdan ideolojik bir yapı çıkaramazsınız şimdi. Dernek tüzüğünde de yazar, derneğin siyasetle ilişkisi olmaz. Melih Gökçek derneği Göl Gazinosundan çıkarmak istediği dönemde de biz asla ideolojik yaklaşmayıp bize olan tavrına tepki vermedik, hukuki mücadele verdik.

S.B.B.: Zaten davaları kazanıyorsunuz, ama sonrasında İçişleri Bakanlığı tarafından kamu yararına çalışan dernek vasfı kaldırılıyor ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından da protokol iptal edilerek yerinizden tahliye ediliyorsunuz.

İ.Ç.: Ben bir proje geliştirmiştim. Gençlik Parkı çok önemli, karşıya da Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ve Cer Modern yapılıyor. Biz tam merkezde oturuyoruz. Burayı bir kültür sanat merkezi yapalım deyip TOBAV'la konuştum.

S.B.B.: 2005 miydi? Sanki ben bununla ilgili haberler okudum.

İ.Ç.: Daha sonra çünkü davalarla falan uğraşınca binayı kurtarmak için yaptım, bir projenin içinde binayı kurtarmayı düşündüm. O yetmedi Kütüphanecilik bölümü ile görüştüm, adı değişmiş, bilgi belge yönetimi olmuş. Oradan çıktım Mimarlar Odasıyla görüştüm, biz onlara destek veriyorduk çünkü ben Ankara şu bu. Çok güzel proje dediler, geldiler, keşif yaptılar, hatta onu mimarlık dergisinde yayınladılar. Orada arkadaşlarla konuşuyoruz, dedim rölövesinin çıkarılması gerekiyor. Tamam dediler, ama en az 400 bin lira dediler, bugün herhalde 40 milyon liradır. Bir de İnşaat Mühendisleri Odasına gittim. Ama iş yürümedi. Bir de bir vakıf var Taksav, Uluslararası Ankara Tiyatro festivalini yapıyorlar. Onun yetkilisi dedi ki, Göl Gazinosu ikiye bölünmüştü. Biz bir kısmını kullanıyorduk. Bize bir kısmını verirseniz ben iki kısmını da yaparım dedi. Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı olan bir bayanla görüştüm, Çevre Bakanlığından gelmedir. Anlattım projeyi, tahsis konusunda

imkan sağlayın dedim. Çok güzel proje falan dedi. Sonra bir daire başkanı bana telefon etti, İlker Bey çok güzel proje dedi. Sonra bir gün bir telefon, İlker Bey sizin elinizdeki çalışmaları sayın Bakan görmek istiyor. Ben de o arada bakandan randevu istiyorum, vermiyor. Bu kez yazı ile randevu talebinde bulundum. Üç gün sonra da kamuya yararlı dernek statüsü kaldırıldı. Onu da bize tebliğ etmiyorlar, muhtara bırakmışlar. Ahmet Beyle konuştuk, zor bir dava dedi, tebligatın yapılmadığı için dava açabiliriz dedi, ama merkez postaneye gittim, tebliğ edilmiş yazmış. O zaman Bakanlar Kurulu kararları bu alanlarda yayınlanmıyordu. Sonra Bakanlıktan denetçiler geldiler. Sonra da tahliye edildik.

S.B.B.: Peki sonrasında Melih Gökçek gidip Mansur Yavaş geldikten sonra bir çabanız oldu mu?

İ.Ç.: Oldu ama sonuç alamadık. Bizim sanatsal anlamda sorumluluğumuz insanı sanatın içine çekmekti. İnsanları nasıl ikna ederek buraya getirebiliriz ona bakalım. Efendim yapacağımız etkinliğin içeriği ne olmalı ona bakalım. Kimse gelmiyor diyorlar ama olsun 30 kişi de gelse 50 kişi de gelse biz o insanlara ne veriyoruz ona bakalım. Adakale Sokak'tan Göl Gazinosuna taşındıktan sonra üyelerimizin etkinliklere katılımında bir azalma oldu. Ya uzak nasıl gelelim dediler ya da orayı Altındağ kesiminin yeri olarak gördüler. Melih Gökçek Gençlik Parkını projelendirdi ve boşalttı. Bir tek bizi boşaltamadı. Göl Gazinosunu Altındağ Belediyesi de kullanıyordu, onlar da çıktı. Bir biz kaldık. Altındağ Belediyesinin boşalttığı bölüme keşler geldi hep. Bu keşler de bizim orayı soydu, çalışanımız vardı, onun kolunu kırdılar. Yetmedi yangın çıktı.

S.B.B.: Bir de gazetelerde haberler gördüm, Pirinç Han etkinliklerinizden sonra basın muhabirleri ile bir tiyatro temsili, 2007 yanılmıyorsam, Nurkut Bey, yönetim kurulu üyesi, tiyatro oyuncusu, çalışmalar yürütüyor. Sonra ne oldu, bu temsil yapılabildi mi?

İ.Ç.: Pirinç Handaki etkinlikte kültür sanat muhabirleri biz tiyatroyu çok seviyoruz dediler. Sizin de rol alabileceğiniz tiyatro oyunları seçelim o zaman dedim. Oyunlar seçti Nurkut, oyun öncesi okumalar vardır. Nurket çağırdı, okumalar yaptılar ama sonra muhabirler okumalara gelmeyince kaldı ve yapılamadı temsil.

S.B.B.: Ben bir de ilanlara rastladım kurs ilanlarına, çocuklara resim kursu, dans kursu ilanları var, ücretli kurs ama yapıldı mı hiç Göl Gazinosu binası zamanında? 1994 den sonrası yanılmıyorsam.

İ.Ç.: Hatırlamıyorum ben yönetimdeydim ama benim dönemimde hiç olmadı. Ama kurs yapmak isteyen gruplar vardı, dernekler vardı. Onlara imkan verilmiştir, mekan verilmiştir. Bizim doğrudan organize ettiğimiz değil dolaylı destek verdiğimiz kurslar vardı.

S.B.B.: Zaten Birleşik Ressamlara da bir oda vermişsiniz, İmren Erşen öyle bir şey demişti Göl Gazinosundayken.

İ.Ç.: Bir dönem bir oda verdik, bir de sanılmıyorsam Detis'e verdik.

S.B.B.: Bir de şeyi soracağım yıl sonu çalışma programları, bültenler falan yayınlanıyormuş, onlar 2001'den sonra pek yok. Etkinlikler azaldığı için mi yok, basmadınız?

İ.Ç.: Hayır 2001'den sonra değil 2004'te falan da çıktı sanıyorum, olması lazım, Halil vardı başkan, ondan sonra ben geldim. Belki elinizde yoktur. Ben 2005'te başkan oldum. Biz bültene destek alıyorduk, nasıl destek oluyorduk. Mesela Ziraat Bankası oraya ilan veriyordu. O da bir paraydı, bir gelirdi, baktık o gelir yok. Ya dedi ki çıkartamıyoruz para da kalmadı, destek de bitti, Ziraat de desteği kesti, bankalar arasında desteklemeyi kestiler. Mesela İş Bankası eskiden destekledi. Olsun tamam dedim çıkartalım yeniden. Yayın çıkarmak için basın savcılığından izin almamız lazım ama bir türlü basın savcısını yasal bir dernek olduğumuza ikna edemediğimiz için bültene devam edemedik ama etkinlik duyurusu, basın duyurusu yaptık.

S.B.B.: Libya Caddesine taşındıktan sonra etkinlik yapılamıyor bildiğim kadarıyla değil mi? İ.Ç.: Orası depo olarak kullanılıyor. Tabii bir büro ister istemez Bakanlığa bildirmek için.

S.B.B.: Evet evet

İ.Ç.: Oturma mekanı çok küçük bir mekan, toplasanız 60 metrekare falan, etkinlik yapmaya uygun değil.

İ.Ç.: Isınma sistemi yok, dolayısıyla buz gibi bir yer, bir de rutubet var. Hatta bazı tablolar bozuldu.

S.B.B.: Anladım. Bir konsey kurulmuş, Türk Sanat Kurumu kurulsun diye. Kanun tasarısı hazırlamışlar 2008'lerde, orada katılımcı bayağı bir çok. Ankara İstanbul'dan dernekler var ama bizim Sanat Kurumunu göremedim. O süreci hatırlıyor musunuz, niye katılmadığınızı?

İ.Ç.: Tabii onun öncülüğünü Hüsamettin Koçan yaptı ama başı çeken tiyatrocular dı. Tobav, Detis ve sanatçı sendikaları Kültür Sanat Sen. Sonrasında Tüsak'la ilgili protestolar yapıldı. Dedim ki protesto edilerek olmaz. Alternatifini karşılarına koyalım. Neyin ne olmayacağını söylemek başka şey. Hazırlarız Bakanlık kabul etmez belki ama. Mesele benim için şu, devletin kendi düzenlemesini yapması, sanatçının dizayn edilmesi mi yoksa sanatçının kendi düzenlemesini yapması mı. Onun için ben sanatçının kendi düzenlemesini yapmasından yanayım. Anlaşamadık, anlaşamayınca ben de toplantıya katılmadım, görüş ayrılığı diyelim. Alternatif, daha doğrusu Sanat Kurumlarının kendi tasarılarını hazırlamasından yanayım. Bence sanatçı özgürlük ister, ona müdahale etmeyeceksin, özgürce ifade etsin, kaliteli eğitim ister, düzgün adam yetişsin, mekan vereceksin. Bence devletin sanat politikasında bunlar olmalı. Gerekiyorsa seçici kurullarla, objektif ilkelere dayalı teşvik edilmeli. Bununla birlikte tabi ki sit alanlarını koruyacaksın, arkeolojik yapıları koruyacaksın.

S.B.B.: Anladım, çok teşekkür ederim vakit ayırdığınız için.

İMREN ERŞEN İLE GÖRÜŞME, 15 HAZİRAN 2024

S.B.B.: Benim bu tezi yazarken amacım çok büyük emek vermiş bu dernek, çok etkinlikler yapılmış Ankara adına. Hele ki 70'lerde 80'lerde Ankara'nın kültür sanat ortamını şekillendirmişler. Hatta 50 lerden itibaren.

İ.E.: Evet 1950lerden itibaren hatta 1960'larda çok aktifti.

S.B.B.: 1955'te Tuna Caddesine taşınıyor, resmi kuruluş 1952de. 1955'te Tuna Caddesi'ndeki Piknik Lokantasının altına giriyorlar. Ondan sonra çok ciddi hareketlilik başlıyor.

İ.E.: Ben o dönemlerde üniversitedeydim.

S.B.B.: Evet siz ne zaman gitmeye başladınız, ne zaman tanıştınız?

İ.E.: 1958'de girdim Mülkiye'ye. Ama o sene Ankara'ya öğrenmemiştim. Ondan sonra 1958-1959'du oraya gidişim. Ama üye oluşum herhalde, 62'de mezun oldum, 1965-66 yıllarıydı.

S.B.B.: Referans oluyor birisi, bir ay kalıyor panoda size kim referans olmuştu, Eşref hoca mıydı?

İ.E.: Hayır Eşref hoca orayla çok eskiden var ama sonradan yok. Ben 1976 da Sanat Kolu Başkanı olunca hocayı getirdim oraya çünkü görüntüsü kötüleşmişti.

S.B.B.: Şimdi siz girmiştiniz üye olmadan önce tek etkinliklere gidilebiliyordunuz, etkinlikler dışında girilmiyordu değil mi?

İ.E.: Tabii üniversiteyken akşam üstleri orada çok güzel konferanslar, konserler oluyordu, ben onları grup arkadaşlarıyla beraber gider, hem keyifli bir ortam adam gibi insan görmek hem çay içelim, sigaramızı aynı anda nasıl tutacağız, bardakları tabakları kullanacağız, nasıl oturacağız, hep onları konuşurduk öğrenmek için. Benim ilk gidişim öyledir. Elimiz ayağımız titreyerek üstümüze başımıza kıymetli kıyafetlerimizi yiyerek gitmiştik. Duyduk ki oradaki sezon açılış baloları müthiş olurmuş, çok müthiş sergiler falan olurmuş. Sonra ben orada programlar olunca devam ettim. Kolejde bir hoca vardı, Rükzan Hanım, dedi ki İmren ben artık emekli oldum, İstanbul'a oğlumun yanına gideceğim, orada yaşayacağım, böyle bir şey düşünüyorum, ben senin buradaki ilişkilerine hareketlerine baktım, sen burada bu işleri yaparsın diye düşündüm dedi. Ben bilmiyorum, yapamam dedim. Ben sana destek olacağım dedi. Tamam dedim. Ne

yapacağız, aldık defterlere baktık, dosyaları inceledik falan, o zaman nisan mayıs ayı gibiydi. Oradaki insanlar beni oy birliğiyle seçti ve ben Başkan oldum ama ne oldu ki. Dernek çok kötü fareler dolaşıyor. Tuna Caddesi'nin orada. Orası çok güzel bir yerdi.

S.B.B.: Evet ferforjeler falan vardı.

İ.E.: Evet yanında getirdim onları.

S.B.B.: Ay çok güzel, çok sağ olun. Onların fotoğraflarını hepsini çekerim.

İ.E.: Tabii

S.B.B.: Ferforjelerle ayrılan bir alan sanırım sergi bölümü.

İ.E.: Evet küçük bir alandı. Biz, Necdet Bey muhasebeci bir beyefendi, ben isimlerini unuttum diğerlerinin. Yönetime oturduk. Hatta resmi de vardır o seçimin. Ben bulur veririm size. Benim buraya geldiğim zamanki dernek haline gelmesi lazım. Böyle fareler orada gezerken biz yapamayız, kimi çağıracağız dedim. Biz içeriden başlayacağız, bir tane arka tarafta oda vardı. Ferforje ile ayrılmış aynalı bar kısmı, bara açılan kurşun kaplı bir oda vardı. soğuk oda olarak kullanılırdı. Aynı zamanda depo olarak kullanılırdı. Oradan başladık, temizlik yaptık, her şeyler darmadağın olmuştu, perdeleri indirdik, piyano bozuk, ışık yok. Bir sürü şeyler dağıtılmış, oraya buraya gitmiş seramikler vardı, falan filan hediye edilmiş, onların hepsinin hem zabıtını tuttuk, demirbaşını kaydettik hem badana yaptırdık. Hepsi yüksek mevkili olanlar da var oturuyor, kapı kapı dolandık o eşyalar için. Burası kurulurken almayı düşünmemişler kirayla oturalım ama çok güzel yapalım demişler ama Anadolu'ya insan göndermişler. Bütün eşyalar tek tek toplanmış gelmiş. Munis Faik Ozansoy tarafından Anadolu'dan toplanmış seramikler. O seramikler o kadar güzel ki bütünlerdeki o bakır kaplar, Hasan Kaptan'ın resimleri falan bunlar hakikaten çok özgün şeylerdi. Hele şöminenin olduğu taraftaki seramikler çok güzel, perdeler öyle. her şey hepsini ben elden geçirdim. Eksiklerini de benzer şekilde tamamlattım. Bütün yaz 3 ay Necdet Bey, Naim, ben, bir kız daha vardı. Biz dördümüz böyle deli gibi çalıştık. Kilimlerimiz vardı yerlerde, onlar da yıkandı, tamir edildi, çok uğraştık pırıl pırıl oldu.

S.B.B.: Yani siz 76'da seçimi aldınız pırıl pırıl kadın farkıyla başlattınız.

İ.E.: Tabii şöyle bir şey oldu asıl davada danışma kuruluna soracaksın ama o hal o desteği görünce insanlar desteği görünce öylece beraberlik de yürüdük. Ey program ne olacak. E tabii üniversiteye yeni bitirmiş olmanın verdiği ilişkiler var, gittiğim yerler var. Takip ettim, Fransız Kültür, İngiliz Kültür, İtalyan Kültür falan. Edebiyatçılar var

bir sürü tanıdığım, arkadaşlarım var Turizm Bakanlığında tanıdığım. Tamam dedim, hepsini çağırırım önce felsefeci Nusret Hızır, arkasından İstanbul'dan hemen havamız olsun diye mavi yolculuk Azra Erhat çağırdık. Bu böyle onunla başladı, haftada bir faaliyet yapılıyordu yani o ikiye üçe çıktı bazen her güne çıktı bu sefer gelirler düşmeye başladı çünkü insanlar orada içiyorlar çay içiyorlar, içki içiyorlar, oturuyorlar ve belli bir sohbeti götürüyorlar. O zaman oranın gece çalışmasını da kontrol etmek gerekiyor. Kim geliyor, kim gidiyor, kontrol edilmiyor, faaliyetler halka açıktı ama giriş çıkışı zaman zaman kontrol ederiz çünkü her zaman musallat olan kargalar vardır, olmuştur, huviyet kontrolü olmuştu.

S.B.B.: Etkinlikler artınca neden giderler arttı, insanlar çay falan parasını ödemiyor muydu?

İ.E.: Hayır o zaman kesiyorsun hizmet vermeyi, onlar orada konuşsun o tarafta etkinlik olmuyor, ortam müsait değil, lokal işleyemiyor, onu ayarlamaya başladık. Şu kadar günde şöyle olacak. Mesela İstanbul'dan Yıldız Kenter geliyor, ağırlanıyor. Ben orada bir iki sene galiba tam hatırlamıyorum çalıştım. Benim Eşref Hocayı oraya getirmem oraya başka bir hava kattı. Neden? Çünkü Eşref Hoca'nın bir baktık çok sade, çok mütevazi bir hayatı var. Evden çıkıyor, yürüyerek öğle yemeğine Ticaretler Sarayına gidiyor, orada yemeğini yiyor, birkaç dostu geliyor, hemen Güzel Sanatlar galerisine iniyor, orada biraz kestiriyor, mesai saatinde, sonra çocuk kursları, büyüklere kursları var. Sonra sanatçılar geliyor sonra izleyiciler geliyor onlarla oturuyor falan ondan sonra saat 6'da 7.00'de kapanıyor. Hoca çıkıyor. Ben bunu fark edince dedim ki ben Eşref Hoca'yı alırım. Buradan alır sanat kurumuna götürür, oturturum. İstediği saate kadar oturur, ondan sonra çıkışta oradan eve götürürüz, kendi de gidebilir, öyle bir şey yaptım. Onun da kendince istekleri vardı, herkes onunla konuşuyor, herkes espri yapıyor falan, yiyeceklerini kontrol ediyoruz, hastalıklarını kontrol ediyoruz, herkes dikkatli, mesela klasik müzik dinlemek istiyor, ben hemen pikapları alıp klasik müzik çalıyorum. Film gösterileri yapıyoruz, resim çalışıyor, herkesin resmini çalışıyor. Bu böyle sürdü. Sonra gelenler aynı disiplini göstermediler. Her şey hazır olduğu için her şey kolay yapıldığı için devam eder zannediyorsun ama olmuyor. Halbuki ben Eşref Hoca'yı idareden alıp, Allah'tan yakın oturuyordum, oradan koşarak hocayı alıyorum, yürüyerek geliyoruz. Ondan sonra hocayı oturtturuyorum, sonra ben mutfağa bakıyorum, başka yolu yok, adamları kontrol ediyorum, temizlikçi doğru mu yapmış

falan, bu şekilde öyle gittim. Ondan sonra biraz gevşedi, sonra yine iyi programlar oldu ama yine borçlu olarak yaşandı.

S.B.B.: Zaten o yüzden de 1986'da da tahliye oldu sanırım.

İ.E.: Sanırım orada kişisel şeyler var. Bakanlıkla yanlış ilişki kurma var, yanlış şeyler var, hırs da var. Sokaklara atılarak, o halini hiç unutmuyorum. O zamanlar gitmiyordum ben, o halini görmeye dayanamıyordum, çok kötüydü. Gelen giden belli değil. Bir sürü insanlar geliyor falan ve kötü bir dönemdir. Benim dönemim de kötüydü ama.

S.B.B.: İhtilal sonrası tabi bir de karışık dönemler, herkesin birbirini öldürdüğü dönemler.

İ.E.: Aynen, sonra aradan zaman geçti, hepsi geçti. Sonra birileri Adakale'de, İngiliz Kültür'den biraz ilerde, bir adamdan kiralamışlar. Orası da gittiğimde perdeler yine inik, sinir olduğum şey yerlerde. Rezalet her şey, hizmetçi olan kadın bir rezalet. Ben de annemi kaybetmiştim o yaz. Çok zor bir buçuk iki ay geçirdim, dedim ki böyle gitmez, kalk insan içine karış, daireden eve oradan iş yerine, oradan mezarlığa, tuhaf bir dönemdi. Dedim ki bir derneğe gideyim bakayım, ne oluyor. O kadar kötü korkunç, öyle böyle bir şey değil, ondan sonra dedim ki, gideyim ben dedim. Sonra dediler ki gel, yaptığın şeyleri biliyoruz, özellikle yaşlanmış ve yalnız kalmış insanların uğrak yeri orası dedim. Tamam gelirim fakat danışman üye olurum, bir sorumluluğum da olmaz. Yönetim kurulundaki üyelerin hiçbirini tanımıyorum, bir kavga bir kıyamet, yaklaşık 2 ay sürdü, hiç olmayacak şeyler oluyor, biz buraya bunun için gelmedik. Ne konuşacağımı da anlamadım, kimseyi de tanımıyorum hepsi yeni. Sonra dedim ki yeter, biz kendimizi bir toparlayalım arkadaşlar, o sırada yönetimde bir kızcağız var, şimdi benim çok yakınım, çok aklı başında bir kızdır. Biz bir harekete geçelim, nedir bu böyle, fesh edelim, yeni seçim yapalım, bu adamlardan kurtulalım. O solcu, o ondan solcu. Nedir olay nedir, nasıl oldu hatırlamıyorum, beni başkan yaptılar, zoraki başkan oldum, evin yakın olması iyi bir şey, kontrol altına alıp çekip çevirebildik. Para yok, sigortalar yatmamış, bütün borçların hepsini maalesef hallettik. Vergi dairesinden borcu yoktur yazısı almaya kalktım, ben insanlardan altın borç aldım, üyeler bana bunu verdiler borçlar kapansın, burası yaşasın diye. Burası Yaşasın istiyorlardı. Ondan sonra borcu yoktur yazısı aldım. Yılbaşına yetiştirdik yeni binayı. 3 ay orada uğraştık. Yılbaşına bir açılış hazırladık. Yemekli, o yılbaşında hiç unutmuyorum herkes tuvaletle geldi eskisi gibi. İ.E.: Ben borçlarını ödedim, orası aktivitesi güzeldi, bu sefer ev sahibi

parayı arttırmaya kalktı. Anlaşması vardı, yapmışlar daha önce, böyle bir süre orada kaldık. Ondan sonraki acılar çok fazla. Dernek kamu yararına dernek vasfını kaybetti, faaliyetler olmadı. Gençlik Parkı'nda bir yer verdiler, orası kimsenin gitmek istemediği bir yer çünkü vasıta yok.

S.B.B.: Gençlik Parkı 1950lerde gözde oluyor, 70'lerde eğlenceli. Derneğe tahsis edildiği zaman kimsenin uğramak istemediği bir yer artık.

İ.E: Orası da çok pisti. Bizim grubumuz vardı biz, oraya gidiyorduk, gittik. Ama şöyle bir şey var. Ben oraya canlandırmak için Birleşmiş Ressamların bir odası yoktu, oraya bir oda açtık üst katta birleşmiş ressamlar için, ama onlarda hiç disiplin yok, genel kurul bile yapmazlardı. Faaliyet yapmazlardı, ama evrakları korunmuş oldu orada. Sonra o evrakları Birleşmiş Ressamlar orada bırakmış.

S.B.B.: Ben de onu çok üzülüyorum, yılların emeği var, evraklar bile bırakıldı diyorsunuz.

İ.E. Birleşmiş Ressamlar ilk kurulduğunda Kızılayda Çanakkale Seramik'in galerisinde sergiler yaparları ve sergilerin broşürleri olurdu, şimdi onlar yok.

S.B.B.: Sanat Kurumu için de aynı durum var, yayınlar yapmışlar ama birçok şeye ulaşmak adeta imkansız.

İ.E.: Genel kurul faaliyetleri var, aylık bültenler var. Benim zamanımda elle yazar kapıya asardık etkinlikleri.

S.B.B.: Evet bir kısmına ulaştım ama hepsi de yok maalesef. Dönem dergilerinde biraz var ama.

İ.E. Mesela bende Haristan diye bir dergi vardı, eskiden çıkarılan yılbaşı balolarında verilmek üzere basılan ama şimdi bende de yok. Tek sayfa büyük boy bir gazete Haristan, yılbaşı gecesinde dağıtılırmış, onu bana birisi verdi, ben de onu çok güzel sakladım, ama şimdi nerede, bilmiyorum. Çok aradım, özellikle Mine'ye vermek için. Haristan ne demek?

İ.E.: Diken demek.

S.B.B.: keşke çıksa bir tanesi.

İ.E.: 1958 veya 1959 senesiydi, bir kutlama yapıldı, bir sergi yapıldı, benim ilk sergim orada yapıldı..

S.B.B.: Aa ne güzel

İ.E.: Benim de elbisem olmadığı için oraya gidememiştim. O kadar kıymetli oralar bundan gidememiştim.

S.B.B.: Siz üniversitedeyken kendiniz başlamışsınız resme.

İ. E.: Tabii. Hatta bir sene bir sene onun yüzünden sınıfta kaldım, gittik, devam ettik, arkadaş Çalış çalış, karikatür yapanlar falan. Bize bir oda verdiler. ben orada atölye gibi çalışıyorum dersler yukarıda olunca.

S.B.B.: Ama iyi yapmışsınız geriye dönüp bakınca bir yıl nedir insan hayatında.

İ.E.: Ama önemli

S.B.B.: Hayır şu anlamda resmi geliştirmişsiniz orada onu bırakmamışsınız. Örneğin Mülkiye'nin size kattığı belli bir yaşa kadar ama resim, siz var oldukça hep yapmaya devam edeceksiniz.

İ.E.: Geçenlerde kıyıda köşede bir şeyler arıyordum, birtakım kağıtlar çıktı. Bunlara da bir bakayım dedim, baktım. 1954'te bir not yazmışım, tarihi de var. Kurşun kalemle küçücük bir kağıt, defter arası iyi iki resim yapıyorum 54 yılı.

S.B.B.: Ay ne güzel geri dönüp baktığımızda 70 yıl evveli, bakar mısınız.

İ.E.: Türkiye Petrollerinde çalışıyorken bir arkadaşım Türk Amerikan Derneği'ne gidiyormuş. Öylece başladım Türk Petrollerinde çalışırken. Refik Epikman'ı buldum ben. Refik hoca Türk resimde tek tanıdığım adamdı. Bedri Rahmi'den başka bir de onu biliyorum, onu bulunca deli gibi sarıldım. O çok ilgi gösterdi. Böylece o yol açıldı gitti ama Türkiye Petrolleri resim yapmamı kabul etti, boş durmadım ben. Türkiye Petrolleri için gece gündüz, cumartesi Pazar, bayram hep çalıştım ama ben gideceğim dediğim zaman da git dediler.

S.B.B.: Karşılıklı bir anlayış olmuş .

İ.E.: Evet orada yarışma yapılmasını mesela ben teklif ettim. Çocuk yarışmalarının yapılmasını ben istedim. Kendimi övmek için söylemiyorum. Olabilecek bir şeyler bunlar. Sanat Kurumuna gelince orada ben iki sene mi üç sene mi ne çalıştım. Bana da faydası oldu orada da güzel faaliyetler yaptık.

S.B.B.: Zor dönemini siz atlatmışsınız.

İ.E.: Bir sürü insanla tanıştık ve oy birliği ibra olmuştuk ayrılırken.

S.B.B.: Ne güzel, gurur verici.Genel profil nasıldı ilk kurulduğunu daha sağ tandanslı mıydı?

İ.E.: Öyle zannedilir her zaman sol tanslılar sağ tanslılar olurdu. Aşırı solcular da aşırı sağcılar yoktu. Aşırı solcular mesela Ankara Sanat Tiyatrosunda tiyatro ödülünü her zaman boykot etmişlerdir sanat kurumu ödüllerini. Sonra alındığı için de mutlu olurlardı ama öyleydi. O hava çok güzeldi. Mühim olan bütününe bakmak.

S.B.B.: Mesela ben Hasan Bülent Kahraman'ın bir yorumunu okudum, 1970'li yıllar Ankara'nın edebiyat hayatı çok canlıydı ve sanat sevenler çok aktifti, oraya edebiyatçılar gelirdi, darbeden sonra insanlar çok fazla hapse girdiler, bir görsel sanatlara ilgi arttı Ankara'da diyor, edebiyatçıların da etkisi azaldı diye bir yorumunu okudum.

İ.E.: Onu öyle düşünmüş olabilir ama aslında İstanbul'a bir gidiş vardı, 1970'lerde de vardı.

S.B.B.: Genelde 1990'larda başladı diye biliriz, asıl 1970'lerde mi başladı?

İ.E.: Başladı tabii ben mesela şeyi hatırlıyorum, Bedri Rahmilerin falan buraya geldiğini, devlet sergileri için jürinin toplandığını falan hatırlıyorum. Bütün İstanbul'dan Plevnelilerin hepsinin geldiğini hatırlarım. Aktivitelere gelirlerdi, örneğin Türk Amerikan Derneği'nde çağdaş grafik sanatları çalışması olmuştu. Herkes gitti oraya öyle aktivite vardı ama Ankara'da işte Gazi mezunları ekibe yavaş yavaş işte İstanbul'a gitme kapıları açılmıştı ve edebiyatta aslında 60'larda başlayan bir hareket Ankara'da ve İstanbul'da da vardı. Ankara'daki göz önündeydi, para burada olduğu için ön plandaydı. Daha sonra İstanbul 1980ler'den sonra vurdu gitti şimdi bir daha Bizans oldu. Bitti gitti.

S.B.B.: Siz daha iyi görüyorsunuz İstanbulluların bile Ankara'ya gelip etkinlik yaptığı dönemden artık taşralı Ankara'ya doğru gitti süreç.

İ.E.: Şeyi hatırlıyorum, İstanbul'dan tiyatrolar geldiğinde Kenter Tiyatrosu geldiğinde, Yıldız Kenter'i çok severdik biz Sanat Kurumu olarak, her zaman onlar geldiğinde bir kokteyl verirdik. Bütün herkes temsiline giderdi falan. Sonrasında kimse ilgilenmez olmuştu. Öyle bir zavallı duruma düşmüştük. Onun için de kötü bir dönemdir, İstanbul'daki mücadelelerinde. Bize çok fazla tiyatrocu gelirdi ve edebiyatçı gelirdi

S.B.B.: Onu diyorlardı hep, en çok tiyatrocu ve edebiyatçının geldiğini.

İ.E.: Tiyatrocunun gelmesinin sebebi ne? Çünkü bitişiğinde tiyatro var. Yani bitişinde yeni sahne var, o sonra kapandı, Mithatpaşa Tiyatrosu vardı. AST vardı, Meydan Sahnesi, onların hepsi yavaş yavaş İstanbul'a geçmeye başladı. O çok büyük bir şey.

S.B.B.: Bir de şey diye duymuştum ben. Ankara'da Devlet Tiyatroları temsil yapar sonra onunla ilgili eleştiriler bayağı ateşli tartışmalar olurmuş.

İ.E.: Tabii arkasından Uğur Mumcu falan da gelirdi

S.B.B.: Aziz Nesin çok gelirdi diye duyardım.

İ.E.: Aziz Nesin'in 70 ve 75. yaşını ben kutladım.

S.B.B.: Ne güzel.

İ.E.: Hatta bende resimleri de var.

S.B.B.: Ay ne güzel Kemal Ateş şey demişti. Dernek zor durumda kalınca imza günü düzenlermiş Aziz Nesin , gelirini de derneği bırakırmış, o kadar da destek olmuş.

İ.E.: Ben onu bilmiyorum, ben yaşamadım destek olur meselesi. Biz hepsini çağırıyorduk ben şeyi çağırıyordum. Melih Cevdet Anday falan. İsimleri çok iyi hatırlayamıyorum.

S.B.B.: Maşallah çok iyisiniz, hafızanız da çok iyi. Siz gayet disiplinlisiniz ondandır bir dinçlik. Ben çok seviyorum disiplinli insanları, bizim toplumda yanlış bir şey gibi lanse edilir ama çok güzel bir şey disiplinli olmak hayatı aslında kolaylaştıran, ürettiren bir şey. İnsanın amacının olması, insanı hayata bağlayan şey. Siz o yüzden bence emsallerinize göre zihniniz çok berrak bedenen de çok iyisiniz. Bence bir amacınızın olmasından kaynaklı.

İ.E.: Evet amacının olması çok önemli, güzel bir şey, dışarı çıkma mecburiyetimi sağlıyorum kendime. Uyku bastırıyor çok kötü bir şey.

S.B.B.: Yok çok güzel insanın bir düzeninin olması evde bile kendisine saygısının olması.Şimdi notlarıma bakıyorum da ressamlara ait eserleri satıyordunuz gelir için değil mi?

İ.E.: Yok şöyle, yokluk içindeyiz, para yok, kimse aidatlarını ödemiyor, her zaman ne olacak bir şey bulacaksın, ya para bağışını bulacaksın, ne yapabilirsin? Ayda bir yemek yapardık. Ben dağıtırdım yemek. Bana söyleniyorlardı, niye sen yapıyorsun, sen başkansın, yapma. Ben diyordum, hayır canım, sen başkan, ben başkan.Biz hep beraberiz, öyle bir şey yok dedim. Senede bir kere balo yaptık. Ondan sonra resim topladık. Çoğu benim arkadaşım ufak tefek resimler yapıp bağış yaptılar onların hepsinin kayıtları var.

S.B.B.: Peki Kültür Bakanlığın veya Ankara Belediyesi'nin desteği oldu mu?

İ.E.: Eskiden olmuştu sonradan olmadı.

S.B.B.: Örneğin ilk kurulduğu zamanlarda Munis Faik Ozansoy döneminde çok sponsorluk alıyorlarmış bankalardan falan.

İ.E.: Ama o Başbakanlık Müsteşarı çok normaldi, yani kapı kapı dolaşıp bilet satardım. Allah'tan arabam vardı, bilet götürüp para alıyordum, şarkı söyleyen kadınların parasını denkleştirmek için bilet satışı ve yemekten para alaraktan yapmıştık.

S.B.B.: Bir dönem nikahlar da yapılmış sanırım Pazar günleri.

İ.E.: Çok eskiden o eski dönemdi. Bizim orada hiç öyle bir şey olmadı, Adakalede de olmadı. Şimdi Gazeteciler Cemiyeti'nde oluyor.

S.B.B.: Ankara'nın sanat ortamına değindiniz ama eklemek istediğiniz başka şeyler var mıdır?

İ.E.: Benim zamanımda devlet galerisi çok önemliydi. 2 Mayıs 1967'de devlet galerisi açıldı ve ben ilk defa devlet sergisine gittim. Ve o gün İzmir Caddesi'nde Doğuş Galerisi vardı, o galeride bir sergi tesadüfen oraya bir şey için gitmişti, baktım, Orada resimler var çok güzel resimler var, hiç unutmuyorum, bir tane yeşillikler içinde bir pembe ev gördüm, ben gidip şuna bir yakından bakayım dedim ve kimin olduğunu da hatırlamıyorum. Eşref Üren'in resimleri. 1967'de hocanın açtığı, Orhan Peker'in yöneticisi olduğu Doğuş Galerisinin sergisi. Oradan çıktım bir heyecan resme başladım. Daha yeni, Nisan 14'te başladım ben resim kursuna. Refik hocanın sınıfında ödev vermiş yapamıyorum diye zaten sıkıntılar içerisindeyim. Dediler ki devlet sergisi açıldı, devlet sergisi güzel bir şey herhalde dedim ve gidip bakayım dedim, evim de oraya yakın, İzmir Caddesi'nin köşesinde, devlet sergisi var, oraya gittim. Her yer resim. Bir sene sonra ya da o sene İhsan Cemal Karaburçak sergisi açıldı. Gene orada bir yer, bir apartman dairesiydi hiç unutmuyorum, 200 küsür resim. Öyle konuşulmuştu çünkü o kadar olduğunu bilmiyordum ama her yer resimdi. Çok büyük bir yerdi ve hep soyut resimleri vardı, çoğunlukla soyut resimlerdi ve ben onları ilk defa görüyorum, soyut resimleri.

S.B.B.: Tabi o dönemler soyut resim görmek zor. O dönem yeni yeni başlamıştı tabi.

İ.E.: Aslında 1954'te başladı sergiler . Adnan Çoker, Lütfi Günayın sergisi ile başladı. Cemal Bingöl'ün sergisi açıldı. Şimdi Güzel Sanatlar Galerisinde sergisi açılmış ama katalogu yok. Katalog yapmıyorlar artık, olmaz ki .

S.B.B.: Yapmıyorlar mı, eskiden yapılırdı şimdi tasarruf diye belki de yapılmıyordur.

İ.E.: Tabii yok tabii. Benim sıkıntım da bu Eskişehir'deki müzede faaliyet yapamıyorum olmuyor yok fotokopi çekemiyoruz. Böyle bir şey olabilir mi adamlar bağış yapıyor bir teşekkür belgesi gönderemiyorum nasıl olacak bilmiyorum.Öyle işte.

S.B.B.: Helikonu hiç hatırlamazsınız tabii, Helikon 56'da kapatılıyor.

İ.E.: Ben onu bilmiyorum.

S.B.B.: Bülent Ecevitlerin, Bülent Arellerin kurduğu.

İ.E.: Evet tabi ismini çok duydum.

S.B.B.: Evet ama sizden önce kapanmış

İ.E.: Onlar buraya geliyordu işte orası kapanınca.

S.B.B.: Orası kapanınca onlar da artık sanatsevenlere gelmeye başladı.

İ.E.: Opera bale sanatçıları, tiyatro sanatçıları, edebiyatçılar hakikaten gelirlerdi.

S.B.B.: Helikon'a giden sanatçılarda onların orkestrası da varmış, Helikonun.

İ.E.: Mesela Eşref Hoca'nın orada ders verdiğini hatırlıyorum, söylenmişti.

S.B.B.: Tamam anladım. O zaman sizin zamanınızda Ankara'da bir de şey olurmuş Süreyya Gazinosu varmış Soysal'ın altında eğlenmeye giderlermiş İtalyan Caz Orkestrası çalarmış 67'ye kadar varmış.

İ.E.: Bizde İmtin diye bir yer varmış.

S.B.B.: Orada da caz yapılırmış, Maltepe tarafı değil mi?

İ.E.: Hayır bakanlığa doğru, çok güzel bir yerdi, çok meşhurdu sonra Barikan Otel vardı İzmir Caddesi'nde Barikan vardı, Bulvar Palace vardı.

S.B.B.: Dernekte çok olur muydu tiyatro gösterisi münazaralar falan?

İ.E.: Münazara kesin, okuma tiyatrosu ben onu yaptım, bütün sanatçılar geliyordu, güzel eserler okuyorlardı, bazen iki kişi bazen tek kişi bazen üç kişi, hoş bir şeydi , çok öğreticiydi.

S.B.B.: Konserler ne tarz olurdu peki caz mıydı?

İ.E.: Hayır. Ben sana söyleyeyim, Fazıl Say'ın ilk konseri olmuştu. Mithat Ferman gelmişti. Müzikçiler Devlet Konservatuarı, Orkestrasından Oradan da gelen birçok sanatçı vardı hatta bir seferinde hiç unutmuyorum ben, biraz Batı müziğini ağırlık verdiğim için 40 kişilik Kani Karaca ile beraber adam getirmişti gece yarısı, konser olarak değil ama toplantı olarak.

S.B.B.: Ben Kemal Ateş'in şey dediğini hatırlıyorum, Cumhuriyet Gazetesi aylık programını yayınlarmış derneğin. Sizin zamanınızda oluyor mu hiç böyle şeyler?

İ.E.: Hayır ben kapının önüne bayağı kağıda yazar kapının önüne asardım. Cumhuriyeti ben hiç bilmiyorum

S.B.B.: Teşekkür ediyorum. Siz bayağı bir şey hatırladınız

İ.E.: Evet bayağı emek verdim, biz orayı çok sevdik, hepimiz oradaki atmosfer kötü bir atmosfer değildi.

S.B.B.: Siz fareler bastı diye anlatmıştınız, birisi de şey diye anlatmıştı bir dönem öyle bir hal aldı ki insanlar oraya sevgili bulmak için geliyor öyle bir hava oldu, onun üzerine adını Sanat Kurumu olarak değiştirdiler yorumları yapıldı.

İ.E.: Öyle düşünülebilir ama sanat sevenler lafı Kedi Sevenler Derneği gibi küçümseyenler oldu ama şöyle bir şeyler var. Bunun ilk kuruluşuna baktığınız zaman, Munis Faik Ozansoy zamanına baktığınız zaman Demokrat Partili milletvekilleri meclisten çıktıkları zaman gidecekleri ortak bir yer neresi olabilir? Galatasaray Kulübü, Anadolu Kulübü olabilir ama oraya herkes gidiyor. Bunlar kendi aralarında olabilmek ve keyif yapmak, kaliteli bir şeyler yapabilmek için böyle bir yeri düşünmüşler. Sanatsal yaklaşımı da olsun laf da getirmesin demişler. Ama zaman içinde bir ara oldu parasız olduğu zaman, para yok, faaliyet yapacaksınız yapamıyorsunuz. Her gün dışarılara taşan toplantılar oluyordu. Hoparlörü dışarıya veriyorduk neler çektik.

S.B.B.: O kadar yani kapasite kaç kişiydi?

İ.E.: Ortalama 70-80 ama çok kalabalık olunca merdivenlere oturuyorlardı dış merdivenlere oturuyorlardı işte kapının önünde bekliyorlar mesela felsefe toplantısı oluyor insanlar gelecek yer yok. Kapının önünde bekliyor duruyor öyle ama sonunda hepsi dağıldı, kimse gelmez oldu, benim sanat okul başkanı olduğum dönem. Fareler geziyordu. Kamu yararına dernek olduğu için faaliyet yapılması gerekiyordu.

S.B.B.: Sizin bu anlattığınız yıl 76 sanırım?

İ.E.: 1975-1976 yılı

S.B.B.: Bu kadar kıymetli insanları ağırlamışsınız, etkinlikler yapmışsınız onların peki masrafını nasıl karşıladınız? çünkü çok pahalı ya her şey onu merak ediyordum gönüllülük esastı mı geliyordu bu insanlar?

İ.E.: Davet ediyorsun, ondan sonra o da söylüyor. Şu saatte gelebilirim, şöyle yapabilirim mesela tiyatro işleri çok önemliydi. Ankaralı sanatçılar da geliyordu. Atilla Sav'ın, Sevda Şener'in, Ayşegül Yüksel'in olması önemli oluyordu. Danışma kurulu var, tiyatro danışma kurulu var, seçilmiş üyeler var. Onlar oyunlara gidiyorlar. Takip

ediyorlar, sonra karar veriyorlar, çok güzel gittiği için ve çok değerli bir ödül olduğu için tiyatrocular için sonra plastik sanatlarda yapıldı.

S.B.B..: Hatta şöyle bir yorumda bulunmuştu bir kişi, tiyatro ödülleri başladıktan sonra derneğin tiyatrocu üye sayısı arttı, plastik sanatlar ödülü başlayınca Plastik sanattan sanatçılar üye olanlar arttı.

İ.E.: Öyle olduğunu düşünmüyorum.

S.B.B.: O zaman bu anlattığınıza göre derneğe şu an bu etkinlikleri yapması neredeyse imkansız çünkü kimse gönüllük esasıyla gelmez, o dönem bir hava var, Türkiye'nin en prestijli tiyatro ödülünü veren ve en saygın ve ilk ödüllerini veren bir kurum var.

İ.E.: Tabii bir de yeri itibariyle İstanbul'dan gelen bütün sanatçılar önce oraya uğruyordu.

S.B.B.: Bir de Piknik çok önemliymiş, o dönem 25-30 bin sandviç satılıyormuş. Hatta Amerika'da haber olmuş Piknik, şöyle diyorlar farkına varmadan fast food başlatmışlar.

İ.E.: Ama ondan önce, piknikten önce bizim talebeler açısından Ankara Sinemasının yanında Necatibey'in başında Goralı vardı, bizim için çok önemlidir, bedava verirdi aç olduğumuzu hissedince, sevimli güler yüzlü bir adamdı.

S.B.B.: Yugoslavya göçmeni sanırım, öyle hatırlıyorum onu da okuduğum kadarıyla. Bir de Mülkiyeli öğrenciler 1957'de müzik derneği kurmuşlar ve Ankara'da müzik festivali düzenlemişler 2-3 yıl.

İ.E.: Hiç hatırlamıyorum

S.B.B.: Peki son olarak Gençlik Parkına ne sıklıkla gidiyordunuz?

İ.E.: Benim bir grubum vardı, birlikte gidiyorduk ama arabam olduğu için, ama araban olmasa gitmek zor oraya.

S.B.B.: Orada lokal işlettiler mi, onu hatırlıyor musunuz?

İ.E.: Yaptılar, lokal işlettiler, sergiler falan da yaptılar ama çok yaptıklarına değmedi, halka açık bir faaliyet olamadı. O itilmişlik onların kamu yararına çalışan dernek olmalarını da kaldırmalarına neden oldu. Mithatpaşada üst geçidin orada,bir yer var. Neresiydi.

S.B.B.: Necati Bey Kültür Evi mi?

İ.E.: Evet, çok uğraştım ama olmadı maalesef. Başka sorunuz var mıydı?

S.B.B.: Hayır yok, çok teşekkür ederim verdiğiniz bilgiler için

A. KADİR PAKSOY İLE GÖRÜŞME, 29 TEMMUZ 2024

S.B.B. :Malatyalısınız bildiğim kadarıyla, eğitim için Ankara'ya mı geliyorsunuz daha sonrası mı?

K.P: Ben Ankara'ya liseyi bitirdikten sonra geldim, Gazi Eğitim Enstitüsüne şimdi Gazi Eğitim Fakültesinde, SosyalBilgiler. Biz girdiğimizde 3 yıllıktı sonra akademi oldu. Sonra isteyene bölüm seçme olanağı tanındı. Ben tarihi seçtim. Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde tarih lisans eğitimi gördüm tarih öğretmeni oldum. İlk atandığım yer önce burada Ankara Belediyesi'ne bağlı Ego'da 2 yıl çalıştım, memur olarak. Sonra atanınca İzmit'e gittim. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni kazandım orada okurken Iğdır'a tayinim çıktı, bırakmak zorunda kaldım. Sonra Ankara'ya geldim Sanat Sevenler Derneği'yle o zaman tanıştım.

S.B.B. :Hangi yıl tahmini?

K.P: 1986 yılı.Sanat Sevenler Derneği Ondan bir yıl sonra veya o yıllarda Sanat Kurumuna dönüştü orası. Ataç Sokak'a gitti bildiğim kadarıyla.

S.B.B. :Adakale Sokak

K.P:Tamam.Adakale'ye gittim daha çok.

S.B.B. : Siz o zaman eski binayı da biliyorsunuz yeni binayıda biliyorsunuz

K.P: Evet Ocak 1993'te Adakale'deki yerde benim adıma bir etkinlik yapıldı.Şairler yazarlar ressamlar için de bir gün düzenleniyordu.

S.B.B. : Evet , ağırlıklı olarak edebi etkinlikler düzenleniyor.

S.B.B.:O zaman başkan İsmail Gümüş'tü. Geçtiğimiz yıllarda kaybettik.Üç konuşmacı vardı. Birisi Behçet Aysan. Sivas Katliamı'nda kaybettiğimiz. Ümit Sarıaslan, o da Gazi Eğitim Fakültesinde grafik bölümü başkanıydı. Muzaffer İlhan Erdost konuşmacıydı ama rahatsızdı, gelemedi.O etkinlikte yapılan konuşmalar kasete alınmış. Ben de var ama bildiğim kadarıyla Sanat Kurumu da kayda alıyordu.

S.B.B. : Onların bir kısmı duruyormuş Kadir Bey ve ama dediğiniz gibi onlar nasıl dinlenip deşifre edilecek. Tabii bilinmiyor. Keşke zamanında deşifreleri yapılıp bir yere kaydedilseymiş.

K.P: Behçet Aysanla ile Ümit Sarıaslan'ın konuşmaları, benim toplu şiirlerimin olduğu kitabın en sonunda, benim hakkımda çıkan yazıların olduğu bölümdevar.

S.B.B. :Sizin hakkınızda yazılan doktora tezinden yazıdan kitap değil mi?

K.P:Evet

K.P.: İşte benim Sanat Kurumuyla tanışmam 1986 yılında oldu. Daha sonra sürekli gidip gelmeye başladım.Kimleri kimleri tanıdım orada. Rutkay Aziz'i, ondan sonra Ali Yücel'i, şair.O pek gelmezdi de ama adına bir toplantı düzenlenmiştir. Cahit Külebi. Mesela unutamadığımız bir anı derseniz çok şaşırmıştım Cahit Külebi'ye.Onun adına kaçıncı yaşıydı,70 miydi 75 miydi… Öyle bir gelenek vardı zaten.Şair, yazar, ressam o yaşlara gelince bir toplantı düzenlenir, hem doğumu kutlanırdı hem sanatı, yaptıkları üzerine konuşmalar yapılırdı orada. Cahit Külebi çocukluğunu anlatırken zor oldu işte. Nasıl şair oldunuz diye sordular.Neredeyse anasının karnından doğunca şair oldum diyecekti, ben şair olunca bütün şairlerin ölmesini istedim dedi. Yanımdakilere sordum, şaka mı yapıyor diye. Hayır, bunu işte içtenlikle söyledi. Sonra ben ÇankayaLisesinden 2002'de emekli oldum.Sonra 7 yıllık öğretmenliğim orada geçti. Cahit Külebi'yi oraya konuşmacı olarak çağırdım, geldi.Kimleri kimleri çağırdım oraya. Ayla Kutlu'yu çağırdım. Aklıma gelmiyor şimdi isimleri.

S.B.B. :Ne güzel

K.P.: Çalıştığım okullarda ya duvar gazetesi ya da dergi çıkartıyorduk çocuklar için, çocuklar yazılar yazıyordu. Oradan da dergi çıkarıyordum. Çocuklardan birisiCahit Külebi'ye Nazım Hikmet hakkındaki görüşlerini sordu. Bir sinirlendi, Nazım paşa çocuğudur, ben halk çocuğuyum, yalın ayak okudum. Sevdiğimiz saydığımız ülkenin önemli isimlerinin böyle zaafları insana şaşırtıcı geliyor. Ben Sanat Kurumu ile işte ondan sonra her hafta giderdim.

S.B.B. :Sürekli oraya gidenlerdensiniz.

K.P.: İş çıkışında hep giderdim. Ben önce Ankara'ya geldikten sonra Ayko vardı, Ankara Yayın Üretim Kooperatifi.

S.B.B. :İlk defa sizden duyuyorum bunu.

K.P.:Aynı İstanbul'daki Yazko gibi. Kitapları yayınlıyorlar.Benim ikinci kitabım da orada çıktı zaten.Orada bir dergi çıkarma kararı aldık. Ben de moda deyimle derginin editörlüğünü üstlendim, yönetim kurulumdaydım.Şiir yarışması düzenledik Enver Gökçe adına.Sonra o yıl Behice Boran öldü. Ben dedim ki ilk sayının kapağınaBehice Boran'ı koyalım. İtiraz ettiler, sanatçı değil yazar değilpolitikacı o dediler. Olur mu dedim o Walt Wiltman'ın Çimen Yapraklarını Türkçe'ye çevirmiş birisidir dedim.Edebiyat çevirmenidir dedim. Madem siz basmıyorsunuz ben kendim basarım dedim. Yeni Şiir dedik dergiye ve 16 sayı çıkardık öyle. Sonra Ümit Sarıaslan, o da

dediğim gibi, Gazi Eğitimden, benden 3 yaş büyüktü. Ben Gazi Eğitim öğrenciydim o bölüm başkanlığı yaptı grafik bölümünde. ABC diye bir dergi çıkıyordu.Onun mutfağındaydı o, dizgisini baskısını o yapıyordu.Benim de ilk yazılarım orada çıktı.İlk kitabın kapağı yapılırken İsmail Gümüş kapağını yaptı, orada tanıştık. Beraber dergi çıkardık Benim dergiyi kapattık. Benim başım da siyasi polisle çok belaya giriyordu. Bana dedi ki dergiyi kaç basıyorsun, ben bin adet basıyorum dedim. Bana dedi ki beş bin adet basalım, sen öğretmenliği de bırak, derginin başına geç, yazı işleri müdürü ol dedi. Ben de dedim ki istifa etmeyeyim yine de derginin başında olayım. İyi ki de istifa etmemişim. Bir emekli maaşımız var. Adını da Anadolu Ekini koyduk. Amacımız Ankara'yı Cumhuriyetin ilk yıllarındaki amaçlanan kültür başkenti yapmak, siyasi başkenti olmanın yanında kültür başkenti yapmak amacıyla. Biz o amaçla Anadolu Ekini'ni, çıkardık. Büromuz da İnkılap Sokaktaydı.Sanat Kurumu da yakınımızdaydı, gidip geliyorduk.Dediğim gibi adıma Ocak 1993'te toplantı yapıldı. Ondan sonra Gençlik Parkı'na Göl Gazinosu'na gittim ve orada anılarımız çok.

S.B.B. :Gençlik Parkına da gider miydiniz?Oradaki etkinlikleri de gidiyor muydunuz?Soba başı etkinlikleri yapılıyormuş.Edebi etkinlikler.Aktif miydi orası dasizce?

K.P: Evet aktifti.Siyasi iktidar değişti ve daha sonra yangın çıktı vesaire.Daha sonra oradan ne zaman çıkarıldı,anımsamıyorum.

S.B.B.: 2006 yıllarında kullanamamaya başlıyorlar. 2012'de kesin olarak tahliye ediliyor. Daha sonra Libya Caddesi'nde depo gibi bir yere taşınıyorlar ama sadece oraları eşyaları koyuyorlar. Peki şunu hatırlıyor musunuz, Tuna Caddesi'nde çok güzel mobilyalar varmış,Munis Faik Ozansoy derneğin başkanı iken, 55 yılında başkanlığa geldiğindeorası dekore edilirken Türkiye'nin her yerinden duyduğum kadarıyla Çinili panolar gelmiş çok güzelmiş.Onları özel Kütahya'dan İznik'ten getirdiği anlatılıyor.Ferforjeler falan çok güzelmiş. 80-100 kişilik bir alan dediler bana.O eşyalar Tuna Caddesi'nden Adakale Sokak'a, oradan da Gençlik Parkı'na hep aynı mobilyalar taşınmış.

K.P:Gençlik Parkı'ndaki yer en güzel yerdi.

S.B.B. :Bunu ilk defa sizden duyuyorum.

K.P.:Ümit Sarıaslan Gazi Lisesi'nde öğretmendi. Ben de Çankaya Lisesinde öğretmendim. Sürekli orada buluşurduk. Gölün Kıyısında Gençlik Parkı havuzunda

otururduk, karşıda da Küçük Tiyatro. Cumhuriyetin ilk yıllarında devlet memurlarına lojman olarak Evkaf Apartmanı yapılıyor. Söyleşilerimizi Evkaf Apartmanına bakarak yapardık, gençlik Parkının kıyısında. Şimdi tiyatro olarak kuruluyor, Cumhuriyetin kuruluşunda insana verdiği değere bakın. Bir gün Göl Gazinosundaki lokalde Ümit Sarıaslan'la otururken memleketin geri kalmasının nedenlerini konuşuyorduk. Ümit Sarıaslan Türkiye ulaşım politikasını değiştirdiği için, demiryollarından karayollarına geçtiği için geri kaldı dedi. Sen neye dayandırıyorsun dedi. Ben de tarih bilinci olmadığı için geri kaldığını söyledim. Ben de üstad, sen bir tarih tanımı yapar mısın dedim. Rakılarımızı içiyorduk. Tarih dedi Evkaf Apartmanının alnına düşen gün ışığının masamızdaki rakıya düşmesine, kalp durmasıyla ölen mimar Hayrettin'in acısının Gençlik Parkının havuzunu dolduran suyun sesine katılmasıdır dedi.

S.B.B.: Çok havalı bir tanım olmuş.

K.P.: Buradan Sanat Kurumuna gelirsek, tarih bilincine sahip olmadan Sanat Kurumunu anlayamayız. Sanat Kurumu'nun amblemine bakınca, kuruyan bir ağaçtan filizlenen bir çiçek. yıkılan Osmanlı İmparatorluğu nasıldı, Türkiye Cumhuriyeti nasıl oldu, okuma yazma oranı %4'lerde olan bir toplumdan okuma oranı %100'lere varan bir toplum yarattık. Kuruyan ağaçtan, Osmanlı'dan çağdaş bir Cumhuriyet yarattık biz Sanat Kurumu olarak. Ankara sadece siyasi başkent değil kültür başkenti de olacaktı, ama bu amaçtan sapıldı, Sanat Kurumunun yerinden edilmesine de bu bağlamda bakarsak anlarız.

S.B.B.:Ben de zaten tezi yazarken 3 bölüme ayırdık.İlk bölümde 75 yıllık derneğin kurulmasından önce çokpartili döneme geçişten,1946'dan itibaren Türkiye'nin siyasi, kültürel ve sanatsal ortamını işliyorum.Sonra 2. bölümde Ankara'nın Kültür Sanat ortamı sonra dernek. Çünkü bunları anlamadan derneğin gelişimini anlamak ve anlatmak çok yavan kalır. Dernek binadan ibaret etkinlikten ibaret değil. Siyasi dönüşümler değişimler derneği de etkilemiştir.

K.P:Zaten Sanat Kurunu başka illerede örnek olmuştur, başka şehirlerde, Denizli'de, Ereğli'de örneğin Sanat Kurumu Derneği var. Bunlar ileride birleşip Türkiye Sanat Kurumu Derneği olacaklardı.

S.B.B.: Bu evet, Anıl Çeçen'in fikri ve beklentisiymiş yanılmıyorsam.

K.P.: Süreci özetleyecek olursak kuruluş yıllarında amaçlanan Ankara'nın kültür başkenti olması amacının bir devamı Sanat Kurumunun kurulması.Her ne kadar 1953'te kurulmuş olsa da kuruluş döneminin bir devamı ancak aynı Ankara'nın çarpık kentleşmesi ile birlikte Sanat Kurumu da baltalanmış. Şu an biraz kadük duruma düşmüş. Sanat Kurumu iktidarın yanında yer almadığı için yerinden yurdundan edildi.

S.B.B. :Peki Ankara'nın ortamı nasıldı, tabi siz 1980lerin ortasından itibaren Ankara'dasınız. Çünkü genelde 1980lerle birlikte Ankara'da özellikle edebiyat ortamının gerilediği söyleniyor. Sizce çok canlı bir edebiyat ortamı sönükleşti mi? Siz de bir edebiyat insanısınız, nasıl değerlendiriyorsunuz?

K.P.: Sanat Kurumu edebiyatın kalbinin aktığı yerdi.

S.B.B. :Hasan Bülent Kahraman da sizin gibi değerlendiriyor onda bir röportajını okudum.

K.P.: O Ankara'da değil yanılmıyorsam.

S.B.B.: O dönem Ankara'daymış, Bilkent'te hocalık yapmış. 1990ların ortası ya da sonu gibi İstanbul'a dönüyor.

K.P.: Ben birçok sanatçıyla Sanat Kurumunda tanıştım zaten.

K.P.: Ödül törenleri de çok prestijliydi, ayakta izlenirdi törenler, öyle kalabalık olurdu. Ödül alanlar da hiç tartışılmaz, doğru seçimler yapılıp hak edenlere ödüller verilirdi. Seçici kurul üyeleri de çok kıymetliydi. Tiyatroda, plastik sanatlarda. Onur ödülü de verildi, Uğur Mumcu'ya. Ruhi Suya da bir kere yılın sanatçısı ödülü verildi.

K.P.: Sanat Kurumu bir ara bülten de çıkarıyordu sanki.

S.B.B.: Bir ara çıkarmışlar bülten yapmışlar, etkinlik raporu yapmışlar ama belgelere ulaşmak çok zor oluyor. Çoğu dernek arşivinde yok. Bir de aklıma takılan bir konu var, sizin de görüşlerinizi almak istiyorum. Dernek Ankara sanat ortamını yönlendiriyordu, değil mi?

K.P.: Tabi tabi. Etkindi, çok etkindi. Tüm dernekler kuruluşlar arasında etkindi. Sadece Ankara'nın değil, Türkiye'nin sanat kurumu gibi algılanıyordu.

S.B.B.: Peki gelenler nasıldı? Siz bir sanatçısınız, şairsiniz, gelenlerin çoğu sanatçı mıydı, sanat severler miydi.

K.P.: Hepsi vardı ama çoğunluk sanat severlerdi. Ankara'da yaşayan sanatçıların hemen hemen hepsinin uğradığı bir yerdi. Şu an öyle bir yerimiz yok maalesef.

S.B.B.: Evet, keşke olsa.

K.P.: Aslında tekrar Gençlik Parkında Göl Gazinosu alınsa, Bozkır Gemisi şiirimde (sf,151) Vapur Çay Bahçesi mesela, özgün bir yapısı vardı oranın, onu anlattım şiirimde.

S.B.B.: Sergileri hatırlıyor musunuz peki?

K.P.: Tabi, sergiler de oluyordu dernekte. Derneğin duvarlarında çok değerli tablolar vardı.

S.B.B.: Depolarda var ama tabi hepsinin durumu çok iyi değil.

K.P.: Başka sorunuz var mı?

S.B.B.: Sormak istediğim bütün sorulara cevap verdiniz, çok çok teşekkür ederim.

KEMAL ATEŞ – ONUR SEZER GÖRÜŞME, 13 MART 2024

S.B.B. :İnternette Cumhuriyet ve Aydınlık gazetesindeki yazılarınızı okumuştum. İnternete Sanat Kurumu Derneği yazınca ilk sizin yazılarınız çıkıyor. Yazılarınız dernek hakkında yol gösterici hakikaten,

K.A: Orada yaşamanın getirdiği bir sorumluluk diyeyim.

S.B.B: Ne güzel. Ben de derneği bilmiyordum, benim tez hocam Pelin Şahin Tekinalp, Hacettepe Sanat Tarihinin hocası, annesi Zerrin Taşpınar da derneğinizin üyesiymiş, şair. Pelin hoca tavsiye etti derneği çalışmamı. Dernekle ilgili Onur beylerle bir toplantı yaptık. Biraz araştırınca bu kadar yoğun çalışmaları olan bu derneğin çalışmalarını tarihe not düşmek gerektiğini düşündüm. Dernek hiç araştırılmamış, sadece bir tezde küçük bir bölüm olarak incelenmiş.

K.A: Ankara'nın kültürü açısından çok büyük bir kayıp o derneğin yok olması. Ben öğrenciliğimden beri bilirim derneği, Dil Tarih yıllarından.

S.B.B. :Aaaa evet, ben de dernekle nasıl tanıştınız diye soracaktım ilk başta.

K.A. : Öğrenci olduğum zaman dil tarihte, zaman zaman dinleyici olarak derneğe gelirdim. Bir iki oyun tartışmasını falan hatırlıyorum. Halil Ergün'ü ilk kez örneğin izlemiştim, o da gençti, o da belki öğrenciydi. AST'ta bir oyun oynuyordu. Bir oyun vesilesiyle. Asiye Nasıl Kurtulur, sanıyorum onu oynamışlardı AST'ta. Onun tartışmasına geldiğimi hatırlıyorum. Arada bir öğrenciyken gelirdim. Sonra askerde

Anıl Çeçen ile tanıştım. Oranın üyesi, orayı çok iyi bilen bir arkadaşımdı. Bizim askerlik çabuk bitti. 4-4,5 ay bir askerlik yaptık. Anıl bizi derneğe üye yaptı, daha doğrusu üye olarak önerdi.

S.B.B.: Hangi yıllar, 1980ler mi?

K.A. : Yok, 1976. Önerdi bizi işte, üye olduk. Ben, Cihat İleri. Sonra bir liste hazırladı Anıl, onun listesinden yönetime girdik, kavga gürültü, bir takım hizmetlerde bulunmaya çalıştık. Bir kere hep şöyle olmaya çalıştık, öncelikle tarafsız olmaya çalıştık. Derneği herhangi bir fraksiyonun tarafı olmamaya, tarafı olmamaya çalıştık. En çok istediğimiz şey bizi sağ kesimden de insanlar gelip dinlesin, sol kesimden de insanlar gelip dinlesin. O zamanki koşullaşmanın, kamplaşmanın, cepheleşmenin tersine böyle esnek olmaya çalıştık. Ki o dönemde bu çok zordu.

S.B.B.: Sağ-sol olaylarının en şiddetli olduğu dönemdi dimi?

K.A. : Evet, yani bir tarafa kendinizi kaptırmamanız zordu. Elimizden geldiğince derneği bir tarafa kaptırmadan demokrat yapısını koruyarak devam etmeye çalıştık. Çünkü derneğin geçmişinde çok farklı insanlar ve kaliteli insanlar var. Toplumda saygın da olan insanlar görev almış. Biri Munis Faik Ozansoy, o uzun süre dernekte görev almış, başkanlığını yapmış bir insan. Öyle insanlar çalıştı dernekte. Kendisi Menderesin Müsteşarı. Böyle insanlar çalışmış dernekte, biz bu insanların ve derneğin geçmişine de saygı duyarak, herhangi bir tarafın militanı olmadan çalışmaya çalıştık. Her kesime hitap etmeye çalıştık. Çok değerli insanları orada dinledik ve de dinlenmesi için vesile olduk. Bunlardan şimdi örneğin Uğur Mumcu, sık gelir, orada bize konuşurdu, kırmazdı bizi. İstanbul'dan Aziz Nesin'den tutun Mehmet Seyda'sına kadar gelmişlerdi. Demirtaş Ceyhun'dan Hilmi Yavuz'una kadar İstanbul'dan davet etmiştik. Bedrettin Cömert'i çok iyi hatırlarım, davet etmiştik. Konuşurken de çok cömertti, konuşmayı severdi. Dinleyici olarak geldiğinde bile rahmetli Bedrettin Cömert küçük bir konferans verirdi. Ve o güzel konuşan insanın sözünü kesmek çok zordur. Gözümün önünde yakışıklı, artist gibi de bir adamdı Bedrettin Cömert. Dalgalı koyu saçlar, entelektüel gözlüğü gözlerinde. Çok bilgili, dolu biriydi, Hacettepe Sanat Tarihinin hocasıydı.

O. S. : Hocam, katledildiğinde cebinden, bizim Sanat Sevenler Derneğinin aidatını ödemiş, aidatı çıkmış cebinden.

K.A. :En son söyleşisini ölümünden iki gün önce bizim dernekte verdi.

S.B.B.: Yazınızda da bu konuya değinmişsiniz.

K.A.: Acaba derim o konuşma mı ölümüne neden oldu, çünkü cesur bir çocuktu.

O.S.: O konuşmasının ses kaydı alınmış.

K.A.: Alınmıştır, polis alıyordu.

S.B.B.: O dönemler sivil polislerin çok geldiği dönemler, değil mi?

O.S.: Ses kaydını bizimkiler almış aslında.

S.B.B.: Duruyor mu o ses kaydı hala sizde?

O.S. Kasetlere ulaşamadım, fakat kasetlerin bir kısmını çözdürüp yayınladılar. O deşifrelere ulaştım.

K.A.: Nerede o deşifreler, onu ben de okumak istiyorum.

O.S.: Ulaştırırım size hocam.

K.A.: Ulaştırırsanız sevinirim. O zaman ben sanat kolu başkanıydım, 1978de. İlk ekipte sanat kurulu başkanıydım ve ilişkileri ben yürütüyordum sanat kolunda. Maksist açıdan Türk şiiri, ilk defa böyle bir şey, 70li yıllarda, böyle bir başlık.

S.B.B.: Aslında o dönem ulusal sanat girişiminiz de oluyor diye bahsetmişti Ünsal Bey de. Ulusal sanat, ulusal edebiyat,

K.A.: Tabi, o dönem öyle şeyler yaptık. Kendisi öyle bir şey teklif edince reddedemedik, olmaz diyemedik. Adam Avrupa görmüş, dünyayı bilen biri. Biz bunu değiştir diyemedik. Millet, insanlar duysun Marksist açıdan Türk şiiri.

S.B.B.: Hakikaten enteresan bir yaklaşım olmuş o dönem için.

K.A.: Evet, onun hocası, Suut Kemal Yetkin, onu çok severdi. Programı duymuş, ki onu 12 Mart baskılarından kurtaran Suut Kemal Yetkin'dir. O severdi ve sahip çıkmış. O dedi, ya keşke başlığı öyle koymasaydı. Hocası bile öyle dedi. Sıkıntı duymuş bundan. Bedrettin Cömert dinleyici olarak gelir, muhakkak söz alır ve küçük bir konferans verirdi. Dediğim gibi güzel konuşan bir insanın sözünü kesmek çok zor. Bir gün, şöyle hafif de bana bakıyor, ben de yöneticiyim ya, süreyi aştık mı diye. Bir gözüm de Kemal'de diye araya da laf sıkıştırmıştı. Çok mu vakit alıyorum diye, biz de devam et demiştik, ne diyelim. Her kesimden dediğim gibi insan vardı. Tarık Buğra'yı ben orada tanıdım. Ona böyle edebiyatçı olarak sorularım da oldu. Merak ettiğim şeyleri sordum. Tarık Buğra, beyefendiydi, onu söyleyeyim ama biraz zor bir insandı da. Aksi yanı da vardı. Şunu fark ettim, iyi konuşması için birine kızması gerekiyordu.

S.B.B.: Onu besleyen bir şey.

K.A. : Evet, onu tetikliyor, heyecanlanıyor ve daha iyi konuşuyordu. Böyle bir yanı vardı. Şeyle yan yana gelmişti, o da sözünü çekmeyen, dolu dolu bir insandı. Küçük Ağa'yı tartışmıştık.

S.B.B.: Kim?

K.A.: Mahmut Tali Öngören çok güzel konuşurdu. O zaten spikerlikten gelme bildiğim kadarıyla. TRT'de çok önemli görevleri oldu ve bildiğim kadarıyla bir dönem TRT Genel Müdürlüğü de yaptı. Tarık Buğra onunla biraz kapıştı. Tarık Buğra biraz eleştirel yaklaştı. Pardon Mahmut Tali Öngören biraz eleştirel yaklaştı. Dizilerin kült olduğu bir dönemde Küçük Ağa güzel bir dizi olmuştu. Fikret Hakan oynamıştı, çok da ilgi çeken bir dizi olmuştu. Öyle edebiyattan uyarlanan dizileri de tartışıyorduk biz. Yorgun Savaşçı gibi, bu Küçük Ağa gibi. Mahmut Tali Öngören biraz eleştirel davrandı. O burnundan kıl aldırmayan biri. Sırası gelmeden hemen müdahale etmek istedim. Ben de yönetiyordum açık oturumu. Mesela Yücel Çakmaklı vardı, sağ kesimden gelen çok ünlü bir yönetmendir. Küçük Ağanın sanıyorum yönetmeni oydu. TRT'ye uyarlayan oydu. O daha sönük, daha sessiz, çok öyle hır gür çıkarmaktan hoşlanmayan biriydi. Daha iddiasız konuşmayı seven biriydi. Sanıyorum daha sonra TRT'de tiyatroda, radyo bölümünde müdürlük yaptı. Şimdi hatırlayamayacağım. Ama kısaca biz her kesimden sanatçıya, edebiyatçıya açıktık. O zamanlar böyle kanallar yok, insanlar pek çok şöhreti, sanatçıyı, aydını, entelektüeli bizim sanat kurumunda gördü, tanıdı. Soru sorma olanağı buldu. Aziz Nesin gelirdi. Türkiye Yazarlar Sendikası başkanıydı o zaman. Ankaralı yazarlarla edebiyatçılarla Sanat Kurumunda toplantı yapardı Aziz Nesin. Küçük bir salonumuz vardı, orada toplantı yapardı. Çok esprili biriydi. Onun bulunduğu yerde hep o konuşurdu. Çok sevilir, akıcı konuşması vardır. Aziz Nesinin de bulunduğu bir topluluk var. Bir gün oturuyorlar sütunların da olduğu yerde, koltukların üstünde. Kalabalıkça da bir grup. Biri sonradan geldi. Konuşuyor, güldürüyor, Aziz Nesin'i susturdu. Ya dedim Aziz Nesini susturan biri gelmiş. İlgiyle geldim, dinledim. Meğer Mehmet Can'mış. Kadirli Kaymakamı. Daha sonra Adalet Bakanı oldu hatta. Ecevit'in Adalet Bakanı oldu. Yaşar Kemal'in bir romanı vardır, Teneke. Teneke'deki kaymakamın bu zat olduğu söylenir. Aziz Nesin'in de yanında sustuğu bir adamdır. Böyle bir kaymakam. Ne kaymakamlar varmış o zamanlar. Nasıl güzel konuşuyor, nasıl da esprili bir adam. Böyle bürokratlar da gelirdi.

S.B.B.: Çok fazla siyasi, bürokrat gelirmiş.

K.A.: Evet, orada tanıdığım çok fazla aydın öldürüldü. Bunlardan biri de savcı Doğan Öz. Onu İbrahim Çiftçi diye biri öldürdü. Ben onu dinlemedim hiç ama arada bir iki kadeh atmak için gelirdi. Hatırlıyorum kırlaşmış saçlar, düzgün taranmış.

O.S. :Bedrettin Cömert'in oğlu İtalya'da yaşıyor. Karısı yabancı, İtalyan. Vurulduğunda Bedrettin Cömert yanında eşi de var. Çocuklarını alıyor, İtalyaya gidiyor ve Kuvvet Komutanı Cömert, de amcası olur. Bedrettin Cömert'in kardeşi. Çocukları Türkçe bilmiyor. Ben Kemalle iletişim kurmaya çalıştım. Facebooktan arkadaşım. Hatta hep aklımda Bedrettin Cömert'i anma etkinliği yapmayı düşünüyorum.

K. A.: Çok iyi olur ya.

O.S: Evet, onu bu kış gerçekleştirebileceğim muhtemelen.

K.A.: Yer olduktan sonra

S.B.B.: Ama iyi bir yer olması lazım, Bedrettin Cömert olunca güzel bir mekanda yapmak lazım.

K.A.: Hacettepe'de eski dostları vardır. Onlarla da irtibat kurarak

O.S.: Var, biri, ne Renda, neydi hanımefendinin adı?

S.B.B.: Günsel Renda.

O.S.:Evet.

K.A.: Zafer Gençaydınlar falan hep tanırlar onu.

O.S.: Zafer Hoca ile hep irtibat halindeyim.

S.B.B.: Oğlu da katılacaksa İtalyanca olacaktır herhalde.

O.S. : O uzaktan katılır, Türkiyeye hiç gelmemiş, gelmez de. Bedrettin Cömert'in şiirleri var, Hasan Hüseyin ile mektupları var karşılıklı.

K.A.: Evet, Hasan Hüseyin'i bir ağabeyi gibi sever, Hasan Hüseyin Bedrettini dilinden düşürmezdi.

O.S.: Bize gelip konuşma yapan edebiyatçılardanmış.

K.A.: Hasan Hüseyin de bizim konuşmacılarımız arasındaydı. Talip Apaydın, Fakir Bayburt, Adnan Binyazar.

O.S.: Sizin geldiğiniz en öncesinde edebiyatın ana damarı hep bizdeymiş. Bize gelirlermiş, hem oturmaya hem de söyleşilere.

K.A.: Yakup Kadri de gelirmiş eskiden, hep anlatırlardı. Valide Hanım vardı eskilerden.

O.S.: Adalet Ağaoğlu

K.A.:Adalet hanımı 70li yıllardan biliyorum. Adalet Hanımla ilgili bir yazım vardı ama Sincan İstasyonunda çıktı. Orada Sanat Kurumundan söz etmiştim galiba.

S.B.B.: Sincan İstasyonunda Ünsal Piroğlu da yazmış herhalde. Yazınızın bir örneği var mıdır sizde?

K.A:: Bir bakmam lazım.

SB.B.: Sevinirim.

K.A.: Orada bir söyleşiye katılmıştı, Sanat Kurumunda bir panele.

O.S. :Ankarada ilk kitap fuarını bizim orada yapmışlar.

S.B.B.: Evet, bu konudan Anıl Hoca da bahsetmişti.

K.A. : İlk mi hatırlamıyorum ama ever bir kitap fuarı yaptık. 70lerin sonu, evet, benim de ilk kitabım çıkmıştı. İlk olabilir o. İlk kitabım 1978de çıkmıştı, fuar 1979da olabilir.

O.S. Bende ilanları var fuarın, gazeteye ilan vermişler.

S.B.B.: Anıl hocayla görüştüğümde o da aynı şeyi söyledi. Ankaranın ilk kitap fuarını Sanat Kurumu Derneği yaptı dedi.

K.A.: Denebilir tabi, ilk olduğu bazı şeylerin ilkini bulmak çok zordur. 1978 ya da 1979 olabilir. 1978 Aralığı olabilir. Bir de benim şöyle bir katkım oldu. Cumhuriyetin ikinci sayfasında yazıyordum. Biz Cumhuriyet gazetesinin çok desteğini gördük. Sanata çok destek veren bir gazeteydi. Anlattık biz burada birşeyler yapmak istiyoruz diye. Bizim aylık programımızı gönderirdik. Aylık programımızı bir ilan gibi verirdi.

S.B.B.: Süper, yani dernek programları Cumhuriyette yayınlanıyordu yani. Hangi yıllar peki?

K.A.: Benim ilk girdiğim yıllar. 1977-78. Biz beş kuruş vermeden yayınlanıyordu aylık programımız. Üyelerimiz inanamadı, bizim ilan parası verdiğimizi sanmışlar.O zaman dernek üyeleri yoklamaya, soruşturmaya başladılar. Buraya para mı saçıyorlar diye.

S.B.B.: Peki Vakıfbank, Ziraat Bankası, İş Bankası gibi asıl sponsorlarınız da var mıydı bu şekilde?

K.A.: Reklamlar alıyorduk.

O.S.: Bültende de reklamlar var yanılmıyorsam, onun parası oradan çıkıyordu.

K.A.: Cumhuriyetin böyle bir iyiliğini gördük. Etkinliklerimizi de haber olarak verirdi.

S.B.B.: Bakanlık hiç destek oluyor muydu? Siz anlattıkça Bakanlığın göreviyle sizin derneğin yaptığı işler çok örtüşüyor.

K.A.: Genel Müdürünüz Mehmet Özel'di. Hatırlıyor musunuz?

S.B.B: 32 yıllık genel müdürmüş, dünya rekoru var.

K.A.: O zaman zaman gelirdi. Orada dostları olduğunu biliyorum. Toplantılara gediğini, hatta konuşmalar da yaptığını hatırlıyorum. Ama mali işleri pek bilemediğim için yardım konusunu bilemeyeceğim. Bakanlığın desteği olup olmadığını. Kamu yararına bir kuruluş, etmesi de gerekirdi. Bu arada aklıma gelmişken söyleyeyim, laf lafı açıyor. O sokağa atıldığı ya da atılacağı günlerde bir kitap günü düzenleyelim dedik. Derneğe gelir arıyoruz ya. Öyle yazarları bulursak burdan da birkaç kuruş gelir dedik. Bazıları da resim sergisi açarız, satılan resimlerle de katkı sağlarız. Ressam arkadaşlar da öyle önerilerde bulundular. Derrneğe ayırırız satılan resimlerin parasını dediler. Ben de işte edebiyatçılarla irtibat kuracağız. Aziz Nesinle karşılaştım o günlerde. Ankaraya sık gelir giderdi. Anlattım dedim ki dernek sokağa atıldı. Sanat Kurumunu çok severdi, gelir giderdi. Üzüldü, soruşturdu. Başkan ne yapıyor, ayrıldı mı dedi falan.

S.B.B. O dönem başkan?

K.A.: Anıl Çeçen. Sordu, neden atıldı dedi, çok mu borcu vardı dedi. Aziz Nesindeki duyarlılığa bak. Gelir misiniz dedim, gelirim tabi dedi. O yıllarda da Orhan Pamuk adını yeni duyurmuş, böyle Türkiyede de bazı ödüller almış, Orhan Kemal ödülü falan. Can Yayınevinden telefonunu aldım. Oranın patronu dedi, telefonunu vereyim ama dedi. Biraz sevimsiz bulabilirsin demeye getirdi. Açtım dedim ki, ben şu dernekte yöneticiyim. Dernek dedim sokağa atıldı. Yardım olsun diye imza günleri düzenliyoruz dedim. Adamın sanki hazır bir listesi varmış gibi gidiş geliş uçak parası isterim, şunu isterim, bunu isterim. Bir liste sıraladı. Bizim o kadar paramız olsa. Hani dese ki otobüsle gelirim, trenle gelirim dese veririz. Uçak parası o zaman büyük para. 1985te büyük para. Bir memur maaşıyla alamazsın. Şimdi de uçtu gerçi de. Biz zararlı çıkardık bu işten. O zaman ben yönetim kuruluna götürmedim bile adamın teklifini. Bir Aziz Nesinin bakın tavrına bakın. İki aydın tipi arasındaki fark.

O.S.S.: Aydın ile yazar arasındaki fark ya da.

K.A.: Aydın ile entelektüel arasındaki fark diyelim. Belki de entelektüeli aydının karşılığı olarak kullanıyoruz ama bana göre entelektüel Osmanlıcadaki havasın karşılığı. Ziya Gökalp bunu çok güzel anlatır. Bir de Ziya Gökalp'in güzide dedikleri vardır. İşte Aziz Nesin güzide, Orhan Pamuk havas. Havas dediği şey…

S.B.B.: Bunları paylaşacağım. Sorun yok, değil mi? Aziz Nesin ve Orhan Pamukla ilgili değerlendirmelerinizi.

K.A.: Yok, Aynen verin. Orhan Pamuk benimle mi uğraşacak Amerika'dan işini gücünü bırakıp. Ziya Gökalp gerçekten çok büyük bir düşünür. Havasla güzideyi böyle ayırıyor. Havas halkla çok ilgilenmez diyor. Havas halk kültüründen pek birşey almamıştır diyor. Tamamen batıya bağlanmıştır, yabancıların etkisindedir diyor. Güzide ise hem çağdaş bir takım bilimden, çağdaş sanattan nasibini almıştır hem de halkı da bilir. Halk sanatından da nasibini almıştır. Bana göre Aziz Nesin güzidedir, Orhan Pamuk havastır. Bunu aynen yazın, hiçbir sakıncası yok.

S.B.B.: Tamam, yazıcam bu şekilde. Tamam. Aslında b derneğin sıkıntıya düştüğü dönem 1986, binadan ayrıldığı dönem. Bir de isim değişikliği dönemi var. Kimisi 1979da Sanat Sevenler Derneğinden Sanat Kurumu Derneğine dönüştüğünü söylüyor. Kimi de 1982. Siz hatırlar mısınız ne zaman olduğunu?

K.A.: 1986da taşındı. Benim günlüğümde vardır, taşındığı günleri günlüğüme yazmıştım.

S.B.B.: Yazılarınızda da öyle hatırlıyorum 1986 olarak.

K.A:Evet, günlüğüme bakıp yazmıştım o yazıyı. 1986 olarak yazdım sanırım.

S.B.B.: Neden isim değişikliği oldu?

K.A.: Benim bir sürü defterim var, oraya da yazmışımdır. Oradaki bir sürü tartılmaları. 80lerin başı da olabilir. Kimi 82 diyor, birçok yerde 82yi duydum ama. Siz kaç olarak duydunuz?

S.B.B: Kimi 82 diyor, birçok yerde 82 olarak geçiyor.

O.S.: 80de ihtilal oldu ve benim tahminim ihtilalden hemen sonra değişti. Neden değişti, ben de şöyle duydum. Dikkati çekmemek için, adı çok çıktı, orada hep solcular ağırlıklı konuşmalar yapmış, son dönemlerinde birkaç kez basılmış, dolayısıyla adını biraz kurumsallaştıralım. Hatta Anıl Çeçen başında Türkiye kelimesini getirtmeye çalışmış, uğraşmış, olmamış. Sonra Sanat Kurumu Derneği olarak Genel Kurulda öyle bir karar alınmış.

S.B.B.: Aslında kamu yararına çalışan bir dernek olarak Türkiye ismini alabilirdi.

K.A.: İktidar değişmişti. Sanırım kurum yapma eğilimi şundan doğdu. Türk Dil Kurumu vardı. Çok ağırlığı olan bir kurumdu. Türk Hukuk Kurumu vardı. Ağırlığı olan bir kurum. Türk Tarih Kurumu vardı, ağırlığı vardı. Böyle Kurum ismnin verdiği bir hava var, daha ağırlığı vardı.

S.B.B.: Aslında onların hep kanunu vardı, kamuyla ilişkililerdi, kamu kaynaklarını kullanıyorlar onlar. .

K.A.: Tabi Türk Dil Kurumunun çok farklı bir yapısı var. Atatürk'ün vasiyeti ile kurulmuş, onun mirasından yararlanıyor. Tarih Kurumu da öyle. Türk Hukuk Kurumunu tam bilemiyorujm.

S.B.B. O daha vakıf gibi. Onun kamu statüsü yok bildiğim kadarıyla.

O.S.: Bizim derneğimiz ilk açıldığında Ankarada sayılı konferans salonları olduğu için konferanslar vermişler üçü de. Yani orada etkinlikleri olmuş. Ben onları karar defterlerinde görüyorum. 1950lerde 60larda falan görebiliyorum.

K.A.:60ların karar defterini falan bulabildiniz mi?

O.S.: Evet, ben de çok enteresan bilgiler var.

S.B.B.: Ben sanat kurumu derneği ile ilgili bir tez okudum. Sizinle de görüşmüşler herhalde o dönem. ODTÜ'de yapılan bir tez. 1950li yıllardaki üç galeri ile ilgili çalışma yapıyor ve şöyle bir değerlendirme var orada: "daha ziyade bir lokal havasında". Dernek gerçekten bir lokal miydi sizce? Yoksa sanatla ilgili bir yapı mıydı?

K.A.: Bir yerde okudum, sosyal hayatın olmadığı yerde sanat da olmaz diye. Bir sosyal ilişkilerin geliştiği bir lokal gibi işlevi vardı. Belli günler vardı, bilinirdi, çoğunlukla Çarşamba bazı zamanlar Cuma günleri de bir şeyler yapıldığını hatırlıyorum. Belli günlerde yeme içme servisi durur. Arka tarafta sandalyelerin durduğu bir depo vardı. Bir küçük düzenleme ile güzel bir konferans salonuna dönüşürdü. Diğer günlerde insanların bir iki kadeh bir şeyler içtiği, dostlarıyla buluştuğu, söyleştiği böyle bir yerdi. Böyle sosyal ilişkiler açısından da insanlara cevap veren, sanatçıların bir buluşma, görüşme yeri hem de haftanın belirli günlerinde etkinlikerin yapıldığı, dinlendiği bir mekandı.

O.S.: Nikahlara bile kiraya verilirdi.

S.B.B.: Derneğin geliri olmak zorunda tabi.

K.A.: Pazar günleri genelde oluyordu.

O.S.: iki saatliğine veriliyormuş.

S.B.B.: Bildiğim kadarıyla yabancı misyon da etkinlik yapıyormuş dernekte. Tayland, Almanya.

K.A.: Evet, onlar da bir şeyler yapıyordu. Sergiler falan.

S.B.B.: Sergiler nasıl oluyordu, küçük bir galeriniz vardı galiba.

K.A.: Sergiler girişte, solda, bir oyuntu diyebileceğimiz küçük bir yerdi. Girince geniş bir giriş yeri vardı, öyle kapı değil. Bir cephesi açıktı. Bir oyuntu diyeyim, bir tarafında duvar yoktu, ama üç tarafında duvar vardı. Hiç unutmam, ressamlar dünyasına da ilk defa giriyorum. Ya ressamlar ne kadar duyarlı. Resimlerinin konulduğu yere kadar, ışığa kadar sorun yaparlardı. Benimki ışığa uzak derlerdi. Seninki ışığa yakın olmuş derlerdi. Böyle tartışmalara tanık olurduk ve giderlerdi Eşref Üren bizim üyemizdi, şikayet ederlerdi. Resimlerimizi böyle koymuşlar diye. Onların da böyle sorunları vardı. İnsanları da idare etmek kolay değil.

O.S.: Bir anekdot anlatayım hocam. Nezih Danyal orada karikatür sergisi açmış, ya da birinin karikatür sergisini açmış, tam hatırlamıyorum. Bir dostu da geliyor, beraberler. Dostu dolaşıyor, çabucak bitti demiş. Çok küçük burası demeye getirmiş. Nezih Danyal da dönmüş, e bir daha dolaş demiş.

S.B.B.: Satış oluyor muydu peki galeride?

K.A.: Pek bilmiyorum o konuyu, resim satışlarını. Kendi çapında oluyordu herhalde. Öyle gürül gürül olmasa da. Alıcısı, satıcısı vardı.

S.B.B.: Aslında ben derneğin gelirlerini ve giderlerini merak ettim. Lokal, nikah için kira, büfenin gelirleri. Bakanlığın desteği olduğunu hatırlamıyorsunuz, peki belediyenin, Ankara Büyükşehir Belediyesinin de mi hiç desteği olmuyordu.

K.A: Kent-Koop ile ilişkilerimiz vardı. Murat Karayalçın döneminde. Bir iki kere geldiğini hatta konuşma da yaptığını hatırlıyorum. Onlar sanırım biraz yardımcı oluyorlardı. Hem Murat Karayalçın döneminde hem de sonra başka arkadaşları başa geçti, onlar biraz yardımcı oluyordu. Kent-Koop'un kurum olarak desteğini hatırlıyorum. Haklarını yemeyelim.

O.S.: Emre Kongar çok sayıda söyleşi bizde yapmış.olmuş. Seçici Kurul üyesi olmuş. Sevda Şener Seçici Kurul üyemizdi, konuşmacı olarak çok gelirdi. Bütün oyunları tartışırdık. Ankara'daki bütün önemli oyunları tartışırdık. Tiyatro jürisindeydi ve çok saygındı. Sanat Kurumunun eski adıyla Sanat sevenler Derneğinin tiyatro ödülleri çok saygındı. Türkiye'de de o zamanlar tiyatro ödülü çok azdı. Çok süksesi olurdu. Bakanlar gelirdi o toplantılara, etkinliklere. Kültür Bakanlığından da gelenler olurdu. O büyük sanatçıları sahnede ödül alırken de hep hatırlarım. Şimdi adlarını hatırlamıyorum.

S.B.B.: Derneğin de şu an devam eden tek etkinliği herhalde.

O.S.: Parası olduğu zaman yapabiliyor.

S.B.B.: Öyle mi. Her yıl düzenli yapılmıyor mu?

O.S.: Neden yapamıyor, ödül töreni için salon lazım, kokteyl lazım, ödüllerin basılması.

S.B.B.: Ben Ankara Barosu destek veriyor diye biliyordum.

O.S.: Veriyordu ama şu an yönetim değişti, durdu. Şuan veremediğimiz 2019 ödülü var. Pandemi çıktı ve durdu. 2020 yılı kaldı bir de sanırım. Bu yıla kadar iki yıl açıklamadık. Ama bundan sonra açıklamamız lazım. Çünkü sanat devam ediyor. Sergiler açılıyor, tiyatro etkinlikleri düzenleniyor.

K.A.: Salgın girdi araya. Önemli bir mazeretiniz vardı.

O.S.: Peki hocam, halktan kimler gelirsi sanat kurumuna, elini kolunu sallayan herkes girebilir miydi sanat kurumuna?

S.B.B.: Kapıyı çalan herkes girebiliyor muydu?

K.A.: herkese açıktı etkinlikler. Bizi bilmeyenlerin, farklı kesimden insanların gelmesinden daha çok mutlu olurduk. Ama sanatın bir aurası var. Edebiyat tartışmalarını dinleyeceklerin, sergileri izleyeceklerin profili farklıydı. Üniversiteden öğretim üyeleri, öğretmenler, eğitimciler çok gelirdi. Bir halk ozanı bile gelip giderdi bize. Feyzullah Çınar'ı orada tanıdım ben. İnce, uzun boylu bir adamdı. Orada bir iki içerdi. Onun bir bacağı kesildi galiba. Dinleyici olarak değil de daha çok sohbet için gelmişti. Ekrem Koçak, ünlü bir atlet. Onunla gelirdi. Herhalde tanıdığı bir iki arkadaşı vardı. Onlarla otururdu orada. Gene Bakanlardan Fikret Ünlü'yü hatırlarım. Daha sonra Bakan oldu. Genel Müdürdü galiba o zaman. Bir iki arkadaşıyla gelirdi. Böyle bürokratlar da gelirdi. Üniversite öğrencileri çoğunluktaydı. Dinleyiciler arasında. Öğretim görevlileri. Üniversite mensupları, ressamlar, resim meraklıları gelip giderdi.

S.B.B.: O dönem anlaşılan Ankara'nın sosyal hayatını şekillendiren yönlendiren bir dernek.

O.S.: İnsanları aydınlatan bir dernek.

K.A.: Bir çoraklıktan kurtaracak bir kurumdu. Çok önemli bir kurumdu. Sanatın her dalında en iyi uzmanların, en söz sahibi insanları bulur konuştururduk. Ioanna Kuçuradi, felsefeci. Çok gelip orada konuştu, orada tanıdım. Tahsin Saraç'ı orada tanıdım.

S.B.B.: Aslında Bakanlıkla görev alanınız çok iç içe girmiş.

K.A.: Tabi, Bakanlığın yapacağı işleri yapıyorduk neredeyse.

O.S.: Bir dönem Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmış.

K.A.: Bir dönem öyleydi, evet.

O.S:O dönem Ankara'da ağırlık onların yapamadığını bizimkiler yapmaya başlamış.

S.B.B.: Dernek bu amaçla mı kuruldu diyorsunuz?

O.S.:Ben o amaçla kurulduğunu sanmıyorum. 1948'de kulüp olarak kuruluyor. 1952'de dernekleşiyor.

S.B.B.: 1930ların sonu yanılmıyorsam Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünün ilk kuruluşu. 1939 olabilir. Sonra Milli Eğitim Bakanlığına bağlanıyor. Kültür Bakanlığının kuruluşu zaten 1970li yıllar. Talat Halman ilk bakanlığı. O dönem ortada Kültür Bakanlığı yok zaten. Yani 1971de kuruluyor.

O.S.: O zaman bu bilgi de yanlış.

S.B.B.: Evet. Derneğin kurulduğu zaman Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü var. Tiyatrolar, opera, , telif. Bütün hepsi o dönem Güzel Sanatlar bünyesindeymiş. Daha sonra Tiyatro ve opera-bale Adnan Menderes döneminde ayrılıyor.

K.A.: Bir dönem de Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Bakanlığı ismiyle iş yapıyor.

S.B.B.: Birleşiyor, ayrılıyor. Kültür turizm ile birleşiyor, ayrılıyor. Kültür bir yere oturtturulamıyor bir dönem. Kültür Bakanlık olarak 1971de kuruluyor ve derneğin aktif olduğu dönemler de 70ler, 80ler. O dönemler hem Bakanlık hem dernek var yani.

K.A.: 60larda da aktifti. 60 öncesini hatırlamam.Ben 60larda öğrenciyken. 65 sonrasını hatırlarım.

S.B.B.: Ki o zaman baktığımız zaman Bakanlığın yaptığı etkinlikler klasik müzik konseri, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, opera ve tiyatro. Tiyatroyu saymazsak diğer etkinlikler üst sanat olarak kabul gören etkinlikler. Sanki bu etkinlikler dışında diğer kültür sanat etkinliklerinin Ankara'daki mekanı dernek gibi duruyor, değil mi?

K.A.: Evet, ve sorunları tartıştıran.

S.B.B.: Tarih Kurumunun ya da Kültür Bakanlığının da Ankara'da böyle söyleşiler yaptığını hatırlıyor musunuz peki?

K.A.: Şimdi bizim yaptığımız ve bende iz bırakan laiklik konusundaki tartışmadır. Sanıyorum Özal dönemiydi. Bahriye Üçok'u orada dinledim ben. O da işte o konuşmadan bir yıl sonra mı öldürüldü, tam bilemiyorum. Acaba hanımefendi orada konuştu, o yüzden mi öldürüldü? İnsanın aklına böyle şeyler de geliyor. Bahriye Üçok laiklik hakkında konuşmuştu. Bazı milletvekilleri de dinlemeye gelmişti.

S.B.B.: Eleştiriler aldı mı o dönem Bahriye Üçok?

K.A.: Hayır, hiç karşı çıkan olmadı. Alkış aldı. Çok kalabalık bir dinleyici grubu vardı. İnsanlar merdivenlerde oturuyordu, hatırlıyorum. Milletvekilleri de gelmişti Bahriye Hanımı dinlemek için. Uğur Mumcu'nun katıldığı toplantılar kalabalık olurdu. Çok ilginç insanların o salonun merdivenlerini doldurduğu toplantıları hatırlıyorum. Sahneyi görmeden sesleri dinlerdi insanlar. İhtiyaç vardı, öyle bol kanal yoktu, bol açık oturum yoktu. Sadece TRT vardı, onlar da çok dikkatliydi, öyle her konuyu tartışamazlardı. Yani neredeyse televizyon ihtiyacını bile gideriyordu bizim kurumumuz, pek çok sanatçıyı, yazarı insanlar orada görme, soru sorma olanağı buluyordu insanlar.

S.B.B.: Cumhuriyet gazetesi aylık programı yayınlıyor dediniz. Onun dışında böyle söyleşiler, yorumlar yayınlanıyor muydu gazetelerde?

K.A.: Milliyet gazetesi de biraz ilgi gösterirdi, gazete olarak başka hatırlamıyorum ben.

S.B.B.: Hisar dergisinde peki, a, pardon o 50li yıllar.

K.A.: Bir de tiyatro ödüllerini bütün gazeteler haber yapardı. Başta Hürriyet olmak üzere.

S.B.B.: Tiyatro ödülleri ne zaman başlamıştı, hatırlıyor musunuz_

O.S.: 1964'te. 84'te de plastik sanatlar ekleniyor.

S.B.B.:İki ödülü var derneğin dimi?

O.S.:Evet

S.B.B.: Peki dernekle bağınız ne zaman azalıyor? Dernek Göl Gazinosuna taşındıktan sonra aslında adım adım etkinliği azalıyor anladığım kadarıyla.

K.A.: Ben aslında dernek Adakale Sokaktaki mekanına taşındıktan sonra da dernekte yönetimde bulundum. BU 90ların başı olur. Ondan sonra ben yönetici olarak koptum. Ondan sonra da Gençlik Parkında Göl Gazinosuna da ara sıra uğradım. İki üç kere uğrayabildim. Çok ilginçtir, işte bir süre az gider oldum. Bir gün bir uğrayayaım dedim şuraya. Yıl 1986, dışarıya eşyalar yığılmış, hamallar, işçiler inip çıkıyor. Dernek sokağa atılıyor.

O.S.: Tuna Sokak mı?

K.A.: Evet. Kırgınlıklar yaşamıştım, uzun süre gelmemiştim. Üzülmüştüm, kafamdan sorular geçiyor, şuna gitsek, buna gitsek. Ama iş işten geçmişti artık. Sökmüşler. O tırabzanlar vardı kenarda. Eşya taşımak için önce onu sökmüşler, giriş açılsın da eşyalar çıksın diye. Çok üzüldü insanlar, nerede aygınlık baygınlık geçiriyorlardı. Hayatı orada

geçmiş, ailesinden daha önde geliyor. Sanki yola Uğur Mumcular, Fazıl Saylar, Hikmet Şimşekler falan atılmış gibi hissettim ben.

S.B.B.: Peki neden sokağa atıldılar, bina mı yıkılacaktı, neden o şekilde tahliye edilmek zorunda kaldı, hatırlıyor musunuz?

K:A.: Para. Zaten Kızılayın durumunu biliyorsunuz, bol para getiren bir yer. Kira üç katla beş kat olsun istiyorlar. Temelinde böyle bir amaç var. Kira ödenmemiş, o da bir bahanesi olmuş. Sosyal Sigortalara aitti. Oranın bir patronu yoktu.

S.B.B.: Aslında o kadar da bürokratlarla siyasilerle ilişkiler iyiyken Sosyal Güvenlik Kurumuyla o dönem bu süreç keşke tatlıya bağlansaymış.

K.A.: Devletten bir yardım gelmedi demek ki.

O.S.: Belki de istemediler.

K.A.: Onu bilemiyorum, o zaman yönetimde değildim ve az geliyordum. Adakale'den sonra da koptum. Sonra bir Gençlik Parkındaki yerlerine gideyim dedim. Baktım gene mi tatsızlık var. Bu sefer de Melih Gökçek atmış bunları. Ertesi gün de Cumhurbaşkanlığında Dinçer Sümerle randevum var. Dinçer Sümer de Demirel'in sanat danışmanı. Dinçer sever orayı, ödülümüzü de aldı. Dinçer böyle bir durum var, derneği sokağa atıyorlar dedim. Tamam, ben Demirelle konuşayım dedi. Demirel sanıyorum Melih Gökçek'i aradı ve durdurdular. Bir süre durdu. Dinçer'in öyle bir etkisi oluyor.

S.B.B.: Sonra tabi 2012 yılında çıkmak zorunda kalıyor. Siz yazılarınızda da Çankaya Belediyesi ve Büyükşehirden keşke bir destek olsa diyorsunuz. Siz ama hatırlamıyorsunuz dimi hiçbir destek gelmedi.

K.A.:Ben hatırlamıyorum. Siz daha iyi bilirsiniz son dönemleri.

S.B.B.: Siz hatırlıyor musunuz Onur bey?

O.S.: Yanılmıyorsam karar defterinde buna dair bir karar var. Cumhurbaşkanı ile görüşelim diye.

S.B.B.: Hangi Cumhurbaşkanı ile?

O.S.: Yanılmıyorsam 1960lar.

K.A.: Ama o tarihlerde böyle sorunları yok. 60larda başka bir şey için görüşeceklerdir. 60larda böyle sorunları yok. O yıllarda çok seviliyorlar. Çok memnunlar. Bir atılma sıkıntıları olacağını düşünmüyorum.

O.S.: Ama o zaman da çok sıkıntı yaşamışlar, hep bankalardan kredi almışlar, kira ödemek için.

S.B.B.: Tuna Sokak mı Çağla Han'dayken mi.

O.S.: Çağla Han. İlk yerleri Konya Sokakta Çağla Han. Hala o iş hanı duruyor. Tek göz bir oda. Birinci katta, o da telefonu var diye o odayı tercih ediyorlar. O zamanlar telefon bulmak mesele.

K.A.: Oraları bilmem ben.

O.S.: Dernek para bulmak için gümrükte kalan eşyaları alıp satmış, derneğe gelir bulmanın çeşitli yollarını denemişler.

S.B.B.: Derneğin personeli de yok, dimi?

K.A.: O lokal kısmında vardı. En az üç dört elemanı.

S.B.B.: Ama organizasyonları, etkinlikleri yapan?

K.A.: Onları yönetim yapar.

O.S.: Muhasebecileri var bir tane, muhasebe tutuyor.

S.B.B.: Anladım.

O.S.:Hocam, Gülseli Başar'dı herhalde, Türkiye güzeli seçilmiş. Bizimkiler de diyor ki, Ankara Palas'ta bir balo düzenleyelim, davet edelim. Onunla dans edenlerden para alalım, derneğe gelir olsun. Hatta ilk dans edenden daha yüksek para alalım. Kendisiyle görüşmüşler. Kıyafet parası istemiş yirmi lira. Yönetim de diyor ki kıyafeti mi yok, niye verelim bu parayı, vazgeçiyorlar.

K.A.: Orhan Pamuk olayı gibi davranmış, o da.

S.B.B.: Küskün Fotoğraflar kitabınızda yer alan Sanat Tutkunları Derneği aslında Sanat Kurumu Derneği, dimi?

K.A.: Evet.

S.B.B.: Buradaki isimleri de anladığım kadarıyla değiştirdiniz, dimi?

K.A.: Evet, değiştirdim.

S.B.B.: Peki onun dışındaki hikaye dernekte yaşanan gerçek hikayeler mi, kurgu mu? Tezimde kitaptan yararlanmak için soruyorum.

K.A.: Valla notlarımdan çok yararlandım orada. Hayal gücümü de çok az katmış olabilirim.

S.B.B. Karakterler gerçek değil, kurgu gerçek diyebilir miyiz?

K.A.: Derneğin sokağa atılması, ana olaylar gerçek. Gerçek kişilerden de esinlendim.

S.B.B.: Ama isim olarak yok.

K.A.: Hayır, isim olarak koymadım. İsimleri değiştirdim. Benim yöneticilik yaptığımı, esinlenerek yazdığımı yazarsınız.

S.B.B.: Bir Başka Şehirde?

K.A.: Orada da yararlandım. Orada da dernek olarak yazıyorum. Zaman zaman kahramanlarım orada buluşuyorlar.

S.B.B.: Tamam, kahramanların buluştuğu mekan olarak yararlanabilirim. Peki sizin gazetelerdeki yazılarınızdan sonra hiç sizinle irtibat kuran oldu mu, belediyeden, dernekten?

K.A.: Nerde, onların hepsinin kendi dünyaları, hesapları var. Şimdi kaç kişi, kaç dernek kimlerin kapısını çalıyordur. Kanarya sevenlerden tut köpek sevenlere kadar. Arada tabi olan size oluyor, değil mi?

O.S.: Hocam, ben de edebiyata geleceğim. Bizim dernekte edebiyatın bu kadar ağırlıklı olması, bir dönem çünkü hep ön planda olmuş. Sizden önceki jenerasyonda derneğin üyelerinden Munis Faik Ozansoy ile Sunullah Arısoy'un etkisinin devamı mıdır? Çok edebiyat etkinliği yapmışlar.

K.A.: Olabilir, etkili oldular. Benim de çevrem vardı. Aziz Nesin'den tut, Talip Apaydın'a kadar hepsini tanıyordum. Ben de ulaşmak kolay olduğu için edebiyata önem verdim. Edebiyat seviliyordu yani her çıkan kitabı, o zaman bugünkü gibi bol kitap çıkmıyordu, insanlar her çıkan kitabı kaçırmıyordu. İlgi de görüyordu.

O.S.: Bir de Tuğrul Uyarla Tomris Uyar'ın ilk kez birbirlerini gördükleri, göz göze geldikleri yer bizim lokalmiş. Bunu Tomris'in anılarında okudum.

K.A.: Olabilir ,o dönemle ilgili Mahmut Makal'ın da bir yazısı var ama o mekanda mı. O da bir şeyden rahatsız olmuş. Ben o dönemi bilmem. 50lerin sonu 60ların başı olabilir.

O.S.: 70lerin başı da olabilir hocam.

K.A.: Yok, 70lerin başı olacağını zannetmiyorum. 60ların başı olabilir. Mahmut Makalın çok sükse yaptığı bir dönem. Olabilir, onlar İstanbullu olduğu halde. Turgut Uyar o zaman Ankara'da memurdu.

S.B.B.: Maliye Bakanlığında müfettiş yanlış bilmiyorsam.

K.A.: Cemal Süreyya Ankara'da memurdu, bürokrattı.

S.B.B.: Cemal Süreyya o, pardon, ben yanlış hatırlıyorum.

K.A.:Turgut Uyar da bir ara bulunmuş olabilir. Burada tanışmış olmaları ilginç çünkü kökenleri Ankara değil.

O.S.: Peki hocam o dönem Ankara'da başka STK'lar var mıydı bilmiyorum ama derneğimiz edebiyatın ve birçok sanatsal etkinliğin ana damarı olmuş. Şu an Ankara'da edebiyat STK'larının durumu nasıl?

K.A.: Ankara'da yok. Edebiyatçılar Derneği var mı yok mu belli değil.

O.S.: Ama ne güzel bir binaları var.

K.A.: O binanın onların olduğunu zannetmiyorum.

O.S: Melih Gökçek vermiş?

K.A.: Emin misiniz?

O.S.: Evet.

K.A.: O başka bir dernek olmasın, ben belediyenin yer vereceğini zannetmiyorum. Onu bir öğrenin.

O.S.: Tamam hocam, araştırırım.

S.B.B.: Anıl Çeçen de kitabında derneğin ekonomik sıkıntılardan kurtulmak için vakıflaşması gerektiğini söylüyor. Hiç böyle bir adım atıldı mı, hatırlıyor musunuz?

K.A.: Bunlar hep konuşuldu ama ben koptuğum için bilemiyorum. Anıl da kavgalı ayrıldığı için o da bıraktı.

O.S.: Vakıflaşmak zor değil ama parayla olacak bir şey. Bir de hocam Atilla Sav da önermiş, ben de önerdim. Eski ismimize geri dönmek. Atilla Sav demiş ki, kurum kelimesi insanlara soğuk ve itici geliyor, çok resmi bir kavram gibi geliyor, sanat sevenler daha sevimli bir isim, daha kucaklayıcı. Siz ne düşünüyorsunuz bu konuda?

K.A.: Valla insanlar karıştırmazlarsa olabilir. Sanat Kurumu dönemi de ne olur, bilemiyorum.

S.B.B.: Ama geriye dönmek de bana hep yanlış gelir. Belki başka bir isim olabilir, belki yeni bir isim olabilir. Siz bilirsiniz tabi de.

K.A.: İki isim de güzel. Keşke değişmeseydi tabi de. Anıl yaptı isim değişikliğini. O hep Türk Dil Kurumuna, Türk Tarih Kurumuna özendi.

S.B.B.: İsim değişikliği Anıl hocanın fikri miydi daha ziyade?

K.A.: Evet, onun fikriydi. Hukuk Kurumuna falan ithafen.

S.B.B.: Kitabında da onlarla bir benzeştirme içinde. Ama onların birer yasaları, tüzel kişilikleri var. Devletten ödenekleri var. Hani sanat kurumu bir özel hukuk tüzel kişisi.

Bir yerde okumuştum, sanat sevenler ismine ilişkin eleştiri olarak. Derneğin sanatı değil de sanat sevenleri esas aldığına dair.

K.A.: Kuruluş amacını da güzel anlatıyor. Sanatçı olmak gerekmiyor, sanatı sevmek yetiyor. Sanatçılar da geliyor. Hem sanatçılara hem sanat sevenlere açık. Zaten sanat sevenler olmasa sanatçı da olmaz bir yerde. İkisini buluşturan sanat sevenler ismi güzel bir isim. O zaman çok moda isimler vardı, 50lerde falan, hayvan sevenler derneği gibi. O da demek ki denk gelmiş. O da güzel bir isim. İsimle oynamak da bir şey getirmedi. Hatta eski üyeler karşı çıktılar buna. Tartışmaları hatırlıyorum. Kamuran Ardıç diye bir üyemiz vardı. Yaşlı başlı, karı koca gelirlerdi. Çok da güzel konuşurdu. Dedi ki burayı kurum yaptınız ,kurumunuzdan da geçilmiyor. Öyle bir laf çakmıştı.

S.B.B.: Evet, kurum adı ağır.

O.S.: Bizimkiler kurduktan sonra başka illerde de sanat sevenler dernekleri kurulmaya başlanmış.

S.B.B.: Ereğlide ve İzmirde varmış herhalde.

O.S.: Başka illerde de var.

S.B.B.: Anıl hocanın diğer illerdeki dernekler ile birleşmesi ve bir federasyon çatısı altında birleşmesi fikri var. Bu dernekler arasında herhangi bir organik bağ yok herhalde, dimi?

O.S.: Hayır, hayır, yok.

K.A.: Örnek almış olabilirler ama bir bağı yok. Ağırlığı olan bir kurumdu.

S.B.B. :70lerde ve 80lerde çok aktif bir dernek anladığım kadarıyla, özellikle 1986ya kadar.

O.S.: Kurulduğu dönemlerde de, 50ler ve 60larda da çok aktif.

S.B.B. Hisarcılar gelince edebiyat yönü artmış, daha sonra tiyatrocular gelince tiyatro yönü artmış. Sonra 80lerde plastik sanatların ağırlığı olmuş.

O.S.: Bir faaliyet raporu okudum, 1960larda her yıl faaliyet raporu yayınlıyorlarmış. Yönetim kurulumuz yılda 60 etkinlik yaptı, bizden önceki yönetim yılda 75 etkinlik yapmıştı, o sayıya ulaşamadık, özür dileriz gibi bir şeyler yazmışlar.

S.B.B.: Peki Yönetim Kurulu seçimleri nasıl olurdu, hatırlar mısınız? Ateşli mi olurdu?

K.A.: Gruplar liste yapıyorlardı ama benim zamanımda genellikle yönetime bağlı liste kazanıyordu. Başkan olmak isteyen kişi bir liste yapar, seçimde konuşur falan, liste

dolaşır, oradan insanlar kafasına göre yazardı. Muhalif olanlar, yönetimi ele geçirmek isteyenler de olurdu tabi.

O.S.: Üye olmak isteyenler nasıl seçiliyordu sizin zamanınızda hocam?

K.A.: Valla bazen çok sıkıydık, araştırıyorduk, soruşturuyorduk, , bazen araştırmadan geliyordu. Bir standart yoktu. Düzgün insanlar gelirdi.

S.B.B.: Üye olma şartları var mıydı?

K.A.: Sorunlu insan olmasın, eğitimine bakılıyordu tabi, kariyerine bakılıyordu. Napıyor, ne iş yapıyor. Askıya asılırdı falan. Bazen itiraz olabilir falan. Sonra karar verilirdi. İki dernek üyesi önerirdi. Yönetim kurulu üyelerine adayları araştırması için görev verilir. O da araştırır, yönetime bilgi verirdi, şöyle şöyle bir insan diye.

O.S.: Borcunu vermeyenleri hemen atıyorlarmış ama. Hüsamettin Cindoruk'u bile borcunu vermediği için üyelikten atmışlar. Kayıtlarda var.

K.A. Başka sormak istediğiniz bir şey var mı?

S.B.B.: Çok teşekkür ederim, ben sormak istediklerime cevap aldım. Kitaplarınıza da tezimde atıf yapabilirim.

OZAN SAĞDIÇ İLE GÖRÜŞME, 22 HAZİRAN 2024

S. B.B:Öncelikle teşekkür ediyorum röportaj teklifimi kabul ettiğiniz için. 30 Aralık 1934'te Burhaniye Pelitköy'de dünyaya geliyorsunuz.Aile büyükleriniz KuvayiMilliyeci. Hatta ikisi,babanız ve annenizin babası Kuvayi Milliye isminin babası olan 4 kişi arasında. Çocukluğunuz ve gençliğiniz Edremit, İzmir ve İstanbul'da geçiyor. Mimar olmak istiyorsunuz ancak lisede haylazlık yaptığınız için üniversite defterini kapatıyorsunuz. 1953 yılında aldığınız basit bir fotoğraf makinesi ile fotoğraf çekmeye başlıyorsunuz. İstanbul ve memleketinizde fotoğraflar çekiyorsunuz, sonrasında geleceğinizi fotoğrafçılıkta görüp bu işin okulu olmadığı için İstanbul'a, iyi bir fotoğrafçının yanında çırak olmak üzere yola çıkıyorsunuz, ancak ilk gittiniz stüdyonun Foto Sait'in sahibi Sait Bey sizi İstanbul UmumFotoğrafçılar Derneği yönetim kurulu toplantısına götürüyor,çünkü Dernek o sırada özel bir katip arıyor.Dernekte işe başlıyorsunuz ve bu iş vesilesiyle İstanbul'da birçok ünlü fotoğraf stüdyosu sahibiyle tanışıyorsunuz. Ve onların tekniklerini öğrenme fırsatı buluyorsunuz. Fotoğrafçılık serüveninizin devamını ve pek de bilinmeyen şair yönünüzü sizden dinleyebilir miyiz?

O. S : Dinleriz tabi. Evet ben Burhaniye Pelitköy'dedoğdum. Ama babam Edremitliydi. 2 yaşına kadar Pelitköy'de yaşadım, daha sonra Edremit'te devam ettim.İlkokulda 3 sınıfımızı okutan İbrahim Bey bizim komşumuzdu, aramızda sadece bir okul binası vardı, o kadar yakındı kendisi aynı zamanda ressamdı, ağaç kütüklerine meyilli olarak kesilmiş tabaka haline getirilmiş şeyler üzerine yağlı boya üzerine resimler yapardı.Manzara resimleri kopyalardı, onları İstanbul'da pazarlardık.Öyle bir hüneri vardı ve sürekli evinde odasını atölye haline sokmuştu.Orada çalışırdı.Baktı bende resme karşı bir yetenek var, orada bir sedir de bana tahsis etti ve önüme desenler koyardı.Kara kalem de senden onları kopyalamak suretiyle bana resim dersi veriyordu.Böyle başladım 4.-5. sınıflarda Gazi İlkokulundaydık. Lütfiye Hanım adında yeni bir öğretmen geldi. Hareketli bir insandı.Bize sergilenmek üzere duvar gazetesi yapmamızı öğretti ve gösterdi.Bir kız arkadaşımız vardı. Onun yazıları güzeldi, ben söylerdim o yazardı. 8 sütünü ayırmıştık, koca bir kağıdı, böyle böyle duvar gazetesi ürettik. 2. sınıf boyunca gazetemizin adı“Doğruluk”tu, 5. sınıfta “Türk Çocuğu”ydu gazetemizin adı.Benim fikrim değildi de, öğretmenimizin fikriydi.Başlığın altına bu başlığın altına baş yazarı ve ressamı Ozan Sağdıç diye yazılıyordu, öğretmenimiz öyle

yazdırmıştı.Babam şair, okuryazar bir insan, abim de meraklı, matbaacılığa meraklıydı.Evimizde bu kültür vardı. Dolayısıyla öğretmenimin verdiği bu görevlede basın hayatına adeta alıştırma yaparak yaklaştım. Ortaokulu İzmir Buca'da okudum.Bitirdikten sonra İstanbul'a dönmek istedim ve İstanbul Kabataş Lisesinde de liseyi bitirdim.

S.B.B: Kabataş Lisesinden sonra aslında mimar olmak isterken sonra yolunuzfotoğrafçılık ile kesişiyor.

O. S.:Liseler o zaman üç sınıftı. 3. sınıfa giderken yaz tatilinde 1953 yılı, babamın arkadaşlarından bir Fehmi Bey vardı, vaktinde fotoğrafçılık yapmış, sonra bir rahatsızlık nedeniyle sanırım fotoğrafçılığı bırakmış, gözlükçülük yapıyordu ama dükkanında Almanya'dan 2 kutu makine gelmiş.Birini babama vermiş, bunu Ozan'a verelim diye. Tabii benim ilgili olduğumu anlamış. 30 liraya o makineyi aldım. 15 lirasını babam vermişti. Kurşunlu Cami vardır. Bizim evin aşağı çarşısının oralarda Kurşunlu Cami.Bize 100 metre mesafede her zamanla bakardım 2 sokağın cumbalı evler arasında caminin kubbesi ile minaresi çok denk düşüyordu, arasından görmek o ezberimdeydi.O manzara oranın çekilmesi gerekirdi, koşa koşa ilk fotoğrafı olarak orayı çektim, ilk filmi oralarda boşaltım.İkinci filmi de Edremit'te Akçay iskelesinde, daha köprü falan yok dereyi at arabaları böyle suları fışkırdı fışkırta geçiyordu.Öyle bir fotoğraf çektim.Bu iki fotoğrafım hala kullanılır vaziyette, çok da beğenirdi.Hayat boyunca onlar bana teşvik oldu, gittikçe ilerledik bundan sonra İstanbul havası geliyor onu da anlatayım mı?

S.B.B.:Evet güzel olur.

O. S: Peki.o da şöyle oldu.Lise 3. sınıfı okurken bizler ki liseler 4 yıl olacak, lise 3'e kadar iftaharla geçen bir çocuktum.Öğretmenler beni çok severlerdi Hatta makineyi okula götürmüştüm.Önce arkadaşlarım, bir iki öğretmenimin fotoğrafını,sonra yavaş yavaş Kabataş Lisesini, malum kıyıdadır, kıyıdaki sandalları çektim. Ne bileyim 1953 yılı bitti 54 geldi, hala makinamda bazı yerleri çekiyorum İstanbul'da. 54 yılının Mart ayıydı. Bir iki gün önceden giderdim okula, niçin, yatakhanede,denize nazır yer kapmak için. Bir sabah uyandığımda denizin üstü bembeyazdı, tüm arkadaşları ben uyandırdım.Arkadaşlar kalkın,deniz dondu dedim. Deniz'in donduğunu zannettim ancak Tuna'dan gelen buz kütleleriymiş meğersem onlar. Daha sonrasında dışarıya makinem

için film almaya gittik ilk seri fotoğraflarım onlardır. Belki de bir haber fotoğrafçılığına buradan meyil etmiş oldum.

S.B.B:Onlar duruyor mu hala?

O. S.:Durur durur tabii. Hala da kullanırım, onun yazısını yazdım Tarih dergisinde.

S. B. B.: İlk defa şimdi duydum ben bilmiyordum.

O. S.: 1941 martında buzlar bastı bütün şehri baştan aşağı buz tutmuş gibi.1953'te makineye aldım yazın aldım makineyi o yaz sonunda okula götürdüm işte. Mart ayında da bu dediğim olay oldu.Tarihi bir olaydı bir kere. 1929'da olmuş bu olay. Tuna'dan donmuş buz adacıkları kopup geliyor Karadeniz'den.Boğazın yakasından içeri giriyor, daha sonra Marmara'ya kadar geliyorlar. Marmara'da diyorlar

S.B.B.:Sonra Foto Saitle başlayan bir fotoğrafçılık hikayesi.

O. S.: Dedim ya 3 sınıfı çok iyi geçmiştim. Lise 4 yıl olunca ben Ankara'ya geldim, soğudum okumaktan. Öyle olunca devamsızlığım oldu derslerle doğru düzgün ilgilenemedim falan. Bir de eğilimlerim edebiyat şubesine uygunkenMimar olacağım diye fen şubesine yazılmıştım.Fen şubesi disiplinli çalışmaya uygun olduğu için onu pek beceremedim bilinçli olarak ve beklemeye kaldım.O arada zamanın boş geçmesin diye bir sene Edremit'te kaldım maalesef sinemasız Edremit'ten bahsediyoruz.Edremit'te ikinci açılan bir sinema vardı. Bu sinemaya da makinenin size yardımcılığı çıraklığı yaptım gönüllü olarak, girdim bu işi öğreneyim falan gibisinden zamanım boş geçmedi Edremit'te de.Ama dedim ben eğer fotoğrafçılıkta kendimi geliştireceksem bunu iyice öğrenmem lazım. Bunun da yolu,okulu falan yoktu İstanbul'a gidip bir fotoğraf stüdyosunda, fotoğrafhanede çırak olayım az bir parayla çalışayım orada bu işin incelediklerini öğreneyim dedim, geldim işte. Taksim'den İstiklal Caddesi'ne girdim, hem İstikbal Caddesi üzerinde hem de sokaklarda fotoğrafçılar var. Onlara bir bir soracağım.Birinci sırada hiçbir şey yok, ikinci sokakta orada Foto Sait vardı. Onların yaptıkları fotoğrafçılıkta TaksimAnıtının önünde iki tane şipşakçı bulunduruyorlar.Onlar gelenleri, insanları,hatıraları çekiyorlar.Bir makbuz veriyorlar, bir yalan söylüyorlar, yarın oradan alırsın bu şekilde işleri vardı.Çok acele yapılması gereken işler. Ne iş yaparsın dedi Sait Bey. Belki karanlık böyle iş yaparım dedim. Sait Bey bir gün fotoğrafçılar yönetim kurul toplantısı varmış,o da yönetim kurulunda üyeymiş, beni oraya götürdü. Hani dedi okur yazar bu,katip arıyordunuz dedi, işte sizin katibinizi getirdim dedi. Derneğin başkanı Şevket Tanju'ydu.Kendisi askerlikte

başçavuşmuş hava fotoğrafçılığı başçavuşuymuş onu Fransa'ya göndermiş Ordu.Fotoğrafçılığı iyi öğrensin diye, askeriyeye lazım olan fotoğrafçılığı öğrenmiş ama portre fotoğrafçılığını da çok iyi etüt etmiş, en iyi eğitimli fotoğrafçı İstanbul'un en iyisi oydu, derneğin de başkanıydı. Ben onun Osmanbey'deki stüdyosuna yerleştim hep gözlem yaptı daha sonra daha sonra çıraklığa bulaştık böylece bir deneyim kazandık

S. B. B.:Sonra 1956 yılında Hayat dergisinde çalışmaya başlıyorsunuz. Siz, bir de Ara Güler, ilk foto muhabirlerisiniz derginin ve sonra siz Ankara Bürosu açılınca 4 yıl sonra Ankara'ya geliyorsunuz.

O. S.: Bana tabii 100 lira falan maaş yetmiyor. 30 lirasını Devrim Erbil ile bir pansiyon tuttuk, onun kirasını ödüyorum.Başka arkadaşlarla yurtlarda öğrenci yurtlarında falan kalıyorum.Dedim ki, o zaman bütün tebrikler, yılbaşı ve bayram tebrikleri kartlarla yapılıyor.Bunların çoğunda manzara fotoğrafı, kartpostallar. Ben de dedim İstanbul manzaraları çekeyim.Bunlardan üretirim. Hatta kırtasiyeciler vasıtasıyla satarım dedim.Koşa koşa 4 makara film, 48 poz eder, galiba, çektim. Öyle bir şey onlardan bir tanesini seçtim.Onlardan Tanrım stüdyosunda 18-24 tane bastım birer tane.Malzeme darlığından ve pek ticaretbilmediğim için beceremedim ama o fotoğraflar duruyordu.Derken Cumhuriyet gazetesinde küçücük bir ilan, manzara fotoğraflara satın alınacaktır. Yapı Kredi Bankası. Onu 4 kişilik bir grup,fotoğraflarıma filmlerine baktılar.Vedat Nedim Tör, Şevket Rado, Hikmet Feridun Es, bir de Karl Rudolf adında matbaa teknisyenleri. Fotoğraflarımdan on tanesini satın aldılar. 470 lira para saydılar elime. Bir makine satıyorlar idealim olan 472 lira hemen tramvaya atladım doğru Harbiye'ye ve o makineye aldım Sonra aklım başıma geldi bunlar dedim benimle görüşelim demişlerdi tekrar matbaaya döndüm Şevket Rado'nun odasına gittim, beni emretmiştiniz dedim. Hikmet Feridun Bey konuşacak sizinle dedi. Hikmet Bey çok cici bir insan çok kibar da ama esprili şaka yapan falan.Önce benimle konuştu, sen nerede yetiştin, çok iyi fotoğraf çekiyorsun gibisinden şeyler sordu.Sonra da biz bir iki aya kadar tifdruk tekniği ile Hayat mecmuasını haftalık olarak çıkarmaya başlayacağız dedi.Bizimle çalışır mısın dedi.

O.S.: Ben dedim ki sizin işinize yaramam. Neden dedi.ürktüm yani böyle bir teklif gelmesi bilmediğimden. Neyse sen gene bir düşün sonra gel dedi.Yine fotoğraflar çekmeye başladım bir fotoğrafımı millet gazetesi yayınladı.O zaman gazeteler birhan içinde.ya da 3 katlı binada olurdu, kapısında kapıcı yok dalarsın içeri. Böyle basit

şeylerdi ulaşmak.Milliyet gazetesineAbdi İpekçi'ye götürdüm o fotoğrafı. Abdi Bey çok beğendi, bunu yarın basıyoruz dedi bana ilk telif hakkım olarak 5 lira verdi. Abdi Bey ondan sonra beni hiç unutmadı, takip etti. Daha sonra onunla da Millet gazetesinde bazı işler yaptık. 6 nisan 1956'da Hayatın ilk yazısı çıktı.Baktım fıstık gibi bir mecmua. Türkiye'de görülmemiş bir şey. Avrupa dergileri gibi koşa koşa gittim kabul dedim.Aynı gün salonda biri daha bekliyordu,Ara Güler'miş. O da daha önce aylık bir mecmua çıkarmış. İşe beraber başladık.Onun 6-7 sene ya da 7-8 sene belki hizmeti var Hayata. Ondan sonra ayrıldı gitti başka ajansa. Ajans işlerine bulaşmıştı. Ben dediğim gibi Ankara'ya 1960 yılında transfer oldum. Ara ile dostluğumuz 62 yıl boyunca devam etti, birbirimizi hiç kaybetmedik.Ben İstanbul'a gittiğimde hatta onun evinde kalırdım, o Ankara'ya geldiğinde ilk aradığıinsan ben olurdum.

S.B.: Ne güzel.Merak ediyorum, İstanbul'dan Ankara'ya geldiğinizde ve o yüzden 1950li yıllar belki 60'lı yıllar İstanbul'un ve Ankara'nın kültür sanat hayatını kıyaslayabilirsiniz. Ankara nasıldı İstanbul'a kıyasla, siyasetin ve bürokrasinin başkenti ama kültür sanat hayatında sizce ne durumdaydı?

O.S.: Şimdi İstanbul çok hareketli bir şehirdi.Entelektüeli bol sokakları dolu dolu, caddeleri dolu dolu, iş yerleri vızır vızır çalışıyor, işte limanı var, çalışan vapurları var, tramvayı var. Gerçek bir şehir hayatı var. Ankara'ya geldiğimde bu bakımlarda daha naifti.Bir kere tenhaydı.Sokakları ama bir üstünlüğü vardı daha entelektüeldiAnkara. Çünkü Cumhuriyet en idealist insanları Ankara'ya çekmişti. Ankara'da gelişme yani alt kültür değişmesi var. İstanbul'da o zaman konservatuvar yoktu ama Ankara'nın Musiki Muallimi vardı mesela. Konservatuarı vardı, İstanbul'un operası yoktu o tarihte, vardı bir takım amatörce çalışmalar ama daha sonra kuruldu. Ankara'da Opera vardı ve başlamakta olan bir bale sanatı vardı.Konservatuarda çocuklar eğitim görüyordu henüz. Cumhurbaşkanlığı Senfoni vardı. İstanbul'da Belediyenin bir orkestrası vardı ama oranın tam kadrosu yoktu bazı şey vardılar akşamlara geceleri barlarda meyhanelerde çalışırlardı, toplama bir orkestraydı, belediyeden maaş alıyordu ama yeni yeni böyle bir farklar vardı. Ankara İstanbul'a nazaran daha bir elitlerin elindeydi.Eşim Olcay Hanım da konservatuardan mezun.CSO'ya onu başlangıçta deneme gibi aldılar.SonraOlcay hanımCSO'nun asil üyesi oldu. Ben bir magazin foto muhabiri olarak sonra geldiğimde, bize şef olacak, yazar olacak bir iyi bir gazeteci vardı.O vatandaş Menderes zamanında iki arkadaşı ile, besleme basın derlerdi, Akşam gazetesinin sahibiymiş. Tam ben

Ankara'ya geldim,birkaç ay sonra 27 Mayıs İhtilali oldu. Adamcağız demoralize oldu, büroya uğramaz oldu, büro tek başına bana kaldı, bir tek odacığımız var, bir de ben senelerce Ben hem yazı yazdım hem fotoğraf çektim, hem deneyim kazandım hem de istediğim şekilde özgür olarak fotoğrafçılığımı yaptım.Ben fotoğraf sanatçısı olmak istiyordum, o zaman fotoğraf sanatçısı diye bir kavram da yoktu, ama fotoğraf aşkım vardı gazetecilik aklımdan bile geçmezdi ama beni gazeteci yaptılar.

S.B.B.: Kısmet diyelim. 1957 yılında Hayat dergisinin 31. sayısında Ankara Sanat Sevenler Kulübü fotoğraflarını siz çekiyorsunuz büyük ihtimalle metni de siz yazıyorsunuz.Kimin fikriydi, siz o zamanlar İstanbul'daydınız ve bu haber için Ankara'ya geldiniz sanırım hatırlıyor musunuz kimin fikriydi,çekimler nasıl geçmişti ?

O.S.: Evim Cebecideydi. Daha sonra Çankaya oldu.İlk büromuz Ulustaydı ama kısa bir zamanda Kızılay'a İzmir Caddesi'ne taşındık. Şimdi orada gidecek sosyal ne var,Piknik var, karnımız orada doyuruyoruz, atıştırıyoruz.Vakit geçirecek yer,Sanat Sevenler Kulübü var. O da hemen onun altında bodrumunda gibi bir şey.Öyle bir durum.Buraların abonesi oldum.Ben sürekli oralarda yaşıyordum zaten.Şimdi sanatsevenlere girdim,Devlet Tiyatrosunda her oyun oynandığında oyun eleştiri günü yapılır.Birisi eleştirir sonra seyirciler dinleyiciden sorular alınır.Resim sergileri açılır, küçük bir galerisi var, ondan sonra konserler verilir, operadan tenorlor, sopranolar falan orada kendilerini gösterir, piyanistler vesaire…Hayat var orada.Sohbet ortamları var çeşit çeşit…Renkli bir ortam. Oraların artık tiryakisi gibi olmuşum. Şu ortamı niye bir dergi konusu yapmayayım diye kendi kendime sordum.Daha öncesine gidelim Hayat mecmuasında ilk girdiğim zaman şöyle bir şey oldu. Yeşilköy Havalimanı uluslararası nitelikte değildi ama özeniliyordu. Beyrut o zaman doğu ile batıyı bağlıyordu. Bu nedenle röportajını yapalım demişler.Ara biraz daha tecrübelidir diye göndermişler git orada yolcuları çek oranın bir fotoğraflarını çek demişler. Sonra bana dediler gitsen fotoğraf çek Yeşilköy'de.O sırada, tam o günlerde Arap İsrail 10 gün Savaşı patlak verdi. Beyrut Havalimanı kapatıldı.Uçaklar mecburi olarak Yeşilköy'e iniyorlar, orada bakımları yapılıyor, oradan devam ediyorlar.Şimdi böyle bir şey yaşandı Yeşilköy Havalimanı birden.Ben gittim baktım, İsrail uçağı apron'da, sonra bir Arap uçağa geldi kuzu kuzu yanına yanaştı.Böyle ben ikisini bir arada çekeyim dedim ama Havalimanının esas binasını da sokmak lazım, Havalimanı arazisini de çekmek lazım. Havalimanı Kulesi ya Yeşilköy havalimanının fotoğrafını çektim, getirdim.Yazıişleri

müdürü Hikmet Feridun beyin önüne koydum fotoğrafı. Hikmet Feridun sordu bana,bunusen kendin mi düşündün dedi yoksa birisi mi gösterdi diye.Ne lüzum var birinin göstermesine, benim aklım yok mu dedim. Oradan aklıma geldi siz sorunca.O fotoğrafı haberin esas fotoğraf olarak röportajın en başına koydular, böyle çıkmıştı ilk röportajım Hayat mecmuasında.

S.B.B.: Ne güzel…Tekrar Ankara dönersek. O zaman sanatseverlere çok gidiyordunuz ama derneğe hiç üye olmadınız herhalde.

O.S.: Yok hiç üye değildim amaüye gibi kabul ederlerdi beni. Çünkü mesela operanın tiyatronun, mesela meydanın sahnesi 2 adım ötedeydi, oranın bütün oyuncuları oyuncu kadrosu oradaydı. Sonra AST Tiyatrosu çok yakındı, onun oyuncuları da hep oradaydı. Renkli bir yerdi.

S.B.B.: Siz Ankara'da Devlet Tiyatrosunun uzun süre fotoğrafçılığını yapıyorsunuz. Opera balede, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasında çok fazla fotoğraflar çekiyorsunuz.Birçok önemli siyasetçinin bürokratın fotoğrafları da var çektiğiniz. Sanatseverlerde de çok fotoğraf çeker miydiniz?Önemli isimler oradaydı.

O.S.:Gayet tabii. Birçok portreyioranın imkanlarıyla sanatsevenlerle. Yazarlar hep oraya düşerdi. Bildiğimiz bilmediğimiz yazarlar yani.İsimlerinişimdi sıralayabilirim de, çok ünlü kişiler oradaydı.Hem gazete yazarları, romancılar, özellikle şairler oraya çok düşerlerdi.Orada konferans da şiir matineleri de yapılırdı. Konserler yapılırdı çok faaldi, her gün bir etkinlik yapılırdı. Onun dışında da oraya girdiniz misükunetvardı, yenişehirin kavgası gürültüsü içinde, oraya girdiniz mi sükunet vardı, vaha gibiydi. Tabi orada kavga falan da olurdu, anlaşmazlığa düşen insanlar olurdu. Kulağımız pas tutmazdı, güzel faaliyetlerle.

S.B.:Süper..Derneğin ödül törenleri de önemli. Siz hem plastik sanatlar ödülünü alıyorsunuz hem de seçici kurul üyeliğiniz de var.Bildiğim kadar 85 yılında ödül alıyorsunuz ,1990 ve 97 yılları arasında da seçici üyeliğiniz var.Seçici kurulum çalışma şekli nasıldı, onları hatırlıyor musunuz?

O.S.:Gayet tabii.Görsel sanatlarda fotoğraftan da öte pozisyonum vardı orada.Grafik, fotoğraf hatta resme de bulaşan bir pozisyonum vardı. Oylama yapılırdı, tartışma yapılırdı.Kime verileceği konuşulurdu.Aktüaliteden, faaliyetlerinden, faaliyetlerinin getirdiği genel memnuniyetten belli olurdu aşağı yukarı.Üzerine yine tartışılırdı ve genelde her sene ayrı sanat dallarında takdim edilmek ilkesi ile hareket ediliyordu.

Birçok sene orada jürisinde bulundum oranın.Başka jüriler de çıktı bu arada.Sadece orası değil pek çok jürili toplantıda bulundum, jüri üyeliği yaptım .

S.B.B.:Şimdi yine derneğe dönersem. Dernek uzun seneler Kızılay Tuna Caddesinde, sonra Adakale sokağa taşınıyor, en son da en son da Gölgazinosuna taşındı, Gençlik Parkı'nda.Gençlik Parkına taşındıktan sonra pek bir bağınız oldu mu, gelip gider miydiniz?

O.S.: Kızılay'daki yeri başkaydı benim için çok farklıydı. Çünkü İzmir Caddesi'ndeydim, evim oradaydı, evimi kah büro yaptım kah ev yaptım. Hatta aynı binanın bodrum katını stüdyo yaptım.Zaman zaman büromu ev gibi kullandım. Sürekli İzmir Caddesi'ndeydim.Evde ya Cebeci'de ya Çankaya'da.Kızılaydada günlük ihtiyacınızı nasıl giderirsiniz. İştePiknik çok meşhurdu. İstanbul'da Atlantik diye bir yer vardı, Onun Ankara'daki benzeriydi. İşte bol vaktinizi geçirmek için de , sanat sevenler vardı, tabi onlar dolu vakit oluyordu, birkaç kişi ile sohbet de olsa. Gelip giden insanlar da dolu insanlar, özellikleri olan insanlar. Toplumda sivrilmiş insanlar, bunlarla can ciğer dost olduk dolayısıyla, dergideki sanat haberleri olsun, cemiyet haberleri olsun. Hayat'ın ve Ses'in muhabiri olmak bana bu imkanı bağışlıyordu. Kültür Parkın içine gidince, oraya iki ya da üç kere gittim sadece. Orada da elit bir iki iş, seçmece bir iki iş duyduğum zaman gitmişliğim oldu, ama sürekli gitmişliğim yoktu, birçok kişinin de bağı koptu zaten.

S.B.B: Zaten 2012 yılında dernekoradan da çıkmak zorunda kalıyor.

O.S.:Zaten ayak altı bir yerde olması lazım öyle bir derneğin

S.B.B.:Şimdi ona benzer bir dernek yok. İstanbul'da Sinema Sevenler Derneği Kulübü öyle,Çiçek Pasajında, herkesin gittiği, ayak altında, güzel anıların biriktiği bir yer ama şu an Ankara'da ona benzer bir dernek, bir kulüp yok. Çok teşekkür ederim, sizin başka söylemek ister misiniz?

O.S.: Ben teşekkür ederim, çok anlatılacak şey var da anıları zorladıkça, şimdilik bu kadar.

ÜNSAL PİROĞLU İLE GÖRÜŞME, 5 MART 2024

S.B.B.: Merhaba Ünsal Bey, öncelikle Sanat Kurumu Derneğinin kısa tarihçesi ve yapısal niteliği hakkında bilgi verebilir misiniz?

Ü.P.: Bu isim sonradan alınmıştır. 1948de Sanat Kulübü olarak bir kısım aydın ve sanatçı tarafından yürütülmüştür. 1952 yılında da dernek olarak kurulmuştur. Daha sonra da bu dernek 1979da değişik bir örgütlenme şekline dönüşmüştür.

S.B.B.: Ben okuduğum metinlerde genelde 1982 olarak gördüm.

Ü.P.: hayır, 1979, biz yaptık çünkü.

S.B.B.: Oradan hatırlıyorsunuz o zaman.

Ü.P.: Evet.

S.B.B.: Ben zaten İçişleri Bakanlığından da ulaşabilirsen tüzüklerini de temin etmek isteyeceğim.

Ü.P.: Sanat Sevenler Derneği idi, o düzeyi anlatayım ben.

S.B.B.: Evet, lütfen.

Ü.P.: Ben öğrenciyken kültürel etkinlikler yapıyordu, ayda bir haftada bir falan. Oraya asıyorlardı. O etkinlik dışında kimse giremiyordu. Munis Faik Ozansoy'du başkanı, o yıllarda Başbakanlık Müsteşarıydı ve Hisar grubu yazarlarından. Hisar grubu etkiliydi o zamanlar. Ben de Hisar dergisinde yazıyordum ve desen yayınlıyordum o yıllarda, öğrencilik yıllarımda. Fakat ona rağmen buraya üye olmak çok zordu. Tamamen içe dönük bir kurum, üye potansiyeli çok yüksek. Ben size buradan okuyayım o zamanki üye listesini. Munis Faik Ozansoy, Samet Ağaoğlu, Faruk Güvenç, Nermin Abadan, İlhan Berk, Özdemir Nutku, Abdullah Rıza Ergüven, Cahit Obruk, Şinasi Özdenoğlu, Hüseyin Numan Menemencioğlu, Salah Birsel, Kemal Baytaş ki başkanlık da yapmıştır, Hüsamettin Cindoruk, Turgut Uyar, Ümit Yaşar Oğuzcan, Hikmet Şimşek, Turgut Özakman, Atilla Sav, Ergun Sav, Cihat Bilgehan, Faruk Erem, Özdemir İnce, Erhan Bener, Sunullah Arısoy, Metin And, Ali Püsküllüoğlu, Hasan Esat Işık. Şimdi bunların Sanat Sevenler Derneği Kızılayda, çok da merkezi bir yerdeydi. İçi de mimarlık açısından söylüyorum her şey antikaydı. O yıllarda Celal Bayar'ın kızı da yardımcı olmuş herhalde buranın kuruluşuna. Yerdeki kilimler falan hep antika. Kurumun, derneğin diyelim simgesi laleydi. Bütün ahşaplara kabartma olarak lale işlenmişti.

S.B.B.: Neden lale çünkü şu an turizmde de simge olarak kullanılıyor?

Ü.P.: Bilmiyorum, o zaman öyle seçilmiş. Sonra biz amblemi falan değiştirdik. Bizim dernekten arkadaşımız amblemi yapmıştı, Nezih Danyal, ünlü bir karikatüristtir.Bir çok ünlü isim vardı. Örneğin bir piyano vardı ki orada, Konservatuvarın hocası Mithat Fenmen, üyemiz, çalıyordu. Devam edeyim derneğimize sürekli gelen isimler: Şevket Süreyya Aydın, Ahmet Muhip Dıranas, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Özdemir Nutku, Kemal Baytaş, Eşref Üren, Tarık Buğra, Sevgi Soysal, Erdal Öz, İlber Ortaylı tiyatro seçici kurul üyesidir, pek bilinmez asıl tiyatro konusunda uzmandır, tarihçiliği sonradır. Arif Kaptan, Arif Kaptanın resimleri vardı orada. Hikmet Şimşek, Turan Güneş, Ceyhun Atıf Kansu, Cahit Külebi gibi önemli sanatçılar ve politikacılar gelirdi. Şimdi diyorum ya, buraya giremiyorduk. Üye olmak çok zor. Biraz kapalı kutu. Üye olmanız için üniversite mezunu olmanız şart. Onun dışında iki tane üyenin sizi önermesi, tavsiye etmesi gerekiyor. Ondan sonra sizin ismini orada asılı kalıyor, bir ay. Bir ay içinde bir kişi size itiraz etsin, giremezsiniz .Kimse itiraz etmezse oradan yönetim kuruluna geliyor, yönetim kurulundan sonra kabul edilirse giriyorsunuz. Şöyle yapılmış o yıllarda, cüzi, belli bir seviyeyi korumaya çalışılmış. O sıralarda biz giremiyoruz.

S.B.B.: Bu bahsettiğiniz yıllar 1970 lerin başı değil mi.

Ü.P.: Evet, ben FahrünnisaKadıbeşegil diye bir edebiyatçı vardı, Oluşum dergisini çıkarıyordu, onun peşine takılıyordum, onunla giriyordum. Öğreciyken. Ama ben öğrenciyken de bir takım yerlerde yazıp çiziyordum ben. Nitekim Fahrünnisa Hanım Oluşum dergisini çıkarıyordu. Onun evinde edebiyat toplantıları yapıyorduk. Onun önerisiyle oraa girdik ama aylara bekledik girebiliyor muyuz giremiyor muyuz diye.

S.B.B.: Etkinlik yokken aslında lokal gibi değil mi?

Ü.P.: Evet, lokal gibi. Ama orası mabet gibi, öyle bir iç ortamı vardı ki, sonra onu yıktılar, yıkılmaması için de mücadele ettim ben de. Ben o şekilde derneğe üye oldum. Ahmet Muhip Dıranas'ın o meşhur şiirini orada, kendi ağzından dinledim. Ama yakınından değil tabi, uzakta oturuyoruz biz. Oturma sistemi var, localar vardı, o da bir masonik sistemi belki de. Girmek bu şekilde zor. İstanbul'dan önemli o zamanlar. Ankara'nın Cumhuriyetin başkentinin kültür ortamı orada buluşuyor. Burada büyükelçiler, siyasiler var. Biz oraya girdik işte böyle. Anıl Çeçen girdi. Rüksan Günaysu vardı, kolejin hocası o edebiyat okumaları falan yapıyordu. Anıl onun sayesinde girdi. Ondan sonra biz üye yapmaya başladık. Biz sonrasında hemen

yönetime aday olduk. İlk önce bizi, bunlar genç, çalışırlar diye biz kazandık. İlk kazanmamız da şöyle oldu.

S.B.B.: Hangi yıllardı?

Ü.P.: 1976 falandı. Necdet Ökmen CHP senatörü vardı. Aynı zamanda öykücü, uluslararası ödül falan almıştı. O da Ankara'ya gelmişti, onun başkanlığında biz girdik, giriş o giriş.

S.B.B.: Hala üyesiniz dimi?

Ü.P.: Evet ama artık kurum kalmadı. Ondan sonra biz artık Sorbonne'da okuyan sonra Türkiye'ye gelen isimleri falan üye yaptık. Biz biraz kamuya açtık diyebiliriz derneği. Eski ekibe karşı kazandık. Mesela Ergun Sav, Atilla Sav'ın kardeşi, onlar falan adaydı. Fakat biz çoğunluğu ele geçirince onlar ayrıldı.

S.B.B.: O zaman bir tek yönetim değişikliği ile kalmadı, yapı değişikliği de oldu diyebiliriz.

Ü.P.: Yapı değişikliği oldu, sonra biz, 1979'da bunu, daha böyle Türkiye genelinde daha etkili bir örgütlenme biçimi olacak şekilde Sanat Kurumu adını koyduk. Zaten dernek 1967 yılında kamu yararına çalışan dernek haline gelmiş, ondan da yararlandık. Mesela içindekiler aslında ekseriyetle sol tandanslı kişilerdi. Şöyle bir şey vardı, ki biz sonra da bunu sürdürmeye çalıştık, sağcı ve solcu orada bir potada eriyordu, sanat potasında eriyordu. Mesela çok önemli kişiler vardı orada, sağdan da. Mesela Tarık Buğra da var, sağ kesimden biliyorsunuz. Soldan da Özdemir Nutku da var. Öyle bir olgunluğu vardı sanatın, felsefeciler vardı, felsefenin verdiği bir olgunluk vardı. Orası bizim için çok önemliydi. Mesela ben eve gitmezdim oraya gitmek için. Üye olamıyorsunuz falan, ama sonra biz açtık tabi kapıları bir yerden sonra, etkinlikleri Türkiye geneline yaydık. Sonra dedik bu dernek değil artık. Adı teknik olarak dernek ama bu artık bir kurum, kurumlaştı. Biz orada o ilkeyi sürdürdük, yani bir kurum işlevi gördün ama bir taraf olmasın. Her çeşit konuşmacı orada konuşabilir, sağcı da gelir, solcu da gelir. Nitekim biz sonra aramızda para toplayarak sağcı gazeteciyi de getiriyorduk, solcu gazeteyi de. Özellikle ben çok mücadele ettim bu konuda, tabi sol tandanslı olduğu için üye kapasitesi. Şey yapıyorlardı, biraz karşı çıkıyorlardı.

S.B.B.: Etkinlikler Türkiye geneline yayıldı derken, yani siz mi gidiyordunuz yoksa Ankara dışından katılımcılar mı oluyordu?

Ü.P.:Tabi,mesela Seçici Kurul olurdu. Çocuk tiyatrosu ödüllerini koyduk. Tiyatro ödülleri devam etti zaten. Tiyatro ödülleriTürkiye'de ikinci önemli tiyatro ödülü.

S.B.B.: Bildiğim kadarıyla hala devam ediyor.

Ü.P.: Tabi, zaten bir tek o devam ediyor, sembolik olarak. Tabi biz şu şekilde genişlettik. Mesela plastik sanatlar ödülü koyduk, eskiden hep Ankara'dan falan konuyordu, biz ise İstanbul İzmir, her yerden koyduk. Bu şekilde yaymaya çalıştık. Oralardan konuşmacı getiriyorduk. Tabi bu arada 1980 ihtilali oldu, orada kapanabilir korkusu vardı. O arada biz şey yapıyorduk, ondan sonra mesela biz bir etkinlik yapacağız. Yolluyorduk İçişleri Bakanlığına, vilayete gönderiyoruz. Oradan olur, onay geldikten sonra etkinlik yapabiliyorduk.

S.B.B.: Dernekler yasası mı öyleydi o zaman?

Ü.P.: Yok ,sıkı yönetim, askeri yönetim vardı o dönem, o yüzden. O olur gelmeden yapamıyorduk, ama biz o dönem yine de yaptık. Fakat şey diyorlar. Mesela paneldeki konuşmacının metnini de getir. Biz diyorduk, nasıl getirelim, o yüzden birçok paneli iptal ettik. Bir özet verin diyorduk konuşmacıya, yok vermem diyordu, orada ne söyleyeceğim değişir. Diyor vermiyordu. Epey direndik ama yaptık yine de etkinlikler, mesela bazı arkadaşlarımızı emniyete falan götürdüler.

S.B.B.: Etkinlik sonrası mı?

Ü.P.: Evet.

S.B.B.: O zaman etkinliğe de sıkı yönetimden izlemeye gelenler de oluyordu.

Ü.P.: tabi, sivil polisler vardı. Biz onlara içki ikram ediyorduk boyuna. Bizim arkadaşları götürmüşler emniyete, bir gece kalmışlar orada, fakat üstelik bizim mesela öyle üyelerimiz vardı ki, bakanlar, müsteşarlar. Cihat İleri falan vardı üyemiz. Ona rağmen bir gece içerde tuttular, bırakmadılar. Ertesi gün tanıdığımız yargıçlar falan var, zor bela çıkardılar. Ama o dönemde de zor bela etkinliklerimizi yaptık. Yalnız o sırada şöyle bir şey oldu, biz kapattık kurumu, onlar kapatmasın da dedik. Öyle kısa bir ara verdik.

S.B.B.: Ondan haberim yok benim. Dernek fiilen duruyor ama etkinlikleri yok dimi?

Ü.P.: Dernek duruyor.

S.B.B.: Hangi yıllar olduğunu hatırlıyor musunuz?

Ü.P.: Tam yılını hatırlamıyorum ama ihtilal dönemi. Tabi sonra biz yine etkinlik yaptık. Her çeşit etkinlikler yaptık. Tabi aradan 30 sene geçtiği için hepsini hatırlayamıyorum

tabi. Mesela tiyatro, plastik sanatlar, en önemli kişileri biz konuştururduk. Her ay bir şiir konusunda, plastik sanatlar konusunda, bir oyun konusunda, bir kitap kulübü gibi birşey vardı, kitaplar eleştiriliyordu.

S.B.B.: Sanatın her dalında aslında her ay düzenli etkinlikler yapılıyormuş. Adına uygun bir şekilde aslında.

Ü.P.: Tabi, mesela o sıra çok gündemde olan radyasyon konusunu da konuşturduk. Sanatın dışında kültürel bir durum diye, böyle şeyler de yaptık. 400. Yılında Mimar Sinan ve Ulusal Mimarimiz konulu konferans. Bir ulusal sanat dizisi yaptık. Benim projemdi. Sanatın her dalında, ulusal bale, ulusal mimarlık, ulusal tiyatro nasıl olacak diye uzmanları konuşturduk.

S.B.B.: Ulusal – milli çatışmasıyla ilgisi var mı ulusalı kullanmanızın? Çünkü sağın daha ziyade milli kültür, solun da daha ziyade ulusal kültürü kullanması nedeniyle bir bağlantısı var mıydı?

Ü.P.: Yok, ama biz bu konuşmacılara şöyle bir denge yaptık. Muhakkak sağdan da soldan da konuşmacı getirdik. Ben buna çok gayret ettim. Hukukçuluğun verdiği bir refleksle, tarafsızlık. Onu şey yaptık biz, o şeylerde bir olay anlatayım. O zamanlar ünlü bir opera yazarı vardı. Biz onu da çağırdık, konuşma yapması için. Ulusal opera konusunda. Fakat kimse gelmiyor seyirci olarak.Şimdi ne yapalım diye düşündük. Ondan sonra Konuralp miydi soyadı, hatırlamıyorum, olsun üç kişi bile olsa konuşacağım dedi, hazırlanmış, gelmiş, bizim garsonlar hep üniversite öğrencisiydi. Biz garsonları, barmenleri giydirdik, oturttuk önde. Bir tanesini sokağa saldık, kimi görürsen yolda tanıdık, getir, yoldan insanları al getir dedik. Bir sırayı doldurduk. O konuşmacı onu bilmezdi. Bir süre inatla sürdürdük biz bunu. Tabi her alanda yaptık bu çalışmayı. Böyle etkinlikler yapıyorduk. O yüzden bu içe dönük, böyle bir dernek değildi. Bütün Türkiye'ye hitap ediyordu.

S.B.B.: Evet, derneği lokal havasından çıkarmışsınız. Kamu yararına çalışan dernek statüsüne uygun bir şekilde daha kamuya, topluma mal etmişsiniz derneği. Hatta dernekten öte gerçekten de bir sanat kurumu olmuşsunuz.

Ü.P.: Tabi, tabi. Adnan Turani, oraya akademi diyordu. Başkentte şöyle bir konumu vardı derneği, aydın bir kültürel kurum olarak görmek istedik. Cumhuriyetin sanat kurumu olmasını istedik ama tutucu bir şekilde yapmadık bunu. Herkesi çağırdık biz

oraya, herkesi konuşturduk. Sanatla ilgili herşeyi yaptık. Orada seviyeye hep dikkat ettik.

S.B.B.: Sanat propagandası yapan bir kurum değil, Cumhuriyetin başkentini sanatın da merkezi yapmak istiyor ama bir ideolojiyle değil, böyle bir misyonu var aynı zamanda.

Ü.P.: Biz orada şöyle bir şey var, bir eserin evrensel olarak özgün olduğu zaman ulusal olarak da bir değer taşır. Ama bu muhakkak ulusallıktan geçer. Ulusallık evrenselliktir konulu bir panelde biz bu konuyu değerlendirdik. Bu şekilde bunun şeyi de var burada, ulusal olmadan evrensel olunmaz. Bakın yani mesela sanat cereyanları bile önce ulusal olmuştur sonra evrensel olunur. İzin verirseniz,bir örnek vermek istiyorum, örneğin Nuri Abaç. O ulusal değerlerimizle özgün bir çalışma yürüttü. Yüzeysel bakanlar onu anlamadılar. Ben hatta yönetici olduğum için seçici kuruldaydım, önerdim yılın sanatçısı olarak. Yok dediler, o olmaz falan. Fakat bir yıl sonda Lahey'de dünya ikincisi oldu. İşte evrensellik budur. O ulusallıktan evrensele gitti. Bütün dünya kabul ediyor artık onu, herkes kabul ediyor. O zaman balede Türk adımı, Türk balesi olayı oldu. Türkiye'ye gelen DameNinette de Valois vardı. Ya işte İngiliz balesinden farklı bale olamaz, Türk balesi olamaz iddiaları oldu.

S.B.B: Onun iddiası mıydı?

Ü.P.: Hayır, hayır, o karışmıyor da. Onun müritleri karışıyordu. Biz bu konuda bir panel yaptık, çok kişi karşı çıktı buna. Fakat sonra Zeybek, Namık Kemal Zeybek bir sempozyum yapmıştı, Türkçe konuşan ülkeler falan katılmıştı. O sempozyumda Yunanistan bunu yapmış, gösterdi. Bak Yunan yapmış, sen nasıl yapmıyorsun ki onlar İngiltere'ye daha yakın.

S.B.B.: Şimdi siz söyleyince biraz düşündüm, Sevgi Soysal da Devlet Halk Danslarını kuruyor ve orada da böyle bir akım başlatmak istiyor. Sizin dernekte başlattığınız bu ulusal sanat çalışmaları hayata geçti diyebilir miyiz bu durumda ya da ben tarihsel olarak tam oturtamıyor olabilirim onun çalışmalarını?

Ü.P.: Ömrü yetmedi bunları yapmaya. Ama şunu söyleyeyim, Meriç Sümeni konuşturduk biz. İki kere konuşturdum. Meriç Hanım Moskova'da falan dans etmiş. İki kez konferans verdi, baleyi çok güzel tanıttı orada.

S.B.B.: Uluslararası etkinlikler yaptınız mı peki?

Ü.P.: Kültür günleri yaptık biz mesela. Daha SSCB dağılmamıştı, Doğu Almanya ile yaptık mesela. İnanır mısınız 18-20 ülkenin büyükelçileri katıldı. Üç gün devam etti

etkinlikler. Mesela onlar sergilerini açtık, içkilerini tanıtıyoruz. Doğu Almanya Büyükelçisi ile ben açılış konuşması yapacağız. Ben Almanca bilmiyorum, konuşma öncesi büyükelçinin konuşma metnini görmek istedim. Bir incelettim, Hitler'i övüyor, dedim bu olmaz. Neyse onları çıkarttım, konuştu, sonra Doğu Almanya'nın sergisini açtık. Dışişleri Bakanlığından geldiler, dediler ki bunu açamazsınız. Bu kısmı sohbet oluyor ama.

S.B.B.: Buyurun devam edin lütfen.

Ü.P.: Neden dedik, biz böyle sizin şifahi talimatınızla sergi kapatabilir miyiz, resmi yazı yazın o zaman, rezil oluruz böyle bir şey yaparsak dedik. Onlar da dedi ki yazı yazamayız. Neden yazamazsınız dedim, ya bizim ilişkilerimiz bozulur dediler. O zaman bizim de ilişkilerimiz bozulur dedim. Onlar bizim dört bin tane şeyimizi vermiyor dediler.

S.B.B.: Neyimizi?

Ü.P.: Dört bin tane tuğra mı sikkelerimiz mi ne. Onları geri almak istiyorlarmış. Onu siz alın, bunun bizim sergimizle ne ilgisi var, bizim suçumuz ne, dedim. Sergiyi kapatırsanız tüm dünyaya rezil olacaksınız dedim. Buraya sürekli basın geliyor. Bu yazacak dedim, biz rezil oluruz ama siz daha çok rezil olursunuz dedim. Biz bir kurumuz, derneğiz en nihayetinde dedim. Ben kapatmam ama siz gelin zorla kapatın isterseniz dedim. Sonra onlar serginin üçüncü günü yani son günü geldiler, zaten sergi kapanıyor, sergiyi kapattılar. İki tarafı da tatmin ettiler güya. Böyle şeyler yaşadık. Sonra Tayland'la yaptık.

S.B.B.: Bunların yıllarını hatırlıyor musunuz peki hem Doğu Almanya hem Tayland etkinliğinin?

Ü.P.: 1987. Ben bütün vaktimi şahsen bu etkinliklere ayırmıştım. Şimdi Tayland krallıkla idare ediliyor, kral bize orkideler yollamış Tayland'dan. Doğum gününe rastlamış etkinlik, bir kamyon orkide gelmişti, herkese dağıtmıştık. Şiir yarışması, resim yarışması yaptılar ödüllü. Bunlar da dış etkinliklerimiz. Bu arada biz, dışarı açılma dedik ya, Fransa, Almanya, İngiltere'nin filmlerini gösteriyorduk.

S.B.B.: Peki basının ilgisi nasıldı dernek etkinliklerine?

Ü.P.: Tabi yazıyordu basın etkinlikleri. Bir de o dönem medya hep bize gelirdi. Spikerler bizim üyemizdi. Hariciyeciler, büyükelçiler. Ölçülü bir kurumdu bir de, yüz kişilik bir balo olacaksa yüz birinci kişiyi almıyorlardı. Orada şöyle bir şey var, orada

bar var, herkes içki içiyor. Biz içki içme dersini de orada aldık. Herkes adabıyla içiyordu. O arada Nahit Eruz da yönetime aday, Gümrükler Genel Müdürü, içki işinde uzman, öykü yazarı falan. Etkinlik olunca büfe kapalı, büfe kapalı olunca gelir olmuyor. Kirayı nasıl ödeyeceğiz, çok zorlanıyorduk, nitekim o yüzden bir hata yaptı arkadaşımız, o yüzden kapandı derneğin esas mekânı. Orası SSK'nındı. Çok sıkışınca arıyorduk onları, eyvah falan, onlar hallediyordu.

S.B.B.: Ben de hep bunu merak ediyordum. Bu kadar etkinliğin giderini nasıl karşılıyordunuz, geliriniz nelerdi, aidatlar yetmiyordur. Lokal kısmı mı gelir oluyordu?

Ü.P.: Lokal kısmından karşılıyorduk. Gece yapıyorduk. Müzikli yıl başı gecesi yaptık bir kere. Uğur Mumcuyla ben denetçilik yaptık, biliyor musunuz?

S.B.B.: Sanat Kurumu Derneğinde mi?

Ü.P.: Fakülte derneğinde, Uğur Mumcu başkanlık da yaptı bir dönem. Çok önemli eskiden fakülte derneği. Birçok politikacı da oradan gelmedir. Şimdi o konuşmacı, programı açtık, o bizimle dalga geçti, a yemekli davet, ne biçim dernek burası dedi. Bu gibi etkinliklerin biletlerini satıyoruz. Tabi herkese satmıyoruz, üyelere satıyoruz. Kaliteyi koruduk, her daim kaliteye çok dikkat ettik biz. Aklıma bir şey geldi. O sırada bizim fakültede, Ankara Hukukta Osman diye bir çocuk var, kitapları falan var. Daha öğrenciyken kitaplar çıkaran bir çocuk. Bu çocuk derneğe girmek istiyor ama bir türlü alınmıyor. Bir mesele o zaman derneğe üye olmak .Sanat tutkusu olanlar için söylüyorum. Daha sonra ise şöyle bir şey oldu , içeride yönetime girmek de mesele oluyor. Herkes sen gireceksin, ben gireceğim falan. Bu arada sanatın düzeyini anlatmak için bir şey anlatayım. Cihat Biilgehan'ı biliyorsunuz, eski Maliye Bakanı. Onun oğlu İnönünün torunu ile evlendi. Metin Toker falan hep bizim konuşmacımızdı. Biz ozaman genç ekip kazandık seçimi. Cihat Bilgehan bana telefon etti. Ünsal bey vaktiniz varsa sizi tebriğe geleceğiz dedi. Karşı grup, Cihat Bilgehan gibi bir insan, düşünebiliyor musunuz? Rica ederiz, biz size gelelim dedik. Biz onları ziyarete gittik yanılmıyorsam. Düzeye bakar mısınız. Çok değişik etkinlikler yaptık biz. Rana Cabbar'ı bilir misiniz, Ankara Sanat oyuncusu. Üç dört ay önce vefat etti. AST'ın oyunların izlediyseniz. Onunla biz Pazar günleri şöyle bir program yaptık biz. Gülen Nar ile Ağlayan Ayva isimli çocuk tiyatrosu. Orada Mithat Fenmen piyano çalıyor. Nezih Danyal çiziyor. Ünlü kişiler de çocuklara masal anlatıyordu. Giriş bir lira. O zaman kimler orada anlatırdı biliyor musunuz, İstanbul'dan gelme Rana Cabbar. İstanbul'un bütün ünlü

artistleri gelip orada anlatıyordu. Para falan yok da öyle. Biz konser yapıyorduk, piyano konserleri, mesela Aykut Dikmen vardı, Sorbonne'dan gelen biri. Ona konser verdiriyorduk. Alman Kültürde konser verdiği zaman 15 bin lira falan para alıyormuş, ama bizden para almıyordu, üyemiz çünkü. Şimdi bunlara önce halk gelmiyor, ilan ediyoruz ama. Sonra bizim bir aklı evvel arkadaşımız dedi ki, paralı yapalım, gelirler. Ondan sonra iki lira yaptık, gelmeye başladılar. Şimdi sizin özel sorularınız varsa geçelim.

S.B.B.: Ben aslında şunu merak ediyorum. Dernek o dönem Ankara kültür sanat hayatının merkezi aslında dimi. Kültür sanat hayatının önemli aktörleri dernekte, hem üye hem de etkinlik düzenleyerek, dönemin dergi ve gazetelerinde dernek etkinlikleri haber oluyor. Bu nitelikte bir kurumken adım adım özellikle 1994te Göl Gazinosuna taşındıktan sonra belki o kamusal alanla bağı koptuktan sonra dernek adım adım sona yaklaşıyor diyebiliriz dimi.

Ü.P: Şimdi o gidişi anlatayım ben size. Bizim özellikle ekonomik açıdan güç durumda kaldığımız bir sırada biz borçlandık. İcraya geliyorlar kuruma, hacze. O zaman ben yönetimde yoktum. O zaman bazı şeyler oldu, çok detaya girmeyeyim. O yıllarda Aziz Nesin bizde çok fazla söyleşiler yaptı. Onları ben hep yazdım Sincan İstasyonunda. Ben bunları kitabımda da yazacağım.

S.B.B.: Kitabınız ne zaman çıkar, umarım tezimi yazmadan önce çıkar ve tezimde faydalanırım.

Ü.P.: Çıkar muhtemelen. O sırada bize çıkın falan demişlerdi öncesinde de . O sırada ben şöyle bir şey yaptırmıştım. Oranın, mekanın tespitini yaptırdım, örneğin bir şömine vardı, her yeri çini. Hiçbir yerde fotoğrafı da yok o şöminenin. Son Türk çinileriydi onlar. Adnan Turani tespit etti. Ben oranın son çini olduğunu tespit ettirdim. O binayı yıksanız bile orasını zeminde eski Türk evi olarak dekore edelim yaşatalım diye bir proje sunalım dedim. O zaman o kabul edildi, Anıtlar Kuruluna mı ne sunuldu. Sonra bir baktık, kurulun üyesi değişti, reddedildi. Öyle de bir anımız var. Fakat o sırada, daha sonra gelen yönetim de hukuki olmayan bir arkadaş, yanında bir de hukuk eğitimi olan da var da, onlar tahliye taahhüdünde bulunmuş. Rüçhan hakkımız var ya, o rüçhan hakkımız karşılığında para talep edecektik. O para ile biz başka bir yer alabilecektik. Ama tahliye taahhüdü olduğu için kullanamadık. Şimdi tabi çok üzüldük buna, kurum Tuna Sokak'tan Adakale Sokağa gitti. Orada kaldı biraz. Orada da parayı ödeyemez

oldu. Eski üyeler Tuna Sokak'tan ayrılırken ağladı, biliyor musunuz. Oradan da sonra çıkmak zorunda kaldılar ve Göl Gazinosuna gitmek zorunda kaldılar, oraya Zahit Büyükişleyen duvar resmi falan yaptı oraya. Orada da bazı etkinlikler yapılmaya başladı. İlhan Baş vardı TRT İstanbul Radyosu Müdürü, sonra genel müdür. O bir ara başkanlık yaptı. Orası lokanta gibi çalıştı. Sonra bir ünlü yazar daha başkanlık yaptı, ismini hatırlayamıyorum. Ondan sonra Gökçek orayı aldı, kapatı. Tabi ben o zaman kurumda yoktum, kurum o zaman biraz dejenere olmuştu. Orada bir takım başka şeyler olmaya başladı, siyasileşti, üye yapısı bozuldu. Bu kadar zor üye olunuyordu, anlatmıştım. Boyuna üye yapmışlar orada. Sitelerde bir marangoz bir şey yapmış, üye yapmışlar falan.

S.B.B.: Ben üye sayısını almadım ama tahmini üye sayısını biliyor musunuz?

Ü.P.: O zaman üç- dört bin üye vardı ama söylediğim üyeler yurt dışında falan, buraya üye olmuş gitmiş, sonra orada kendisini geliştirmiş falan. Şimdi mekan yok tabi.

S.B.B.: Mekan olmayınca da etkinlikler yapılamıyor tabi.

Ü.P.: Şimdiki arkadaşlar sonradan üye olmuşlar.

S.B.B.: Peki şeyi hatırlıyor musunuz, derneğin zor dönemlerinde, tahliye edildiği dönem örneğin, kamu kurumlarından, belediyeden mekan desteği ya da maddi destek oldu mu derneğe çünkü çok fazla bürokrat ve siyasi üyeniz var?

Ü.P.: Bir Kültür Bakanı vardı. Sonra o başbakanlık da yaptı, vefat etti. Mesut Yılmaz. O dedi ki, siz solcusunuz ama çok çalışıyorsunuz,biliyorum, size yardım edeceğim. Bize yardım etmişti, saygı duymuştu bizim çalışmalarımıza.

S.B.B.: Aslında sizlerin, hepinizin mesleği var. Boş zamanlarınızda organizasyonları, planlamaları yapıyorsunuz. Sizin pek personeliniz de yok bildiğim kadarıyla.

Ü.P.: Bakın, o kadar enteresandı ki, kendisini adamış oraya, vestiyerde birisi vardı. Orhan Kemal'in Murtazası gibi bir adam, dev gibi. Fakat, oraya çok eskiden beri çalışıyor, üye olmayanı oraya sokmuyor. Barda çalışan biri tıpta okuyordu, doktor oldu sonra. Servis yapan, ismi Sabahattindi galiba, akademide, yüksek ticarette okuyordu. Çalışanlarımız da entelektüeldi yani. Oraya herkes giremiyordu. Adım adım yok oldu tabi dernek şimdi.

S.B.B.: Dernekteki sergiler ile ilgili neler söyleyebilirsiniz, sergilerde satış olur muydu örneğin?

Ü.P.: Küçük bir galerimiz vardı. O zaman satış yoktu, genel olarak satış yoktu sergilerde. O zaman biz bu konuyla ilgili bir söyleşi de yapmıştık. O zaman Kıymet Giray bir konuşma yapmıştı. Eşref Üren satıldı galiba hatırladığım, oradan bir gelirimiz olmuyordu. Üye sergisi açıyorduk çünkü çok ressam üyemiz vardı. Hatta o zaman şöyle bir olay olmuştu, onu da size anlatayım. Sergide bir resim çalındı, yok. Ben dedim ki artık dedim, Ankaranın, Tükiyenin bir seviyeye geldiğini sörüyoruz. Artık sanat eserinin bir değer olduğu anlaşıldı dedim. Fakat çok sonra öğrendik ki onu da alan bir sanatçıymış, çok uzun bir hikaye bu. Düşünebiliyor musunuz. Daha ziyade derneğe bağış olarak bırakıyorlardı eserlerini.

S.B.B.: Benim merak ettiğim bir konu var. Bir derneğin gelir olmadan ayakta durması çok zor, bu kadar etkinlik demek gider demek. Bütün bu harcamalar nasıl yapılabiliyordu, lokal miydi, eser satışı mıydı? Sizler emeklerinizle destek oluyordunuz zaten, onun dışında kişisel destekleriniz de oluyor muydu?

Ü.P.: Biraz paramız vardı herhalde, bazen para vermek zorunda kalmıyorduk etkinliklerde. Örneğin birinde Tarık Buğra'yı ağırladık, Bulvar Palas'ta kaldı, ödeyelim falan dedik ama almadılar. Bizden de almadılar ondan da. Gelen bazı ünlü davetlilere ücret teklif ediyorduk, onlar da istemiyordu. Böyle şeyler de yaşandı.

S.B.B.. Anladım, yani özveriyle bu kadar uzun süre önemli etkinlikler yapılmış diyebiliriz.

Ü.P.: İdealistti insanlar, Mesela Ahmet Erhan'ın Alacakaranlıktaki Ülke kitabının ilksöyleşisini biz yaptık. Orada yapılan ilkler çoktur. Size birkaç tanesini okuyayım. Örneğin ülkemizdeki ilk filarmoni derneği orada kurulmuştur. Başkanı da derneğimizin üyesi Hayati Sevgen'dir. İlk tiyatro ödülleri 1967'de sanat sevenler derneğinde düzenlenmiş olup hala devam etmektedir. İlk çocuk tiyatrosu ödüllleri 1986'da sanat sevenler derneğinde verilmiştir. Orhan Pamuk ilk ödülünü sanat kurumunda yapılan törende almıştır. Fazıl say ilk konserini Muhittin Dürrüoğlu ile birlikte vermiştir. Keza AFSAD'ın kurucusu Sinan Çetin de ilk dia gösterisini bu kurumda yapmıştır.

S.B.B. : Aslında gerçekten çok önemli ilklere ev sahipliği yapmış dernek.

Ü.P.: Ö dönemde Sİnematek derneği de AFSAD da orada kurulmuştur. Nezih Danyal'ın kurduğu Karikatür Vakfı da bu dernekte kurulmuştur.

S.B.B.: Bir yandan parlayacak sanatçıları da ilk keşfeden kurum da diyebiliriz dernek için, değil mi?

Ü.P.: Tabi, hatta söyleyeyim size, Rahmi Saltuk da ilk konserini dernekte verdi, söyleşiler yapardı.

S.B.B.: Hasan Saltukla bir akrabalığı var mı?

Ü.P: Kuzenidir.

S.B.B.: Çok soru sordum size, son sorumu da sormak istiyorum. Aslında sizin yaptığınız birçok faaliyet Kültür Bakanlığının da görev alanına giriyor. Hiç Bakanlıkla ortak etkinliğiniz oluyor muydu?

Ü.P.: Ben Bakanlıkla ortak etkinlikler yaptım. Ama Bakanlıkla ortak etkinliğimiz olmadı, sadece Mesut Yılmaz'ın ekonomik desteği oldu söylediğim için.

S.B.B.: Çok teşekkür ederim zaman ayırdığınız için.

Ü.P. : Rica ederim, var mı başka sormak istediğiniz konu?

S.B.B.: Ben genel olarak sormak istediğim bütün sorulara cevap almış oldum.

Ü.P.: Bir de şunları söylemek istiyorum, İstanbul'dan Ankara'ya turneler gelirdi hep, çünkü o zamanlar Ankara İstanbul'dan daha önemliydi. O bize Yıldız kenter, Müşfik Kenter Ankaraya gelirdi, bana 50 tane bilet veriyordu, bunları satın. Biz satıyordu. O derdi ki, valla ben Ankara seyircisinden korkarım. Biz İstanbulda tuluat muluat yürütüyoruz. Ama burada adamlar teksi okuyup falan geliyor, bazen alkışlamıyorlar falan.

S.B.B.: Ama bence Ankara seyircisi hala İstanbul'dan daha iyi, daha bilinçli diye düşünüyorum.

Ü.P.: O zamanlar çok farklıydı. Mesela o zamanki oyunlarda Kiss Me Kate diye bir oyun vardı, bilet alınamıyor bir türlü. Biz akşamdan gittik, iki arkadaş, sabah onda satışa çıkıyordu, akşamdan sıraya girdik, bekledik. O zaman şöyle bir şey oluyor, gerçek bir olay bu. Bir gün varlıklı bir adam posta kutusunu açıyor, bakıyor, Kiss Me Kate'in bileti. Adam mutlu oluyor, bir dostumuzun bize hediyesi diye düşünüyor. Karı koca gidiyorlar. Eve bir dönüyorlar ki ev soyulmuş.

S.B.B.: Bu gerçek mi?

Ü.P.: Evet evet,

S.B.B.: Demek ki bilinçli bir hırsız kitlesi de oluşmuş Ankara'da.

S.B.B.. Çok teşekkür ederim, çok yordum sizi, çok eski bilgileri aktardınız.

Ü.P.: İşte böyle kurum bu şekilde, o dönem Ankara kültür ve sanatını yönlendiren bir kurumdu. Oraya girmek bile mümkün değildi. Üstelik o dönem kimsenin yapamadığı

sağcı solcu hepsini bir yerde toplayabildi. O çok önemli bir şey. Sanatçılardan belli bir olgunluğa erişmiş olanlardı. Cihat Bilgehan, sağcı bir adamdır, örneğin. Öyle bir yer şimdi yok. İçki içiliyor, kadın erkek bir arada ama kimse kimseyi rahatsız etmiyor. O dönem için çok zor şartlar. Bu koşulu bozmamak için işte herkesi sokmuyorlardı .

S.B.B.: Tekrar çok teşekkür ediyorum, neredeyse bir saatten uzun süredir konuştuk

EK-4 ETKİNLİKLER LİSTESİ

Etkinlik Tarihi	Etkinlik Türü	Etkinlik Adı	Katılımcılar	Kaynakça
1.01.1949	Şiir Günü	Şiir Günü		(Anonim, 1949e, s.16)
12.02.1949	Balo	Yılbaşı Balosu	İki Caz Orkestrası *Ankara Palas'ta düzenlenmiştir.	(Anonim, 1949a, s.3; Anonim, 1949b, s.4; Anonim, 1949c, s.6; Anonim, 1949ç, s.6)
22-25 Ağustos 9 Eylül 1952	Festival	Milli oyun ve türküler festivali (Ankara, İstanbul, İzmir)	Türkiye Talebe Turizm Teşkilatı ile ortak etkinlik	(Anonim, 1952ç; Anonim, 1952d; Anonim, 1952e).
25.01.1955	Sergi	Resim Sergisi	İhsan Cemal Karaburçak	(Anonim, 1954c).
1.03.1955	Tiyatro Eleştirisi	Çayhane (Ankara DT Oyunu)		(Anonim, 1955g, s.30-31)
5.04.1955	Konser	Şan Konseri	Solist: Semiha Berksoy - Piyano: Mithat Fenmen	(Anonim, 1955f, s.28)
4.05.1955	Tiyatro Gösterisi	Jezabelle	Rejisör: Cüneyt Gökçer Oyuncular: Macide Tanır, Gürbüz Bora, Mediha Gökçer, Asuman Korad, Serap Sezer ve Asuman Çağlayansu	(Anonim, 1955d, s.31-32)
4.06.1955	Sergi	Fotoğraf Sergisi	Yıldız Moran	(Günel, 1955, s.7)
1.10.1955	Tiyatro Gösterisi	Kaçan Kaçana	Meydan Tiyatrosu	(Anonim, 1955ç, s.31-32)
21-30 Ekim 1955	Tiyatro Gösterisi		Dormen Tiyatrosu	(Anonim, 1955j)
1.11.1955	Tiyatro Gösterisi	Jezabelle	Rejisör: Cüneyt Gökçer Oyuncular: Macide Tanır, Gürbüz Bora, Mediha Gökçer, Asuman Korad, Serap Sezer ve Asuman Çağlayansu	(Anonim, 1955k)
4-23 Aralık 1955	Sergi	Resim Sergisi	Adil Doğançay-Burhan Doğançay	(Köprülü, 1983, s.11)
1.01.1956	Sergi	Resim Sergisi	İhsan Cemal Karaburçak	(Pera Müzesi, 2011, s.154)
Ocak-Şubat 1956	Sergi	Resim Sergisi	İbrahim Safi	(Körükçü, 1956, s.26)
18-26 Şubat 1956	Sergi	Fotoğraf Sergisi - İstanbul'da Tarihi Demir Döğme Parmaklıklar	Baha Gelenbevi	(Anonim, 1956b)
1.05.1956	Tiyatro Gösterisi	İnsan Sesi	Bileşim Tiyatrosu	(Sav, A., 1956, s.11-12)
26.05.1956	Tiyatro Gösterisi	Şehirli Kız	Rejisör: Semih Sergen - Oyuncular: Baykal Saran, Yalın Tolga, Osman Daloğlu, Ertekin Atakan, Günaydın Yaltırak,LütfiIlkıcı, Türkan Bora, Melek Koçer	(Kıvanç, 1956,s.7)

1.01.1957	Sergi	Resim Sergisi	Gencay Kasapçı	https://tr.wikipedia.org/wiki/Gencay_Kasapcı
18-28 Ocak	Sergi	Resim Sergisi	Giorgio Spinoglio	(Anonim, 1957b)
2-17 Şubat 1957	Sergi	Resim Sergisi	Adil Doğançay-Burhan Doğançay	(Anonim, 1957b)
15.03.1957	Konser	Piyano	Barbara Hesse Bukowska	(Anonim, 1957ç)
15.03.1957	Sergi	Resim Sergisi	Cafer Bater	(Anonim, 1957ç)
20.03.1957	Söyleşi	Van Gogh Operası	Rıza Kaner	(Korkmaz, 2012, s.356; Anonim, 1957ç)
5.04.1957	Sergi	Resim Sergisi	Turgut Atalay	(Anonim, 1957d)
16.04.1957	Sergi	Fotoğraf Sergisi	Yıldız Moran	(Anonim, 1957d)
18.04.1957	Konferans	Paris'te 1956 Sahne Hayatı	Prof. Perihan Çambel	(Anonim, 1957d)
23.04.1957	Defile	Çocuk Elbiseleri Defilesi	Çocuk Dostları Cemiyeti	(Temizgüney, 2019, s.161; Anonim, 1957d)
14-25 Mayıs 1957	Sergi	Gravür Sergisi	Francisco Goya (İspanya Dışişleri Bakanlığı Kültür Münasebetleri Genel Müdürlüğünce)	(Karasu, 1957, s.22; Anonim, 1957e)
3.10.1957	Konser	Arp ve Flüt	Edward Vito ve Arthur Lora	(Anonim, 1957a, s.33)
1.01.1958	Sergi	Resim Sergisi	Cihat Burak	https://tr.wikipedia.org/wiki/Cihat_Burak
17.01.1958	Konser	Şan Konseri	Suna Korad, Ayhan Baran	(Anonim, 1958b)
23.01.1958	Konferans	Eski Eserler	Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal	(Anonim, 1958b)
1.03.1958	Konser	Resital	Arın Karamürsel	(Anonim, 1958a, s.32)
15.03.1958	Gösteri	Karagöz Gösterisi	Hayali Küçük Ali	(Anonim, 1958c)
19.03.1958	Sergi	Resim Sergisi	Nimet Berdam	(Anonim, 1958c)
22.03.1958	Söyleşi	Pakistan Müziği	Dr. Muhammed David Rahman	(Anonim, 1958c)
5-14 Nisan 1958	Sergi	Heykel	Zerrin Bölükbaşı	(Anonim, 1958ç)
20 Nisan-4 Mayıs 1958	Sergi	Karma Sergi	Türk Ressamlar Cemiyeti	(Anonim, 1958ç)
3-17 Mayıs 1958	Sergi	Resim Sergisi	Mustafa Turgut Tokat	(Anonim, 1958d)
5.05.1958	Konferans	Bugünkü Türk Tiyatrosu ve yerli yazınlar	Sinema-Tiyatro Derneği	(Anonim, 1958e)
7.05.1958	Konferans	Türk Tiyatrosu	Nurettin Sevin	(Anonim, 1958d)
16.05.1958	Konferans	Modern İngiliz Resmi	John Raebestein	(Anonim, 1958d)
31 Mayıs-9 Haziran 1958	Sergi	Resim Sergisi	Metin Eloğlu	(Anonim, 1958e)
1.06.1958	Konser	Şan Konseri	Suna Korad, Mithat Fenmen, Fethi Kopuz, Hilmi Girginkoç	(Anonim, 1958e)
15.06.1958	Konferans	Bölge Tiyatroları	Sinema-Tiyatro Derneği ile ortak etkinlik	(Anonim, 1958e)
2.10.1958	Söyleşi	Ve Değirmen Dönerdi (Haldun Taner)	(Anonim, 1958e)	(Anonim, 1958f)
5.11.1958	Konser	Şan Konseri	Belkıs Oran, Mithat Fenmen, Ayhan Baran	(Anonim, 1958g)
15-24 Kasım 1958	Sergi	Resim Sergisi	Nevzat Çidamlı	(Anonim, 1958ğ)

23.11.1958	Şiir Okuma	Şairler ve Şiirler	Tiyatro Sevenler Gençlik Cemiyeti ile ortak etkinlik	(Sanat Sevenler Derneği, 1958a)
1959	Sergi	Resim Sergisi	Adil Doğançay-Burhan Doğançay (Baba- Oğul Sergisi)	(Soydaş, 2019, s.47)
1959	Sergi	Seramik Sergisi	Ömür Bakırer	(İstanbul Müzayede, 2012, s.66)
1959	Film Gösterimi	Kırmızı Balon (Le BallonRouge) - Yönetmen: Albert Lamorisse		(Tengündüz, 2010)
1959	Film Gösterimi	Beyaz Yele (Blanc Crin) - Yönetmen: Albert Lamorisse		(Tengündüz, 2010)
1959	Film Gösterimi	PatherPanchali - Yönetmen: Satyajit Ray		(Tengündüz, 2010)
1959	Sergi	Avusturya Grafik Sanatlar Sergisi		(Ölmez, 2024, 112)
2.04.1959	Konser	Resital	Fethi Kopuz ve Mithat Fenmen	(Sanat Sevenler Derneği, 1959a)
6.04.1959	Sergi	Resim Sergisi	Cihat Burak	(Sanat Sevenler Derneği, 1959a)
16.04.1959		Karagöz gösterisi	Hayali Küçük Ali	(Sanat Sevenler Derneği, 1959a)
22.04.1959	Sergi	Resim Sergisi	Suna Kolaylıoğlu	(Sanat Sevenler Derneği, 1959a)
27.04.1959	Resital	Edebi Resital	Devlet Tiyatrosu Sanatkarları	(Sanat Sevenler Derneği, 1959a)
1.06.1959	Sergi	Karma Sergi	Ankara Güzel Sanatlar Cemiyeti	(Özben, 1959, s.4)
1.11.1959	Konferans	Türk Halk Danslarının Sahneye Uygulanması	Metin And	(And, 1959, s.243)
1.03.1960	Sergi	Resim Sergisi	Nuri Abaç	(Tansuğ 1960a, s.53)
1.04.1960	Sergi	Resim Sergisi	İhsan Cemal Karaburçak	(Tansuğ 1960b, s.62)
15-25 Ekim 1960	Sergi	Dost Dergisi Hazineye Yardım Sergisi	Metin Eloğlu, Melahat Üren, Eşref Üren, Orhan Peker, Haşmet Akal, A. İ. Akal, İhsan Cemal Karaburçak, Fatma Süzme Afyonlu, Ömer Hatipoğlu, Cemal Bingöl, Nevzat Çıdamlı, Selma Arel, Ayşe Sılay, Fikret Otyam, Turan Erol, Nuri Abaç, Cemal Güvenç, Murat Katoğlu, Fikret Otyam, Haşim Özonur, Ara Güler ve diğerleri	(Anonim 1960b, s.30; Anonim, 1960c, s.27; Anonim 1960ç,s.57)
1961	Sergi	Seramik Sergisi	Ömür Bakırer	(İstanbul Müzayede, 2012, s.66)
18.01.1961	Konferans	Tanzimattan Bugüne Kadar Türkiye'de Güzel Sanat Kalkınmaları	Cevad Memduh Altar	(Altar, 1961)
1-11 Şubat 1961	Sergi	Resim Sergisi	Jale Yasan	(Notre Dame De Sion İstanbul La

				Galerie, 2010, s.5)
1.05.1961	Açık Oturum	Soyut Şiir mi, Gerçek Şiir mi)	Konuşmacı: Munis Faik Ozansoy, Mahmut Makal - Yöneten: Salah Birsel	(Makal, 1990, s.100)
1962	Tiyatro Temsili	İki Başlı Adamın Tek Eli	Yarı Amatör Bir Topluluk (Sahne K)	(Şener,1993 s.157)
1.01.1962	Sergi	Resim Sergisi	Sühendan Fırat	(Anonim, 1967ı, s.29)
25 Mart-1 Nisan 1962	Sergi	Resim Sergisi	Nazmiye-Metin Nigar	(Anonim, 1962a, s.29)
1.05.1962	Konferans	Şiir	Veysel Öngören	(Anonim, 1962b, s.31)
12.11.1962	Sergi	Resim Sergisi	Fahir Aksoy	(Anonim, 1962c, s.35)
10.05.1963	Sergi	Resim Sergisi	Bedri Baykam	(Erol 1963, s.27; Anonim, 1964a,s.26; Soysal, 1963, s.23-24)
21.06.1963	Sergi	Seramik Sergisi	Bingül Has (Başarır)	(Anonim, 1964c, s.22)
1.11.1963	Sergi	Resim Sergisi	Fahir Aksoy	(Tansuğ, 1963, s.28)
23.11.1963	Okuma Tiyatrosu	J.P. Sartre eseri	Gülgün Kutlu, Gülşen Alnıaçık, Haluk Kurtoğlu, Nurtekin Odabaşı	(Anonim, 1963a, s.7)
21.02.1964	Konferans	Egzistansiyalizm	Zerrin Akgün	(Anonim, 1964b, s.27)
29.02.1964	Açık Oturum	Cumhuriyetten Sonraki Türk Tiyatrosu	Cüneyt Gökçer, Asaf Çiğiltepe, Ergun Sav, Metin And, Muazzez Kurdoğlu, Ahmet Evintan, Özdemir Nutku, Turgut Özakman, Orhan Asena - Yöneten: Munis Faik Ozansoy	(Sanat Sevenler Derneği, 1964a)
19.04.1964	Müzikli Konferans	Epik Tiyatro ve BertoltBrecht	Özdemir Nutku	(Anonim, 1964d, s.6)
17.10.1964	Sergi	Kıbrıs'ta Erenköy Savaşı	Ömer Sami Coşar	(Denktaş, 2011)
1.12.1964	Sergi	Resim Sergisi	Günay Ulay	(Eriç, t.y.)
1.01.1965	Sergi	Resim Sergisi	İbrahim Balaban	https://www.galerisoyut.com.tr/sergi/ibrahim-balaban
1.01.1965	Sergi		Süheyla Özgediz	(Anonim, 1965b, s.22)
15.02.1965	Tiyatro Eleştirisi	İçerdekiler	Salim Şengil	(Anonim, 1965c, s.23)
27.02.1965	Konferans	Göz bağcılığı üzerine örnekler	Metin And	(Anonim, 1965c, s.24)
10.03.1965	Söyleşi	Michel Butor İle Tanışma	MichelButor	(Anamur, 1965, s.2)
19.11.1965	Ocakbaşı Sohbetleri	Orhan Veli Kanık	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
22.11.1965	Tiyatro Eleştirileri	Vanya Dayı	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
26.11.1965	Ocakbaşı	Munis Faik Ozansoy	-	(Sanat Sevenler

	Sohbetleri			Derneği, 1966b, s.15)
Aralık 1965	Sergi	Resim Sergisi	Türkay Sağbil	(Bozok, 1966, s.2)
Aralık 1965	Sergi	Resim Sergisi	Günay Ulya	(Bozok, 1966, s.2)
Aralık 1965	Sergi	Elişi Sergisi	Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu	(Bozok, 1966, s.2)
Aralık 1965	Sohbet	(Ocakbaşı Sohbeti) Süt Kitabı	Cahit Külebi	(Bozok, 1966, s.2)
Aralık 1965	Sohbet	(Ocakbaşı Sohbeti) Menekşeli Bilinç Kitabı	Nezihe Meriç	(Bozok, 1966, s.2)
Aralık 1965	Açık Oturum	"Kahvede Şenlik Var" Oyunu Eleştirisi		(Bozok, 1966, s.2)
Aralık 1965	Açık Oturum	"Bozuk Düzen" Oyunu Eleştirisi		(Bozok, 1966, s.2)
Aralık 1965	Açık Oturum	Sanatçı Memur mudur		(Bozok, 1966, s.2).
13.12.1965	Ocakbaşı Sohbetleri	Cahit Külebi	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
18.12.1965	Açık Oturum	Sanatçı Memur mudur?	Konuşmacılar: Prof Bedrettin Tuncel, As. Dr. Rüçhan Işık, Metin And, Atilla Sav, M. Sunullah Arısoy - Yöneten: O. Fehmi Özçelik	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.16)
21.12.1965	Tiyatro Eleştirileri	Kahvede Şenlik Var	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
27.12.1965	Ocakbaşı Sohbetleri	Nezihe Meriç	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
29.12.1965	Tiyatro Eleştirileri	Bozuk Düzen	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
1966	Sergi	Resim Sergisi	Salih Zeki Yazanlar	
15.01.1966	Konuşmalar	Modern İngiliz Sanatı (Projeksiyonlu)	NorbertLynton	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.16)
17.01.1966	Ocakbaşı Sohbetleri	Türk Şiirinden Örnekler	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
24.01.1966	Tiyatro Eleştirileri	Uçurtmanın Zinciri	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
27.01.1966	Söyleşi	Tiyatro ve Politika	Atilla Sav	(Anonim, 1966ğ, s.6; Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.16)
31.01.1966	Ocakbaşı Sohbetleri	Ziya Osman Saba	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
14.02.1966	Tiyatro Eleştirileri	Bir Delinin Hatıra Defteri	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
7.03.1966	Tiyatro	Köşebaşı	-	(Sanat Sevenler

	Eleştirileri			Derneği, 1966b, s.15)
13-31 Mart 1966	Sergi	Kitap Sergisi	Ankara'da bulunan 45 sanatçı ve yazarın katılımı ile	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.16)
18.03.1966	Tiyatro Eleştirileri	Yedi Balkonlu Ev	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
21.03.1966	Ocakbaşı Sohbetleri	Ömer Seyfettin	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
25.03.1966	Sergi	Kitap ve Plak	Ümit Yaşar Oğuzcan	(Anonim, 1966g, s.7)
26.03.1966	Ocakbaşı Sohbetleri	Ümit Yaşar Oğuzcan	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15; Anonim, 1966g, s.7)
11.04.1966	Ocakbaşı Sohbetleri	Ayhan Sarıismailoğlu	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
12.04.1966	Tiyatro Eleştirileri	Arturo-ui'nin Yükselişi	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
25.04.1966	Ocakbaşı Sohbetleri	Ahmet Muhip Dranas	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1966b, s.15)
30.04.1966	Konferans	Türk Köylü Oyunları ve Halk Müziği	Kemal Gündüz	(Anonim, 1966f, s.56)
1.05.1966	Sergi	Baba Kız Resim Sergisi	Naim-Ülkü Uludoğan	(Koç, 1966, s.25)
7.05.1966	Toplantı	Türk Kütüphaneciler Derneği	Türk Kütüphaneciler Derneği Üyeleri	(Dalkıran, s.32)
7.05.1966	Lale Gecesi			(Ozansoy, 1966, s.1)
19.10.1966	Konferans		Köy Öğretmenleri ile Haberleşme ve Yardımlaşma Derneği	(Anonim, 1966ç, s.1)
Aralık 1966	Konferans		Türk Plastik Sanatçılar Derneği	(Anonim, 1966d, s.1)
Aralık 1966	Sergi	Resim Sergisi	Ziya Emil	(Anonim, 1967i, s.27)
Aralık 1966	Sergi	Tabiatın İşlediği Taşlar	Bedrettin Bars	(Anonim, 1967i, s.27)
1967	Sergi	Resim Sergisi	Deniz Tanrıkulu	(Anonim, 1966e, s.1)
1.02.1967	Tiyatro Eleştirisi	Ulusal Kolej Disiplin Kurulu-Başkent Tiyatrosu - Pazar Gezintisi-AST		(Anonim, 1967j, s.26)
11.02.1967	Sergi	Mum ve Şamdan Sergisi	Filiz Bulut	(Anonim, 1967ğ,s.5)
12.02.1967	Sergi	Resim Sergisi	Adil-Ayten Doğançay (Baba Kız Sergisi)	(Koç, 1967a, s.26; Anonim, 1967h,s.5)
1-6 Mart 1967	Sergi	Resim Sergisi	Kaya Özsezgin	(Anonim, 1967a, s.1)
Nisan 1967	Sergi	Bebek Sergisi	Atıfet Hançerlioğlu	(Anonim, 1967ğ, s.4)

Nisan 1967	Sergi	Karma Sergi	Türkiye Rekreasyon Derneği Üyeleri	(Ünlü, 1967, s.7)
8.04.1967	Sergi	Resim Sergisi	Özcan Onur	(Eriç, 1967, s.6)
19.04.1967	Konser	Şan Konseri		(Anonim, 1967b, s.1)
1.05.1967	Sergi	Karma Sergi	Türkiye Rekreasyon Sergisi	(Koç, 1967b, s.25)
9-17 Mayıs 1967	Sergi	Resim ve Heykel Sergisi ile Hitit Defilesi	Rami Uluer	(Koç, 1967b, s.25; Tuğralı, 1967, s.21-22)
13.05.1967	Şiir Dinletisi	Lale Gecesi		(Ozansoy, 1967, s.4; Çitçi, S.,2013, s.118).
7.10.1967	Sergi	Resim Sergisi	Hoca Ali Rıza	(Tan, 1967a, s.26; Anonim, 1967ç, s.1)
12.10.1967	Tiyatro Eleştirisi	My FairLady	Konuşmacılar: Metin And, Atilla Sav, Özdemir Nutku, Cüneyt Gökçer, Refik Eren - Yöneten: Rükzan Günaysu	(Anonim, 1967k, s.26)
19.10.1967	Panel	Türkiye'de Radyoculuk ve TRT	Turgut Özakman	(Anonim, 1967k, s.26)
20.10.1967	Sergi	Kişisel Sergi	Türkay Sağbil	(Tan, 1967a, s.26; Anonim, 1967ç, s.1)
1.11.1967	Sergi	Resim Sergisi	İhsan Cemal Karaburçak	(Tan, 1967b, s.25)
11.11.1967	Sergi	Baba Kız ResimSergisi	Naim-Ülkü Uludoğan	(Tan, 1967b, s.25)
15.11.1967	Tiyatro Eleştirisi	Deli İbrahim - (Yazan: Turan Oflazoğlu)		(Anonim, 1967l, s.26)
24.11.1967	Tiyatro Eleştirisi	Candida - (Yazan: Bernard Shaw)		(Anonim, 1967l, s.26)
9-18 Aralık 1967	Sergi	Resimli Şiir Sergisi	Özcan Kandemir	(Tan, 1968a, s. 25; Anonim, 1967d, s.1)
19.12.1967	Konferans	Sinema Hakkında	İtalyan Kültür Heyeti ile İşbirliği	(Anonim, 1967f, s.1)
1968	Konferans	7. Ölüm Yıldönümünde Sadettin Kaynak ve Günümüz Türk Müziği Sorunları	ÇinuçenTanrıkorur	(Çetin,E., 2023, s.563)
1968	Sergi	İlk Kişisel Sergi	Yıldız Yapıcı	(Tan, 1968b, s.25)
16.02.1968	Konser	Oda Orkestrası	Piyanist: Paul Badura-Skoda	(Anonim, 1968b, s.1)
1-25 Mart 1968	Sergi	Baba Kız Resim Sergisi	Adil-Aysel Doğançay	(Tan, 1968c, s.24; Anonim, 1967g, s.1)
17-23 Mart 1968	Sergi	Resim Sergisi	John Douglas Sterrett	(Anonim, 1968b, s.1)
1.04.1968	Sergi	Sedef İşlemeli Tablolar Sergisi	İhsan Gündem	(Anonim, 1968ç, s.1)
6-16 Nisan 1968	Sergi	Lake Resimler Sergisi	Mukaddes Tolun	(Erat, 1968, s.23)
Mayıs 1968	Sergi	Resim Sergisi	Ayhan İlter	(Turgut, 1968a,

				s.24)
Mayıs 1968	Sergi	Resim Sergisi	Caroline Sterrett	(Turgut, 1968a, s.24)
7.05.1968	Sergi	Resim Sergisi	Tülin Bingöl	(Turgut, 1968a, s.24)
11.05.1968	Lale Gecesi			(Anonim, 1968d, s.1)
1.06.1968	Sergi	Karma Sergi	Köy Öğretmenleri Derneği	(Turgut, 1968b, s.24)
7-14 Eylül 1968	Sergi	Resim Sergisi	Mahire Menzil	(Anonim, 1968f, s.1)
18.10.1968	Konser	Orkestra Konseri	Şef: Hikmet Şimşek, Keman: IvryGitris	(Anonim, 1968g, s.1)
25-29 Ekim 1968	Sergi	Resim Sergisi	Fatma Arıcı	(Anonim, 1968f, s.1)
1.11.1968	Toplantı	Cahit Sıtkı Tarancı'yı Anma Toplantısı		(Anonim, 1968i, s.1)
29 Kasım-11 Aralık 1968	Sergi	Resim Sergisi	Anne Gunkel	(Turgut, 1968c, s.29; Anonim, 1968h, s.1)
1969	Tiyatro Eleştirisi	Çatıdaki Çatlak		(Ortaylı, 2020)
6.03.1969	Açık Oturum	Türk Şiirinin Bugünkü görünümü	Konuşmacılar: Munis Faik Ozansoy, Cahit Külebi, Ceyhun Atıf Kansu, M.Sunullah Arısoy - Yöneten: Fehmi Özçelik	(Sanat Sevenler Derneği, 1969a, s.y.)
12.03.1969	Tiyatro Eleştirmesi	Sokratesin Savunması	Konuşmacılar: Özdemir Nutku, Turgut Akter, Ömer Atilla, İlber Ortaylı - Yöneten: RükzanGünaysu	(Sanat Sevenler Derneği, 1969a, s.y.)
19.03.1969	Konferans	Sanat Anıtları Açısından Roma ve Siena Şehirleri	Y. Müh. Mimar Remin Biler	(Sanat Sevenler Derneği, 1969a, s.y.)
28.03.1969	Tiyatro Gösterisi			(Anonim, 1969c, s.1)
28.03.1969	Tiyatro Gösterisi (Dünya Tiyatro Günü için)	-	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1969a, s.y.)
4.04.1969	Tiyatro Gösterisi	Gece safalarının Çiğnenmesi Olayı	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1969b, s.y.)
8-12 Nisan 1969	Konferans	Türk Dili	Açık Oturum: Prof. Dr. Ahmet Ateş, Prof. Dr. İsmet Zeki Eyüboğlu, Prof. Dr. Mustafa Nihat Özön, Prof. Dr. Cahit Koytak, Prof. Dr. Necati Yılmaz, Prof. Dr. Muharrem Ergin, Prof. Dr. İbrahim Gökçen, Prof. Dr. İlhan Basgöz, Prof. Dr. Tahsin Mayatepek	(Sanat Sevenler Derneği, 1969b, s.y.)
11.04.1969	Tiyatro Eleştirmesi	Kabare Tiyatroları	Konuşmacılar: Yılmaz Gruda, Oben Güney, Doç. Dr. Özdemir Nutku, Bir seyirci - Yöneten: RükzanGünaysu	(Sanat Sevenler Derneği, 1969b, s.y.)
12.04.1969	Söyleşi	Stratigrafi	Prof. Dr. Mustafa Nihat Özön, Prof. Dr. İsmet Zeki Eyüboğlu, Prof. Dr. Cahit Koytak, Prof. Dr. Necati Yılmaz, Prof. Dr.	(Sanat Sevenler Derneği, 1969b, s.y.)

			Muharrem Ergin, Prof. Dr. İbrahim Gökçen, Prof. Dr. İlhan Basgöz, Prof. Dr. Tahsin Mayatepek	
16.04.1969	Konferans	Biyoloji	Prof. Dr. Mustafa Nihat Özön, Prof. Dr. İsmet Zeki Eyüboğlu, Prof. Dr. Cahit Koytak, Prof. Dr. Necati Yılmaz, Prof. Dr. Muharrem Ergin, Prof. Dr. İbrahim Gökçen, Prof. Dr. İlhan Basgöz, Prof. Dr. Tahsin Mayatepek	(Sanat Sevenler Derneği, 1969b, s.y.)
16.04.1969	Açık Oturum	Türk Şiirinin Bugünkü görünümü	Konuşmacılar: Munis Faik Ozansoy, Cahit Külebi, Ceyhun Atıf Kansu, M.Sunullah Arısoy - Yöneten: O. Fehmi Özçelik	(Sanat Sevenler Derneği, 1969b, s.y.)
23.04.1969	Konferans	Tarih	Prof. Dr. Mustafa Nihat Özön, Prof. Dr. İsmet Zeki Eyüboğlu, Prof. Dr. Cahit Koytak, Prof. Dr. Necati Yılmaz, Prof. Dr. Muharrem Ergin, Prof. Dr. İbrahim Gökçen, Prof. Dr. İlhan Basgöz, Prof. Dr. Tahsin Mayatepek	(Sanat Sevenler Derneği, 1969b, s.y.)
25.04.1969	Konferans	Halk Tiyatrosu Deyince	Ömer Atila	(Sanat Sevenler Derneği, 1969b, s.y.)
1.05.1969	Sergi	Resim Sergisi	Filiz Göle	(Anonim, 1969ç, s.1)
3.05.1969	Şiir Dinletisi	Lale Gecesi		(Anonim, 1969c, s.1)
Haziran 1969	Sergi	Baba Kız Resim Sergisi	Naim-Ülkü Uludoğan	(Turgut, 1969a, s.29)
4-8 Haziran 1969	Sergi	Resim Sergisi	Mukaddes Tolun	(Turgut, 1969b, s.28; Anonim, 1969d, s.1)
15-24 Haziran 1969	Sergi	Resim Sergisi	Tülin Bingöl	(Anonim, 1969e, s.1)
7.11.1969	Konuşma	Renkli fotoğrafta erkan kullanılması(Türkiye'nin turistik ve tarihi yerleri ili ilgili slaytlar)	A. Semih Tepeciklioğlu	(Sanat Sevenler Derneği, 1969a, s. 12)
10.11.1969	Anma Günü	Orhan Veli Kanık	Kerim Avşar, Yalçın Tuğsavul, Sunullah Arısoy, Ayhan Sarıismailoğlu	(Anonim, 1969ğ, s.8)
14.11.1969	Ocakbaşı Sohbeti	Orhan Veli(Ölüm Yıldönümü dolayısıyla)	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1969a, s. 12)
17.11.1969	Oyun Eleştirisi	Kral Üşümesi	Konuşmacılar: Raik Alnıaçık, Ömer Nutku, Ömer Atilla, Bir seyirci - Yöneten: RükzanGünaysu	(Sanat Sevenler Derneği, 1969a, s. 12)
21.11.1969	Ocakbaşı Sohbeti	Yahya Kemal(Ölüm Yıldönümü dolayısıyla)	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1969a, s. 12)
1.01.1970	Konferans	Türk Selçuklu Sanatında Resim	Mehmet Önder	(İslimyeli, 1970a,s.16)

1.02.1970	Sergi	Karma Sergi	Fahir Aksoy, Aziz Alpagut, Cemal Bingöl, Adil Doğançay, Ayla Doğançay, Refik Epikmen, Turan Erol, Gönül Göle, NuzhetİslimyeliAnne Gunkel, Ömer Hatipoğlu, Hamza İnanç, Naciye İzbul, İhsan Cemal Karaburçak, Oya Katoğlu, Asuman Kılıç, Nermin Pura, Numan Pura, Deniz Soley, Melih Soley, Mukaddes Tolun, Naim Uludoğan, Ülkü Uludoğan, Rami Uluer, Eşref Üren, Yaşar Yeniceli	(İslimyeli, 1970b,s.26; Anonim, 1970e, s.1)
11.02.1970		Açık Oturum	Hamiye Çolakoğlu	(İslimyeli, 1970c,s.27)
1.03.1970	Sergi	Resim Sergisi	Anne Gunkel	(Turgut, 1970a, s.28)
21-31 Mart 1970	Sergi	Resim Sergisi	Eşref Üren	(Anonim, 1970b, s.1)
20.04.1970	Sergi	Resim Sergisi	Berin Soykan	(Anonim, 1970ç, s.1)
27 Nisan-10 Mayıs 1970	Sergi	Baba Kız Resim Sergisi	Naim-Ülkü Uludoğan	(Turgut, 1970b, s.28)
9.05.1970	Lale Gecesi			(Anonim, 1970d)
18-20 Mayıs 1970	Sergi	Resim Sergisi	19 Mayıs Koleji Öğrencileri	(Anonim, 1970d)
4.11.1970	Sergi	Resim Sergisi ve Sanat Hakkında Konuşma	Abidin Elderoğlu	(Anonim, 1971ç)
9.11.1970	Tiyatro Eleştirisi	Çark	Ö. Atila Sav ve Özdemir Nutku	(Anonim, 1971ç)
18.11.1970	Açık Oturum	Türk Dil Kurumu Ödülleri	Tahsin Saraç, Metin And ve Cahit Külebi	(Anonim, 1971ç)
27.11.1970	Söyleşi	"Yanlış Yaşadık" kitabı hakkında Ocakbaşı Sohbeti	Sunullah Arısoy	(Anonim, 1971ç)
14.12.1970	Tiyatro Eleştirisi	Kardeş Payı	Sevda Şener ve Ekmel Hürol - Yöneten: Rükzan Günaysu	(Anonim, 1971ç)
21.12.1970	Açık Oturum	Televizyon, toplum ve sanat hayatına zararlı mı olmaktadır; yararlı mı?"	Erhan İzzet, Mahmut T. Öngören, Nurten Görün ve Ergin Orbey	(Anonim, 1971ç, s.1)
15.01.1971	Söyleşi	Ruhbilim ve Resim Sanatı	Nail Şahin ve Ferhan Manas - Sunuş: Fahir Aksoy	(Anonim, 1971ç, s.1)
18.01.1971	Panel	Tiyatro ve Amatörlük	Ö. Atila Sav, Nurhan Karakaş ve Varol Özkoçak	(Anonim, 1971ç, s.1)
25.01.1971	Söyleşi	Nijerya ve Edebiyatı	Ergun Sav	(Anonim, 1971ç, s.1)
29.01.1971	Açık Oturum	Türk Şiirinde Ulusallık	Ceyhun Atıf Kansu, Tahsin Saraç, Adnan Binyazar ve Ahmet Oktay	(Anonim, 1971ç, s.1)
22.02.1971	Konferans	Plastik Sanatlarda Ulusallık	İsmail Hakkı Baltacıoğlu	(Anonim, 1971ç, s.1)
1.03.1971	Tiyatro Eleştirisi	Kanlı Düğün	Yalın Tolga, Ali Cengiz Çelenk ve Sevinç Sokullu - Yöneten: Fehmi Özçelik	(Anonim, 1971ç, s.1)
22.03.1971	Söyleşi ve Slayt Gösterisi	Keban Kazıları	Dr. Ümit Serdaroğlu	(Anonim, 1971ç, s.1)
25.03.1971	Söyleşi	Türk Dili ve Edebiyatı	Orhan Hançerlioğlu	(Anonim, 1971ç, s.1)

27.04.1971	Tiyatro Eleştirisi	Birinci Kurtuluştan	Aykut Sözeri ve Ergun - Yöneten: Rükzan Günaysu	(Anonim, 1971ç, s.1)
1.10.1971	Sergi	Resim Sergisi	Abidin Elderoğlu	(Anonim, 1972c, s.1)
1-7 Kasım 1971	Sergi	Resim Sergisi	Ruhi Geliştirme Derneği	(Anonim, 1971f, s.1)
1.11.1971	Sergi	Resim Sergsi	Gönül Göle	(Anonim, 1971g, s.1)
18.11.1971	Tiyatro Eleştirisi	Katip Çıkmazı	Vasıf Öngören, İsmail Bayer, Asuman Korat - Yöneten: Rükzan Günaysu	(Anonim, 1972c, s.1)
25.11.1971	Açık Oturum	İbrahim Çallı'nın Sanatı	Konuşmacılar: Kaya Özsezgin, Hamza İnanç, Eşref Üren, Şefik Bursalı ve Refik Epikman - Yöneten: Fahir Aksoy	(Anonim, 1972c, s.1)
30.11.1971	Açık Oturum	Yunus Emre	Konuşmacı: Talat Sait Halman - Şiir Dinletisi: Hâluk Kurtoğlu, Gülgün Kutlu, Arsen Gürzap ve Ankara Koleji öğrencileri - Yöneten: Sunullah Arısoy	(Anonim, 1972c, s.1)
3.12.1971	Konser	Orkestra Konseri	Orkestra: CSO - Piyanist: İdil Biret - *Devlet Konser Salonunda Dernek yararına düzenlenmiştir	(Anonim, 1972a, s.1; Anonim, 1972c, s.1)
14.12.1971	Tiyatro Eleştirisi	Altı Kişi Yazarını Arıyor	Ataman Özbey, Aclan Sayılgan, Dinçer Sümer - Yöneten: Rükzan Günaysu	(Anonim, 1972c, s.1)
1972	Sergi	Resim Sergisi	Vecdi Candemir	https://www.sessizmuzayede.com/
1972	Müzikal	Damdaki Kemancı	*Devlet Tiyatrosu Salonunda Dernek yararına düzenlenmiştir.	(Anonim, 1972a, s.1; Anonim, 1972c, s.1)
20.01.1972	Tiyatro Eleştirisi	Almanya Defteri	Erdoğan Akduman, Özdemir Nutku - Yöneten: Rükzan Günaysu	(Anonim, 1972c, s.1)
25.01.1972	Konferans ve Slayt Gösterisi	Karia Kenti Euramos'da Yeni Arkeolojik Araştırmalar	Doç. Dr. Ümit Serdaroğlu	(Anonim, 1972c, s.1)
11.02.1972	Konferans	Bir yılın plastik sanatlar çalışmalarının değerlendirmesi	Kaya Özsezgin	(Anonim, 1972c, s.1)
18.02.1972	Tiyatro Eleştirisi	Meddah	Dinçer Sezgin, Sevda Şener - Yöneten: Rükzan Günaysu	(Anonim, 1972c, s.1)
29.02.1972	Konser	Açıklamalı Konser	İrfan Özdemir, Ali İrfan, Peter Volf, Erol Aygün, Yalçın Aksoy ve Ünal Ertan - Açıklama: Dr. Gültekin Oransay	(Anonim, 1972c, s.1)
17.03.1972	Konferans	Anadolu Çini Sanatı	Prof. Dr. Gönül Öney	(Anonim, 1972c, s.1)
25.03.1972	Konferans	Dört Fransız ressam üzerine	Hamza İnanç	(Anonim, 1972c, s.1)
27 Mart – 8 Nisan 1972	Sergi	5. Resim Sergisi	Hamza İnanç	(Sanat Sevenler Derneği, 1972a)
4-17 Nisan 1972	Sergi	Karma Sergi	Ressam Üyeler	(Turgut, 1972, s.21; Anonim, 1972b, s.1)
11.04.1972	Tiyatro Eleştirisi	Mikado'nun Çöpleri	Sevinç Sokullu, Ergun Sav -	(Anonim, 1972c,

			Yöneten: Rükzan Günaysu	s.1)
18.04.1972	Konser	Şan Konseri	Solist: Rezan Özkan, Piyano: DichterBrucks	(Anonim, 1972c, s.1)
2-16 Mayıs 1972	Sergi	Resim Sergisi	Hulusi Mercan	(Anonim, 1972b, s.1)
10.05.1972	Konferans	Orta Avrupa ve İngiltere Gezisi	Prof. Perihan Çambel	(Anonim, 1972c, s.1)
31.05.1972	Konser	Şan Konseri	Solist: Ülker Reyhan Piyano:MithatFenmen	(Anonim, 1972c, s.1)
10-20 Eylül 1972	Sergi	Resim Sergisi	Nezir Korkmaz	(Anonim, 1972e, s.1)
9-15 Ekim 1972	Sergi	Heykel Sergisi	Engin Türker	(Anonim, 1972f, s.1)
Aralık 1972	Kitap Tanıtımı	Parasız Yatılı (Füruzan)	Füruzan, Olcay Poyraz, Adan Binyazar	(Oral, 1973, s.6)
8.12.1972	Açık Oturum	Özel Tiyatroların Sorunları	Metin And, Ergun Sav, Özdemir Nutku, Nisa Serezli, Ziya Demirel, Çetin Köroğlu	(Anonim, 1972ı, s.6)
1.03.1973	Açık Oturum	Bugünkü Türk Resim ve Heykeli'nin Sorunları	Eşref Üren, Turan Erol, Kaya Özsezgin ve Kayıhan Keskinok	(Anonim, 1973c,s.1; Anonim, 1973ı,s.6)
15.04.1973	Konser	Şan Konseri	Leyla Erdoğan (solist) - Elmas İzmirli (keman) - Ayşe Ceren (piyano)	(Anonim, 1973b, s.1; Anonim, 1973h, s.2)
27.04.1973	Konser	Şan Konseri	Rezan Özkan	(Anonim, 1973b, s.1; Anonim, 1973i, s.2)
28.04.1973	Şiir Dinletisi	Lale Gecesi		(Anonim, 1973k)
30.04.1973	Şiir Toplantısı	Geçen Ayın Şiirleri		(Anonim, 1973i, s.2)
Mayıs 1973	Şiir Toplantısı	Ahmet Haşim		(Çınarlı, 1973, s.3)
Mayıs 1973	Şiir Toplantısı	Behçet Necatigil "İç Yapı Şiiri"		(Necatigil, s.234)
19-26 Mayıs 1973	Sergi	"Dağı ile Taşı ile Anadolu" Resim Sergisi	Ülkücü Kadınlar Derneği	(Anonim, 1973d)
23.11.1973	Söyleşi	Atatürk'ün Söylevi	Özdemir Nutku	(Anonim, 1973j)
20.12.1973	Konferans	Orta Oyunu Üzerine	Cevdet Kudret	(Anonim, 1973ğ)
8.03.1974	Açık Oturum	Tiyatro Eleştirisi - Maymun Davası (Ankara DT)	Konuşmacılar: Bedia Bozkurt, Faruk Erem, Atilla Sav, Sevda Şener, Asuman Korad - Yöneten: Rükzan Günaysu	(Anonim, 1974ç)
27.03.1974	Açık Oturum	"Ölmeye Yatmak" kitabı (Adalet Ağaoğlu)	Adalet Ağaoğlu, Hilmi Yavuz, Selim İleri, Rükzan Günaysu	(Anonim, 1974c)
16.04.1974	Söyleşi	Şiir Üstüne Bir Söyleşi	Mehmet Salihoğlu	(Tan, 1974, s.22)
26.04.1974	Konferans	Kültürlü İnsan Kime Denir?	Nusret Hızır	(Anonim, 1974d, s.6)
1.10.1974	Sergi	Karma Sergi	Asker Ressamlar Sergisi	(Anonim, 1974a, s.26)
1.12.1974	Sergi	Resim Sergi	Gün Irk Gezen	(Anonim, 1974b, s.34)
1.12.1974	Sergi	Karma Sergi	F. Aksoy, N. Altıata, H. Duruer, G. Erdoğan, I.N. Erşen, S. Fırat, N. Kökaydın, G. Göle, G.	(İslimyeli,1975, s.11)

			Haştemoğlu, N. İzbul, N. Matyaylı, N. Özbay ve Ü. Uludoğan	
31.01.1975	Anma Günü	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	Konuşmacılar: Şevket Süreyya Aydemir, Adnan Binyazar,Emin Özdemir - Yöneten: Sunullah Arısoy	(Anonim, 1975b, s.34)
10.02.1975	Film Gösterimi	Nasrettin Hoca ve Komşusu	Açıklayan ve Sunan Kemal Gökaydın	(Anonim, 1975c, s.34)
14.02.1975	Konferans	İngiltere'de Sanat Hareketleri	Resan Taşçıoğlu	(Anonim, 1975h, s.8)
14.03.1975	Film Gösterimi	Leonardo da Vinci'nin Yaşam Serüveni		(Anonim, 1975ç, s.34)
1.04.1975	Sergi	Karma Sergi	Ressam Üyeler	(Anonim, 1975e, s.33)
24.04.1975	Konser	Oda Müziği Konseri	Murat Tamer (keman), Betül Sayın (keman), Nejat Başeğmezler (viyola), Fevziye Sayar (viyolonsel)	(Anonim, 1975a, s.6)
4.11.1975	Konferans	Çağdaş Türk Tiyatrosunun Sorunları ve Önerilen Çözümler	Özdemir Nutlu	(Anonim, 1976a, s.8)
21.11.1975	Konferans	Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Saygı	Eşref Üren, Sudiye Savcı, Turan Erol, Fikret Otyam, Cengiz Bektaş ve Osman Ural	(Anonim, 1975f, s.32)
28.11.1975	Açık Oturum	Televizyonun toplumlarda sanat ve kültürü yaymaktaki işlevi nedir? Türk televizyonu bu alanda nereye gelmiştir, neler yapmalıdır?	Mahmut Tali Öngören, Turgut Özakman, Yılmaz Dağdeviren, Semih Tuğrul	(Anonim, 1975g, s.32)
23.01.1976	Açık Oturum	Ödenekli Tiyatroların İşlevi	Konuşmacılar: Ömer Atilla Sav, Sevda Şener, Vecdi Sayar, Yılmaz Onay - Yöneten: Rükzan Günaysu	(Anonim, 1976a, s.8)
30.01.1976	Açık Oturum	Politikacı Şairler	Konuşmacılar: Ali Naili Erdem, Sıtkı Yırcalı, Necdet Evliyagil ve Şinasi Özdenoğlu - Yöneten: AnılÇeçen	(Anonim, 1976b, s.34)
20.02.1976	Toplantı	Atilla İlhan Şiirleri	Atilla ilhan	(Anonim, 1976c, s.34)
27.02.1976	Açık Oturum	Tiyatro Eleştirisi - Düşüş	Konuşmacılar: ProfSevda Şener, Atilla Sav, Sina Akşin, Asuman Korad, Kemal Bekir - Yöneten: İlberOrtaylı	(Anonim, 1976ç, s.34)
5.03.1976	Söyleşi	Türkiye'de tarihi oyunlar	İlber Ortaylı	(Anonim, 1976d, s.34)
1.08.1976	Sergi	Karma Sergi	Ressam Üyeler	(Üren, 1976a, s.6; İslimyeli, 1976, s.16)
14.10.1976	Konferans	Ege'nin Altın Çağı	Azra Erhat	(Sanat Sevenler Derneği, 1976b, s.3)
15.10.1976	Konser	Senfoni Orkestrası Konseri	Solist Ayşegül Sarıca - (Devlet Konser Salonunda dernek yararına düzenlenmiştir)	(Sanat Sevenler Derneği, 1976b, s.3)

22.10.1976	Konferans	Kent ve İnsan	Vedat Dalokay	(Anonim, 1976e, s.34)
Kasım 1976	Sergi	Karma Sergi	E. Üren, İ. Cemal Karapurçak, A. Elderoğlu, R. Epikman, A. Kaptan, T. Zaim	(Özsezgin, 1976a, s.27; Tan, 1977,s.28)
Kasım 1976	Açık Oturum	Türkiye'de Sanat Politikası	TürkkayaAtatöy, Adnan Binyazar, Bozkurt Güvenç, Nusret Hızır, Fikret Otyam, Kaya Özsezgin	(Tan, 1977, s.28)
23.11.1976	Konser	Obua Konseri	Ali Kemal Kaya	
1977	Toplantı	Sevgi Soysal	İşçi Kültür Derneği ile ortak etkinlik	(Anonim, 1977c, s.14)
1.01.1977	Sergi	Kitap Sergisi	Türkiye Yazarlar Sendikası ile ortak etkinlik	(Anonim, 1978g, s.6)
28.01.1977	Açık Oturum	Düşünce özgürlüğü ve sanat	Bedrettin Cömert, Nusret Hızır, Bahri Savcı ve Mehmet Salihoğlu	(Anonim, 1977d, s.34)
5.02.1977	Sergi	Karma Sergi		(Anonim, 1977a, s.32; İslimyeli, 1977, s.23)
18.02.1977	Açık Oturum	Aladağlı Miho Oyunu		(Anonim, 1978e, s.42)
25.02.1977		Ankara'dan manzaralar	Ankara Halkevleri Tiyatrosu	(Anonim, 1978f, s.34)
4.03.1977	Açık Oturum	İnsandan Kaçan oyunu	Yılmaz Onay, Ergun Sav, Bedrettin Tuncel, Nurhan Karadağ	(Anonim, 1978g, s.34)
Nisan 1977	Sergi	Karma Sergi	N. Akoral, M. Bakır, H. Bilgin, Z. Büyükişliyen, V. Erüstün, M. Güler, M. İçmeli, T. Matyatlı, H. Misman	(Özsezgin, 1977a, s.27; Üren, 1977, s.6)
Mayıs 1977	Sergi	Resim Sergisi	İbrahim Yaşar Çallı	(Özsezgin, 1977b, s.27)
6.05.1977	Söyleşi	Çağdaşımız Shakespeare	TürkkayaAtaöv	
Haziran 1977	Sergi	Karma Sergi	A. Karasüleymanoğlu, R. O. Gökçe	(Özsezgin, 1977c, s.27)
7.10.1977	Sergi	Tiyatro Günleri		(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.7)
14.10.1977	Konferans	Politika ve Sanat	Uğur MUMCU	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.7)
18.10.1977	Konser	Veysel Arseven Anma Konseri	Müzik Eğitimcileri Derneği ve Halkevleri Orkestrası	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.7)
21.10.1977	Konferans	Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri	Cahit Külebi	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.7)
28.10.1977	Söyleşi	S	Dursun AKÇAM	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.7)
4.11.1977	Konferans	Balenin Doğuşu ve Gelişimi	Dr. Serpil KIŞLALIOĞLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.8)
11.11.1977	Açık Oturum	Edebiyat Eleştirisi	Füsun ALTIOK, Muzaffer BUYRUKÇU, Ragıp GELENCİK, Vecihi TİMUROĞLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.8)
14.11.1977	Sergi	Karikatür Sergisi	Karikatürcüler Derneği	(Sanat Sevenler Derneği, 1978,

				s.8)
16.11.1977	Konser	Konser	Rahmi SALTUK	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.8)
18.11.1977	Konferans	Şiirde Marksist Eleştirisi	Bedrettin CÖMERT	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.8)
22.11.1977	Söyleşi	Sevgi SOYSAL Gecesi	İşçi Kültür Derneği	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.8)
2.12.1977	Söyleşi		Ömer POLAT	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.9)
9.12.1977	Konferans	Kentleşme Sorunları	Önder Şenyapılı	(Anonim, 1977ç, s.5)
12.12.1977	Sergi	2000 Yılına Doğru Sanat	İstanbul Sanat Bayramı Nedeniyle Hazırlanan Uluslararası Sergi	(Anonim, 1977ç, s.5)
16.12.1977	Açık Oturum	Günümüz Türk Mizahı	Konuşmacılar: Nezih Danyal, Hasan Hüseyin, Tan Oral, Cemal Süreya - Yöneten:Anıl Çeçen	(Anonim, 1977ç, s.5)
19.12.1977	Sergi	25. Yıl Sergisi	Ressam Üyeler	(Anonim, 1977ç, s.5)
23.12.1977	Konferans	Sanat Eleştirisi Üzerine	Kaya Özsezgin	(Anonim, 1977ç, s.5)
30.12.1977	Tiyatro Eleştirisi	Hedda Gabler	Konuşmacılar: Arsen Göze, İlber Ortaylı, Sevda Şener, Atilla Sav - Yöneten: Kemal Ateş	(Anonim, 1977ç, s.5; Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.9)
1.01.1978	Konferans	Ziya Gökalp 'Külliyat'ının Fikrî Temelleri	Ümit Hassan	https://www.biyografi.net/kisi-umit-hassan-4171/
2.01.1978	Sergi	Fotoğraf Sergisi	İFSAK İstanbul Fotoğraf Sinema Amatörleri Kulübü	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
6.01.1978	Söyleşi	Söyleşi	Talip APAYDIN	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
10.01.1978	Konser	Obua Konseri	Can Polat ÖZER, Fuat ÇELİK	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
12.01.1978	Açık Oturum	Yaşadığımız Toplumda Fotoğrafın İşlevi	Cüneyt AYRAL, Selmin BAŞAK, Sinan ÇETİN, Kaya ÖZSEZGİN, Özcan YURDALAN	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
13.01.1978	Konferans	Estetiğin Üç Ana Sorunu	Ord. Prof. Suut Kemal YETKİN	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
15.01.1978	Kitap Fuarı	İmza Günleri	Türkiye Yazarlar Sendikası	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
15.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Aziz NESIN, İsmail BEŞIKÇI, Erol ÇANKAYA	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
16.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Uğur MUMCU, Afet ILGAZ, Cengiz BEKTAŞ, İlhan TEKELİ	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)

17.01.1978	Kirap Fuarı		Türkiye Yazarlar Sendikası ile Ortak Etkinlik	(Anonim, 1978n, s.6)
18.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Fakir BAYKURT, Kemal ÖZER, İlhami SOYSAL, Tunç TAYANÇ	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
19.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Atilla İLHAN, M. Emin DEĞER, Hilmi YAVUZ, Önder ŞENYAPILI	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
20.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	İlhan SELCUK, Şükran KURDARUL, O. Nuri KOÇTÜRK	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
21.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Okta ARRAL, Asım BEZİRCİ, Orhan URAL, Tahir ARAC	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
22.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Cetin ALTAN, Selçuk BARAN, Ümit Yaşar OĞUZCAN, Celalettin ÇETİN	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
23.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Necati CUMALI, Adnan BINYAZAR, Oğuz TANSEL	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
24.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Erdal ÖZ, Ömer POLAT, Muzaffer ARABUL	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
25.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Melih CEVDET ANDAY, Adalet AĞAOĞLU, Tansu SARAÇ	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
26.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Talip APAYDIN, Dursun AKÇAM, BAŞARAN, Lütfi KALELİ	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
27.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Aziz NESIN, Demirtaş CEYHUN, Yalçın KÜÇÜK	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
28.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Müjdat GEZEN, Mahmut MAKAL, Adnan GEFALCINER, Sennur SEZER	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
29.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	A. Kadir, Muzaffer BÜYÜKÇİ, Ataol Benramoğlu	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
30.01.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Pınar KÜK, Kemal SÜLKER, Edip CANSEVER, Hikmet ÇETİNKAYA	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.10)
1.02.1978	Sergi	Fotoğraf Sergisi	Manuel Penafiel (Meksika Büyükelçiliği ile Ortak Sergi)	(Özsezgin, 1978a, s.28)
2.02.1978	Gösteri	Meddah Gösterisi	Erdoğan AKDUMAN	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.11)
3.02.1978	Söyleşi	Meddah Üzerine Uygulamalı Söyleşi	Erdoğan AKDUMAN	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.11)
10.02.1978	Açık Oturum	Televizyonun Son 15 Yılda Türk Toplumuna Getirdikleri ve Götürdükleri	Aysel AZİZ, Turgut ÖZAKMAN, Ertuğrul ÖZKÖK, Önder ŞENYAPILI, Yalçın DOĞAN	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.11)
11.02.1978	Seminer	Ulusal Demokratik Kültür Politikasının Temel Öğelerine Yaklaşım	Kerim Korcan, Talip Apaydın, Tahsin Saraç, Orhan Asena, Bedrettin Cömert, Anıl Çeçen, Mahmut Tali Öngören, Erdal Öz,	(Anonim, 1978f, s.6)

			Fakir Bayburt, Yalçın Doğan, Muzaffer Erdost, Halit Çelenk (Türkiye Yazıları Dergisi ile ortak etkinlik)	
13.02.1978		Televizyon Karikatürleri - Karikatürcüler Derneği İle Ortak		(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.11)
17.02.1978	Konferans	Yaratıcılık ve Felsefe	Şahin Yenişehirlioğlu	(Anonim, 1978e, s.32; Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.11)
20.02.1978	Oyun Tartışması	Zengin Mutfağı	Rutkay AZİZ, Rana CABBAR, Atilla SAY, Ayşegül YÜKSEL, Ünsal PİRÇOLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.11)
24.02.1978	Konferans	Tarih Yazmanın Sorunları	Doç. Dr. Sina AKŞIN	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.11)
28.02.1978	Konser	Çerkez Korosu Konseri		(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.11)
1.03.1978	Sergi	Karikatür Sergisi	Tan Oral	(Anonim, 1978a, s.30)
1.03.1978	Konser	Resital	Rezan Sökmen (şan), Cemil Sökmen (şan) ve Aykut Dikmen (piyano)	(Anonim, 1978l, s.6)
1-15 Mart 1978	Sergi	Fotoğraf Sergisi	Kemal Cengizkan	(Anonim, t.y., s.2)
Mart –Nisan 1978	Sergi	Karma Sergi	Üniversitelerarası Resim Heykel ve Sanatçılar Derneği	(Özsezgin, 1978b, s.27)
1.03.1978	Sergi	Fotoğraf Sergisi: İngiltere'den İnsan Manzaraları	Kemal CENGİZKAN	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.12)
3.03.1978	Oyun Tartışması	Gerçek Kavga	Anıl ÇEÇEN, Nurhan KARADAĞ, Engin KARADENİZ, Yılmaz ONAY, Şenol TİRYAKİOĞLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.12)
8.03.1978	Konser	Şan ve Piyano Konseri	Rezzan SÖKMEN, Cemil SÖKMEN, Aykut DİKMEN ARIKAN	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.12)
10.03.1978	Konferans	Nasrettin Hoca Güldüşünleri	İsmail KARAAHMETOĞLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.12)
15.03.1978	Konser	Klasik Türk Müziği	Ankara Klasik Türk Müziği Korosu - Şef: Kadri Şarman	(Anonim, 1978d, s.34)
17.03.1978	Konferans	Türkiye'deki Sansür	Prof. Dr. Muammer Aksoy	(Anonim, 1978d, s.34)
20.03.1978	Sergi	Karikatür Sergisi	Tan ORAL	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.12)
24.03.1978	Anma Günü	Şevket Süreya Aydemir Anma Günü	Jale CANDAN, H. İbrahim GÖKTÜRK, M. Rauf İNAN, Aysel KUTLU, Prof. Bahri SAVCI	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.12)
31.03.1978	Söyleşi	Türkiye'de Felsefenin Dünü, Bugünü, Yarını	Nusret HIZIR, Mete TUNÇAY	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.12)

1.04.1978	Sergi	Suluboya Resim Sergisi	Şermin Bezmen	(Cömert, 1978, s.4)
2.04.1978	Tartışmalı Toplantı	Türkiye'de Fotoğraf Sanatının İşlevi	AFSAD ile ortak etkinlik	(Anonim, t.y., s.2)
3.04.1978	Sergi	Resim Sergisi	Üniversiteli Ressamlar Derneği	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.13)
4.04.1978	Açık Oturum	Türk Yazınında Deneme	Füsun ALTIOK, İsmet Kemal KARADAYI, Cemal SÜREYA, Muzaffer UYGUNER, Kemal ATEŞ	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.13)
14.04.1978	Açık Oturum	Hukuk ve Sanat	Şanlı ASLANOĞLU, Faruk EREM, Güney HAŞTEMİOĞLU, Fehmi ÜZELİK, Cemal ÖZTÜRKLER, Ünsal PİRÇOLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.13)
16.04.1978	Sergi	Grafik Sergisi	Gören BULUT, Sırrı DİVİL	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.13)
17.04.1978	Açık Oturum	Köy Enstitüleri ve Sanat	Talip APAYDIN, Mehmet BAYRAK, Kadir ÇANGIZBAY, Kemal BAYRAM ÇUKURKAVAKLI	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.13)
21.04.1978	Konferans	Yugoslavya'da Türk Kültürü	İlhami EMİN	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.13)
23.04.1978	Anma Günü	Ceyhun Atuf Kansu Anma Günü	Vedat DALOKAY, Rükzan GÜNAYSU, Bahar GÖKLER, Işık KANSU, Mustafa Şerif ONARAN, Cahit Külebi ve Dostları	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.13)
26.04.1978	Sergi	Fotoğraf Sergisi	Sinan Çetin	(Anonim, t.y., s.2)
28.04.1978	Konferans	Yaratıcı Etkinlik	Doç. Dr. Neriman SAMURÇAY	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.13)
Mayıs 1978	Sergi	Kişisel Sergi	Mehmet Kıyat	(Özsezgin, 1978c, s.28)
Mayıs 1978	Sergi	Resim Sergisi	Şermin BEZMEN, Safranbolu Evleri	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.14)
5.05.1978	Açık Oturum	Sanatçının Sosyal Güvenliği	Teoman EVREN, Münir CANAR, Alpaslan IŞIKLI, Atilla SAV, Vecdi SAYAR, Ünsal PİRÇOLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.14)
9.05.1978	Konser	Şan Konseri	Solistler: Asya Başyıldız, Gölge Gül, Mustafa Yurdakul Piyano: Alp Ulusoy	(Anonim, 1978m, s.6; Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.14)
11.05.1978	Sergi	Karikatür Sergisi: Ne Var Ne Yok?	Karikatürcüler Derneği	(Anonim, 1978b, s.32; Anonim, 1978m, s.6)
12.05.1978	Konferans	Güncel Tiyatro Sorunları	Özdemir Nutku	(Anonim, 1978m, s.6; Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.14)
15.05.1978	Konferans	Orhan Kemal	Konuşmacılar: Fikret Otyam, Ahmet Say, Sevda Şener, Ahmet Telli, Nurer Uğurlu - Yöneten:	(Anonim, 1978ş, s.10)

			Kemal Ateş	
22.05.1978	Sergi	Resim Sergisi	Mehmet KIYAT	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.14)
23.05.1978	Söyleşi	Felsefe Söyleşileri Dizisi: Türkiye'de Felsefenin Dünü, Bugünü, Yarını	Nusret HIZIR, Mete TUNÇAY	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.14)
24.05.1978	Söyleşi	Türkiye'de Felsefenin Bugünü	Füsun ALTIOK	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.14)
25.05.1978	Söyleşi	Türkiye'de Felsefenin Yakın Alanları	Doç. Dr. Bedrettin CÖMERT, Prof. Dr. Sevda ŞENER	(Anonim, 1978ç, s.35Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.14)
26.05.1978	Söyleşi	Türkiye'de Felsefenin Yarını	Adnan ONART, Doç. Dr. İonna KUÇURADİ	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.14)
30.05.1978	Söyleşi	Söyleşi	Aziz NESİN	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.14)
31.05.1978	Sergi	Karma Resim Sergisi	Sanatsevenler Derneği Üyeleri	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.14)
2.06.1978	Açık Oturum	Orman Kemal	Fikret OTYAM, Ahmet SAY, Prof. Dr. Sevda ŞENER, Ahmet TELLİ, Nurer UĞURLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.15)
9.06.1978	Söyleşi	Mantığığn Felsefeye Getirdikleri, Götürdükleri	Teo GRÜNBERG, Adnan ONART	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.15)
12.06.1978	Sergi	Fotoğraf Sergisi	İlerici Kadınlar Derneği	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.15)
23.06.1978	Gösteri	Dia Gösterisi: Doğadan Görüntüler	Tansu GÜRPINAR	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.15)
26.06.1978	Sergi	Karikatür Sergisi: Yaz	Ankaralı Karikatürcüler	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.15)
30.06.1978	Gösteri	AFSAD Dia Gösterisi	Feyzullah ÇINAR	(Sanat Sevenler Derneği, 1978, s.15)
1.07.1978	Sergi	Karma Sergi	Karikatürcüler Derneği	(Anonim, 1978c, s.27)
14.10.1978	Ödül Töreni	Tiyatro Ödülleri Dağıtım Töreni		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.7)
14.10.1978	Sergi	Karma Resim Sergisi	Sanatsevenler Derneği Üyesi Ressamlar	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.7)
17.10.1978	Kitap Fuarı	Söyleşi	Mustafa EKMEKÇİ, Gülten AKIN, Mehmet SEYDA	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.7)
18.10.1978	Söyleşi	Yüzyüze Mizah	Müjdat GEZEN	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.7)

20.10.1978	Anma Toplantısı	Bedrettin Cömert'i Anma	Konuşmacılar: Günsel Renda, Hüseyin Korkmazgil, Şahin Yenişehirlioğlu, Yılmaz Gümüşbaş, Özdemir İnce Yöneten: Anıl Çeçen	(Ekmekçi, 1978a, s.4)
27.10.1978	Söyleşi	Yakın tarihimizden günümüze	Tevfik Çavdar	(Anonim, 1978ö, s.32)
30.10.1978	Sergi	Karma Sergi	Karikatürcüler Derneği	(Anonim, 1978i, s.6)
3.11.1978	Açık Oturum	Yazı Devrimi	Ali DÜNDAR, Beşir GÖĞÜŞ, İbrahim OLGUN, S. N. ÖZERDİM	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.8)
8.11.1978	Sergi	Karikatür Sergisi: Akdeniz... Akdeniz	Nezih DANYAL, Tan ORAL, Haslet SOYÖZ, Tuncay URCA, Alper UYGUR	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.8)
10.11.1978	Konferans	Yoga Felsefesi	Acarya MANAVENDRA	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.8)
12.11.1978	Konferans	Şiirimizde 1940 Kuşağı ve Akıncıoğlu	Arif DAMAR	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.8)
17.11.1978	Söyleşi	Roman Üzerine	Atilla İLHAN	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.8)
20.11.1978	Sergi	Resim Sergisi: Çağdaş Aşağı Avusturya		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.8)
22.11.1978	Konferans	Çağdaş Alman Şiiri	Dr. Yüksel Pazarkaya	(Anonim, 1978ı, s.6; Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.8)
24.11.1978	Söyleşi	Şiir Üzerine	Cahit Külebi	(Anonim, 1978ı, s.6; Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.8)
6.12.1978	Söyleşi	Çağdaş Ermeni ve Tatar Edebiyatı	Türkiye Yazarlar Sendikası tarafından düzenlenmiştir	(Anonim, 1978j, s.6)
9-10 Aralık 1978	Çocuk Etkinliği	Uluslararası Çocuk Yılı Kapsamında	Erol Evgin	(Anonim, 1978k, s.6)
11.12.1978	Sergi	Dağ Fotoğrafları	Ersin Alok	(Anonim, 1978p, s.34)
15.12.1978	Açık Oturum	Özel tiyatrolar	Konuşmacılar: Adalet Ağaoğlu, Erdoğan Akduman, Çetin Öner, Nisa Serezli, Sevda Şener ve AST'tan bir temsilci - Yöneten: Kemal Ateş	(Anonim, 1978p, s.34)
18.12.1978	Sergi	Karma Karikatür Sergi	T. Oral, N. Danyal, A. Uygur, H. Soyöz, T. Urcan	(Özsezgin, 1978ç, s.27; Anonim, 1978h, s.6)
19.12.1978	Konferans	Manilerde şiir yapısı	Prof. Dr. Seyfi Karataş	(Anonim, 1978r, s.34)
21.12.1978	Sergi	Karma Sergi	Ressam Üyeler	(Anonim, 1978h, s.6)
4.01.1979	Gösteri	Dia Gösterisi: Yaylaya Doğru	Çerkez KARADAĞ	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.10)
6-20 Ocak	Sergi	Kitap Fuarı	Türkiye Yazarlar Sendikası ile	(Anonim, 1978ğ,

1979			ortak etkinlik	s.6)
7.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	AZİZ NESİN, BEKİR YILDIZ, ATAOL BEHRAMOĞLU, CENGİZ BEKTAŞ, ADNAN ÖZYALÇINER	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.10)
8.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	FAKİR BAYKURT, GÜLTEN AKIN, MUSTAFA EKMEKÇİ, H. İBRAHİM GÖKTÜRK, UĞUR KÖKDEN	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.10)
9.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	DEMİRTAŞ CEYHUN, KEMAL SÜLKER, SENNUR SEZER, CAN YÜCEL	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.10)
10.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	İLHAMİ SOYSAL, TAHSİN SARAÇ, ORHAN ASENA, İONNA KUÇURADI, ÖZLEM ÖZGÜR	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.10)
11.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	ŞÜKRAN KURDAKUL, YUSUF ZİYA BAHADIRLI, AZİZ ÇALIŞLAR	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.10)
12.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	EMİN DEĞER, İLHAN TEKELİ, MEHMET BAYRAK, ALİ PÜSKÜLLÜOĞLU, DİNÇER SÜMER	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.10)
13.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	ÜMİT KAFTANCIOĞLU LÜTFÜ KALELİ, HASAN KIYAFET	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.10)
13.01.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Oğuz ARAL	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.10)
14.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	TALİP APAYDIN, KEMAL BAYRAM, SELÇUK BARAN, ORHAN DURU, VECİHİ TİMUROĞLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11)
14.01.1979	Film	Pamuk Prenses		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11)
15.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	MUSTAFA BALEL, RASİH NURİ İLERİ, MUAZZEZ MENEMENCİOĞLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11)
16.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	UĞUR MUMCU, ÇETİN ÖNER, AHMET KAHRAMAN, ÖNDER ŞENYAPILI, ÖZEL ARABUL	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s. 11; Esen,2023)
17.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	AYSEL ÖZAKIN, RUŞEN HAKKI, TARIK DURSUN K.	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11)
18.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	Müjdat Gezen	(Esen,2023)
18.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	CAHİT KÜLEBİ, ADALET AĞAOĞLU, MAHMUT MAKAL, MUZAFFER BUYRUKÇU	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11)
19.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	KERİM KORCAN, MUZAFFER ARABUL, MÜJDAT GEZEN, SAVAŞ DİNÇEL	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11)
20.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	EMRE KONGAR, DURSUN AKÇAM, ENVER GÖKÇE, MAHMUT TURGUT, NAZLI ERAY	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11)

20.01.1979	Konser	Modern Folk Üçlüsü		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11)
21.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	İSMAİL BEŞİKÇİ, ADNAN BİNYAZAR, M. TALİ ÖNGÖREN, TUNÇ TAYAÇ, AHMET TELLİ	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11)
21.01.1979	Film	Pamuk Prenses		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11)
22.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	ATILLA İLHAN, TEVFİK ÇAVDAR, KEMAL ATEŞ, FÜSUN ALTIOK, AHMET KARDAM	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11)
23.01.1979	Kitap Fuarı	Söyleşi	AZİZ NESİN, ABDULLAH NEFES, YAŞAR MİRAÇ	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11; Esen,2023)
26.01.1979	Açık Oturum	İnsan Hakları	Konuşmacılar: Rona Aybay, Doç. Dr. Cem Eroğul, Prof. Dr. Bahri Savcı, Prof. Dr. Mümtaz Soysal - Yöneten: Işıl Özkan	(Anonim, 1979h, s.8; Esen,2023)
27.01.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Jülide GÜLİZAR	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11)
28.01.1979	Film	Pamuk Prenses		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.11)
2-28 Şubat 1979	Sergi	Fotoğraf Sergisi	Filistin Fotoğrafları	(Anonim, 1979a, s.31; Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.12)
2.02.1979	Konferans	Filistin Sanatı	Prof. Dr. Türkkaya ATAÖV	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.12)
3.02.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Uğur DÜNDAR	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.12)
4.02.1979	Film	Heidi I. Seri		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.12)
9.02.1979	Söyleşi	Dünyada ve bizde karikatür	Semih Balcıoğlu	(Anonim, 1979ç, s.8)
10.02.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Işık YENERSU	SANATSEVENLER DERNEĞİ ŞUBAT 1979 PROGRAMI
11.02.1979	Film	Heidi II. Seri		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.12)
12.02.1979	Oyun Tartışması	Güneşin Çocukları	Kerim AVŞAR, Yılmaz ONAY, Dinçer SEZGİN, Dr. Nurhan KARADAĞ, Engin KARADENİZ	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.12)
16.02.1979	Konferans	Estetik Yönden Müzik	Cevat Memduh ALPAR	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.12)
17.02.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Ali Veli KIRKDOKUZELLI	(Sanat Sevenler Derneği, 1979,

				s.12)
18.02.1979	Film	Heidi III. Seri		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.12)
19-28 Şubat 1979	Sergi	Karikatür Sergisi (Nefti)	Mehmet Sönmez	(Anonim, 1979a, s.31)
20.02.1979	Açık Oturum	Çocuk Yılı Kapsamında (Çalışan Çocuk)	Dr. Gürhan Fişek, Dr. Tekin Özertem, Oktay Öğünç, Aysel Gümrükçüoğlu, N. Fırat İnal	(Anonim, 1979d, s.8)
23.02.1979	Açık Oturum	Kültürel Etkinliklerin Örgütlenmesi	Konuşmacılar: M. Kadri Atabaş, Fakir Bayburt, Doç. Dr. Erhan Karaesmen, Vecdi Sayar, Mahmut Tali Öngören - Yöneten:Anıl Çeçen	(Anonim, 1979d, s.8)
24.02.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Timur SELÇUK	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.12)
25.02.1979	Film	Heidi IV. Seri		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.12)
2.03.1979	Panel	Ayın Kitapları	Füsun ALTIOK, Enis BATUR, Ertuğrul ÖZKÖK	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.14)
3.03.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Ayla ALGAN	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.14)
4.03.1979	Film	Kanada Çizgi Filmleri		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.14)
9.03.1979	Açık Oturum	Günümüz Türk Şiiri	Metin ALTIOK, Özdemir İNCE, Hasan Hüseyin, Ali PÜSKÜLLÜOĞLU, Tahsin SARAÇ	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.14)
10-18 Mart 1979	Doğa ve Kültür Haftası	Karikatür ve fotoğraf sergisi, açık oturum, konferans, konuşmalar	Doğal Hayatı Koruma Derneği ile birlikte gerçekleştirilmiştir	(Anonim, 1979ı, s.8)
10.03.1979	Sergi	Karikatür Sergisi: Dokunmayın Doğaya	Birleşik Karikatürcüler Grubu	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.14)
10.03.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Mustafa MUTLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.14)
11.03.1979	Konser	Doğa Şarkıları	Güler KESKINKAYA, Carl FÜRSTNER	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.14)
11.03.1979	Film	Bulgar Çizgi Filmleri		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.14)
12.03.1979	Konferans	Doğal Çevrenin Korunması		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.14)
13.03.1979	Film	Doğa Filmi		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.15)
14.03.1979	Açık Oturum	Çevre Sorunları	Metin IŞILAY, Prof. Dr. Ruşen KELEŞ, Doç. Dr. Nevzat	(Sanat Sevenler Derneği, 1979,

			TOROSLU, Doç. Dr. Hikmet Sami TÜRK, Doç. Dr. Yahya ZABUNOĞLU	s.15)
15.03.1979	Dia Gösterisi	Doğal Yaşam	Tansu GÜRPINAR	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.15)
16.03.1979	Konferans	Türkiye'nin Ekolojik Yapısı	Tansu GÜRPINAR	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.15)
17.03.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Derya BAYKAL	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.15)
17.03.1979	Fotoğraf Sergisi	Doğa Fotoğrafları	Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.15)
18.03.1979	Film	Alman Çizgi Filmleri		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.15)
18.03.1979	Dialı Konferans	Marmariste Su Altı Kazıları	Bülent ERDEMOĞLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.15)
24.03.1979	Konferans	Devlet Tiyatroları	Konuşmacı: Orhan Asena, Yılmaz Onay, Engin Orbey, Atilla Sav - Yöneten: Ünsal Piroğlu	(Muratçay, 1979a,s.6)
24.03.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Erkal OYAL	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.15)
25.03.1979	Film	Norveç Çizgi Filmleri		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.15)
26.03.1979	Karikatür Sergisi	Nereye?	Ankaralı Karikatürcüler	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.15)
30.03.1979	Söyleşi ve İmza Günü		Erhan Bener	(Anonim, 1979c, s.32)
6.04.1979	Açık Oturum	Basın ve Kağıt Sorunu	Mustafa EKMEKÇİ, Kemal B. ÇUKURKAVAKLI, Yaşar GÜNGÖR, İlhami SOYSAL, Erdoğan TAMER	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.16)
7.04.1979	Sergi	Karikatür Sergisi: Çocuk Karikatürleri	Ankaralı Karikatürcüler	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.16)
7.04.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Müjdat GEZEN	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.16)
8.04.1979	Film	Çocuk Filmi		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.16)
10.04.1979	Konser	Resital	Viyolonsel:Ali Doğan - Piyano:Aykut Arıkan	(Muratçay, 1979b,s.6)
13.04.1979	Açık Oturum	Ayın Kitapları	Konuşmacılar:Tevfik Çavdar, Ertuğrul Öztürk, İlber Ortaylı - Yöneten: Cahit İleri	(Muratçay, 1979b,s.6; Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.16)
14.04.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Perran KUTMAN	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.16)

15.04.1979	Film	Çocuk Filmi		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.16)
16.04.1979	Sergi	Fotoğraf Sergisi: Çocuk Fotoğrafları	AFSAD	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.16)
20.04.1979	Açık Oturum	Yaşama Hakkı ve Özgürlükler	Av. Emin DEĞER, Prof. Dr. Faruk EREM, Doç. Dr. Eralp ÖZGEN, Muhittin TAYLAN	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.16)
21.04.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Selma GÜNERİ	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.16)
22.04.1979	Film	Çocuk Filmi		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.16)
23-30 Nisan 1979	Sergi	İlkokul Çocukları Resim Yarışması		(Muratçay, 1979c,s.6)
23.04.1979	Sergi	Resim Sergisi: İlkokul Çocukları Resim Yarışması	ASATKUR	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.17)
24.04.1979	Dia Gösterisi		AFSAD ile ortak etkinlik	(Anonim, 1979e, s.6)
25.04.1979	Açık Oturum	Çocuk Bakım Sorunları	Taner Arnas, Gönül Erkan, Dr. Sevda Uluğtekin, Doç. Dr. Yahya Zabunoğlu Yöneten:İbrahimÇılgar	(Muratçay, 1979c,s.6)
26.04.1979	Konser	Konser	Fazıl SAY	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.17)
27.04.1979	Açık Oturum	Çocuk Hakları	Prof. Dr. Neriman Samurçay, Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu, Dr. Mustafa Yücel - Yöneten: Işıl Özkan	(Muratçay, 1979c,s.6)
28.04.1979	Konser	Oyun Şarkıları	Ankara Çocuk Tiyatrosu Korosu	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.17)
28.04.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Mustafa MUTLU (Karagöz)	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.17)
29.04.1979	Film	Çocuk Filmi		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.17)
Mayıs 1979	Konser	Piyano Konseri	Fazıl Say	(Anonim, 1979f, s.8)
Mayıs 1979	Sergi	Karikatür Sergisi: Üniversite Sorunları		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
2.05.1979	Söyleşi	1940 Kuşağı	Ömer Faruk TOPRAK	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
4.05.1979	Açık Oturum	15. Yıldönümünde TRT	Yılmaz DAĞDEVİREN, Erkal OYAL, Mahmut Tali ÖNGÖREN, Ertuğrul ÖZKÖK, Abdullah YILMAZ	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
7-11 Mayıs 1979	Konferans	Felsefe Haftası	Oruç Arıoba, TeoGrünberg, Nusret Hızır, IonnaKuçuradi, Şahin Yenişehirlioğlu, Adnan	(Muratçay, 1979ç,s.6)

			Onart	
8.05.1979	Panel	Felsefe Haftası: Çağdaş Görüşler Karşısında Felsefe	Dr. Oruç ARIOBA, Teo GRÜNBERG, Prof. Nusret HIZIR, Prof. Dr. İonna KUÇURADI, Dr. Adnan ONART, Dr. Şahin YENIŞEHIRLIOĞLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
8.05.1979	Konferans	Fenomenoloji		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
9.05.1979	Konferans	Pozitivizm		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
10.05.1979	Konferans	Egzistansiyalizm		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
11.05.1979	Konferans	Diyalektik		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
12.05.1979	Seminer	Kültür Sorunları	Oktay Arayıcı, Kadri Atabaş, Anıl Çeçen, Turan Erol, Cihat İleri, Murat Katoğlu, Emre Kongar, Mahmut Tali Öngören, Tezer Özlü, Ahmet Say, SargutSölçün, Ahmet Telli	(Muratçay, 1979ç,s.6; Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
13.05.1979	Panel	Yüksek Öğretim Sorunları	Oğuz FEVZİOĞLU, Nuri KARACAN, Kemal İNAN, Rahmi KUMAŞ	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
14.05.1979	Oyun Tartışması	Söz Veriyorum	Ejder AKIŞIK, Işık YENERSU, Prof. Dr. Sevda ŞENER, Ayşegül YÜKSEL	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
15.05.1979	Sergi	Resim Sergisi	Ömer Faruk TANER	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
16.05.1979	Konser	Modern Folk Üçlüsü		(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
18.05.1979	Açık Oturum	Türkiye Arkeolojisinin Sorunları	Prof. Dr. Ekrem AKURGAL, Murat KATOĞLU, Levent ZOROĞLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
21.05.1979	Sergi	Resim Sergisi	Muharip Gaziler Derneği	(Sanat Sevenler Derneği, 1979, s.18)
1.07.1979	Sergi	Resim Sergisi	Ö. Faruk Taner	(Anonim, 1979b, s.15)
5.11.1979	Tiyatro Ödülleri Dağıtım Töreni ve Sergi	Fotoğraflarla Çocuklar	Ayhan İlter	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.7)
10.11.1979	Açık Oturum	Atatürk ve Kültür	Konuşmacılar: Beşir Göğüş, Rauf İnan Sami N. Özerdim, Bahri Savcı, Bahriye Üçok Yöneten: Anıl Çeçen	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.7)
14.11.1979	Söyleşi		İlhan Berk	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.7)
21.11.1979	Açık Oturum	TRT'de Ayın Programı-Fadik Kız	Konuşmacı: Orhan Apaydın, Orhan Asena, Erdoğan Ersever, Atilla Sav - Yöneten: Ünsal	(Anonim, 1979i, s.8)

			Piroğlu	
28.11.1979	Ayın Kitapları	Kendisinin Avcısı – Metin Altıok, Türkiye Üzerine Tezler-Yalçın Küçük, Bir Gemide-Ferit Edgü	Konuşmacılar: Tevfik Çandar, Ertuğrul Özkök, Sargut Şölçün Yöneten: Cihat İleri	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.7)
1.12.1979	Sergi	Fotoğraf Sergisi: Hacı Bektaş-ı Veli İnsanı ve Semahları	Grup KASIF	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.8)
1.12.1979	Konferans	Namık Kemal	Hikmet DİZDAROĞLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.8)
2.12.1979	Film Gösterisi	Toplu Film Gösterisi	Perrin DİNEKLİ	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.8)
4.12.1979	Sergi	Cam Boyama Sergisi	Hadiye TUNCER	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.8)
8.12.1979	Konferans	Yeni Felsefe	Doç. Dr. Taner TİMUR	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.8)
9.12.1979	Gösteri	Müzikli Saydam Gösterisi: Yaşama Direnç		(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.8)
9.12.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Erol EVGİN	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.8)
10-25 Aralık 1979	Sergi	Karma Sergi - (Dünya Çocuk Yılı Kapsamında)	Ankara Kadın Ressamlar Derneği ile ortak etkinlik	(Anonim, 1979k, s.8)
10.12.1979	Film	Küçük Kanada'lı Aramızda		(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.8)
11.12.1979	Açık Oturum	İnsan Hakları	Konuşmacılar: Füsun Altıok, Rona Aybay, Enis Batur, Hikmet Sami Türk - Yöneten: Mümtaz Soysal	(Anonim, 1979k, s.8)
11.12.1979	Sergi	Dağ Fotoğrafları	Ersin ALOK	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.8)
12.12.1979	Açık oturum	Tiyatro Eleştirisi-ArturoUi'nin Önlenebilir Tırmanışı (Ankara DT)	Konuşmacılar: Yücel Erten, Ayşegül Yüksel, Yılmaz Onay - Yöneten: İlber Ortaylı	(Anonim, 1979k, s.8)
15.12.1979	Açık Oturum	Özel Tiyatrolar	Adalet AĞAOĞLU, Erdoğan AKDUMAN, Çetin ÖNER, Nisa SEREZLİ, Prof. Dr. Sevda ŞENER, AST Temsilcisi	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.8)
16.12.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Müjdat GEZEN	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.8)
17.12.1979	Film	Küçük Alman Aramızda		(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.8)
18.12.1979	Sergi	Karikatür Sergisi	Ankaralı Çizerler	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.8)

19.12.1979	Panel	TRT'de Ayın Olayı: Tahtacı Fatma	Süha ARIN, M. Tali ÖNGÖREN, Hasan OZGEN, Erol MUTLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.9)
22.12.1979	Konferans	Manilerde Şiir Yapısı	Yard. Prof. Dr. Seyfi KARABAŞ	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.9)
23.12.1979	Sergi	Karma Resim Sergisi	Sanatsevenler Derneği Üyesi Ressamlar	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.9)
23.12.1979	Gösteri	5 Dakikalıklar	Savaş YURTTAŞ, Şener KÖKKAYA	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.9)
24.12.1979	Film	Küçük Polonya'lı Aramızda		(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.9)
26.12.1979	Konferans	Asyalı mıyız, Avrupalı mıyız?	Doç. Dr. Sina Akşin	(Anonim, 1979j, s.8)
29.12.1979	Oyun Tartışması	Yasalara ve İnsanlar	Prof. Dr. Faruk EREM, Yılmaz ONAY, İlber ORTAYLI, Atilla SAV, Ayşegül YÜKSEL	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.9)
30.12.1979	Gösteri	Yarının Büyüklerine Öyküler	Erol EVGİN	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.9)
31.12.1979	Film	Küçük Yunan'lı Aramızda		(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.9)
3.01.1980	Gösteri	Dia Gösterisi: Türkiye Mağaraları	Hacettepe Üniversitesi Dağcılık Kulübü	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.10)
6-20 Ocak 1980	Kitap Fuarı		Türkiye Yazarlar Sendikası üyesi yazarlar	(Anonim, 1980b, s.6)
7.01.1980	Sergi	Karikatür Sergisi	Karikatürcüler Derneği Ankara Şubesi	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.10)
9.01.1980	Konferans	Behçet Necatigil	Cahit Külebi, Naim Tirali, Hikmet Sami Türk, Orhan Ural	(Çetin, 1997, s.44; Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.10)
16.01.1980	Konferans	Japon Sanatı	Prof. Dr. Bozkurt GÜVENÇ	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.10)
21.01.1980	Sergi	Karma Resim Sergisi	Sanatsevenler Derneği Üyeleri	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.10)
23.01.1980	Açık Oturum	1979'un Kültür Yaşamımıza Getirdikleri	Konuşmacılar: Metin And, Vecdi Sayar, Faruk Güvenç, Turan Erol, Mehmet Bayrak - Yöneten: Cihat İleri	(Anonim, 1980d, s.9; Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.10)
30.01.1980	Konferans	Marx ve Freud Gözüyle Grimm Masalları	Prof. Dr. Nermin Abadan UNAT	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.10)
4.02.1980	Sergi	Resim Sergisi	Gülay SEVSEVIL	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.10)
6.02.1980	Şiir Gecesi	Şiir Gecesi	Metin ALTIOK, Gültekin EMRE, Ahmet TELLI, Azer YARAN	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.11)

11.02.1980	Dia Gösterisi	Türkiye'de Milli Parklar ve Doğal Güzellikler	Hasan Asmaz	(Anonim, 1980ı, s.9)
13.02.1980	Konferans	Edebiyat Antolojisi	Artun Ünsal	(Anonim, 1980e, s.9)
16.02.1980	Konferans	Japon Sanatı	Bozkurt Güvenç	(Anonim, 1982a, s.7)
16.02.1980	Seminer	Fotoğraf ve Sanat	Mehmet Bayhan, Dr. Ünsal Oskay, Tayfun ve Özcan Yurdalan (AFSAD ile ortak etkinlik)	(Anonim, 1980e, s.9)
17.02.1980	Seminer	Türk Müziğinde Yaygınlaşma Eğilimleri	Konuşmacılar: Doç. Dr. Mehmet Gürkaynak, Dr. Ünsal Oskay, Önder Şenyapılı, ÇinucenTanrıkorur, Güngör Tüzün, Tansı Şenyapılı - Yöneten: Işıl Özkan	(Anonim, 1980e, s.9)
18.02.1980	Sergi	Fotoğraf Sergisi: Türkiye'de Kadın	AFSAD - Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.12)
20.02.1980	Söyleşi	Söyleşi	Hasan Hüseyin KORKMAZGIL	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.12)
26.02.1980	Konferans	Ziya Gökalp ve Türk Uygarlık Tarihi	Dr. Ümit HASSAN	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.12)
1.03.1980	Konser	Klasik Batı Müziği Konseri	Hürkan AYVAZOĞLU, Canpolat OZER, Muzaffer AYHAN, Mehmet ASLAN, Hasan ASLAN, Diler SÜMER, Tahir SÜMER, Ekrem ÇELIKKOL	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.13)
3.03.1980	Sergi	Fotoğraf Sergisi	Sema ÜNDEĞER	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.13)
5.03.1980	Açık Oturum	Yayında Tarafsızlık ve Yaratıcılık (TRT'de Ayın Olayı)	Oktay Arayıcı, Necati Cebe, Sacit Onan, Çetin, Öner, TRT Temsilcisi	(Anonim, 1980c, s.7; Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.13)
6.03.1980	Konferans	Tolerans	Nüvit OSMAY	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.13)
8-9 Mart 1980	Seminer	Geleneksel Türk Toplumsal Yapısı	Asaf Savaş Akad, Nadir Akgül, Tevfik Çavdar, Prof. Dr. Sencer Divitçioğlu, İlber Ortaylı, Mehmet Doğan, Nihat Fındıklı	(Anonim, 1980c, s.7; (Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.13)
12.03.1980	Konferans	100 Yıl Önce Avrupa Edebiyatı	Dr. İlber ORTAYLI	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.14)
17.03.1980	Sergi	Elişi Sergisi	Demokratik Kadın Birliği	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.14)
22-23 Mart 1980	Seminer	Sinema Semineri	Arif Özserin (Sine-Sen), Süreyye Duru, Necip Sarıcıoğlu, Onat Kutlar(Film-Koop)	(Anonim, 1980a, s.4; (Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.13)
23.03.1980	Açık Oturum	Toplumsal Değişme ve Sinemamız	Konuşmacılar: Atilla Dorsay, Kurtuluş Kayalı, Doç. Dr. Emre Kongar, Ergin Orbey, Vecdi	(Anonim, 1980a, s.7; (Sanat Sevenler Derneği,

			Sayar, Yücel Çakmaklı, Atıf Yılmaz Yöneten:Mahmut Tali Öngören	1980a, s.13)
23.03.1980	Seminer	Türk Sinemasının Sorunları	Hakkı ALACAKAPTAN, Ali Habip ÖZGENTÜRK, Yavuz ÖZKAN, Teoman ÖZTÜRK	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.15)
24.03.1980	Sergi	Karma Karikatür Sergisi		(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.15)
26.03.1980	Söyleşi	Söyleşi	Sunullah ARISOY	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.15)
27.03.1980	Açık Oturum	Türk Tiyatrosunun Sorunları	Rutkay AZİZ, Yılmaz ONAY, Ergin ORBEY, Ayşegül YÜKSEL	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.15)
2.04.1980	Anma Günü	Sabahattin Ali Anma Günü	Talip APAYDIN, Fakir BAYKURT, Kemal BAYRAM, Mahmut MAKAL	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.16)
4.04.1980	Konser	Klasik Batı Müziği Konseri	Fethi KOPUZ, Mithat FENMEN, Enver KAKICI	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.16)
5.04.1980	Seminer	Türk Basınının Sorunları	Yılmaz ATEŞ, Yaşar AYSEV, Yaşar GÜNGÖR, Ahmet KAHRAMAN, Uğur MUMCU, İlhami SOYSAL	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.16)
9.04.1980	Sergi	Grafik Sergisi	Şule Sönmez Çandar	(Anonim, 1980f, s.7; (Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.16)
14-15 Nisan 1980	Dia Gösterisi	2*2=4 adlı üçüncü dia gösterimi	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1980b; (Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.16)
16.04.1980	Panel	Yeni Yayın Döneminde TRT	Prof, Dr. Sadun Aren, Yaşar Özürküt, Erol Saraçoğlu, Nedim Tarhan, MSP temsilcisi	(Anonim, 1980g, s.7; Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.17)
21.04.1980	Sergi	Karikatür Sergisi	Nezih DANYAL	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.17)
23.04.1980	Açık Oturum	Türkiye'de Çocuk Yayıncılığı	Oya FIŞEK, Zekeriya KABADAYI, Ülker KÖKSAL, Mina TANSEL	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.17)
24.04.1980	Söyleşi	Mizah Söyleşisi	Müjdat GEZEN	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.17)
30.04.1980	Söyleşi	Edebiyatta Fantastik Gerçekçilik	Nazlı ERAY	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.17)
1.05.1980	Sergi	Karikatür Sergisi	Mustafa Saryal	(Yavuz, 2019)
3.05.1980	Sergi	Resim Sergisi	Fahrünisa KADIBEŞEGIL	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.18)
5.05.1980	Gösteri	Dia ve Film Gösterisi: Ahlat	O. Ömer YÖRÜKOĞLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.18)

7.05.1980	Söyleşi	Söyleşi	Adalet AGAOĞLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.18)
12.05.1980	Sergi	Karikatür Sergisi	Mustafa SARYAL	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.18)
14.05.1980	Söyleşi	Müzikli Söyleşi: Süleymaniye Ses ve Işık Düzeni	Nevit KODALLI	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.18)
19.05.1980	Sergi	Fotoğraf Sergisi	Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.18)
21.05.1980	Anma Günü	Memduh Şevket ESENDAL Anma Günü	M. Sunullah ARISOY, Muhtar KÖRÜKÇÜ, Sacit ONAN, Necmettin TÜRINAY, Işık YENERSU	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.18)
24.05.1980	Konser	Klasik Batı Müziği Konseri	Fazıl SAY	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.18)
28.05.1980	Konferans	Sanat, Politika, Diyalektik	Dr. Şahin YENIŞEHIRLIOĞLU	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.18)
1.06.1980	Panel	Ülkemizde Çocukların Durumu	Prof. Dr. Ayşe BAYSAL, Doç. Nevzat EREN, İlhan DİŞLİ, Mustafa GAZALCI, Tekin ÜSTÜN, Mehmet YILDIRIM	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.19)
1.06.1980	Sergi	Fotoğraf Sergisi: Türkiye ve Dünyada Çocuklar	Demokratik Kadın Birliği	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.19)
5.06.1980	Konser	Piyano Konseri	Fazıl Say	(Anonim, 1980ç, s.7)
6.06.1980	Kermes	Kermes	Aydınlık Çalışanları	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.19)
9.06.1980	Sergi	Resim Sergisi: Doğa ve Çocuk	Doğal Hayatı Koruma Derneği	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.19)
10.06.1980	Gösteri	Dia Gösterisi: Doğal Çevre Eğitimi	Şahika KAYIHAN	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.19)
15.06.1980	Gösteri	Dia Gösterisi: Afrika Doğasından Görünümler	Dr. Ragıp ESENER	(Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.19)
16.06.1980	Sergi	Karma Sergi	Demokratik Kadın Birliği	(Anonim, 1980ğ, s.7; Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.19))
24.06.1980	Sergi	Karma Sergi	Ressam Üyeler	(Anonim, 1980h, s.7; Sanat Sevenler Derneği, 1980a, s.19)
12.11.1980	-	Atatürk'ün Tarih Görüşü	Konuşmacı: Uluğ İğdemir	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.11)
17.11.1980	Sergi	Karma Karikatür Sergisi	Hazırlayan: Ankara'lı Karikatürcüler	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.11)

26.11.1980	Şiir Söyleşisi	-	Konuşmacı: Özdemir İnce	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.11)
2.12.1980	Sergi	Resim ve Desen Sergisi	Sanatçı: Kemal Çelik	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.12)
10.12.1980		Bilim-Sanat ve Anayasa	Konuşmacı: Prof. Dr. Faruk Erdem	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.12)
16.12.1980	Sergi	Resim Sergisi	Sanatçı: İhsan Turhan	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.12)
17.12.1980	-	Yeni Yayın Döneminde TRT	Konuşmacılar: Mahmut Tali Öngören, Önder Şenyapılı, Ertuğdul Özkök, Mehmet Doğan - Yöneten: Çetin Öner	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.12)
20.12.1980	Dia Gösterisi	-	Hazırlayan: Rüştü Erata	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.12)
22.12.1980	Dia Gösterisi "Tekrar"	-	Hazırlayan: Rüştü Erata	(Sanat Kurumu Derneği, 1981, s.12)
24.12.1980	Söyleşi	Roman Üzerine	Konuşmacı: Atilla İlhan	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.12)
1981	Sergi	Fotoğraf Sergisi (Dağ'a Sevgi)	Ersin Alok	https://fotograf.net/Fotograf/tutanak/pages/Sergiler
1981	Sergi	Türkiye'de Kadın	AFSAD ile ortak etkinlik	(Anonim, 1981c, s.4)
2.01.1981	Sergi	Atatürk Kitapları Sergisi		(Dündar, 1981, s.8)
2.01.1981	Sergi	Kitap Sergisi "Atatürk Kitapları"	Hazırlayan: Dr. Anıl Çeçen	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.13)
7.01.1981	Açık Oturum	Atatürk Yılında Atatürk	Konuşmacılar: Prof. Dr. Muammer Aksoy, M. Rauf İnan, Sami N. Özerdim, Prof. Bahri Savcı, Doç. Dr. Bahriye Üçok- Yöneten: Dr. Anıl Çeçen	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.13)
12.01.1981	Sergi	Karma Resim Sergisi	Hazırlayanlar: Sanatsevenler Derneği üyesi ressamlar	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.13)
14.01.1981	Anma Günü	Ahmet Hamdi Tanpınar	Konuşmacılar: Adnan Binyazar, Cahit Külebi, Doç. Dr. Olcay Önertoy - Yöneten: Sunullah Arısoy	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.13)
21.01.1981	Açık Oturum	Türkiye'de Sanat Dergileri	Konuşmacılar: Tevfik Çavdar, Doğan Hızlan, Zeynep Oral, Ahmet Sav - Yöneten: Özdemir İnce	(Anonim, 1981b, s.4; Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.13)
26.01.1981	Sergi	Resim Sergisi	Mustafa Pişkin	(Anonim, 1981c, s.4; Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.13)
28.01.1981	Oyun Tartışması	Kadınlar da Savaşı Yitirdi	Konuşmacılar: Gülşen Karakadıoğlu, Dr. Nurhan	(Sanat Sevenler Derneği, 1981,

			Karadağ, Atilla Sav, Tahsin Saraç, Şermin Hürmeriç -Yöneten: Ünal Piroğlu	s.13)
29.01.1981	Dia Gösterisi	Doğa ve İnsan	Hasan Asmaz	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.13)
4.02.1981	Anma Günü	Saadettin Kaynak Anma Günü	Konuşmacı: Avni Anıl	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.14)
9.02.1981	Sergi	Resim Sergisi	Şefik Bursalı	(Anonim, 1981ç, s.4; Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.14)
11.02.1981	Konser	Türk Sanat Müziği Toplu Konseri	Hazırlayan: Milli Kütüphane Korosu	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.14)
18.02.1981	-	Türkiye'de Yayıncılık ve Sorunları	Katılanlar: Süleyman Ege, Muzaffer Erdost, Remzi İnanç, Ahmet Tevfik Küflü - Yöneten: Dr. Anıl Çeçen	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.14)
24.02.1981	Anma Etkinliği	Cemal Nadir Güler		(Anonim, 1981d, s.4)
24.02.1981	Sergi	Cemal Nadir Güler'i Anma Sergisi	-	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.14)
25.02.1981	Açık Oturum	Cemal Nadir Güler ve Türk Karikatürü	Katılanlar: Turgut Çeviker, Nezih Danyal, Tan Oral - Yöneten: Önder Şenyapılı	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.14; Anonim, 1981d, s.4)
4.03.1981	Dia Gösterisi	Türkiye'nin Doğası ve Dağları	Hazırlayan: Latif Osman Çıkıgil	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.15)
9.03.1981	Sergi	Karikatür Sergisi	Hazırlayan: Saim Ericek	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.15)
11.03.1981	Söyleşi	Şiir Üzerine	Konuşmacı: Ataol Behramoğlu	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.15; Anonim, 1981e, s.4)
16.03.1981	Oyun Tartışması	O Güzelim Kaymaklı Dondurma Rengi Elbise	Konuşmacılar: Kenan Işık, Asuman Korad, Atilla Sav, Dinçer Sezgin, Prof. Dr. Sevda Şener	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.15)
18.03.1981	Açık Oturum	Türk Şiirinde Gençler	Konuşmacılar: Ali Cenginkan, Ahmet Erhan, Yaşar Miraç, Murtaza Vural, Azer Yaran - Yöneten: Özdemir İnc	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.15)
23.03.1981	Sergi	Fotoğraf Sergisi "Fotoğrafta İlk Adım"	Hazırlayan: AFSAD-Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.15; Anonim, 1981g, s.4)
25.03.1981	Konferans	Edebiyatta Fantastik Gerçekçilik	Nazlı Eray	(Anonim, 1981f, s.4; Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.15)
1.04.1981	Oyun Tartışması	Kanlı Nigar	Konuşmacılar: Müjdat Gezen, Perran Kutman, Münir Özkul, Dinçer Sezgin - Yöneten: Ünsal	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.16)

			Piroğlu	
2.04.1981	Söyleşi	-	Konuşmacı: İlhan Berk	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.16)
8.04.1981	Panel	Cinsellik ve Sömürüsü	Konuşmacılar: Dr. Ergin Atasü, İcen Börtücene, Dr. Anıl Çeçen, Dr. Jale Erzen, Ali İhsan Mıhçı, Mahmut Tali Öngören, Ahmet Say, Önder Şenyapılı, Sargut Şölçün - Yöneten: Ayla Kutlu	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.16)
11.04.1981	Anma Günü	Ümit Kaftancıoğlu	Konuşmacılar: Mehmet Bayrak, Adnan Binyazar, Batu İşmen - Yönetmen: Yaşar Özürküt	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.16)
13.04.1981	Sergi	Resim Sergisi	Eşref Üren	(Karaesmen, 1981, s. 78; Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.16)
14.04.1981	Konser	Açıklamalı Gitar Resitali	Sanatçı: Ahmet Kanneci	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.17)
15.04.1981	Açık Oturum	41. Kuruluş Yıldönümünde Köy Enstitüleri	Konuşmacılar: M. Rauf İnan, Doç. Dr. Emre Kongar, Yalçın Küçük - Yöneten: Talip Apaydın	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.17)
22.04.1981	Açık Oturum	Kemal Tahir'in Söyledikleri ve Düşündürdükleri	Konuşmacılar: İsmet Bozdağ, Tevfik Akdağ, Metin Erksan, Kurtuluş Kayalı - Yöneten:Cihat İleri	(Anonim, 1981ğ, s.4; Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.17)
23.04.1981	Sergi	Resim Sergisi	Hazırlayan: Türk-İş Blokları İlkokulu Öğrencileri	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.17)
30.04.1981	Açık Oturum	Felsefe Açısından Atatürk	Konuşmacılar: Emre Kongar, IoannaKuçuradi, Özer Ozankaya, Şahin Yenişehirlioğlu - Yöneten:Anıl Çeçen	(Anonim, 1981ı, s.4; Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.17)
4.05.1981	Sergi	Karikatür Sergisi	Sanatçı: Tayyar Özkan	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.18)
6.05.1981	Söyleşi	"Roman Üzerine"	Konuşmacı: Ayla Kutlu	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.18)
13.05.1981	Söyleşi	Toplu Şiir Söyleşisi	Konuşmacı: Cengiz Bektaş	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.18)
18.05.1981	Dia Gösterisi	"Görüntüler"	Hazırlayan: Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği (AFSAD)	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.18)
19.05.1981	Sergi	Atatürk Resimleri Sergisi	Sanatçı: İhsan Turhan	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.18)
20.05.1981	Açık Oturum	Basında Fotoğraf	Konuşmacılar: Dr. Yazgülü Aldoğan, Bekir Coşkun, Mustafa İstemi, Mustafa Türkyılmaz	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.18)
23.05.1981	Panel	Sanatta Yozlaşma	Konuşmacılar: Dr. Anıl Çeçen, Dr. Jale Erzen, Mahmut Tali Öngören, Vecdi Sayar, Dinçer Sümer, Önder Şenyapılı, Doç. Dr. İlhan Tekeli, Azer Yaran - Yöneten: Ahmet Say	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.18)

27.05.1981	Açık Oturum	Cumhuriyet Kültürü	Konuşmacılar: Dr. Murat Katoğlu, Doç. Dr. Emre Kongar, Doç. Dr. Mete Tunçay - Yöneten: Dr. Anıl Çeçen	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.18)
30.05.1981	Tiyatro	"İkili Yaşam"	Yazan: Orhan Asena - Sanatçı: Güneşi Akol - Sahneleyen: M. Sunullah Arısoy	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.18)
Haziran-Temmuz 1981	Sergi	Fotoğraf Sergisi	Alanur Işıtman	(Anonim, 1981i, s.4)
1.06.1981	Sergi	Fotoğraf-Resim-Karikatür Sergisi "Doğanın Getirdikleri"	Hazırlayan: Türkiye Doğayı Koruma Vakfı	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.19)
5.06.1981	Dia Gösterisi	Doğa Görüntüleri	Sunan: Şahika Kayıran	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.19)
10.06.1981	Dia Gösterili Konferans	Ege'den Folklor Derlemeleri	Konuşmacı: Dr. Atilla Erdem (Afsad'la Ortak olarak düzenlenmiştir)	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.19)
15.06.1981	Sergi	Fotoğraf Sergisi "Doğa ve Kar"	Sanatçı: Alanur Işıtman	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.19)
20.06.1981	Konser	Piyano Resitali	Sanatçı: Irmak Alçora	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.19)
22.06.1981	Sergi	"Türk Bezeme Sanatından Örnekler"	Sanatçı: Bahar Yelekçi	(Sanat Sevenler Derneği, 1981, s.19)
26-31 Ekim 1981	Sergi	Resim Sergisi	Kemal Çelik	(Anonim, 1981a, s.4)
2.11.1981	Sergi	Resim Sergisi (Oymalarla Dile Gelen Dile Gelen Atatürk)	Sanatçı: Atıf Özbilen	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.11)
10.11.1981	Konferans	Atatürk'ün Bağımsızlık Savaşları Açısından Değerlendirilmesi	Konuşmacı: Doç. Dr. Emre Kongar	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.11)
16.11.1981	Sergi	Resim Sergisi	Sanatçı: Leyla Doğan	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.11)
16.11.1981	Oyun Tartışması	Eski Usül Komedya	Konuşmacılar: Nuri Altınok, Orhan Asena, Yücel Erten, Nurşen Girginkoç - Yöneten: Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.11)
20.11.1981	Seminer	Plato Çevirilerinin Değerlendirilmesi	Konuşmacı: Prof. Suat Sinanoğlu, Saffet Babür, Candan Türkkan - Yöneten: Ionna Kuçuradi (Türkiye Felsefe Kurumu ile ortak hazırlanmıştır)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.11)
21.11.1981	Dia Gösterisi ve Söyleşi	Gezi Notları	Sanatçı: Bülent Erdemoğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.11)
25.11.1981	Konser	Türk Sanat Müziği Konseri	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.11)
2.12.1981	Söyleşi	Türk Romanı Üzerine Düşünceler	Konuşmacı: Veysel Öngören	(Sanat Kurumu Derneği, 1982,

				s.13)
7.12.1981	Sergi	Karikatür Sergisi	Hazırlayan: Ankaralı Karikatürcüler	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.13)
9.12.1981	Konferans	Toplumbilim Açısından Evita Müzikali	Konuşmacı: Doç. Dr. Doğu Ergil	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.13)
14.12.1981	Sergi	Karma Üye Resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.13)
16.12.1981	Açık Oturum	50. Yıldönümünde Hegel	Konuşmacılar: Dr. Oruç Aruoba, Dr. Murat Belge, Selahatittin Hilav, Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.13)
21.12.1981	Söyleşi	Edebiyat Üzerine	Konuşmacı: Dinçer Sümer	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.13)
27.12.1981	Sergi	Fotoğraf Sergisi (Atatürk Ankara'da)	Hazırlayan: Ziya Moğulkoç	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.13)
4.01.1982	Tiyatro Gösterisi	Hikayelerden Oyunlar	Sanatçı: Savaş Başar	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.12)
6.01.1982	Konferans	Maliye Nazırı Cavit Bey	Konuşmacı: Tevfik Çavdar	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.12)
11.01.1982	Oyun Tartışması	Ana Hanım Kız Hanım	Konuşmacılar: Rüştü Asyalı, Sönmez Atasoy, Atilla Sav, Dinçer Sezgin	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.12)
18.01.1982	Sergi	Resim Sergisi	Sanatçı: Hasan Pekmezci	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.12)
20.01.1982	Konser	Türk Sanat Müziği Konseri (ODTÜ Türk Sanat Müziği Korosu)	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.12)
25.01.1982	Panel	Müzikallerin Tiyatroya Katkısı	Konuşmacılar: Ayten Gökçer, Asuman Korad, Turgut Özakman, Prof. Dr. Sevda Şener - Yöneten: Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.12)
27.01.1982	Söyleşi	Şiir Üzerine	Konuşmacı: Özdemir İnce	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.12)
1.02.1982	Sergi	Karikatür Sergisi	Sanatçı: Asaf Koçak	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.14)
3.02.1982	Açık Oturum	William James	Konuşmacılar: Prof. Dr. Teo Grünberg, Dr. Ahmet İnam - Yöneten: Dr. Cemil Akdoğan	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.14)
9.02.1982	Anma Günü	Nurullah Berk Anma Günü	Konuşmacılar: Doç. Dr. Turan Erol, Veysel Günay, Kaya Özsezgin, Doç. Dr. Adnan Turani - Yöneten: Zahit Büyükişleyen (Program, Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltraşlar Derneği ile işbirliği yapılarak hazırlanmıştır)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.14)
10.02.1982	Konferans	Anton Çehov'un Öyküleri	Konuşmacı: Dr. Aydın Süer	(Sanat Kurumu Derneği, 1982,

				s.14)
15.02.1982	Tiyatro Eleştirisi	Fareyi Öldürmek	Konuşmacılar: Doç. Emre Kongar, Dinçer Sümer, İrfan Yalçın, Erkan Yücel - Yöneten: Ersin İmer	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.14)
17.02.1982	Açık Oturum	Felsefe Çevirileri "Bilimsel Felsefenin Doğuşu", "İnsan Üstüne Bir deneme", "Yeni Düşün Adamları"	Konuşmacılar: Prof. Dr. Bozkurt Güvenç - Dr. Yaman Örse, Doç. Dr. Mete Tunçay	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.14-15)
22.02.1982	Sergi	Resim Sergisi	Sanatçı: Lütfü Günay	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.15)
23.02.1982	Dia Gösterisi	Avrupa'da Kış Sporları	Sanatçı: Hasan Asmaz	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.15)
24.02.1982	Söyleşi	Roman ve Tiyatro Üzerine	Konuşmacı: Dinçer Sümer	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.15)
6.03.1982	Panel	Atatürk ve Çağdaşlaşma	Konuşmacılar: Jale Candan, Baha Vefa Karatay, Turhan Olcayto, Doç. Dr. Bahriye Üçok, Sami N. Özerdim - Yöneten: Dr. Anıl Çeçen (Panel Kemalist Atılım Birliği ile ortaklaşa düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.16)
8.03.1982	Dia Gösterisi	Abidin Elderoğlu'nun Sanat Dünyası	Sunan: Ozan Sağdıç	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.16)
10.03.1982	Felsefe Oturumu	Nicolai Hartmann	Konuşmacılar: Dr. Tüten ANĞ, Dr. Akın Etan, Prof. Dr. İonna Kuçuradi, Yöneten: İsmail Demirdöven (Türkiye Felsefe Kurum ile ortaklaşa düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.16)
15.03.1982	Sergi	Fotoğraf Sergisi	Hazırlayan: Ozan Sağdıç	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.16)
17.03.1982	Açık Oturum	Tiyatronun Eğitim İşlevi	Konuşmacılar: Prof. Dr. Metin And, Gülşen Karakadıoğlu, Prof. Dr. Özdemir Nutku, Yılmaz Onay Yöneten: Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.16)
24.03.1982	Açık Oturum	Türkiye'de Arkeolojinin Sorunları	Konuşmacılar: Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Prof. Dr. Yusuf Boysal, Doç. Dr. Coşkun Özgünel, Yaşar Tanzan - Yöneten: Turgut Batur	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.17)
29.03.1982	Dia Gösterisi	-	Sunan: Ozan Sağdıç	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.17)
31.03.1982	Konferans	1923-1943 Resmimiz ve Ressamlarımız	Konuşmacı: Doç. Dr. Turan Erol (Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltraşlar Derneği ile ortaklaşa düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.17)
2.04.1982	Sergi	Pastel Resim Sergisi	Sunan: Hüseyin Yücel	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.18)

7.04.1982	Konferans	Seramiğin Evrimi	Konuşmacı: Ünal Cimit (BRHD ile ortaklaşa düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.18)
8.04.1982	Söyleşi	Kültür ve Sanat sorunları üzerine söyleşi	Sayın Kemal Gökçe ve yardımcısı Sayın Tevfik Rüştü Gökalp Başkent'in Sanatçıları ve kültür adamları ile	
10.04.1982	Film Gösterimi	Sanat Filmleri Gösterisi "Finlandiya'da Doğa ve Mimari"	(Finlandiya Elçiliğinin katkısıyla düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.18)
13.04.1982	Sergi	Bezeme Sergisi	Sanatçı: Bahar Yelekçi	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.18)
14.04.1982	Söyleşi	Bale Sanatı Üstüne	Sanatçı: Meriç Sümen	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.18)
15.04.1982	Konser	-	"Yeni Türkü" grubu	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.18; Anonim, 1982c)
17.04.1982	Film Gösterimi	Sanat Filmleri Gösterisi - Tarihte ve Günümüzde Goethe	(Demokratik Alman Elçiliği katkılarıyla)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.18)
18.04.1982	Panel	Çocuk Yayınları	Konuşmacılar: Talip Apaydın, Gülten Dayıoğlu, Emin Özdemir, Tekin Özertem - Yöneten: Nurzen Güngör	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.18)
19.04.1982	Oyun Tartışması	"Küçük adam N'oldu sana"	Konuşmcılar: Dr. Nurhan Karadağ, Atilla Sav, Yılmaz Onay, Dinçer Sezgin - Yöneten: Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.18-19)
21.04.1982	Konferans	Ermeni sorununun bazı yönleri	Konuşmacı: Prof. Dr. Türkkaya Ataöv	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.19)
23.04.1982	Sergi	Çocuk Resimleri Yarışma Sergisi	Sunan: Türk Eğitim Derneği	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.19)
24.04.1982	Film Gösterimi	San'at Filmleri Gösterisi 1) La Jaconde (Tablonun hümanist anlatımı) 2) Jean ve Françoise Clonet (16. Yüzyıl Rönesans resmi)	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.19)
28.04.1982	Panel	Türkiye'de Radyo ve TV'nin	Konuşmacılar: Yılmaz Dağdeviren, Julide Gülizar, M. Tali Öngören, Ertuğrul Özkök - Yöneten: Erkan Oyal	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.19)
3.05.1982	Sergi	Özgün Baskı Sergisi	Ankara sanatçıları	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.20)
5.05.1982	Panel	Müzikte Arabesk Sorunu	Konuşmacılar: Şerif Baykurt, Ahmet Kurtaran, Cinuçen Tanrıkorur, Güngör Tüzün, Doç. Dr. Ünsal Oskay - Yöneten: M.	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.20)

			Tali Öngören	
8.05.1982	Film Gösterimi	Sanat Filmleri Gösterisi - Japon Sanat Filmleri	(Jayonya Elçiliği katkılarıyla)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.20)
11.05.1982	Konser	Şan Konseri	Sanatçı: Gölge Gül	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.20)
15.05.1982	Film Gösterimi	Sanat Filmleri Gösterisi - Irak Sanat Filmleri	(Irak Elçiliği Katkısıyla)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.20)
16.05.1982	Çocuk Tiyatrosu	Oyun: "Ayı Yogi"	Sunan: Dayanışma Çocuk Tiyatrosu	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.20)
17.05.1982	Açık Oturum	Tiyatroda Tarihi Oyunlar	Konuşmacılar: Orhan Asena, İlber Ortaylı, Turan Oflazoğlu, Turgut Özakman, Prof. Dr. Sevda Şener - Yöneten: Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.20)
19.05.1982	Panel	Ulusal Mimarimiz	Konuşmacılar: Vedat Dolakay, Cengiz Bektaş, Doç. Dr. Yüksel Erdemir, Yrd. Prof. Yıldırım Yavuz, Abdullah Tuncel - Yöneten: Önder Şenyapılı	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.20)
21.05.1982	Şiir Şöleni 1	Şiirin Serüveni	Hazırlayan: Ünsal Piroğlu - Sunan: Tamer Levent, Neslihan Gence ve tiyatro sanatçıları	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.21)
22.05.1982	Film Gösterimi	Sanat Filmleri Gösterisi 1-Çağdaş Avusturya Edebiyatı, 2-Avusturya'da Günümüz Ressamları, 3-Avusturya Mimarisi	(Avusturya Elçiliği Katkısıyla)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.21)
23.05.1982	Çocuk Tiyatrosu	Oyun: Ayı Yogi	Sunan: Dayanışma Çocuk Tiyatrosu	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.21)
23.05.1982	Söyleşi	İ. Çallı'yı Anma Söyleşisi		
23.05.1982	Sergi	Yaşar Çallı Sergisi	Katılanlar: K. Özsezgin, S. Üren, İsmail Altınok, Şemsi Arel, Şefik Bursalı	
24.05.1982	Oyun Tartışması	Harold ve Maud	Konuşmacılar: Yıldız Kenter, Gencay Gürün, Dincer Sezgin, Dinçer Sümer	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.21)
25.05.1982	Konser	Şan Konseri	Sanatçı: Feyziye Bartu ve Öğrencileri	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.21)
26.05.1982	Açık Oturum	Resim Galerilerinin İşlevi ve Sorunları	Konuşmacılar: Nuri Abaç, Serpil Bozer, Figen Batur, Gencay Kasapçı, Tunç Tanışık, Adnan Turani - Yöneten: Kaya Özsezgin	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.21)
29.05.1982	Film Gösterimi	Sanat Filmleri Gösterisi, 1.Karen Kaien (Kanadalı Balerin), 2.Kanada'lı Sahne Sanatçıları	(Kanada Elçiliği Katkısıyla)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.21)
5.06.1982	Film Gösterimi	Sanat Filmleri Gösterisi (Fransız	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1982,

		Sanat Filmleri)		s.22)
8.06.1982	Konser	Şan Konseri	Meral Gökoğlu, Osman Gökoğlu, Murat Göksü, Mustafa Yurdakul, Tanju Nebol - Piyano: Mithat Fenmen	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.22)
9.06.1982	Panel	Sanatta Ulusallık, Evrensellik ve Çağdaşlık	Katılanlar: Dr. Jale Erzen, Prof. Dr. Bozkurt Güvenç, Doç. Dr. Cahit Kavçar, Doç. Dr. Emre Kongar, Kaya Özsezgin, Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu - Yöneten: Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.22)
12.06.1982	Film Gösterimi	Arnavutluk Kültür ve San'at Filmleri gösterisi	(Arnavutluk Büyükelçiliği katkılarıyla)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.22)
12.06.1982	Sergi	Arnavutluk Sanat Fotoğrafları Sergisi	(Arnavutluk Büyükelçiliği katkılarıyla)	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.22)
14.06.1982	Tiyatro Oyunu	72. Koğuş	Ankara Yarıaçık Cezaevi	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.22)
16.06.1982	Şiir Şöleni I	Şiirin Serüveni	Hazırlayan: M. Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.22)
19.06.1982	Film Gösterimi	Avusturya Sanat Filmleri 1) Viyana'da Müzik (Shubert), 2) Çağdaş Sanat (20. Asır Müzesi), 3) Sanat ve Teknik	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.22)
21.06.1982	Dia Gösterisi	"Kapodokya ve Bodrum"	Sunan: Vahit Canbaş	(Sanat Kurumu Derneği, 1982, s.22)
8.11.1982	Sergi	Resim Sergisi	Nihat Kahraman	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.35 ;Anonim, 1982b, s.8)
10.11.1982	Panel	Atatürk'ü Anma Günü Paneli (Günümüzde Atatürkçülük)	Konuşmacılar: Cihat Akçakayalıoğlu, Mustafa Coşturoğlu, Şinasi Özdenoğlu, Prof. Fehmi Yavuz - Yöneten: Anıl Çeçen	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.35)
17.11.1982	Konferans	Düşüncenin Tarihsel Süreci	Konuşmacı: Şahin Yenişehirlioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.35)
20.11.1982	Film Gösterisi	Hırçın Kız	TOBAV ile Ortak Düzenlenmiştir	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.35)
22.11.1982	Sergi	Resim Sergisi	Kemal Çelik	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.35)
24.11.1982	Söyleşi	Basın'dan Anılar	Mustafa Ekmekçi	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.35)
6.12.1982	Sergi	Avusturya Tahta Gravür Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.36)
8.12.1982	Söyleşi	Şiir Üzerine	Konuşmacı: Ali Yüce	(Sanat Kurumu

				Derneği, 1983, s.36)
15.12.1982	Açık Oturum	Ulusal Kültür Dizisi I (Türk Müziğinde Ulusallık ve Çağdaşlaşma Olgusu)	Konuşmacılar: Necil Kazım Akses, Gürer Aykal, Asım Cem Konuralp, Ünsal Oskay, Hikmet Şimşek, Kenan Yumralı	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.36)
20.12.1982	Açık Oturum	Çocuk Tiyatrosu ve İşlevi	Konuşmacılar: Ümit Denizer, Ferdi Merter, Turgut Özakman, Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu, Bir İzleyici - Yöneten: Tamer Levent	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.36)
21.12.1982	Sergi	Grafik Sergisi	Faruk Çağla	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.36; İslimyeli, 1983, s.18)
22.12.1982	Panel	Fikir ve Sanat Eserlerinde Çeviri Sorunu	Konuşmacılar: Nimet Arzık, Gençay Gürün, Tahsin Saraç, Aziz Üstel - Yöneten: Nurzen Güngör	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.36)
27.12.1982	Oyun Tartışması	Ya Devlet Başa Ya Kuzgun Leşe	Konuşmacılar: Orhan Asena, Bozkurt Kuruç, İlber Ortaylı, Atilla Sav	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.36)
28.12.1982	Resital	Gitar Resitali	Sadık Ersöz	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.37)
29.12.1982	Felsefe Oturumu	Bertrand Russel	Konuşmacılar: Prof. Dr. Teo Grunberg, Dr. Oğuz Aran, Dr. Suvar Köse Raif - Yöneten: Yaman Örs	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.37)
3.01.1983	Sergi	Üye Ressamlar Karma Resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.38)
5.01.1983	Konferans	Türk Düşünce Tarihinde İnsanın Değeri	Konuşmacı: Prof. Dr. İbrahim Agah Çubukçu	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.38)
8.01.1983	Film Gösterimi	Japon Sanat Filmleri	1. Japon Mimarisi , 2. Yaşayan Japon Sanatı, 3. Japon Folkloru	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.38)
12.01.1983	Ayın Dosyası I	G. Gabrielle Marquez (Nobel 1982)	Konuşmacılar: Enis Batur, Ertuğrul Özkök, Sargut Sölçün - Yöneten: Özdemir İnce	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.38)
17.01.1983	Sergi	Karikatür Sergisi	Saim Eriçek	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.38)
19.01.1983	Açık Oturum	Sporun Kültürel Boyutları	Konuşmacılar: Prof. Dr. Kurthan Fişek, Aydın Karasüleymanoğlu, Fikret Ünlü, M. Ali Yalım - Yöneten: Cemal Saltık	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.38)
22.01.1983	Film Gösterimi	Demokratik Almanya Sanat Filmleri	1. Mimar Schinkel, 2. Küçük heykeller	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.38)
24.01.1983	Oyun Tartışması	Resimli Osmanlı Tarihi	Konuşmacılar: Doç. Dr. Doğu Ergil, Dr. Nurhan Karadağ, Turgut Özakman, Ergin Orbey, Prof. Sevda Şener - Yöneten: Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.38)
25.01.1983	Konser	Piyano Konseri	Oya Ünler	(Anonim, 1983a)
26.01.1983	Ulusal Kültür Dizisi II	Plastik Sanatlarda Sentez	Konuşmacılar: Zahit Büyükişleyen, Hamiye Çolakoğlu,	(Sanat Kurumu Derneği, 1983,

			Prof. Dr. Adnan Turani, Kaya Özsezgin, Doç. Dr. Turan Erol, Hamit Kınaytürk - Yöneten: Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu	s.38-39)
31.01.1983	Söyleşi	Yazar ve Sorunları	Konuşmacı: Teoman Erel	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.39
1.02.1983	Sergi	Karikatür Sergisi	Asaf Koçak	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.40)
2.02.1983	Söyleşi	Şiir Üzerine	Sanatçı: Ahmet Erhan	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.40)
5.02.1983	Film Gösterimi	Irak Sanat Filmleri	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.40)
8.02.1983	Konser	Gemici Türküleri	Grup Çağrı (TOBAV ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.40)
9.02.1983	Konferans	Basın ve Yazarlık	Konuşmacı: Cüneyt Arcyürek	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.40)
12.02.1983	Panel	Türkiye Cumhuriyetinin 60. Yılı	Konuşmacılar: Doç. Dr. Sina Akşin, Suphi Karaman, Baha Vefa Karatay, Doç. Dr. Hikmet Samitürk, Sami N. Özerdim - Yöneten: Dr. Anıl Çeçen	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.40)
14.02.1983	Sergi	Çin Halk Cumhuriyeti Reprodüksiyon Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.40)
16.02.1983	Açık Oturum	Ödüller ve İşlevi	Konuşmacılar: İbrahim Cüceoğlu,Önder Şenyapılı, Kaya Özsezgin, Doç. Dr. Emre Kongar - Yöneten: Jülide Gülizar	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.40)
19.02.1983	Panel	Ulusal Kültür Dizisi III (Ulusal Sinemanın Oluşumu ve Geleceği)	Konuşmacılar: Cihat Çiftçili, Çetin Karamanbey, Mahmut T. Öngören, Prof. Dr. Oğuz Onaran, Nejat Ulusay, Selçuk Uluer Güven, Yücel Çakmaklı	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.40-41)
21.02.1983	Oyun Tartışması	Bir Filiz Vardı	Konuşmacılar: Talip Apaydın, Dinçer Sezgin, Gülşen Karakadıoğlu, Dr. Filiz Yenişehirlioğlu, Erhan Yücel (Ulusal Sinemanın Oluşumu ve Geleceği)	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.41)
23.02.1983	Felsefe Oturumu	Spinoza	Konuşmacılar: İsmail Demirdöven, Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu, Yöneten: Sevgi İyi (Türkiye Felsefe Kurum ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.41)
26.02.1983	Film Gösterimi	Kanada Sanat Filmleri	1. Kanada'da Müzik Yaşamı, 2. Ottowa'da Bronz Heykel	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.41)
1.03.1983	Sergi	Resim Sergisi	Sanatçı: Leyla Doğan	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.42)
5.03.1983	Film Gösterimi	Fransız Sanat Filmleri	1.Picasso, 2.Chagall, 3.H. Matisse,	(Sanat Kurumu

		(Modern Resim Dizisi)	4.Vasarelly	Derneği, 1983, s.42)
9.03.1983	Söyleşi	Politika Yazarlığı	Konuşmacı: Metin Toker	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.42)
12.03.1983	Panel	Ulusal Kültür Dizisi IV (Edebiyatımızda Ulusal ve Çağdaş Oluşum)	Konuşmacılar: Nahit Eruz, Doç. Dr. Cahit Kavcar, Ahmet Say, Mustafa Şerif Onaran, Mehmet Doğan - Yöneten: Jülide Gülizar	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.42)
14.03.1983	Sergi	Karma Resim Sergisi (Kolleksiyonlardan Seçmeler)	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.42)
16.03.1983	Açık Oturum	Kültür ve Sanatta Eleştirinin İşlevi	Konuşmacılar: Doç. Dr. Türker Alkan, Enis Batur, Yılmaz Onay, Doç. Dr. Neriman Samurçay, Dr. Anıl Çeçen - Yöneten: Ünsal Piroğlu,	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.42)
23.03.1983	Söyleşi	Şairin Dilinden (Şiir Üzerine)	Sanatçı: Şinasi ÖZdenoğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.42)
25.03.1983	Resital	Gitar Resitali	Sanatçılar: Pınar Dinç, Cem Duruöz (TOBAV ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.42)
26.03.1983	Film Gösterimi	Sanat Filmleri Gösterisi (Sovyet Sanat Filmleri)	1. Çaykovski, 2. Tolstoy, 3. Ruski Müzesi	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.43)
27.03.1983	Tiyatro Oyunu	Sarıpınar 1914	Ankara Yarıaçık Cezaevi – Tiyatro Kolu (Dünya Tiyatrolar Günü nedeniyle)	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.43)
28.03.1983	Açık Oturum	Tiyatronun Toplumsal İşlevi	Konuşmacılar: Rutkay Aziz, Doç. Dr. Nurhan Karadağ, Tamer Levent, Dr. Ertuğrul Özkök, Dinçer Sümer - Yöneten: Gülşen Karakadıoğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.43)
30.03.1983	Konferans (Uygulamalı)	Ulusal Kültür Dizisi V (Ulusal ve Çağdaş Opera)	Konuşmacı: Asım Cem Konuralp	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.43)
2.04.1983	Film Gösterimi	Sanat Filmleri Gösterisi (İspanyol Sanat Filmleri)	1. Endülüs İslam Sanatı, 2. Kristof Kolomb'un İzleri, 3. Kanarya Adaları	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.44)
4.04.1983	Sergi	Kanada Yerli Sanatı	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.44)
6.04.1983	Söyleşi	Belgesel Gazetecilik	Konuşmacı: Uğur Mumcu	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.44)
9.04.1983	Açık Oturum	Ulusal Kültür Dizisi VI (Kültür ve Sanatta Türkiye'de Batı Etkisi)	Konuşmacılar: Dr. Kurtuluş Kayalı, Doç. Dr. Emre Kongar, Rasim Özdenören, Necmettin Türinay, Filiz Yenişehirlioğlu - Yöneten: Dr. Anıl Çeçen	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.44)
13.04.1983	Konferans	Ulusal Kültür Dizisi VI (Ulusallık Kavramı)	Konuşmacı: Doç. Dr. Doğu Ergil	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.44)
16.04.1983	Film Gösterimi	Avusturya Kültür Günü	1. Avusturya'da yeni sanat akımları, 2. Ortaçağ şehrinin restorasyonu, 3. Wotruba:	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.44)

			Çağdaş Avusturya heykeltraşı	
16.04.1983	Konferans	Avusturya Kültürü	Konuşmacı: Erwin Lucius-Avusturya Kültür Ateşesi	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.44)
16.04.1983	Sergi	Avusturya'daki Ortaçağ (El Yazmaları)		(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.44)
18.04.1983	Oyun Tartışması	Önemli Adam	Konuşmacılar: Sabahattin Kudret Aksal, Kenan Işık, Atilla Sav, Işık Toprak, Doç. Dr. Artun Ünsal - Yöneten: Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.44)
19.04.1983	Çocuk Oyunu	Bremen Mızıkacıları	Ankara Halk Tiyatrosu	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.45)
19.04.1983	Oyun Tartışması	Bremen Mızıkacıları	Konuşmacılar: Salih Aydoğan, Yeşim Dorman, Emin Özdemir, Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu, Erkan Yücel, Bir çocuk izleyici +- Yöneten: Nurzen Güngör	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.45)
20.04.1983	Felsefe Oturumu	Karl Jaspers	Konuşmacılar: Dr. Akın Etan, Yusuf Örnek - Yöneten: Dr. Tüten ANG (Felsefe Kurum ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.45)
21.04.1983	Resital	Piyano Resitali	Küçük Sanatçı: Muhittin Dürüoğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.45)
22.04.1983	Çocuk Oyunu	-	TOBAV ile ortak düzenlenmiştir	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.45)
27.04.1983	Söyleşi	Şairin Dilinden (Şiir üzerine)	Sanatçı: İlhan Geçer	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.45)
30.04.1983	Açık Oturum	Ayın Dosyası (Türkiye'de Plastik Sanatlar Eğitim)	(G. S. Akademisinin 100. Yılı nedeniyle) - Konuşmacılar: İsmail Altınok, Doç. Dr. Turan Erol, Kaykan Keskinok, Mükremin Mungan, Prof. Dr. Günle Renda, Prof. Dr. Adnan Turani - Yöneten: Dr. Jale Ersen	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.45)
2.05.1983	Sergi	Karikatür Sergisi	Ökkeş Remzi Cırık	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.46)
3.05.1983	Resital	Şan Resitali	Sanatçılar: Ekrem Çelikkol, Naci Pekcan (TOBAV ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.46)
4.05.1983	Söyleşi	Haber Dergiciliği	Konuşmacı: Mehmet Ali Kışlalı	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.46)
7.05.1983	Film Gösterimi	Arnavutluk Sanat Filmi	General Gramafon	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.46)
8.05.1983	Şiir Gecesi	-	Hazırlayan: Fahrünnisa Kadıbeşegil	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.46)
9.05.1983	Sergi	Resim-Karikatür Sergisi	Sanatçı: Ender Can Erbaş, Çerkes Karadağ	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.46)

11.05.1983	Söyleşi	Şiir Üzerine	Sanatçı: Tahsin Saraç	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.46)
14.05.1983	Panel	Ulusal Kültür Dizisi VIII (Halk Sanatı ve Folklör)	Konuşmacılar: Prof. Dr. Orhan Acıpayamlı, Şerif Baykurt, Dr. Atilla Erdem, İsmail Karaahmetoğlu, Yrd. Prof. Seyfi Karabaş, İrfan Ünver Nasrattınoğlu - Yöneten: Dr. Anıl Çeçen	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.46)
16.05.1983	Oyun Tartışması	Yaz Misafirleri	Konuşmacılar: Prof. Dr. Sevda Şener, Rutkay Aziz, Doç. Dr. Nurhan Karadağ, İlber Ortaylı, Atilla Sav - Yöneten: Gülşen Karakadıoğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.46)
17.05.1983	Sergi	Çiçek Tanzim Sergisi	Sanatçılar: Ruhsar Arıkan	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.46)
17.05.1983	Resital	Piyano Resitali	Sanatçı: Ahat Askerof (Konuk opera sanatçısı)	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.474)
18.05.1983	Panel	Sanat ve Teknoloji	Konuşmacılar: Hamiye Çolakoğlu, İbrahim Demirel, Zafer Gençaydın, Mürşide İçmeli, Nüzhet İslimyeli, Remzi Savaş, Prof. Dr. İlhan Tekeli - Yöneten: Jülide Güizar	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.47)
21.05.1983	Panel	Sanat Yayıncılığı ve Sorunları	Konuşmacılar: Mehmet Doğan, Jale Erzen, Semih Gümüş, Doğan Hızlan, Varlık Özmenek, Almet Say - Yöneten: Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.47)
24.05.1983	Sergi	Resim Sergisi	Sanatçı: Haldun Naziker	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.47)
25.05.1983	Söyleşi	Renk Şairleri 1 (İkili Söyleşi)	Sanatçı: Yaşar Çallı, Eleştirmen: Kaya Özsezgin	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.47)
28.05.1983	Dia Gösterisi	Brezilya Sanat Diaları: Plastik Sanatlar, Mimarlık, Halk Sanatı, Şehircilik ve müzeler	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.47)
1.06.1983	Söyleşi	Şairin Dilinden (Şiir üzerine)	Sanatçı: Coşkun Ertepınar	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.48)
4-14 Haziran 1983	Sergi	Kitap Sergisi	(YAZKO-AYKO-AYÇA VE DAYANIŞMA yayın kooperatifleri ile ortaklaşa düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.48)
4.06.1983	Panel	Yayın Kooperatifleri	Konuşmacılar: Ahmet Cemal, K. Bayram Çukurkavaklı, Salim Şengil, Ahmet Telli, Adnan Yücel - Yöneten: Anıl Çeçen	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.48)
4.06.1983	Sergi	Kitap Fuarı Açılışı		
5.06.1983	Kitap Fuarı	Söyleşi ve İmza Günü	Cengiz Bektaş, H. İzettin Dinamo, S. Rıfat Kırkoğlu, Salim Şengil, Afşar Timuçin	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.48)
6.06.1983	Kitap Fuarı	Söyleşi ve İmza Günü	Veysel Çolak, Sargut Sölçün,	(Sanat Kurumu

			Kemal Sülker, Almet Telli	Derneği, 1983, s.48)
7.06.1983	Kitap Fuarı	Söyleşi ve İmza Günü	Tevfik Çavdar, Refik Durbaş, Ahmet Say, Adnan Yücel	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.48)
8.06.1983	Kitap Fuarı	Söyleşi ve İmza Günü	İnci Aral, Özdemir İnce, Gürsen Topses, Şahin Yenişehirlioğlu, Demirtaş Ceyhun	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.48)
9.06.1983	Kitap Fuarı	Söyleşi ve İmza Günü	Nusret Kemal, Ali Nejat Ölçen, Hakkı Özkan, Zeynep Avcı Karabey	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.48)
10.06.1983	Kitap Fuarı	Söyleşi ve İmza Günü	Ahmet Ada, Hüseyin Atabaş, Ali İhsan Mıhçı, Mahmut Tali Öngören, Mehmet Özgül	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.48)
11.06.1983	Kitap Fuarı	Söyleşi ve İmza Günü	Abdullah Aşçı, Recep Bilginer, Abdülkadir Bulut, Azer Yaran	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.48)
12.06.1983	Kitap Fuarı	Söyleşi ve İmza Günü	Ünsal Oskay, Zafer Özcan, Rıza Zelyut, Jülide Gülizar, Saadet Timur	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.48)
13.06.1983	Sergi	Ankara Kapalı Cezaevi Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.49)
14.06.1983	Resital	Kanun Resitali	Sanatçı: Dr. Erdoğan Sürat - Konuşmacı: Prof. Dr. İnal Cem Aşkun	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.49)
15.06.1983	Söyleşi	Edebiyat Üzerine	Konuşmacı: Erol Toy	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.49)
18.06.1983	-	Bulgaristan Sanat Filmleri	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.49)
21.06.1983	Sergi	Sovyet Uzay Fotoğrafları Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.49)
22.06.1983	Söyleşi	Felsefe Söyleşisi (Ortega Y. Gasset)	Konuşmacı: Dr. Ertuğrul Özkök	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.49)
27.06.1983	Sergi	AFSAD Üyeleri Karma Fotoğraf Sergisi	Sanatçılar: Rıza Arat, Nilgün İsmet, Mihriban Yüksel	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.49)
29.06.1983	Söyleşi	Ayın Dosyası (Mizah Üzerine)	Konuşmacı: Sulhi Dölek	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.49)
2.07.1983	Sergi	Fotoğraf Sergisi (Kanada Fotoğrafları	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.50)
8.07.1983	Film Gösterimi	Irak Dökümanter Filmleri	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.50)
9.07.1983	Irak Kültür Günü	Irak Kültür Filmleri, Irak Reprodüksiyon Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1983, s.50)
2.11.1983	Sergi	Fotoğraf Sergisi "Atatürk Fotoğrafları"	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.23)
10.11.1983	Atatürk'ü Anma	Tarih Işığında Atatürk	Konuşmacı: Doç. Dr. Sina Akşin	(Sanat Kurumu

	Toplantısı			Derneği, 1984, s.23)
14.11.1983	Sergi	Karma Üye Resim Sergisi	(Cumhuriyetin 60. Yılı nedeniyle kutlamak amacıyla düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.23)
16.11.1983	Konferans	Türk Romanında İki Tarz	Konuşmacı: Veysel Öngören	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.23)
18.11.1983	Video Gösterisi	All That Jazz (Hep şu caz)	Yön: Bob Forse - Oyuncular: Roy Scheider, Jessica Langei	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.23)
19.11.1983	Video Gösterisi	Duke Ellington Story (Duke Ellington'un Hikayesi)	Oyuncular: Duke Ellington ve orkestrası	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.23)
23.11.1983	Söyleşi	Öykücülük Üzerine	Konuşmacı: İnci Aral	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.23)
25.11.1983	Video Gösterisi	Cabaret (Kabere)	Yön: Bob Fasse -Oyuncular: Liza Minelli, Michael York	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.23)
26.11.1983	Video Gösterisi	Dr. Jivago	Yön: David Lean -Oyuncular: Omar Sherif, Julie Christie	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.23)
3.12.1983	Film Gösterimi	Romanya Dokümanter Filmleri	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.24)
3.12.1983	Fotoğraf Sergi	Transilvanya Fotoğrafları (Romanya)		(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.24)
7.12.1983	Konferans	Felsefe ve İnsan Hakları	Konuşmacı: İonna Kuçuradi (Türkiye Felsefe Kurumu ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.24)
9.12.1983	Video Gösterisi	City Lights (Kent Işıkları)	Yön: Charlie Chaplin - Oyuncular: Charlie Chaplin, V. Cherili	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.24)
10.12.1983	Video Gösterisi	Apocalypse Now (Kıyamet)	Yön: Francis Coppola - Oyuncular: Marion Brando, M. Sheen	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.24)
14.12.1983	Açık Oturum	Devlet Sergilerinin İşlevi	Konuşmacılar: Zahit Büyükişleyen, Dinçer Erimez, Turan Erol, Kaya Özsezgin, Erhan Karaesmen, Adnan Turani - Yöneten: Zafer Gençaydın (Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltraşlar Derneği ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.24)
22.12.1983	Sergi	Resim Sergisi	Sanatçı: Gültekin Serbest	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.24)
22.12.1983	Konser	Resital	Flüt: Mihriban Aviral Piyano: Fügen Serbest Program: J. S. Bach-Sonat 5 Mi minör F. Martin-Ballade C. Franck-Sonat La majör) A. Casella Sicillenne et Burlesque	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.25)
23.12.1983	Video Gösterisi	Film: Chiha Town (Çin Kenti)	Yön: Roman Polanski Oyuncular: J. Nicholson, Faye Dunaway	(Sanat Kurumu Derneği, 1984,

				s.25)
24.12.1983	Video Gösterisi	Film: Bus Stop (Otobüs Durağı)	Yön: Joshua Logen - Oyuncular: Marilyn Monroe, Hope Lange	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.25)
28.12.1983	Konferans	Ortadoğu'da Son Gelişmeler	Konuşmacı: Prof. Dr. Türkkaya Ataöv	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.25)
3.01.1984	Sergi	Fotoğraf Sergisi "Arnavutluk'ta Yaşam"	(Arnavutluk Büyükelçiliğinin katıkları ile hazırlanmıştır)	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.26)
4.01.1984	Tiyatro Eleştirisi	Bürokratlar	Konuşmacılar: Güngör Aydın, Erhan bener, Orhan Erçin,Nurhan Karadağ, Erkan Yücel, Yöneten: Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.26)
6.01.1984	Video Gösterisi	Film: Grease	Yön: Randal Kleiser - Oyun: John Travolta, Oliva N. John	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.26)
7.01.1984	Video Gösterisi	Film: Ben Hur	Yön: William Wyler - Oyun: Charlton Heston, Jack Hawkins	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.26)
11.01.1984	Söyleşi	Şiir'de Gelenek Sorunu	Konuşmacı: Veysel Öngöen	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.26)
16.01.1984	Sergi	Karikatür Sergisi	Sanatçı: Ö. Remzi Çırık	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.26)
17.01.1984	Konser	-	Grup Tierra y mar (Toprak ve Deniz)- Sanatçılar Flüt: Asım Uysal - Gitar: Sabit Sümer - Percussion: Hasan Tahsin Çanakçı - Program: Latim amerika folk müziği örnekleri	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.26-27)
18.01.1984	Konferans	Demokrasi ve Kültür	Konuşmacı: Doç. Dr. Türken Alkan	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.27)
20.01.1984	Video Gösterisi	Film: Great Dictator (Büyükü Diktatör)	Yön: Charlie Chaplin - Oyun: Charlie Chaplin, Pauletta Goddar	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.27)
21.01.1984	Video Gösterisi	Film: Great Gatsby (Muhteşem Gatsby)	Yön: Jack Clayton - Oyun: Mia Farrow, Robert Redford	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.27)
25.01.1984	Açık Oturum	Türkiye'e Tiyatro Yazarlığı Sorunları	Konuşmacılar: Ejder Akışık, Ergin Orbey, Ülker Köksal, Atilla Sav, Dinçer Sümer, Vasfi Uçkan - Yön: İzzet Polat Ararat (TOBAV ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.27)
3.02.1984	Video Gösterisi	Film: Best of Jazz 1 (Cazın en iyisi)	Benny Goodman, Lois Armstrong	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.28)
4.02.1984	Video Gösterisi	Film: Best of Jazz 2 (Cazın en iyisi)	Nat King Cole, Count Basie	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.28)
6.02.1984	Sergi	Resim Sergisi	Sanatçı: İsmail Gümüş	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.28)
8.02.1984	Basın Söyleşisi	-	Konuşmacı: Ahmet Kahaman	(Sanat Kurumu Derneği, 1984,

				s.28)
11.02.1984	Panel	1983'de Fotoğraf	Katılanlar: Kemal Cengizkan, Mehmet Bayhan, Kaya Özsezgin, Hasan Saltık, İbrahim Demirel (Afsad ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.28)
15.02.1984	Açık Oturum	Türkiye'de Aydın Sorunu	Konuşmacılar: Dr. Kurtuluş Kayalı, Doç. Dr. Türker Alkan, Tüncer Tuğcu - Yön: Dr. Erkan Oyal	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.28)
17.02.1984	Video Gösterisi	Film: Elvis in Hawai (Elvis Hawai'de)	Elvis Presley	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.28)
18.02.1984	Video Gösterisi	Film: Hello Doly (Merhaba Doly)	Barbara Streisand, Louis Armstrong	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.28)
20.02.1984	Sergi	Resim Sergisi	Sanatçı: Arslan Gündaş	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.29)
22.02.1984	Açık Oturum	Sanat Eğitiminin Önemi	Konuşmacılar: Zafer Gençaydın, Doç. Dr. İnci San, Tamer Levent, Dr. Ali Uçan - Yön: Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.29)
25.02.1984	Film Gösterimi	Avustralya Filmleri	1.Portrait of Gallery (Galerinin portresi), 2.Architecture (Mimarlık), 3.Australia in the 80s (1980'lerde Avustralya)	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.29)
29.02.1984	Felsefe Oturumu	Nietzche	Konuşmacılar: D. Anıl Çeçen, Turan Oflazoğlu, Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu - Yön: Prof. Dr. İonna Kuçuradi (Türkiye Felfese Kurumu ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.29)
1.03.1984	Basın Söyleşisi	Uluslararası Gelişmeler ve Türkiye	Konuşmacı: Mehmed Ali Birand	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.30)
3.03.1984	Dia Gösterisi	Fiap Kolleksiyonu	Sunan: Mehmet Bayhan (İfsak ile işbirliği yapılarak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.30)
5.03.1984	Sergi	Fotoğraf sergisi "Orta Asya Halk kültürü"	Sunan: Sovyetler Birliği Büyükelçiliği	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.30)
7.03.1984	Açık Oturum	Çeşitli yönleriyle satranç	Konuşmacılar: Şahap Ar, Doç. Dr. Nurkut İnan, Alpaslan İZer, Suat Soylu - Yöneten: Kahraman Olgaç	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.30)
9.03.1984	Video Gösterisi	Film: Advantures of Tom Sawyer (Tom Sawyer'in Maceraları)	Yön: Norman Tauroy - Oyun: Tom Kelly, May Robson	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.30)
10.03.1984	Video Gösterisi	Film: Atlantic City (Atlantik Kenti)	Yön: Louis Malle - Oyun: Burt Lancester	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.30)
14.03.1984	Panel	Yeraltı ve Yerüstü Kültür Zenginliklerimiz	Konuşmacılar: Doç. Dr. Hayat Erkanal, Doç. Dr. Vedat İdil, Doç. Dr. Coşkun Özgüner, Dr. Emre Madran - Yön: Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.31)
15.03.1984	Şiir Gecesi	-	Katılan Ozanlar: Hüseyin Atabaş, Behçet Aysan, Hüseyin Ferhad, Adnan Azar, Ahmet telli, Ali	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.31)

			Cngizkan, Murtaza Vural, Ahmet Erhan, Adnan Yücel, Akif Kurtuluş - Yön: Veysel Öngören, Adnan Satıcı	
19.03.1984	Sergi	Karma Üye Resim Sergisi	Sunan: Sanat kurumu Üyesi Ressamlar	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.31)
21.03.1984	Açık Oturum	Tutsaklar Romanı Üzerine	Konuşmacılar: İnci Aral, Doç. İlber Ortaylı, Ayla Kutlu, Prof. Dr. Neriman Samurçay - Yön: Önder Şenyapılı	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.31)
23.03.1984	Video Gösterisi	Film: Elephant Man (Fil adam)	Yön: David Lynch - Oyn: Antony Hopkins, John Hurt	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.31)
24.03.1984	Video Gösterisi	Film: Saturday Night Fever (Cumartesi Gecesi Ateşi)	Yön: John Budham, Oyun: John Travolta, Merly Strep	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.31)
28.03.1984	Konferans	Kültür ve Cinsel Tabular	Konuşmacı: Doç. Dr. Doğu Ergil	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.31)
31.03.1984	Film Gösterimi	Çekoslavakya kültür filmleri	Sunan: Çekoslavakya Büyükelçiliği	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.31)
2.04.1984	Film	DIAL "M" FOR MURDER	AlfredHitchcock, Ray Milland, GraceKelly, Robert Cummings	(Sanat Kurumu Derneği, 1984a)
3.04.1984	Sergi	-	Sanatçı: Nevide Gökaydın	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.32)
4.04.1984	Açık Oturum	Kemal Tahir ve Yorgun Savaşçı	Konuşmacılar: Doç. Dr. Sina Akşin, Naci Çelik, Çetin Öner, Ahmet T. Küflü, oç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu - Yön: Kemal Ateş	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.32)
6.04.1984	Film	ToCatch a Thief	AlfredHitchcock, Gary Grant, GraceKelly	
6.04.1984	Video Gösterisi	Film: All That Presidant's men (Başkanın Adamları)	Yön: Alan J Pakula - Oyun: Dustin Hoffman, Robert Redford	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.32)
7.04.1984	Video Gösterisi	Bridge on the River Kwai (Kwai Köprüsü)	Yön: David Lean - Oyun: Alec Guiness, William Holden	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.32)
9.04.1984	Film	Zelig	WoodyAllen, MiaFarrow	
10.04.1984	Konferans	Ermeni Terörizmi ve Fransa	Konuşmacı: Prof. Dr. Türkaya Ataöv	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.32)
11.04.1984	Konferans	Sevgi Denen Düzensiz Fiil	Konuşmacı: Resan Taşçıoğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.32)
12.04.1984	Film	A StreetcarNamedDesire	MarlonBrando, VivienLeigh	
12.04.1984	Şiir Gecesi	-	Katılan Ozanlar: İ.Mert Başat, Salih Bolat, Veysel Çolak, Atila Çınar, Şükrü Erbaş, Özcan Yalım, Murat Yetkin, Ali Yıldırım - Yön: Hüseyin Atabaş	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.32)
13.04.1984	Film	Thirty-nine Steps	AlfredHitchcock, Robert Donat, MadeleineCarrol, Helen Hayes	(Sanat Kurumu Derneği, 1984a)
14.04.1984	Film Gösterisi	Belçika Sanat Filmleri	Sunan: Belçika Büyükelçiliği	(Sanat Kurumu

				Derneği, 1984, s.33)
16.04.1984	Film	Play it again Sam	HerbertRoss, WoodyAllen, DianeKeaton	(Sanat Kurumu Derneği, 1984a)
16.04.1984	Sergi	Resim Sergisi	Sanatçılar: Mahire Aktan, Günseli İpçi	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.33)
17.04.1984	Açık Oturum	Köy Enstitülerinde Demokratik Eğitim	Konuşmacılar: Talip Apaydın, M. Rauf İnan, Fethi Esendal, Abdullah Özçukur, Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu - Yön: Ayhan Sarıhan (Öğretmen Dünyası dergisi ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.33)
18.04.1984	Konferans	Halide Edip'te Feminizm ve Kadın Hakları	Konuşmacı: Dr.Yayha Kanbolat	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.33)
19.04.1984	Film	City Lights	Charlie Chaplin	(Sanat Kurumu Derneği, 1984a)
20.04.1984	Video Gösterisi	Film: Huckleberry Fin	Yön: Lee Thompson - Oyun: Sarah Selby, Ron Howard	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.33)
21.04.1984	Video Gösterisi	Film: Kramer Kramer (Kramer Kramere karşı)	Yön: Robert Benton - Oyun: Dustin Hofman, Marly Streep	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.33)
23.04.1984	Film	Elia Kazan	Actor, Director, Writer, East of Eden, James Dean, Julia Harris	(Sanat Kurumu Derneği, 1984a)
25.04.1984	Anma Günü	Çeşitli Yönleriyle Abidin Elderoğlu	Konuşmacılar: Dr. Zahit Büyükişleyen, Doç. Dr. DevrimErbil, Kaya Özsezgin, Ozan Sağdıç - Yön: Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.33)
26.04.1984	Film	The Great Dictator	Charlie Chaplin	(Sanat Kurumu Derneği, 1984a)
27.04.1984	Felsefe Oturumu	Kant ve Prologomena	Konuşmacılar: Prof. Dr. Bedia Akarsu, Dr. Tüten Anğ, Dr. Yusuf Örnek - Yön: Prof. Dr. İonna Kuçuradi (Türkiye Felsefe Kurumu ile ortak düzenlenmiştir	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.33)
1.05.1984	Sergi	Fotoğraf Sergisi "Çekoslavakya'da Yaşam"	Sunan: Çekoslavakya Büyükelçiliği	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.34)
2.05.1984	Açık Oturum	Şiirimizde Kuşak Sorunu	Konuşmacılar: Akif Kurtuluş, Ahmet Erhan, Ali Cengizkan, Behçet Aysan - Yöneten: Veysel Öngören	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.34)
4.05.1984	Video Gösterisi	Film: Adam's Rib (Ademin Kaburgası)	Yön: George Cukor - Oyun: Katherine Hepburn, Spencer Tacy	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.34)
5.05.1984	Açık Oturum	Küçük Ağa	Konuşmacılar: Tarık Buğra, Mehmet Doğan, Yücel Çakmaklı, Dinçer Sümer, Mahmut Tali Öngören - Yön: Kemal Ateş	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.34)
9.05.1984	Konferans	Ortadoğu Sorunu	Konuşmacı: Cengiz Çandar	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.34)
10.05.1984	Sergi	Mask ve Heykel Sergisi	Sanatçı: Mustafa Kemal Elagöz	(Sanat Kurumu Derneği, 1984,

				s.34)
12.05.1984	Açık Oturum	Halk Sanatı ve Evrimi	Konuşmacılar: Mahmut Bahadır, Şerif Baykurt, Semih Güer, ahmet Çakır, Mustafa Turan, Güran Erberk, İrfan Ünver Nasrattınoğlu - Yön: Nejat Tosun	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.34)
16.05.1984	Söyleşi	Şiir'de Sınırtaşı Atlamak	Konuşmacı: Tahsin Saraç	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.35)
18.05.1984	Video Gösterisi	Film: 2001	Yön: Lloyd Bacon - Oyun: Ruby Keeler	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.35)
19.05.1984	Video Gösterisi	Film: Cat Ballou	Yön: Elliot Silverstein - Oyun: Jane Fonda, Lee Marvin	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.35)
21.05.1984	Sergi	Resim Sergisi	Sanatçı: Oya Yertut	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.35)
23.05.1984	Söyleşi	Roman Üzerine	Sanatçı: Vedat Türkali	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.35)
26.05.1984	Açık Oturum	Türk Resminde Ankara'nın Yeri	Konuşmacılar: Doç. Dr. Turan Erol, Selçuk Milar, Zafer Gençaydın, Prof. Dr. Adnan Turani - Yön: Dr. Zahit Büyükişleyen (Birleşmiş Ressamlar Derneği ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.35)
30.05.1984	Felsefe Oturumu	Orwell ve1984	Konuşmacılar: İsmail Demirdöven, Dr. Ertuğrul Özkök, Abdullah Kaygı, Dr. Yaman Örs - Yöneten: Dr. Anıl Çeçen (Türkiye Felsefe Kurumu ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.35)
1.06.1984	Video Gösterisi	Film: The Longest Day (En Uzun Gün)	Yön: Ken Anna Kın - Oyun: Richard Burton, John Wayne	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.36)
2.06.1984	Video Gösterisi	Film: To Kill a Mockongbird (Bülbülü Öldürmek)	Yön: Robert Muligan - Oyun: Gregory Peck, Brock Peters	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.36)
4.06.1984	Sergi	Karma Resim Sergisi	Sunan: Devlet Müzesi Kursiyerleri	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.36)
6.06.1984	Konferans	Açık Öğretim Sorunları	Konuşmacı: Prof. Dr. İnal Cem Aşkun	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.36)
7.06.1984	Kültür Günü	Irak Kültür Filmleri, Irak Kültür Müsteşarının Konuşması, Irak Korosu Konseri	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.36)
9.06.1984	Dialı Konferans	Sanatçı Köyleri	Konuşmacı: Hamiye Çolakoğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.36)
11.06.1984	Kültür Günü	Doğu Almanya Kültür Günü 1) Kültür Filmleri (Martin	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.36)

		Luther) 2) Dresden - Fotoğraf Sergisi - Martin Luther ve Bertold Brecht		
13.06.1984	Konferans	Türkiye'de Toplumsal Bilimlerin Gelişim	Konuşmacı: Prof. Dr. Emre Kongar	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.36)
15.06.1984	Video Gösterisi	Film: Holiday inn (Tatil Yeri)	Yön: Mark Sandrich - Oyun: Bing Cosby, Fred Astaire	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.37)
16.06.1984	Video Gösterisi	Film: Victor Victoria	Yön: Blake Edwards - Oyun: Julie Andrews, James Garner	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.37)
18.06.1984	Sergi	Pul Sergisi "Arnavutluk Pul Kolleksiyonu"	Sunan: Arnavutluk Elçiliği	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.37)
20.06.1984	Açık Oturum	Paralı Eğitim	Konuşmacılar: Prof. Dr. Servet Bilit, Hüsnü Cırıtlı, Doç. Tr. Nurkut İnan, Rasih Torun, Zeynep Özdemir Yöneten: Ayhan Sarıhan(Öğretmen Dünyası Dergisi ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.37)
23.06.1984	Film Gösterimi	Kanada Kültür Filmleri Musicanada Eskimo Sanaçısı Kenojuak Railroder (Demiryolu)	Sunan: Kanada Elçiliği	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.37)
25.06.1984	Sergi	Fotoğraf Sergisi "Amerikan Folk Sanatı"	Sunan: Amerikan Kültür Ateşeliği	(Sanat Kurumu Derneği, 1984, s.37)
30.07.1984	Sergi	Karma Sergi	Birleşik Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği	(Anonim, 1984a)
15.10.1984	Kültür Günü	Bulgaristan	Bulgaristan Büyükelçiliği	(Anonim, 1984c)
20.10.1984	Kültür Günü	Küba	Küba Büyükelçiliği	(Anonim, 1984c)
6.11.1984	Sergi	10 Genç Sanatçı	Nusret Başöner, Muzaffer Tire, Nur Gökbulut, Güler Akalan, Cengiz Savaş, Handan Tunç, Birnur Eraldemir, Erol Batıberk, Esat Arpacı, nurettin Şahin	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.36)
7.11.1984	Konferans	Sanatın gelişmesinde ve toplumsallaşmasında devlete, kişilere gönüllü kuruluşlara, basın ve yayına, özel ve resmi sektöre, sanat sevenlere düşen sorumluluklar	Doç. Dr. Anıl Çeçen	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.36)
8.11.1984	Açık Oturum	Günümüzde Satranç	Katılanlar: Şahap Ar, Kahraman Olgaç, Suat Soylu, Doç. Dr. Nurkut İnan, Murat Taşar	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.36)
10.11.1984	-	Atatürk ve Sanat	Konuşmacı: Doç. Dr. Adnan Turani	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.36)
14.11.1984	Konferans ve Slayt Gösterisi	Kapadokia	Konuşmacı: Ozan Sağdıç	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.36)

16.11.1984	Söyleşi	Avrupa ve Türkiye	Konuşmacı: M. Ali Birand	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.36)
19.11.1984	Sergi	Sanat Kurumu Üyeleri Karma Resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.36)
21.11.1984	Konferans (Slaytlı)	Çağdaş Amerikan Özgün Baskı Sanatı	Konuşmacı: Prof. Keith Achepohl (ABD IOWA Üniversitesi öğretim üyelerinden olup 1981-1985 öğretim yılı güz sömestresinde Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde konuk öğretim üyesi olarak derler vermektedir) Türkçeye Çeviren: Berna Orhan (Hacet. Üni.) Güzel Sanatlar Fakültesi Ara. Gör.	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.36)
24.11.1984	Panel (1)	Sanatın gelişmesine toplumsallaşmasında devlete, kişilere, topluma gönüllü kuruluşlara, basın ve yayına, özel ve resmi sektöre ve sanat sevenlere düşen sorumluluklar	Katılanlar:,Tunç tanışık (KTB, Ank. Res. Hey. Müz. Md.),İbrahim Cüceoğlu (T. İş Bankası Kültür ve Sanat Müs.),Doğan Hızlan (Simavi Vakfı),Çetin Erokay (Yaşar Holding, Halkla İlişkiler Ko.),(Enka Holding Temsilcisi),Zafer Gençaydın (Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltraşlar Derneği),İzzet Polat Ararat (Tobav Vakfı),Kaya Özsezgin (Sanat Eleştirmeni, Öğr. Görevli.),Handan Tunç (Sanat Eğitimcisi),Varlık Özmenek (Anka Ajansı ve Bilim ve Sanat Tem.),Yöneten: Dr. Zahit Büyükişleyen (Sanat Kurumu Temsilcisi),	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.37)
3.12.1984	Sergi	Ankaralı Özgün Baskı Ressamları	Sanatçılar: Hüseyin Bilgin, Zahit Büyükişleyen, Necla Özdemir, Güler Akalan, Adnan Turani, Zafer Gençaydın, Hayati Misman, Muzafer Tire	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.38)
5.12.1984	Açık Oturum	45. Sergi nedeni ile Devlet Resim Heykel Sergisinin Sorunları	Konuşmacılar: Kaya Özsezgin - Sanat Eleştirmeni Remzi Savaş- Heykeltraş Dr. Yüksel Bingöl- Endüstri Tasarımcısı, Grafiker Esin Dal- Sanat Tarihçisi, Yazar Nilat Kahraman -Ressam Yöneten: Yrd. Doç. Dr. M. Zahit Büyükişliyen(Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltraşlar Derneği ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.38)
8.12.1984	Uygulamalı Gösteri	Gravür	Sanatçı: Hüseyin Bilgin (Hacettepe Üni. Güzel San. Fak. Öğr. Gör.) (Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltraşlar Derneği ile orta)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.38)
12.12.1984	Şiir Gecesi	-	Katılanlar: Ahmet Erhan, Hüseyin Ferhat, Salih Bolat, Behçet Aysan, Hüseyin Atabaş, Şükran Moral, Adnan Özer, Murtaza Vural -	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.38)

			Yöneten: Özdemir İnce	
15.12.1984	Uygulamalı Gösteri	İpek Baskı	Sanatçı: Hasan Pekmezci (Gazi Üni. Gazi Eğ. Fak. Resim İş Eğ. Böl. Öğretim Görevlisi)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.38)
17.12.1984	Sergi	Grafik Sergisi "İllüstrasyon, Kitap Kapağı, Afiş vb."	Sanatçı: Mürşide İçmeli	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.38)
19.12.1984	Konferans	Grafik Sanatlar	Konuşmacı: Mürşide İçmeli (Gazi Üni.Gazi Eğt. Fak. Resim İş. Böl. Öğretim Görevlisi)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.39)
22.12.1984	Konferans	Resim Sanatında İçerik Sorunu	Konuşmacı: Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu (Ankara Üni. Dil Tarih Coğ. Fak. Felsefe böl. Öğr. Üyesi)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.39)
26.12.1984	Konferans	Antikite'nin Çağdaş Tercümesi	Konuşan: Prof. Keith Achepohl (ABD IOWA Üni. Öğret. Üyesi olup halen Hacettepe Üni. Güzel Sanatlar Fak. Konuk Öğretim Üyesi olarak dersler vermektedir) Çeviren: Berna Orhon (Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi öğretim görevlisi)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.39)
2.01.1985	Sergi	Eşref Üren Sergisi		(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.40)
2.01.1985	Söyleşi	Eşref Üren'e saygı ve sevgi. Eşref Üren'in ardından	Katılanlar: Doç. Dr. Turan Erol, Prof. R. Türkkaya Ataöv, Müşerref Köktürk, Kaya Özsezgin, Erhan Karaesmen - Yöneten: Yr. Oç. R. M. Zahit Büyükişliyen (Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltraşlar Derneği ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.40)
4.01.1985	Konferans	1985 Müzik Yılı	Konuşmacı: Üner Birkan	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.40)
9.01.1985	Açık Oturum	Türk Edebiyatında gecekondu sorunu	Katılanlar: Doç. Dr. Tansı Şenyapılı, Kemal Ateş, Emin Özdemir, Talip Apaydın, Mahmut Makal - Yöneten: Çetin Öner	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.40)
11.01.1985	Sergi	Müzik Fotoğrafları	Sanatçı: Ozan Sağdıç	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.40)
11.01.1985	Söyleşi	Edebiyat	Katılan: Rıfat Ilgaz	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.40)
12.01.1985	Film Gösterimi	Kanada Müzik Filmleri	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.40)
14.01.1985	-	"Öz, Biçim, Estetik veİletişim açısınan" misafir oyunun Türk tiyatrosuna getirdikleri	Katılanlar: Bilgesu Erenus, Nurhan Karadağ, Sevinç Sokullu, Mehmet Akan, Engin Gençtan - Yöneten: Tamer Levent	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.40)
16.01.1985	Konferans	Zeki Kocamemi	Konuşmacı: Münip Özben (BRHD ile ortak)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.40)

19.01.1985	Panel	Süreklilik, demokratiklik ve çağdaşlık ifade eden bir kültür politikasının kurumsallaşmasında, devlete düşen sorumluluklar	Katılanlar: Günseli Özkaya, Atilla Sav, A. Taner Kışlalı, Abdullah Nişancı, Murat Katooğlu, İlhan Evliyaoğlu. - Yöneten: Doç. Dr. Anıl Çeçen	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.41)
21.01.1985	Film Gösterimi	Arnavutluk Folkloru	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.41)
21.01.1985	Sergi	Arnavutluk Sanatı		(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.41)
23.01.1985	Konferans	Bir Genç Kopmozitörümüzden Türkiye'de çok sesli müziğin sorunları	Konuşmacı: Cem İdiz	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.41)
26.01.1985	Panel	Türkiye'de Kamuoyu nasıl bir müzik beklentisinde, alternatif gelişme hangi yönde?	Katılanlar: Yavuz Aydar, Gürer Aykal, Özdemir Erdoğan, Nevid Kodallı, Rengim Gökmen,, Yıldırım Gürsek, Adem Gürses, Çinuçen Tanrıkorur, Timur Selçuk - Yöneten: Tamer Levent	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.41)
2.02.1985	Film Gösterimi	Japon Sanat Filmleri	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.42)
4.02.1985	Sergi	Fethi Arda -Duran Karaca resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.42)
6.02.1985	Söyleşi	Ozanlarla Söyleşi	Katılanlar: Tahsin Saraç, Kemal Özer, Cahit Külebi, Şinasi Özdenoğlu - Yöneten: Tamer Levent	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.42)
11.02.1985	Söyleşi	Şiir Üzerine Söyleşi	Gülten Akın	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.42)
13.02.1985	Söyleşi	Sanat Üzerine	Konuşmacı: Vüsat O. Bener - Konuşan: Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.42)
14.02.1985	Sergi	Ozan Sağdıç Fotoğraf Sergisi "Baki Kalan Bu Kubbede…"	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.42)
16.02.1985	Forum	Ozan Sağdıç Sergisi Üzerine	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.42)
20.02.1985	Konferans	Sanatta Derinlik Kavramı	Konuşan: Prof. Özdemir Altan	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.42)
23.02.1985	Açık Oturum	Laik Öğretim	Konuşanlar: Satı Erişen, O. Güngör Feyzoğlu, Mehmet Akif İnan, Prof. Dr. Şerafettin Turan, Prof. Dr. Fehmi Yavuz	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.42)
25.02.1995	Konferans	Sanatta, Edebiyatta Gerçekçilik Sorunu	Konuşmacı: Aziz Çalışlar	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.42)
27.02.1995	Konferans	"… Geçmişte İletişim Aracı olarak Sanat ve	Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul Özkök	(Sanat Kurumu Derneği, 1985,

		Nostalgie”		s.42)
1.03.1995	Sergi	Amerikan fotoğraf sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.43)
4.03.1995	-	“Gençliğin Toplumsal Yaşama Katılımı”	Cüneyt Canver, Hızır Ekşi, Nevzat Helvacı, semih Gümüş -Yöneten: Tamer Levent	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.43)
9.03.1995	-	“Türkiye’de Oyun Yazarlığının Gelişimi ve Sorunları”	Recep Bilginer, Ülkü Ayvaz, Tuncer Cücenoğlu, Turan Oflazoğlu, Yılmaz Onay, Ülker Köksal, Yıldırım Türker, Murathan Mungan - Yöneten: Gülşen Karakadıoğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.43)
11.03.1985	-	Yugoslavya Kültür Filmleri 1-Bugünkü Yugoslavya 2-Yugoslavya’da Kültür ve Sanat 3-Çizgi Film	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.43)
12.03.1985	Sergi	Siyah Beyaz Denemeler	Aslan Güven	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.43)
13.03.1985		Tiyatro ve Eğitim	Konuşmacılar: Doç. Dr. İnci San, Tamer Levent	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.43)
16.03.1985		Gençlik Tiyatroları Çocuk Tiyatroları ve Amatör Tiyatroların Sorunalır	Yaşar Akın, Rüştü Asyalı, Ümit Denizer, Oben Güney, Nedim Saban, Yeşim Müdderrisoğlu, Celal Kızıldağ, Haluk Yüce Yöneten: Tamer Levent	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.43)
18.03.1985	-	Türk Tiyatrolarına Uslup Arayışları	Cüneyt Gökçer, Rutkay Aziz, Yılmaz Onay, Yücel Erten, Prof. Dr. Sevda Şener, Doç. Dr. Nurhan Karadağ, Mehmet Akan, Ergin Orbey - Yöneten: Doç. Tr. Anıl Çeçen	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.43)
20.03.1985	Konferans	Türk Tiyatrosunun Gelişim Sorunları	Prof. Dr. Sevda Şener	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.43)
23.03.1985	Anma	Oktay Arayıcı - Bir Tiyatro Adamının ardından	Konuşanlar: Rutkay Aziz, Aslan Alp, Bilgesu Erenus, Ergin Orbey, Cengiz Gündoğdu	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.45)
25.03.1985	Oyun Tartışması	Keşanlı Ali Destanı	Konuşmacılar: Yücel Erten, Ertuğrul Özkök, Gülşen Karakadıoğlu, Aydın köymen	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.45)
26.03.1985	Sergi	Karikatür Sergisi	Hazırlayan: Nezih Danyal	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.45)
27.03.1985	-	Sanat Kurumu Deneme Sahnesinin Uygulamalı Tanıtımı	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.45)
29.03.1985	Dia Gösterisi	“Çingeneler”, “Sen Kimin Malısın Ey Bize Layık İstanbul”	Çetin Erhan	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.45)
30.03.1985	-	Gençlik Yılında Gençler Tiyatrodan Neler Bekliyorlar	Ali ihsan Kaleci, Gökay Özütürk, Engin Özsayın, Ayşe Akses, Ali Meriç - Yöneten: Ayhan Özçelik (Sanat Kurumu Deneme Sahnesi	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.45)

			Adına)	
Nisan 1985	Kültür Günü	Endonezya	Endonezya Büyükelçiliği	(Anonim, 1985a)
Nisan 1985	Sergi		Doğu Almanya Büyükelçiliği	(Anonim, 1985a)
3.04.1985	Söyleşi	Karikatür Üzerine	Sanatçı: Nezih Danyal	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.44)
6.04.1985	Açık Oturum	Öğretmen Yetiştirme Düzenimiz	Konuşmacılar: Doç. R. İbrahim Ethem Başaran, Dr. A. Ferhan Oğuzkan, İhsan Ögüş, Beşir Göğüş -Yöneten: Osman Nuri Poyrazoğlu (Öğretmen Dünyası Dergisi ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.44)
8.04.1985	Forum ve Sergi	Nihat Kahraman'ın Resimleri	Konuşmacılar: Şükrü Aysan (Mimar Sinan Üni. Öğr. Gör.), Cengiz Çekil (9 Eylül Üni. Öğr. Gör. Heykeltraş), Zafer Gençaydın (Hacettepe Üni. Öğr. Gör. Ressam), Yrd. Doç. Dr. Jale Erzen (ODTÜ, Mimarlık Fakültesi, Öğr. Gör. Ressam), Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu (DTCF Fel. Bilimdalı Başkanı), Erhan Karaesmen (Sanat Yazarı), Yöneten: Veysel Günay (Hacettepe Üni. Öğr. Gör. Ressam)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.44)
10.04.1985	Konferans	Amerika'da Tiyatro Eğitimi	Prof. Dr. Herbert Blau (Wisconsin Üni. Öğretim Üyesi)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.44)
13.04.1985	Açık Oturum	Niyazi Akıncıoğlu, Yaşamı ve Şiiri	Konuşmacılar: Ömer Can, Celal Vardar, Abdurrahman Altuğ, Mehmet Türkkan, Cüneyt Akıncıoğlu - Yöneten: Tamer Levent	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.44)
17.04.1985	Açık Oturum	Köy Enstitüleri	Konuşmacılar: Talip Apaydın, Prof. Dr. Cevat Geray, Şevket Gedikoğlu, Kadir Okçu, Ali Bozkurt - Yöneten: Varlık Özmenek (Bilim ve Sanat Dergisi ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.46)
19.04.1985	Söyleşi	-	Konuşmacı: Tahir Kutsi Makal	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.46)
20.04.1985	Felsefe Oturumu	Prof. Dr. Takiyetten Mengüşoğlu'nu Anma Günü	Konuşmacılar: Dr. Tüten Ang, Dr. Necat Bozkurt, Dr. Betül Çotuksöken, Dr. Yusuf Örnek, Dr. Uluğ Nutku -Yöneten: Prof. Dr. İonna Kuçuradi (Türkiye Felsefe Kurumu ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.46)
21.04.1985	-	Çankaya Belediyesi I. Dünya Çocuk Şenliği Çocuk Tiyatrosu - Oyunun İsmi: "Keloğlan"	Oynayanlar: Dünya Çocuk Oyuncuları	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.46)
22.04.1985	Sergi	Çocuk Fotoğrafları Sergisi	Hazırlayan: Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği –	(Sanat Kurumu Derneği, 1985,

			Sanatçılar: Ozan Sağdıç, M. Cumhur Buğa, Dursun Ali Sarıkoç, Mehmet Aslan Güven, Habib Yanç. (Çankaya Belediyesi ile ortak etkinlik)	s.46; Anonim, 1985a)
23.04.1985	Balo	Çocuk Balosu	Hazırlayan: Çankaya Belediye Başkanlığı	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.46)
24.04.1985	Açık Oturum	Gençlik ve Şiir	Konuşmacılar: Remzi Demir, Necdet Gökçe, Cihan Oğuz, Raşit Öztürk, Ayten Mutlu, Ali Yıldırım, Mehmet Yatar, Halim Yazıcı, Murat Yetkin - Yöneten: Murtaza Vural	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.46)
27.04.1985	Açık Oturum	Ankara Halk Tiyatrosunun 10. Yılı ve Müfettişler Müfettişi	Konuşmacılar: Muzaffer Buyrukçu, Jülide Gülizar, Tahsin Saraç, Atilla Sav, Erkan Yücel - Yöneten: Çetin Özkarar	(Sanat Kurumu Derneği, 1985, s.46)
1.05.1985	Dia Gösterisi	Romen Sanatı	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.47)
3.05.1985	Film	AllthePresident Men	Allen J. Pacula, Robert Redford, DustinHoffman, JasonRobards	(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
3.05.1985	Sergi	Fotoğraf Sergisi, Karma	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.47)
4.05.1985	Film	ApocalypseNow	Francis Ford Coppola, MartínSheen, Robert Duwall, MarionBrando	(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
7.05.1985	Film	BeingThere	Hal Ashby, Peter Sellers, ShirleyMacLaine, Melvyn Douglas	(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
7.05.1985	Konferans	İnsanlık Açısından II. Dünya Savaşı	Konuşmacı: Prof. Dr. Türkkaya Ataöv	(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.47)
8.05.1985	-	Gençlik Yılında Gençliğimiz ve Sorunları	Konuşmacılar: Halil Berktay, Haldun Çubukçu, Deniz Öğüt, Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu (Öğretmen Dünyası Dergisi ile ortak düenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.47)
10.05.1985	Film	Breakfast at Tiffany's	BlakeEdwards, AudreyHepburn, George Peppard, PatriciaNeal	(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
11.05.1985	Film	Camelot	JoshuaLogan, Richard Harris, VanessaRedgrave	(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
11.05.1985	Anma Günü	Muzaffer Hacıhasanoğlu	Konuşmacılar: Kemal Ateş, Remzi İnanç, Vecihi Timuroğlu - Yöneten: Hüseyin Atabaş	(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.47)
13.05.1985	Sergi	Resim Sergisi : Bir Koleksiyon'dan Seçmeler	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.47)
14.05.1985	Film	TheGodfather, Part II	Francis Ford Coppola, Al Pacino, Robert De Niro, Robert Duwall	(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
15.05.1985	Konferans	Dil Yanlışları	Konuşmacı: Kaya Öztaş	(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.47)
17.05.1985	Film	Casablanca	Michael Curtiz, HumphreyBogart,	(Sanat Kurumu

			IngridBergman	Derneği, 1985a)
18.05.1985	Film	Diary of Anne Frank	George Stevens, MilliePerkins, Joseph Schildkraut, ShelleyWinters	(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
18.05.1985	Şiir Günü	-	Katılanlar: Babür Pınar, Tuğrul Tanyol, Ahmet Telli, Vecihi Timuroğlu - Yöneten: Murtaza Vural	(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.47)
21.05.1985	Film	ClockworkOrange	StanleyKubrick, MalcolmMcDowell	(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
21.05.1985	Konser	Şan Konseri, Öyle Bir Dinleti	Sunan: Asuman Bayraktar,Soprano: Yasemin Altınbaşlıer, M. Soprano: Şembenm Sarıgül, Tenor: Ömer Yılmaz, Bariton: Ekrem Çelikkol	(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.48)
22.05.1985	Konferans	Weber ve Kuram	Konuşmacı: Prof. Dr. Coşkun san	(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.47)
24.05.1985	Film	EmperorJones	Dudley Murphy, Paul Robeson, DudleyDiggs, Frank Wilson	(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
24.05.1985	Film	I Am a Dancer	Pierre Jourdanin, RudolfNureyev, MargotFonteyn	(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
25.05.1985	Açık Oturum	"Uykusuzlar" Üzerine	Konuşmacılar: İnci Aral, Emin Özdemir, Ayla Kutlu, Önder Şenyapılı	(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.47)
27.05.1985	Film Gösterimi	Endonezya Kültür Filmleri	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.48)
28.05.1985	Film	TheLion in Winter	AnthonyHarvey, Peter O'Toole, KatharineHepburn	(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
29.05.1985	Şiirli Söyleşi	-	Sanatçı: Ayhan İnal	(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.48)
4.06.1985	Film	GentlemenPreferBlondes	HowardHawks, Marilyn Monroe, JaneRussell, Charles Coburn	(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
7.06.1985	Film	The French Lieutenant'sWoman	KarelReisz, MerylStreep, JeremyIrons, LeoMcKern	(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
8.06.1985	Film	Duke Ellingtonand His Orchestra		(Sanat Kurumu Derneği, 1985a)
10.06.1985	Sergi	Karma üye resim sergisi		(Sanat Kurumu Derneği, 1985 s.48)
11.06.1985	Film	It's a Wonderful Life	Frank Capra, James Stewart, DonnaReed, LionelBarrymore	(Sanat Kurumu Derneği, 1985b)
14.06.1985	Film	MASH	Robert Altman, Donald Sutherland, ElliottGould	(Sanat Kurumu Derneği, 1985b)
18.06.1985	Film	I Am a Dancer	Pierre Jourdain, RudolfNureyev, MargotFonteyn	(Sanat Kurumu Derneği, 1985b)
21.06.1985	Film	The Best of Jazz Volume I	Bessie Smith, EubieBlake, BennyGoodman, Louis Armstrong	(Sanat Kurumu Derneği, 1985b)
22.06.1985	Film	DuckSoup	LeoMcCarey, TheMarxBrothers (Groucho, Chico, Harpo)	(Sanat Kurumu Derneği, 1985b)
25.06.1985	Film	EmperorJones	Dudley Murphy, Paul Robeson, DudleyDiggs, Frank Wilson	(Sanat Kurumu Derneği, 1985b)
28.06.1985	Film	An UnmarriedWoman	Paul Mazursky, JillClayburgh, Alan Bates	(Sanat Kurumu Derneği, 1985b)
4.11.1985	Sergi	Zerrin Demirsoy resim	-	(Sanat Kurumu

		sergisi açılışı		Derneği, 1986 s.13)
6.11.1985	Konferans	Cumhuriyet sonrası kültür politikalarına genel bir bakış	Konuşmacı: Emre Kongar	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.13)
10.11.1985	Konferans	Sosyal Şizofreni ve Atatürkçülük	Konuşmacı: Mustafa Coşturoğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.13)
13.11.1985	Konferans	Victor Hugo'nun düşünsel olgusu	Konuşmacı: Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.13)
14.11.1985	Konferans	Victor Hugo, Bir tiyatro serüveni	Konuşmacı: Doç. Dr. Tuğrul İnal	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.13)
15.11.1985	Açık Oturum	Victor Hugo	Konuşmacılar: Özdemir İnce, Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu, Yrd. Doç. Dr. Abidin Emre - Yöneten: Doç. Dr. Tuğrul İnal	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.13)
18.11.1985	Sergi	İsmail Ateş Resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.13)
20.11.1985	Konferans	"Sanat ve Psikoloji ya da Sanat Psikolojisi"	Konuşmacı: Yrd. Doç. Dr. Sıtkı Erinç	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.13)
21.11.1985	Slayt Gösterisi	-	Sunan: M. Aslan Güven, Dursun Ali Sarıkoç	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.13)
23.11.1985	Film Gösterimi	-	Sunan: Arnavutluk Büyük Elçiliği	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.13)
27.11.1985	Konferans	"Osmanlı Seramik Sanatının resimsel ve Plastik Ögeleri"	Konuşmacı: Doç. Dr. Filiz Yenişehirlioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.13)
30.11.1985	Video Gösterisi	Tayland Kültür ve Sanatı	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.13)
2.12.1985	Sergi	Erkan Yücel Resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.14)
4.12.1985	Konferans (Slaytlı)	Resimde "Renk Kuramları"	Konuşmacı: Veysel Günay (B.R.H.D. ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.14)
7.12.1985	Anma Günü	Güney Aksu'yu Anma Günü	Konuşmacılar: Cengiz Gündoğdu, Mustafa Sercan, Mehmet Akan	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.14)
9.12.1985	Sergi	Muhittin Köroğlu Resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.14)
11.12.1985	Konferans	Yeni Muhafazakarcılığın Düşünsel Temelleri	Konuşmacı: Doç. Dr. Doğu Ergil	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.14)
14.12.1985	-	Kültür Filmleri	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.14)
18.12.1985	Tartışmalı Toplantı	Ayla Kutlu'nun son romanı "Bir Göçmen Kuştu O …"	Konuşmacılar: Ayla Kutlu, İnci Aral, Prof. Dr. Şerafettin Turan, Emin Özdemir, Sevim İlkin,	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.14)

			Yöneten: Jülide Gülizar	
21.12.1985	-	Bach ve Hendel Sanat Filmleri	Sunan: Demokratik Alman Cumhuriyeti büyük Elçiliği	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.14)
23.12.1985	Sergi	Resim Sergisi (Karma)	Katılanlar: Ilgaz Özgen, Gülsüm Parlar, M. Salim Aktuğ, Oya Yertut, Hatice Ayan, Bilsen Gültekin, Atilla İlkyaz, Türkan Erdem, Semra Aydoğan	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.14)
25.12.1985	Konferans (Slaytlı)	Kandinsky Üzerine Bir İnceleme	Konuşmacı: Zeynep Yasa	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.14)
28.12.1985	Felsefe Oturumu	Albert Camus Sanatı ve Felsefesi	Konuşmacılar: İsmail Demirdöven, Tanju İnal, Ali Özçelebi, Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu, Dr. Nevzat Yılmaz (Türk Felsefe Kurumu ile ortaklaşa düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.14)
3.01.1986	Sergi	Hüsamettin Koçan resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.15)
4.01.1986	Konferans	Sağlık Kültürü	Konuşmacı: Dr. Turhan Temuçin	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.15)
8.01.1986	Konferans	Sanatta Yaratıcılığın resim Sanatındaki Boyutları	Konuşmacı: Muzaffer Tire	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.15)
11.01.1986	Film Gösterimi	"Passport To Pimlico"	Yöneten: Henry Cornelius (Türk-İngiliz Kültür Derneğinden temin edilmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.15)
13.01.1986	Sergi	"Nuri Abaç Desen Sergisi"	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.15)
15.01.1986	Konferans	Tarih Işığında Ermeni Sorunu	Konuşmacı: Doç. Dr. Sina Akşin	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.15)
18.01.1986	Panel	"Nuri Abaç Üzerine"	Konuşmacılar: Kaya Özsezgin, Uğur Bilge, Nihat kahraman, Erhan Karaesmen - Yöneten: D. Doç. Dr. Zahit Büyükişliyen	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.15)
22.01.1986	Söyleşi	Özgün (Şiir) Üzerine Söyleşi	(45. Sanat yılı Nedeniyle) Konuşmacı: Osman Numan Baranus	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.15)
25.01.1986	Film Gösterimi	"Macar Rock Opera Filmi" (Kral İStvan)	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.15)
29.01.1986	Konferans	"Etik ve Metaetik"	Konuşmacı: Dr. Harun Tepe	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.15)
3.02.1986	Sergi	"Sanat Kurumu'na Bağış Resim Resgisi"		(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.16)
5.02.1986	Konferans (Slaytlı)	"Çağdaş Amerikan Heykel Sanatı"	Konuşmacı: Prof. Mihael Bischof - Çevirmen: Yrd. Doç. Dr. Sıtkı Erinç	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.16)
12.02.1986	Konferans	"Halk Sağlığı ve Sağlık Politikası"	Konuşmacı: Doç. Dr. Nevzat Eren	(Sanat Kurumu Derneği, 1986

				s.16)
15.02.1986	Konferans	"Kadın Sorunu Üzerine"	Konuşmacı: Fatmagül Berktay	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.16)
17.02.1986	Sergi	Karma Resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.16)
19.02.1986	Öykü Dizisi -I	"Muzaffer Hacıhasanoğlu Üzerine"	Okuyan: Savaş yurttaş - Konuşmacılar: Erendiz Atasü, Mehmet Bayrak - Yöneten: Hüseyin Atabaş	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.16)
22.02.1986	Panel	"Halkevleri"	Konuşmacılar: Tevfik Çavdar, Cevat Geray, Yalçın Küçük, Rauf İnan - Yöneten: refik Saydam (Öğretmen Dünyası dergisi ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.16)
26.02.1986	Konferans	"Felsefe ve iletişim"	Konuşmacı: Dr. Akın Ergüder (Türkiye Felsefe Kurumu ile orta düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.16)
28.02.1986	Şiir Şöleni-I	-	Katılanlar: Ali Püsküllüoğlu, Kemal Bayram Çukurkavaklı, Bedrettin aykın, Hüseyin Yurttaş, Behçet Aysan - Yöneten: Özcan Yalım	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.16)
5.03.1986	Slayt Gösterisi	"Dağ Yürüyüşleri: Toroslar'da 1000 km"	Sunan: Doç. Dr. Yücel Aşkın	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.17)
7.03.1986	Panel	"Demokrasi ve Öğretme Sorunları"	Konuşmacılar: Av. Halit Çelenk, Prof. Dr. Alpaslan Işıklı, Şükrü Babacan, Zeki Sarıhan - Yöneten; Seyfi Taylak (Öğretmenler Dünyası dergisi ile ortak düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.17)
12.03.1986	Konferans	"Ödenekli Tiyatroların Dünü, Bugünü, Yarını"	Konuşmacı: Nihat Aybars	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.17)
19.03.1986	Konferans (Slaytlı)	"Çağdaş Amerikan Heykel Sanatı"	Konuşmacı: Prof. Michael Bischof - Çevirmen: Yrd. Doç. Dr. Sıtkı Erinç	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.17)
26.03.1986	Öykü Dizisi -II	"Kemal Ateş'in Çürük Kapı'sı üzerine"	Konuşmacılar: Talip Apaydın, Emin Özdemir, Hüseyin Atabaş - Okuyan: Rüştü Asyalı - Yöneten: Zeki Sarıhan	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.17)
28.03.1986	Şiir Şöleni-II	-	Katılanlar: İ. Mert Başat, Abdülkadir Budak, Veysel Çolak, Ahmet Erhan, Hüseyin Ferhat, Metin Celal - Yöneten: Ahmet Telli	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.17)
10.05.1986	Konferans	"Sanat Tüketicisi Olma Sorunsalı"	Konuşmacı: Handan Tunç	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.18)
14.05.1986	Konferans	"Etik ve Metaetik"	Konuşmacı: Dr. Harun Tepe	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.18)
17.05.1986	Panel	"Bacon"	Konuşmacılar: Doç. Dr. Cemil Akdoğan, Dr. Yaman Örs, İsmail Demirdöven -Yöneten: Kurtuluş	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.18)

			Dinçer	
21.05.1986	Konferans	“Erich Fromm üzerine”	Konuşmacı: Doç. Dr. Cumhur Kerimoğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.18)
23.05.1986	Açık Oturum	“I. Uluslararası Asya-Avrupa Plastik Sanatlar Bienali üzerine”	Konuşmacılar: Nihat Kahraman, Kaya Özsezgin, Tunç Tanışık, Suphi Baykam - Yöneten: İsmail Gümüş	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.18)
24.05.1986	Konferans	“Max Weber’in Bilim Anlayışı”	Dr. Doğan Özlem	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.18)
26.05.1986	Yaşayan Şairlerimiz Dizisi -I	“Celâl Vardar”	Konuşmacılar: M. Sunullah Arısoy, Bedii Erdem, İsmail Gümüş, Mustafa Şemin, Ahmet Telli - Şiirleri Okuyan: Rüştü Asyalı - Yöneten: Hüseyin Atabaş	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.18)
28.05.1986	Konferans	“Felsefe ve İletişim”	Konuşmacı: Dr. Akın Ergüder	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.18)
4.06.1986	Konferans	“Psiko-drama ve İnsan İlişkilerindeki Konumu”	Konuşmacı: Prof. Dr. Abdülkadir Özbek	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.19)
7.06.1986	Öykü Dizisi -III	“Erendiz Atasü Üzerine”	Konuşmacılar: Lütfiye Aydın, Ahmet Telli, Ahmet Kahraman - Okuyan: Erhan Gökgücü - Yöneten: Remzi İnanç	(Sanat Kurumu Derneği, 1986 s.19)
6.11.1986	Sergi	Karma Resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.11)
10.11.1986	Panel	Atatürk Döneminde Kültür ve Sanat Politikası	Konuşmacılar: Prof. Dr. Bozkurt Güvent, Rauf İnan, Sabahattin Kalender, Prof. Dr. Emre Kongar, Doç. Dr. Adnan Turani - Yöneten: Kemal Ateş	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.11)
12.11.1986	Dış Kültür Dizisi-I	Tayland’da Kültür ve Sanat (Film Gösterisi)	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.11)
15.11.1986	Söyleşi	Şiir Deyince	Konuşmacı: Hilmi Yavuz - Sunanlar: Kenan Işık, Banu Zorlutuna	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.11)
18.11.1986	Açıklamalı Konser (Anma Programı)	F. Liszt	Piyanist: Yeşim alkaya - Konuşmacı: Asım Cem Konuaralp	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.11)
19.11.1986	Resim Sergisi ve Panel	(Eşref Üren’i anma programı) Eşref Üren’in Sanatı	Konuşmacılar: Mehmet Ergüven, Doç. Dr. Turan Erol, İmren Erşen, Kaya Özsezgin, Prof. Dr. Günsel Renda, Sezer Tansuğ - Yöneten: Yrd. Doç. Dr. Zafer Gençaydın	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.11)
22.11.1986	Panel	Yeni Dönemde TRT	Konuşmacılar: Macit Akman (TRT Eski Gnl. Md.), Musa Öğün (TRT Eski Gnl. Md.), Mahmut Tali Öngören (Cumhuriyet Gazetesi Yazarı), Doç. Dr. Ertuğrul Özkök (Hürriyet Gazetesi Ankara Temsilcisi), Tayyar Şafak (TRT Haber D. Eski Başkanı), Yöneten: Cihat İleri	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.11)

26.11.1986	Konferans	Sanat Anlayışı ve "Osmancık" Romanı	Konuşmacı: Tarık Buğra	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.11-12)
29.11.1986	Panel	Tiyatroda Repertuar Sorunu ve Repertuar Politikası	Konuşmacılar: Rutkay Aziz (AST Sanat Yönetmeni), Tuncer Cücenoğlu (Oyun Yazarları Derneği YK Üyesi ve Oyun Yazarı), Cüneyt Gökçer (Devlet Tiyatroları Eski Gnl. Md.), Gencay Gürün (İst. Şehir Tiyatroları Gnl. Sanat Yönetmeni), Engin Orbey (Devlet Tiyatroları Eki Gnl. Md.),Turgut Özakman (Devlet Tiyatroları Gnl.Md.), Prof. Dr. Sevda Şener (DTCF Öğretim Üyesi), Yöneten: Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.12)
3.12.1986	Üçlü Söyleşi	Bedri Baykam'ın Resmi Üstüne	Katılanlar: Bedri Kaykam, Kaya Özsezgin, Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.13)
5.12.1986	Sergi	D. Almanya Çağdaş Gravür Sanatı		(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.13)
5.12.1986	Film Gösterimi	B. Brecht'in sanatı ve yaşamı		(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.13)
6.12.1986	Panel	Dış Kültürel İlişkiler ve Tanıtım	Katılanlar: Kemal Baytaş (Türk tanıtma Vakfı Başkanı), Semih Günver (Emekli Büyükelçi), Mehmet Özel (Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürü), Erdoğan Sanalan (Dış İşleri Bakanlığı Kültür Dairesi Başkanı)- Yöneten: Nurzen Amuran	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.13)
10.12.1986	Konferans	Gazetecilik üstüne	Konuşmacı: Emin Çölaşan	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.13)
13.12.1986	Şiir Deyince II	(Abdi İpekçi Ödülleri)	Katılanlar: Mehmet Alptekin, Behçet Aysan, Hakkı Özkan, Dinçer Sümer, Sunan: Dinçer Sezgin	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.13)
17.12.1986	Söyleşi	Türkiye'de Büyüyen Kültür Sorunu	Konuşmacı: Tevfik Çavdar	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.13)
20.12.1986	Panel	Türkiye'de Aydın Sorunu ve Sorumluluğu	Katılanlar: Mehmet Doğan, Prof. Dr. Bozkurt Güvenç, Yusuf Örnek, Doç. Dr. Mete Tunçay - Yöneten: Ünsal Pirooğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.13)
22.12.1986	Sergi	Karma Resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.13)
7.01.1987	Panel	Nuri İyem'in Sanatı	Konuşmacılar: Mehmet Ergüven, Erhan Karaesmen, Kaya Özsezgin, Sezer Tansuğ - Yöneten: Doç. Dr. Zahit Büyükişleyen	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.14)
10.01.1987	Şiir Deyince-III	-	Sanatçı: Gülten Akın -Sunanlar: Sema Aybars Uysaler, Dinçer Sezgin	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.14)

12.01.1987	Konferans	Tiyatro Karşısında TV, Video ve Sinema	Konuşmacı: Ülkü Ayvaz	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.14)
13.01.1987	Konferans	Radyasyon I (Fiziksel Tanıtım)	Konuşmacı: Prof. Dr. Uğur Biget (Ankara Nük. Araş. Ve Eğitim Merkezi Müdürü	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.14)
14.01.1987	Panel	Yarın Artık Bugündür (TV Dizisi)	Katılanlar: Ege Aydan, Tevfik Çavdar (Yazar), Hüseyin Karakaş (Yönetmen), Prof. Dr. Emre Kongar (Yazar), Haldun Armağan (Sinema Yazarı) - Yöneten: Neslihan Gence (Üstel)	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.14)
17.01.1987	Konferans Dizisi	Siyasi parti Programlarında Kültür ve Sanat I. Anavatan partisi	Konuşmacı: Bülent Akarcalı (ANAP Gn. Bşk. Yrd.) (Bu dizide siyasi partiler alfabetik olarak her ay sırasıyla konferans vereceklerdir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.14)
19.01.1987	Sergi	Resim sergisi	Sanatçı: Ülkü Yalım	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.14)
21.01.1987	Konferans	Haber Dergiciliği	Konuşmacı: Mehmet Ali Kışlalı	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.14)
27.01.1987	Konferans	Radyasyon II (Biyolojik Tanıtım)	Konuşmacı: Doç. Dr. Yalçın Sanalan	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.14)
28.01.1987	Panel	Basının (4. Kuvvetin) Kültür Yaklaşımı	Katılanlar: Varlık Özmenek (Bilim ve Sanat D. Yönt., Yazar), Dr. Jale Erzen (Boyut Der. Eski Yön. ODTÜ Öğ. Ü.), Doç. Dr. Ertuğrul Özkök (Hürriyet Ank. Tem. Yazar), Zeynep Oral (Milliyet San. Yönet. Sanat Yazarı), Doç. Dr. Oya Tokgöz (A.Ü. Basın Yayın Öğ. Ü.), Yöneten: Jülide Gülizar (Gazeteci, yazar)	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.14-15)
31.01.1987	Panel	400. Yılında Mimar Sinan ve Ulusal Mimarimiz	Katılanlar: Behruz Çinici (yüksek mimar), Vedat Dalokay (Y. Mimar, Ankara Bel.Eski Bşk.), Prof. Dr. Enis Kortan (ODTÜ Mim. Fak. Öğ. Ü.), Doç. Dr. Filiz Yenişehirlioğlu (ODTÜ San. Ta. Bl. Öğ. Ü.), Y. Mimar Engin Onacan (T. Mim. Odal. Gn. Bşk.).Yöneten: Doç. Dr. Turhan Sükan (Türk Konut Gen. Md. Vek.)	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.15)
4.02.1987	Konferans	Doğu Dilleri, Arap Kültürü ve Türkler	Konuşmacı: Doç. Dr. İLber Ortaylı	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.16)
11.02.1987	Şiir Deyince -IV	Akdeniz Lirizmi	Sanatçı: Ahmet Erhan	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.16)
14.02.1987	Konferans Dizisi	Siyasi parti Programlarında Kültür ve Sanat II. Demakratik Sol Parti	Konuşmacı: Rahşan Ecevit* (Bu dizide siyasi partiler alfabetik olarak her ay sırasıyla konferans vereceklerdir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.16)

16.02.1987	Panel	Ödenekli Tiyatrolar ve Bölge Tiyatroları	Katılanlar: Tarık Buğra, Prof. Cüneyt Gökçer, Ergin Orbey, Gencay Gürün, Turgut Gözakman, Prof. Dr. Sevda Şener, Kültür Bakanlığı Temsilcisi, Aytuğ İzat (Müs. Yrd.) - Yöneten: Alican Özinanır	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.16)
21.02.1987	Panel	Sanatta Özgünlük, Ulusallık, Evrensellik ve Çağdaşlık Kavramları	Konuşmacılar: Aziz Çalışlar, Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu, Muzaffer Arkan, Necmettin Türinay, Behçet Aysan - Yöneten: Kemal Ateş	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.16)
25.02.1987	Panel	Mehmet Eroğlu ve Romancılığı	Katılanlar: Erdeniz Atasü, Mehmet Eroğlu, Hasan Bülent Kahraman, Emin Gerçeker - Yöneten: Neslihan Gence Üstel	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.16)
28.02.1987	Panel	Kültür Kimliğimiz ve Yabancılaşma Sorunu	Katılanlar: Alev Alatlı (Gazeteci-Yazar), Murat Belge (Yazar), Ali Naili Erdem (Milli Eğitim Eski Bakanı), Doç. Dr. A. Taner Kışlalı (Kültür Eski Bakanı), Kültür Bakanlığ Temsilcisi, Gencay Şaylan (Gazeteci) - Yöneten: Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.16)
4.03.1987	Sergi	C. Nadir Karikatür Sergisi	Sunan: Nezih Danyal	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.17)
7.03.1987	Konferans Dizisi	Siyasi Parti Programlarında Kültür ve Sanat III. Doğru Yol partisi	Konuşmacı: Mehmet Dülger (DYP Gn. Bşk. Yrd.)	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.17)
14.03.1987	Panel	Galeriler, Resim Piyasası ve Sanata Katkısı	Konuşmacılar: Serpil Bozer (Galeri Yöneticisi), Haldun Dostoğlu (Galeri Yöneticsi), Doç. Dr. Turan Erol (Ressam, Öğretim Üyesi), Kıymet Giray (Eleştirmen), Zeynep Yasa (Kültür bakanlığı), Suat Nazif Baydur (Kolleksiyoner) - Yöneten: Dr. Jale Erzen	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.17)
16.03.1987	Oyun Tartışması	İnsanlar ve Hayvanlar	Konuşmacılar: Erhan Bener, Erhan Gökgücü, Asuman Korad, Prof. Dr. Nermin Samurçay, Doç. Dr. Ayşegül Yüksel - Yöneten: Kemal Ateş	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.17)
17.03.1987	Sergi	Heykel Sergisi	Sanatçı: Koray Ariş	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.17)
21.03.1987	Şiir Deyince -V	-	Sanatçı: Sennur sezer	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.17)
23.03.1987	Panel	Tiyatronun Çağımızda ve Türkiye'deki Yeri	Konuşmacılar: Raik Alnıaçık (D.T. Genel Md.), Yücel Erten (Yönetmen), Ülker Köksal (Oyun Yazarı), Doç. Dr. Sevinç Sokullu (Öğretim Üyesi), Nuşen Girginkoç (Oyuncu) - Yöneten: Seynan	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.17)

			Levent	
25.03.1987	Panel	Yeni Sinema Yasası	Konuşmacılar: Sabahattin Çetin (Prodüktör), Arif Keskiner (Yönetmen), Fikret Hakan (S. Oyuncusu)* Çetin Öner (Kül. Bak. Den. K. Üyesi), Atıf Yılmaz (Yönetmen, SESAM Yön. K. Üyesi) - Yöneten: Neslihan Gence Üstel	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.18)
28.03.1987	Konferans	Sanatçının Yaratım Özgürlüğü	Konuşmacı: Semih Gemalmaz	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.18)
30.03.1987	Söyleşi-Gösteri	Pandomin Sanatı	Sunan: Ulvi Arı-Ünal Peker	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.18)
11.04.1987	Panel	Reklam ve kültür	Katılanlar: Tevfik Çavdar, Ersin Salman (Ajans Ada), Emine Uşaklıgil (Cumhuriyet Gaz. Müess. Md.) Fuat Yavuz (Marsa - Sabancı Grubu) - Yöneten: Doç. Dr. Erdal Türkkan	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.19)
13.04.1987	Sergi	Karma resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.19)
15.04.1987	Konferans Dizisi	Siyasi Parti Programlarında Kültür ve Sanat IV. Sosyal Demokrat halkçı Parti	Konuşmacı: Atilla Sav	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.19)
18.04.1987	Panel	Türkiye'nin Kalbi Ankara	Katılanlar: Muammer Bostancı (Yeni Asır), Yalçın Doğan (Cumhuriyet), Yavuz Donat (Tercüman), Sencer Güneşsoy (Güneş), Fehmi Koru (Zaman) - Yöneten: Cihat İleri	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.19)
20.04.1987	Panel	Sanatta Muzır	Katılanlar: Füsun Erbulak (T. Oyuncusu, Yazar), Kaya Özsezgin (Sanat Eleştirmeni), Ferhan Şensoy (T. Oyuncusu, Yazar), Sadettin Ulusu (Hukukçu) - Yöneten: Seha Çakın	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.19)
22.04.1987	Panel	Niçin İntihar?	Katılanlar: Nihat duru, Prof. Dr. Celal Köksal, Ayla Kutlu, Prof. Dr. Özer Ozankaya - Yöneten: Nilşen Ar	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.19)
23.04.1987	Panel	Çocuk Tiyatroları	Katılanlar: Tansu Aytar, Yeşim Müderrisoğlu, Doç. Dr. İnci San, Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu, Milli Eğitim Bakanlığı Temsilcisi Ahmet Fidan - Yöneten: Alican Özinanır	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.19)
25.04.1987	Şiir Deyince VI	-	Sanatçı: İlhan Berk	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.19)
9.05.1987	Panel	Mizah Düzeyimiz	Katılanlar: Şinasi Nahit Berker (Mizah Yazarı),Ferruh Doğan (Karikatürist), Nahit Eruz (Öykü	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.20)

			ve Mizah Yazarı), H. Bülent Kahraman (Sanat Eleştirmeni), Tan Oral (Karikatürist) -Yöneten: Nezil Danyal (Karikatürist)	
13.05.1987	Panel	Avrupalı Mıyız?	Katılanlar: İ. Sabri Çağlayangil (Dışişleri Eski Bakanı), Semih Günver (Emekli Büyükelçi), Prof. Dr. Emre Kongar (Toplumbilimci, Yazar), M. li Kışlalı (Gazeteci, Yazar) -Yöneten: Doç. Dr. Haluk Günuğur (G.Ü. Öğretim Üyesi)	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.20)
16.05.1987	Panel	Siyasi Parti Programlarında Kültür ve Sanat	Katılanlar: ANAP- Bülent Akarcalı (Gn. Bşk. Yrd. Milletvekili), DSP-Haluk Özdalga (Gn. Sek.), DYP-Mukadder Sezgin (Gn. Bşk. Yrd.), SHP- Tevfik Çavdar (MKYK Üyesi) - Yöneten: Ünsal Piroğlu (Sanat Kurumu Başkanı)	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.20)
17.05.1987	Sergi	Çocuk Resimleri Sergisi	Sunan: Şafak Özel Lisesi	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.20)
23.05.1987	Panel	Kadının Yasal ve Sosyal Konumu	Katılanlar: Doç. Dr. Türkan Arıkan (Bağımsız M. Vekili), Prof. Dr. Bozkurt Güvenç (H. Ü. Öğretim Üyesi), Günseli Özkaya (Bağımsız M. Vekili, T. Kadınlar B. Eski Bşk.), Yrd. Doç. Dr. Efser Kerimoğlu (A. Ü. Tıp Fak. Öğrt. Üyesi), Esat Şener (M. Y. Tasarısı Kom. Bşk. Yg. Üyesi) - Yöneten: Doç. Dr. H. Sami Türk (A.Ü. H. F. Öğrt. Üyesi)	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.20)
25.05.1987	Sergi	Asaf Koçak Karikatür Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.20)
15-30 Haziran 1987	Sergi	Özgün Baskı Sergisi	İlk Adım Grubu	(Sanat Kurumu Derneği, 1987, s.7)
2.11.1987	Söyleşi ve Resim Sergisi	Necla Özbay Özdemir'i Anma Günü	(Altılar Grubu ile ortak çalışma)	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
4.11.1987	Konser	Ayın Konseri	Flüt: Şefika Arıyak Kutluer, Piano: Erfüz Edgüer	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
10.11.1987	Anma Günü	Atatürk'ü Anma Günü	Katılanlar: Cahit Külebi, Safer Günçaydın	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
18.11.1987	Konferans	Kültür ve Kültürler	Konuşmacı: İonna Kuçuradi	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
21.11.1987	Konferans	Dilde, Düşüncede, İletişimde Kirlenme	Konuşmacı: Füsun Akatlı	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
25.11.1987	Konferans	Türk Sanatı Kongresi ve Mısır Üzerine	Konuşmacı: Filiz Yenişehirlioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)

28.11.1987	Panel	Devlet Resim Sergileri	Katılanlar: Halil Akdeniz, Zafer Gençaydın, Sezer Tansuğ, Esin Yarar - Yöneten: Veysel Günay	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
5.12.1987	Konser	Ayın Konseri	Keman: Ülkü Koper - Viyola: Çimen Karaömeroğulları	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
7.12.1987	Sergi	Öncü Türk Resminden Bir Diğer Kesit	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
9.12.1987	Açık oturum	Arnavutluk ve Sanatı	Konuşmacılar: Kaya Öztaş, Kayıhan Keskinok, İbrahim Demirel, Mehmet Bican	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
12.12.1987	Konferans	Fransız Yazınında Türkiye İmgesi	Konuşmacı: Doç. Dr. Ali Özçelebi	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
16.12.1987	Konferans	Çağdaş İngiliz Oyun Yazarı Alan Ayckbourn ve "Bir Kadın, Bir Düş, Bir Oyun"	Konuşmacı: Doç. Dr. Deniz Bozer	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
19.12.1987	Panel	Gençlerde Kimlik Sorunu	Katılanlar: Prof. Dr. Birsen Gökçe, Prof. Dr. Gülseren Günce, Doç. Dr. Cengiz Güleç, Prof. Dr. Neriman Samurçay - Yöneten: Dr. Vakıf Özkul	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
26.12.1987	Panel	Öncü Türk Resmi Üzerine	Katılanlar: Doç. Dr. Adem Genç, Erhan Karaesmen, Doç. Dr. Hüsamettin Koçan, Yusuf Taktak - Yöneten: Doç. Dr. Zahit Büyükişliyen	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
30.12.1987	Konferans	Bir yazar Tanıtımı	Konuşmacı: Doç. Dr. Saadet Bozkurt	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
4.01.1988	Sergi	Ödül Kazanan Sanatçılar Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
9.01.1988	Konser	Ayın Konseri	Mezosoprano: Leyla Çolakoğlu - Piano: Viera Kuntz	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
13.01.1988	Konferans	Kişiler Arası İlişkiler	Konuşmacı: Dr. Gülden Bilal	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
16.01.1988	Konferans	Günümüz Türk Romanı ve Eleştiri	Konuşmacı: Attila Özkırımlı	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
20.01.1988	Konferans	Tiyatro Oyunu ve Yazımı	Konuşmacı: Ülker Köksal	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
23.01.1988	Konferans	Kadın Ressamların Öncü Tavırları	Konuşmacı: Doç. Tomur Atagök	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
27.01.1988	Konferans	Gülün Adı'ndan Hareketle Çeviri Üzerine	Konuşmacı: Şadan Karadeniz	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
30.01.1988	Panel	Resim Galerilerinin İzledikleri Programlar ve Sanata Katkıları	Katılanlar: Serpil Bozer (Beymen), Ali Artun (Galeri Nev), Taylan Tigin (Turkuvaz), Doç. Zahit	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)

			Büyükişliyen - Yöneten: Doç. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu	
1.02.1988	Sergi	Yener Boran Fotoğraf Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
3.02.1988	Konferans	Şehirlerimiz ve Dikenli Tel	Konuşmacı: Prof. Dr. Bozkurt Güvenç	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
6.02.1988	Konser	Ayın Konseri	Arp: Bilge Payza	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
10.02.1988	Söyleşi	Fotoğraf Üzerine Sanat Konuşmaları	Katılanlar: Suat Nazif Baydur, Yener Boran, Prof. Dr. Gülsen Canlı, Erhan Karaesmen, Kaya Özsezgin	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
17.02.1988	Konferans	Okurluk Üzerine	Konuşmacı: Bilge Karasu	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
20.02.1988	Konferans	Sanatta Obje Sorunu	Konuşmacı: Yrd. Doç. Dr. Hülya Kızıltan	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
24.02.1988	Konferans	Şiir Deyince	Konuşmacı: Hilmi Yavuz	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
27.02.1988	Panel	Sanatta Örgütlenme	Katılanlar: Yahya Akengin (İLESAM), Recep Bilginer (Tiyatro Yazarları Derneği), Demirtaş Ceyhun (TYS), Ümit Utku (SİNESAN), Arif Keskinoğlu (SESAM), Tanju Gürsu, Yöneten: Doç. Dr. Filiz Yenişehirlioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
5.03.1988	Konferans	Minyatür, Hat ve Tezhip Sanatı	Konuşmacı: Ömer Faruk Atabek	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
7.03.1988	Sergi	Tülin Tanman Resim Sergisi	(Ana ve Çocuk sağlığı Vakfı Yararına)	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
9.03.1988	Konferans	Saraylarımızın resim Sanatı Açasından önemi	Konuşmacı: Prof. Dr. Günsel Renda	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
12.03.1988	Konser	Ayın Konseri	Solist: Bariton Ekrem Çelikkol - Piana: Viera Kunz	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
17.03.1988	Anma Günü ve Şiir Ödülü Töreni	Ceyhun Atıf Kansu	Konuşmacılar: Gülten Akın, Talip Apaydın, Bahar Gökler, Emin Özdemir, Dr. Engin Tonguç - Yöneten: Özcan Yalım	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
19.03.1988	Konferans	Atatürk'ün Yarattığı Çağdaş Türkiye	Konuşmacı: Kamuran Ardıç	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
23.03.1988	Konferans	Değişen İnsan Değişen Şiir	Konuşmacı: Mustafa Şerif Onaran	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
26.03.1988	Panel	Dergilerin Düşünce ve Sanat Yaşamındaki Yeri	Konuşmacılar: Tevfik Çavdar, Cengiz Gündoğdu (Varlık Dr.), Doğan Hızlan (Gösteri Dr.), İlber	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)

			Ortaylı, Ayla Kutlu (Çağdaş Türk Dili), Özkan Taner (Yeni Düşün) - Yöneten: Kemal Ateş	
30.03.1988	Konferans	Sosyal Antropolojik Açıdan ruhsal Tedaviler	Konuşmacı: Doç. Dr. Perin Uçman	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
5.04.1988	Sergi	Polonya'da Sanat Eğitimi Fotoğraf Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
6.04.1988	Konferans ve Video Gösterisi	Kuzey Kafkasya Halk Dansları	Konuşmacı: Bülent Jane	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
9.04.1988	Konferans	Kültürel Tıkanma	Konuşmacı: Dr. Sıtkı M. Erinç	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
13.04.1988	Konser	Ayın konseri	1. Keman: Petr Kunz, 2. Keman: Nur Vural - Piano: Viera Kunzova	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
16.04.1988	Panel	Köy Enstitüleri ve Sanat	Katılanlar: Talip Apaydın, Mehmet Bayrak, Emin Özdemir - Yöneten: Mahmut Makal	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
20.04.1988	Konferans	Roman Üzerine	Konuşmacı: Erhan Bener	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
27.04.1988	Dinleti	Plaklarla Çağdaş Müzik I	Hazırlayan: Ertuğrul Oğuz Fırat	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
2.05.1988	Sergi ve Söyleşi	Türkan Akal'ın Resim Sergisi ve Sergiyle İlgili Kısa Söyleşi: "Hüznün Coşkusu Altındağ"	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
4.05.1988	Konferans	Psikanaliz ve Sanat	Konuşmacı: Dr. Cengiz Güleç	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
7.05.1988	Konferans	Edebiyatımızın Güncel Sorunları	Konuşmacı: Cengiz Gündoğdu	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
11.05.1988	Konferans	Şiir Üzerine	Konuşmacı: Mehmet Aydın	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
24.05.1988	Açık Oturum	Hüznün Coşkusu Altındağ - Sergi ve kitabı		(Anonim, 1988a)
25.05.1988	Dinleti	Plaklarda Çağdaş Müzik II	Hazırlayan: Ertuğrul Oğuz Fırat	(Sanat Kurumu Derneği, 1988, s.y.)
26.05.1988	Açık Oturum	Devlet Tiyatrolarında 1987-1988 sezonunda repertuar		(Anonim, 1988a)
10.11.1988	Anma Günü	Atatürk'ü Anma Günü	Konuşmacılar: İlber Ortaylı, Sami N. Özerdim	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
10.11.1988	Sergi	Fotoğraflarla Atatürk Sergisi		(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
16.11.1988	Konferans ve	Resimde Baskı	Konuşmacı: Nail Payza	(Sanat Kurumu

	Gösteri	teknikleri, Araç ve Gereçleri		Derneği, 1990, s.y.)
23.11.1988	Konferans	1989 Shakespeare Yılı Nedeniyle	Konuşmacı: Bülent Bozkurt	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
26.11.1988	Konferans	Şiir Üzerine	Konuşmacı: Behçet Aysan	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
30.11.1988	Söyleşi	Seul Olimpiyatlarının Öteki Yüzü	Konuşmacılar: İoanna Kuçuradi, Bozkurt Güvenç	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
3.12.1988	Sergi	Fotoğraf Sergisi (Arnavutluk'tan Manzaralar)	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
7.12.1988	Panel	Laiklik	Katılanlar: Prof. Dr. Bahriye Üçok, Prof. Dr. Serafettin Turan, Prof. Dr. Eralp Özgen, Doç. Dr. Ünsal Yavuz - Yöneten: Yekta Güngör Özden	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
10.12.1988	Konferans	Milli Kültür ve Gayrimilli Kültür	Konuşmacı: Doç. Dr. Sıtkı M. Erinç	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
15.12.1988	Konser	Ayın Konseri	Solistler: Gül Seçkin (Soprano), Şakir İlyasoğulları (Tenor), Erdal Şen (Tenor) - Piyano: Haline Andrzjewska	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
17.12.1988	Konferans	Bir Pratik Felsefe Olarak Siyaset Felsefesi	Konuşmacı: Ali Vahit Turhan (Felsefe Kurumu'nun işbirliği ile düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
24.12.1988	Konferans	Bizans Dönemi ve Portre Sanatı	Konuşmacı: Doç. Dr. Ebru Parman	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
4.01.1989	Sergi	Resim Sergisi (Ressam Kemal Çelik'in resimleri)	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
7.01.1989	Konferans	İtalya ve Sanatından İzlenimler	Konuşmacılar: Yrd. Doç. Dr. Kaya Özsezgin	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
11.01.1989	Konferans	Psikolojik Uzum ve İletişim	Konuşmacı: Yrd. Doç. Dr. Gonca Kızıltan	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
18.01.1989	Dinleti	Şiir Şöleni	Katılanlar: Hüseyin Atabaş, Behçet Aysan, Salih Bolat, Ahmet Erhan, Ali Püsküllüoğlu, Tahsin Saraç, Ahmet Telli	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
21.01.1989	Konferans	Estetik ve Resim	Konuşmacı: Yrd. Doç. Jale Erzen	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
25.01.1989	Konser	Ayın Konseri (Gitar Resitali)	Solist: Mehmet Atilâ Argın	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
29.01.1989	Konser	Gitar Konseri	Mehmet Atila Argın	
4.02.1989	Sergi	Plastik Sanatlar Sergisi (Ödül Kazanan Sanatçılar Sergisi)	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
5.02.1989	Panel	Devlet Tiyatroları ve Oyun Yazarı	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990,

				s.y.)
8.02.1989	Konferans	Şiir Üzerine	Konuşmacı: Kemal Bayram Çukurkavaklı	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
11.02.1989	Konferans	Türk Tiyatrosunda İnsan Dizi Konferansları "Türk Tiyatrosunda Kadın"I	Konuşmacı: Prof. Dr. Sevda Şener (Felsefe Kurumu'nun İşbirliği ile)	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
12.02.1989	Panel	Devlet Tiyatroları ve Yaygınlaşma	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
15.02.1989	Okuma Tiyatrosu	İyi Geceler Anne	Katılanlar: Nurşen Girginkoç, Nurşim Demir	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
18.02.1989	Ayın Konseri	Kanun Resitali	Solist: Dr. Erdoğan Sürat	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
19.02.1989	Panel	Devlet Tiyatroları ve Tiyatro Tekniği, Mimarisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
22.02.1989	Konferans	Çocuk resimlerinin Psikolojik Analizi	Konuşmacı: Doç. Dr. Rüvide Bayraktar	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
26.02.1989	Panel	Devlet Tiyatroları ve Uluslararası İlişkiler	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
4.03.1989	Konferans	Serendip Prensi Çehov	Konuşmacı: Prof. Dr. Bülent Bozkurt	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
5.03.1989	Panel	Devlet Tiyatroları ve Uluslararası İlişkiler	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
8.03.1989	Konferans	Şiir Deyince	Konuşmacı: Tahsin Saraç	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
11.03.1989	Konferans	Oyun Kişilerinin yaşamı	Konuşmacı: Ülker Köksal (Felsefe Kurumu'nun İşbirliği ile)	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
12.03.1989	Panel	Devlet Tiyatroları ve Tiyatro Eğitimi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
15.03.1989	Konferans	AET ve Türkiye	Konuşmacı: Doç. Dr. Ahmet Gökdere	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
18.03.1989	Diyaporama Gösterisi	Ressam Abidin Elderoğlu'nun Sanatsal Yaşam Öyküsü	Düzenleme: Ozan Sağdıç, Oğuz Sağdıç	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
19.03.1989	Panel	Devlet Tiyatroları ve Sanatsal Sorunlar	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
22.03.1989	Konferans	Yaratıcılık Üzerine	Konuşmacı: Prof. Dr. İnci San	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
25.03.1989	Konferans	Bir Pratik Felsefe Olarak Siyaset Felsefesi	Konuşmacı: Ali Vahit Turhan (Felsefe Kurumu'nun İşbirliği ile), (Sağlık nedeniyle ertelenen konferans)	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)

27.03.1989	Dünya Tiyatrolar Günü	-	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
29.03.1989	Konferans ve Diya Gösterisi	Yeni Dünya'dan İzlenimler	Konuşmacı: Doç. Dr. Yaman Örs	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
2.04.1989	Panel	1989'dan 2000'e Devlet Tiyatroları	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
3.04.1989	Tiyatro Söyleşisi	"Ellerimin Arasındaki Hayat"	Konuşmacılar: Prof. Dr. Neriman Samurçay, Prof. Dr. Sevda Şener, Semih Sergen - Yöneten: Kâzım Akşar	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
5.04.1989	Diyapozitif Gösterisi	-	Sunan: İbrahim Demirel	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
8.04.1989	Konferans	Kreatif Desen	Konuşmacı: orhan Kurt	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
11.04.1989	Konser	Keman-Piyano Resitali	Solistler: Keman: Petr Kunz - Piyano: Viera Kunzova	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
15.04.1989	Konferans	Türk Tiyatrosunda İnsan	Konuşmacı: Güngör Dilmen (Felsefe Kurumunun İşbirliği ile)	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
19.04.1989	Açık oturum	Toplum ve Basın	Konuşmacılar: Ahmet Taner Kışlalı, Gençay Şaylan, Varlık Özmenek, Aydın Uğur	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
22.04.1989	Açık Oturum	Çocuk Tiyatrosu	Konuşmacılar: Prof. Dr. Gülseren Günce, Doç. Dr. Sevinç Sokollu, Ülker Köksal, Olcay Poyraz - Yöneten: Yücel Turgut	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
25.04.1989	Konser	Arp Resitali	Solist: Bilge Payza	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
29.04.1989	Açık Oturum	Sanatta Eleştiri	Konuşmacılar: Füsun Akatlı, Doç. Dr. Ayşegül Yüsel, Yrd. Doç. Kaya Özsezgin, Nejat Ulusay	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
9.05.1989	Sergi	Üye Ressamlar Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
12.05.1989	Konser	Ayın Konseri	Solist: Mezzo Soprano Leyla Çolakoğlu - Piyano: Viera Kunzova	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
13.05.1989	Konferans	-	Konuşmacı: Orhan Esena (Felsefe Kurumunun İşbirliği ile)	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
17.05.1989	Konferans	AET ve Kültür Politikası	Konuşmacı: İlhan Dülger	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
20.05.1989	Konferans	Sanat, Kültür ve Yerel Yönetimler	Konuşmacı: Murat Karayalçın	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
24.05.1989	Konser	Genç Sanatçılar Konseri	Solist: Piyanist Zeynep Artun	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
27.05.1989	Konferans	Pozitif Bilimlerin	Konuşmacı: Prof. Dr. Sirel	(Sanat Kurumu

		Temel İlkeleri	Karakaş	Derneği, 1990, s.y.)
3.06.1989	Söyleşi	-	Konuşmacı: Rıfat Ilgaz	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
10.06.1989	Konferans ve Dia Gösterisi	Türk Resminde D Grubu Etkinlikleri	Konuşmacı: Yrd. Doç. Dr. Gönül Gültekin	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
10.11.1989	Panel	Atatürk'ü Anma	Konuşmacılar: Bahriye Üçok, Bozkurt Güvenç	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
18.11.1989	Konferans ve İmza Günü	Türk Toplumunun Romanımıza Yansıması	Konuşmacı: Ayla Kutlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
22.11.1989	Konferans	Taassubun sosyo kültürel kökenleri	Konuşmacı: Neda Armaner	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
25.11.1989	Konferans	1980'den günümüze kültür ve sanat politikamızdaki gelişmeler	Konuşmacı: İcen Börtücene	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
3.12.1989	Açık Oturum	İstanbul 2. Plastik Sanatlar Bienali	Konuşmacılar: Prof. Adnan Çoker, Prof. Dr. Doğan Kuban	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
4.12.1989	Oyun Tartışması	Cumhuriyet Kızı	(Sanat Kurumu ve Devlet Tiyatrolarının İşbirliği ile hazırlanmıştır)	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
6.12.1989	Konferans	Laiklik Üzerine	Konuşmacı: Prof. Neşet Çağatay	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
9.12.1989	Konferans	Müzikaller	Konuşmacı: Sevgi Sanlı	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
11.12.1989	Okuma Tiyatrosu	Shakespeare	Konuşmacı: Prof. Dr. Bülent Bozkurt - Tiyatro Düzenlemesi: Meral Üner	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
16.12.1989	İmza Günü ve Söyleşi	Sanat Kitapları	Katılan: Doç. Kaya Özsezgin	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
18.12.1989	Sergi	Seramik Tabak Sergisi (Satışlı)	Sanatçı: Füsun Kavalcı-Oğuz Doğansay	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
20.12.1989	Konferans	21. Yüzyıl Eşiğinde Kent ve İnsan	Konuşmacı: Prof. Dr. Ruşen Keleş	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
3.01.1990	Konferans	Mustafa Necati ve Cumhuriyet Döneminde Eğitim Devrimi	Konuşmacı: Mehmet Emiralioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
6.01.1990	Konferans	Mezhepler ve Tarikatlar	Konuşmacı: Dr. Lütfi Doğan	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
8.01.1990	Sergi	Renkli Fotoğraf Sergisi	Sanatçılar: Mehmet Aslan Güven-Uğur Bilge	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
13.01.1990	Açık Oturum	150. Yılında Tanzimat	Konuşmacılar: Şerafettin Turan-Olcay Önertay-Mehmet Ali	(Sanat Kurumu Derneği, 1990,

			Kılıçbay- Tevfik Çavdar	s.y.)
17.01.1990	İmza Günü ve Söyleşi	Yazı Yazmak	Katılan: Bilge Karasu	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
20.01.1990	Konferans	Türkiye'nin Dış Politikası	Konuşmacı: Haluk Gerger	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
24.01.1990	Konferans	Atatürk'ün Evrenselliği	Konuşmacı: Rauf İnan	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
27.01.1990	Müzikli Slayt Gösterisi	Bir Uçtan Bir Uca Karadeniz	Programı Hazırlayan: Ragıp Esener	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
29.01.1990	Söyleşi ve Oyun Tartışması	Reşat Nuri Güntekin ve Tanrı Dağı Ziyafeti	(Sanat Kurumu ve Devlet Tiyatrolarının İşbirliği ile hazırlanmıştı.)	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
31.01.1990	Konferans	Toplumsal Değerler Olarak Bilgi ve Araştırma	Konuşmacı: Tunç Tayanç	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
9.02.1990	Konferans	Kadının Kullanılması	Konuşmacı: Ayla Kutlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
10.02.1990	Konferans	Laiklik ilkesi ve TCK'nın 163. maddesi	Konuşmacı: Prof. Dr. Özgen Eralp	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
12.02.1990	Oyun Tartışması	Yusuf ile Menofis	Konuşmacılar: İncilay Yurdakul, Yılmaz Onay, Ahmet Say, Altan Erkekli - Yöneten: Şahin Yenişehirlioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
21.02.1990	Anma Günü	Cemal Süreyya'yı Anma Günü	Konuşmacılar: Muzaffer buyrukçu, Prof. Dr. Mustafa Canpolat, Mustafa Şerif Onaran, Emin Özdemir, Ülkü Tamer - Şiirler: Sönmez Atasoy - Yöneten: Dinçer Sezgin	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
24.02.1990	Konser	Gitar Konseri	Gitarist: Nedim C.M. Gülaldı	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
28.02.1990	Konferans ve Dia Konseri	Safranbolu Evleri	Konuşmacı: Yavuz İnce	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
8-17 Mart 1990	Sergi	Sanat Kurumu Koleksiyonu Resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
12.03.1990	Oyun Tartışması	Oyun: Aşkımız Aksarayın en büyük yangını	(DT işbirliği ile düzenlenmiştir.)	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
17.03.1990	Konser	Kanun Konseri	Çalan: Erdoğan Sürat	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
19.03.1990	Söyleşi vd.	75. Yaşında Aziz Nesin	Sunan: Kemal Ateş - Açış Konuşması: İmren Erşen - Şöyleşi: Prof. Dr. Sevda Şener, Prof. Dr. Hüsnü Göksel, Talip Apayadın, Zeynep Oral, Muzaffer İlhan Erdost - Yöneten: Varlık Özmenek - Öyküler: Rüştü Asyalı - Şiirler:	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)

			Olcay Poyraz - Oyun: Genco Erkal - Müzik: Tolga Çandar - Kapanış Konuşması: Aziz Nesin	
20.03.1990	Söyleşi ve sergi	Aziz Nesin'in kitapları ve afişleri	Söyleşi programında Aziz Nesin, Zeynep Oral'ın sorularını yanıtlayacak	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
21.03.1990	Söyleşi ve İmza Günü	Söyleşi ve İmza Günü	Erdal Öz, Gülten Akın, Tahir Hatipoğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
22.03.1990	Söyleşi ve İmza Günü	Söyleşi ve İmza Günü	Talip Apaydın, Mahmut Makal, Ali Yüce	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
23.03.1990	Söyleşi ve İmza Günü	Söyleşi ve İmza Günü	Taruk Dursun K., Erendiz Atasu, Nazlı Eray	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
24.03.1990	Söyleşi ve İmza Günü	Söyleşi ve İmza Günü	Rıfat Ilgaz, Erhan Bener, Kemal Ateş	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
28.03.1990	Konferans	Amerikan Edebiyatı Üzerine	Konuşmacı: Doç. Dr. Saadet Bozkurt	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
31.03.1990	Konferans	Sovyetler Birliği ve Müslümanlar	Konuşmacı: Prof. Dr. Türkkaya Ataov	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
7.04.1990	Konferans	Türk Hikayeciliği	Konuşmacı: Füsun Akatlı	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
9.04.1990	Sergi	Karikatür Sergisi "İnsan ve Geleceği"	Türkiye Felsefe Kurumu'nun düzenlediği ödüllü yarışmada seçilen karikatürler	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
11.04.1990	Konferans	Çeviri Üzerine	Sevgi Sanlı	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
14.04.1990	Konferans	Çin İzlenimleri	Konuşmacı: Yaşar Çallı	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
16.04.1990	Oyun Tartışması	Sokollu	Sanat Kurumu ve Devlet Tiyatrolarının işbiriği ile hazırlanmıştır.	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
18.04.1990	Multivizyon Müzikli Slayt Gösterisi	Multivizyon Müzikli Slayt Gösterisi	Düzenleyen ve Sunan: Sıtkı Fırat	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
21.04.1990	Konferans	Çeşme Sanatta Yeni Gelişmeler ve Avrupa	Beral Madra	(Sanat Kurumu Derneği, 1990, s.y.)
11.05.1990	Resim Sergisi	Resim Sergisi	Nikolay Kazlenko	(Anonim, 1990a)
12.05.1990	Konferans ve Dia Gösterisi	Kültürel Çevre Sorunları	Prof Dr. Ümit Serdaroğlu	(Anonim, 1990a)
16.05.1990	Konferans	ATAÇ'tan sonra	Mehmet Salihoğlu	(Anonim, 1990a)
5.06.1990	Dia Gösterisi	Dünyada ağaç oyma heykeller	Dean Otteson	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.10)
6.06.1990	Panel	Üniversitelerde Paralı Eğitim	Tahir Hatipoğlu, Mustafa Altıntaş, Yakup Kepenek	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.10)
8.06.1990	Sergi	Karma Sergi	Ressam Üyeler	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b,

				s.10)
9.06.1990	Söyleşi	Sanat ve Sanatçıya Dair	Zafer Gençaydın	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.10)
13.06.1990	Konferans	Laiklik Sorunu	Av. Dr. Demet Işık	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.10)
10.11.1990	Konferans	Atatürk Günü	Yekta Güngör ÖZDEN, Rauf İNAN	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.11)
13.11.1990	Sergi	Karma Sergi	Üye Ressamlar	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.11)
19.11.1990 20.11.1990	Tören Panel	Tiyatro Ödülleri Töreni 30. Ölüm Yılında A. Camus	Operet Sahnesi (Eski Türk Ocağı) Konuşmacılar: Tuğrul İnal(Yönetici), Şahin Yenişehirlioğlu, Tanju İnal, Nevzat Yılmaz, İsmail Demirdöven	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.11) (Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.11)
26.11.1990	Sergi ve Gösteri	Arnavutluk Fotoğraf Sergisi ve Folklor Gösterisi		(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.11)
29.11.1990	Söyleşi	Rüyaların Analizi	Analist Dr. Murat Kemaloğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.11)
4.12.1990	Panel	10. Ölüm yılında J.P. Sartre	Konuşmacılar: Ali Vahit Turhan, Ali Özçelebi, Ekrem Aksoy - Yöneten: Abidin Emre	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.12)
11.12.1990	Sergi	Fotoğraf Sergisi (Doğa)	Erdal Özdemir	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.12)
13.12.1990	Açık Oturum	Özel TV'ler	Konuşmacılar: M. Tali Öngören, Timur Sayraç, Aysel Aziz, Varlık Özmenek	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.12)
18.12.1990	Anma Toplantısı	Şair Sunullah Arısoy'u Anma Toplantısı	Konuşmacılar: Vecihi Timuroğlu, Mustafa Şerif Onaran, Remzi İnanç, Şükran Sanveren - Şiirler: Sönmez Atasoy	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.12)
20.12.1990	Söyleşi	Bir Sanatçı Tanıyalım(Ressam Orhan Çetinkaya)	Konuşmacılar: Orhan Çetinkaya, Uğur Bilge	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.12)
25.12.1990	Ödül Töreni	Plastik Sanatlar Ödül Töreni		(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.12)
27.12.1990	Panel	90. Ölüm yılında F. Nietzsche	Konuşmacılar: Levent Kavas, Erol Coşkuner, Doğan Özlem, Ahmet İnam - Yöneten: İsmail Demirdöven	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.12)
10.01.1991	Sergi	Resim Sergisi	Wolffgang Kappis	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.13)
14.01.1991	Okuma Tiyatrosu	Dünya Hikayelerinden Seçmeler 1	Oyunlaştıranlar: Maral Üner, Tomris Çetinel Çuhadaroğlu, Adviye Öztürk	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.13)
17.01.1991	Söyleşi	Bir Sanatçı Tanıyalım	M. İlhan Erdost, Dinçer Sezgin	(Sanat Kurumu

		(Muzaffer İlhan Erdost)		Derneği, 1991b, s.13)
22.01.1991	Sergi	Cüzzam Haftası Nedeniyle Karma Sergi		(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.13)
24.01.1991	Söyleşi	20. Yüzyıl Türk Müziği Bestekârları	Dr. Nazmi Özalp	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.13)
28.01.1991	Oyun Tartışması	Kafesten Bir Kuş Uçtu	Konuşmacılar: Atilla Sav, Ülker Köksal, Lale Gerger	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.13)
6.02.1991	Onur Günü	Ömer Asım Aksoy	Konuşmacılar: Cahit Külebi, Prof. Dr. Şerafettin Turan, Prof. Dr. Cevat Geray Prof. Dr.Mustafa Canpolat - Yöneten: Dinçer Sezgin	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.14)
11.02.1991	Oyun Tartışması	Deli Dumrul	Konuşmacılar: Prof. Dr. Sevinç Sokollu, Yücel Erten, İlkay Somer	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.14)
15.02.1991	Tartışma	Balede Ulusallık ve Evrensellik	Konuşmacılar: Erol Gömürgen, Meriç Çimenciler, Sevgi Feyman - Yöneten: Tamer Levent	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.14)
16.02.1991	Panel	Çocuk ve Şiddet	Konuşmacılar: Prof. Dr. İnci San, Dr. Niyazi Altunya, Memet Koparan, Refika Çağlayan -Çocuk Konuşmacı: Sedef Gürbüz	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.14)
18.02.1991	Panel	Savaş ve Sanat	Konuşmacılar: Prof. Dr. Bozkurt Güvenç, Tamer Levent, Kaya Özsezgin, Yavuz Önen	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.14)
19.02.1991	Dia Gösterisi	Çizgiden Çizgiye	Sunan: Halide Akcengiz	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.14)
21.02.1991	Anma Günü	Hasan Hüseyin Korkmazgil	Prof. Dr. Olcay Önertay, Vecihi Timuroğlu, Mehmet Aydın, Azime Korkmazgil - Yöneten: Dinçer Sezgin - Şiirler: Rüştü Asyalı	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.14)
26.02.1991	Söyleşi	Bir Sanatçı Tanıyalım, Ressam Prof. Dr. Turan Erol	Söyleşi: Turan Erol, Uğur Bilge	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.14)
28.02.1991	Şiir Günü	Ankara'daki Ozanlar	Katılanlar: Metin Altıok, Behçek Aysan, Salin Bolat Yöneten: Uğur Bilge	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.14)
4.03.1991	Oyun Tartışması	Deli Dumrul	Konuşmacılar: Sevinç Sokollu, Yücel Erten, Nurhan Karadağ, İlkay Somer	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.15)
8.03.1991	Panel	Dünya Kadın Hakları Günü	Prof. Dr. Günsel Renda, Dr. Serpil üşür, Prof. Dr. Erendiz Atasü, Ülker Köksal	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.15)
9.03.1991	Sergi	Resim Sergisi	Suna Özkalan	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.15)
12.03.1991	Dia Gösterisi	-	Sunan: Aynur Köymen	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.15)
14.03.1991	Konferans ve Dia Gösterisi	Orman ve Sanat	Konuşmacı: Doç. Dr. Yücel Çağlar	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.15)
19.03.1991	Söyleşi	Bir Sanatçı Tanıyalım:	Söyleşi: Cahit Külebi-M, Şerif	(Sanat Kurumu

		Cahit Külebi	Onaran, Şiirler: Gülgun Kutlu, Dinçer Sümer	Derneği, 1991b, s.15)
21.03.1991	Söyleşi	Yunus Emre'nin kişiliği	Konuşmacılar: Nihat Asyalı, Nurhan Karadağ - Dialar: Ozan Sağdıç	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.15)
26.03.1991	Şiir Günü	-	Ali Püsküllüoğlu, Ahmet Erhan, Ahmet Telli	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.15)
28.03.1991	Onur Günü	Ferhunde Erkin	Konuşmacılar: Suna Kan, Nevit Kodallı, Koral Çalgan, Kamuran Gündemir - Müzik: Mozart sonatlarından örnekler	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.15)
2.04.1991	Sergi	Sibel Nutku S. Boya Resim Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.16)
4.04.1991	Şiir ve Dinleti	Şiir ve Müziğin evrenselliğinde Yunus Emre ve Mozart	Konuşma: Nilgün Salmaner Öğüş - Şiirler: Erdal Küçükkömürcü, Müzik: H.Ü. Konservatuarı Öğrenci Grubu	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.16)
8.04.1991	Onur Günü	Melih Cevdet Anday	Açılış: İmren Erşen - Panel: İlhan Selçuk, Arslan Kaynardağ, Füsun Akatlı, Kaya Özsezgin, Prof. Dr. Ayşegül Yüksel, Prof. Dr. Olcay Önertay - Yöneten: Prof. Dr. Sevda Şener - Tiyatro: Macide Tanır(ölümsüzler), Gülgün Kutlu-Sönmez Atasoy(Mikado'nun Çöpleri) - Şiir-Deneme-Roman: Rüştü Asyalı - Programı Yöneten: İsmail Gümüş	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.16)
11.04.1991	Panel	Kültür ve Kişilik	Konuşmacılar: Dr. Ergin Atasü, Prof. Dr. Cengiz Güleç, Prof. Dr. Ahmet İnan - Yöneten: Prof. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.16)
23.04.1991	Sergi-Tiyatro	Çocuk Resimleri Sergisi ve Çocuk Tiyatrosu	Sergi: Özel İlkem Lisesi öğrencileri -Tiyatro: "Masal Masal içinde" Çan Tiyatrosu tarafından	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.16)
27.04.1991	Resim Sergisi	Karma Sergi	Üye Ressamlar	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.16)
30.04.1991	Konser-ADK.	Yaylı Çalgılar Kuarteti	Keman: Elif Çatal-Ayşe Başeğmezler - Viola: Aydil Sargutan - Violonsel: Elif Büyükişleyen-Esra Çelikten	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.16)
7.05.1991		Şiirle Düet	Konuşmacı: K. Bayram Çukurkavaklı - Şiirler: Maral Üner, Tomris Çetinel Çuhadaroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.17)
11.05.1991	Resital	Piyano ve Org Resitali	Çalan: Sinan Bilginer(13 yaş)	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.17)
14.05.1991	Panel	Atatürk ve Üniversite	Konuşmacılar: Prof. Dr. Şerafettin Turan, Prof. Dr. CoskunÖzgünel, Prof. Dr. Işın Yalçınkaya, Yard. Doç. Dr. Atilla Erden - Yöneten: Doç. Dr. Yaman Örs	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.17)
16.05.1991	Konferans ve Dinleti	Görmeyen müzikçiler	Konuşmacı: Doç. Önder Kütanyalı (Bu Program Sakatlar Haftası	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b,

			nedeniyle Altı Noktanın Sesi Gazetesi tarafından düzenlenmiştir.)	s.17)
18.05.1991	Söyleşi	Bir Sanatçı Tanıyalım Bilge Karasu ve "Kılavuz"	Söyleşi: Bilge Karasu, Füsun Akatlı, Ayşe Kıran. Fatih Özgüven	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.17)
21.05.1991		Şiir Günü	Katılanlar: Dinçer Sezgin, Hüseyin Atabaş, Murtaza Vural, NeşatKılıçarslan - Yöneten: Metin Altıok	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.17)
23.05.1991	Sergi	Karikatür Sergisi	Ali Fuat	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.17)
28.05.1991	Konferans	Deneme ve Gündelik Yaşam	Konuşmacı: Dr. Mustafa Şerif Onaran	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.17)
30.05.1991	Söyleşi	Yazın Üstüne Söyleşi	Söyleşi: Vecihi Timuroğlu, Uğur Bilge	(Sanat Kurumu Derneği, 1991b, s.17)
1.06.1991	Panel	Almanya'da Türkler ve Sorunları	Prof. Dr. JürgenNowak, Prof. Dr. Ruşen Güneş, Dr. İlhan Tomanbay	(Sanat Kurumu Derneği, 1991a)
12.11.1991	Açık Oturum	Atatürk Döneminde Devlet - Sanatçı İlişkisi ve Günümüz Uygulaması	Prof. Dr. Şerafettin Turan, Tevfik Çavdar, Mehmet Özel, Metin Uca, Prof. Hikmet Şimşek.	(Sanat Kurumu Derneği, 1991c)
14.11.1991	Söyleşi	Edebiyat Evleri	Hikmet İlaydın - Mustafa Şerif Onaran	(Sanat Kurumu Derneği, 1991c)
19.11.1991	Tartışma	Ankara Sokaklarında Sanatsal Görüntüler (Kaldırım Heykelleri)	Konuşmacılar: Doç. Remzi Savaş, Sercihan Alioğlu, Burhan Özkan, Aydın Köymen Yöneten: A. Suat Kızıltuğ	(Sanat Kurumu Derneği, 1991c)
23.11.1991	Konferans	Görsel Algının Evrimi	Kayıhan Keskinok	(Sanat Kurumu Derneği, 1991c)
25.11.1991	Sergi	Resim Sergisi	İ. Vedat Örs	(Sanat Kurumu Derneği, 1991c)
26.11.1991	Konferans	Bilgide Doğruluk ve Doğrulanabilirlik Tartışması, Felsefe Araştırmaları Dizisi	Dr. Harun Tepe	(Sanat Kurumu Derneği, 1991c)
5.12.1991	Konferans	Ölümünün 200. yılında Mozart	Ümit Gültekin	(Sanat Kurumu Derneği, 1991ç)
10.12.1991	Panel	Yüksek Öğretimde Yeni Arayışlar	Prof Dr Tahir HATİPOĞLU Doç.Dr. Nurkut İNAN Doç. Dr Şafak ALPAY Öğrenci Temsilcisi Sırma BİLGE	(Sanat Kurumu Derneği, 1991ç)
14.12.1991	Panel	40. Ölüm Yılında Ludvig VITTGENSTEIN	Yöneten: İsmail DEMİRDÖVEN Konuşmacılar: Akın ERGÜDEN Ahmet İNAN Levent KAVAS Harun TEPE	(Sanat Kurumu Derneği, 1991ç)
17.12.1991	Tartışma	Ekonomik ve Toplumsal Yaşamda Devlet	Doç. Dr Deniz Baykal (Antalya Milletvekili) Uluç GÜRKAN (Altındağ Milletvekili) Prof Dr Yakup KEPENEK Prof Dr Mustafa ALTINTAŞ	(Sanat Kurumu Derneği, 1991ç)
21.12.1991	Açık Oturum	100. Doğum Yılında Arthur RIMBAUD	Yöneten : Yrd. Doç. Dr Abidin EMRE	(Sanat Kurumu Derneği, 1991ç)

			Konuşmacılar: Tuğrul İNAN, Prof. Dr. Ali ÖZÇELEBİ Yrd. Doç. Dr Nevzat ÖZÇELEBİ	
24.12.1991	Felsefe Araştırmaları Tanıtma Dizisi	Tarihte Açıklama Sorunu	Dr Kurtuluş DİNÇER	(Sanat Kurumu Derneği, 1991ç)
1992	Anma etkinliği	"Örsan Öymen Aramızda"	Konuşmacılar: Uğur Mumcu, Altan Öymen, Teoman Erel Yöneten: Derya Sazak	(Sanat Kurumu Derneği, 1993b)
4.01.1992	Söyleşi		Yöneten: Kemal Bayram Çukurkavaklı, Konuk: Ahmet Telli	(Sanat Kurumu Derneği, 1992a)
9.01.1992	Anma Günü	Cemal Süreya Anması	Konuşmacılar: Muzaffer İlhan Erdost, Vecihi Timuroğlu, Hikmet Çiçek, Erhan Bener, Öner Ünalan, Muzaffer Büyükçu, Tomris Uyar, Şiirler: Mehmet Taner, Ercan Belen	(Sanat Kurumu Derneği, 1992a)
11.01.1992	Öğretmen Dünyası Dergisi	13. Yıl Kutlama Kokteyli		(Sanat Kurumu Derneği, 1992a)
18.01.1992	Söyleşi		Yöneten: Kemal Bayram Çukurkavaklı Konuklar:Ömer Nida Yalvaç (Şair), Hasan Hüseyin Yalvaç (Şair)	(Sanat Kurumu Derneği, 1992a)
28.01.1992	Söyleşi	1991 Yılı Yayınları	Yöneten: Uğur Bilge, Konuşmacı: Muzaffer İlhan Erdost	(Sanat Kurumu Derneği, 1992a)
4.02.1992	Konser	Keman ve Viola Dinletisi	Hüseyin Ulutaş (Keman), EfdalAltun (Viola)	(Sanat Kurumu Derneği, 1992b)
8.02.1992	Söyleşi		Kemal Bayram Çukurkavaklı, Yahya Akengin(Şair)	(Sanat Kurumu Derneği, 1992b)
11.02.1992	Konferans	Türk Düşüncesinde Çağdaşlaşma Sorunu	Dr. Abdullah Kaygı	(Sanat Kurumu Derneği, 1992b)
15.02.1992	Söyleşi		Kemal Bayram Çukurkavaklı, İsmail Gençtürk(Şair)	(Sanat Kurumu Derneği, 1992b)
20.02.1992	Anma Günü	68'liler ve 68'lilerden Mehmet Demir	Konuşmacılar: Atilla Sarp, Uluç Gürkan, Ömer Barutçu, Cavit Kavak, Yöneten: Prof. Dr. Mustafa Altıntaş	(Sanat Kurumu Derneği, 1992b)
22.02.1992	Söyleşi	Köy Yazını ve Köy Enstitüleri	Mahmut Makal, Kemal Bayram Çukurkavaklı	(Sanat Kurumu Derneği, 1992b)
25.02.1992	Konferans	Balkanlarda Son Gelişmeler	Prof. Dr. İlber Ortaylı	(Sanat Kurumu Derneği, 1992b)
26.02.1992	Anma Günü	Hasan Âli Yücel	Konuşmacılar: Dr. Niyazi Altunya, Dr. Nazmi Özalp, Vecihi Timuroğlu, Mehmet Emiralioğlu, Yöneten: Mustafa Gazalcı	(Sanat Kurumu Derneği, 1992b)
29.02.1992	Söyleşi		Fevzi Halıcı(Şair) ve Kemal Bayram Çukurkavaklı	(Sanat Kurumu Derneği, 1992b)
2.03.1992	Sergi	Fotoğraf Sergisi	Betül Aykan Esin Güllüler Sevinç Esen	(Sanat Kurumu Derneği, 1992c)
10.03.1992	Konferans	Mali Hakların Demokrasinin Evrimindeki Yeri ve Türkiye'deki Durum.	Atilla İnan	(Sanat Kurumu Derneği, 1992c)
17.03.1992	Konferans	Yeni Müzik (Örnekli)	Ümit Gültekin	(Sanat Kurumu

				Derneği, 1992c)
21.03.1992	Söyleşi		Cengiz Bektaş	(Sanat Kurumu Derneği, 1992c)
26.03.1992	Söyleşi		Şenol Yorozlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1992c)
28.03.1992	Konferans	AIDS	Prof. Dr. Emin Kansu	(Anonim, 1992a)
01.05.1992	Anma Etkinliği	Yaşayan Örsan (Örsan Öymen Anma Etkinliği)	Uğur Mumcu, Altan Öymen, Teoman Erel ve Varlık Özmenek	(Anonim, 1992c; Anonim 1992ç)
3.06.1992		Edebiyat Sohbetleri	Türk Kütüphaneciler Derneği	(Anonim, 1992b)
7.11.1992	Şiir Dinletisi	Şairlerimiz 1	Şair: MüştakErenus -Konuşan: Abdülkadir Paksoy - Dinleti: Bilgesu Erenus	(Sanat Kurumu Derneği, 1992ç)
14.11.1992	Şiir Dinletisi	Şairlerimiz 2	Şair: Sabahattin Yalkın - Konuşan: Abdülkadir Paksoy - Şiir Okuyan: Lütfiye Aydın	(Sanat Kurumu Derneği, 1992ç)
17.11.1992	Fotoğraf Sergisi ve dia gösterisi	Dağlarımız	Dağcı, Sanatçı: Nihat Karakaya	(Sanat Kurumu Derneği, 1992ç)
21.11.1992	Şiir Dinletisi	Şairlerimiz 3	Şair: Mehmet Aydın - Sunan: Jülide Gülizar - Konuşmacılar: Vecihi Timuroğlu, Osman Bolulu, Ali Dündar, Hüseyin Atabaş, Ümit Sarıaslan - Şiir Okuyanlar: Abdülkadir Paksoy, Ayten Sürer, Cemal Gürlek, İsmail Gençtürk, İslam Çankaya, Özgen Seçkin, Ömer Sulukan	(Sanat Kurumu Derneği, 1992ç)
25.11.1992		Öykücülüğümüz Üstüne	Konuşmacılar: Özcan Karabulut, Burhan Günel, İzzet Kılıçlı, Lütfiye Aydın, Nazlı Eray, Ali Balkız - Yöneten: Remzi İnanç	(Sanat Kurumu Derneği, 1992ç)
28.11.1992	Panel	Ankara'da Sanat Galerileri ve Sorunları	Konuşmacılar: İbrahim Demirel (Sanat Yapım Galerisi Sanat Yönetmeni), Taylan Tegin (Turkuaz Galeri Sorumlusu) - Yöneten: Kıymet Giray	(Sanat Kurumu Derneği, 1992ç)
4.12.1992	Sergi	Resim Sergisi	Ali Aksoy	(Sanat Kurumu Derneği, 1992d)
8.12.1992	Söyleşi	Bilgiye Adanan Bir Ömür "Murat İsmet Tuncer"	Ahmet Telli, Nizamettin Uğur, İbrahim Erdem	(Sanat Kurumu Derneği, 1992d)
12.12.1992	Şairlerimiz IV	Hüseyin Atabaş	Yöneten: İbrahim Karaoğlu Konuşmacılar: Vecihi Timuroğlu, Lütfiye Aydın, Behçet Aysan, Zerrin Taşpınar Şahin, Umut Karadağ	(Sanat Kurumu Derneği, 1992d)
18.12.1992	Sergi	Fotoğraf Sergisi	Mehmet Aslan Güven Grubu	(Sanat Kurumu Derneği, 1992d)
19.12.1992	Şairlerimiz V	Özcan Yalım	Ahmet Telli, Osman Numan Baranış	(Sanat Kurumu Derneği, 1992d)
2.02.1993	Sergi	Resim Sergisi	Korkut Tiryaki, Hakan Pehlivan	(Sanat Kurumu Derneği, 1993a)
9.02.1993	Konferans	Yerel Yönetimler ve Eğitim	Konuşmacı: Ramazan Günlü(A. Ü. Eğitim Bilimleri Fak. Arş. Görevlisi)	(Sanat Kurumu Derneği, 1993a)
12.02.1993	Sergi	Fotoğraf Sergisi	Hasan Törün	(Sanat Kurumu Derneği, 1993a)

23.02.1993	Söyleşi	Arabesk Müzik	Konuşmacı:Nazife Güngör - Sunan: Prof. Dr. Mustafa Altıntaş	(Sanat Kurumu Derneği, 1993a)
26.02.1993	Resital	Flüt Resitali	Sanatçı: RobinTurner	(Sanat Kurumu Derneği, 1993a)
8.03.1993	Söyleşi	Ferhat ile Şirin Oyunu Üzerine	Konuşmacılar: Engin Orbey, Ayşegül Yüksel, Atilla Sav, Levent Ülgen - Yöneten: Musa Aydoğan	(Sanat Kurumu Derneği, 1993b)
16.03.1993	Şiir Dinletisi	Şairlerimiz 8	Şair: Kenan Mümtaz Akışık - Konuşmacı: Vecihi Timuroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1993b)
19.03.1993	Konferans	Milattan Önce 2000'de Tasvir Sanatı (Mühür, Heykelcik, Kabartma)	Konuşmacı: Doç. Dr. Aliye Öztan DTCF Protohistorya ve Önasya ABD Öğretim Üyesi	(Sanat Kurumu Derneği, 1993b)
22.03.1993	Söyleşi	Yer Demir Gök Bakır Oyunu Üzerine	Konuşmacılar: Rutkay Aziz, Nihat Asyalı, Nurhan Karadağ - Yöneten: Musa Aydoğan	(Sanat Kurumu Derneği, 1993b)
30.03.1993		Uğur Mumcu Aramızda	Konuşmacılar: Erbil Tuşalp, Işık Kansu, Mustafa Ekmekçi - AST'tan Sakıncalı Piyadeden Bölümler - Yöneten: Dr. Behçet Aysan	(Sanat Kurumu Derneği, 1993b)
2.04.1993	Konser	Klasik Müzik Dinletisi	Beyza Sayın	(Sanat Kurumu Derneği, 1993c)
4.04.1993	Konferans	Laikim, Çünkü İnsanım	Mustafa Altıntaş	(Sanat Kurumu Derneği, 1993c)
13.04.1993	Konferans	Köy Enstitüleri Gerçeği	Nazif Evren	(Sanat Kurumu Derneği, 1993c)
17.04.1993	Konferans	Köy Enstitüleri Kuruluş Yıldönümü	Dr. Niyazi Altunya, Kemal Ünal, Osman Bolulu, Ümit Sarıaslan	(Sanat Kurumu Derneği, 1993c)
20.04.1993	Söyleşi	Şairlerimiz IX - Vecihi Timuroğlu	Ahmet Ünalan	(Sanat Kurumu Derneği, 1993c)
27.04.1993	Konser	Gitar Resitali	Atıla Argin	(Sanat Kurumu Derneği, 1993c)
30.04.1993	Sergi	Karma Sergi	Ressam Üyeler	(Sanat Kurumu Derneği, 1993c)
8.05.1993	Konferans	Tarihte Türk-Macar İlişkileri	Prof. Dr. Şerif Başkav	(Sanat Kurumu Derneği, 1993ç)
11.05.1993	Açık Oturum	Orta Eğitim Kurumlarında Giysi Sorunu	Konuşmacılar: Fikret Telci, Abdullah Kaygısız, Harun Ünlü, Naciye Babalık, Bir Öğrenci, Bir Veli, Yöneten: Ümit Sarıaslan	(Sanat Kurumu Derneği, 1993ç)
15.05.1993	Söyleşi	Şairlerimiz X -İslam Çankaya	Konuşmacılar: Osman Bolulu, Mehmet Aydın, Yöneten: Ali Dündar, Dinleti: Aşık Şerif Mahsuni, Şiirler: Sibel Gürel	(Sanat Kurumu Derneği, 1993ç)
25.05.1993	Söyleşi	Esenkal Ankara	Osman Nuri Baranus	(Sanat Kurumu Derneği, 1993ç)
28.05.1993	Anma Günü	Prof. Dr. Zühtü Müritoğlu (Heykeltraş) Anması	Dr. Zeynep Yasa Yaman	(Sanat Kurumu Derneği, 1993ç)
11-17 Ekim 1993	Sergi	Resim Sergisi	Reha Yalnızcık	(Anonim, 1993c)
12.11.1993	Sergi	Resim Sergisi	Sanat Kurumu Koleksiyonu	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)

17.11.1993	Konser	Grup Circulus	Davul: davran Edrai - Bas Gitar: Aykut Öz - Elektro Gitar: Cüneyt Sürme	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
20.11.1993	Anma Günü	Kaan İnce		(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
25.11.1993	Konferans	Sanat Yapıtlarında Telif Hakkı	Konuşmacı: Av. Ünsal Piroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
26.11.1993	Müzikli Slayt Gösterisi	Barok Resim Sanatı	Konuşmacı: Ümit Gültekin	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
8.01.1994	Söyleşi	"Köy Enstitüler Gerçeği"	Konuşmacı: Nazif Evren	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
13.01.1994	Sergi	Yılın Plastik Sanatçıları	Ödül Alan Sanatçılar: Özdemir Altan, Osman Dinç, Hamiye Çolakoğlu, Süleyman Saim Tekcan, Güven İNcilioğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
15.01.1994	Söyleşi	"Sosyo-Kültürel Bir Anlam Üretim Alanı: Arabesk Müzikte Mesajlar"	Konuşmacılar: Ahmet Özer, Ergun Evren, Namık Kemal Demir, Zeki Büyüktanır, Zerrin Taşpınar Şahin, Rahime Altıok	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
29.01.1994	Söyleşi	"Öğretmen Dünyası ve Dergi Yayıncılığı"	Konuşmacı: Zeki Sarıhan	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
5.02.1994	Söyleşi	Dönemde Macaristan Anıları	Konuşmacı: Prof. Dr. Vecdet Erkun (Bu program Türk-Macar Dostluk Derneği ile birlikte düzenlenmiştir.)	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
12.02.1994	Söyleşi	Popüler Bir Kültür Ürünü Olarak Türkiye'de Çizgi Roman	Konuşmacılar: Nazife Güngör, Levent Cantek	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
14.02.1994	Panel	Devlet Tiyatrolarında Yeniden Yapılanma	Konuşmacılar: Prof. Dr. Sevda Şener (A.Ü.D.T.C.F.), Gülşen Karakadıoğlu (Kültür Bakanlığı Müsteşar Yard.), Yücel Erten (Devlet Tiyatroları Gen. Müd.), Atila Sav, Leyla Tece, Mehmet Ege - Yöneten: Musa Aydoğan	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
16.02.1994	Dia Gösterisi	Halkevleri-Halkevleri ve Sanat Etkinlikleri	Konuşmacılar: Prof. Dr. Anıl Çeçen, Doç. Dr. Gönül Gültekin (Bu program Haklevleriyle ortaklaşa düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
18.02.1994	Anma	Eğit-Der'in Kuruluş Yıldönümü ve Hasan Ali Yücel'i Anma	Bu program Eğit-Der ile ortaklaşa düzenlenmiştir.	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
19.02.1994	Panel	Türk Romanı ve Roman Türü	Konuşmacılar: Prof. Dr. Gürsel Aytaç, Prof. Dr. Oya Batum Menteşe, Doç. Dr. Cengiz Ertem, Nazlı Eray	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
25.02.1994	-	Venedik Bienali	Konuşmacı: Doç. Dr. Gönül Gültekin (Bu program Ankara Kadın Ressamlar Derneği ile ortaklaşa düzenlenmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
26.02.1994	Panel	İnsan ve Şiir (2)	Konuşmacılar: A. Kadir Bilgin,	(Sanat Kurumu

			Cem Savran, Namık Kemal Demir, Osman Bolulu, Şükrü Erbaş	Derneği, 1994a, s.y.)
5.03.1994	Söyleşi	-	Konuşmacı: Şerafettin Turan	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
5.03.1994	Söyleşi	-	Konuşmacı: Şerafettin Turan	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
19.03.1994	Toplantı Ve Dinleti	Akif Saydam'a Saygı	Müzik Dinletisi (Gitar-Flüt-Piano)	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y, ;Sanat Kurumu Derneği, 1994b.)
21.03.1994	Sergi	Kapadokya Konulu Karma Fotoğraf Sergisi	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
24.03.1994	Açılış		Gençlik Parkı içindeki yeni yerin açılışı	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
26.03.1994	Müzik Dinletisi	Gitar Resitali	Atilla Sargın	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
29.03.1994	Panel	Sanat Kurumu Tiyatro Ödüllerinin Dünü Bugünü	Konuşmacılar: Ayşegül Yüksel, Sevda Şener, Tomris Çetinel, Atilla Sav	(Sanat Kurumu Derneği, 1994a, s.y.)
30.03.1994	Şiir Konuşmaları	Şiirlerle Mola	Tomris Çetinel, Maral Üner	(Sanat Kurumu Derneği, 1994b)
5.04.1994	Film	LoveandDeath	WoodyAllen, DianeKeaton	
18-26 Şubat 1995	Panel	Sanatın Sorunları ve Sorumluluğumuz	Ankara Kültür Platformu Çerçevesinde	(Sanat Kurumu Derneği, 1997a)
27.05.1995	Konser	Ankara Müzik Günleri	Edip Akbayram, Suavi, Banu, Sadık Gürbüz, Şahsanem (Türk Devrim Kurumu ile ortak etkinlik) - (AKM Hipodrom Alanında gerçekleşmiştir)	(Anonim, 1995b)
14.10.1995	Konser	Dünden bugüne Türk şiir ve ezgileri	Esin Afşar	(Sanat Kurumu Derneği, 1995a)
28.10.1995	Söyleşi	Yüz Yüze Mizah	Müjdat Gezen	(Sanat Kurumu Derneği, 1995a)
21.09.1996	Temsil	Mim Gösterisi	Erdinç Diner	(Sanat Kurumu Derneği, 1997a)
28.09.1996	Söyleşi	İllüzyon Sanatı Gösteri ve Söyleşisi	Metin And	(Sanat Kurumu Derneği, 1996b)
1.10.1996	Konser	Obua Dinletisi	Can Özer	(Sanat Kurumu Derneği, 1996a)
15.10.1996	Söyleşi	Yeni Dünya Düzeni ve Post Modernizm	Prof. Dr. Anıl Çeçen	(Sanat Kurumu Derneği, 1996a; Anonim, 1996c)
27.10.1996	Panel	Cumhuriyet ve Basın	ADD , ÇYDD, UMAG ve CUMOK Ortak Etkinliği	(Sanat Kurumu Derneği, 1996a
28.10.1996	Panel	73. Yılında Atatürk Cumhuriyeti	Türk Devrim Kurumu İle Ortak Düzenleme	(Sanat Kurumu Derneği, 1996a; Anonim, 1996c)
10.11.1996	Konser	Ankara Radyosu Çok Sesli Gençlik Korosu Konseri		(Sanat Kurumu Derneği, 1996a; Anonim, 1996c)

18.11.1996	Söyleşi	Şiir ve Politika	Şinasi Özdenoğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1996a)
30.11.1996	Söyleşi	Demokrasi ve Laiklik	Prof. Dr. Mustafa Altıntaş	(Sanat Kurumu Derneği, 1996a)
4.11.1998	Konferans	Cumhuriyetin Tarihi Öncülleri	Konuşmacı: Prof. Dr. Taner Timur	(Sanat Kurumu Derneği, 1998a)
5.11.1998	Konferans	Atatürkçülüğün Evrensel Değerleri	Menter ŞAHİNLER (Dışişleri Bakanlığı Kültür Dairesi Başkanı)	(Sanat Kurumu Derneği, 1998a)
9.11.1998	Konferans	Uygarlığın Şartı Dünyada ve Türkiye'de Laiklik	Konuşmacılar: Prof. Dr. Sina Akşin, Prof. Dr. M. Ali Ağaoğulları	(Sanat Kurumu Derneği, 1998a)
11.11.1998	Konferans	Hukukun Üstünlüğü ve Demokrasi	Konuşmacı: Doç. Dr. Sami Selçuk(Yargıtay 4. Ceza Dairesi Başkanı)	(Sanat Kurumu Derneği, 1998a)
17.11.1998	Konser	Klasik Türk Müziği Konseri	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1998a)
18.11.1998	Konser	Klasik Batı Müziği Konseri	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1998a)
20.11.1998	Konferans	Sosyal Demokrasi ve Siyasi Ahlak	Konuşmacı: Uluç Gürkan(T.B.M.M. Başkan Vekili ve Ankara Milletvekili)	(Sanat Kurumu Derneği, 1998a)
21.11.1998	Konferans	Cumhuriyet ve Sosyal Demokrasi	Konuşmacı: Prof. Dr. Türker Alkan(A.Ü. İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi)	(Sanat Kurumu Derneği, 1998a)
23.11.1998	Konferans	Türk Kimliği	Prof. Dr. Bozkurt GÜVENÇ (Cumhuriyetçi Baş Danışmanı)	(Sanat Kurumu Derneği, 1998a)
27.11.1998	Konferans	Avrupa İnsan Hakları Divanı Türkiye Kararları	Konuşmacı: Prof. Dr. Tekin Akıllıoğlu(S.B.F. Öğretim Üyesi)	(Sanat Kurumu Derneği, 1998a)
28.11.1998	Konferans	Osmanlı Tebasından Cumhuriyet Yurttaşına	Konuşmacı: Prof. Dr. Rona Aybay(Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyesi)	(Sanat Kurumu Derneği, 1998a)
15.12.1998	Kampanya	Eşref ÜREN Evi - Müze	Sanat Kurumu - Birleşmiş Ressamlar Derneği	(Sanat Kurumu Derneği, 1998b)
26.12.1998	Panel	Genç Sanatın Ardından	Prof. Dr. Zafer GENÇAYDIN, Dr. Kıymet GİRAY, Muammer BOZKURT, Ferhat ÖZGÜR, Rıfat ŞAHİNER	(Sanat Kurumu Derneği, 1998b)
3.08.1999	Tiyatro Gösterimi	Gelin	Sanata Saygı Derneği	(Anonim, 1999b)
20.10.1999	Söyleşi	Bir Şarkıyı Dinlerken	Kemal Ateş-Ahmet Özer	(Anonim, 1999c, s.5; Sanat Kurumu Derneği, 1999c)
10.11.1999	Dinleti	Atatürk'ü Anma - Kuvai-Milliye Destanı	Sanat Kurumu, SES-DEK	(Sanat Kurumu Derneği, 1999a)
17.11.1999	Konferans	Fikir ve Sanat Eser Sahiplerinin Hakları	Prof. Dr. Sanat GÖRGÜN (Çankaya Üniversitesi)	(Sanat Kurumu Derneği, 1999a)
19.11.1999	Anma	Enver Gökçe'yi Anma	Ahmet ÖZER, Mehmet MADEN, Zeynep KURADA, Nihat TAYDAŞ, Mustafa YILDIZ, İssan AKAR, Arzu AYÇİÇEK *Edebiyatçılar Derneği iler ortak etkinlik	(Anonim, 1999a, s.5; Sanat Kurumu Derneği, 1999a)
23.11.1999	Konferans	Demokrasi ve Uzlaşma Sorunu	Doç. Dr. İsmail DEMİDÖVEN	(Sanat Kurumu Derneği, 1999a)
24.11.1999	Söyleşi	Halil Say ile Desen Sergisi Üzerine	Halil Say, Ümit Sarıaslan	(Sanat Kurumu Derneği, 1999a)

27.11.1999	Panel	İletişimde Söz ve Ses Kirliliği	Hasan UYSAL, Erdal KÜÇÜKKÖMÜRCÜ, Dr. Mustafa Şerif ONARAN, Ercan DEMİREL, Mehpare ÇELİK, Prof. Dr. İdal ERGENÇ	(Sanat Kurumu Derneği, 1999a)
9.12.1999	Konferans	Kemalizm ve Demokrasi	Konuşmacı: Prof. Dr. Levent Köker	(Sanat Kurumu Derneği, 1999b)
11.12.1999	Söyleşi ve Slayt Gösterisi	Bir Sanatçı Tanıyalım Dizisi Harun Antakyalı ile resimleri üzerine	-	(Sanat Kurumu Derneği, 1999b)
21.12.1999	Konferans	Nesnellik Sorunu	Konuşmacı: Yavuz Kılıç - (Felsefe Kurumu ile ortak etkinlik)	(Sanat Kurumu Derneği, 1999b)
25.12.1999	Anma	Ressam Eşref Üren	Konuşmacılar: Prof. Dr. Sıtkı Erinç, Prof. Hamiye Çolakoğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 1999b)
15.01.2000	Konferans - Slayt Gösterisi	48. Venedik Bienali	Vedat Demirkol (Y. Mimar Mühendis)	(Sanat Kurumu Derneği, 2000a)
18.01.2000	Konferans	Felsefe Araştırmalarını Tanıtma Dizisi (Anselmus'un Ontolojik Kanıtı)	Talip Kabadayı	(Sanat Kurumu Derneği, 2000a)
24-31 Ocak 2000	"7 Adalet ve Demokrasi Haftası"		Umag organizasyonundaki etkinliklere kurumumuz da destek vermektedir. Ayrıca hafta boyunca Uğur Mumcu'nun köşe yazıları ile fotoğraflarından oluşturulan bir duvar gazetesi kurumumuzda izlenebilir	(Sanat Kurumu Derneği, 2000a)
29.01.2000	Söyleşi ve Slayt Gösterisi	Bir Sanatçı Tanıyalım Dizisi (Zeki Şahin ile resimleri üzerine)	Zeki Şahin, Ümit Sariaslan	(Sanat Kurumu Derneği, 2000a)
10.05.2000	Söyleşi (Bir Sanatçı Tanıyalım)	Ressam Cemil Eren'in Çocukluğuna Yolculuk		(Anonim,2000a)
13.12.2001	Konser	Dünya Şiirleri, Dünya Şarkıları	Konservatuar Mezunları Derneği ile ortak etkinlik Şiirler : Cahit Çağıran (Devlet Tiyatrosu Sanatçısı) Solistler: Soprano Gülce Çelik (Devlet Opera ve Bale Sanatçısı) Tenor Metin Turan (Devlet Opera ve Bale Sanatçısı) Piyanist Aylin Özuğur KemanÖykü Başar Gitarist Emre Onuk	(Anonim, 2001a; Sanat Kurumu Derneği, 2001b)
22.12.2001	Sempozyum	Küreselleşmenin Sosyal, İktisadi ve Hukuki Boyutu	Prof. Dr. Ahmet MUMCU, Prof. Dr. Taner TİMUR, Prof. Dr. Korkut BORATAV, Prof. Dr. Alpaslan IŞIKLI	(Sanat Kurumu Derneği, 2001b)
22.12.2001	Sempozyum	Küreselleşme ve Medya	Prof. Dr. Korkmaz ALEMDAR, Zülfikar DOĞAN, Doğan TILIÇ, Hasan UYSAL	(Sanat Kurumu Derneği, 2001b)
22.12.2001	Sempozyum	Küreselleşme ve Ulusal Kültür ve Sanat	Doç. Dr. Zeynep YASA, Prof. Dr. Mustafa Şerif ONARAN, Prof. Dr. Hasan Ünal NALBANTOĞLU, Prof. Dr. Zafar GENÇAYDIN	(Sanat Kurumu Derneği, 2001b)
26.12.2001	Dia Gösterisi	Güneydoğudan İzlenimler	Serpil YILDIZ	(Sanat Kurumu Derneği, 2001b)

12.04.2002		Nazım Hikmet'in Yazgısı	Nazım Hikmetin Doğumunun 100. Yılı vesilesiyle	(Anonim, 2002a)
29.10.2002	Sergi	Resim Sergisi	Kemal Çelik	(Anonim, 2002b)
14.12.2002	Şiir ve Müzik Dinletisi	Dizelerle Ezgilerin Buluşması		(Anonim, 2002c)
10.04.2004	Bahar ve Aşk Şiirleri Şöleni		Yöneten: Mehmet Aydın	(Anonim, 2004b)
20.04.2003	Dans ve Müzik Gösterisi		Türk Kültür ve Eğitim Norm Geliştirme Vakfı ile ortak etkinlik	(Anonim, 2003a)
24 Ekim-8 Kasım 2003	Sergi	Karma Sergi	Ressam Üyeler	(Anonim, 2003b)
26 Nisan-3 Mayıs 2004	Sergi	Resim Sergisi	Erdoğan Sönmez	(Anonim, 2004a)
27.11.2004	Şiir ve Müzik Dinletisi	Dizelerle Şiirlerin Buluşması	Zerrin Taşpınar, Abdülkadir Budak, Osman Namdar	(Sanat Kurumu Derneği, 2005a)
27 Mayıs-5 Haziran 2005	Sergi	9 Kadın Ressamdan 90 Tablo	Pınar Gülan, Güldal Büyükpamuk, Serap Eryaşa, Nihal Çetin, Refika Tuncer, Fatma Kaya, Nurdan Atlı, Nurhan Melan, Sibel Akça	(Sanat Kurumu Derneği, 2005a)
10.07.2005	Söyleşi	Pirinç Han Günleri	Kemal Çelik – İlker Çetin (Pirinç Han Avlusunda gerçekleştirilmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 2005b)
21-28 Ekim 2005	Sergi	Resim Sergisi	Kemal Çelik	(Anonim, 2005d)
12.11.2005	Panel	Atatürk ve Cumhuriyet	Prof. Dr. Ünsal Yavuz - Av. Halil İbrahim Şahin - Türk Kültür ve Eğitim Norm Geliştirme Vakfı ile ortak etkinlik (Vakıf Salonunda gerçekleştirilmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 2005c)
19.12.2005	Sobabaşı Sohbetleri	Küskün Fotoğraflar	Kemal Ateş	(Sanat Kurumu Derneği, 2005ç)
26.12.2005	Sobabaşı Sohbetleri	Sanat ve Toplam Kalite	Dr. Aydın Öztan	(Sanat Kurumu Derneği, 2005d)
2.01.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Resimin Öyküsü	Mücahit Türköne	(Sanat Kurumu Derneği, 2005d)
16.01.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Baskı Sanatı ve Modern Yaklaşımlar	Hasan Pekmezci	(Sanat Kurumu Derneği, 2006a)
23.01.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Sanat Üzerine Çeşitlemeler	Asım Yücesoy	(Sanat Kurumu Derneği, 2006a)
30.01.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Karikatür Sanatı Üzerine	Nezih Danyal	(Sanat Kurumu Derneği, 2006a)
13.02.2006	SobabaşıSohbetleri	Fotoğrafta İpuçları	İsa Özdemir	(Sanat Kurumu Derneği, 2006b)
20.02.2006	SobabaşıSohbetleri	Açık Oturumlar Çağı	Erendiz Atasü	(Sanat Kurumu Derneği, 2006b)
27.02.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Gümüşçe Söyleşi	İsmail Gümüş	(Sanat Kurumu Derneği, 2006b)
6.03.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Sanat İletişimi	Yaşar Çallı	(Sanat Kurumu Derneği, 2006c)
13.03.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Sanat ve Yaratıcılık	Ergun Evren	(Sanat Kurumu Derneği, 2006c)
17.03.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Türk Müziği Dinletisi	Halil Öz (ud), Erol İpek (keman), Ahmet Sezgin (kanun)	(Sanat Kurumu Derneği, 2006c)
20.03.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Opera ve Bale Üzerine	Remzi Buharalı	(Sanat Kurumu Derneği, 2006c)
27.03.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Türkiye'de Tiyatro'nun	İzzet Polat Ararat	(Sanat Kurumu Derneği, 2006c)

		Yapılandırılması		
3.04.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Üç Şairden Şiirler	Sururi Baykal, Zerrin Taşpınar, Mahzun Doğan	(Sanat Kurumu Derneği, 2006f)
8.04.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Dostumuz Savaş Yurttaş	Prof. Dr. Gürol Ergin, Dr. Aydın Öztan, İlker Çetin, Erol Demiröz	(Sanat Kurumu Derneği, 2006f)
10.04.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Ankara Üzerine	Prof. Dr. Ali Cengizkan	(Sanat Kurumu Derneği, 2006f)
17.04.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Bürokraside Sanatsal Boyut Eksikliği	Hamdi Mehter	(Sanat Kurumu Derneği, 2006f)
24.04.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Heykel Sanatı Üzerine	Remzi Savaş	(Sanat Kurumu Derneği, 2006f)
25 Nisan-5 Mayıs 2006	Sergi	Yaşam ve İzlenimler	Ümit Şekerci	(Sanat Kurumu Derneği, 2006d)
7.05.2006	Tiyatro Gösterisi	Sevgi Çemberi	Ankara Deneme Sahnesi	(Anonim, 2006d)
14.05.2006	Tiyatro Gösterisi	Sevgi Çemberi	Ankara Deneme Sahnesi	(Anonim, 2006d)
27.05.2006	Resim, Müzik ve Şiir Şöleni	Sanat Kurumu-Eski Dostlar Grubu ve Gökkuşağı Sanat Evi Grubu İşbirliği Etkinliği	Bach Korosu, Gökkuşağı Sanat Evi Grubu Resim Sergisi, Mehmet Aydın, Abdülkadir Paksoy, Ahmet Özer, Zülfiye Aydın, Vedat Yazıcı, Fatıgül Balcı, Sabahattin Yalkın, Münevver Oğan	(Sanat Kurumu Derneği, 2006e)
10-25 Kasım 2006	Şiir ve Dinleti	Atatürk Resimleri Sergisi		(Sanat Kurumu Derneği, 2006g)
18.11.2006	Söyleşi	Cumhuriyet Dönemi Edebiyatımız	Erendiz Atasü, A. Kadir Paksoy, M. MahsunDoğan	(Sanat Kurumu Derneği, 2006g)
4.12.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Seyirlik Oyunları	Nurhan Karadağ	(Sanat Kurumu Derneği, 2006ğ)
11.12.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Ölü Ozanlar Kenti Sivas	Gülnaz Çolak	(Sanat Kurumu Derneği, 2006ğ)
18.12.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Sanatın Dili ve Simge	İsmail H. Demirdöven	(Sanat Kurumu Derneği, 2006ğ)
23.12.2006	Açık Oturum	Bosna Gerçeği	Konuşmacılar: Anıl Çeçen, Mustafa Balbay - Yöneten: İlker Çetin	(Anonim, 2006c)
25.12.2006	Sobabaşı Sohbetleri	Ankara'nın Heykelleri Üstüne	Turhan Çetin	(Sanat Kurumu Derneği, 2006ğ)
8.01.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Ölü Ozanlar Kenti Sivas (Metin Altıok-Behçet Aysan-Uğur Kaynar Şiirleri)	Gülnaz Çolak	(Sanat Kurumu Derneği, 2007a)
15.01.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Sanatta Çağdaş Oluşumlar	Zuhal Baysar	(Sanat Kurumu Derneği, 2007a)
22.01.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Bir Yurtsever-Uğur Mumcu		(Sanat Kurumu Derneği, 2007a)
22.01.2007	Dia Gösterisi	Uğur Mumcu'yu Uğurlarken	Gürsel Gökçe	(Anonim, 2007a)
29.01.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Hayatın Dışında	Gökhan Demirer	(Sanat Kurumu Derneği, 2007a)
12.02.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Türkiye'de Poplaşma ve Yabancılaşma	Nazife Güngör	(Sanat Kurumu Derneği, 2007b)
26.02.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Sanatların Eğitimi	İnci San	(Sanat Kurumu Derneği, 2007b)
5.03.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Albert Camus Varoluşçuluğu	Deniz Tansel	(Sanat Kurumu Derneği, 2007c)
12.03.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Mahmut Makal ile Söyleşi	Mahmut Makal	(Sanat Kurumu Derneği, 2007c)

19.03.2007	Sobabaşı Sohbetleri	İnsanın Çığlığına Fotoğrafın Tanıklığı	İbrahim Demirel	(Sanat Kurumu Derneği, 2007c)
26.03.2007	SobabaşıSohbetleri	Gülen Maskları Yitirdik, Ağlayanlarsa Yüreğimi Acıtıyor	Tomris Çetinel	(Sanat Kurumu Derneği, 2007c)
2.04.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Fotoğrafta Otuz Yıl	Doğanay Sevindik	(Sanat Kurumu Derneği, 2007ç)
9.04.2007	Sobabaşı Sohbetleri	1960dan Buyana Ankara'da Özel Tiyatrolar (Asaf Çiğiltepe, Güner Sümer, Erkan Yücel ve Savaş Yurttaş Anısına)	Prof. Dr. Sevda Şener	(Sanat Kurumu Derneği, 2007ç)
16.04.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Siyasal ve Medyatik Bir Tüketim Nesnesi Soykırım	Prof. Dr. Coşkun San	(Sanat Kurumu Derneği, 2007ç)
23.04.2007	Sergi	Resim Sergisi	Nail Payza	(Sanat Kurumu Derneği, 2007ç)
28.04.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Sevda Sözleri (Cemal Süreya'ya Saygı)	Muzaffer İlhan Erdost, Vecihi Timuroğlu	(Sanat Kurumu Derneği, 2007ç)
30.04.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Köy Enstitüsü ve Yeni İnsan	Mahmut Makal, Ergun Evren	(Sanat Kurumu Derneği, 2007ç)
5.05.2007	Konser	Oda Müziği	Ankara Üniversitesi Güzel sanatlar Bölümü Bach Oda Müziği Topluluğu	(Anonim, 2007b)
3.12.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Tiyatro ve Giysi	Sevgi Türkay	(Sanat Kurumu Derneği, 2007d)
10.12.2007	Sobabaşı Sohbetleri	Anılar ve Şiirlerle Hasan Hüseyin Korkmazgil	Mehmet Aydın, Remzi İnanç	(Sanat Kurumu Derneği, 2007d)
24.12.2007	Sobabaşı Sohbetleri	"Çizgiler" Dia Gösterisi ve Söyleşi	Tekin Üstündağ	(Sanat Kurumu Derneği, 2007d)
7.01.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Türkiye'nin Kültür Sorunları	Prof. Dr. Anıl Çeçen	(Sanat Kurumu Derneği, 2008a)
21.01.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Türkiye Halk Müziği (Söyleşi ve Dinleti)	Fehmi Aydan	(Sanat Kurumu Derneği, 2008a)
28.01.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Dahi Bir Heykel Sanatçısı Olarak Rodin	Turhan Çetin-Fırat Engin	(Sanat Kurumu Derneği, 2008a)
4.02.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Türkiye'de Dramaturji	Füruzan Tezcan	(Sanat Kurumu Derneği, 2008b)
11.02.2008	Sobabaşı Sohbetleri	İki Ozan, İki Dünya (Söyleşi ve Dinleti)	Hüseyin Çırakman, Orhan Şahadoğru - Sunan: Ali Rıza Kars	(Sanat Kurumu Derneği, 2008b)
18.02.2008	SobabaşıSohbetleri	Baleyle İçiçe Bir Ömür	Deniz Çığ	(Sanat Kurumu Derneği, 2008b)
25.02.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Sağlıklı Başa Çıkma Yöntemi, Sanat	Bircan Kırlangıç Şimşek	(Sanat Kurumu Derneği, 2008b)
3.03.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Bir Şairle Yaşamak / Hasan Hüseyin'le Günler	Azime Korkmazgil	(Anonim, 2008a)
10.03.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Kadın ve Özgürlük	Cumhuriyet Kadınları Derneği Başkanı Şenal Sarıhan	(Anonim, 2008a)
17.03.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Siyaset ve Edebiyat	Sururi Baykal	(Anonim, 2008a)
24.03.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Şiir Bizim Neyimiz Olur?	Akif Kurtuluş	(Anonim, 2008a)
31.03.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Resim sanatına kadının dünyasından bakış	Saadet Gözde	(Anonim, 2008a)

7.04.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Deniz Feneri Bir Şair: Behçet Aysan	Eren Aysan, Tuncer Yığcı	(Sanat Kurumu Derneği, 2008c)
14.04.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Bir Cumhuriyet Türküsü: Cahit Külebi	Vecihi Timuroğlu, Mustafa Şerif Onaran, Mehmet Aydın	(Sanat Kurumu Derneği, 2008c)
21.04.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Sanatçı Kimdir? Sanat Ne?	Prof. Hüsnü Dokak	(Sanat Kurumu Derneği, 2008c)
28.04.2008	Sobabaşı Sohbetleri	Sosyal Devletin Çökertilmesi, Sadaka Devlete Doğru Dörtnala…	Prof. Dr. Mustafa Altıntaş	(Sanat Kurumu Derneği, 2008c)
10-25 Mart 2009	Sergi	Karma Resim Sergisi	Sanat Kurumu Koleksiyonundan 30 farklı ressamın 30 farklı tablosu	(Sanat Kurumu Derneği, 2009a)
24.04.2010	Konser	Oda Müziği	Ankara Üniversitesi Güzel sanatlar Bölümü Bach Korosu ve Bach Oda Müziği Topluluğu	(Anonim, 2010a)
17.05.2010	Sosyal Etkinlik	Flamenko Gecesi	Dansın Simyası Resim Sergisi (Aslı Kutluay) - Fotoğraflarla Flamenko (Ümran Akdağcık) - Flamenko Gösterisi (Flamenko Ankara Derneği) - (Küçük Tiyatro'da gerçekleştirilmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 2011b)
28.05.2011	Konser	Ankara'da Bach	Ankara Üniversitesi Güzel sanatlar Bölümü Bach Korosu ve Bach Oda Müziği Topluluğu	(Sanat Kurumu Derneği, 2013a)
10.12.2015	Söyleşi	Eşref Üren	Zeynep Yasa Yaman, Celal Binzet, Kemal Çelik (Bombus Sanat Merkezinde gerçekleşmiştir)	(Anonim, 2015a)
10.12.2015	Söyleşi ve fotoğraf gösterisi	Fotoğraf çekmek değil, fotoğraf yapmak	İbrahim Demirel (Bombus Sanat Merkezinde gerçekleşmiştir)	(Anonim, 2016a)
20.02.2018	Salı Söyleşileri	D Grubu Ressamları	Celal Binzet (And Sanatta gerçekleşmiştir)	(Büyüktanır, 2018)
20.03.2018	Salı Söyleşileri	Theodore Gericault'un "Medusa'nın Salı" eseri üzerinden bir sanat yapıtının çözümlemesi	Hülya Şimşek (And Sanatta gerçekleşmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 2018b)
17.04.2018	Salı Söyleşileri	Asya'dan Anadolu'ya İyelik, Türk Geleneğinde Koruyucu Ürünler	Dr. Nuran Say (And Sanatta gerçekleşmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 2018a)
9.05.2018	Salı Söyleşileri	Planlı Başkentten Azmanlaşan Kente: Ankara	Doç. Dr. Savaş Zafer Şahin (Çayyolu Semt Meclisinde gerçekleşmiştir)	(Sanat Kurumu Derneği, 2018c)
14.01.2020	Salı Söyleşileri	Şiirini Arayan Hayat	Ahmet Telli (Türk-İngiliz Kültür Derneğinde düzenlenmiştir)	(Anonim, 2021a)
18.01.2020	Söyleşi ve fotoğraf gösterisi	Fotoğraf çekmek değil, fotoğraf yapmak	İbrahim Demirel (Route Sahne)	
25.02.2020	Salı Söyleşileri	Kendi Diliyle Kavrulmak	Kemal Ateş (Türk-İngiliz Kültür Derneğinde düzenlenmiştir)	(Anonim, 2021a)
8-31 Mart 2022	Sergi	Karma Sergi	Ressam Üyeler (sanalsergim.com üzerinden online sergi)	https://sanalsergim.com/sanat-kurumu-dernegi-8-mart-dunya-kadinlar-gunu-cevrimici-karma-sergisi70.html

EK5. KÜLTÜR VE SANAT ÖDÜLLERİ İÇERİK TABLOSU

EK 5.1. TİYATRO ÖDÜLLERİ

<table>
<tr><th colspan="2">TİYATRO ÖDÜLLERİ</th></tr>
<tr><th colspan="2">1964-1965 DÖNEMİ</th></tr>
<tr><th>SEÇİCİ KURUL</th><th>ÖDÜL ALANLAR</th></tr>
<tr><td>• M. Faik Ozansoy
• M. Sunullah Arısoy
• Metin And
• Lütfi Ay
• Özdemir Nutku
• Ö. Atilla Sav
• Refik Ahmet Sevengil
• İrfan Şahinbaş</td><td>• Güner Sümer (En İyi Sahneye Koyucu, “Ayak Bacak Fabrikası”ndaki reji çalışmasıyla)
• Beyhan Hürol (En İyi Kadın Oyuncu,“İsyancılar” ve “Hizmetçiler” oyunlarındaki başarısıyla)
• Cüneyt Gökçer (En İyi Erkek Oyuncu, “Onikinci Gece” oyunundaki başarısıyla)</td></tr>
<tr><th colspan="2">1965-1966 DÖNEMİ</th></tr>
<tr><th>SEÇİCİ KURUL</th><th>ÖDÜL ALANLAR</th></tr>
<tr><td>• M. Faik Ozansoy
• M. Sunullah Arısoy
• Metin And
• Lütfi Ay
• Salah Birsel
• Ö. Atilla Sav
• İrfan Şahinbaş</td><td>• Sabahattin Kudret Aksal (En İyi Oyun Yazarı, “Kahvede Şenlik Var” yapıtıyla)
• Mahir Canova (En İyi Sahneye Koyucu, “İstanbul Beyefendisi” ve “Köşe Başı” oyunlarındaki reji çalışmasıyla)
• Genco Erkal (En İyi Erkek Oyuncu,“Bir Delinin Hatıra Defteri”ndeki başarısıyla)
• Turgut Zaim (En İyi Dekor, “İstanbul Beyefendisi” ve “Köşe Başı” oyunlarındaki dekor çalışmasıyla)
ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER
• Aydın Arıt (“Bal Sineği” adlı yapıtıyla)
• Tarık Buğra (“Ayakta Durmak İstiyorum” adlı yapıtıyla)
• AsafÇiyiltepe (“ArturoUi’nin Yükselişi” adlı yapıttaki reji çalışmasıyla)
• Melek Ökte (“Kahvede Şenlik Var” adlı yapıttaki reji çalışmasıyla)
• RaikAlnıaçık (“Ayakta Durmak İstiyorum” adlı yapıttaki reji çalışmasıyla)
• Ergün Uçucu (“İstanbulEfendisi”ndeki oyunuyla)
• Rana Cabbar (“Saf Adam ve Kundakçılar”daki oyunuyla)
• Kerim Afşar (Kahvede Şenlik Var’daki oyunuyla)
• ZalihaSiyavuşoğlu (Uçurtmanın Zinciri’ndeki oyunuyla)
• Tülay Artuk (Yatık Emine’deki oyunuyla)
• Sema Aybars (Yedi Balkonlu Ev’deki oyunuyla)</td></tr>
<tr><th colspan="2">1966-1967 DÖNEMİ</th></tr>
</table>

SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Munis Faik Ozansoy • Ö.Atillâ Sav • Metin And • Orhan Asena • Lütfi Ay • Mahir Canova • Özdemir Nutku • İrfan Şahinbaş	• Orhan Kemal (En İyi Yerli Oyun Yazarı, "72. Koğuş" adlı yapıtıyla) • Cüneyt Gökçer (En İyi Sahneye Koyucu,"Küskünler Kahvesi" oyunundaki reji çalışmasıyla) • AsafÇiyiltepe (En İyi Sahneye Koyucu,"72. Koğuş" oyunundaki reji çalışmasıyla) • Ayten Gökçer (En İyi Kadın Oyuncu, "My FairLady" ve "Kaktüs Çiçeği"ndeki başarılarıyla) • Şahap Akalın (En İyi Erkek Oyuncu, "My FairLady"deki başarısıyla) • Refik Eren (En İyi Dekor, "My FairLady", "Göktaşı", "Küskünler Kahvesi" ve "Ecinniler" oyunlarındaki dekor çalışmalarıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Genco Erkal ("Pazar Gezintisi" ve "Durdurun Dünyayı İnecek Var" adlı yapıtlardaki reji çalışmalarıyla) • Şahap Akalın ("Göktaşı" ve "Kaktüs Çiçeği" adlı yapıtlardaki reji çalışmalarıyla) • Ayberk Çölok ("72. Koğuş" ve "Pazar Gezintisi"ndeki oyunlarıyla) • Ali Cengiz Çelenk ("Küskünler Kahvesi"ndeki oyunuyla) • Tekin Akmansoy ("Göktaşı"ndaki oyunuyla) • Osman Şengezer ("Pazar Gezintisi", "72. Koğuş" ve "Sylvia"daki dekor çalışmalarıyla)
1967-1968 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Munis Faik Ozansoy • Ö.Atillâ Sav • Metin And • Lütfi Ay • Salâh Birsel • Mahir Canova • Özdemir Nutku • İrfan Şahinbaş • Sevda Şener	• Turgut Özakman (En İyi Yerli Oyun Yazarı, "Reşat Nuri Güntekin"den "Sarıpınar 1914" adlı yapıtıyla • Şahap Akalın (En İyi Sahneye Koyucu, "Deli İbrahim" oyunundaki reji çalışmasıyla) • Bozkurt Kuruç (En İyi Erkek Oyuncu, "Deli İbrahim" ve "Amédée" oyunlarındaki başarılarıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Turan Oflazoğlu ("Deli İbrahim" adlı yaptıyla) • Başar Sabuncu ("Şerefiye" adlı yapıtıyla) • Ergin Orbey ("Sarıpınar 1914"teki reji çalışmasıyla) • Muammer Esi ("Deli İbrahim"deki oyunuyla) • Erkan Yücel ("Sarıpınar 1914"teki oyunuyla) • Alev Sezer ("Kandida"daki oyunuyla) • Elif Türkân ("Küçük Burjuvalar" ve "Müfettiş"teki oyunlarıyla)

	• İlkay Saran (Sasafra Dallarındaki Rüzgâr"daki oyunuyla • Arsen Göze ("Pofla Paf"daki oyunuyla) • Işık Yenersu (Çökme Tehlikesi Var"daki oyunuyla)
1968-1969 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Munis Faik Ozansoy • Ö.Atillâ Sav • Metin And • Lütfi Ay • Özdemir Nutku • İrfan Şahinbaş • Sevda Şener	• Yaşar Kemal (En İyi Yerli Oyun Yazarı, "Teneke" adlı yapıtıyla) • Başar Sabuncu (En İyi Yerli Oyun Yazarı, "Şerefiye" adlı yapıtıyla) • Nuri Altınok (En İyi Sahneye Koyucu, "Kıl Payı" oyunundaki reji çalışmasıyla) • Macide Tanır (En İyi Kadın Oyuncu, "Kıl Payı" oyunundaki başarısıyla) • Tuncer Necmioğlu(En İyi Erkek Oyuncu, "Teneke" ve "Pir Sultan Abdal" oyunlarındaki başarılarıyla • Tarık Leventoğlu (En İyi Dekor, "Andromak" ve "Euridice'ninElleri"ndeki dekor çalışmalarıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Nezihe Meriç ("Sular Aydınlanıyordu" adlı yapıtıyla) • Ergin Orbey ("Otlak" adlı reji çalışmasıyla) • Hepşen Akar ("Şerefiye" ve "Gecikenler"deki oyunlarıyla) • Gülsen Alnıaçık (Andromak"taki oyunuyla) • Olcay Poyraz ("Sular Aydınlanıyordu"daki oyunuyla • Maral Üner ("Zoraki Tabib"deki oyunuyla) • Macit Filordun ("Bedel"deki oyunuyla) • Haluk Kurdoğlu ("Andromak"taki oyunuyla) • Rana Cabbar ("Otlak"taki oyunuyla)
1969-1970 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Munis Faik Ozansoy • Ö. Atillâ Sav • Metin And • Lütfi Ay • Özdemir Nutku	• Oktay Rifat Horozcu (En İyi Yerli Oyun Yazarı, "Yağmur Sıkıntısı" adlı yapıtıyla) • Zeliha Berksoy (En İyi Kadın Oyuncu, "Asiye Nasıl Kurtulur" oyunundaki başarısıyla) • Salih Canar (En İyi Erkek Oyuncu, "Gece Bekçileri")

• İrfan Şahinbaş • Muhtar Körükçü	• Cüneyt Gökçer (En İyi Erkek Oyuncu, "Damdaki Kemancı" oyunundaki başarısıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Vasıf Öngören ("Asiye Nasıl Kurtulur" adlı yapıtıyla, Yazar) • Adalet Ağaoğlu ("Tombala" adlı yapıtıyla, Yazar olarak) • Tarık Leventoğlu ("Tombala" ve "Yeryüzü Cenneti" adlı oyunlardaki reji çalışmalarıyla) • Vasıf Öngören ("Asiye Nasıl Kurtulur" adlı yapıttaki reji çalışmasıyla) • Baykal Saran ("Yeryüzü Cenneti"ndeki oyunuyla) • Zafer Engin ("Finten"deki oyunuyla) • Halil Ergün ("Asiye Nasıl Kurtulur"daki oyunuyla) • Handan Uran ("Damdaki Kemancı"daki oyunuyla) • Jale Birsel ("Tombalacı" ve "Lysistrata"daki oyunlarıyla)
1970-1971 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• O. Fehmi Özçelik • Ergun Sav • Metin And • Lütfi Ay • Özdemir Nutku • İrfan Şahinbaş • Sevda Şener	• Orhan Asena (En İyi Yerli Oyun Yazarı, "Atçalı Kel Mehmet" adlı yapıtıyla) • ErginOrbey (En İyi Sahneye Koyucu, "Linç" ve "Birinci Kurtuluştan"daki reji çalışmalarıyla) • Ayten Gökçer (En İyi Kadın Oyuncu, "Mançalı Don Quijote" oyunundaki başarısıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Can Gürzap ("Tango" adlı yapıttaki oyunuyla) • EkmelHürol("Bir Kavuk Devrildi" ve "Kardeş Payı"ndaki oyunuyla • Erkan Yücel ("Linç" ve "Birinci Kurtuluştan"daki oyunlarıyla • Ertan Kırtunç ("Atçalı Kel Mehmet" ve "Kanlı Düğün" adlı yapıtlardaki dekor çalışmalarıyla)
1971-1972 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Kemal Baytaş • RükzanGünaysu • Metin And • Lütfi Ay • Özdemir Nutku • Ö. Atilla Sav	• Melih Cevdet Anday (En İyi Yerli Oyun Yazarı, "Mikadonun Çöpleri" adlı yapıtıyla) • Oktay Arayıcı (En İyi Yerli Oyun Yazarı, "Nafile Dünya" adlı yapıtıyla) • Yılmaz Onay (En İyi Sahneye Koyucu, "3. Reich'in Korku ve Sefaleti"ndeki reji çalışmasıyla) • Gülgün Kutlu (En İyi Kadın Oyuncu, "Mikadonun Çöpleri"ndeki

• Ergun Sav • Sevda Şener	başarısıyla) • Cihan Ünal (En İyi Erkek Oyuncu, "IV. Murat" ve "Beckett" oyunlarındaki başarısıyla • Erkan Kırtunç (En İyi Dekor, "KatipÇıkmazı"ndaki dekoruyla) • Osman Şengezer (En İyi Kostüm, "Romeo ve Juliett" balesindeki kostümleriyle • Nuri Özakyol (En İyi Işık, "Beckett" ve "Yapı Ustası Solness" oyunlarındaki ışıklandırmalarıyla) • Ayşegül Arsoy (En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu, "Gömü" ve "Ezgiler" oyunlarındaki başarısıyla • Sermed Serdengeçti (En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu, "Acılı Toprak"taki başarısıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Vasıf Öngören ("Almanya Defteri" adlı yapıtı ve oyunun reji çalışmasıyla) • Asuman Korad ("Altı Kişi Yazarını Arıyor" adlı oyunun reji çalışmasıyla) • Erkan Yücel ("Nafile Dünya" ve "3. Reich'ın Korku ve Sefaleti"ndeki oyunlarıyla • Halûk Kurdoğlu ("Altı Kişi Yazarını Arıyor"daki oyunuyla • Erdoğan Akduman ("Meddah"daki oyunuyla) • Elif Türkân Çölok("Almanya Defteri"ndeki oyunuyla • Arsen Göze ("Altı Kişi Yazarını Arıyor"daki oyunuyla • Gönül Orbey ("Almanya Defteri"ndeki oyunuyla, yardımcı kadın oyuncu dalında) • Nihal Türkmen ("KatipÇıkmazı"ndaki oyunuyla) • Rutkay Aziz ("Gol Kralı Sait" ve "3. Reich'ın Korku ve Sefaleti"ndeki oyunlarıyla) • Aclan Sayılgan (KatipÇıkmazı"ndaki oyunuyla, yardımcı erkek oyuncu dalında) • Engin Şenkan ("KatipÇıkmazı"ndaki oyunuyla, yardımcı erkek oyuncu dalında)
1972-1973 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Kemalettin Bozkurt • RükzanGünaysu • Sevda Şener • Ö. Atilla Sav	• Haldun Taner (En İyi Yerli Oyun Yazarı, "Sersem Kocanın Kurnaz Karısı" adlı yapıtıyla) • Jale Birsel (En İyi Kadın Oyuncu, "Sacide"deki başarısıyla • Sönmez Atasoy (En İyi Erkek Oyuncu, "Sersem Kocanın Kurnaz

• Pınar Kolukısa • Nurhan Karadağ	Karısı"ndaki başarısıyla) • Tomris Oğuzalp (En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu, "Chaillot'taki Deli" oyunundaki başarısıyla) • Nurşen Girginkoç (En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu, "Chaillot'taki Deli" oyunundaki başarısıyla) • Kemal Okurer(En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu, "Ali Rıza Bey'in Yaşanmış Hayat Hikayesi" ve "Sersem Kocanın Kurnaz Karısı"ndaki başarılarıyla) • Orhan Veli Kanık (En İyi Çeviri, "Antigone" çevirisindeki başarısıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Tuncer Cücenoğlu ("Öğretmen" adlı yapıtıyla) • Müşerref Hekimoğlu ("Strindberg Oyunu" adlı çevirisiyle) • Sevgi Sanlı ("Küçük Tilkiler" adlı çevirisiyle) • Ergun Uçucu ("İbişin Rüyası" ve "Yanlışlıklar Komedyası"ndaki oyunlarıyla) • Rana Cabbar ("Antigone"deki oyunuyla) • Arsen Göze ("Öfke"deki oyunuyla) • Vecdi Sayar ("Beyaz Geceler"deki dekor çalışmasıyla)
1973-1974 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Ahmet Demir Yüce • RükzanGünaysu • İrfan Şahinbaş • Sevda Şener • Bedrettin Tuncel • Ö. Atilla Sav • Sevinç Sokullu	• Aydın Arıt (En İyi Yerli Oyun Yazarı, "Uçamıyan Kuşlar Tutulur" adlı yapıtıyla) • Nihat Akçan (En İyi Sahneye Koyucu, "Bu Hesapta Yoktu" reji çalışmasıyla) • Macide Tanır (En İyi Kadın Oyuncu, "Yanlışlık"taki başarısıyla) • SerminHürmeriç (En İyi Kadın Oyuncu, "Nalınlar"daki başarısıyla) • Halûk Kurdoğlu (En İyi Erkek Oyuncu, "Uçamıyan Kuşlar Tutulur"daki başarısıyla) • Sadrettin Kılıç (En İyi Erkek Oyuncu, "Maymun Davası" ve "Bu Hesapta Yoktu"daki başarılarıyla • Meral Niron (En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu, "403. Kilometre" ve "El Kapısı"ndaki başarılarıyla) • Saim Alpago (En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu, "Yanlışlık"taki başarısıyla) • Refik Eren (En İyi Dekor, "Bağdat Hatun"daki dekor çalışmasıyla) • Hale Eren (En İyi Giysi, "Bağdat Hatun"daki giysi çalışmasıyla) • Sevgi Sanlı (En İyi Çeviri, "Bu Hesapta Yoktu" çevirisindeki başarısıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER

	• Güngör Dilmen (“Bağdat Hatun” yapıtıyla) • Asuman Korad (“Maymun Davası” adlı oyunun reji çalışmasıyla) • Engin Şenkan (“Nalınlar” ve “Bu Hesapta Yoktu”daki oyunuyla, yardımcı erkek oyuncu dalında)
1974-1975 DÖNEMİ[194]	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
	• Raik Alnıaçık (En İyi Yönetmen)
1975-1976 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Nail Gürman • İmren Erşen • Sevda Şener • Sevinç Sokullu • Ö. Atilla Sav • İlber Ortaylı • Nurhan Karadağ	• Kemal Bekir (En iyi Yerli Oyun Yazarı, “Düşüş” adlı yapıtıyla) • Yılmaz Onay (En iyi Yönetmen, "Yusuf ile Menofis" ve "Grev Var" adlı yapıtların reji çalışmalarıyla • Nurşen Girginkoç (En iyi Kadın Oyuncu, "Kedi Oyunu"ndaki başarısıyla) • Süha Tuna (En iyi Erkek Oyuncu, “Düşüş”teki başarısıyla) • Hikmet Peker (En İyi Işık Düzeni, “Düşüş”teki ışık çalışmasıyla) • Sevgi Soysal (En iyi Çeviri, "Dimitrof" adlı yapıtın çevirisiyle) • Nüvit Özdoğru (En iyi Çeviri, "lssız Topraklar" adlı yapıtın çevirisiyle) • Timur Selçuk (En iyi Sahne Müziği, "Nereye Payidar" adlı oyunun müziğiyle) ÖVGÜYE DEGER GÖRÜLENLER • Ömer Polat ("Aladağlı Miho" adlı yapıtıyla, yerli oyun yazarı dalında) • Yücel Erten (“Parkta Bir Sonbahar Günüydü” adlı oyunun reji çalışmasıyla • Turgut Sarıgöl (“John GabrielBorkman”daki başarılı oyunuyla, erkek oyuncu dalında) • Vecdi Sayar (“Üç Oyun”daki çalışmasıyla, dekor-giysi dalında)
1976-1977 DÖNEMİ[195]	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Nail Gürman • İmren Erşen • Sevda Şener	• Arsen Göze (En İyi Kadın Oyuncu, “İnsandan Kaçan”daki başarısıyla) • Erol Kardeseci (En İyi Erkek Oyuncu, “Sevgili Doktor”daki başarısıyla) • İhsan Sanvar (En İyi Erkek Oyuncu, “Çimento”daki başarısıyla)

[194] Araştırma yapılan kaynaklarda bu dönemle ilgili olarak diğer ödül alanlar ve seçici kurulla ilgili bilgiye ulaşılamamıştır.

[195] Bu dönem “en iyi yerli oyun yazarı”, “en iyi sahneye koyucu” ve “en iyi dekor” dallarında ödül verilmemiştir.

• Ö. Atilla Sav • İlber Ortaylı • Nurhan Karadağ	• Bedrettin Tuncel (En İyi Çeviri, "İnsandan Kaçan" adlı yapıtın çevirisiyle ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Gülsen Tuncer ("Çimento"daki başarısıyla, kadın oyuncu dalında) • İsmail Işılsoy – "Çimento" adlı oyundaki dekor-giysi çalışmasıyla)
1977-1978 DÖNEMİ[196]	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Anıl Çeçen • Kemal Ateş • Sevda Şener • Ö. Atilla Sav • Ayşegül Yüksel • Nurhan Karadağ	• Vasıf Öngören (En İyi Oyun Yazarı, "Zengin Mutfağı" adlı yapıtıyla) • Rutkay Aziz (En İyi Yönetmen, "Sakıncalı Piyade" ve "Zengin Mutfağı" oyunlarındaki çalışmalarıyla) • Nisa Serezli (En İyi Kadın Oyuncu, "Nalınlar"daki başarısıyla) • Rana Cabbar (En İyi Erkek Oyuncu, "Zengin Mutfağı" ve "Sakıncalı Piyade"deki başarısıyla) • Çetin Tekindor (En İyi Erkek Oyuncu, "Genç Werther'inAcıları"ndaki başarısıyla) • Osman Şengezer (En İyi Dekor, "Nalınlar"daki dekor çalışmasıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Nihat Akçan ("Cimri" oyunundaki reji çalışmasıyla) • Işık Yenersu ("Harold ile Maude" adlı oyundaki başarısıyla, kadın oyuncu dalında) • Sema Aybars ("Harold ile Maude" adlı oyundaki başarısıyla, kadın oyuncu dalında) • Gencay Gürün ("Harold ile Maude" adlı yapıtın çevirisiyle)
1978-1979 DÖNEMİ[197]	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Anıl Çeçen • Cihat İleri • Ö. Atilla Sav • Ayşegül Yüksel • İlber Ortaylı • Nurhan Karadağ	• Ülker Köksal (En İyi Yazar, "Besleme" adlı yapıtıyla) • Hamit Akınlı (En İyi Yönetmen, "Düğün ya da Davul"daki başarılı reji çalışmasıyla) • Işık Yenersu (En İyi Kadın Oyuncu, "Söz Veriyorum"daki başarısıyla) • Ayberk Çölok (En İyi Erkek Oyuncu, "Teneke" oyunundaki başarısıyla) • Ergün Uçucu (En İyi Erkek Oyuncu, Özgürlüğüne Kavuşan Don Kişot" oyunundaki başarısıyla) • Işıl Poyraz (En İyi Kadın Oyuncu, "Eski Fotoğraflar"daki başarısıyla) • Timur Selçuk (En İyi Sahne Müziği, Tak-Tik" adlı oyunun müziğiyle)

[196] Bu dönem "en iyi çeviri" dalında ödül verilmemiştir.
[197] Bu dönem "en iyi dekor" dalında ödül verilmemiştir.

	• Can Yücel (En İyi Çeviri, "Eskicinin Tazesi"i "Tak-Tik"i "Güneşin Çocukları" adlı yapıtların çevirileriyle) • FatoşSevengil (En İyi Çeviri, "Söz Veriyorum" adlı yapıtın çevirisiyle) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Maral Nutku ("Bir Ölümün Toplumsal Anatomisi"ndeki başarılı oyunuyla) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Dostlar Tiyatrosu, "Kabare" adlı oyundaki toplu çalışmalarıyla • "Düğün ya da Davul" toplu çalışması
1980-1981 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Ö. Atilla Sav • Emre Kongar • Ayşegül Yüksel • Nurhan Karadağ • Anıl Çeçen • Cihat İleri • Ünsal Piroğlu	• Turgut Özakman (En İyi Oyun Yazarı, "Fehim Paşa Konağı" adlı yapıtıyla) • Mehmet Akan (En İyi Yönetmen, "Hikaye-i Mahmut Bedrettin" adlı çalışmasıyla) • Nurşen Girginkoç (En İyi Kadın Oyuncu, "Eski Usul Komedya"daki başarısıyla) • Müşfik Kenter (En İyi Erkek Oyuncu, "Bir Garip Orhan Veli"deki başarısıyla) • Nuri Altınok (En İyi Erkek Oyuncu, "Eski Usul Komedya"daki başarısıyla) • Güven Öktem (En İyi Dekor, "Tartuffe" adlı oyunun dekor çalışmasıyla) • Metin Deniz (En İyi Dekor, "Hikaye-i Mahmut Bedrettin" adlı oyunun dekor çalışmasıyla) • Gül Emre (En İyi Giysi, "Tartuffe" adlı oyunun giysi çalışmasıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Murathan Mungan ("Bir Garip Orhan Veli" adlı yapıtıyla) • Serap Eyüboğlu ("Hikaye-i Mahmut Bedrettin"deki başarılı oyunuyla) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Ergin Orbey ("Kurtuluş Savaşından Belgeler" oyunundaki reji çalışmasıyla)
1981-1982 DÖNEMİ VE 1982-1983 DÖNEMİ[198]	
1983-1984 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Ö. Atilla Sav • Selma Tükel	• Mehmet Baydur (En İyi Oyun Yazarı, "Liman" adlı yapıtıyla) • Murathan Mungan (En İyi Oyun Yazarı, "Taziye" adlı yapıtıyla)

[198] Bu dönemlerde ödüller hakkında bilgiye ulaşılamamıştır.

• Ayşegül Yüksel • Nurhan Karadağ • Sanat Kurumu Başkanı	• Yücel Erten (En İyi Yönetmen, "Amadeus" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Müşfik Kenter (En İyi Yönetmen, "Liman" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Işık Yenersu (En iyi Kadın Oyuncu, "Güneyli Bayan"daki başarısıyla) • Füsun Oruç (En İyi Kadın Oyuncu, "Taziye"deki başarısıyla) • Ülkü Danışoğlu ("Liman"daki başarısıyla) • Münir Canar (En İyi Erkek Oyuncu, "Kanlı Nigar"daki başarısıyla) • Sönmez Atasoy (En İyi Erkek Oyuncu, Kanlı Nigar"daki başarısıyla) • Halil İbrahim Kalaycıoğlu (En İyi Erkek Oyuncu, "Mine"deki başarısıyla) • Muazzez Menemencioğlu (En İyi Çeviri, "Savunma" adlı yapıtın çevirisiyle) • Gencay Gürün (En İyi Çeviri, "Harold ile Maude" adlı yapıtın çevirisiyle) • Turgay Erdener (En İyi Sahne Müziği, "Amadeus" adlı oyunun müziğiyle) • Nurdan Turan - Gündüz Turan (En İyi Sahne Müziği, "Taziye" adlı oyunun müziğiyle) • Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü (En İyi Yapım, "Amadeus" adlı oyunla) • Serpil Tezcan (En İyi Dekor-Giysi, "Amadeus" adlı oyunun dekor-giysi tasarımıyla) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Ali Poyrazoğlu ("Orkestra" adlı oyunuyla) • Ankara Sanat Tiyatrosu, AST ("Galile" adlı oyunla)
1984-1985 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Sevda Şener • Ayşegül Yüksel • Ö. Atilla Sav • İlber Ortaylı • Anıl Çeçen • Tamer Levent • Ünsal Piroğlu	• Tuncer Cücenoğlu (En İyi Oyun Yazarı, "Dosya" adlı yapıtıyla) • Ergin Orbey (En İyi Yönetmen, "Bir Şehnaz Oyun"daki reji çalışmasıyla) • Maral Üner (En İyi Kadın Oyuncu, "Hüzzam"daki başarısıyla) • Ergün Uçucu (En İyi Erkek Oyuncu, "Bir Şehnaz Oyun"daki başarısıyla) • Alpay İzbırak (En İyi Erkek Oyuncu, "Otelci Kadın"daki başarısıyla) • Cem İdiz (En İyi Sahne Müziği, "Şehnaz Oyun" ve "Ah Şu Gençler" adlı oyunların müzik çalışmalarıyla) • Osman Şengezer (En İyi Dekor-Giysi, "Ben Anadolu" ve "Töre" adlı oyunların dekor-giysi tasarımlarıyla) • Hüseyin Mumcu (En İyi Dekor-Giysi, "Keşanlı Ali Destanı" adlı oyunun dekor-giysi tasarımlarıyla) • Nasuh Barın (En İyi Koreografi, "Ah Şu Gençler" ve "Şehnaz Oyun" adlı oyunların koreografi çalışmalarıyla)

	SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Yücel Erten
1985-1986 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Sevda Şener • Ayşegül Yüksel • Sıtkı Erinç • Tamer Levent • Ünsal Piroğlu • Kaya Özsezgin	• Ülker Köksal (En İyi Oyun Yazarı, "Uzaklar" adlı yapıtıyla) • Mina Urgan (En İyi Çeviri, "Yalınayak Sokrates" adlı yapıtın çevirisiyle) • Nurhan Karadağ (En İyi Yönetmen, "Misafir" adlı oyunun reji çalışmasıyla) • Suna Pekuysal (En İyi Kadın Oyuncu, "Lüküs Hayat" oyunundaki başarısıyla) • Nurşin Demir (En İyi Kadın Oyuncu, "Öyle Bir Sevgi ki" oyunundaki başarısıyla) • Beyhan Saran (En İyi Kadın Oyuncu, "İlk Evlilik" oyunundaki başarısıyla) • Genco Erkal (En İyi Erkek Oyuncu, "Yalınayak Sokrates" oyunundaki başarısıyla) • Metin Deniz (En İyi Dekor-Giysi, "Gazete Gazete" adlı oyunun dekor-giysi tasarımıyla) • İstanbul Şehir Tiyatroları (En İyi Yapım, "Misafir" adlı yapımla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Leyla Tecer ("İlk Evlilik" adlı oyunun reji çalışmasıyla)
1986-1987 DÖNEMİ[199]	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Sevda Şener • Ö. Atilla Sav • Ayşegül Yüksel • Sıtkı Erinç • Zeynep Oral • Haldun Dormen	• Orhan Azizoğlu (En İyi Çeviri, "İkinin Biri" adlı yapıtın çevirisiyle) • Asuman Korad (En İyi Yönetmen, "İnsanlar ve Hayvanlar" adlı oyundaki reji çalışmasıyla • Haldun Dormen (En İyi Yönetmen, "İkinin Biri" adlı oyundaki reji çalışmasıyla) • Funda Pastacı (En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu, "Vişne Bahçesi"ndeki başarısıyla) • Yücel Erten (En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu, "Sanatçının Ölümü"ndeki başarısıyla) • Oben Güney (En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu, "Katharine Blum'un Çiğnenen Onuru"ndaki başarısıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER

[199] Bu dönem "en iyi oyun yazarı" dalında ödül verilmemiştir.

	• Dinçer Sümer (“Maviydi Bisikletim” adlı yapıtıyla, oyun yazarı dalında) • Arsen Gürzap (“Vişne Bahçesi”ndeki başarısıyla, kadın oyuncu dalında) • Aliye Uzanatagan (“Katharina Blum’un Çiğnenen Onuru”ndaki başarısıyla, kadın oyuncu dalında) • Çetin Tekindor (“Kim Korkar Hain Kurttan”daki başarısıyla, erkek oyuncu dalında) • Lemi Bilgin (“Kim Korkar Hain Kurttan”daki başarısıyla, erkek oyuncu dalında) • Selçuk Yöntem (“Dört Mevsim”deki başarısıyla, erkek oyuncu dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Nuri Özakyol (Devlet Tiyatrolarına katkısından dolayı)
1987-1988 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• İmren Erşen • Sıtkı Erinç • Sevda Şener • Gönül Ucele • Ayşegül Yüksel • Ülker Köksal • Aydan Bulca Erim • Ö. Atilla Sav	• Belgi Paksoy (En İyi Çeviri, Aleksander German’ın “Biz Aşağıda İmzası Olanlar” yapıtının çevirisiyle) • Ergin Orbey (En İyi Yönetmen, “Ay Işığında Şamata” adlı oyundaki reji çalışmasıyla) • Işık Yenersu (En İyi Kadın Oyuncu, “Bir Kadın, Bir Düş, Bir Oyun”daki başarısıyla) • Nuri Gökaşan (En İyi Erkek Oyuncu, “Ada” oyunundaki başarısıyla) • Sezai Alptekin (En İyi Erkek Oyuncu, “Biz Aşağıda İmzası Olanlar”daki başarısıyla) • Erkan Kırtunç (En İyi Dekor, “Troyalı Kadınlar” adlı oyunun dekor çalışmasıyla) • Ersin Safgan (En İyi Dekor, “Biz Aşağıda İmzası Olanlar” adlı oyunun dekor çalışmasıyla) • İnci M. Pars (En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu, “Afife Jale”deki başarısıyla) • Ayşenil Şamlıoğlu (En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu, “Afife Jale”deki başarısıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Nurşen Girginkoç (“Zor Günler” adlı oyunun reji çalışmasıyla) • Hakan Altunel (“Günden Geceye” adlı oyunun reji çalışmasıyla) • Ali Meriç (“Çılgın Dünya” adlı oyundaki başarısıyla, erkek oyuncu dalında) • Tülay Bursa (“Ay Işığında Şamata” adlı oyundaki başarısıyla, kadın oyuncu dalında)

	• Hülya Gülşen (“Akümülatörlü Radyo” adlı oyundaki başarısıyla, kadın oyuncu dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Ferhan Şensoy • Levent Kırca • Ankara Devlet Balesi (“Budala” adlı yapımıyla) • Ankara Devlet Konservatuarı (Tiyatro Bölümü öğrencilerinin sergilediği “Mutfak” adlı oyunla)
1988-1989 DÖNEMİ[200]	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• İmren Erşen • Sevda Şener • Ayşegül Yüksel • Aydan Bulca Erim • Ö. Atilla Sav • Sıtkı Erinç	• Talat S. Halman (En İyi Çeviri, “Buzcu Geliyor” adlı yapıtın çevirisiyle) • Cüneyt Çalışkur (En İyi Yönetmen, “Peynirli Yumurta” adlı oyunun reji çalışmasıyla) • Alpay İzbırak (En İyi Yönetmen, “Anılar” adlı oyunun reji çalışmasıyla) • Meral Oğuz (En İyi Kadın Oyuncu, “Oyunun Oyunu”ndaki başarısıyla) • Zeynep Eronat (En İyi Kadın Oyuncu, “Peynirli Yumurta”daki başarısıyla) • Selçuk Yöntem (En İyi Erkek Oyuncu, “Peynirli Yumurta”daki başarısyla) • Hüseyin Mumcu (En İyi Dekor, “Ayyar Hamza” oyunundaki dekor çalışmasıyla) • Mehmet Yalız (En İyi Dans Düzeni, “Batakhane Güzeli” oyunundaki başarılı çalışmasıyla) • En iyi Yapım, “Oyunun Oyunu” adlı yapım ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Sabri Özmener (“Anılar”daki başarılı oyunuyla, erkek oyuncu dalında) • Hakan Akın (“Sacco ile Vanzetti”deki başarılı oyunuyla, erkek oyuncu dalında) • Grup Anonim (“Gece çalan Davullar” oyunundaki toplu düzenlemesi, sahne müziği dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Yalın Tolga (Türk Tiyatrosuna ve sahne yaşamına yaptığı çok yönlü katkılardan dolayı)
1989-1990 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• İmren Erşen	• Mehmet Baydur (En İyi Oyun Yazarı, “Yangın Yerinde Orkideler” adlı

[200] Bu dönem “en iyi sahne müziği” dalında ödül verilmemiştir.

• Ö. Atilla Sav • Ayşegül Yüksel • Gönül Ucele • Uğur Bilge	yapıtıyla) • Can Gürzap (En İyi Yönetmen, "Yangın Yerinde Orkideler" adlı oyundaki reji çalışmasıyla) • Tülay Bursa (En İyi Kadın Oyuncu, "Beğendiğiniz Gibi" ve "Sevgili Palyaço"daki başarılı oyunlarıyla) • Mehmet Atay (En İyi Erkek Oyuncu, "Beyaz Geceler"deki başarılı oyunuyla) • Akşit Göktürk (En İyi Çeviri, "Mutlu Günler" adlı yapıtın çevirisiyle) • Mualla Genez (En İyi Çeviri, "Lavanta Çiçeği" adlı yapıtın çevirisiyle) • Haris İyigün – Sevinç Gürlük (En İyi Dekor, "Sevgili Palyaço" adlı oyunun dekor çalışmasıyla) • Nurettin Özsuca (En İyi Sahne Müziği, "Yusuf ile Menofis" adlı oyunun müziğiyle) • Devlet Tiyatrosu Genel Müdürlüğü (En İyi Yapım, "Beğendiğiniz Gibi" adlı yapım) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Ayberk Çölok ("Mutlu Günler" adlı oyunun reji çalışmasıyla) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • İrfan Şahinbaş
1990-1991 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• İsmail Gümüş • Ayşegül Yüksel • Gönül Ucele • Nurhan Karadağ • Ö. Atilla Sav • Tahsin Konur • Uğur Bilge	• Ankara Devlet Tiyatrosu (En Başarılı Yapım, "Deli Dumrul" adlı yapım) • Ayşe Sarıkaya (En İyi Kadın Oyuncu, "Bir Kadın" oyunundaki başarısıyla) • Sema Aybars (En İyi Kadın Oyuncu, "Kafesten Bir Kuş Uçtu" oyunundaki başarısıyla) • Nevra Serezli (En İyi Kadın Oyuncu, "Çılgın Sonbahar" oyunundaki başarısıyla) • Ahmet Levendoğlu (En iyi Yönetmen, "Aldatma" adlı oyundaki reji çalışmasıyla) • Bilge Koloğlu (En İyi Çeviri, "Kafesten Bir Kuş Uçtu" adlı yapıtın çevirisiyle) • Haluk Bilginer (En İyi Çeviri, "Aldatma" adlı yapıtın çevirisiyle) • "Kafesten Bir Kuş Uçtu" oyunundaki hastane koğuşunda akıl hastalarını oynayan tüm erkek oyuncular, En İyi Erkek Oyuncu ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Lale Gerger ("Galilei'nin Yaşamı"ndaki başarısıyla, kadın oyuncu dalında)

	• Özcan Pala ("Müfettiş"teki başarısıyla, erkek oyuncu dalında) • Şahap Sayılgan ("Tersine Dönen Şemsiye"deki başarısıyla, erkek oyuncu dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Emrem Yunus (DTCF Tiyatro Bölümü) • Güven ÖKTEM ("Galilei'nin Yaşamı", dekor dalında) • Gül Emre ("Galilei'nin Yaşamı" adlı oyunun giysi çalışmasıyla)
1991-1992 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Ö. Atillâ Sav • Ayşegül Yüksel • Nurhan Karadağ • Gönül Ucele • Uğur Bilge • Halil Say	• Ergun Sav (En İyi Oyun Yazarı, "Bir Başkası" adlı yapıtıyla) • Semih Sergen (En İyi Yönetmen, "Sersem Kocanın Kurnaz Karısı" adlı oyundaki reji çalışmasıyla) • Ali Poyrazoğlu Tiyatrosu (En İyi Yapım, "Uzakta Piyano Sesleri" adlı yapım) • Özlem Ersönmez (En İyi Kadın Oyuncu, "Aşk Mektupları"ndaki başarısıyla) • Serhat Nalbantoğlu (En İyi Erkek Oyuncu, "Tamirci"deki başarısıyla) • Armağan Ersin (En İyi Çeviri, "Aşk Mektupları" adlı yapıtın çevirisiyle) • Suar Şaylan-İlhan Ateş (En İyi Çevre Tasarımı, "Hayvan Çiftliği"ndeki çalışmalarıyla) • Ersen Tunççekiç (En İyi Işık Düzeni)[201] ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER[202] • Yıldıray Şentürk (oyun yazarı dalında) • Hakan Altıner (yönetmen dalında) • Levent Ülgen (erkek oyuncu dalında) • Füsun Akay (kadın oyuncu dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Ankara Deneme Sahnesi
1992-1993 DÖNEMİ[203]	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Ö. Atillâ Sav • Ayşegül Yüksel	• "Uyarca" (En İyi Yapım, toplu başarısı nedeniyle) • Müge Gürman (En İyi Yönetmen, "Woyzeck" adlı reji çalışmasıyla)

[201] Alıntı yapılan kaynakta ödülün hangi eser kapsamında verilip verilmediği belirtilmemiştir.
[202] Alıntı yapılan kaynakta ödüllerin hangi eser ya da eserler kapsamında verilip verilmediği belirtilmemiştir.
[203] Bu dönem "en iyi oyun yazarı" dalında ödül verilmemiştir.

• Halil Say • Uğur Bilge	• Tomris Çetinel (En İyi Kadın Oyuncu, "Hüznün Coşkusu Altındağ"daki oyunuyla) • Gülenay Akşar (En iyi Kadın Oyuncu, "Bahar Noktası"ndaki oyunuyla) • Kamran Usluer (En İyi Erkek Oyuncu, "Çıkmaz Sokak Çocukları"ndaki oyunuyla) • Şahap Sayılgan (En iyi Erkek Oyuncu, "Bir Şehnaz Oyun"daki başarısıyla) • Ali Neyzi (En iyi Çeviri, "Çıkmaz Sokak Çocukları" adlı yapıtın çevirisiyle) • Gül Emre (En İyi Dekor-Giysi, "Hüznün Coşkusu Altındağ" adlı oyunun dekor-giysi çalışmalarıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Mustafa Avkıran ("Godot Geldi" adlı oyunun reji çalışmasıyla) • Levent Şenbaş ("Gecenin Kulları"ndaki oyunuyla, erkek oyuncu dalında) • Yıldıray Şahinler ("Çıkmaz Sokak Çocukları"ndaki oyunuyla, erkek oyuncu dalında) • Adem Atar (Yaşar Seymen'in kitabından "Hüznün Coşkusu Altındağ" adlı yapıtın oyunlaştırılması, oyun yazarı dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Yücel Erten ("Don Giowanni" oyunundaki başarılı rejisiyle) SİNEMA ÖDÜLÜ • Agah Özgüç (Sinema tarihi araştırmaları ve arşiv çalışmalarıyla, Sinemaya verdiği emek ve katkılardan dolayı)
1993-1994 DÖNEMİ[204]	
SEÇİCİ KURUL[205]	ÖDÜL ALANLAR[206]
• Orhan Asena[207] • Ö. Atillâ Sav • Sanat Kurumu Başkanı	• Stüdyo Tiyatrosu (En İyi Yapım, "Derin Bir Soluk Al" adlı yapım) • Elif Türkan Çölok (En İyi Kadın Oyuncu) • Kazım Akşar (En İyi Erkek Oyuncu) • Ege Aydan (En iyi Erkek Oyuncu) • Cevat Çapan (En İyi Çevirmen) • Josef Szajna (En iyi Sahne Tasarımı ve Giysi) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER[208]

[204] Bu dönem "en iyi yönetmen" dalında ödül verilmemiştir.
[205] Seçici Kurul Üyelerinin tamamı saptanamamıştır.
[206] İlk verilen ödül hariç, alıntı yapılan kaynakta ödüllerin hangi eser kapsamında verildiği belirtilmemiştir.
[207] "Candan Can Koparmak" ile en iyi oyun yazarı ödülüne layık görülen Orhan Asena, seçiciler kurulu üyesi olduğu için bul dalda ödül verilmemiştir.
[208] Alıntı yapılan kaynakta ödülün hangi eser kapsamında verildiği belirtilmemiştir.

	• O. Coşkun Irmak (yönetmen dalında) • Bülent Yarar (erkek oyuncu dalında) • Hakan Dündar (sahne tasarımı dalında) • Sigrid Seberich (dans) • İhsan Kılavuz (sahne müziği dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Ankara Sanat Tiyatrosu (30. Yıl Nedeniyle) • TRT (“Kurtuluş” dizisi nedeniyle) • Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü (Opera ve baleyi yurt çapında yaygınlaştırma çalışmaları nedeniyle)
1994-1995 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL[209]	ÖDÜL ALANLAR
• Ö. Atillâ Sav • Sanat Kurumu Başkanı (İlhan Baş)	• Panayot Abacı (En iyi Çeviri, “Savaş Baba” adlı yapıtın çevirisiyle) • Nurşen Girginkoç (En İyi Kadın Oyuncu, “Asiye Nasıl Kurtulur”daki oyunuyla) • Altan Erkekli (En İyi Erkek Oyuncu)[210] • Serhat Nalbantoğlu (En İyi Erkek Oyuncu, “İyi”deki oyunuyla) • Rutkay Aziz (En İyi Yönetmen)[211] • Işıl Kasapoğlu (En İyi Yönetmen, “12. Gece” adlı oyundaki reji çalışmasıyla) • Dostlar Tiyatrosu (En İyi Yapım, “İnsanlarım” adlı yapım) • Kemal Günüç (En İyi Müzik, “Bir Sevda Öyküsü” ve “İyi” adlı oyunların müzikleriyle • Altan Tekin – Sergei Terehcenko (En İyi Dans Düzeni, “Bir Sevda Öyküsü”ndeki çalışmalarıyla) • Orhan Alpaslan (En İyi Dekor, “Cadı Kazanı”ndaki dekor çalışmasıyla) • Sevgi Türkay (En İyi Giysi, “Bir Sevda Öyküsü”ndeki giysi tasarımıyla) • Sadık Kızılağaç (En İyi Giysi, “Jan Dark Davası”ndaki giysi tasarımıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Hakan Boyav (“İyi”deki oyunuyla, erkek oyuncu dalında) • Mustafa Uğurlu (“Gürültülü Patırtılı Bir Hikaye”deki oyunuyla, erkek oyuncu dalında)

[209] Seçici Kurul üyelerinin tamamı saptanamamıştır.
[210] Alıntı yapılan kaynakta ödülün hangi bir eser kapsamında verildiği belirtilmemiştir.
[211] Alıntı yapılan kaynakta ödülün hangi eser kapsamında verildiği belirtilmemiştir.

	• Vacide Öksüzcü (“Annie Wobble” adlı oyundaki reji çalışmasıyla, yönetmen dalında) • Selçuk Yöntem (“Gürültülü Patırtılı Bir Hikaye” adlı oyundaki reji çalışmasıyla, yönetmen dalında) • Özer Arabul (“Gecenin Tadı” adlı yapıtıyla, yazar dalında) • Savaş Dinçel (“Gürültülü Patırtılı Bir Hikaye” adlı yapıtıyla, yazar dalında) • Tülay Günal Çimenser (“12. Gece”deki oyunuyla, kadın oyuncu dalında) • Vahide Gördüm (“Pazar Keyfi”ndeki oyunuyla, kadın oyuncu dalında) • Lale Başar (“Hizmetçiler”deki oyunuyla, kadın oyuncu dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • ODTÜ Oyuncuları (“Godot”u Beklerken”) • Boğaziçi Üniversitesi Oyuncuları (“Galip Sokaklara Talip”)
1996-1997 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Ö. Atillâ Sav • Gülşen Karakadıoğlu • Sıtkı Tekmen • Şenol Tiryaki • Türel Ezici • Halil Say	• Dostlar Tiyatrosu (En İyi Yapım, “Simyacı” adlı yapımıyla) • Ayşenil Şamlıoğlu (En İyi Yönetmen, “Benimkinin Adı Regine” adlı oyunun reji çalışmasıyla) • Yıldız Kenter (En İyi Kadın Oyuncu, “Maria Callas Ustalar Sınıfı”ndaki başarısıyla) • Haluk Bilginer (En İyi Erkek Oyuncu, “Histeri”deki oyunuyla) • İrfan Şahinbaş – Mina Urgan – T. Sait Halman – Orhan Burian – Can Yücel – Sabahattin Eyüboğlu – Başar Sabuncu (En İyi Çeviri, “Bir Ata Krallığım” adlı yapıtın çevirisiyle) • Serdel Çetiner – Hakan Dündar (En İyi Sahne ve Giysi Tasarımı, “Gılgamış” adlı oyundaki çalışmalarıyla) • Joel Simon (En İyi Sahne Müziği, “Histeri” adlı oyunun müziğiyle) • Ersen Tunççekiç (En İyi Işık Düzeni, “Gılgamış” adlı oyunun ışık çalışmasıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Zeynep Avcı (“Gılgamış” adlı yapıtıyla, oyun yazarı dalında) • Cem Davran (“Yeni Baştan”daki oyunuyla, erkek oyuncu dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Ankara Ekin Tiyatrosu (“Memleket Hikâyeleri” adlı yapım) • Tiyatro Tempo (Çocuk oyunları nedeniyle)
1997-1998-1999 DÖNEMİ	

SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Ö. Atillâ Sav • Nurhan Karadağ • Türel Ezici • Gülşen Karakadıoğlu • Şenol Tiryakioğlu • Ayşegül Yüksel • Halil Say	• Yücel Erten (En İyi Yönetmen, "Mutlu Son" adlı oyundaki reji çalışmasıyla) • Zuhal Olcay (En İyi Kadın Oyuncu, "Balkon" adlı oyundaki başarısıyla) • Tülay Günal Çimenser (En İyi Kadın Oyuncu, "Mutlu Son" adlı oyundaki başarısıyla) • Çetin Tekindor (En İyi Erkek Oyuncu, " Mutlu Son" adlı oyundaki başarısıyla) • Erol Kardeseci (En İyi Erkek Oyuncu, "Goya" adlı oyundaki başarısıyla) • Eşber Yağmurdereli (En iyi Oyun Yazarı, "Akrep" adlı yapıtıyla) • Ankara Devlet Tiyatrosu (En iyi Yapım, "Geyikler ve Lanetler" adlı yapım) • Ataol Behramoğlu (En İyi Çeviri, "Vişne Bahçesi" adlı yapıtın çevirisiyle) • Gül Emre (En İyi Dekor-Giysi, "Mutlu Son" ve "Beşinci Frank" adlı oyunların dekor-giysi çalışmalarıyla) • Kemal Günüç (En İyi Sahne Müziği, "Beşinci Frank" ve "Akrep" adlı oyunların müzikleriyle) • Diyarbakır Devlet Tiyatrosu (En İyi Işık Tasarımı, "Yolcu" adlı oyunun ışık çalışmasıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Esra Bezen Bilgin (İzmir Şehir Tiyatrosunun "Lysistrata" oyunundaki başarısıyla, kadın oyuncu dalında) • Devrim Yakut (Adana Devlet Tiyatrosunun "Beşinci Frank" oyunundaki başarısıyla, kadın oyuncu dalında) • Tayfun Erarslan ("Beşinci Frank" adlı oyundaki başarısıyla, erkek oyuncu dalında) • Ersen Tunççekiç ("Ziyaretçi" ve "Olağan Cinayetler"deki ışık tasarımıyla) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • DTCF Tiyatro Bölümü ("Cumhuriyete Selam")
1999-2000 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Ö. Atillâ Sav • Ayşegül Yüksel • Gülşen Karakadıoğlu • Türel Ezici • Sıtkı Tekmen	• Semih Sergen (En İyi Yönetmen, "III. Selim" adlı oyunun rejisiyle) • Burak Reis Sergen (En İyi Erkek Oyuncu, "Yıllardır" oyunundaki başarılı performansıyla) • İpek Bilgin (En İyi Kadın Oyuncu, "Hepimizin Öyküsü"ndeki başarısıyla) • Aylin Damcıoğlu (En İyi Kadın Oyuncu, "Asiye Nasıl Kurtulur?" adlı

• Şenol Tiryaki • Halil Say	oyundaki başarısıyla) • Su Yücel (En İyi Sahne Tasarımı, "Can" adlı oyunun sahne tasarımıyla) • Sevgi Türkay (En İyi Giysi, "Dava" oyunundaki giysi tasarımıyla) • Mehmet Yaşayan (En iyi Işık Tasarımı, "Çöplük" ve "Şıpsevdi" adlı oyunların ışık tasarımlarıyla) • Gencay Gürün (En İyi Çeviri, "İdeal Bir Koca" adlı yapıtın çevirisiyle) • Adana Devlet Tiyatrosu (En İyi Yapım, "Pazartesi, Perşembe" adlı yapım) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Celal Perk ("Dolu Düşün Boş Konuş", erkek oyuncu dalında) • Miraç Eronat ("Matruşka", kadın oyuncu dalında) • Fulya Koçak ("Yobaz", kadın oyuncu dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Turandot (Dekor ve Giysi Tasarımı) • Hacettepe Üniversitesi Konservatuarı Tiyatro Bölümü ("Baykuş Kahkahaları" adlı oyunun özgün yorumu ve sunuluşundaki başarılı çalışma nedeniyle)
2000-2001 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Ö. Atilâ Sav • Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Gülşen Karakadıoğlu • Dr. Türel Ezici • Şenol Tiryaki • Sıtkı Tekmen • Halil Say	• Ferhan Şensoy (En İyi Oyun Yazarı, "Sahibinden Satılık Birinci El Orta Oyunu" adlı yapıtı ve Türk Tiyatrosuna bu alanda yaptığı verimli ve üretken çalışmaları nedeniyle) • Ali Poyrazoğlu Tiyatrosu (En İyi Yapım, "Kobay" adlı oyun nedeniyle) • Bozkurt Kuruç (En İyi Yönetmen, "Şaylok" oyunundaki başarılı yorumu nedeniyle) • Erhan Gökgücü (En İyi Yönetmen, "Ghetto" oyunundaki başarılı yorumu nedeniyle) • Füsun Demirel (En İyi Çevirmen, "Dario Fo-France Rame" den yaptığı "Ödenmeyecek, Ödemiyoruz" adlı oyunun çevirisindeki Türk dilinin sahne diline uyarlanmasındaki üstün başarısı nedeniyle) • Alpay İzbırak (En İyi Erkek Oyuncu, "Şaylok" oyunundaki başarılı kompozisyonu nedeniyle) • Hüseyin Avni Danyal (En İyi Erkek Oyuncu, "Ghetto" oyunundaki başarılı performansı nedeniyle) • Ali Cem Köroğlu (En İyi Sahne Tasarımı, "Şaylok" oyunundaki çalışması nedeniyle)

	• Osman Uzgören (En İyi Işık Çalışması, "Domuz Ahırı" oyunundaki başarılı çalışması nedeniyle) • Selim Atakan (En İyi Sahne Müziği, "Ayrılış" oyunundaki başarılı çalışması nedeniyle) • Can Atilla (En İyi Sahne Müziği, "Ghetto" oyunundaki başarılı çalışması nedeniyle) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Meltem Eserol (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, "Arzu Tranvayı" adlı oyundaki başarısı nedeniyle) • Zeynep Yasa (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, "Elli Metre Yüksekten İçi Su Dolu Konserve Kutusuna Atlamak" adlı oyundaki kompozisyonu nedeniyle) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Yılmaz Öğüt (Tiyatro yayınları alanındaki özverili ve verimli çalışmaları nedeniyle) • ODTÜ Oyuncuları (Jean GENET'in "Paravanlar" oyununu sahnelemekte gösterilen başarılı çalışma ve emekten dolayı)
2001-2002 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Atilla Sav • Prof.Dr. Ayşegül Yüksel • Gülşen Karakadıoğlu • Dr. Türel Ezici • Şenol Tiryaki • Halil Say	• Erhan Gökgücü (En İyi Oyun Yazarı, "Gerçek Kurbanın Acısı" adlı oyundaki başarısı nedeniyle) • Ankara Devlet Tiyatrosu (En İyi Yapım, "Komşu Köyün Delisi" adlı oyunu ile) • Antalya Devlet Tiyatrosu (En İyi Yapım, "Aslan Asker Şvayk" oyunu ile) • Ergun Uçucu (En İyi Yönetmen, "Komşu Köyün Delisi" oyunu ile) • Nihat İleri (En İyi Erkek Oyuncu, "Dünyanın Başkenti (Speer)" adlı oyundaki başarısı nedeniyle) • Meral Niron (En İyi Kadın Oyuncu, "Koltuk Düşkünleri" ve "Gerçek Kurbanın Acısı" adlı oyunlardaki başarısı nedeniyle) • Tayfun Çebi (En İyi Sahne Tasarımı, "Taşrada Bir Gün" oyunundaki başarısı nedeniyle) • Nalan Türkoğlu (En İyi Giysi Tasarımı, "Taşrada Bir Gün" oyunundaki başarılı çalışması nedeniyle) • Ersen Tunççekiç (En İyi Işık Tasarımı, "Yer Demir Gök Bakır" ve "Üç Kuruşluk Opera" oyunlarındaki başarısı nedeniyle) • Tamar Khoura (En İyi Sahne Müziği, "Taşrada Bir Gün" oyunundaki

	başarılı müzik kompozisyonu nedeniyle) • Sergei Terechenko (En İyi Dans, "Taşrada Bir Gün" oyunundaki başarılı dans kompozisyonu nedeniyle) • Ahmet Cemal (En İyi Çevirmen, Yazar Esther Vilar'ın "Dünyanın Başkenti (Speer)" oyununun çevirisiyle) • İsmail Bekir Ağlagül (En İyi Çeviri, Yazar İvan Vazov'un "Koltuk Düşkünleri" oyununun çevirisiyle) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Fazıl Say (Nazım Hikmet yılında, "Nazım" çalışmasına ve bu çalışmaların hayata geçmesine emek veren sanatçılar ve kurumlar adına)
2002-2003 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Ö. Atilla Sav • Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Gülşen Karakadıoğlu • Dr. Türel Ezici • Şenol Tiryaki • Halil Say	• Tülay Günal (En İyi Kadın Oyuncu, "Şeytanlar" oyunuyla) • Miraç Eronat (En İyi Kadın Oyuncu, "Bahçemdeki Ayı" oyunuyla) • Erdal Küçükkömürcü (En İyi Erkek Oyuncu, "Şeyh Bedrettin" ve Odisea Evine Dön" oyunlarıyla) • Erdem Akakçe (En İyi Erkek Oyuncu, Dostlar Tiyatrosu " Yaşasın Savaş") • Behiç Ak (En İyi Oyun Yazarı, "Tek Kişilik Şehir") • Mahir Günşiray (En İyi Yönetmen, "Unutmak") • Candan Günay (En İyi Giysi Tasarımı, "Güneyli Bayan" oyunuyla) • Cihan Yöntem (En İyi Dans Düzeni, "Külhanbeyi Operası" oyunuyla) • Cevat Çapan (En İyi Çeviri, "Şeytanlar" oyununun çevirisiyle) • Yıldız İpekçioğlu (En İyi Sahne Tasarımı)[212] • Nuri Özakyol (En İyi Işık Düzeni)[213] ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Akif Yeşilkaya (Övgüye Değer Yönetmen, "Git Gel Dolap" oyunuyla) • Benian Dönmez (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, "Bahçemdeki Ayı" oyunuyla) • Ekin Över (Övgüye Değer Kadın Oyuncu)[214] SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Ankara Sanat Tiyatrosu (40. Sanat Yılı Nedeniyle)
2003-2004 DÖNEMİ[215]	

[212] Alıntı yapılan kaynakta hangi eserdeki performansından dolayı ödül verildiği belirtilmemiştir.
[213] Alıntı yapılan kaynakta hangi eserdeki performansından dolayı ödül verildiği belirtilmemiştir.
[214] Alıntı yapılan kaynakta hangi eserdeki performansından dolayı ödül verildiği belirtilmemiştir.
[215] Bu dönemde ödül verilip verilmediği tespit edilememiştir.

<table>
<tr><th colspan="2">2004-2005 DÖNEMİ</th></tr>
<tr><th>SEÇİCİ KURUL</th><th>ÖDÜL ALANLAR</th></tr>
<tr><td>• Av. Atilla Sav
• Prof. Dr. Ayşegül Yüksel
• Gülşen Karakadıoğlu
• Dr. Türel Ezici
• Şenol Tiryaki
• H. İlker Çetin
• M. Nurkut İlhan</td><td>• Ankara Devlet Tiyatrosu (En İyi Yapım) “Ramazanla Cülide” ve “Sığıntı” adlı oyunlar)
• Başar Sabuncu (En İyi Çeviri, “Köleler Adası” adlı yapıt)
• Hakan Boyav (En İyi Yönetmen, Van Devlet Tiyatrosunun Sahnelediği “Sersem Kocanın Kurnaz Karısı” adlı oyundaki yönetimiyle)
• Tilbe Saran (En iyi Kadın Oyuncu, Akbank Prodüksiyon Tiyatrosunun sahnelediği “Fernando Krapp Bana Mektup Yazmış” adlı oyundaki performansıyla)
• Mithat Erdemli (En İyi Erkek Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği “Atları da Vururlar” adlı oyun ve son yıllarda görev aldığı prodüksiyonlarda gösterdiği performanstan dolayı)
• Behlüldane Tor (En İyi Sahne Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği “Köleler Adası” adlı oyundaki çalışmasıyla)
• Funda Karasaç (En İyi Giysi Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun Sahnelediği “Sığıntı” adlı oyundaki çalışmasıyla)
• Seyhun AYAŞ (En İyi Işık Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği “Köleler Adası” oyunundaki ışık tasarımı nedeniyle)
• A. Nihan Turnagöl (En İyi Müzik Tasarımı, “Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği “Schubert ve Şevki Bey” oyunundaki müzik çalışması nedeniyle)
• Deniz Çığ (En İyi Dans Düzeni, , Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği “Ramazan ile Cülide” oyunundaki dans çalışmasıyla)
ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER
• Öteki Tiyatro Çalışanları (Övgüye Değer Yapım, “Çıkışyokland” adlı oyun)
• Kemal Aydoğan (Övgüye Değer Yönetmen, Oyun Atölyesinin sahnelediği “Othello” adlı oyundaki yönetimiyle)
• E. Saliha Karahasan (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosunun Sahnelediği “Ramazanla Cülide” adlı oyundaki performansıyla)
• Tolga Evren (Övgüye Değer Erkek Oyuncu,Van Devlet Tiyatrosunun Sahnelediği “Sersem Kocanın Kurnaz Karısı” adlı oyundaki performansıyla)</td></tr>
<tr><th colspan="2">2005-2006 DÖNEMİ</th></tr>
</table>

SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Av. Atilla Sav • Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Gülşen Karakadıoğlu • Filiz Elmas • Dr. Türel Ezici • Şenol Tiryaki • H. İlker Çetin • M. Nurkut İlhan	• Ankara Devlet Tiyatrosu (En İyi Yapım,“Salome” ve “Antigone” adlı oyunlar) • Müge Gürman (En İyi Yönetmen, Ankara Devlet Tiyatrosu’nun sahnelediği “Salome” adlı oyunla) • Yıldız Kenter (En İyi Kadın OyuncuKent Oyuncuları Tiyatrosu’nun sahnelediği “Gece Mavisi” adlı oyundaki performansı ile) • Hakan Güven (En İyi Erkek Oyuncu,Ekin Tiyatrosu’nun sahnelediği “Vatandaş Kurtaran Şaban” adlı oyundaki performansı ile) • H. Murat Demirbaş (En İyi Erkek Oyuncu, Ekin Tiyatrosu’nun sahnelediği “Vatandaş Kurtaran Şaban” adlı oyundaki performansı ile) • Murat Gülmez (En İyi Sahne TasarımıAnkara Devlet Tiyatrosu’nun sahnelediği “Hayatı Yaşamak” oyunundaki çalışması ile) • Arzu Kaprol (En İyi Giysi Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosu’nun sahnelediği ”Salome” adlı oyundaki yaratıcı giysi tasarımları ile) • Zeynel Işık (En İyi Işık Tasarımı,Ankara Devlet Tiyatrosu’nun sahnelediği “Hayatı Yaşamak” oyunundaki çalışması) • Erkan Oğur (En İyi Müzik,Ankara Devlet Tiyatrosu’nun sahnelediği ”Salome” adlı oyundaki çalışması ile) • Güngör Dilmen (En İyi Çeviri, Ankara Devlet Tiyatrosu’nun sahnelediği “Antigone” oyunu ile) • Ayşe Emel Mesçi (En İyi Hareket Tasarımı,Ankara Devlet Tiyatrosu’nun sahnelediği “Antigone” oyunu ile) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Servet Pandur (Övgüye Değer Kadın Oyuncu,Ankara Devlet Tiyatrosu’nun sahnelediği “Yıldız Olmak Kolay mı?” adlı oyundaki performansı ile) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Ulviye Bursa(Ankara Devlet Tiyatrosu’nun sahnelediği ”Keloğlan Keleşoğlan” adlı oyundaki çalışması ile)
2006-2007 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Av. Atilla Sav • Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Prof. Dr. Sevda Şener • Gülşen Karakadıoğlu	• Dostlar Tiyatrosu (En İyi Yapım, “Oyunun Sonu” adlı yapımla) • Yücel Erten (En İyi Yönetmen, “Yaşamak mı Ölmek mi” oyunuyla) • Yıldırım Türker (En İyi Çeviri, “Modigliani” adlı eserin çevirisiyle) • Tülay Günal (En İyi Kadın Oyuncu, “Böcek” adlı oyundaki performansıyla)

• Dr. Türel Ezivi • Şenol Tiryaki • H. İlker Çetin • M. Nurkut İlhan	• Sinan Pekinton (En İyi Erkek Oyuncu, "Cadı Kazanı" oyunundaki performansıyla) • Sertel Çetiner (En İyi Sahne Tasarımı, "Yaşamak mı Ölmek mi" adlı oyundaki tasarımıyla) • Sevgi Türkay (En İyi Giysi Tasarımı, "Kanlı Nigar" adlı oyundaki tasarımıyla) • Okay Temiz (En İyi Müzik, "Kurban" oyunundaki müziğiyle) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Ayşe Çakar Kara (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, " Kadıncıklar" oyunundaki performansıyla) • Mehmet Ali Toklu (Övgüye Değer Erkek Oyuncu, "Kanlı Nigar" oyunundaki performansıyla) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Tiyatro TEM(Çocuk ve Gençlik Tiyatrosu alanında ulusal ve uluslararası arenada, geleneksel tiyatro ve kukla geleneğini, modern, özgün ve sürekliliği olan yapıtlarla sahneye getirmesi nedeniyle Tiyatro TEM'e verilmiştir.)
2007-2008 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Av. Atilla Sav • Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Prof. Dr. Sevda Şener • Gülşen Karakadıoğlu • Dr. Türel Ezici • Şenol Tiryaki • H. İlker Çetin • M. Nurkut İlhan	• Ankara Devlet Tiyatrosu (En İyi Yapım, "Kısasa Kısas" adlı yapım) • Serhat Nalbantoğlu (En İyi Yönetmen, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Tek Kişilik Şehir" adlı oyun) • Devrim Yakut (En İyi Kadın Oyuncu, "Tek Kişilik Şehir" adlı oyundaki performansıyla) • Serpil Gül (En İyi Kadın Oyuncu, "Japon Kuklası" adlı oyundaki performansıyla) • Cüneyt Mete (En İyi Erkek Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Tek Kişilik Şehir" adlı oyundaki performansıyla) • Oktay Dal (En İyi Erkek Oyuncu, "Bir Halk Düşmanı" oyunundaki performansıyla) • Işın Mumcu (En İyi Sahne Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Tek Kişilik Şehir" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Nalan Türkoğlu Alaylı ve Aydan Çınar (En İyi Giysi Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Giordano Bruna" adlı oyundaki çalışmalarıyla) • Burhanettin Yazar (En İyi Işık Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun

	"Yunus'tur Benim Adım" ve "Giordano Bruno"oyunundaki çalışmalarıyla) • Turgay Erdener (En İyi Müzik, Konya Devlet Tiyatrosunun "Resimli Osmanlı Tarihi" oyunuyla) • Zeynep Avcı (En İyi Çeviri, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Kıssasa Kıssas" adlı yapıtın çevirisi ile) • İhsan Bengier (En İyi Hareket Tasarımı ve Dans Düzeni, "Resimli Osmanlı Tarihi" ve "Yedi Kocalı Hürmüz" oyunlarıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • İlham Yazar (Övgüye Değer Yönetmen, "Japon Kuklası" oyunuyla) • Ebru Üstüntaş (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, "Kutulaştırma" ve Kuvay-ı Milliye Kadınları" adlı oyunlardaki performansıyla) • Ahmet Burak Bacınoğlu (Övgüye Değer Erkek Oyuncu, Erzurum Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Kafkas Tebeşir Dairesi" adlı oyundaki performansıyla) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Kanal B • TAKSAV Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat İçin Vakfı • DTCF Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
2008-2009 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR[216]
• Av. Atilla Sav • Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Gülşen Karakadıoğlu • Dr. Türel Ezici • Filiz Elmas • Şenol Tiryaki • Ali Rıza Kars • H. İlker Çetin	• Oyun Atölyesi (En İyi Yapım, "Testosteron" adlı yapımla) • Oyun Atölyesi (En İyi Çeviri, "Testosteron" adlı eserin çevirisiyle) • Melek Baykal (En İyi Kadın Oyuncu, "Sokrates'in Son Gecesi" adlı oyundaki performansıyla) • Nermin Uğur (En İyi Kadın Oyuncu, "Fosforlu Cevriye" adlı oyundaki performansıyla) • Tamer Levent (En İyi Erkek Oyuncu, "Galilei'nin Yaşamı" oyunundaki performansıyla) • Bülent Yıldıran (En İyi Erkek Oyuncu, "Deliler Boşandı" oyunundaki performansıyla) • Şükrü Kırımoğlu (En İyi Sahne Tasarımı, "Fırtına" ve "Genç Osman" adlı oyunlardaki tasarımıyla) • Attila Özdemiroğlu (En İyi Sahne Müziği, "Fosforlu Cevriye" oyunundaki

[216] Bu ödüle değer çalışma bulunamamıştır. "En İyi Oyun Yazarı" ödülünün 2003 yılından bu yana verilmemiş olması, dramaturg kadrosu olan ödenekli tiyatro kurumlarımızın, yerli oyun yazarlarının çabalarını destekleme yönünde yetersiz kaldığını göstermektedir.

	kompozisyonuyla) • Özden Aktürk (En İyi Hareket Tasarımı ve Dans Düzeni, "Fosforlu Cevriye" oyunundaki tasarımıyla) • Elena Ivanova (En İyi Çevre Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Fırtına" oyunundaki çalışmasıyla) • Gülümser Erigür (En İyi Giysi Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun "Genç Osman" oyunundaki başarılı çalışmasıyla) • Neşe Yüce (En İyi Çeviri, "Testosteron" adlı yapıtın çevirisi ile) • Gökhan Yolcu (Yayın ve Tanıtım Tasarım Ödülü[217], Bugüne kadar yaptığı başarılı çalışmalarından dolayı) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Deniz Gökçe Kayhan (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, "Eşik" adlı oyundaki performansıyla) • M. Nurkut İlhan (Övgüye Değer Erkek Oyuncu, "Korkuyu Beklerken" adlı oyundaki performansıyla) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • ASSITEJ (Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Birliği)Türkiye Merkezi • Cengiz Özbek • Uluslararası İstanbul Kukla Festivali
2009-2010 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Atilla Sav • Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Gülşen Karakadıoğlu • Dr. Türel Ezici • Dr. Filiz Elmas • M. Nurkut İlhan • Şenol Tiryaki • Ali Rıza Kars • H. İlker Çetin • Atilla Gürçay	• Turgay Nar (En İyi Oyun Yazarı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Gizler Çarşısı" oyunuyla) • Semih Çelenk (En İyi Oyun Yazarı, Ankara Ekin Tiyatrosunun sahnelediği "Heccav" oyunuyla) • Ankara Devlet Tiyatrosu (En İyi Yapım, Stüdyo Sahne'de sunulan Sevim Burak'ın yazdığı "İşte Baş, İşte Gövde, İşte Kanatlar" oyununda seyirci ve sahne mekânlarının kullanımındaki çarpıcı deneysellik nedeniyle) • İlham Yazar (En İyi Yönetmen, "Mojo Dip Sahne" oyunuyla) • Nusret Şenay (En İyi Erkek Oyuncu, "Mojo Dip Sahne" oyunundaki performansıyla) • Rengim Samurçay (En İyi Kadın Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosunun

[217]Sahne sanatları alanında, yayın ve tanıtım tasarımı ile ilgili çok başarılı çalışmaların yapıldığı, bu çalışmaların sahne sanatlarına yaptığı katkılar göz önüne alındığında, bu tür çalışmaların da değerlendirilmesi gerektiği ve bu dalda da ödül verilmesinin uygun olacağı kararlaştırılmıştır.

	sahnelediği "Kerbela" oyunundaki performansıyla) • Funda Karasaç (En İyi Sahne Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "İşte Baş, İşte Gövde, İşte Kanatlar" oyunundaki çalışmasıyla) • Bengi Günay (En İyi Giysi Çalışması, "7 Şekspir Müzikali" oyunundaki esprili çalışmasıyla) • Yakup Çartık (En İyi Işık Tasarımı, "Kerbela" oyunundaki ayrıntılı ışık çalışmasıyla) • Tahsin İncirci (En İyi Müzik, "Kerbela" oyunundaki başarılı müzik çalışmasıyla) • Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü (En İyi Yayın Tasarım, Devlet Tiyatrolarının 60. yıl dönümü nedeniyle dünya prömiyeri yapılan yerli oyunların afişlerinin yaşayan görsel sanatçılar tarafından hazırlanması yönünde özenli çabalar harcaması nedeniyle) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Şirin Aktemur Toprak ve Gökhan Aktemur (Övgüye Değer Oyun Yazarları, Konya Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Gılgameş" oyunuyla) • Zeynep Kaçar (Övgüye Değer Oyun Yazarı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Krem Karamel" oyunuyla) • Evrim Alasya, Seren Öztürk, Zeynep Alkaya ve Tuğçe Karaoğlan (Övgüye Değer Kadın Oyuncular, "7 Şekspir Müzikali" oyunundaki performanslarıyla) • Erdinç Gülener (Övgüye Değer Erkek Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Kerbela" oyunundaki performansıyla) SEÇİCİKURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Sahne Dergisi (Tiyatro sektörüne hizmeti ve son dönemde opera ve bale sanatını da kapsamı içine alması dolayısıyla)
2010-2011 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR[218]
• Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Atila Sav • Gülşen Karakadıoğlu • Dr. Türel Ezici • Doç. Dr. Filiz Elmas	• Levent Suner (En İyi Yönetmen, Tiyatro Baykuş'un sahnelediği "Vahşi Batı" oyunundan dolayı) • Fulya Koçak (Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Soğuk Bir Berlin Gecesi"deki yorumuyla) • Olcay Kavuzlu (En İyi Erkek Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Soğuk Bir Berlin Gecesi"ndeki yorumuyla)

[218]En İyi Oyun Yazarı, Övgüye Değer Oyun Yazarı, En İyi Hareket Tasarımı ve En İyi Yapım dallarında ödüle değer yapım, sanatçı bulunamamıştır.

• Prof. Dr. Deniz Bozer • H. İlker Çetin • Şenol Tiryaki • M. Nurkut İlhan	• Levent Çelmen (En İyi Erkek Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Dün Gece Yolda Giderken Çok Komik Bir Şey Oldu"daki yorumuyla) • Yusuf Eradam (En İyi Çeviri, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Yastık Adam" oyunun çevirisi ile) • Sergey Skormorhov (En İyi Sahne ve Giysi Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Sönmüş Yıldızlar" oyunundaki çalışmasıyla) • Ahmet Karademir (En İyi Işık Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Sönmüş Yıldızlar" oyunundaki çalışmasıyla) • Cem İdiz (En İyi Sahne Müziği, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği Nazım Hikmet'in "Memleketimden İnsan Manzaraları" 11 Tablo gösterisindeki çalışmasıyla) • İbrahim Balaban (En İyi Yayın Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosu yapımı "Şair Baba ve Damdakiler" oyunun afiş çalışmasıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Burcu Tutkun Oruç (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nun sahnelediği "Palto"daki yorumuyla) • Yıldırım Şimşek (Övgüye Değer Erkek Oyuncu, Ankara Sanat Tiyatrosu'nun sahnelediği "Giderayak" adlı oyundaki yorumuyla) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği Nazım Hikmet'in "Memleketimden İnsan Manzaraları" 11 Tablo gösterisindeki çalışmasıyla
2011-2012 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR[219]
• Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Prof. Dr. Deniz Bozer • Atila Sav • Gülşen Karakadıoğlu • H. İlker Çetin • Doç. Dr. Türel Ezici • Doç. Dr. Filiz Elmas • Şenol Tiryaki • M. Nurkut İlhan	• Dostlar Tiyatrosu'nun sahnelediği "Ben Bertolt Brecht" adlı kabare (En İyi Yapım) • Cem Emüler (En İyi Yönetmen, İstanbul Devlet Tiyatrosu yapımı "Yanık" oyunuyla) • Meltem Keskin (En İyi Kadın Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Sırça Kümes" oyunuyla) • Nihat İleri (En İyi Erkek Oyuncu, İstanbul Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Kırmızı" adlı oyundaki yorumuyla) • Eray Eserol (En İyi Çeviri, İstanbul Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Kırmızı" oyunu ile)

[219] En İyi Oyun Yazarı, Övgüye Değer Oyun Yazarı, En İyi Hareket Tasarımı dallarında ödül verilmemiştir

	• Ali Cem Köroğlu (En İyi Sahne Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosu yapımı "Venedik Taciri" ve "Karıncalar", İstanbul Devlet Tiyatrosu yapımı "Yanık" adlı oyunlardaki çalışmasıyla) • Ali Cem Köroğlu (En İyi Giysi tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosu yapımı "Venedik Taciri" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Osman Uzgöre (En İyi Işık Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosu yapımı "Karıncalar" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Ali Seçkiner (En İyi Müzik, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Zübük" adlı oyundaki çalışmasıyla) • AFSAD (En İyi Yayın Tasarım Ödülü, Başarılı "sahne fotoğrafçılığı" çalışmasıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Mehtap Öztepe (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosu yapımı "Orkestra" ile) • Tolga Tecer (Övgüye Değer Erkek Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosu yapımı "Figaro" adlı oyundaki yorumuyla) • Hakan Salınmış (Övgüye Değer Erkek Oyuncu, Tiyatro 1112 Garaj'ın sahnelediği "Kutular" oyunuyla) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Devlet Tiyatroları Refik Ahmet Sevengil Kütüphanesi (Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü bünyesinde 10 Haziran 2011 tarihinde açılan ve Türkiye'nin ilk tiyatro ihtisas kütüphanesi olan Devlet Tiyatroları Refik Ahmet Sevengil Kütüphanesi değer bulunmuştur.)
2012-2013 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Atila Sav • Prof. Dr. Deniz Bozer • Gülşen Karakadıoğlu • Doç. Dr. Filiz Elmas • Doç. Dr. Türel Ezici • H. İlker Çetin • Şenol Tiryaki • M. Nurkut İlhan	• Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Cyrano de Bergerac" (En İyi Yapım) • Işıl Kasapoğlu (En İyi Yönetmen, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Cyrano de Bergerac) • Şükran Işıtan (En İyi Kadın Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Cesaret Ana ve Çocukları" oyunuyla) • Erdal Küçükkömürcü (En İyi Erkek Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "33 Varyasyon" adlı oyundaki yorumuyla) • Zeynep Nutku (En İyi Çeviri, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Jerry ve Tom" oyunuyla) • Murat Gülmez (En İyi Sahne Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Jerry ve Tom" ve "Cesaret Ana ve Çocukları" adlı

	oyunlardaki çalışmasıyla) • Hakan Dündar (En İyi Sahne Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Cyrano de Bergerac" oyunundaki çalışmasıyla) • Yakup Çartık (En İyi Işık Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Cyrano de Bergerac" oyunundaki çalışmasıyla) • Sevgi Türkay (En İyi Kostüm Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Hürrem Sultan" oyunundaki çalışmasıyla) • Nedim Yıldız (En İyi Müzik, Ankara Deneme Sahnesinin "Şeyh Bedrettin" ile Ankara Simurg Oyuncularının "Ömer Hayyam" oyunlarındaki çalışmasıyla) • Burçak Işımer (En İyi Hareket Ödülü, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Cyrano de Bergerac" oyunundaki çalışmasıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Özlem Baykara Danacı (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları yapımı "Troyalı Kadınlar" oyunundaki yorumuyla) • Deniz Gökçe Kayhan (Ankara Devlet Tiyatrosu yapımı "Dolores Claiborne" ile) • Mert Kırlak (Övgüye Değer Erkek Oyuncu, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları yapımı "Toros Canavarı", "Özgürlüğün Bedeli" oyunlarındaki yorumuyla) • İsmet Numanoğlu (Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Cyrano de Bergerac" oyunundaki yorumuyla)
2013-2014 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR[220]
• Atila Sav • Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Gülşen Karakadıoğlu • Doç. Dr. Türel Ezici • Doç. Dr. Filiz Elmas • Prof. Dr. Deniz Bozer • H. İlker Çetin • Şenol Tiryaki	• Erhan Gökgücü (En İyi Yönetmen, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Vanya Dayı" oyunuyla) • Mehtap Öztepe (En İyi Kadın Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Bernarda Alba'nın Evi" oyunuyla) • Demet Oran (En İyi Kadın Oyuncu, Bursa Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Martı" oyunuyla) • Okan Şenozan (En İyi Erkek Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Bizim Yunus" adlı oyundaki yorumuyla) • Özgür Öztürk (En İyi Erkek Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosunun

[220] Seçici Kurulca, "Nehir" adlı oyunun yazarı Gülşen Karakadıoğlu "En İyi Oyun Yazarı" olarak değerlendirilmiş, ancak seçici kurul üyesi olması nedeniyle ödül verilmemiştir.

• M. Nurkut İlhan	sahnelediği "Hayvan Çiftliği" adlı oyundaki yorumuyla) • Ataol Behramoğlu (En İyi Çeviri, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Vanya Dayı", Bursa Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Martı", İstanbul Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Üç Kız Kardeş", İzmir Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Vişne Bahçesi" oyunları ile) • Emre Satı (En İyi Sahne Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Vanya Dayı" oyunundaki çalışmasıyla) • H. İbrahim Karahan (En İyi Işık Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Bizim Yunus" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Şirin Dağtekin Yeren (En İyi Kostüm Tasarımı, İstanbul Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Üç Kız Kardeş" oyunundaki çalışmasıyla) • Oktay Köseoğlu (En İyi Müzik, Ankara Sanat Tiyatrosu'nun sahnelediği "Beş Para Etmez Varyete" oyunundaki çalışmasıyla) • Ali Eren (En İyi Müzik, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nın sahnelediği "Nafile Dünya" oyunundaki çalışmasıyla) • Sibel Erdenk (En İyi Hareket Ödülü, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Hayvan Çiftliği" adlı oyundaki çalışmasıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Hüseyin Alp Tahmaz (Övgüye Değer Oyun Yazarı, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Nereye" oyunuyla) • Sinem Şahin (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosu yapımı "Çalıkuşu" ile) • Cebrail Esen (Övgüye Değer Erkek Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği "Nereye" oyunuyla)
2014-2015 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Atila Sav • Prof. Dr. Deniz Bozer • Gülşen Karakadıoğlu • Doç. Dr. Filiz Elmas • Doç. Dr. Türel Ezici • H. İlker Çetin • Şenol Tiryaki	• Ankara Devlet Tiyatrosu (En İyi Yapım, "Neşe Dert Aşk" adlı oyun) • İlham Yazar (En İyi Yönetmen, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Shakespeare Zorda" oyunuyla) • Ebru Nil Aydın (En İyi Kadın Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Shakespeare Zorda" oyunuyla) • Mert Kırlak (En İyi Erkek Oyuncu, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nın sahnelediği "Gergedan" oyunundaki yorumuyla) • Bülent Yıldıran (En İyi Erkek Oyuncu, Ankara Sanat Tiyatrosu'nun sahnelediği "Tesadüfen Kadınlar" oyunundaki yorumuyla) • Hasan Anamur (En İyi Çeviri, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Şehir

	Tiyatroları'nın sahnelediği "Gergedan" oyunu ile) • Osman Uzgören (En İyi Işık Tasarımı,Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Cymbeline" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Mustafa Bal (En İyi Işık Tasarımı, Tatbikat Sahnesi yapımı "Woyzeck Masalı" oyunundaki çalışmasıyla) • Sardana Fedotova (En İyi Kostüm Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Cymbeline" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Onur Yüce (En İyi Müzik, Tatbikat Sahnesi yapımı "Woyzeck Masalı" oyunundaki çalışmasıyla) • Binnaz Dorkip (En İyi Hareket, Tatbikat Sahnesi yapımı "Woyzeck Masalı" oyunundaki çalışmasıyla) • Tatbikat Sahnesi yapımı "Woyzeck Masalı" Program Dergisi (En İyi Yayın Tasarımı) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Nazife Oğlakçıoğlu (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, Kulis Sanat Tiyatrosu yapımı "Ermişler ya da Günahkârlar" oyunundaki yorumuyla) • Ayça Eren (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, Tatbikat Sahnesi yapımı "Mezarsız Ölüler" oyunundaki yorumuyla) • Emre Yurttakalın – Ali Büyükkartal (Övgüye Değer Erkek Oyuncu, Kulis Sanat Tiyatrosu yapımı "Ermişler ya da Günahkârlar" oyunundaki yorumlarıyla) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Turgay Tanülkü (Uzun yıllar cezaevlerinde sosyal sorumluluk projesi anlamında ürettiği ve uyguladığı tiyatro çalışmaları nedeniyle)
2015-2016 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Atilla Sav • Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Gülşen Karakadıoğlu • Doç. Dr. Türel Ezici • Doç. Dr. Filiz Elmas • M. Nurkut İlhan • Prof. Dr. Deniz Bozer • Şenol Tiryaki • M. Nurkut İlhan	• Erdinç Doğan (En İyi Yönetmen, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Yeraltından Notlar" oyunuyla) • Elvin Beşikçioğlu ve Binnaz Dorkip (En İyi Yönetmen, Tatbikat Sahnesinin sahnelediği "Hizmetliler" oyunuyla) • Aysel Çakar Kara (En İyi Kadın Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Annemin Son Çılgınlıkları" oyunundaki performansıyla) • Murat Çidamlı (En İyi Erkek Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Yeraltından Notlar" oyunundaki performansıyla) • Beliz Coşar (En İyi Çeviri, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Grönholm Metodu" adlı oyunun çevirisiyle)

• H. İlker Çetin • Atilla Gürçay • T. Murat Demirbaş	• Murat Şimşek (En İyi Sahne Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Annemin Son Çılgınlıkları" oyunundaki çalışmasıyla) • Funda Çebi (En İyi Giysi Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Kurnaz Aşıklar" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Kerem Çetinel (En İyi Işık Tasarımı, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Kurnaz Aşıklar" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Can Atilla (En İyi Müzik, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Müfettişler" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Ankara Devlet Tiyatrosu (En İyi Yayın Tasarım, Dergisel sunuş ve içeriğiyle "Annemin Son Çılgınlıkları" adlı oyunun program dergisi tasarımıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLEN[221] • Kader İlhan (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, Ankara Devlet Tiyatrosunun sahnelediği "Çamaşırhane" adlı oyundaki performansıyla) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Müzik Topluluğu
2016-2017 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR[222]
• Atila Sav • Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Gülşen Karakadıoğlu • Doç. Dr. Türel Ezici • Prof. Dr. Filiz Elmas • Prof. Dr. Deniz Bozer • H. İlker Çetin • Şenol Tiryaki • M. Nurkut İlhan • T. Murat Demirbaş	• Barış Erdenk (En İyi Yönetmen, "Lysistrata" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Serap SAĞLAR, (En İyi Kadın Oyuncu, "Yaşlı Kadının Ziyareti" adlı oyundaki performansıyla) • Bülent ÇİFTÇİ, (En İyi Erkek Oyuncu, "Felatun Bey ve Rakım Efendi" adlı oyundaki performansıyla) • Doğan DOĞRU, (En İyi Erkek Oyuncu, "Fatih (Bizans Düştü)" adlı oyundaki performansıyla) • Hasan YAVUZ, (En İyi Sahne Tasarımı, "Lysistrata" ve "Yaşlı Kadının Ziyareti" adlı oyunlardaki çalışmalarıyla) • Funda KARASAÇ, (En İyi Giysi Tasarımı, "Gayri Resmi Hürrem" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Fatma (GÖRGÜ) SARIKURT[223], (En İyi Giysi Tasarımı, "Felatun Bey ve Rakım Efendi" oyunundaki çalışmasıyla) • Turgay ERDENER, (En İyi Müzik, "Gayri Resmi Hürrem" adlı oyundaki çalışmasıyla)

[221] Diğer dallarda övgüye değer ödülü verilmemiştir.
[222] En İyi Oyun Yazarı Dalında ödül verilmemiştir.
[223] Farklı Kaynaklarda soy isimler farklı yer almaktadır.

	• Özgür Adam İNANÇ, (En İyi Hareket Tasarımı, "Felatun Bey ve Rakım Efendi" adlı oyundaki çalışmasıyla) • Ankara Devlet Tiyatrosu, (En İyi Yapım, "Gayri Resmi Hürrem" adlı oyun) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Mehtap Yılmaz[224]
2017-2019 DÖNEMİ[225]	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR[226]
• Atila Sav • Prof. Dr. Ayşegül Yüksel • Gülşen Karakadıoğlu • Prof. Dr. Türel Ezici • Prof. Dr. Filiz Elmas • Prof. Dr. Deniz Bozer • H. İlker Çetin • Şenol Tiryaki	• Ankara Devlet Tiyatrosu (En İyi Yapım, "12 Öfkeli" ve "Siyahlı Kadın (Bir Hayalet Oyunu)" • M. Akif YEŞİLKAYA, (En İyi Yönetmen, "12 Öfkeli.") • Serpil GÜL, (En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu, "İhanet") • Kutay SUNGAR, (En İyi Erkek Oyuncu, "Siyahlı Kadın (Bir Hayalet Oyunu)" adlı oyundaki yorumu ile) • Ünsal COŞAR, (En İyi Erkek Oyuncu, "Delirium" adlı oyundaki yorumu ile) • Can ÖZTOPÇU, (En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu, "Kaç Baba Kaç") • Şekip TAŞPINAR, (En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu, "İkinci Katil") • Tuncer YIĞCI, (En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu, "Suç ve Ceza") • Efter TUNÇ, (En İyi Sahne Tasarımı, "12 Öfkeli.") • Sevgi TÜRKAY, (En İyi Giysi Tasarımı, "Fare Kapanı" ve "Gün Batımı") • Arın AYKUT, (En İyi Müzik, "12 Öfkeli") • Ankara Devlet Tiyatrosu, (En İyi Yapım, "12 Öfkeli." ve "Siyahlı Kadın (Bir Hayalet Oyunu)") ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Serhat YİĞİT, (Övgüye Değer Oyun Yazarı, "İkinci Katil") • Naz GÖKTAN, (Övgüye Değer Kadın Oyuncu, "Madam") • Doğukan SOYKÖK, (Övgüye Değer Erkek Oyuncu, "Kafkanın Maymunu") • Eren ÖZKAN (Övgüye Değer Erkek Oyuncu, "12 Öfkeli.")

EK 5.2. ÇOCUK TİYATROSU ÖDÜLLERİ

ÇOCUK TİYATROSU ÖDÜLLERİ

[224] Hangi dalda ödül verildiği belirlenememiştir.
[225] Bu dönem ödüller iki yılı kapsayacak şekilde verilmiştir.
[226] En İyi Işık Tasarımı, En İyi Hareket Tasarımı, En İyi Yayın Tasarımı, En İyi Oyun Yazarı, En İyi Kadın Oyuncu, En İyi Çeviri ve Jüri Özel Ödülleri verilmemiştir.

1986-1987 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Sevinç Sokullu • İnci San • Dinçer Sümer • Tekin Özertem • Kemal Ateş • Şevki Akıncı	ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Anadolu Sanat Çocuk Tiyatrosu (Sevimli Oyuncaklar Adlı Yapımla)
1987-1988 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Gülseren Günce • Sevinç Sokullu • Ülker Köksal • Selda Öndül • Kemal Ateş	ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Anadolu Sanat Merkezi (“Ayının Fendi Avcıyı Yendi” yapımıyla) • Sertel Çetiner-İlhan Yılgör (“Karagözüm İki Gözüm”, Alaattin ve Sihirli Lambası” adlı oyunların dekor tasarımlarıyla)
1988-1989 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Ergün Uçucu • Süheyla Sinkil • Ülker Köksal • İmren Erşen • Kemal Ateş • Tülin Sağlanır	• Türel Ezici Şenay (En İyi Oyun Yazarı, “Yıldızcı Kral ile Akıllı Soytarı” adlı yapıtıyla) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Ankara Sanat Tiyatrosu (“Pırtlatan Bal” adlı oyunun rejisiyle) • Olcay Poyraz (“Yıldızcı Kral ile Akıllı Soytarı” adlı oyunun rejisiyle • Mehmet Yalız (“Pırtlatan Bal” adlı oyunun dans çalışmasıyla) • Nurettin Özsuca (“Pırtlatan Bal” adlı oyunun müziğiyle)

EK 5.3. PLASTİK SANATLAR ÖDÜLLERİ

PLASTİK SANATLAR ÖDÜLLERİ	
1983 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Günsel Renda • Turan Erol • Kaya Özsezgin • Şahin Yenişehirlioğlu • Anıl Çeçen • Ünsal Piroğlu	• Eren Eüyboğlu (Resim Dalında, “Yılın Sanatçısı”) • Erol Akyavaş (Resim Dalında, “Yılın Sanatçısı”) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Şahin Kaygun (Fotoğraf Dalında)
1984 DÖNEMİ	

SEÇİCİ KURUL[227]	ÖDÜL ALANLAR
	• Fethi Arda (Resim Dalında, "Yılın Sanatçısı") • Duran Karaca (Resim Dalında, "Yılın Sanatçısı")
1985 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Turan Erol • Günsel Renda • Şahin Yenişehirlioğlu • Kaya Özsezgin • Erhan Karaesmen • Anıl Çeçen • Dr. Zahit Büyükişleyen	• Hüsamettin Koçan (Resim Dalında, "Yılın Sanatçısı") • Şenol Yorozlu (Resim Dalında, "Yılın Sanatçısı") SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Ozan Sağdıç (Fotoğraf Dalında)
1986 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Turan Erol • Kaya Özsezgin • Koray Ariş • Sıtkı Erinç • Şevki Akıncı	• Burhan Doğançay (Resim Dalında, "Yılın Sanatçısı") • Zafer Gençaydın (Resim Dalında, "Yılın Sanatçısı") • Hakkı Atamul (Heykel Dalında, "Yılın Sanatçısı") • Turan Doyran (Fotoğraf Dalında Yılın Sanatçısı) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Zeki Faik İzer (Bugüne kadar yaptığı çalışmalar, Türk resmi yenileşme akımlarına katkılarından dolayı)
1987 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL[228]	ÖDÜL ALANLAR
	• Ergin İnan (Resim Dalında "Yılın Sanatçısı")
1987-1988 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Zafer Gençaydın • Kaya Özsezgin • Mete Demirbaş • Nevzat Akoral	• Halil Akdeniz (Resim Dalında "Yılın Sanatçısı") • Tomur Atagök (Resim Dalında "Yılın Sanatçısı") • Erdağ Aksel (Heykel Dalında "Yılın Sanatçısı") • Alev Ebuzziya (Seramik Dalında "Yılın Sanatçısı")

[227] Alıntı yapılan kaynakta Seçici Kurul ile ilgili bilgiler saptanamamıştır.
[228] Alıntı yapılan kaynakta Seçici Kurul ile ilgili bilgiler saptanamamıştır.

• Nevide Gökaydın • İmren Erşen • Sıtkı Erinç	• Nail Payza (Özgün Baskı Alanında "Yılın Sanatçısı") • İbrahim Demirel (Fotoğraf Dalında "Yılın Sanatçısı")
1988-1989[229]	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• İmren Erşen • Günsel Renda • Hamiye Çolakoğlu • Zafer Gençaydın • Mete Demirbaş • Sıtkı M. Erinç	• Behçet Safa (Resim Dalında "Yılın Sanatçısı") • Mehmet Aksoy (Heykel Dalında "Yılın Sanatçısı") • Hayati Misman (Özgün Baskı Dalında "Yılın Sanatçısı") ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Mümtaz Demirkalp (Heykel Dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Hüseyin Bilişik (Türk Resim sanatına katkıları nedeniyle) • Kaya Özsezgin (Kuramsal çalışmaları nedeniyle)
1989-1990 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• İmren Erşen • Uğur Bilge • Günsel Renda • Kaya Özsezgin • Hamiye Çolakoğlu • Mete Demirbaş	• Ömer Kaleşi (Resim Dalında "Yılın Sanatçısı") • Seyhun Topuz (Heykel Dalında "Yılın Sanatçısı") • Mehmet Mutaf (Fotoğraf Dalında "Yılın Sanatçısı") • Sıtkı Kösemen (Fotoğraf Dalında "Yılın Sanatçısı") • Nevzat Sayın (Fotoğraf Dalında "Yılın Sanatçısı") SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Kültür Bakanlığı (Ankara'da düzenlenen Asya – Avrupa Bienali nedeniyle)
1990-1991 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Hamiye Çolakoğlu • Ozan Sağdıç • Kaya Özsezgin • Çerkez Karadağ • İsmail Gümüş • Uğur Bilge	• Nevzat Akoral (Resim Dalında "Yılın Sanatçısı") • Ali Teoman Germaner (Heykel Dalında "Yılın Sanatçısı) • Mürşide İçmeli (Özgün Baskı Dalında "Yılın Sanatçısı") • Ahmet Öner Gezgin (Fotoğraf Dalında "Yılın Sanatçısı) • Şeyma Reisoğlu Nalça (Seramik Dalında "Yılın Sanatçısı") SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Türkiye İş Bankası • DYO

[229] Seramik ve fotoğraf dallarında ödül verilmemiştir.

1991-1992 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Mürşide İçmeli • Kaya Özsezgin • Hamiye Çolakoğlu • Ozan Sağdıç • İbrahim Demirel • İsmail Gümüş • Uğur Bilge	• Adnan Turani (Resim Dalında "Yılın Sanatçısı") • Azade Köker (Heykel Dalında "Yılın Sanaçısı") • Ünal Cimit (Seramik Dalında "Yılın Sanatçısı") • Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği-AFSAD (Fotoğraf dalında ödüle değer bulunmuştur.)
1992-1993 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Remzi Savaş • Zafer Gençaydın • Halil Akdeniz • Çerkez Karadağ • İsmail Ateş • Halil Say • İsmail Gümüş	• Özdemir Altan (Resim Dalında "Yılın Sanatçısı") • Osman Dinç (Heykel Dalında "Yılın Sanatçısı) • Hamiye Çolakoğlu (Seramik Dalında "Yılın Sanatçısı") • Süleyman Saim Tekcan (Özgün Baskı Dalında "Yılın Sanatçısı") • Güven İnciroğlu (Fotoğraf Dalında "Yılın Sanatçısı")
1993-1994 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Lütfü Günay • Remzi Savaş • Kaya Özsezgin • Hüseyin Bilgin • Hamiye Çolakoğlu • Ozan Sağdıç • Nurtaç Özler	• Turan Erol (Resim Dalında "Yılın Sanatçısı") • Ali Teoman Germaner (Heykel Dalında "Yılın Sanatçısı") • Mustafa Aslıer (Özgün Baskı Dalında "Yılın Sanatçısı") • Gökhan Yalta (Fotoğraf Dalında "Yılın Sanatçısı")
1994-1995 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Lütfü Günay • Kaya Özsezgin • Hamiye Çolakoğlu	• Veysel Günay (Resim Dalında "Yılın Sanatçısı") • Remzi Savaş (Heykel Dalında "Yılın Sanatçısı") ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER

• Hüseyin Bilgin • Ozan Sağdıç • Mümtaz Demirkalp • Nurtaç Özler	• Alp Tamer Ulukılıç (Resim Dalında) • Galip Nahit Noyan (Resim Dalında) • Nesrin Karacan (Heykel Dalında) • Ayşe Sibel Kedik (Heykel Dalında) • Ercan Sağlam (Heykel Dalında) • Gül Aslı Dinçer (Heykel Dalında) • Tansu Gürpınar (Fotoğraf Dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Nuri Abaç (Resim Dalında) • Rahmi Aksungur (Heykel Dalında) • Siyah-Beyaz Sanat Galerisi (Son bir yıl içinde düzenlediği sergilerle sanatsal değerler ölçütlerini ön planda tutan ve ayrıca gençleri özendirici tavrı nedeniyle)
1996-1997 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Zafer Gençaydın • Hamiye Çolakoğlu • Hüseyin Bilgin • Ozan Sağdıç • Kaya Özsezgin • Halil Say	• Neşet Günal (Resim Dalında "Yılın Sanatçısı") • Sadi Diren (Seramik Dalında "Yılın Sanatçısı") ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Refa Emrali (Heykel Dalında)
1997-1998 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Kaya Özsezgin • Zafer Gençaydın • Hamiye Çolakoğlu • Remzi Savaş • Hüseyin Bilgin • Halil Say	• Bilal Erdoğan (Resim Dalında "Yılın Sanatçısı") • Meriç Hızal (Heykel Dalında "Yılın Sanatçısı") • Mürşide İçmeli (Özgün Baskı Dalında "Yılın Sanatçısı") ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Mutlu Başkaya (Seramik Dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Galeri Nev (Çağdaşlık ve sanatsal düzey bağlamında herhangi bir ödün vermemekte kararlı tutumu nedeniyle) • Ankara Alman Kültür Merkezi (Çağdaş Alman sanatçılardan derlediği sergiler ve düzenlediği etkinlikler nedeniyle) • Çağdaş Heykeltraşlar Derneği (Yeni arayışlara yönelik olarak düzenlediği etkinlikler, uygulamalı heykel sempozyumları, diğer sanat dernekleriyle

	işirliği ve gerçekleştirdiği yayınlar nedeniyle)
EKİM 1998 – MAYIS 2000 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Kaya Özsezgin • Mürşide İçmeli • Hamiye Çolakoğlu • Zafer Gençaydın • Remzi Savaş • İsa Özdemir • Halil Say • Nurtaç Özer	• Adem Genç (Resim Dalında "Yılın Sanatçısı") • Suzy Hug Levy (Heykel Dalında "Yılın Sanatçısı") • Atilla Atar (Özgün Baskı Dalında "Yılın Sanatçısı") ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLEN • Ayhan Yılmaz (Heykel Dalında) SANAT KURUMU ÖZEL ÖDÜLÜ • Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği – AFSAD (Fotoğraf Dalında, "GAP Fotoğrafları Belgeseli" çalışmaları nedeniyle) • UM:AG Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı (Bir sanat mevsimi boyunca galerisini fotoğraf sergilerine ayırmasından dolayı) • Karaca Sanat Galerisi (Sergilemede, çağdaş sanat çizgisinden ödün vermeksizin, özellikle de bu doğrultudaki genç sanatçılara yer vererek yeni umutların ortaya çıkarılmasına katkılarından dolayı)
2000-2001 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Prof. Dr. Kaya Özsezgin • Prof. Mürşide İçmeli • Prof. Zafer Gençaydın • Prof. Remzi Savaş • İsa Özdemir • Nurtaç Özler • Halil Say	• Mehmet Güleryüz (Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Alev Ebuzziya (Seramik Dalında Yılın Sanatçısı) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLEN • Yunus Tokuş (Heykel Dalında) • Turhan Çetin (Heykel Dalında) • A. Kadir Ekinci (Fotoğraf Dalında) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Merkez Bankası Sanat Galerisi
2001-2002 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Prof. Dr. Zafer Gençaydın	• Halil Akdeniz (Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Osman Dinç (Heykel Dalında Yılın Sanatçısı)

• Prof. Mürşide İçmeli • Prof. Remzi Savaş • İsa Özdemir • Nurtaç Özler • Halil Say	• Süleyman Saim Tekcan (Özgün Baskı Dalında Yılın Sanatçısı) • Sadettin Aygün (Seramik Dalında Yılın Sanatçısı) • Adnan Ataç (Fotoğraf Dalında Yılın Sanatçısı) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLEN • Harun Antakyalı (Resim Dalında)
2004-2005 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Prof. Mürşide İçmeli • Prof. Remzi Savaş • Nurtaç Özler • İsa Özdemir • İlker Çetin • M. Mahzun Doğan	• Hüsamettin Koçan (Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Prof. Zafer Gençaydın (Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Atilla Atar (Özgün Baskı Dalında Yılın Sanatçısı) • Adnan Veli Kuvanlık (Fotoğraf Dalında Yılın Sanatçısı) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Doğanay Sevindik (Fotoğraf alanında toplumsal belleği oluşturmak, kalıcı kılmak amacıyla yaptığı çalışmalar ve çıkardığı yayınlar nedeniyle)
2005-2006 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR[230]
• Prof. Mürşide İçmeli • Prof. Remzi Savaş • Nurtaç Özler • İsa Özdemir • H. İlker Çetin • M. Mahzun Doğan	• Adnan Turani (Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Erdağ Aksel (Heykel Dalında Yılın Sanatçısı) • Hayati Misman (Özgün Baskı Dalında Yılın Sanatçısı)
2006-2007 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR[231]
• Prof. Mürşide İçmeli • Prof. Zafer Gençaydın • Prof. Hüsnü Dokak • Doç. Dr. Turhan Çetin • İbrahim Demirel • H. İlker Çetin	• Birnur Eraldemir (Heykel Dalında Yılın Sanatçısı) • Ercan Gülen (Baskı Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Gökhan Bulut (Fotoğraf Dalında Yılın Sanatçısı) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Canan Atalay (Resim Dalında Övgüye Değer) • Cezmi Orhan (Resim Dalında Övgüye Değer)

[230] Arşiv belgelerinde en iyi resim, seramik ve fotoğraf dallarında ödül verilip verilmediğine ilişkin bir açıklama yer almamaktadır.
[231] Arşiv belgelerinde en iyi resim ve seramik dallarında ödül verilip verilmediğine ilişkin bir açıklama yer almamaktadır.

• M. Mahzun Doğan	• Ayşe Sibel Kedik (Heykel Dalında Övgüye Değer) • Burcu Öztürk Karabey (Seramik Dalında Övgüye Değer) • AN-KARE Fotoğraf Grubu (Fotoğraf Dalında Övgüye Değer Sanatçı) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Mustafa Ayaz Müzesi ve Kültür Merkezi
2008-2009 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• Prof. Zafer Gençaydın • Prof. Hüsnü Dokak • Doç. Dr. Turhan Çetin • Prof. Mürşide İçmeli • İbrahim Demirel • H. İlker Çetin • Ali Rıza Kars	• Burhan Doğançay (Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Osman Dinç (Heykel Dalında Yılın Sanatçısı) • Hasan Kıran (Baskı Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Mehmet Turgut (Fotoğraf Dalında Yılın Sanatçısı) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLEN • Ali Kotan (Resim Dalında Övgüye Değer) KURUMSAL ÖDÜLLER • 68'liler Vakfı • Hacettepe Güzel Sanatlar Fakültesi
2009-2010 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR[232]
• Prof. Zafer Gençaydın • Prof. Hüsnü Dokak • Doç. Dr. Turhan Çetin • H. İlker Çetin • Ali Rıza Kars • İbrahim Demirel • Nurkut İlhan	• Prof. Mürşide İçmeli (Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Ahmet Yeşil (Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Remzi Savaş (Heykel Dalında Yılın Sanatçısı) • Mehmet Turgut (Fotoğraf Dalında Yılın Sanatçısı)
2015-2016 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• H. İlker Çetin • Zafer Gençaydın • Turhan Çetin • İbrahim Demirel • Mutlu Başkaya	• Mehmet Yılmaz (Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Mehmet Baydu (Heykel Dalında Yılın Sanatçısı) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLEN • Canan Atalay (Resim Dalında Övgüye Değer) • Çıdam Melek (Heykel Dalında Övgüye Değer)

[232] Fotoğraf ve Seramik dallarında yılın sanatçısı ödülü verilmemiştir.

• Hayri Esmer	SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü • Uğur Kavas
2016-2017 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• H. İlker Çetin • Zafer Gençaydın • Turhan Çetin • İbrahim Demirel • Mutlu Başkaya • Hayri Esmer	• Bedri Baykam (Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Aykut Öz (Heykel Dalında Yılın Sanatçısı) • Kemal Uludağ – Hüseyin Özçelik (Seramik/Cam Dalında Yılın Sanatçısı) • İzzet Keribar (Fotoğraf Dalında Yılın Sanatçısı) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLEN • İdil Mirata (Heykel Dalında Övgüye Değer) • Atilla Atar (Özgün Baskı Dalında Övgüye Değer) • Yavuz Alatan (Fotoğraf Dalında Övgüye Değer) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Nuri Bilge Ceylan • Müze Evliyagil
2017-2018 DÖNEMİ[233]	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR
• H. İlker Çetin • Zafer Gençaydın • Turhan Çetin • İbrahim Demirel • Mutlu Başkaya • Hayri Esmer • Nurkut İlhan	• Ali Kotan (Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Ali Asgar ÇAKMAKÇI (Heykel Dalında Yılın Sanatçısı,) • Deniz ONUR ERMAN (Seramik/Cam Dalında Yılın Sanatçısı) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLENLER • Mustafa DUYMAZ (Resim Dalında Övgüye Değer Sanatçı) • Asaf ERDEMLİ (Heykel Dalında Övgüye Değer Sanatçı) • Buğra ÖZER (Seramik/Cam Dalında Övgüye Değer Sanatçı) • Özgür UĞUZ (Baskı Resim Dalında Övgüye Değer Sanatçı) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • AFSAD-Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği
2018-2019 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL[234]	ÖDÜL ALANLAR
• Zafer Gençaydın	• Ekrem KADAK (Resim Dalında Yılın Sanatçısı)

[233] Fotoğraf ve Baskı Resim dallarında yılın sanatçısı ile fotoğraf dalında övgüye değer ödülleri verilmemiştir.
[234] Seçici Kurul üyeleri tespit edilememiştir.

• Turhan Çetin • Hayri Esmer • Mutlu Başkaya • İbrahim Demirel • H. İlker Çetin	• Güler GÜÇLÜ (Heykel Dalında Yılın Sanatçısı) • İbrahim ÇİFTÇİOĞLU (Baskı/Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Ali BOROVALI (Fotoğraf Dalında Yılın Sanatçısı) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLEN • Yasemin COŞKUN (Resim Dalında Övgüye Değer Sanatçı) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ • Mimarlar Odası Ankara Şubesi
2019-2020 DÖNEMİ	
SEÇİCİ KURUL	ÖDÜL ALANLAR[235]
	• Mustafa Ayaz (Resim Dalında Yılın Sanatçısı) • Ender Güzey (Heykel Dalında Yılın Sanatçısı) • Elif Aydoğdu Ağatekin(Seramik/Cam Dalında YılınSanatçısı) ÖVGÜYE DEĞER GÖRÜLEN • Mustafa Salim Aktuğ (Resim Dalında Övgüye Değer Sanatçı) SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLLERİ • Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi • ENFOD Engelsiz Fotoğrafçılar Derneği SEÇİCİ KURUL HİZMET ÖDÜLLERİ • Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği (BRHD) • Ankara Kadın Ressamlar Derneği (AKRD) Suluboya Ressamları Grubu

EK 5.4. DİĞER ÖDÜLLER

DİĞER ÖDÜLLER[236]	
1984-1985	
YILIN SANATÇISI	• Ruhi Su (24.12.1985 tarih ve 61 nolu yönetim kurulu kararıyla)
1985-1986	
ONUR ÖDÜLÜ	• Ankara Sanat Tiyatrosu (Tiyatronun 25. Yılı nedeniyle)
ONUR ÖDÜLÜ	• Macide Tanır

[235] Heykel, Özgün Baskı, Fotoğraf dallarında yılın sanatçısı ile Heykel, Seramik/Cam, Özgün Baskı ve Fotoğraf dallarında övgüye değer sanatçı ödülleri verilmemiştir.

[236] Sanat Kurumu Derneği tarafından tiyatro alanında -her yılverilen en iyi, övgüye değer ve seçici kurul özel ödülleri dışında- zaman zaman farklı adlar altında -onur ödülü; üstün hizmet ödülü; hizmet ödülü; sanata katkı ödülü gibi-ödüller de verilmiştir. Bu ödüller bu başlık altında toplanmıştır.

1989-1990	
ONUR ÖDÜLÜ	• Murat Karayalçın
SANAT KURUMU ÖZEL ÖDÜLÜ	• Jale Aylanç
1992-1993	
ONUR ÖDÜLÜ	• Uğur Mumcu
1993-1994	
ONUR ÖDÜLÜ	• Ergin Orbey (Eğitici ve yönetmen olarak Türk Tiyatrosuna katkıları dolayısıyla)
ÖZENDİRME ÖDÜLÜ	• Grup FE (Fotoğraf Dalında)
1994-1995	
ONUR ÖDÜLÜ	• Onat Kutlar (Türk Sinemasına katkıları nedeniyle) • Metin And (Türk Tiyatrosuna katkısı nedeniyle)
ÜSTÜN HİZMET ÖDÜLÜ	• Şefika Kutluer • Sevda Cenap And Vakfı • Dünya Kitle İletişimi Araştırma Vakfı • TRT-2
1996-1997	
ONUR ÖDÜLÜ	• Yekta Güngör Özden (Çağdaş Sanat, Kültür ve Düşününe katkıları nedeniyle)
SANAT KURUMU ÖZEL ÖDÜLÜ	• İstemihan Talay (Sanat ve kültüre katkıları nedeniyle) • TRT 2 (Sanat ve kültüre katkıları nedeniyle)
BAŞARI ÖDÜLÜ	• Halk Bankası Genel Müdürlüğü Sanat Galerisi (Çağdaş sanata katkıları nedeniyle)
1997-1998-	
ONUR ÖDÜLÜ	• Hikmet Şimşek
SANAT KURUMU ÖZEL ÖDÜLÜ	• Lütfü Günay (50. Sanat Yılı nedeniyle)
1999-2000	
ONUR ÖDÜLÜ	• Mahmut Tali Öngören (Türk sanat ve kültürüne, toplumun aydınlanmasına katkıları nedeniyle) • Server Tanilli (Aydınlanmaya, sanat, kültür ve düşüne sürekli katkıları nedeniyle)
SANAT KURUMU ŞÜKRAN ÖDÜLÜ	• Atillâ Sav (Tiyatro seçici kurulunda başlangıcından günümüze hiç kesintisiz sürdürdüğü değerli çalışmaları nedeniyle)
2000-2001	

ONUR ÖDÜLÜ	• Prof. Dr. Türkan Saylan (Toplumun aydınlanmasına Sanat ve Kültürüne yaptığı özverili çalışmaları nedeniyle) • Oktay Ekinci (Ülkemizin tarihi kültürel miraslarını koruma sahiplenme alanında yaptığı titiz ısrarlı ve bilimsel çalışmaları nedeniyle)
2001-2002	
ONUR ÖDÜLÜ	• Prof. Dr. Sevda Şener (Araştırma ve Eğitim çalışmaları ile Türk Tiyatrosuna katkıları nedeniyle)
2004-2005	
ONUR ÖDÜLÜ	• Turgut Özakman (Türk Kültür ve Sanatına özellikle de Türk Tiyatrosuna katkılarından dolayı)
SANAT KURUMU ÖZEL ÖDÜLÜ	• Doç. Dr. Tahsin Konur (Devlet-Tiyatro ilişkisi konusunda yaptığı çalışmalardan dolayı)
SANAT KURUMU ÖZEL ÖDÜLÜ	• Mustafa Erol (Sanatın topluma sevdirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla yaptığı özverili çalışmalarından dolayı Sanata Saygı Derneği adına)
2005-2006	
ONUR ÖDÜLÜ	• Prof. Dr. Ayşegül Yüksel (30 yılı aşkın tiyatro eleştirmenliği ile tiyatro sanatına yaptığı katkılardan dolayı)
2008-2009	
ONUR ÖDÜLÜ	• Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen (Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanı)
HİZMET ÖDÜLÜ	• Lemi Bilgin (Devlet Tiyatroları Genel Müdürü)
2009-2010	
ONUR ÖDÜLÜ	• Gürer Aykal (Orkestra Şefi-Eğitimci) • Doğan Hızlan (Gazeteci-Yazar)
2013-2014	
SANAT KURUMU HİZMET ÖDÜLÜ	• Münir Canar(Uzun yıllar tiyatro sanatına Devlet Tiyatroları'nda oyuncu, yönetmen, oyun yazarı olarak verdiği başarılı çalışmaları ve üstün hizmet anlayışı nedeniyle) • Çetin Atay (Tiyatro sanatına gerek Devlet Tiyatro'sunda gerek özel tiyatrolarda ve ulusal – uluslararası tiyatro festivallerinde gösterdiği üstün hizmet anlayışı nedeniyle)
2015	
ONUR ÖDÜLÜ	• Prof. Dr. AdnanTurani (Plastik Sanatlar'da; uzun yıllar üstün hizmet anlayışı ile önemli ve değerli katkılarda bulunan,ulusal ve uluslararası pek çok Ödülün sahibi olan ressam, sanat tarihçisi ve eğitimcisi) • Prof. Dr. Özdemir Nutku (Tiyatro Sanatında; tiyatro bilimci, yazar, oyuncu, yönetmen veeleştirmen)

SANATA KATKI ÖDÜLÜ	• Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan Görsel İletişim ve Tanıtım Birimi (2013 yılında kurulan Birim, 200'e yakın oyun tanıtımı, yönetmen röportajları, festival açılış ve tanıtım filmlerinin yanı sıraokuma provasından sahneye geliş sürecini kapsayan mini belgeselleri, oyuna hizmet eden sinevizyongörüntülerinin tasarımı, "Melih Cevdet Anday, Aziz Nesin ve Haldun Taner'in 100. doğum yılı içinhazırlanan "Üç Çınar 100 yaşında" adlı mini belgeseli ve "Haldun Taner" belgeseli gibi pek çokçalışma ile kurumun görsel hafızasının oluşmasına ve arşivine Önemli katkılar sağlayarak sosyalmedya aracılığı ile görsel medyayı besleyen bir kaynak görevini üstlenmesi nedeniyle) • Arkadaş Kültür ve Sanat Bülteni (1996 yılından buyana 20 yıldır aralıksız ücretsiz ve aylık olarak yayınlanan Bülten, Ankara'da başlayan yayın hayatını İstanbul'u da katarak sürdürmekte olup; Tiyatro, Sinema, Festival, Konser, Sergi, Yeni Çıkan Kitaplar, Opera-Bale, Kent Günlüğü, Galeriler gibi başlıklar altında toplanan haber ve röportajları nedeniyle) • Kültür Sanat Haritası (1997 yılından günümüze 19 yıldır Ankara'da süreli ve aylık olarak yayınlanan Kültür SanatHaritası; Ekim 2007 yılından itibaren İstanbul, İzmir, Eskişehir, Bursa, Adana ve daha birçok ilde yayınlanarak yıllık 100.000 tirajı ile ulusal niteliğe erişti. Kent Günlüğü, Sinema, Tiyatro, Festival,Konser, Sergi, Yeni Çıkan Kitaplar, Müzik Market, Opera-Bale, Gezi ve Gezi Yayınları, Eğlence- Yemek, Söyleşiler gibi başlıkları altında toplanan haber, röportajları nedeniyle)
2016	
ONUR ÖDÜLÜ	• İdil Biret • Maral Üner • Lütfü Günay • Adnan Çoker • Ahmet Say • Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası
2016-2017	
SANAT KURUMU ÖZEL ÖDÜLÜ	• Düş Kapanı Sanat Merkezi • Kulis Sanat • ODTÜ Müzikal Topluluğu
2017-2018	
ONUR ÖDÜLÜ	• Jale ERZEN

EK-6 DERNEK ARŞİVİNDEN BELGELER

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
1923 50 YIL 1973

SANATSEVENLER DERNEĞİ

TİYATRO ARMAĞANLARI YÖNETMELİĞİ
V E
BAŞLANGIÇTAN BUGÜNE SONUÇLAR

ANKARA, 1973

BÜTÜN BANKA İŞLEMLERİNİZ İÇİN

TÜRKİYE İŞ BANKASI

hizmetinizdedir

Umum Müdürlük - Ulus Meydanı (Ankara)

CARİ HESAPLAR ● HAVALE ● TİCARİ SENETLER ● KEFALET MEKTUPLARI ● DÖVİZ ALIM VE SATIMI ● SEYAHAT ÇEKLERİ ● İTHALÂT AKREDİTİFLERİ ● KİRALIK KASALAR ● v. s.

DÜNYANIN HER TARAFINDA MUHABİRLERİ VARDIR

S U N U Ş

Başlangıçta «Tiyatro Armağanları» öteki sanat dallarında da verilecek armağanların ilki diye düşünülmüştü. Ne yazık ki bu ilk, bir türlü kendini aşamadı. Bunun çeşitli nedenleri arasında hiç kuşkusuz önce ekonomik koşullar gelmekte. Sanatsevenler Derneği kurulduğundan beri hep bir devam edebilme kavgası içinde bunaldı. Bugünlerde bu kavga en yoğun noktasına gelmiş bulunuyor. Umudumuz ve dilediğimiz bu engelin de aşılabilmesi, öteki Sanat dallarını da kapsayacak girişimlerin en kısa zamanda sonuçandırılmasıdır.

İlk «Tiyatro Armağanları» Yönetmeliğini Ergun Sav hazırlamıştı. Sonra gerek duyuldukça bazı değişikliklere uğradı, ama ilk armağan dağıtımından bu yana bu sağlam temelin verileri hep aynı ilgi ve coşku ile süregeldi. Sunulan bu şekil 1968 yılı değişikliğinin sonucunu belirtmektedir. Artık, seçiciler kurulunun değerlendirmeleri merakla izlenilen bir olay haline gelmiş bulunuyor.

Bu yıl sonuçları biraz gecikme ile fakat geleneksel açılış törenimizle sunmuş olacağız. İstedik ki; armağanımız 1973 - 1974 dönemiyle onuncu yaşına girerken sonuçları toplu halde bir kere daha sizlere sunabilelim.

Elinizdeki bu broşürlükte, dokuz yılın başarılarını toplu halde bulacaksınız. Sanatçıları bir kez daha yürekten kutluyor ve başarılarının devamını diliyoruz.

TİYATRO ARMAĞANLARI YÖNETMELİĞİ

Toplantı tarihi : **26.9.1968**
Karar No. : **6**

Başkanın adı ve soyadı : **Munis Faik Ozansoy**
Azaların adı ve soyadı : **Fehmi Özçelik, Kâmuran ardıç, Atilâ Sav, Tacan Önder, Necmiye Önder.**

1 — Sanat Armağanları yönetmeliği görüşüldü ve aşağıdaki metnin kabul edilmesine,

SANATSEVENLER DERNEĞİ «TİYATRO ARMAĞANLARI» YÖNETMELİĞİ

1. Amaç.

Sanatsevenler Derneği ülkemizde gelişen tiyatro sanatını desteklemek, sahne sanatlarının türlü dallarında çalışan sanatçıları teşvik etmek amacı ile her mevsim sonunda büyük başarı göstermiş bir rejisöre, bir kadın ve bir erkek oyuncu ile en iyi oyun yazarına ve dekorcuya verilmek üzere beş armağan koymuştur.

2. Armağan :

Üzerinde «Sanatsevenler Derneği 196. — 196. mevsimi en iyi .... armağanı deyimi taşıyan özel armağanlardır. Armağanların cinsini ve biçimini Yönetim Kurulu düzenler.

3. Değerlendirme

Armağana layık görülecek sanatçıların seçimi yedi kişiden kurulu bir «Jüri» ce yapılır.

Jüri'nin başkanı, Dernek Yönetim Kurulu Başkanıdır. Dernek Sanat Kolu Başkanı da Jürinin raportör üyesidir. Diğer beş asıl üye ile iki yedek üye, tiyatro eleştirmecileri, yazarlar ve bu alanda yetkili kimseler arasından tiyatro mevsimi başında Dernek Yönetim Kurulunca seçilir. Jüride en az üç tiyatro eleştiricisi bulunur. Jüri toplantısına Dernek Yönetim Kurulu Başkanı katılamazsa, ikinci başkan başkanlık eder.

4. Zaman :

Armağana layık görülecek sanatçıların seçimi, her yıl tiyatro döneminin sonunda yapılır.

«Tiyatro dönemi» Eylül başından ertesi yılın Mayıs ayı sonu arasındaki dokuz aylık devredir.

Seçimler bu dönem içinde Ankara'da sürekli temsil vermiş olan profesyonel topluluklarca sahneye konulmuş olan eserler arasından yapılır.

Bu amaçla Yönetim Kurulu tiyatro mevsimi başında jüri asıl ve yedek üyelerini seçer ve durumu kendilerine duyurur.

5. Armağan alacak sanatçıların seçimi :

Yönetim Kurulu Başkanı, Jüri Başkanı sıfatiyle Jüriyi Mayıs ayının ikinci yarısında toplantıya çağırır. Jüri en az 5 üye ile toplanır. Katılanların sayısı, toplantı yetar sayısını sağlıyamazsa yerleri yedek üyelerle tamamlanır.

Jüri seçimden önce müzakere yapabilir. Ancak seçim gizli oyla yapılır.

Armağan sanatçılara belli bir oyun veya bir kaç başarısı için verilebilir. Jüri, kararını gerekçeli olarak verir. Yönetim Kurulu gerekçeyi dilerse açıklayabilir.

Jüri, «E iyi» vasıflarının neler olduğunu tartışmaz. Her üye kendi kanısına göre oyunu kullanır.

Armağan kazanmak için en az dört oy almak gereklidir.

Armağan kazanan rejisör, oyuncu, yazar veya dekorcuya üç yıl geçmedikçe aynı dalda armağan verilemez.

6. Duyurma :

Jüri, kararını Dernek Yönetim Kuruluna bir hafta içinde yazılı olarak bildirir.

Yönetim Kurulu da sonucu sür'atle kamu oyuna sunar.

Dernek Yönetim Kurulunca düzenlenen bir toplantıda armağanlar dağıtılır.

7. Bu yönetmelik Sanatsevenler Derneğinin 26.9.1968 tarih ve 6 sayılı kararı ile görüşülmüş ve bu günden itibaren yürürlüğe konulması kabul edilmiştir.

2 — 1968-1969 armağan jürisinin seçilmiş asıl üyeleri olarak Prof. İrfan Şahinbaş, Metin And, Lütfi Ay, Doç. Dr. Özdemir Nutku, Doç. Dr. Sevda Şener'in yedek üye olarak da Salâh Birsel ve Muhtar Körükçü'nün seçilmesine.

3 — Sanat kolu başkanı tarafından sunulan yıllık program taslağının onaylanmasına ve üyelere duyurulmasına.

TİYATRO ARMAĞANLARI YÖNETMELİĞİNE EK MADDE

Toplantı tarihi : **9.5.1972**

Karar No. : **32**

Başkanın adı ve soyadı : **O. Fehmi Özçelik**
Azaların adı ve soyadı : **Ergun Sav, Suat Beriker, Süheyla Ebiri, Ülkü Uludoğan, Necmiye Önder, Alev Uras.**

1 — Sanatsevenler Tiyatro Armağanları Yönetmeliğine aşağıdaki maddenin eklenmesine karar verilmiştir.

Seçiciler Kurulu uygun görürse dönem içinde yüksek başarısı görülen kostümcü, ışıkcı ile yardımcı erkek ve kadın oyunculara'da Armağan verilebilir.

1964 - 1965 DÖNEMİ

SEÇİCİLER KURULU :

Başkan : **M. Faik OZANSOY**

Raportör : **M. Sunullah ARISOY**

Üyeler : **Metin AND**
Lütfi AY
Özdemir NUTKU
Ö. Atilâ SAV
Refik Ahmet SEVENGİL
İrfan ŞAHİNBAŞ

ARMAĞAN KAZANANLAR :

En İyi Sahneye Koyucu : **Güner SÜMER**
«Ayak Bacak Fabrikası»ndaki reji çalışmasiyle.

En İyi Kadın Oyuncu : **Beyhan HÜROL**
«İsyancılar» ve «Hizmetçiler» oyunlarındaki başarısiyle.

En İyi Erkek Oyuncu : **Cüneyt GÖKÇER**
«Onikinci Gece» oyunundaki başarısiyle.

NOT : Tiyatro Armağanlarının ilk uygulandığı bu dönemde belli alanlar için armağan verilmiş, ayrıca övgüye lâyık sanatçılar seçilmemiştir.

1965 - 1966 DÖNEMİ

SEÇİCİLER KURULU :

Başkan : **M. Faik OZANSOY**

Raportör : **M. Sunullah ARISOY**

Üyeler : **Metin AND**
Lütfi AY
Salâh BİRSEL
Ö. Atilâ SAV
İrfan ŞAHİNBAŞ

ARMAĞAN KAZANANLAR :

En İyi Oyun Yazarı : **Sabahattin Kudret AKSAL**
«Kahvede Şenlik Var» yapıtı ile

En İyi Sahneye Koyucu : **Mahir CANOVA**
«İstanbul Efendisi» ve Köşebaşı» oyunlarındaki reji çalışması ile.

En İyi Kadın Oyuncu : Verilmemiştir.

En İyi Erkek Oyuncu : **Genco ERKAL**
«Bir Delinin Hatıra Defteri»ndeki başarısiyle.

En İyi Dekaratör : **Turgut ZAİM**
«İstanbul Efendisi» ve «Köşe Başı» oyunlarındaki dekor çalışmasiyle.

ÖVGÜYE LAYIK GÖRÜLENLER:

Aydın ARIT : «Bal Sineği» adlı yapıtı ile

Tarık BUĞRA : «Ayakta Durmak İstiyorum» adlı yapıtı ile.

Asaf ÇİYİLTEPE : «Arturo Ui'nin Yükselişi» adlı yapıttaki reji çalışması ile.

Melek ÖKTE : «Kahvede Şenlik Var» adlı yapıttaki reji çalışması ile.

Raik ALNIAÇIK : «Ayakta Durmak İstiyorum» adlı yapıttaki reji çalışması ile.

Ergun UÇUCU : «İstanbul Efendisi»ndeki oyunu ile.

Rana CABBAR : «Saf Adam ve Kundakçılar»daki oyunu ile

Kerim AFŞAR : «Kahvede Şenlik Var» daki oyunu ile.

Zaliha SİYAVUSOĞLU : «Uçurtmanın Zinciri» ndeki oyunu ile.

Tülay ARTUK : «Yatık Emine» deki oyunu ile.

Sema AYBARS : «Yedi Balkonlu Ev» deki oyunu ile.

1966 - 1967 DÖNEMİ

SEÇİCİLER KURULU :

Başkan : **M. Faik OZANSOY**

Raportör : **Ö. Atilâ SAV**

Üyeler : **Metin AND**
Orhan ASENA
Lütfi AY
Mahir CANOVA
Özdemir NUTKU
İrfan ŞAHİNBAŞ

ARMAĞAN KAZANANLAR :

En İyi Yerli Oyun Yazarı : **Orhan KEMAL**
«72 ci Koğuş» adlı yapıtı ile

En İyi Sahneye Koyucu : **Cüneyt GÖKÇER**
«Küskünler Kahvesi»
Asaf ÇİYİLTEPE
«72 ci Koğuş» oyunlarındaki reji çalışmaları ile.

En İyi Kadın Oyuncu : **Ayten GÖKÇER**
«My. Fair Lady» ve «Kaktüs Çiçeği» ndeki başarılarıyla.

En İyi Erkek Oyuncu : **Şahap AKALIN**
«My Fair Lady» daki başarısiyla.

En İyi Dekorcu : **Refik EREN**
«My. Fair Lady», «Göktaşı», «Küskünler Kahvesi», «Ecinililer» oyunlarındaki dekor çalışmaları ile.

ÖVGÜYE LAYIK GÖRÜLENLER:

Genco ERKAL : «Pazar Gezintisi» ve Durdurun Dünyayı İnecek Var» adlı yapıtlardaki reji çalışmaları ile

Şahap AKALIN : «Göktaşı» ve «Kaktüs Çiçeği» adlı yapıtlardaki reji çalışmaları ile .

Ayberk ÇOLOK : «72. Koğuş» ve «Pazar Gezintisi» ndeki oyunu ile

Ali Cengiz ÇELENK : «Küskünler Kahvesi» ndeki oyunu ile.

Tekin AKMANSOY : «Göktaşı» ndaki oyunu ile.

Osman ŞENGEZER : «Pazar Gezintisi», «72. Koğuş» ve «Sylvia» daki dekor çalışmaları ile.

1967 - 1968 DÖNEMİ

SEÇİCİLER KURULU :

Başkan : **M. Faik OZANSOY**
Raportör : **Ö. Atilâ SAV**
Üyeler : **Metin AND**
Lütfi AY
Salâh BİRSEL
Mahir CANOVA
Özdemir NUTKU
İrfan ŞAHİNBAŞ
Sevda ŞENER

ARMAĞAN KAZANANLAR :

En İyi Yerli Oyun Yazarı : **Turgut ÖZAKMAN**
«Reşat Nuri GÜNTEKİN»den «Sarıpınar 1914» yapıtı ile.

En İyi Sahneye Koyucu : **Şahap AKALIN**
«Deli İbrahim» oyunundaki reji çalışmasıyle.

En İyi Kadın Oyuncu : Verilmemiştir.

En İyi Erkek Oyuncu : **Bozkurt KURUÇ**
«Deli İbrahim» ve «Amédée» oyunlarındaki başarısıyla.

En yi Dekorcu : Verilmemiştir.

ÖVGÜYE LAYIK GÖRÜLENLER:

Turan OFLAZOĞLU : «Deli İbrahim» adlı yapıtı ile.
Başar SABUNCU : «Şerefiye» adlı yapıtı ile.
Ergün ORBEY : «Sarıpınar 1914» deki reji çalışmaları ile
Muammer ESİ : «Deli İbrahim» deki oyunu ile.
Erkan YÜCEL : «Sarıpınar 1914» deki oyunu ile.
Alev SEZER : «Kandida» daki oyunu ile.
Elif Türkân ÇOLAK : «Küçük Burjuvalar» ve «Müfettiş» deki oyunu ile.
İlkay SARAN : «Sasafra Dallarındaki Rüzgâr» daki oyunu ile.
Arsen GÖZE : «Pofla Pafa» daki oyunu ile.
Işık YENERSU : «Çökme Tehlikesi Var» daki oyunu ile.

1968 - 1969 DÖNEMİ

SEÇİCİLER KURULU :

Başkan : **M Faik OZANSOY**
Raportör : **Ö. Atilâ SAV**
Üyeler : **Metin AND**
Lütfi AY
Özdemir NUTKU
İrfan ŞAHİNBAŞ
Sevda ŞENER

ARMAĞAN KAZANANLAR :

En İyi Yerli Oyun Yazarı : **Yaşar KEMAL**
«Teneke» adlı yapıtı ile.
Başar SABUNCU
«Şerifiye» adlı yapıtı ile.

En İyi Sahneye Koyucu : **Nuri ALTINOK**
«Kıl Payı» oyunundaki reji çalışması ile.

En İyi Kadın Oyuncu : **Macide TANIR**
«Kıl Payı» oyunundaki başarısı ile.

En İyi Erkek Oyuncu : **Tuncer NECMİOĞLU**
«Teneke» ve «Pir Sultan Abdal» oyunlarındaki başarısı ile.

En İyi Dekorcu : **Tarık LEVENTOĞLU**
«Andromak» ve «Euridice'nin Ellerin» ndeki dekor çalışmalar ile.

ÖVGÜYE LAYIK GÖRÜLENLER:

Neziha MERİÇ : «Sular Aydınlanıyordu» adlı eseri ile.
Ergin ORBEY : «Otlak» adlı oyundaki reji çalışması ile.
Hepşen AKAR : «Şerefiye» ve «Gecikenler» deki oyunu ile.
Gülşen ALNIAÇIK : «Andromak»daki oyunu ile.
Olcay POYRAZ : «Sular Aydınlanıyordu» daki oyunu ile.
Maral ÜNER : «Zoraki Tabib» deki oyunu ile.
Macit FİLORDUN : «Bedel»deki oyunu ile.
Halûk KURDOĞLU : «Andromak» daki oyunu ile.
Rana CABBAR : «Otlak» daki oyunu ile.

1970 - 1971 DÖNEMİ

SEÇİCİLER KURULU :

Başkan : **O. Fehmi ÖZÇELİK**
Raportör : **Ergun SAV**
Üyeler : **Metin AND**
Lütfi AY
Özdemir NUTKU
İrfan ŞAHİNBAŞ
Sevda ŞENER

ARMAĞAN KAZANANLAR :

En İyi Yerli Oyun Yazarı : **Orhan ASENA**
«Atçalı Kel Mehmet» adlı yapıtı ile.

En İyi Sahneye Koyucu : **Ergin ORBEY**
«Linç» ve «Birinci Kurtuluştan» daki reji çalışmaları ile.

En İyi Kadın Oyuncu : **Ayten GÖKÇER**
«Mançalı Don Quijote» oyunundaki başarısı ile.

En İyi Erkek Oyuncu : Verilmemiştir.

En İyi Dekorcu : Verilmemiştir.

ÖVGÜYE LAYIK GÖRÜLENLER:

Can GÜRZAP : «Tango» adlı yapıttaki oyunu ile.
Ekmel HÜROL : «Bir Kavuk Devrildi» ve «Kardeş Payı» ndaki oyunu ile.
Erkan YÜCEL : «Linç» ve «Birinci Kurtuluştan» daki oyunları ile.
Erkan KURTUÇ : «Atçalı Kel Mehmet» ve «Kanlı Düğün» adlı yapıtlardaki dekor çalışmaları ile.

1971 - 1972 DÖNEMİ

SEÇİCİLER KURULU :

Başkan : **Kemal BAYTAŞ**
Raportör : **Rükzan GÜNAYSU**
Üyeler : **Metin AND**
Lütfi AY
Özdemir NUTKU
Ö. Atilâ SAV
Ergun SAV
Sevda ŞENER

ARMAĞAN KAZANANLAR :

En İyi Yerli Oyun Yazarı : **Melih Cevdet ANDAY**
«Mikadonun Çöpleri» ve
Oktay ARAYICI
«Nafile Dünya» adlı eserleri ile.

En İyi Sahneye Koyucu : **Yılmaz ONAY**
«3. Reich'in Korku ve Sefaleti» ndeki reji çalışması ile.

En İyi Kadın Oyuncu : **Gülgün KUTLU**
«Mikadonun Çöpleri» ndeki başarısı ile.

En İyi Erkek Oyuncu : **Cihan ÜNAL**
«IV. Murat» ve «Bechett» oyunlarındaki başarısı ile.

En İyi Dekorcu : **Erkan KIRTUNÇ**
«Katip Çıkmazı» ndaki dekoru ile.

En İyi Kostüm : **Osman ŞENGEZER**
«Romeo ve Juliett» balesindeki kostümleriyle.

En İyi Işık : **Nuri ÖZAKYOL**
««Bechett» ve «Yapı Ustası Solness» oyunlarındaki ışıklandırması ile.

En İyi Kadın Yardımcı Oyuncu : **Ayşegül ARSOY**
«Gömü» ve «Ezgiler Ezgisi» oyunlarındaki başarısı ile.

En İyi Erkek Yardımcı Oyuncu : **Sermed SERDENGEÇTİ**
«Acılı Toprak» taki başarısı ile.

ÖVGÜYE LAYIK GÖRÜLENLER:

Vasıf ÖNGÖREN : «Almanya Defteri» adlı yapıtı ile.

Vasıf ÖNGÖREN : «Almanya Defteri» adlı yapıttaki reji çalışması ile.

Asuman KORAD : «Altı Kişi Yazarını Arıyor» adlı yapıttaki reji çalışması ile.

Erkan YÜCEL : «Nafile Dünya» ve «3. Reich'in Korku ve Sefaleti» ndeki oyunu ile.

Halûk KURDOĞLU : «Altı Kişi Yazarını Arıyor» daki oyunu ile.

Erdoğan AKDUMAN : «Meddah» daki oyunu ile.

Elif Türkân ÇÖLOK : «Almanya Defteri» ndeki oyunu ile.

Arsen GÖZE : «Altı Kişi Yazarını Arıyor» daki oyunu ile.

Gönül ORBEY : «Almanya Defteri» ndeki oyunu ile «en iyi kadın Yardımcı oyuncu» dalında.

Nihal TÜRKMEN : «Kâtip Çıkmazı» ndaki oyunu ile «en iyi kadın Yardımcı oyuncu» dalında.

Rutkay AZİZ : «Gol Kralı Sait» ve «3. Reich'in Korku ve Sefaleti» ndeki oyunu ile «en iyi erkek Yardımcı oyuncu» dalında.

Aclan SAYILGAN : «Kâtip Çıkmazı» ndaki oyunu ile «en iyi erkek Yardımcı oyuncu» dalında.

Engin ŞENKAN : «Kâtip Çıkmazı» ndaki oyunu ile «en iyi erkek Yardımcı oyuncu» dalında.

1972 - 1973 DÖNEMİ

SEÇİCİLER KURULU :

Başkan : **Kemalettin BOZKURT**
Raportör : **Rükzan GÜNAYSU**
Üyeler : **Sevda ŞENER**
Ö. Atilâ SAV
Pınar KOLUKISA
Nurhan KARADAĞ

ARMAĞAN KAZANANLAR :

En İyi Yerli Oyun Yazarı : **Haldun TANER**
«Sersem Kocanın Kurnaz Karısı» adlı yapıtı ile.

En İyi Sahneye Koyucu : Verilmemiştir.

En İyi Kadın Oyuncu : **Jale BİRSEL**
«Sacide» deki başarısı ile.

En İyi Erkek Oyuncu : **Sönmez ATASOY**
«Sersem Kocanın Kurnaz Karısı» ndaki başarısı ile.

En İyi Dekorcu : Verilmemiştir.

En İyi Kostüm : Verilmemiştir.

En İyi Işık : Verilmemiştir.

En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu : **Tomris OĞUZALP ve Nurşen GİRGİN KOÇ**
«Chaillot daki Deli» oyunundaki başarıları ile.

En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu : **Kemal OKURER**
«Ali Rıza Beyin Yaşanmış Hayat Hikayesi» ve «Sersem Kocanın Kurnaz Karısı» ndaki başarıları ile.

En iyi Çeviri : **Orahan Veli KANIK**
«Antigone» çevirisindeki başarısı ile.

ÖVGÜYE LAYIK GÖRÜLENLER:

Tuncer CÜCENOĞLU : «Öğretmen» adlı yapıtı ile.

Müşerref HEKİMOĞLU : «Strindberg oyunu» adlı çevirisiyle.

Sevgi SANLI : «Küçük Tilkiler» adlı çevirisiyle.

Ergün UÇUCU : «İbişin Rüyası» ve «Yanlışlıklar Komedyası» ndaki oyunu ile.

Rana CABBAR : «Antigone» deki oyunu ile.

Arsen GÖZE : «Öfke» deki oyunu ile.

Vecdi SAYAR : «Beyaz Geceler» deki dekor çalışmaları ile.

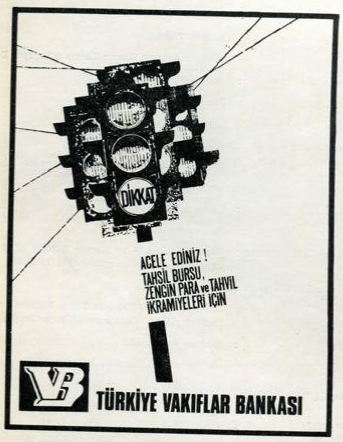

ŞEKER

İNSAN VÜCUDUNUN
EN UCUZ VE EN TATLI
ENERJİ KAYNAĞIDIR.

ÖMRÜ UZATMAK İÇİN KALBİ YORMANAK:
KALBİ YORMAMAK İÇİN ŞİŞMANLAMAMAK:
ŞİŞMANLAMAMAK İÇİN AÇLIK DUYMAMAK:
AÇLIK DUYMAMAK İÇİN DE

YEMEKLERDEN BİRAZ EVVEL
BİRKAÇ ŞEKER YEMEK LÂZIMDIR.

TÜRKİYE ŞEKER FABRİKALARI A. Ş.

TÜRKİYE
ÖĞRETMENLER BANKASI

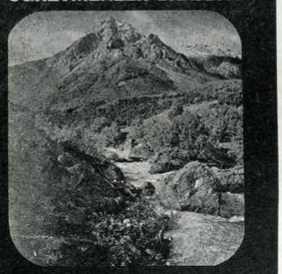

her türlü bankacılık hizmetleriyle
TÜRKİYE ÖĞRETMENLER BANKASI sizinle

konut ...
mutluluğunuz
için
sizin için
herşey

evinizin
bankası
herkesin
bankası

TÜRKİYE
EMLAK KREDİ BANKASI

YURT HİZMETİNDE

T.C. ZİRAAT BANKASI

S. No.	Derneğin adı, (Merkezi)	Bakanlar Kurulu Tarih	No. su
197	Gaziantep Kolej Açma ve Yaşatma Derneği (Gaziantep)	6 . 11 . 1965	6/5452
198	Türk Donanma Cemiyeti (Ankara)	19 . 11 . 1965	6/5480
199	Türkiye İlâhiyat Tedrisatına Yardım Eden Dernekler Federasyonu (Ankara)	19 . 11 . 1965	6/5481
200	İstanbul Hasta Çocukları Koruma Derneği (İstanbul)	17 . 12 . 1965	6/5682
201	Balta Limanı Kemik Hastalıkları Hastanesi Kalkındırma Derneği (İstanbul)	17 . 12 . 1965	6/5683
202	Karşıyaka Hastane Yaptırma ve Koruma Derneği (İzmir)	25 . 1 . 1966	6/5873
203	İstanbul Çocuk Sağlığı Derneği (İstanbul)	26 . 1 . 1966	6/5907
204	Konya Yüksek Tahsil Yaptırma Derneği (İstanbul)	14 . 3 . 1966	6/6110
205	Beyoğlu Belediye Hastanesi Kalkındırma Derneği (İstanbul)	14 . 3 . 1966	6/6132
206	Atatürk Sanayoryomu ve Rehabilitasyon Merkezini Geliştirme ve Yardım Derneği (Ankara)	14 . 3 . 1966	6/6142
207	Cerrahpaşa Halk Sağlığını Koruma Derneği (İstanbul)	26 . 3 . 1966	6/6198
208	Ankara Öğretim Derneği (Ankara)	10 . 6 . 1966	6/6542
209	Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konf. Heyeti Derneği (İstanbul)	10 . 6 . 1966	6/6548
210	Türk İdereciler Derneği (Ankara)	21 . 7 . 1966	6/6771
211	Türk Hemşireler Derneği (İstanbul)	21 . 7 . 1966	6/6800
212	Türk Ruh Hastalıkları Readaptasyon Cemiyeti (İstanbul)	21 . 7 . 1966	6/6799
213	Süleymaniye Doğumevini Kalkındırma Derneği (İstanbul)	19 . 8 . 1966	6/6873
214	Ayvalık Verem Savaş Derneği (Balıkesir - Ayvalık)	19 . 8 . 1966	6/6874
215	Mülkiyeliler Birliği Derneği (Ankara)	5 . 9 . 1966	6/7006
216	İstanbul Üniv. Tıp Fak. Klinik ve Hastaha. Yardım D. (İstanbul)	1 . 11 . 1966	6/7212
217	Simav Hastahane Yapma ve Yaşatma Derneği (Kütahya)	4 . 11 . 1966	6/7226
218	Manevi Cihazlanma Cemiyeti (Ankara)	11 . 11 . 1966	6/7285
219	Erenköy Meryemana Koruma ve Yaşatma Derneği (İstanbul)	11 . 11 . 1968	6/7282
220	Hacettepe Bilim Merkezi Der. (Ankara)	5 . 12 . 1966	6/7377
221	Türkiye Mâlûlleri Kalkındırma Derneği (Ankara)	10 . 12 . 1966	6/7434
222	Ankara Sosyal Hizmetler Koordinasyon Kurulu Derneği (Ankara)	16 . 12 . 1966	6/7435
223	Balıkesir Halk Sağlığını Koruma ve Devlet Hastahanesini Geliştirme Derneği (Balıkesir)	13 . 12 . 1966	6/7444
224	Atatürk Ormanını Koruma ve Yaşatma Cemiyeti (Bursa)	10 . 1 . 1967	6/4557
225	Sakarya Köyü Sevenler Cemiyeti (Sakarya)	6 . 8 . 1967	6/7863
226	Türk Tüberküloz Cemiyeti (İstanbul)	6 . 3 . 1967	6/6864
227	Kütahya İlinden Yetişenler Derneği (Kütahya)	11 . 3 . 1967	6/7905
228	Türk Mikrobiyoloji Cemiyeti (İstanbul)	28 . 4 . 1967	6/7115
229	Akseki Eğitim Hayratı Derneği (Antalya)	»	8/81134
230	Huzur Evleri Kurma ve Yaşatma Derneği (İstanbul)	17 . 5 . 1967	6/8229
231	Kanlıca Yardımlaşma Cemiyeti (İstanbul)	»	6/8228
232	Türkiye Sakatların Rehabilitasyon D. (Ankara)	»	6/8227
233	Türkiye Muharip Gaziler Cemiyeti (Ankara)	25 . 6 . 1967	6/8400
234	Ankara Lisans Kulübü (Ankara)	24 . 6 . 1967	6/8400
235	Hayırlı İşler Yaptırma ve Devam Ettirme Ceciyeti (Adana)	5 . 7 . 1967	6/8532
236	Sanat Sevenler Derneği (Ankara)	1 . 11 . 1967	6/9006
237	İlk Yardım Hastaneleri Yaşatma ve Kurma Derneği (İstanbul)	2 . 11 . 1967	6/8004

SANAT KURUMU İÇ YÖNETMELİĞİ

A - AMAÇ VE KAPSAM

1- Bu yönetmelik dernek çalışmalarını düzenlemek, görev, ödev ve sorumluluk sınırlarını belirlemek, yöneticiler, personel, üyeler ve konuklar arasındaki ilişkileri saptamak amacıyla Sanat Kurumu Tüzüğü hükümleri gereğince hazırlanmıştır.

B - LOKALİN YÖNETİMİ VE FAALİYETLERİ

2- Kurum lokalinin tüzük ve iç yönetmelik uyarınca yönetilmesi Yönetim Kurulu adına organizasyon kolu başkanının ödevidir. Organizasyon kolu başkanı tüzükte yazılı görevlerini yerine getirirken, dernek personelinin uyum içinde çalışmalarını, personelin dernek üyeleri ve konuklarla ilişkilerini, dernek demirbaşlarının korunmasını, lokal işletmesinin ve lokalde yapılacak organizasyonların başarıya ulaşması için gereken tüm çalışmaların yerine getirilmesini sağlamakla yükümlüdür.

3- Sanat Kolu Başkanlığınca lokalde yapılacak çalışmaların lokal içi düzenlemeleri ve hazırlakları Organizasyon kolu başkanınca yapılır ve lokal düzenine ilişkin yönleri sanat kolu başkanı ile organizasyon kolu başkanının iş birliğiyle gerçekleştirilir. Aylık programların yönetim kurulunca onayı üzerine her iki kol başkanı kendine düşen ödevleri birlikte saptar.

4- Lokalin kiralanması,ya da dernek amaçlarına uygun olarak başka konularda kullanılması Yönetim Kurulunun kararına bağlıdır. Yönetim kurulu lokalin kiralanma ve kullanıma ilke ve koşullarını önceden saptar. İvedi durumlarda yönetim kurulunun bu kururlurına aykırı olmamak üzere organizasyon kolu başkanı da lokali kiralamaya yetkilidir.

5- Lokal hergün 16.00 - 22.00 arasında üyelere vekonuklarına açıktır. Üyelerin bu saatleri aşan istemleri yerine getirilemez.

C - PERSONEL VE SORUMLULUKLAR

6- Dernek personeli, bir idare müdürü; servis, temizlik, vestiyer ve benzeri dernek ve lokal işlerini yapmak üzere gereği kadar kişiden oluşur. İdare müdürü ve öteki personel yönetim kurulu kararı ile görevlerini yürütürler.

7- İdare müdürü organizasyon kolu başkanının yönetiminde görev yapar. Ancak yazı işlerinde genel sekretere, sanat çalışmalarında sanat kolu başkanına da yardımda yükümlüdür. Lokal yönetiminde tüm yönetim kurulu üyelerinin parasal konularda da özellikle organizasyon kolu başkanı ve genel saymanın denetimi altındadır.

8- İdare müdürü, lokal düzeninden, demirbaşların korunmasından,personelin hizmetinden, lokalin temizliğinden, büfenin ve mutfağın işleyişinden, servisten sorumlu ve bunları en iyi biçimde sağlamakla görevlidir. Yöneticilerin bulunmadığı zamanlarda üyelerin konukların ve diğer kişilerin muhatabı idare müdürüdür.

9- İdare müdürü, büfenin ve lokalin gereksinmesi olan malzemeyi saptayarak organizasyon kolu başkanına bildirir. Onun uygun bulacağı alımları yapar. Alım ve tüketim belgelerini düzenler. Büfe ve mutfak işletmesinin gerektirdiği yiyecek ve içkiler idare müdürü zimmetindedir. O günün hesabını çıkartır ve günlük gelir tutarıyla bütün belgeleri saymana verir. Organizasyon kolu başkanı genel yazman ve genel sayman ayda bir kez lokal sorumlusunun zimmetindeki malları denetler.

10- İdare müdürü hergün saat 14.00'ten 22.00'ye kadar görev başında bulunmak zorundadır. Bu süre içinde saat 14-16 arası Kurumun yazı işlerini,16-22 arasında iç yönetmelikte yazılı öteki görevlerini yapar.Lokal sorumlusunun fazla mesai ve hafta tatili hakları saklıdır.

./.

C - PERSONELİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

11- Personel, organizasyon kolu başkanının önerisiyle yönetim kurulunun saptayacağı saatler ve ölçüler içinde çalışır.

12- Personelin izine ayrılabilmesi için yazılı başvurularının yönetim kurulunca kabul edilmesi gerekir.

13- Personelin çalışmaları,yukarıdaki hükümler saklı kalmak koşuluyla tüm yönetim kurulu üyelerinin denetimine tabidir.

14- Personel dernek lokalinde özel konuk kabul edemez, içki içemez. Giyimleri ve davranışları dernek düzenine yaraşır biçimde olacaktır.

15- Kurum lokalinde aylık programların ve kültürel etkinliklerin uygulanması sırasında program sonuna kadar büfe kapalıdır.

16- Lokalin kiralanması halinde dernek üyeleri kitaplık salonundan yararlanabilir.

D - ÜYELERİN HAKLARI VE SORUMLULUKLARI

17- Üyeler, yönetim kurulunca işletilen lokalin yönetimi ve iç disiplininin sağlanması gereğiyle aşağıdaki hususlara uymakla zorunludur:

a) Lokale halka açık olan sanat çalışmaları dışında üye olmayan giremez. Konuklar lokale ancak üyelerle beraber ve giristeki formaliteye uyarak girebilirler.

b) Üyeler konuklarının salondaki hareketlerinden sorumludur.

c) Üyeler ve konukları lokal içindeki düzeni bozan davranışlara giremezler. Personel ile olan hesap ve diğer anlaşmazlıklarda lokal sorumlusu ve nöbetçi yönetim kurulu üyeleri yetkilidir.

d) Personelden özel hizmet istemek yasaktır.

e) Lokal içinde servis düzenini aksatıcı davranışa girmek, dışardan içki ve yiyecek getirmek ve mutfağa girmek yasaktır.

f) Yönetim kurulu ve lokal sorumlusu lokal düzenini korumak nedeniyle büfe servisini gereken durumlarda sınırlandırabilir.

g) Telefonu fazla meşgul etmek ve şehirler arası konuşmak yasaktır.

18- Lokalde olay çıkaran, düzeni bozan üyelerle, konukları rahatsız eden kişilerin lokale girmeleri yönetim kurulunca geçici veya sürekli olarak yasaklanabilir.

19- Üyelerle beraber gelen konuklar,konuk kartı almak zorundadırlar.

20- Üyeler ve konuklar beraberlerinde çocuk getiremezler.

21- Bu yönetmeliğin yürütülmesi yönetim kurulunun yetkisindedir. Yönetmelik hükümlerine aykırı davranan üyeler ve konuklar için yönetim kurulu gerekli önlem kararları alabilir. Uygulamada ortaya çıkan sorunlarda yönetim kurulu karar almağa tam yetkilidir.

T.C.
ANKARA
15.ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ

Kalkuk = 11.02.2010

ESAS NO : 2007/189
KARAR NO : 2009/429

KARAR

HAKİM : MEHMET CENGİZ ÇİFÇİ 19691
KATİP : ESRA IRTÜRK 121726

DAVACI : ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
VEKİLİ : AV. GÜL SERÇİN ÇALIŞKAN – Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı Hukuk Müşavirliği / ANKARA
DAVALI : SANAT KURUMU DERNEĞİ
VEKİLİ : AV. AHMET AKGÜL – Onur Sokak Yılmaz Apt.26/7 Maltepe/ANKARA

DAVA : EL ATMANIN ÖNLENMESİ
DAVA TARİHİ : 03/12/2004
KARAR TARİHİ : 17/12/2009

Davacı vekili dava dilekçesinde dava konusu yerin 18/04/1994 tarihli protokol ile dava dışı Kültür Bakanlığınca davalı derneğe tahsis edildiğini, daha sonra müvekkili belediye ile dava dışı Kültür Bakanlığı arasında yapılan 06/06/1997 tarihli protokol ile dava konusu yerin müvekkili belediyeye devredildiğini, bu nedenlerle davalının Gençlik Parkı için bila nolu ulus adresindeki sanat kültür evine yapılacak olan projelerin uygulanması ve milli komite kararlarının uygulanabilmesi için boş olarak idareye teslimi gerektiğinden davalının yapılan tebliğe rağmen yeri boşaltmadığından haksız müdahalesinin meni ile tahliyesine ve davacı idareye teslimine karar verilmesini talep etmiş olmakla Hakimliğimize açılan iş bu davanın yapılan açık yargılaması sonunda.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ: Davacı vekili duruşma sırasında dava dilekçesini tekrarla talepleri gibi karar verilmesini istemiştir.

Davalı vekili yazılı beyanları ve duruşma sırasında; davalı derneğin kamu yararına dernek statüsü kazandığını, Gençlik Parkı içerisinde yer alan Çankaya Belediyesi Resmi Nikah Salonu Atatürk Kültür Merkeziyle ilgili komisyon kararı ve Kültür Bakanlığıyla yapılan protokol doğrultusunda sanat kurumu derneğine devir olunduğunu, davacı belediyenin taşınmaza el koymak için önceden de zor kullandığını, bu konuda İdare Mahkemesinde görülen davacı tarafından açılan davanın retle sonuçlandığını ve Ankara 21.Asliye Hukuk Mahkemesine aynı konuda açılan davanın retle sonuçlanıp kesinleştiğini bildirerek haksız davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

Dava; haksız müdahalenin önlenmesi istemine dairdir.

Mahkememizce yapılan yargılama sonucunda 06/05/2006 tarih 2004/532 esas 2006/140 kararı ile davanın reddine karar verilmiş olup, kararın davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 04.12.2006 tarih 2006/12478 esas 2006/14337 karar sayılı ilamı ile "*...belediye encümeninin tahsisin kaldırılmasına ilişkin kararının iptali için Ankara 8. İdare Mahkemesince açılan 2004/3557 esas numaralı davanın soucunun beklenmesi ve buna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçelerle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir....*" nedenleri ile hüküm bozulmuştur. Usul ve yasa hükümlerine uygun bulunan Yargıtay bozma ilamına uyulmasına karar verilmiştir.

Bozma sonrası taraf vekillerince Ankara 8. İdare Mahkemesince verilen 25/01/2006 tarih 2004/3557-28 sayılı Sanat Kurumu Derneği tarafından Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı aleyhine açılan Kültür Bakanlığınca davacı derneğe tahsisine iliskin kararı Ankara Büyükşehir Belediyesinin 02/09/2004 tarih 1447 sayılı kararın ipta verilmesi istemi ile açılan dava sonucunda davanın reddine dair Danıştay 10. dairesinin 18/02/2009 tarih 2006/5998-1171 sayılı verilmiş olan karar örneğini ve Danıştay bozması sonrası Ankara bozma ilamına uyularak 30/6/2009 tarih 2009/830-1045 sayılı 02/09/2004 tarih 1447 sayılı kararın iptaline ilişkin karar örneği, mal

Bozma öncesi mahkememizce verilen 16/05/2006 tarih 2004/532-140 sayılı kararın gerekçesinin açıklandığı üzere, davalı derneğe Kültür Bakanlığınca tahsis edilen yapının yıkılamayacak yapılar niteliğinde bulunduğu, davacı belediyenin dava konusu mahaldeki projenin uygulanması için yapının boşaltılmasının gerekmediği, tahsis edilen yapının bulunduğu nikah salonu binasının Büyükşehir Belediyesince uygulanacak olan projeden istisna olunduğu, yapının Kültür Bakanlığınca davalı derneğe kullanılması amacı ile düzenlenen 18/05/1994 tarihli protokol ile binanın Milli Komite kararı gereğince yıkılıncaya kadar geçecek süre içinde kullanılmak üzere tahsis olunduğu, Büyükşehir Belediye meclisinin almış olduğu kararla Kültür Bakanlığınca yapılan tahsisin iptali hak ve yetkisi bulunmadığı anlaşıldığından, Yargıtay bozma ilamında belirtilen İdare Mahkemesince verilen kararında Danıştay bozma ilamına uygun olarak Belediye encümenince alınan kararın iptaline karar verilmiş olduğundan, sabit olmayan davanın reddine karar verilmesi sonuç ve kanaatına varılmıştır.

H Ü K Ü M : Gerekçesi ve tafsilatı yukarıda açıklandığı üzere:

1- Sabit olmayan davanın reddine,

2- Red harcı 15,60 TL'nin bozma öncesi peşin olarak alınan 12,20 TL harçtan mahsubu ile kalan 3,40 TL'nin davacıdan tahsiline ,

3- Karar tarihinde yürürlükte bulunan avukatlık ücret tarifesi uyarınca; 575,00 TL vekalet ücretinin davacıdan alınarak vekille temsil olunan davalıya verilmesine,

4- Davacı tarafından bu dava sebebiyle yapılan yargılama giderlerinin kendi üzerinde bırakılmasına dair yasa yolları açık olmak üzere davacı vekili Av. NAZMİYE KAYA ile davalı vekili Av. CAN DOĞUSOY'un yüzlerine karşı verilen karar [illegible]
17/12/2009

T.C.
YARGITAY
14. Hukuk Dairesi

604-D.

ESAS NO : 2010/6382
KARAR NO: 2010/7122

YARGITAY İLAMI

MAHKEMESİ : Ankara 15. Asliye Hukuk Mahkemesi
TARİHİ : 17/12/2009
NUMARASI : 2007/189-2009/429
DAVACI : ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
DAVALI : SANAT KURUMU DERNEĞİ

Taraflar arasındaki elatmanın önlenmesi davasından dolayı mahal mahkemesinden verilen yukarıda gün ve sayısı yazılı hükmün; Dairemizin 12.04.2010 gün ve 2010/3051-4222 sayılı ilamı ile onanmasına karar verilmişti. Süresi içinde davacı vekili tarafından kararın düzeltilmesi istenilmiş olmakla, dosya içerisindeki bütün kağıtlar incelenerek gereği düşünüldü:

KARAR

Mahkemece yapılan yargılamaya, toplanan delillere ve Dairemizce de benimsenen yerel mahkeme gerekçesine göre hüküm usul ve yasaya uygun bulunmuş, temyiz istemi bu gerekçelerle karşılanarak karar onanmıştır.

Dairemiz onama ilamında düzeltilmesi gereken bir yön bulunmadığından, HUMK'nun 440.maddesindeki nedenlerden hiçbirisine uymayan karar düzeltme isteminin reddi gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan gerekçelerle, HUMK'nun 440. maddesinde öngörülen hususlardan hiçbirisine uymayan karar düzeltme isteminin REDDİNE, aynı Yasanın 442/son ve 4421-sayılı Kanunun 2 ve 4/b-1 maddeleri delaletiyle takdiren 190,00 TL para cezasının düzeltme isteyenden tahsiline, red harcı peşin alındığından yeniden alınmasına yer olmadığına, 15.06.2010 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
İ.Karataş	Ü.Sayış	N.		S.Atasel

T.C.
YARGITAY
14. Hukuk Dairesi

ESAS NO : 2010/3051
KARAR NO: 2010/4222

YARGITAY İLAMI

MAHKEMESİ : Ankara 15. Asliye Hukuk Mahkemesi
TARİHİ : 17/12/2009
NUMARASI : 2007/189-2009/429
DAVACI : ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
DAVALI : SANAT KURUMU DERNEĞİ

Davacı vekili tarafından, davalı aleyhine 03.12.2006 gününde verilen dilekçe ile men'i müdahale istenmesi üzerine yapılan duruşma sonunda; davanın reddine dair verilen 17.12.2009 günlü hükmün Yargıtayca incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmekle süresinde olduğu anlaşılan temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra dosya ve içerisindeki bütün kağıtlar incelenerek gereği düşünüldü:

KARAR

Yerel mahkemece, Dairemiz bozma ilamı doğrultusunda araştırma ve inceleme yapılarak verilmiş olan karar usul ve yasaya uygun bulunduğundan yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle hükmün ONANMASINA, aşağıda yazılı onama harcının temyiz edene yükletilmesine 12.04.2010 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
İ.Karataş	Ü.Sayış	N.Coşkun	A.Sezgin	S.Ateşel

EK-7 TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu *Form No.*	FRM-YL-15
		Yayın Tarihi *Date of Pub.*	04.12.2023
	FRM-YL-15 Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu *Master's Thesis Dissertation Originality Report*	Revizyon No *Rev. No.*	02
		Revizyon Tarihi *Rev.Date*	25.01.2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 17/06/2025

Tez Başlığı (Türkçe):Sanat Kurumu Derneği:1948-2023 Yılları
Tez Başlığı (Almanca/Fransızca)*:.....

Yukarıda başlığı verilen tezimin a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 210 sayfalık kısmına ilişkin, 17/06/2025 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 18 'dir.

Uygulanan filtrelemeler*:

1. ☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
2. ☒ Kaynakça hariç
3. ☐ Alıntılar hariç
4. ☒ Alıntılar dâhil
5. ☒ 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tezimin herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Sibel Bağlı Biçer

Öğrenci Bilgileri		
	Ad-Soyad	Sibel Bağlı Biçer
	Öğrenci No	N22120348
	Enstitü Anabilim Dalı	Sanat Tarihi
	Programı	Sanat Tarihi

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.
(Doç. Dr. Ayşe Pelin ŞAHİN TEKİNALP)

* Tez **Almanca** veya **Fransızca** yazılıyor ise bu kısımda tez başlığı **Tez Yazım Dilinde** yazılmalıdır.
**Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları İkinci bölüm madde (4)/3'te de belirtildiği üzere; Kaynakça hariç, Alıntılar hariç/dahil, 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words) filtreleme yapılmalıdır.

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu *Form No.*	FRM-YL-15
		Yayım Tarihi *Date of Pub.*	04.12.2023
	FRM-YL-15 Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu *Master's Thesis Dissertation Originality Report*	Revizyon No *Rev. No.*	02
		Revizyon Tarihi *Rev.Date*	25.01.2024

TO HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF ART HİSTORY

Date: 17/06/2025

Thesis Title (In English):Art Society Association: The Years 1948-2023

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 17/06/2025 for the total of 210 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled above, the similarity index of my thesis is 18 %.

Filtering options applied**:

1. ☐ Approval and Decleration sections excluded
2. ☒ References cited excluded
3. ☐ Quotes excluded
4. ☒ Quotes included
5. ☒ Match size up to 5 words excluded

I hereby declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

Kindly submitted for the necessary actions.

Sibel Bağlı Biçer

Student Information		
	Name-Surname	Sibel Bağlı Biçer
	Student Number	N22120348
	Department	Art History
	Programme	Art History

SUPERVISOR'S APPROVAL

APPROVED
(Ass. Prof. Dr. Ayşe Pelin ŞAHIN TEKINALP)

**As mentioned in the second part [article (4)/3]of the Thesis Dissertation Originality Report's Codes of Practice of Hacettepe University Graduate School of Social Sciences, filtering should be done as following: excluding refence, quotation excluded/included, Match size up to 5 words excluded.

EK-8 TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN FORMU

Tarih: 30/11/2023 11:23
Sayı: E-66777842-300-00003226353
00003226353

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu

Sayı : E-66777842-300-00003226353 30/11/2023
Konu : Etik Kurulu İzni (Sibel BAĞLI BİÇER)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 24.11.2023 tarihli ve E-12908312-300-00003216752 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **Sibel BAĞLI BİÇER**'in, **Doç. Dr. Ayşe Pelin ŞAHİN TEKİNALP** danışmanlığında yürüttüğü ***"Sanat Kurumu Derneği: 1948'den Günümüze"*** başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulunun **28 Kasım 2023** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. İsmet KOÇ
Kurul Başkanı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu: C48A4C1C-1184-48AC-B636-021695DC6EE2 Belge Doğrulama Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebys

Adres:
E-posta: Elektronik Ağ: www.hacettepe.edu.tr
Telefon: Faks:
Kep:
Bilgi için: Burak CİHAN
Bilgisayar İşletmeni
Telefon: 03123051082